శ్రీరస్తు.

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యాయనమః.

వ్రతచూడామణి.

360 వ్రతములు.

పమ్మి త్యాగరాయశ్రేష్ఠిగారిచే

ప్రకటితము

శ్రీరస్తు.

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యాయనమః.

వ్రతచూడామణి.

360 వ్రతములు.

విశ్వనాథ కృతము.

చెన్నపురి:

చాకలపేట,

పమ్మి. త్యాగరాయశ్రేష్ఠిగారిచే

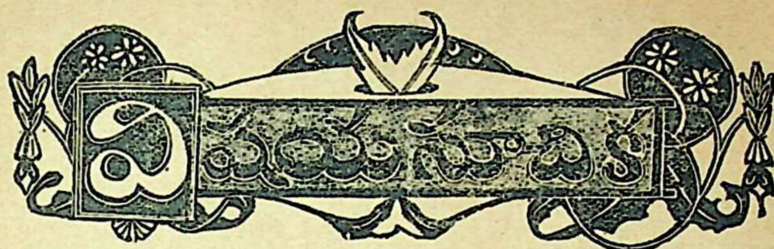
ప్రకటితము

1-2-1928.

2000 ప్రతులు 1-2-1928.

1 మొదలు 27 పారములు
శ్రీ రాజరాజేశ్వరీని కేతన ప్రెస్సునందును,
తక్కినవి చంద్రికాప్రెస్సునందును ముద్రితము.
చాకలపేట, చెన్నపురి.

గ్లేజు ప్రతి 1-8-0
రఫ్ ప్రతి 1-0-0

విషయసూచిక

విషయానుక్రమసూచిక,

సమాప్తము

శ్రీరస్తు.

శ్రీగణేశ శారదా గురుభ్యోనమః.

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యాయనమః.

వ్రతచూడామణిః - పూర్వభాగః.

హరిః ఓం॥ ఓంకారవిఘ్నేశగురూం స్సరస్వతీం గౌరీశసూర్యౌ చ హరించ భైరవం। ప్రణమ్య దేవాన్ క్రియతే హి గ్రంథం దైవజ్ఞశర్మా జగతో హితాయ॥౧॥ విష్ణ్వర్చనం దానశివార్చనంచ ఉత్సర్గ ధర్మ వ్రతనిర్ణయంచ। వేదాత్పురాణాత్ స్మృతితశ్చ తద్వద్వ్రతోక్త సిద్ధాంతవిధిం విధత్తే॥౨॥ సంగృహ్య సర్వస్య మతంపురాణం సిద్ధాంత వాక్యం మునిభిః ప్రణీతం। లోకోపకారాయ కృతో నిబంధో వ్రతప్రకాశ స్సుధియాంముదేస్యాత్॥౩॥ యావంతో బ్రాహ్మణాలోకే ధర్మశాస్త్ర విశారదాః। తావంతః కృపయా యుక్తాః కుర్వంతు గ్రంథశోధనం॥౪॥ విజ్ఞాప్యంతే మయా సర్వే పండితా గుణమండితాః। ప్రచారణీయో గ్రంథోఽయం బాలవద్బాలకస్య మే॥౫॥ విలోక్య వివిధాన్ గ్రంథాన్ లిఖ్యతే సుజనాయవై। తన్నిమిత్తో మయారంభః కిమజ్ఞాతం మనీషిణః॥౬॥ చిత్తపావనజాతీయః శాండిల్యకులమండనః। గోపాలాత్మజ దైవజ్ఞః సంగమేశ్వర సంజ్ఞితః॥౭॥ దుర్గాఘట్టే వసన్ కాశ్యాం నత్వాపితృ పితామహాన్। కుర్వే వై విశ్వనాథోహం వ్రతరాజం సువిస్తరమితి॥౮॥ తత్ర॥

శ్రీమద్వ్యాసమహర్షి రమ్యతతరా న్యాదౌ పురాణాంతరే। యాన్యాహ వ్రతరూపకాణి భగవత్పూజాది కర్మాణ్యపి। తాన్యాదాయ విదేశశిష్టచరితాన్యేకత్ర సంయోజ్య య। శ్చక్రే తద్వ్రతరాజ మిత్యభినవం శ్రీ విశ్వనాథః కవిః॥౧॥ అస్మన్మాతృకులాబ్ధిజాతశశినా యోమాతులేనాన్వహం। విద్యానీతి వివేకవృత్తిభిరపి ప్రాయేణ సంవర్ధితః। సోయంశ్రీ వ్రతరాజ మాదరతయా కర్ణాట దేశాదృతా। న్యుద్ధృత్యైవ లిలేఖ సజ్జనముదే పుట్టయ్య నామాద్విజః॥౨॥ కోఽయం స్వల్పమతిః కిమస్య విదితం చేత్యాగ్రహం మాకృథాః। పూర్వైర్ ...చరితం మయాపరిచితం సంలే

క్షితం నాన్యథా। క్షంతవ్యం విబుధాస్సుగంధ మరుత స్సంవాంతిచే త్కుత్ర చి। తాన్సారగ్రాహి విశుద్ధబుద్ధిసహితో నాఘ్రాతి కో వాజనః॥ ౩ ॥ శ్రీరామనాథ పురవాసకవిశ్రితాంగః। శ్రీరామదేవ చరణాబ్జ కృతాంతరంగః। శ్రీభూసురేంద్ర పదపంకజ మత్తభృంగః శ్రీమాన్సుధీ వసతి సత్సుకృతానుషంగః॥ ౪ ॥ కర్ణాటదేశీయ జనార్ధనాభి స్సంక్షిప్య పూర్వ వ్రతరాజ మత్ర। ప్రాయేణ యద్య త్ప్రకృతోచితం తత్తేనోద్ధృతం ప్రాక్తన సూక్తమేవ॥ ౫ ॥ వ్రతచూడామణి నామ్నా గ్రంథో వ్రతరాజజో జయతి। అమృతప్రదాచ్చ సింధో రిందు ర్విబుధాన్యథా ధిన్వే ॥ ౬ ॥

అథ వ్రతచూడామణి ప్రారంభః.

అత్రచ స్వకర్తవ్య విషయే నియతః సంకల్పో వ్రతమితి.—తత్రఅగ్నిహోత్ర సంధ్యావందనాది విషయే సంకల్పే అతిప్రసక్తే కిం త్వభియుక్త వ్రతప్రసిద్ధి విషయః సంకల్పవిశేషః సఏవవ్రతం॥ న చ వ్రతం సంకల్పయే దిత్యనన్వయ ఇతివాచ్యం। పాకం పచతి దానం దద్యాదితివ త్ప్రత్యయానుగ్రహార్థం ప్రయోగోత్పత్తి రితి వక్తవ్యా॥

అత్ర వ్రతకాల మాహ.—హేమాద్రౌ గార్గ్యః॥ అస్తగే చ గురౌ శుక్రే బాల్యే వృద్ధే మలిమ్లుచే। ఉద్యాపన ముపారంభం వ్రతానాం నైవ కారయేత్ ॥ ౧ ॥ తత్రైవ వృద్ధమను బృహస్పతీ॥ అగ్న్యాధానం ప్రతిష్ఠాం చ యజ్ఞదాన వ్రతానిచ। మాంగల్య మభిషేకం చ మలమాసే వివర్జయేత్ ॥

బాలే వా యది వా వృద్ధే శుక్రే చాస్తంగతే గురౌ.—మలమాసేచ ఏతాని వర్జయే ద్దేవదర్శనం॥ లల్లః॥ నీచస్థే వక్రసంస్థే ఽప్యతిచరణగతే బాల వృద్ధాస్తగేవా॥ సన్యాసో దేవ యాత్రా వ్రత నియమవిధిః కర్ణవేధస్తు దీక్షా। మౌంజీ బంధో ఽథ చూడా పరిణయన విధిర్వాస్తు దేవప్రతిష్ఠా। వర్జ్యాస్సద్భిః ప్రయత్నా త్త్రిదశపతి గురౌ సింహరాశిస్థితే చేతి॥ (నీచస్థః=మకరస్థః) కల్పతరౌ దేవీ పురాణే॥ సింహసంస్థం గురుం శుక్రం సర్వారంభేషు వర్జయేత్ ॥ ప్రారబ్ధం న చ సిద్ధ్యేత మహాభయకరంభవేత్ ॥ పుత్రమిత్ర కలత్రాణి హన్యాచ్ఛీఘ్రం నసంశయః। దేవారామ తటాకేషు వ్రతోద్యాన గృహేషుచ। సింహస్థం మకరస్థంచ గురుం యత్నేన వర్జయేత్॥ వసిష్ఠః.— సింహస్థేతు మఘాసంస్థం గురుం. యత్నేన వర్జయేత్॥ అన్యత్ర సింహభాగేతు సింహస్థో ఽపి నదుష్యతి॥ సింహస్థగురో

ర్వర్జనీయత్వం నర్మదోత్తర భాగ ఏవ । అన్యత్రతు సింహాంశ ఏవవర్జ్యః॥ తథాచ మదన రత్నాది ధృతకాల విధానే ॥ సింహస్థిత స్సురగురు ర్యది నర్మదాయా స్తం వర్జయే త్సకలకర్మ సుసౌమ్య భాగే। వింధ్యస్య దక్షిణదిశి ప్రవదంతి చార్యాః సింహాంశగే మృగపతావపి వర్జనీయః ॥ ౧ ॥ సింహాంశస్తు పూర్వ ఫల్గున్యాః ప్రథమః పాదః ॥ మృగపతౌ మకరస్థే గురౌ దేశ విశేషమాహ ॥ లల్లః ॥ నర్మదా పూర్వభాగేతు శోణ స్యోత్తర దక్షిణే । గండక్యాః పశ్చిమేభాగే మకరస్థోన దోషభాక్ ॥

కేషాంచిత్ స్త్రీకర్తృకాణా మన్యేషాం చ వ్రతానా మగస్త్యోదయేప్రారంభ నిషేధ ఇతి.— హేమాద్రౌ లౌగాక్షిః ॥ఉద్యానికాశివ పవిత్రక మేఘపూజా దూర్వాష్టమీ ఫలవిరూఢకజాగరాణి। స్త్రీణాంవ్రతాని నిఖిలాన్యపి వార్షికాణి కుర్యాదగస్త్య ఉదితేన శుభాని లిప్సుః ॥ ఇతి॥ ఉద్యానికా=వ్రతవిశేషః ॥ శివపవిత్రకం=ఆషాఢ్యా మథవా మాఖ్యాం విహితం శివ పవిత్రారోపణం ॥ మేఘపూజా = వ్రతవిశేషః ॥ దూర్వాష్టమీ=భాద్రశుక్లాష్టమీ ॥ ఫల విరూఢకం=భాద్రపద శుక్ల చతుర్దశ్యాం పాలీవ్రతం (కదలీవ్రతా పరనామకమ్) ॥ జాగరం=ఆశ్వీజ పౌర్ణమాస్యాం కౌముదీ జాగరవ్రతం। కార్తీక శుక్ల చతుర్దశ్యాం విహితం జాగర వ్రతం వా। అత్రోభయ త్రాగస్త్యోదయ స్యావశ్యం భావిత్వేన విధేర నవకాశాపత్తే ర్వ్యకల్పో జ్ఞేయః । వార్షికాణీ త్యత్ర వర్షాసు భవాని వార్షికాణి ఇత్యేవ వ్యుత్పత్తి ర్నతువర్షేభవానీతి॥ తథాసతి శరదాది గ్రీష్మ పర్యంతం అగస్త్యోదయానువృత్తే స్తన్మధ్యే విహితానాం స్త్రీవ్రతానాం సర్వథా నారంభ ఏవాపద్యేత ఇతి॥ అగస్త్యోదయ కాలశ్చ దివోదాసీయే। ఉక్తేతి యామ్యాం హరిసంక్రమాద్రవే రేకాధికే వింశతి మేహ్న్యగస్త్యః । స సప్తమే ౽స్తం వృషసంక్రమాచ్చ ప్రయాతి గర్గాదిభి రిత్యభాణి ॥

వ్రతారంభ సమాప్త్యో స్తిథిం విశినష్టి.— హేమాద్రౌ సత్యవ్రతః ॥ ఉదయస్థా తిథిర్యాహి న భవే ద్దినమధ్యభాక్ ॥ సా ఖండా న వ్రతానాం స్యా దారంభశ్చ సమాపనం ॥ ఏతద్వ్యతిరిక్తాయా మఖండాయాం ప్రారంభమాహ ॥ తత్రైవ వృద్ధ వసిష్ఠః ॥ ఖఖండవ్యాపి మార్తాండా యద్యఖండా భవేత్తిథిః । వ్రతప్రారంభణం తస్యా మన స్త గురుశుక్రయుగితి ॥అనస్తమిత గురుశుక్రాయాం తిథౌ వ్రతమారంభణీయ మిత్యర్థః ॥ రత్నమాలాయాం॥ సోమసౌమ్య గురుశుక్రవాసరాః సర్వకర్మసు భవంతి సిద్ధిదాః ॥

భానుభౌమ శనివాసరేషు చ ప్రోక్తమేవ ఖలు కర్మ సిధ్యతి ॥ విరుద్ధసంజ్ఞా ఇహ యే చ యోగాస్తేషామనిష్టః ఖలు పాద ఆద్యః । స వైధృతిస్తు వ్యతిపాతనామా సర్వోఽప్యనిష్టః పరిఘస్యచార్ధం ॥ తిస్రస్తు యోగే ప్రథమే సవజ్రే వ్యాఘాతసంజ్ఞే నవపంచశూలే । గండేఽతిగండే చ షడేవ నాడ్యః శుభేషు కార్యేషు వివర్జనీయాః ॥ దర్శం సంక్రాంతి పాతౌ పరిఘముఖదళం వైధృతిం పాతయోగం । విష్కంభాద్య త్రినాడ్యః శుభ కృతిషు చ షడ్గండయోః పంచశూలే । వ్యాఘాతే వజ్రకేఽంకాః పితృమృతిదివసో నాధిమాసాన్ కుహూరాం । జహ్యాజ్జన్మర్థమాసోడు తిథి ఖలతిథిం వృద్ధనూాంద్వ్యగ్ధమాంచ ॥ బ్రహ్మయామళే ॥ దినభద్రా యదా రాత్రౌ రాత్రిభద్రా యదా దివా । న త్యాజ్యా శుభకార్యేషు ప్రాహురేవం పురాతనా ఇతి ॥

అథ వేదవ్యాసః —సర్వే శిలోచ్చయాః పుణ్యాః సాగరాస్సరితస్తథా । అరణ్యాని చ పుణ్యాని విశేషా న్నైమిశం తథా ॥ దేవీపురాణే॥ దేశో నదీ గయా శైలో గంగా నర్మద పుష్కరం । వారాణసీ కురుక్షేత్రం ప్రయాగం జంబుకేశ్వరం । కేదారం వామపాదం చ కుడవం పుష్కరాహ్వయం । సోమేశ్వరం మహాపుణ్యం తథా చామర కంటకం । కాలఞ్జరం తథా వింధ్యం యత్ర వాసో గుహస్యచ । గుహః = స్వామికార్తికేయః ॥ మనుః ॥ సరస్వతీ దృషద్వత్యో ర్దేవనద్యో ర్యదంతరం ॥ తం బ్రహ్మనిర్మితం దేశం బ్రహ్మావర్తం ప్రచక్షతే ॥ యస్మిన్ దేశే య ఆచారః పారంపర్య క్రమాగతః। వర్ణానాం సాంతరాళానాం స సదాచార ఉచ్యతే ॥ కురుక్షేత్రం చ మత్స్యాశ్చ పాంచాలాః శూరసైనికాః । ఏష బ్రహ్మర్షి దేశో వై బ్రహ్మావర్తాదనంతరః ॥ (మత్స్యాః=విరాటః ॥ పాంచాలః=కాన్యకుబ్జః ॥ శూరసైనికాః=మధురా దేశాః ॥ అనంతరః=సమః) ॥ హిమవద్వింధ్యయోర్మధ్యే యత్ప్రాగ్వినశనాదపి । ప్రత్యగేవ ప్రయాగాచ్చ మధ్యదేశ ఉదాహృతః ॥ వినశనం=కురుక్షేత్రం ॥ ఆసముద్రాత్తు వై పూర్వా దాసముద్రాత్తు పశ్చిమాత్ । తయో రేవాంతరం గిర్యో రార్యావర్తం విదుర్బుధాః॥ వింధునదీ పశ్చిమతీరవ్యావృత్త్యర్థ మిత్యాహ॥ కృష్ణసారస్తు చరతి మృగో యత్ర స్వభావతః। స జ్ఞేయో యజ్ఞియో దేశో మ్లేచ్ఛదేశ స్తతః పరః ॥ ఏతాన్ ద్విజాతయో దేశాన్ సంశ్రయేరన్ప్రయత్నతః ॥ యాజ్ఞవల్క్యోఽపి— యస్మిన్ దేశే మృగః కృష్ణసస్మిన్ ధర్మాన్నిబోధత॥

స్కాందపురాణే.— నిజవర్ణాశ్రమాచారానిరతః శుద్ధమానసః। అలుబ్ధస్సత్యవాదీ చ సర్వభూతహితేరతః॥ వ్రతేష్వధికృతో రాజన్నాన్యథా విఫలః శ్రమః। శ్రద్ధావాన్పాపభీరుశ్చ మదదంభ వివర్జితః॥ పూర్వం నిశ్చయమాశ్రిత్య యథావత్కర్మకారకః। అవేదనిందకోధీమా నధికారీ వ్రతాదిషు॥ నిజ వర్ణాశ్రమాచారే త్యనేవ చతుర్వర్ణానా మధికారో గమ్యతే॥ అత ఏవ కౌర్మే—బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చైవ ద్విజోత్తమ। అర్చయంతి మహాదేవం యజ్ఞదాన సమాధిభిః॥ వ్రతోపవాసనియమైర్హోమస్వాధ్యాయతర్పణైః। తేషాం వై రుద్ర సాయుజ్యం సామీప్యం చాతినిర్మలం॥ సలోకతా చ సారూప్యం జాయతే తత్ప్రసాదతః॥ దేవలోఽపి—వ్రతోపవాస నియమై శ్శరీరోత్తాపనైస్తథా। వర్ణాస్సర్వే విముచ్యంతే పాతకేభ్యో న సంశయః॥ అత్ర అధికారి విశేషణస్య పుంస్త్వస్యా వివక్షితత్వాత్. స్త్రీణామ ప్యధికారః॥

భారతే—మాంహి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపిస్యుః పాపయోనయః। స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాంతి పరాం గతిం॥ క్వచిత్తు మ్లేచ్ఛానామప్యధికారో హేమాద్రౌ॥ దేవీపురాణే॥ స్నాతైః ప్రముదితైర్హృష్టైర్బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైర్నృభిః। వైశ్యైః శూద్రైర్భక్తియుక్తై ర్మ్లేచ్ఛైరన్యైశ్చ మానవైః॥ స్త్రీభిశ్చ కురుశార్దూల తద్విధాన మిదం శృణు॥ వైశ్య శూద్ర యోస్తు ద్విరాత్రాధికోపవాసో న భవతి॥ వైశ్యాః శూద్రాశ్చ యే మోహాదుపవాసం ప్రకుర్వతే। త్రిరాత్రం పంచరాత్రం వా తేషాం వ్యుష్టిర్న విద్యతే॥ ప్రాచ్యలిఖిత నిషేధాత్॥ (వ్యుష్టి=ఫలం॥) సభర్తృకాణాం స్త్రీణాం భర్త్రాజ్ఞాం వినా నాధికారః॥ తథా చ మదనరత్నే మార్కండేయపురాణే॥ యానారీ ఖల్వనాజ్ఞాత్వా భర్త్రా పిత్రా సుతేన వా। నిష్ఫలం తు భవేత్తస్యా యత్కరోతి వ్రతాదికం॥ భర్త్రాజ్ఞయా సర్వవ్రతేష్వధికారః భార్యా భర్తుర్మతేనైవ వ్రతాదీనా చరేత్సదా॥ ఇతి కాత్యాయనోక్తేః॥ తథాచ॥ పత్యౌ జీవతి యా నారీ హ్యుపవాసవ్రతం చరేత్। ఆయుష్యం హరతే భర్తుస్సా నారీ నరకం వ్రజేత్॥ ఇతి విష్ణువచనాదికంచ భర్తురనుజ్ఞాపరం॥ యత్తు కశ్చిత్—నాస్తి స్త్రీణాం పృథగ్యజ్ఞోనవ్రతం నాప్యుపోషణం। భర్తుః శుశ్రూషయైవైతలోకానిష్టాన్వ్రజంతితాః॥ యదదేవేభ్యో యచ్చ

పిత్రాదికేభ్యః కుర్యాద్భర్త్రాఽభ్యర్చనం సత్క్రియాం చ । తస్య హ్యర్థం సా ఫలం నాన్యచిత్తా నారీ భుఙ్క్తే భర్తృశుశ్రూషయైవ॥ ఇతి స్కాందే॥ తస్మాత్సభర్తృకాణామేకాదశ్యాద్యుపవాసాదావనధికార ఇతి । తన్న ॥ తస్యాపి పృథక్స్వాతంత్ర్యేణ భర్త్రనుజ్ఞాపరత్వాత్ ॥ అతఏవవ్యాసః॥ కామం భర్తురనుజ్ఞాతా వ్రతాదిష్వధికారిణీ ఇతి ॥ శంఖోఽపి ॥ కామం భర్తురనుజ్ఞయా వ్రతోపవాసనియమాః స్త్రీధర్మా ఇతి ॥ నచానుజ్ఞయా వ్రతేష్వివ యజ్ఞేఽపి పృథగధికారాపత్తిరితి శఙ్క్యం । తస్యాః శ్రుత్యధ్యయనా నధికారాత్ ॥ యద్వా స్కాందే ॥ భర్తుశ్శుశ్రూషయా స్వాపకత్వేనా ప్యుపసన్నత్వా దితి ॥ నచభర్తురనుజ్ఞయైవాధికారసిద్ధేః విధవాయాః వ్రతే ఽనధికారాపత్తిరితి వాచ్యం॥ నారీ ఖల్వననుజ్ఞాతా భర్త్రా పిత్రాసుతేన వా। విఫలం తద్భవేత్తస్యా యత్కరోత్యౌర్ధ్వదైహికం ॥ ఇతి మార్కండేయోక్తేః ॥ పిత్రాద్యాజ్ఞయా తస్యా అధికార ఇతి హేమాద్రిః ॥ స్త్రీణాం వ్రతగ్రహణే విశేషో హేమాద్రౌ హారివంశే ॥ స్నానం చ కార్యం శిరసస్తతః ఫలమవాప్నుయాత్ । స్నాత్వా స్త్రీప్రాతరుత్థాయ పతిం విజ్ఞాపయేత్సతీ ॥

వ్రతసంకల్పవిధిర్భారతే.—గృహీత్వౌదుంబరం పాత్రం వారిపూర్ణముదఙ్ముఖః । ఉపవాసం తు గృహ్ణీయాద్యద్వా సంకల్పయేద్బుధః ॥ (ఔదుంబరం=తామ్రమయం) ॥ "ఔదుంబరం స్మృతం తామ్రమ్" ఇతి విశ్వోక్తేః ॥ యద్వాన్యన్నక్తవ్రతాదికం కల్పయేదితి కల్పతరుః॥ శ్రీదత్తస్తు కల్పతరుమతే వాకారశ్చార్థే॥ తేనాయమర్థః; యస్తు నక్తాది కర్తుమిచ్ఛేత్తదపి ఉక్తవిధినైవ గృహ్ణీయాదితి ॥ తన్మతం పరిష్కృత్య వాకారస్యోపవాసపదస్య చ వైయర్థ్యాపత్తేః॥ యత్సంకల్పయేత్తద్గృహ్ణీయాదిత్యేనైవోపపత్తే రిత్యదూషయత్ ॥ తామ్రపాత్రాద్యభావే హస్తేనాపి జలంగృహీత్వా సంకల్పయేదిత్యుక్తమ్॥ అతఏవానంతభట్టాః॥ వర్షేఽవధారయే దితి పాఠః॥ మదనరత్నే దేవలవాక్యేతు ॥ యథా సంకల్పయే దితి పాఠః॥ యథాకామం ఫలముల్లిఖేదిత్యర్థః ॥ అతఏవ మార్కండేయః॥ సంకల్పం చ యథా కుర్యాత్ స్నానదాన వ్రతాదికే ॥

అనంతరకృత్యమాహ.— మదనరత్నే దేవలః ॥ అభుక్త్వా ప్రాతరాహారం స్నాత్వాఽఽచమ్య సమాహితః । సూర్యాయ దేవతాభ్యశ్చ నివేద్య వ్రతమాచరేత్ ॥ అత్ర ప్రాతర్వ్రతమాచరే దిత్యేవాన్వయః ॥

ప్రధానక్రియా న్వయస్యాభ్యర్హితత్వాత్ ॥ అభుక్త్వేతి తు అశక్తస్యాభ్యనుజ్ఞాతేతర్వాదిభక్షణాపవాదః ॥ కేచిత్తు వ్రతదినే ప్రాతరాహారం అభుక్త్వా వ్రతమాచరేదిత్యాహుః ॥ అత్ర ఉపవాసో వ్రతే కార్య ఇత్యనేనైవాభుక్తవతోఽధికారస్య ప్రాప్తత్వాదేతస్యైవ యర్థ్యాపత్తేః ॥ అన్యేతు పూర్వదినే ప్రాతరాహారమభుక్త్వా అర్థాదేకభుక్తం కృత్వా స్నాత్వాఽఽచర్య వ్రతాదికం కుర్యాదిత్యాహుః ॥ పరే తు సర్వత్ర పూర్వేద్యురేవ సాయంసంధ్యోత్తరం వ్రతం గ్రాహ్యం వారవ్రతాదౌ బహుశస్తథా దృష్టత్వాత్ ॥ ప్రాతః స్నాత్వేతి చాన్వయ ఇత్యాహుః ॥

సామాన్యధర్మా హేమాద్రౌ భవిష్యే—క్షమా సత్యం దయా దానం శౌచమింద్రియనిగ్రహః। దేవపూజాఽగ్ని హవనం సంతోషః స్తేయవర్జనమ్ ॥ సర్వవ్రతేష్వయం ధర్మః సామాన్యో దశధా స్థితః॥ (దేవపూజా=యద్దైవత్యం వ్రతం తస్య పూజా ॥ అగ్నివహనం=పూజ్యదేవతోద్దేశేన హోమః ॥) ఉపక్రమాదేతచ్చ సప్తమీవ్రతే సూర్యపూజాగ్ని హవనం ॥ నవమీవ్రతే దుర్గాపూజా॥ అనుక్తదేవతావ్రతే ఇష్టదేవతాపూజా॥ హవనం వ్యాహృతిహోమ ఇతి కేచిత్ ॥ అత్ర క్షమాదీనాం స్వతంత్రతయా చతుర్వర్గసాధనత్వేన విహితానాం వ్రతాంగతయా విధానమ్। ఖాదిరం వీర్యకామస్య యూపం కుర్యాదితివత్సంయోగ పృథక్త్వాదుపపన్నమితి హేమాద్రిః ॥ సర్వవ్రతేష్విత్యత్ర సర్వవ్రతపదం భవిష్యపురాణోక్తం। సర్వవ్రతపరమతే వ్రతాంతరే విధ్యంతరసత్త్వ ఏవ హోమాదీనామంగత్వం నాన్యథా। అతఏవ ఏకాదశీ వ్రతాదౌ శిష్టానాం హోమాద్యనాచరణమితి కేచిత్ ॥ యేష్వేవ పురాణాన్తరోక్తవ్రతేషు హోమాదివిధిరస్తి తద్విషయకమేవ సర్వపదమన్యథా తదితరపరత్వేన సంకోచాపత్తేరితి ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేఽగ్ని పురాణే ॥ స్నాత్వా వ్రతవతా సర్వవ్రతేషు వ్రతమూర్తయః। పూజ్యాస్సువర్ణమయ్యాద్యాః శక్త్యా వై భూమిశాయినా ॥ జపో హోమశ్చ సామాన్యం వ్రతాంతే దానమేవచ। చతుర్వింశో ద్వాదశ వా పంచవా త్రయ ఏవవా। విప్రాః పూజ్యా యథాశక్తి తేభ్యో దద్యాచ్చ దక్షిణాం॥ (వ్రతమూర్తయః=తద్దేవప్రతిమాః)॥ దేవలః ॥ బ్రహ్మచర్యమహింసాచ సత్యమామిషవర్జనం। వ్రతేష్వేతాని చత్వారి చరితవ్యానినిత్యశః ॥ స్త్రీణాం తు ప్రేక్షణాత్ స్పర్శాత్తాభిస్సం

కథనాదపి । నశ్యతి బ్రహ్మచర్యం తు న దారేష్వృతుసఙ్గమాత్ ॥ స్వదారేష్వృతుసంగమాదితి క్వచిత్పాఠః ॥ (ఆమిషం - మాంసం ॥ ఆమిషం చాతిపానీయం గోవర్జక్షీర మామిషమ్ । మసూర మామిషం సస్యే ఫలే జంభీరమామిషం ॥ ఆమిషం శుక్తికాచూర్ణ మారనాళం తథాఽఽమిషం ఇతి స్మృత్యంతరోక్తమ్ ॥)

వ్రతాదార్వాంభేవృద్ధిశ్రాద్ధం కార్యం.—ఇదాహ శాతాతపః ॥ నాని ష్ట్వాతు పితౄన్ శ్రాద్ధే కర్మ కించిత్సమారభేత్ ॥

గృహీతవ్రతానాచరణే మదనరత్నే ఛాగలేయః—పూర్వం వ్రతం గృహీత్వా యో నాచరేత్కామమోహితః; జీవన్భవతి చండాలో మృతశ్శ్వాభిజాయతే । కామమోహిత ఇతి విశేషణా ద్వ్యాధ్యాదినా అనాచరణే న దోషః ॥

తథాచ హేమాద్రౌ స్కాందే.—సర్వభూతభయం వ్యాధిః ప్రమాదో గురుశాసనం । అవ్రతఘ్నాని పఠ్యంతే సకృదేతాని శాస్త్రతః॥ సర్వేభ్యో భూతేభ్యస్సకాశాద్భీత కర్తుర్భయాదితి హేమాద్రిః ॥ మదనరత్నే తు ॥ సర్వభూతభయం వ్యాధిరపరిచితత్వా ద్వ్యాఖ్యాతః । సర్వభూతభయం భూతేభ్యః సర్పాదిభ్యో భయాచ్చ వ్రతాంగం వైకల్యతే॥ వ్రతహానిర్భవతీత్యర్థః ॥ గురుశాసనం=గురోరాజ్ఞా ॥ సకృదుక్తిః - సకృత్త్యాగే ప్రాయశ్చిత్తం ॥

తదుక్తం స్కాందగారుడయోః క్రోధాత్ప్రమాదాల్లోభాద్వా వ్రతభంగో భవేద్యది । దినత్రయం న భుంజీత ముండనం శిరసోఽథవా ॥ నచాత్ర ప్రాయశ్చిత్తోక్తిరతిక్రాంత వ్రతానాచరణమితి వాచ్యం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదం కృత్వా పునరేవ వ్రతీ భవేత్ ॥ ఇతిస్కాందాత్ ॥

తత్రోపవాసస్వరూపం కాత్యాయనవృద్ధ వసిష్ఠాభ్యాం దర్శితం.—ఉపావృత్తస్య పాపేభ్యో యస్తు వాసో గుణైస్సహ ఉపవాసస్స విజ్ఞేయః సర్వభోగవివర్జితః ॥ గుణై రితి॥ తజ్జాప్యయజనధ్యాన తత్కథాశ్రవణాదిభిః॥ ఉపవాసకృతా మేతే గుణాః ప్రోక్తా మనీషిభిః । దయా చ సర్వభూతేషు క్షాంతి రనసూయా శౌచమనాయాసోఽకార్పణ్యం చ మాంగల్యమస్పృహేతి విష్ణుధర్మోత్తరే గౌతమాది ప్రతిపాదితైస్తచ్ఛబ్దేనోపాస్యదేవతా వ్రతదేవతా వా ॥ ఏవం చ పాపనివృత్త్యా గుణానుష్ఠానసహితో నిరాహారస్య వా[illegible] ఇత్యుక్తం భవతి ॥ ఏవం చ ఫలసాధన

స్యోపవాసస్య స్వరూపముక్తం। ఉపవాస పదార్థస్తుస్మృతౌ పురాణే వ్యవహారే రూఢ్యాని రాహారావ స్థానమాత్రం॥ వృద్ధవసిష్ఠః॥ ఉపవా సేతథా శ్రాద్ధేనకుర్యా ద్దంతధావనం॥ కాష్ఠేనేతి శేషః॥ అతఏవ తన్నిం దతి॥ దంతానాంకాష్ఠ సంయోగోహంతి సప్తకులానిచ॥ ఇతివాక్యశే షాద్విధేరివ నిషేధస్యాపి విశేషపరతా యుక్తైవ॥ తేన। అలాభేవాని షేధేవా కాష్ఠానాం దంతధావనే। పర్ణాదినావిశుధ్యేత జిహ్వోల్లేఖః సదైవహి॥ ఇతిపైఠీనస వచనాత్॥ అలాభేదంతి కాష్ఠానాం నిషిద్ధాయాం తథాతిథౌ। అపాంద్వాదశ గండూషై ర్విదధ్యాద్దంత ధావనం॥ ఇతివ్యాస వచనం॥

దేవలః:— అసకృజ్జలపానాచ్చ సకృత్తాంబూల చర్వణాత్। ఉప వాసః ప్రణశ్యేత దివాస్వాపాచ్చ మైథునాత్॥ అశక్తౌతు॥ తేనైవజల పానమభ్యనుజ్ఞాతం॥ అత్యయెచాంబు పానేన నోపవాసః ప్రణస్యతి॥ అత్య యె జలపానం వినాప్రాణాత్యయె విష్ణుధర్మే॥ అసకృజ్జలపానంచ దివాస్వా పంచమైథునం। తాంబూల చర్వణంమాంసం వర్జయే ద్వ్రతవాసరే॥ అస కృదుక్త్యాసకృజ్జలపానేన దోషః॥ అత్ర॥ పారణాంతం వ్రతంజ్ఞేయం వ్రతాంతే విప్రభోజనం। అసమాప్తే వ్రతేపూర్వేకుర్యా న్నైవవ్రతాంతర మితి॥ తస్యాపి వ్రతవాసరత్వా న్మాంసనిషేధః॥ పారణదినె ఏవఉపవాస ప్రసక్త్యభావాత్॥ అతఏవ నిర్ణయామృతే॥ వ్యాసః॥ వర్జయేత్పారణే మాంసం వ్రతాహేప్యౌషధంసదా। అష్టౌయస్య వ్రతఘ్నాని ఆపోమూలాలం ఫలంపయః। హవిర్బ్రాహ్మణ కామ్యాచగురోర్వచన మౌషధం॥ ఇతిస్కాం దవచనాత్॥ ప్రసక్తమౌషధ రూపమపి మాంసం వ్రతాహే వర్జయే దిత్యర్థః॥ విష్ణుపురాణే॥ స్మృత్యాలోకన గంధాదిస్వాదనం పరికీర్తనం। అన్నస్యవర్జయే త్సర్వం గ్రాసానాం చాభికాంక్షిణాం। గాత్రాభ్యంగం శిరోభ్యంగం తాంబూలంచాను లేపనం। వ్రతస్థో వర్జయేత్సర్వం యచ్చా న్యబ్బల రాగకృత్॥ ఇతిహారీతః॥ పతితపాషండాది నాస్తికాది సంభాష ణానృతా శ్లీలాదిక ముపవాసాదిషు వర్జయేత్॥ అన్నాదిపదేన వయత్పురు షార్థతయా సర్వదానిషిద్ధం। తదపిక్రత్వర్థ తయాసంగృహ్యతే॥ అతఏవ వ్రతాధికారె సుమంతుః॥ విహితస్యా ననుష్ఠాన మింద్రియాణాము నిగ్ర హః। నిషిద్ధసేవనం నిత్యం వర్జనీయం ప్రయత్నతః॥

పతితా దేర్దర్శనేతు:— విష్ణుపురాణే తస్యావలోకనా త్సూర్యం

పశ్యేతమతి మాన్నరః॥ స్పర్శాదా విష్ణుధర్మే- సంస్పృశ్యేచ నరస్నాత్వా శుచిరాదిత్య దర్శనాత్ । సంభాష్యతాన్ శుచిపదం చింతయేదయుతంబుధః॥ యోగ యాజ్ఞవల్క్యః॥ యదివాగ్యమలోపస్స్యాద్వ్రతదానక్రియాదిషు । వ్యాహరే ద్వైష్ణవంమంత్రంస్మరేద్వా విష్ణుమవ్యయం॥ మయః॥ మానసే నియమేలుప్తేస్మరేద్విష్ణుమనామయం॥ బృహన్నారదీయే॥ రజస్వలాంచ చండాలాంమహాపాతకినంతథా। సూతికాంపతితంచైవ ఉచ్ఛిష్టంరజకాదికం । వ్రతాదిమధ్యే శృణుయాద్యద్యేషాం ధ్వనిముత్తమః। అష్టోత్తరసహస్రంతుజపేద్వై వేదమాతరం॥ (వేదమాతా=గాయత్రి॥) మితాక్షరాయాందక్షః॥ సంధ్యాహీనోఽశుచిర్నిత్య మనర్హః సర్వకర్మసు । యదన్యత్కురుతే కించిన్న తస్యఫలమశ్నుతే॥

అత్రప్రాతస్సంధ్యైవ అస్యాంగ మిత్యాహుః॥ అవిశేషాత్తత్సంధ్యోత్తర భావికర్మాదా సాంగమితి యుక్తమాహుః ప్రాజ్ఞాః ॥ వ్రతాదికాలః॥ సంకల్పస్తు ప్రాతస్సంధ్యాం కృత్వైవకార్యః॥ ప్రాతస్సంధ్యాం బుధః కృత్వా సంకల్పంతత ఆచరేత్ ॥ ఇతి గాడనిబంధే ధ్రువ స్మృతేః ॥ మార్కండేయపురాణే॥ సూర్యోదయం వినానైవ వ్రతదానాదిక క్రమ ఇతి॥ (క్రమ=ఉపక్రమః॥) స్నానదానాదికాః క్రియాః । సూర్యోదయ శబ్దేన ఉషఃకాలప్రశస్యతే । తంవినారాత్రౌ స్నానాదికం నకార్యమితి కల్పతరౌ॥ ఛందోగ పరిశిష్టే॥ సదోపవీతి నాభావ్యం సదాబద్ధ శిఖేనచ। విశిఖోవ్యుపవీతిశ్చ యత్కరోతి నతత్కృతం॥ పిత్ర్యమంత్రాను ద్రవణే ఆత్మాలంభే అవేక్షణే। అధోవాయు సముత్సర్గే ప్రహాసే, నృతభాషణే॥ మార్జాలమూషకస్పర్శే అక్రోశే క్రోధసంభవే। నిమిత్తేష్వేషు సర్వత్ర కర్మకుర్వన్నుపస్పృశేత్ ॥ మార్కండేయ పురాణే॥ అశుచిర్నచకుర్వీత దైవంపిత్ర్యమథాపివా॥ వరాహ పురాణే॥ స్నానం సంధ్యా తర్పణాది జపహోమాసురార్చనం। ఉపవాస వతాకార్యం సాయంసంధ్యా హుతీర్వినా॥ భగవద్గీతాయాం॥ తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదాన తపఃక్రియాః । ప్రవర్తంతేవిధానోక్తాః సతతంబ్రహ్మ వాదినాం॥ తైత్తిరీయే॥ త్రిమాత్రస్తు ప్రయోక్తవ్యః కర్మారంభేషు సర్వశః॥ ఇతిసామాన్య పరిభాషా॥ విస్తృతా చేయం సామాన్య పరిభాషా ఆచార మయూఖే ద్రష్టవ్యా॥ అత్రస్త్రీణాం విశేషో హేమాద్రౌ పాద్మే॥ గర్భిణీ సూతకాదిశ్చ కుమారీచాథరోగిణీ । యదా శుద్ధాతదాన్యేన కారయేత్ప్రయతా స్వయం ప్రయతా శుద్ధాస్వయంకు

ర్యాదిత్యర్థః॥ పుంసోప్యేష విధిర్లింగస్యా వివక్షితత్వాదితి హేమాద్రిః ॥ ఏవంస్త్రీభిః రజోదర్శనేపి కార్యం ॥ తథాచసత్యవ్రతః ॥ ప్రారబ్ధదీర్ఘతపసాంనారీణాం యద్రజోభవేత్। నచతత్రవ్రతస్య స్యాదుపరోధః కథంచన॥ వ్రతస్య ఉపవాసస్యేత్యర్థః॥ పూజాదికంతు అన్యేనకారయేత్। తథాచమదనరత్నే మాత్స్యే॥ అంతరాతు రజస్పర్శేపూజా మన్యేన కారయేత్॥ సూతకేప్యేవం॥ తథాచతత్రైవ॥ పూర్వం సంకల్పితం యచ్చవ్రతం సునియతవ్రతైః। తత్కర్తవ్యంనరైః శుద్ధందానార్చన వివర్జితం ॥ అన్యేనకారయేదిత్య పేక్షాయాం తత్రైవపైఠీనసః॥ భార్యాపత్యుర్వ్రతంకుర్యా ద్భార్యాయాశ్చపతిర్వ్రతం। అసామర్థ్యే పరస్తాభ్యాం వ్రతభంగోనజాయతే॥తత్రైవ వాయుపురాణే ఉపవాసేత్వ శక్తస్తు ఆహితాగ్నిరథాపివా। పుత్రాద్వాకారయేదన్యా ద్బ్రాహ్మణా ద్వాపికారయేత్। ఉపవాసం ప్రకుర్వాణః పుణ్యంశతగుణంభవేత్॥ నారీచపతి ముద్దిశ్య ఏకాదశ్యాము పోషితా। పుణ్యంశతగుణం ప్రోక్తమిత్యూచే గాలవోమునిః। మాతా మహాదీనుద్దిశ్య ఏకాదశ్యాముపోషణే। కృతేచ భక్తితోవిప్రా స్సమగ్ర ఫల మాప్నుయుః॥ మోక్షవ్రతే ప్రతినిధిః॥ తథాచమండనః॥ కామ్యేప్రతి నిధిర్నాస్తి నిత్యేనైమిత్తికేనచ। కామ్యేప్యుప క్రమాదూర్ధ్వం కేచిత్ప్రతినిధింవిదుః॥ నస్యాత్ప్రతి నిధిర్మంత్ర స్వామిదే వాగ్నికర్మసు। సుదేశకాలయోః శబ్దే నారణేః పుత్రభార్యయోః। నాపిప్రతి నిధాతవ్యం నిషిద్ధం వస్తుకుత్రచిత్॥

అథవ్రతే హవిష్యాణి॥ హేమాద్రౌ ఛందోగపరిశిష్టే। కాత్యాయనః।హవిష్యేషు యవాముఖ్యా స్తదను వ్రీహయఃస్మృతాః। మాషకోద్రవగౌరాదీ న్సర్వాభావేపి వర్జయేత్॥ తత్రైవ అగ్నిపురాణే॥ వ్రీహిశ్చణకముద్గాచ కలాపాః సలిలంపయః। శ్యామాకాశ్చైవ నీవారాగోధూమాద్యావ్రతేహితాః। కూశ్మాండాలాబు వృంతాక పాలక్యజ్యోత్స్నికా స్త్యజేత్। చతుర్భైక్ష్యం నక్తుగణాః శాకం దధి ఘృతంమధు। శ్యామాకాశ్శాలినీవారా యావకం మూలతండులం। హవిష్యం వ్రతనక్తా దావగ్ని కార్యాదికేహితం। మధుమాంసం విహాతవ్యం. సర్వత్రచతథేరితం॥ పాలకీ=పాథరీ;జ్యోత్స్నికా=కోశాతకీ॥ తత్రైవభవిష్యే॥ హైమంతికంసితాస్విన్నంధాన్యం ముద్గాయ వాస్తిలాః॥ కలాప కంగునీవారా వాస్తుకం హిలమోచికా॥ షష్టికా కాలశాకంచ మూలకంకే ముకేతరత్। కందఃసైంధవ సాముద్రేగవ్యేచ దధిసర్పిషీ। పయోదధి ఘృతంచైవ పనసామ్రహరీతకీ। పిప్పలీజీరకం

చైవ నాగరంగక తింత్రిణీ॥ కదళీలవలీ ధాత్రీఫలాన్యగుడ మైక్షవం। అతై
లపక్వం మునయోహవిష్యాణి ప్రచక్షతే॥ లవణే మధుసర్పిషి ఇతి క్వచి
త్పాఠః। హైమంతికం=ధాన్యం॥ తిలాః=తదపిసితం॥ అస్విన్నం=హవిష్యం॥క
లాపాః=శతీనాపర పర్యాయాః మఠరఇతి ప్రసిద్ధాః ॥ పటాణేఇతి దక్షిణే
ప్రసిద్ధాః॥ వాస్తుకం=బంధువా ఇతిఖ్యాతః శాకః॥ హిలంశుక్రం మోచయతీ
తిక్షీరస్వామీ॥ శుక్రాసారోహిల్ల సార ఇతిప్రసిద్ధః॥ శాకః=జలోద్భవః గౌ
డదేశే హేలాంచలే ఇతి ప్రసిద్ధా। కాలశాకం॥ ఉత్తరదేశే కాలికేతి ప్ర
సిద్ధం। కేముకం కేవ నత్రా ఇతి పూర్వదేశే ప్రసిద్ధం॥ నాగరం=నారిగం॥
ఐరావతో నాగరంగో. నాదేయీభూమి జంబుకేత్యమ రాత్। నాగరంచై
వేతిపాఠే॥ నాగరం=శుంఠీ॥లవలీ=రాయతీవళీ॥ఇతిమహా రాష్ట్రభాష యో
చ్యమానం ఫలం॥ అతైలపక్వం ఇత్యేతత్కథితం హవిష్యాణామేవ విశే
షణంమనుః॥ మున్యన్నాని పయః సోమోమాంసం యచ్చాను పస్కృతం।
అక్షారంలవణంచైవ ప్రకృత్యాహ విరుచ్యతే॥ అనుపస్కృత మపక్వం॥ అథ
వ్రతా ద్యుపయుక్తాని వస్తూని॥తత్రపంచ రత్నాని॥ ఆదిత్యపురాణే॥సువర్ణం
రజితం ముక్తా రాజవర్తం ప్రవాళకం। రత్నపంచక మాఖ్యాతం శేషంవస్తు
బ్రవీమ్యహం।కనకంకులిశంనీలంపద్మ రాగంచమౌక్తికం।ఏతానిపంచరత్నాని
రత్నశాస్త్రవిదోవిదుః॥ ఇతిమేఘ ప్రదీపధృతకాలికాపురాణోక్తానివా॥కులి
శం=హీరం॥ స్మృత్యంతరే॥అభావేసర్వరత్నానాం హేమసర్వత్ర యోజయే
త్॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ ముక్తాఫలం హిరణ్యంచ వైడూర్యం పద్మరాగకం।
పుష్యరాగంచ గోమేధం నీలంగారుత్మతం తథా। ప్రవాళయుక్తా న్యుక్తాని
మహారత్నానివై నవ॥ హేమాద్రౌ బ్రహ్మాండపురాణే। అశ్వత్థో దుంబర
ప్లక్షచూతన్య గ్రోధ పల్లవాః। పంచభంగా ఇతిఖ్యాతా సర్వకర్మ సుశో
భనాః॥ (పంచభంగాః=పంచపల్లవాః) ॥ పంచగవ్యంచ తత్రైవస్కాందే॥
గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిర్యథాక్రమం॥ విష్ణుధర్మే॥ గోమూ
త్రం భాగతశ్చార్ధం సకృత్ క్షీరస్యచత్రయం ॥ ద్వయం దధ్నోఘృత
స్యైకమేకశ్చ కుశ వారిణః॥ గోమూత్ర ప్రమాణంతు ప్రాయశ్చిత్త మ
యూఖేజ్ఞేయం॥విష్ణుధర్మే॥గాయత్ర్యాఽఽదాయగోమూత్రం గంధద్వారే
తి గోమయం। ఆప్యాయస్వేతి చక్షీరం దధిక్రాణ్ణోధవైదధి। శుక్రమసీ
తి ఆజ్యంచ దేవస్యత్వాకుశోదకం। ఏభిశ్చ మంత్ర రాజైస్తు పంచగవ్యం
ప్రచక్షతే॥ పంచామృతంతు హేమాద్రౌ శివధర్మే॥ పంచామృతం దధి

క్షీరం సితా మధుఘృతంస్మృతం॥ అన్యత్ర॥ పయోదధి ఘృతంచైవ శ
ర్కరా మధుసంయుతం। పంచామృత మితిఖ్యాతం భాషితంమునయో
విదుః॥ మదనరత్నే కాత్యాయనః॥ ఆజ్యం క్షీరం మధుతథా మధుర త్ర
యముచ్యతే। మధురోమ్లశ్చ లవణః కషాయ స్తిక్త ఏవచ। కటుకశ్చేతి
రాజేంద్ర రసషట్కముదాహృతం॥ చందనంతుగారుడే॥ కస్తూరికాయా
ద్వౌభాగౌ చత్వారశ్చందనస్యచ॥ కుంకుమస్యాత్ర యశ్చైవ శశినస్స్యా
చ్చతుస్సమం॥ కుంకుమం=కేసరం॥ శశి=కర్పూరః॥ కర్పూరం చందనం ద
ర్పంకుంకుమంచ సమాంశకం॥సర్వగంధ మితిప్రోక్తం సమస్తసురభూషణం
దర్పః=కస్తూరికా॥ తథా॥ కస్తూరీహ్యగరుశ్చైవ కర్పూర శ్చందనంతథా॥
కంకోలంచభవేదేభిః పంచభిర్యక్ష కర్దమః॥ అథసర్వౌషధిః॥ కుష్ఠంమాం
సీ హరిద్రేద్వే సురాశైలేయ చందనం। వచా చంపక ముస్తంచ సర్వౌష
ధ్యోదశస్మృతాః। పాద్మే। ఇక్షువ స్తృణరాజంచ నిష్పావాజాజి ధాన్య
కం। ఏకారవచ్చ గోక్షీరం కుసుమం కుంకుమం తథా। లవణంచాష్ట మం
తత్ర సౌభాగ్యాష్టక ముచ్యతే॥ తృణరాజః=తాళః॥అజాజీ=జీరకం॥ఆపః క్షీ
రంకుశాగ్రాణి దధ్యక్షత తిలా స్తథా। యవాస్సిద్ధార్థ కాశ్చైతిహ్యర్ఘ్యో
ష్టాంగః ప్రకీర్తితః॥ పాంచరాత్రే॥ రజాంసి పంచవర్ణాని మండలార్థం హి
కారయేత్। శాలితండుల చూర్ణేన శుక్లంవాయవ సంభవం॥ రక్తంకు
సుంభసింధూరగైరికాది సముద్భవం। హరితాళోద్భవంపీతం (రంజనీ సంభ
వంతిథా)॥ కృష్ణందగ్ధంచ హరితం పీతకృష్ణవి మిశ్రితం॥(రజనీ=హరిద్రా॥)
కౌతుకసంజ్ఞాని భవిష్యే॥ దూర్వాయవాం కురాశ్చైవ వాలకం చూత
పల్లవాః। హరిద్రాద్వయ సిద్ధార్థ శిఖిపత్రోరగత్వచః। కంకణౌషధయ
శ్చైవ తత్కౌతుకాఖ్యా దశస్మృతాః। అథసప్త మృదోమాత్స్యే॥
గజాశ్వరథ వల్మీక సంగమాద్ధ్రద గోకులాత్। మృదమానీయ కుం
భేషు ప్రక్షిపెచ్చత్వరాత్తథా॥ గోకులావధిసప్త। చత్వరేణ సహాష్టౌమృ
దోభవేయురితి। హేమాద్రౌభవిష్యే॥ సువర్ణంరజతం తామ్రమారకూ
టం తథైవచ। లోహంత్రపు తథాసీసం ధాతవస్సప్తకీర్తితాః।ఆరకూటం=
పిత్తళం। తత్రైవషట్ త్రింశన్మతే। యవగోధూమ ధాన్యాని తిలాఃకం
గుశ్చముద్గకాః। శ్యామాకంచీన కంచైవ సప్తధాన్య ముదాహృతం॥

సప్తదశధాన్యాని॥ మార్కండేయ పురాణే॥ వ్రీహయశ్చ యవా
శ్చైవ గోధూమాః కంగుకాస్తిలాః। ప్రియంగవః కోవిదారాః కోరదూ

షాః సతీనకాః । మాషాముద్గామ సూరాశ్చ నిష్పావాస్స కుళుత్థకాః ఆఢక్య శ్చణకశ్చైవ యావనాళా స్తథాస్మృతాః క్రమాదేవం విజానీయాద్ధాన్యాః సప్తదశస్స్మృతాః । కోరదూషాః=కోద్రవాః । సతీనకః=కాలాషాః। మాఠరా ఇత్యష్టాదశ ధాన్యాని స్కాందే॥ వ్రీహిర్యవా స్తిలాశ్చైవ యావనాళాశ్చ మాఠరాః । సతీనకాః కుళుత్థాశ్చ కంగుకాః కోరదూషకాః । మాషాముద్గామసూరాశ్చ నిష్పావాః శ్యామసర్షపాః । గోధూమా శ్చణకాశ్చైవ నీవారాఢక్య ఏవచ॥ ఏవం క్రమేణ జానీయాద్ధాన్యాన్యష్టాదశ క్రమాత్ । హేమాద్రౌ క్షీరస్వామీ॥ మూలపత్ర కరీరాగ్ర ఫలకాండాది రూఢకాః। త్వక్పుష్పం కవచంచేతి శాకం దశవిధంస్మృతం। కరీరం=వంశాంకురః। అగ్రం=పల్లవః । కాండం=నాళం । కవచం=ఛత్రాకం । కలశా ఉక్తావిష్ణుధర్మే । హైమరాజ తతామ్రాశ్చ మృణ్మయాలవణాన్వితాః । యాత్రో ద్వాహ ప్రతిష్ఠాదౌ కుంభాస్స్యు రభిషేచనే॥ పంచాశాంగుళవైపుల్యా ఉత్సేధే షోడశాంగుళాః । ద్వాదశాంగుళ మూలాస్స్యుర్ముఖ మష్టాంగుళం భవేత్। పంచచ ఆశాశ్చ పంచాశాః (ఆశా=దశ) । పంచాశం । అంగుళవైపుల్యః=ఏషాం తే పంచాదశం గుళాని వైపుల్య మిత్యర్థః । కేచిత్తు। పంచదశాంగుళ వైపుల్య మిత్యాహుః॥

ప్రతిమాద్రవ్య యోః పరిమాణం హేమాద్రౌ భవిష్యే॥ అనుక్తద్రవ్య తత్సంఖ్యాదేవతా ప్రతిమానృప । సావర్ణీ రాజ తీతామ్రీ వృక్షజామా ర్తికీతదా। చిత్రజాపిష్టలేపోత్థా నిజవిత్తాను రూపతః । ఆమాషాత్పల పర్యంతం కర్తవ్యా శక్తిసంభవే॥ అంగుష్ఠ పర్వాదారభ్య విత స్త్యవధికాస్స్మృతాః । మాత్స్యేతు విశేషః॥ అంగుష్ఠ పర్వాదారభ్య విత స్తవధిదేవతాః గృహేతు ప్రతిమాకార్యా నాధికాశస్యతే బుధైః । ఆషోడశాత్తు ప్రాసాదే కర్తవ్యానాధికా తతఇతి ॥ అధికం కల్పతరౌ ప్రతిష్ఠాకాండే జ్ఞేయం॥ తథా అనుక్త సంఖ్యాహోమేస్యాచ్చ తమష్టోత్తరం స్మృతం॥ మాత్స్యే॥ హోమోగ్రహాది పూజాయాంశత మష్టోత్తరం భవేత్ ॥ అష్టావింశతి రష్టౌవా యథాశక్తి విధీయతే॥ మదనరత్నే బ్రాహ్మేః యథోక్తవత్ససంపత్తౌ గ్రాహ్యం తదనుకారియత్ ।యవాభావేచ గోధూమావ్రీహ్యాభావేచతండులాః । ఆజ్యంద్రవ్య మనాదేశే జుహుయాచ్చ యథావిధి । మంత్రస్యదేవతాయాశ్చ ప్రజాపతి రితిస్థితిః । మంత్రస్య దేవతాయాశ్చ విధానే నప్రజాపతిర్దేవతా । సమస్త వ్యాహృతిర్వా తత్॥ స్మృత్యంతరేపి॥

నవ్యాహృత్యా సమంహుత ఇతి॥ గారుడే॥ ప్రణవాది నమోంతంచ చతు ర్థ్యంతంచ సత్తమ। దేవతాయాః స్వకం నామమూలమంత్రః॥ ప్రకీర్తితః ద్రవ్యాభావే ప్రతినిధిః। దధ్యలాభే పయోగ్రాహ్యం మధ్వలాభేతథా గుడః। ఘృతేప్రతినిధిః కార్యఃపయోవా దధివానృప॥ తత్రైవమైత్రా యణీయ పరిశిష్టే॥ దర్భాభావే కాశః పైఠీనసిః॥ సర్వాభావేయవాః॥ ఆజ్యహోమేషు సర్వేషు గవ్యమేవ భవేద్ఘృతం। తదభావే మహిష్యా స్తు ఆజ్యమావికమేవతు। తదభావేతు తైలంస్యాత్తద భావేతుజార్తిలం। తదభావేతు కౌసుభంతద భావేతుసార్షపం॥ అథపవిత్రం॥ అనంతగర్భితం సాగ్రం కౌశంద్విదళమేవచ। ప్రాదేశ మాత్రం విజ్ఞేయం పవిత్రం యత్ర కుత్రచిత్॥

అథేధ్మాః॥ పలాశాశ్వత్థ ఖదిరవటోదుంబరజాస్శుభః॥ అథధూ పాః॥ అగరుశ్చందనం ముస్తాసిల్హాకం వృషణంతథా। సమభాగంతు కర్త వ్యం ధూపోయమమృతాహ్వయః॥ సిల్హాకం=సిల్హాద॥ ఇతి ప్రసిద్ధః॥ వృష ణం=కస్తూరీ॥షడ్భాగ కుష్ఠం ద్విగుణోగరుశ్చ లాక్షాత్రయం పంచ నఖస్య భాగాః। హరీతకీ సర్జరసః సమాంశీభాగైకమేకం త్రిపలంశిలాజం। ఘ నస్య చత్వారిపరస్య చైకో ధూపోదశాంగః కథితో మునీంద్రైః॥ సర్జ రసః=రాళఇతి॥మాంసీ=జటామాంసీ॥త్రిపలం=త్రిభాగం॥ ఘనః=కర్పూరః॥ పరం=గుగ్గులుః॥ సువర్ణమానం॥ యాజ్ఞవల్క్యః॥ జాలసూర్య మరీచి స్థం త్రసరేణు రజఃస్మృతః॥ తేష్టౌలిక్షాస్తు తాస్తిస్రో రాజసర్షప ఉచ్యతే॥ గౌరస్తుతేత్రయః షట్తేయవో మధ్యస్తుతే త్రయః కృష్ణలాపంచతే మాషస్తే సువర్ణస్తుషోడశ॥ పలం సువర్ణాశ్చత్వారః పంచవాపి ప్రకీర్తితం। రజత మానమాహ॥ ద్వేకృష్ణలే రూప్యమాషోధరణం షోడశైవతే। శతమా నంతు దశభిర్ధరణైః పలమేవతు। నిష్కస్య సువర్ణా శ్చత్వారఇతి॥ తా మ్రమానమాహ॥ కార్షికః తామ్రికః పణఇతి। పలచతుర్థాంశేనకర్షేణా న్వితః కార్షికః తామ్రసంబంధి పణోభవతి॥ కర్షసంజ్ఞశ్చ॥ నిఘంటౌ॥ 'తే షోడశాక్షః కర్షో స్త్రీపలంకర్ష చతుష్టయ' ఇతి తేషోడశ మాషాః అక్షః॥ హేమాద్రౌ॥ నారదః॥ అక్షః॥ సచకర్ష ఇత్యర్థః ధరణస్యైవపురాణే సం జ్ఞాంతరే। తేషోడశ స్యాద్ధరణం పురాణశ్చైవరాజతమితి మితాక్ష రా యాం స్మృతేః। శతమానే పలేపర్యాయః సువర్ణ చతుష్టయం॥ సమ తోలితంరూప్యం రాజతోనిష్క ఇత్యర్థః॥ సువర్ణనిష్కస్తు॥ చతుస్సౌవ

ర్ణికో నిష్కో విజ్ఞేయస్తు ప్రయాణత ఇతి॥ సచపణస మానయేవ। కోత్ర కార్షపణ ఇత్యపేక్షాయాం దేశభేదే కార్షపణో భిన్నఇత్యాహ। హేమాద్రౌనారదః॥ కార్షపణో దక్షిణస్యాం దిశిరాప్యః ప్రవర్తతే॥పణైర్నిబద్ధః పూర్వస్యాందిశి షోడశభిః పణైః॥ అష్టాడబ్బకాః కార్షపణః పూర్వస్యామిత్యర్థః। తావతాలభ్యం రూప్యం దక్షిణ స్యాంస ఇతిద్వైత నిర్ణయేపి తామహాచరణాః॥ లీలావత్యాం॥ వరాటికానాం దశకద్వయం యత్సాకాకిణీ॥ తాశ్చపణశ్చతస్రః। తేషోడశద్రమ్మ ఇహావగమ్యోద్రమ్మై స్తథా షోడశ భిశ్చనిష్కః అథధాన్యమానం భవిష్యే॥ పలద్వయంతు ప్రసృతం ద్విగుణం కుడవంమతం। చతుర్భిః కుడవైః ప్రస్థః ప్రస్థాశ్చ త్వార ఆఢకః। ఆఢకై స్తైశ్చ ద్రోణస్తు కథితస్సర్వతో బుధైః॥ కుంభోద్రోణద్వయంశూర్పః ఖారీద్రోణా స్తుషోడశ। ద్రోణద్వయస్యైవశూర్ప ఇతి సంజ్ఞా॥ పలంచకుడపః ప్రస్థఆఢకో ద్రోణఏవచ। ధాన్యమానేషు బోద్ధవ్యాః క్రమశోమీ చతుర్గుణాః। ద్రోణైష్షోడశభిః ఖారీవింశత్యాకుంభ ఉచ్యతే కుంభైస్తు దశభిర్వాహో ధాన్యసంఖ్యాః ప్రకీర్తితాః. వింశత్యేత్యత్రాపిద్రోణైరితి సంబధ్యతే। తథాచ। కుంభోద్రోణద్వయ మితి పక్షే ద్వింశతి ద్రోణమితః కుంభఇతి పక్షాంతరం। ద్రోణాఢకయోఃపరిమాణాంతరముక్తం॥ పరాశరేణ॥ వేదవేదాంగ విద్విప్రైః ధర్మశాస్త్రానుపారగైః। ప్రస్థద్వాత్రింశతి ద్రోణమితో ద్విప్రస్థ ఆఢక-ఇతి॥ ఏతేషాంన్యూనాధికపక్షాణాం శక్తిదేశ కాలాద్యపేక్షయా వ్యవస్థాజ్ఞేయా॥

అథ హోమ ద్రవ్యమానం॥సిద్ధాంత శేఖరే॥ హోమద్రవ్యస్య ప్రమాణాని వక్ష్యంతేతు యథాక్రమం। కర్షప్రమాణ మాజ్యంస్యా న్మధుక్షీరంచ తత్సమం॥ తండులానాం శుక్తిమాత్రం పాయసం ప్రసృతేస్సమం। కర్షమాత్రాణి భక్షాణి లాజా ముష్టి మితామతాః।అన్నంగ్రాస సమంగ్రాహ్యం శాకంగ్రాసార్ధమాత్రికం। మూలానాంతు త్రిభాగస్స్యాత్కందానామష్టమోంశకః। ఇక్షుః పర్వప్రమాణాం స్యాదంగుళ ద్వితయంలతా। ప్రాదేశ మాత్రాః సమిధో వ్రీహీణాంచాంజలిం నమః। తిలసక్తుకణాదీనాంమృగీ ముద్రప్రమాణతః పత్రపుష్ప ఫలాదీనాం ప్రమాణా హుతిరిష్యతే। చంద్రశ్రీఖండ కస్తూరీ కుంకుమాగరుకర్దమాః॥ హరిమంథ సమా ప్రోక్తాగుగ్గులుర్బదరోపమః॥

హరిమంథశ్చణకః ఆహుతీనామిదం మానం కథితం వేదవేదిభిః, స్యాత్త్రిముద్రా మృగముద్రా హోమే సర్వఫలప్రదా. మానాంతరం శారదా తిలకటీకాయాం పదార్థాదర్శే. కర్షమాత్రమిదం హోమే శుక్తి మాత్రం పయస్స్మృతం, ఉక్తాని పంచగవ్యాని శుక్తిమాత్రాణి సాధుభిః. తత్సమం మధు దుగ్ధాన్నగ్రాసమాత్రముదాహృతం, దధి ప్రసృతి మాత్రం స్యాల్లాజాః స్యుర్ముష్టిసంమితాః. పృథుకాస్తత్ప్రమాణాస్స్యుస్సక్తవోఽపి తథావిధాః, పలార్ధ గుంజమానం చ శర్కరాపి తథా విధా. గ్రాసార్ధమాత్రమన్నానామిక్షుః పర్వప్రమాణతః, ఏకంస్యాత్పత్ర పుష్పం చ తథా పాకాది కల్పయేత్. మాతులుంగం చతుః ఖండం పనసం దశధాకృతం, అష్టధా నారికేళంచ చతుర్ధా కదళీఫలమ్ త్రిధా కృతఫలం బైల్వం కపిత్థం ఖండితం ద్విధా, వ్రీహయో ముష్టిమానాః స్యుర్ముద్గా మాషా యవాస్తథా. తండులాస్స్యుస్తదర్ధాంశాః కోద్రవా ముష్టిసంమితాః, లవణం శుక్తిమాత్రంస్యాన్మరీచా ఏకవింశతిః. ఘృతస్య కార్షికో హోమః క్షీరస్య మధునస్తథా, శుక్తిమానా హుతిర్దధ్నః ప్రసృతిః పాయసస్య చ ఖండత్రయం తు మూలానాం ఫలానాం స్వప్రమాణతః, గ్రాసమాత్రం తు హోతవ్యా ఇతరేషాంచ తండులాః. అక్షతాస్తు యవాః ప్రోక్తా అభావే వ్రీహయః స్మృతాః, తదభావే చ గోధూమా నతు ఖండితతండులాః యేషాం కేషాం చిదన్యేషాం ద్రవ్యాణామప్యసంభవే, సర్వత్రాజ్యముపాదేయం భరద్వాజమునేర్మతాత్. పర్వప్రమాణమాహుత్యా పంచాంగుళగృహీతయేతి. సంపూర్ణాని చ సర్వత్ర సూత్రాణి పంచ పంచ చ, ఇక్షూణాం పర్వకం మానం లతానామంగుళద్వయం. చంద్ర చందన కాశ్మీర కస్తూరీ యక్షకర్దమాన్, కలాపసమ్మితానేతాన్ గుగ్గుళం బదరాస్థివత్. ద్రవః స్రువేణ హోతవ్యః పాణినా కఠినం హవిః, స్రువపూర్ణా ద్రవాః ప్రోక్తాః కఠినా గ్రాసమాత్రకాః. వ్రీహయో యవగోధూమాః ప్రియంగు తిలశాలయః, స్వరూపేణైవ హోతవ్యా ఇతరేషాం చ తండులాః.

అథ ఋత్విగ్వరణం. హేమాద్రౌ పాద్మే. శాలాగ్నిహోత్రిణం విప్రం సురూపం చ గుణాన్వితం సపత్నీకంచ సంపూజ్య భూషయిత్వా చ భూషణైః. పురోహితం ముఖ్యతమం కృత్వాఽన్యాంశ్చతథర్త్విజః,

చతుర్వింశద్గుణోపేతా న్నపత్నీ కాన్నిమంత్రితాన్. అహతాంబరసంఛన్నాన్ స్రగ్విణః శుచిభూషితాన్, అంగుళీయానిచ తథా కర్ణభూషాన్ప్రదాపయేత్. తత్రైవ లైంగే వస్త్రయుగ్మం తథోష్ణీషం కుండలే కంఠభూషణం, అంగుళీభూషణం చైవ మణిబంధస్య భూషణమ్. ఏతాని చైవ సర్వాణి ప్రారభేద్ధర్మకర్మణాం, పురోహితాయ దత్వాఽథ ఋత్విగ్భ్యస్సం ప్రదాపయేత్. పూర్వోక్తభూషణం సర్వం సోష్ణీషం వస్త్రసంయుతం, దద్యాదేతత్ప్రియో క్రృభ్య ఆచ్ఛాదనపదం తథా వ్రతానాం మధుపర్కమాహ. విశ్వామిత్రః సంపూజ్య మధుపర్కేణ ఋత్విజః కర్మకారయేత్, అపూజ్య కారయేత్కర్మ కిల్బిషేణచ యుజ్యతే. ఋత్విజాంసంఖ్యామాహ సాంఖ్యే. మాత్స్యే. హేమాలంకారిణః కార్యాః పంచవింశతి ఋత్విజః, తోషయేచ్చ సమం సర్వానాచార్యే ద్విగుణంభవేత్. దక్షిణయా తోషయేదిత్యర్థః

సర్వతోభద్రమండలవిధిః.

అథ సర్వతోభద్రమండలం హేమాద్రౌ. స్కాందే. ప్రాగుదీచ్యాగతా లేఖాః కుర్యాదేకోనవింశతిమ్, ఖండేందుస్త్రిపదః కోణే శృంఖలాపంచభిః పదైః. ఏకాదశపదా వల్లీ భద్రంతు నవభిః పదైః, చతుర్వింశత్పదా వాపి వింశత్యా పరిధిః పదైః. మధ్యే షోడశభిఃకోష్ఠైః పద్మమష్టదళం స్మృతమ్, శ్వేతేందుశ్శృంఖలా కృష్ణా వల్లీర్నీలేన పూరయేత్. భద్రాఽరుణా సితా వాపి పరిధిః పీతవర్ణకః, బాహ్యాంతిరదళా శ్వేతా కర్ణికా. పీతవర్ణికా, పరిధ్యా వేష్టితం పద్మం బాహ్యే సత్త్వం రజస్తమః, తన్మధ్యే స్థాపయే ద్దేవాన్ బ్రహ్మాద్యాంశ్చ సురాన్వితాన్. ఇతి సర్వతో భద్రపీఠః.

అష్టలింగతోభద్రమండలవిధానమ్.

అథాష్టలింగతోభద్రం. చతుర్వింశతిరాలేఖ్యా రేఖాః ప్రాగ్దక్షిణాయతాః, కోణేషు శృంఖలాః పంచ పదావల్యస్తు పార్శ్వతః. పాదైర్నవభిరాలేఖ్యా శ్చతుర్భిర్లఘుశృంఖలాః, లఘురల్పపదైః మధ్యేస్తతోఽష్టాదశభిఃపదైః కృత్వా లింగాని వాప్యస్య త్రయోదశభిరంతరా, తతో వీథీద్వయేనైవపీఠం కుర్యాద్విచతుణః. తస్య పాదాః పంచపదా

ద్వారాణ్యపి తథైవచ, ఏకాశీతిపదం మధ్యే పదం స్వస్తికముచ్యతే. కోణేషు శృంఖలాః కార్యాః పదైస్త్రిభిరతః పరమ్, పదైశ్చతుర్భిర్దిక్షు స్యుర్భద్రాణ్యేషాం సమంతతః. ఏకాదశపదావల్ల్యా మధ్యేఽష్టదళమాలిఖేత్, షదం నవపదం హ్యేవ లింగతో భద్రముచ్యతే. శృంఖలాః కృష్ణవర్ణేన వల్లీం నీలేన పూరయేత్, రక్తేన శృంఖలా లఘ్వ్యోర్వల్లీః పీతేన పూరయేత్. లింగాని కృష్ణవర్ణాని శ్వేతేనాప్యథవా పీఠాః, పీఠంసపాదం శ్వేతేన పీతేన ద్వారపూరణమ్. మధ్యే స్యుః శృంఖలా రక్తా వల్లీర్నీలేన పూరయేత్, భద్రాని పీతవర్ణాని పీతా పంకజకర్ణికా. దళాని శ్వేతవర్ణాని యద్వా చిత్రాణి కల్పయేత్, తిస్రో రేఖా బహిః కార్యాః సితారక్తాసితక్రమాత్.

చతుర్లింగతోభద్రమండలమ్.

అథ చతుర్లింగోద్భవం లైంగే*-రేఖాస్త్వష్టాదశ ప్రోక్తాశ్చతుర్లింగసముద్భవే, కోణేందుస్త్రిపదః శ్వేత స్త్రిపదైః కృష్ణశృంఖలాః. వల్లీ సప్తపదా నీలా భద్రం రక్తం చతుష్పదమ్, భద్రం పార్శ్వంమహారుద్రం కృష్ణమష్టాదశైః పదైః. శివస్య పార్శ్వయో వాపీం కుర్యాత్పంచపదం సితామ్, పదమేకం తథా పీఠం భద్ర వాప్యోస్తు మధ్యతః. శిరసి శృంఖలయోశ్చ కుర్యాత్పీతం పదత్రయమ్, లింగాని స్కంధతః కోష్ఠా వింశతీ రక్తవర్ణకాః. పరిధిః పీతవర్ణైస్తు పదైః షోడశభిః స్మృతః, పదైస్తు నవభిః పశ్చాద్రక్తం పద్మం సకర్ణికమ్.

ద్వాదశలింగతోభద్రమండలమ్.

అథ ద్వాదశలింగోద్భవమ్. ప్రాగుదీచ్యాయతా రేఖాః షట్త్రింశద్ధి ప్రకల్పయేత్, పదాని ద్వాదశ శతం పంచవింశతిరేవ చ. ఖండేందుస్త్రిపదః కోణేశృంకలాః షట్పదైః స్మృతాః, త్రయోదశపదా వల్లీ భద్రం తు నవభిః పదైః. త్రయోదశపదా వాపి లింగమష్టాదశంస్మృతమ్, లింగత్రయస్య పంక్తౌ తు శోభాః కోష్ఠాశ్చతుర్దశ. తేషాముపరి పంక్తౌ తు కోష్ఠాస్సప్తదశైవ తు, పూజాపంక్తిస్తు విజ్ఞేయా పరితః పరికీర్తితా. పూజాపఙ్క్త్యంతరాపఙ్క్తౌ కోష్ఠా స్త్వశీతిసంఖ్యయా, పరిధిః స చ విజ్ఞేయో మండలేత్వంతరాతయోః, పరిధ్యంతరకోష్ఠేషు సర్వ

తోభద్రమాలిఖేత్, విశేషశ్చాత్ర విజ్ఞేయో శృంఖలామత్పదాభవేత్. త్రయోదశ పదా వల్లీ భద్రంతు నవభిః పదైః, పంచవింశత్పదా వాపి పరిధిః షోడశాత్మకః. మధ్యేనవపదం పద్మం కర్ణికా కేసరాన్వితమ్, సత్త్వం రజస్తమోవర్ణాని పరితో మండలస్య తు. త్రయః పరిధయః కార్యాస్తత్ర ద్వారాణి కారయేత్, సితేందుః శృంఖలా కృష్ణా వల్లీనీలా ప్రకీర్తితా. భద్రం చైవారుణంజ్ఞేయం వాపీ స్యాచ్ఛ్వేతకర్ణికా, లింగాని కృష్ణవర్ణాని పార్శ్వతో ద్వాదశైవ తు. పరిధిః పీతవర్ణా స్యాత్కమలం పంచవర్ణకమ్. ఇతి సర్వతోభద్రలింగతోభద్రాదిమండలాని.

సర్వతోభద్రవినియోగః.

అథ సర్వతోభద్రమండలవిధి రుచ్యతే. శివవ్రతం వినా సర్వ వ్రతోద్యాపనేషు సర్వతోభద్రమండలం కారయేత్. తత్ర కారికా. బాహుమాత్రాం యదా వేదిం కుర్యాచ్ఛుద్ధం మృదా బుధః, తద్వేద్యాం సర్వతోభద్రం మండలం విలిఖేత్తతః. విలిఖేత్సర్వతో భద్రం వేదికాయాం తు సుందరమ్, తన్మధ్యే స్థాపయేద్దేవాన్ బ్రహ్మాద్యాంశ్చ సురేశ్వరాన్.

మండలదేవతాసమంత్రకప్రయోగః.

తన్మధ్యే బ్రహ్మాణం. బ్రహ్మజజ్ఞానం గౌతమో నామ దేవో బ్రహ్మా త్రిష్టుప్ - మధ్యే బ్రహ్మావాహనే వినియోగః. ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః, సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః. భో బ్రహ్మన్! ఇహాగచ్ఛ, ఇహ తిష్ఠ, పూజాం గృహాణ, మమసమ్ముఖః సుప్రసన్నో వరదోభవ ఇత్యేవం ప్రకారేణ సర్వత్ర దేవతానాం జ్ఞేయమ్. ౧. తత ఉదీచీమారభ్య వాయవ్యపర్యంతం సోమాదయో వాయ్వంతా అష్టౌ లోకపాలాః స్థాపనీయాః. తత్ర ఆప్యాయస్వ రాహూగణో గౌతమస్సోమో గాయత్రీ. ఉత్తరే సోమావాహనే వినియోగః. ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియమ్. భవా వాజస్య సంగథే. ౨. అభిత్వా శిగర్తిస్సునశ్శేప ఈశానో గాయత్రీ. ఈశాన్యాం ఈశానావాహనే వినియోగః. అభిత్వా దేవ సవితరీశానాం వార్యాణాం, సదావన్ భాగమీమహే. ౩. ఇంద్రం వో మధుచ్ఛందా ఇంద్రో గాయత్రీ. పూర్వే ఇంద్రావాహ

నే వినియోగః. ఓం. ఇంద్రం వో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః. అస్మాకమస్తు కేవలః. ४. అగ్నిం దూతం కాణ్వో మేధాతిథిరగ్ని ర్గాయత్రీ. ఆగ్నేయ్యాం అగ్న్యావాహనే వినియోగః. ఓం. అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం, అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం. ౫. యమాయ సోమం వైవస్వతో యమోఽనుష్టుప్, దక్షిణే యమావాహనే వినియోగః ఓం. యమాయ సోమగ్ంసునుత యమాయ జుహుతా హవిః, యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః. ౬. మోషుణో ఘోరకణ్వోనిర్‌ఋతిర్గాయత్రీ. నిర్‌ఋత్యాం నిర్‌ఋత్యావాహనే వినియోగః. ఓం. మోషుణః పరాపరానిర్‌ఋతిర్దుర్హణావధీత్. పృతీష్ట తృష్ణయా సహ. ౭. తత్త్వాయామి శునశ్శేఫోవరుణస్త్రిష్టుప్ పశ్చిమే వరుణావాహనే వినియోగః. ఓం. తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః, అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ంసమాన ఆయుః. ప్రమోషీః. ౮. వాయోశతం వామదేవో వాయురనుష్టుప్, వాయవ్యాం వాయ్వావాహనే వినియోగః ఓం. వాయో శతం హరీణాం యువస్వ పోష్యాణాం, ఉవాతే సహస్రిణో రథ ఆయాతు పాజసా. ౯. వాయుసోమయోర్మధ్యే, అష్టౌ వసవః, జ్మయా అత్ర మైత్రావరుణో వసవస్త్రిష్టుప్, వాయుసోమయోర్మధ్యే వస్వావాహనే వినియోగః. ఓం. జ్మయా అత్ర వసవోరంతి దేవా ఉరావంతరిక్షే మర్జయంత శుభ్రాః, అర్వాక్ పథ ఉరుజ్రయః, కృణుధ్వం శ్రోతా దూతస్య జగ్ముషో నో అస్య ౧౦. ఆరుద్రా పశ్చాన్యవాశ్వ ఏకాదశ రుద్రా జగతీ, సోమేశానయోర్మధ్యే ఏకాదశ రుద్రావాహనే వినియోగః. ఓం. ఆరుద్రాస ఇంద్రవతః సజోషసో హిరణ్యరథాస్సువితాయ గంతన, ఇయం వో అస్మత్ప్రతి హర్యతే మతి స్తృష్ణచేన దివ ఉత్సాఉదన్యవే. ౧౧. త్వాం ను మత్స్యః సాంమదో ద్వాదశాదిత్యా గాయత్రీ. ఈశానేంద్రయోర్మధ్యే ద్వాదశాదిత్యావాహనేవినియోగః ఓంత్వాం నుక్షత్రియాగ్ం అవ ఆదిత్యా న్యాచిషామహే, సుమృళీకా మభిష్టయే. ౧౨. అశ్వినా వర్తిరాహుగణో గౌతమోఽశ్వినావుష్ణిక్, ఇంద్రాగ్న్యోర్మధ్యే అశ్వినావాహనే వినియోగః. ఓం. అశ్వినావర్తిరస్మదా గోమద్దస్రా హిరణ్యవత్, అర్వాగ్రథంసమనసా ని యచ్ఛతమ్. ౧౩. ఓమాసో

మధుచ్ఛందా విశ్వే దేవా గాయత్రీ, అగ్నియమయోర్మధ్యే విశ్వేదేవా వాహనే వినియోగః ఓం. ఓమాసశ్చర్షణీధృతో విశ్వే దేవాస ఆగత, దాశ్వాగ్ంసో దాశుషస్సుతమ్. ౧౪. అభిత్యాం దేవం గౌతమో వామ దేవస్య ప్తయత్వాష్టిః. యమనిర్ ఋత్యోర్మధ్యే సప్తయత్వావాహనే. ఓం. అభిత్యం దేవగ్ం సవితారమోణ్యోః కవిక్రతుమర్చామి సత్యసవ సగ్ం రత్నధామభిప్రియం మతిమూర్ధ్వా యస్యామతిర్భా అదిద్యుతత్స వీమనిహిరణ్యపాణి రమిమీత సుక్రతుః కృపాసువః. ౧౫. ఆయం గౌ స్సార్పరాజ్ఞీ సర్పా గాయత్రీ, నిర్ ఋతివరుణయోర్మధ్యే సర్పావాహనే. ఓం. ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీ దసనన్ మాతరం పురః. పితరం చ ప్రయన్ త్సువః. ౧౬. అప్సరసాన్మైత్రశఋష్యశృంగోగంధర్వాప్సర సోఽనుష్టుప్. వరుణవాయ్వోర్మధ్యే గంధర్వాప్సరసావాహనే వినియో గః. ఓం. అప్సరసాం గంధర్వాణాం మృగాణాం చరణే చరన్. కేశీ కే తస్య విద్వాన్ సఖాస్వాదుర్మదింతమః. ౧౭. యదక్రంద ఔచథ్యో దీర్ఘత మాః స్కంద త్రిష్టుప్, బ్రహ్మసోమయోర్మధ్యే స్కందావాహనే. ఓం. యదక్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్ త్సముద్రాదుత వా పురీ షాత్, శ్యేనస్యపక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుత్యం మహిజాతం తే అర్వన్. ౧౮. తత్రైవర్షభమృషభో వైరాజో నందీశ్వరోఽనుష్టుప్, బ్రహ్మసోమయోర్మధ్యే నందీశ్వరావాహనే వినియోగః. ఓం. ఋషభం మాసమానానాం సపత్నానాం వృషాసహిం, హంతారం శత్రూణాం కృధి విరాజం గోపతింగవామ్. ౧౯. కద్రుద్రాయ ఘోరః కణ్వఃశూ లో గాయత్రీ. తత్రైవ శూలావాహనే వినియోగః, కద్రుద్రాయ ప్రచేత సే మీఢుష్టమాయతవ్యసే, వోచేమ శంతమగ్ం హృదే. ౨౦ కుమా రం కుమారో మహాకాలస్త్రిష్టుప్, తత్రైవ మహాకాలావాహనే వినియో గః. ఓం. కుమారంమాతా యువతిస్సముద్ధం, గుహా బిభర్తి న దదాతి పిత్రే, అనీకమస్య నమినజ్జనాసః, పురః పశ్యంతి నిహితమరతౌ. ౨౧. అదితిర్ద్యౌర్బృహస్పతి ర్దక్షోఽనుష్టుప్, బ్రహ్మేశానయోర్మధ్యేదక్షా వాహనే వినియోగః. ఓం. అదితిర్హ్యజనిష్ట దక్షయా దుహితా తవ, తాం దేవా అన్వజాయంత భద్రా అమృతబంధవః, భో దక్షాదిసప్తగ ణాః. ౨౨. తామగ్నివర్ణాం శౌభరీ దుర్గా త్రిష్టుప్, బ్రహ్మేంద్రయో

ర్మ్యర్థే దుర్గావాహనేవి. మగ్నివర్ణాం తపసా జ్వలన్తీం వైరోచనీం ర్మఫలేషు జుష్టామ్, దుర్గాం దేవీగ్ం శరణమహం ప్రపద్యే సుతరసి తరసేనమః. ౨౩. ఇదంవిష్ణుః కణ్వోమేధాతిథిర్విష్ణు ర్గాయత్రీ, బ్రహ్మేం ద్రయోర్మ ర్థే విష్ణ్వావాహనే వినియోగః. ఓం. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢమస్య పాగ్ంసురే. ౨౪. ఉదీరతామవరశ్శం ఖః స్వధాపితరస్త్రిష్టుప్, బ్రహ్మాగ్న్యోర్మర్థే స్వధావాహనే. ఓం. ఉదీర తామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసః అసుం య ఈయుర వృకాఋత జ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరో హవేషు. ౨౫. పరంమృత్యోః సం కుశికో మృత్యుర్దేవతా త్రిష్టుప్. బ్రహ్మాయమయోర్మర్థే మృత్యుర్దేవతా వాహనే వి. ఓం. పరంమృత్యో అనుపరేహి పంథాం యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్, చక్షుష్మతే శృణ్వతే తేబ్రవీమి, మానః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్. ౨౬. గణానాంత్వా శౌనకో గృత్సమదో గణపతిర్జగతీ, బ్రహ్మానిర్ఋత్యోర్మర్థే గణపత్యా వాహనే వినియోగః. ఓం. గణా నాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభి స్సీదసాద నమ్. ౨౭. శంనో దేవి రాంబరీషః సింధుద్వీప ఆపో గాయత్రీ, బ్రహ్మ వరుణయో ర్మర్థే అపా మావాహనే వి. ఓం. శన్నో దేవీ రభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే. శంయో రభిస్రవంతు నః ౨౮. మరుతో యస్య రాహూగణో గౌతమో మరుతో గాయత్రీ, బ్రహ్మవాయ్వోర్మర్థే మరుదా వాహనే వి. ఓం. మరుతో యస్య హి, క్షయేపాథా దివో విమ హాసః, ససుగోపాతమో జనః. ౨౯. స్యోనాపృథివీ కణ్వో మేధాతిథ ర్భూమిర్గాయత్రీ. బ్రహ్మణః పాదమూలేకర్ణికాధః పృథివ్యా వాహనేవి. ఓం. స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ, యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథః. ౩౦. ఇమం మే గంగే సింధుక్షిత్ప్రియ్యమేధో గంగాదినద్యో జగతీ, తత్రైవగ గాది నద్యావాహనే వి. ఓం. ఇమం మే గంగేయమునే సర స్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచ తాపరుష్ణియా, అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా. ౩౧. ధామ్నో గౌతమో వామ దేవస్సప్తసాగరానుష్టుప్, తత్రైవసప్తసాగరావాహనే వి. ఓం. ధామ్నో ధామ్నో రాజన్నితో వరుణ నో ముంచ యదాపో అఘ్న్యా వరుణేతి

శపామహే తతో వరుణనో ముంచ. మయివాపా మోవధీర్హింసీరితో విశ్వవ్యచా భూ స్త్వేతో వరుణ నోముంచ. ३౨. తదుపరి మేరుం నామ మంత్రేణ పూజయేత్. మేరవే నమః మేరుమావాహయామి. తతో మండలాద్బహిః సోమాదిసన్నిధౌ ఆయుధాన్యా వాహయేత్. సోమస మీపే గదాం. ఈశానసమీపే త్రిశూలం, ఇంద్రసమీపే వజ్రం, అగ్నిసమీపే శక్తిం, యమసమీపే దండం, నిర్ ఋతిసమీపే ఖడ్గం, వరుణసమీపే పాశం, వాయుసమీపే అంకుశం, దద్బాహ్యే ఉత్తరే, గౌతమాయ నమః గౌతమమావాహయామి, ఈశాన్యాం భరద్వాజం, పూర్వే విశ్వామిత్రం, ఆగ్నేయ్యాం కశ్యపం, దక్షిణే జమదగ్నిం, నైరృత్యాం వసిష్ఠం, పశ్చిమే అత్రిం, వాయవ్యాం అరుంధతీమ్ ౮. తద్బాహ్యే పూర్వాదిక్రమేణ ఐంద్రీం, కౌమారీం, బ్రాహ్మీం, వారాహీం, చాముండాం, వైష్ణవీం, మాహేశ్వరీం. వైనాయకీం. ఇత్యష్టౌ శక్తీః ప్రతిష్ఠాప్య ప్రత్యేకం సహ వా పూజయేత్. ఇతి మండలదేవతాః

లక్షపూజనోద్యాపనవిధిః.

అథ లక్షపూజనోద్యాపనవిధిరుచ్యతే. అద్యేత్యాది పూర్వోచ్చరిత ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ మయా అముకదేవతా ప్రీత్యర్థం కృతస్య లక్షసంఖ్యాముకపూజనకర్మణః సాంగతాసిద్ధ్యర్థం తదుద్యాపనం కరిష్యే. తదంగత్వేన స్వస్తివాచనం ఆచార్య వరణంచ కరిష్యే. తత్రాదౌ నిర్విఘ్నతా సిద్ధ్యర్థం గణపతిపూజాం కరిష్యే. అస్య లక్ష పూజనోద్యాపనకర్మణః పుణ్యాహం భవతో బ్రువంతు. పుణ్యాహంకృత్వా. అముకశర్మా అహం యజమానః అముకగోత్రం అముకశర్మాణం స్వశాఖాధ్యాయినం బ్రాహ్మణం అస్మిన్ లక్ష పూజనోద్యాపనాఖ్యే కర్మణి ఆచార్యం త్వాం వృణే. ఆచార్యత్వేన వృతోఽస్మి యథాజ్ఞానం కర్మ కరిష్యామి. ఆచార్యస్తు యథా స్వర్గే శక్రాదీనాం బృహస్పతిః, తథా త్వం మమ యజ్ఞేఽస్మిన్నాచార్యోభవ సువ్రత. ౧. గంధాదినా ఆచార్యపూజనమ్. తథైవ బ్రహ్మాణం వృణు

యాత్. యథా చతుర్ముఖో బ్రహ్మా స్వర్గలోకే పితామహః, తథా త్వం మమ యజ్ఞేఽస్మిన్ బ్రహ్మాభవ ద్విజోత్తమ. అస్య యాగస్య నిష్పత్త్యై ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య అముకకర్మ కరిష్యే. కర్మాధికారార్థం ఆత్మనశ్శుద్ధ్యర్థం చ పురుషసూక్తజపమహం కరిష్యే. పృథ్వీత్యస్య మంత్రస్య, మేరుపృష్ఠ ఋషిః, కూర్మో దేవతా, సుతలం ఛందః ఆసనోపవేశనే వినియోగః. పృథ్వి త్వయా ధృతాలోకా...పురుషసూక్తజపాంతే కలశపూజనం, సర్వతో భద్రలింగతో భద్రే బ్రహ్మాదీనావాహ్య పూజయేత్.

ప్రతిమాశుద్ధిరగ్నిసూక్తంచ.

తతో మూర్త్యా అగ్న్యుత్తారణం, అస్యాం మూర్త్యా అవఘాతాది దోషపరిహారార్థం అగ్న్యుత్తారణం దేవతా సాన్నిధ్యార్థం ప్రాణప్రతిష్ఠాం చ కరిష్యే. అగ్నిస్సప్తిమితిసూక్తం అగ్నిపదరహితం సహితంచ పఠేత్. ఓం. అగ్ని స్సప్తిం వాజంభరం దదాత్యగ్నిర్వీరం శ్రుత్యం కర్మనిష్ఠాం. అగ్నీరోదసీ విచరత్సమ జన్నగ్నిర్నారిం వీరకుక్షిం పురంధిం, అగ్నేరప్న సస్సమిధస్తు భద్రా అగ్నిర్మహీ రోదసీ ఆవివేశ, అగ్నిరేకం చోదయ త్సమత్స్వగ్నిర్వృత్రాణి దయతే పురూణి, అగ్నిర్హ త్యం జరత్యం జరతః కర్ణమావాగ్ని రద్భ్యో నిరదహజ్జరూథం, అగ్నిరత్రిం ఘర్మఉరుష్య దంతర్నగ్నిర్నృమేథం ప్రజయాఽసృజత్సం, అగ్నిర్దాద్రవిణంవీరపేశా అగ్నిఋషిం యః సహస్రాసనోతి, అగ్నిర్దివి హవ్యమాతతాగ్నేర్ధామాని బిభృతా పురుత్రా, అగ్నిముక్థైర్ ఋషయో విహ్వయంతేఽగ్నిం నరో యామని బాధితాసః. అగ్నింపయో అంతరిక్షే పతంతోఽగ్ని స్సహస్రా పరియాతి గోనాం, అగ్నిం విశ ఈళతే మానుషీర్యా అగ్నిం మానుషో నహుషో విజాతాః, అగ్ని ర్గాంధర్వీం పథ్యామృతస్యాగ్నేర్గవ్యూతిర్ఘృత ఆనిషత్తా, అగ్నయే బ్రహ్మఋభవస్తతక్షురగ్నిం మహామవోచామా సువృక్తిం, అగ్నే ప్రావజరితారం యవిష్ఠాగ్నే మహిద్రవిణమాయజస్వ. ఇతి అగ్న్యుత్తారణమ్.

అథ షోడశోపచారపూజనమ్.

సహస్రశీర్షేత్యాది యజ్ఞేనేతి పర్యంతం కుర్యాత్. వ్రీహ్యాది ధాన్య యవతిలైః త్రికూటం కృత్వా, తత్ర మహీద్యౌరిత్యాదినా

అవ్రణం కలశం సంస్థాప్య, కలశోపరి ఉపపాత్రం సంస్థాప్య, తస్యోపరి త్ర్యంబక మంత్రేణ ఉమయా సహ త్ర్యంబకం, విష్ణు మంత్రేణ లక్ష్మ్యా సహ విష్ణుం, సిద్ధిబుద్ధి సహితం గణేశం. అథవా పత్న్యా సహితం సూర్యం వా, భవానీం, తత్తన్మంత్రేణ ఆవాహ్య. శివస్య దక్షిణే లక్ష్మ్యాసహ విష్ణుం ఆవాహయేత్. శివస్య ఉత్తరే సావిత్ర్యా సహ బ్రహ్మాణం. ఏవం విష్ణ్వాదీనామపి.

ప్రాణప్రతిష్ఠా.

దేవప్రాణప్రతిష్ఠాంకృత్వా. అస్య శ్రీప్రాణప్రతిష్ఠామంత్రస్య - బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరా ఋషయః - ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణి ఛందాంసి. క్రియామయవపుః ప్రాణాఖ్యా దేవతా, ఆం బీజం, హ్రీం శక్తిః, క్రోం కీలకం, అస్యాం మూర్తౌ ప్రాణప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః. ఓం ఆం హ్రీం క్రోం అం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం అః క్రోం హ్రీం ఆం హాం సః సోఽహం అస్యాం మూర్తౌ ప్రాణ ఇహ ప్రాణాః తిష్ఠంతు పునః ఓం ఆం హ్రీం ఇత్యాది పఠిత్వా అస్యాం మూర్తౌ జీవ ఇహాస్థితాః- పునః ఓం ఇత్యాది పఠిత్వా అస్యాం మూర్తౌ. సర్వేన్ద్రియాణి వాఙ్మన స్త్వక్ చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణ పాణిపాద పాయూపస్థానీ హాగత్య స్వస్తి సుఖం చిరం తిష్ఠన్తుస్వాహా, అసునీతే పునరస్మాసు స్వస్తి గర్భాధానాని పంచదశ సంస్కారార్థం, పంచదశ ప్రణవావృత్తిం కరిష్యే - కృత్వా. ధ్యానం. రక్తాం భోధిస్థపోతోల్ల సదరుణ సరోజాధిరూఢాకరాబ్జైః పాశం కోదండ మిక్షూద్భవగుణ మథ చాప్యంకుశం పంచబాణాన్, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనదయితా పీనవక్షోరుహాఢ్యా దేవీ బాలార్కవర్ణా భవతు సుఖకరీ ప్రాణశక్తిః పరానః. షోడశోపచారైః పంచామృతైశ్చ వైదికమన్త్రైః పురాణోక్త మంత్రైస్సంపూజ్య, రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్. ప్రాతః నిత్యకృత్యం విధాయ- తస్య లఘుపూజనస్య వా వ్రతాచరితస్య సాంగతా సిద్ధ్యర్థం పూజాదశాంశేన తిలయవవ్రీహిభిః పాయసాది భిర్వాహోమం కరిష్యే - హోమస్తు, వేదోక్తేన మూలమంత్రేణ పురాణోక్తేన వా కుర్యాత్, అథాగ్నిముఖం కృత్వా, తత్రాదౌ ఆచమ్య తిథ్యాది సంకల్ప్య, అముకకర్మాంగతయా విహితం అముక హవనమహం కరిష్యే,

ఇతి తత్తదాచార శాఖాగత విధినా అగ్నిముఖం కృత్వా హవనంకుర్యాత్. పూర్ణాహుత్యవధి.

అథ ముద్రాలక్షణం ముద్రావినియోగ స్థాన సంఖ్యాదిః.

హేమాద్రౌ. సంముఖీకృతహస్తౌ ద్వౌ కించిత్సంకుంచితాంగులీ, ముకులీతు సమాఖ్యాతా పంకజప్రసృతైవ సా. పూర్వోక్తా ముకులీయా చ ప్రాదేశ్యోన్నిస్సృతాంగులిః, వ్యాకోచముద్రా ముకుళా పద్మముద్రాం ప్రదర్శయేత్. అంగుష్ఠౌ కుంచితాంతౌ తు స్వకీయాంగులి వేష్టితౌ, ఉచ్చైర్వాభిముఖౌ హస్తౌ యోజయిత్వా తు సమ్ముఖా. తర్జన్యౌ కుంచితే కృత్వా తథైవచ కనీయసీ, అధోముఖీవృష్టనఖాస్థితా మధ్యే కరస్యతు. చతస్రశ్చోచ్ఛ్రితాపిస్పృష్టే అంగుష్ఠావేకతఃకురు. తత్రాంతరే సర్వదేవతాపూజనసాధారణ్యేన షణ్ముద్రా ఉచ్యంతే. దేవతానన సంతుష్టా సర్వదా సమ్ముఖీ భవేత్, అంగుష్ఠౌ నిక్షిపేత్సేయం ముద్రాత్వావాహినీ మతా. సంగ్రథ్య నిక్షిపేత్సేయం ముద్రాత్వావాహినీ స్మృతా, అధోముఖీ త్వియం చేత్స్యాత్ స్థాపనీ ముద్రికా మతా. ఉచ్ఛ్రితౌనుచ్ఛ్రితౌకుర్యాత్సంముఖీకరణీభవేత్, ప్రసృతాంగులికౌ హస్తౌ మిథఃశ్లిష్టౌ తు సంముఖౌ. కుర్యాత్స్వహృదయే సేయం ముద్రా ప్రార్థనసంజ్ఞికా, ఇత్యేవం సర్వదేవానాం పూజనే షట్ప్రదర్శయేత్. శివపూజనే లింగముద్రా, ఉచ్ఛ్రితం దక్షిణాంగుష్ఠం వామాంగుష్ఠేన బంధయేత్. వామాంగులీర్దక్షిణాభి రంగులీభిశ్చ వేష్టయేత్, లింగముద్రేతి విఖ్యాతా శివసాన్నిధ్యకారిణీ. శ్రీకామశ్శిష్టికుర్వీత రాజ్యకామస్సు నేత్రయోః, ముఖే త్వన్నాద్యకామస్తు గ్రీవాయాం రోగశాంతికృత్. హృదయే సర్వకామీ చ జ్ఞానార్థీ నాభిమండలే, రాజ్యకామస్తు గుహ్యే చ రాష్ట్రకామస్తు పాదయోః. రాజపూజనే సప్తదశముద్రాః. తథాచ రామార్చనచంద్రికాయాం అగస్త్యః ఆవాహినీస్థాపనీచ సన్నిధీకరణీతథా. సుసన్నిరోధినీ ముద్రాసంముఖీకరణీతథా, సంకలీకరణీ చైవ మహాముద్రా తథైవచ, శంఖచక్ర గదాపద్మ ధేనుకౌస్తుభగారుడాః. శ్రీవత్సవనమాలేచ యోనిముద్రాం ప్రదర్శయేత్, ఏతాభిస్సప్తదశభిర్ముద్రాభిస్తు విచక్షణః. యో రామ మర్చయేన్నిత్యం మోదయేత్ససురేశ్వరమ్, ద్రావయేదపి వీరేంద్ర తతః ప్రార్థితమాప్నుయాత్. మూ-

ధారాద్ద్వాదశాంత మానీతః కుసుమాంజలిః, త్రిస్థానగత తేజోభిర్వినీతః ప్రతిమాదిషు, ఆవాహనీ చ ముద్రా స్యా ద్దేవార్చనవిధౌ మునే. ఏషై వాధోముఖీ ముద్రా స్థాపనే శస్యతే పునః ఉన్నతాంగుష్ఠయోగేన ముష్టీకృతకరద్వయమ్, సన్నిధీకరణీ ముద్రా దేవార్చనవిధౌ మునే. అంగుష్ఠ గర్భిణీస్సైవ ముద్రాస్యాత్సంనిరోధినీ, ఉత్తానముష్టియుగళా సమ్ముఖీకరణీ మతా. అంగై రేవాంగవిన్యాసః సంకలీకరణీ భవేత్. అన్యోన్యాంగుష్ఠ సంలగ్నవిస్తారితకరద్వయా, మహాముద్రేయ మాఖ్యాతా న్యూనాధిక సమాపనీ కనిష్ఠానామికామధ్యాంతస్థాంగుష్ఠా తదగ్రతః. కోపితాంగుష్ఠ మూలేన సన్నద్ధా ముకులీకృతా, కరద్వయేన ముద్రా స్యాచ్ఛంఖాఖ్యే యం సురార్చనే. అన్యోన్యాభిముఖస్పర్శ వ్యత్యయేనతు వేష్టయేత్, అంగుళీభిః ప్రయత్నేన మండలీకరణం మునే. చక్రముద్రేయమాఖ్యాతా గదాముద్రాతతః పరమ్, అన్యోన్యాభిముఖాశ్లిష్టా తతః కౌస్తుభసంజ్ఞకా. కనిష్ఠేఽన్యోన్యసంలగ్నే ఉభిముఖు హిపరస్పరమ్. వామస్యతర్జనీమధ్యే మధ్యానామికయోరపి, వామానామికసంస్పృష్టాద్వయా కౌస్తుభరక్షణా కనిష్ఠాన్యోన్యసంలగ్నం విపరీతంతు యోనితః. అథస్తాత్ప్రిపితాంగుష్ఠా ముద్రాగరుడసంజ్ఞితా, తర్జన్యంగుష్ఠమధ్యస్థా మధ్యమానామికాద్వయా. కనిష్ఠానామికామధ్యతర్జన్యగ్రకరద్వయా, మునే శ్రీవత్సముద్రేయం వనమాలాభవేత్తతః. కనిష్ఠానామికామధ్యాముష్టిరున్నతతర్జనీ, పరిభ్రాంతా శిరస్యుచ్చైః తర్జనీభ్యాం దివౌకసః యోనిముద్రా సమాఖ్యాతా హ్యేతత్కరయుగాశ్రితా, తర్జన్యాకృష్టమధ్యాంతోత్థితానామికయుగ్మకా, మధ్యస్థసంతా, ఘ్రసా సేము శస్తాము నేర్చనే.

ఇతి ముద్రాలక్షణమ్

అథ పూజోపచారసంఖ్యాదిః.

పదార్థాదర్శే జ్ఞానమాలాయామ్ ద్వాత్రింశద్వా షోడశవా దశపంచోపచారకాః. తాన్విభజ్య ప్రవక్ష్యామి కే తే త్రైశ్చ కృతైశ్చ కిం. అర్ఘ్యం పాద్యం చాచమనం మధుపర్కముపస్పృశమ్, స్నానం నీరాజసంవస్త్రమాచామం చోపవీతకమ్. పునరాచమభూషే చ దర్పణాలోకసంతతః, గంధపుష్పేధూపదీపా నైవేద్యంచ తతః క్రమాత్. పానీయంశోధనీయమాచామర హస్తవాస స్తతః పరమ్. (హస్తవాసః=కరోద్వ

ర్తనమ్.) తాంబూలమనులేపం చ పుష్పదానం తతః పునః, గీతం వాద్యం తథానృత్యం స్తుతిశ్చైవ ప్రదక్షిణమ్. పుష్పాంజలినమస్కారౌ ద్వాత్రింశదుపచారకాన్. ఇతిద్వాత్రింశదుపచారాః. అన్యచ్చ ఆసనంస్వాగతం చార్ఘ్యం పాద్యమాచనమీయకం, మధుపర్కాసనస్నాన వసనాభరణాని చ సుగన్ధస్సుమనోధూపో దీపమన్నేనభోజనమ్, మాల్యానులేపనే చైవ నమస్కారవిసర్జనే. ఇతి షోడశోపచారాః. అత్ర ఆసనగంధపుష్పాణాం ద్విరావృత్త్యా ఏకోనవింశతి భవంతి. అర్ఘ్యంపాద్యం చాచమనం స్నానం వస్త్రసమర్పణం, గంధాదయో నైవేద్యాంతా ఉపచారా దశ క్రమాత్.

ఉపచారమూలమ్.

ఉపచారదర్పణే. యావద్భిరుపచారైర్యస్సర్వభూతగుహాశయమ్ వ్యాపకం స్వాత్మచైతన్యం బింబే సంభావ్య భక్తితః. పూజయేత్తత్ప్రభావేన పుణ్యం లబ్ధ్వాథ తద్బలాత్, కృతస్య కోటిగుణితైరుపచారైస్సరోచితైః. పూజ్యతే తోషమాప్నోతి కామ్యకర్మపరాయణః, వైరాగ్యేణఫలం యస్తు దేవతాపూజనోద్భవమ్. కుర్యాద్బ్రహ్మార్పణం తస్య ముక్తిరేవ ఫలం భవేత్, తస్మాత్కుర్యాద్యథాశక్తి స్వేష్టైరేవోపచారకైః. దేవతపూజనం తత్ర భక్తిశ్రద్ధాగరీయసీ.

అథోపచారక్లృప్తిః.

ఏకం పంచ చ షట్చాష్టాదశ ద్వాదశ షోడశ, చతుర్వింశతిసంఖ్యాకా ద్వాత్రింశద్వా తతోఽధికాః. షట్త్రింశచ్చ చతుష్షష్టిరుపచారాః ప్రకీర్తితాః, తత్త్వాదిసంఖ్యయా కార్యాస్తేషు సాధారణా ఇమే. ధ్యానమావాహనంచైవ స్వాగతాదిప్రదర్శనమ్, ఆసనం పాద్యమర్ఘ్యం చ తతస్త్వాచమనీయకమ్. మధుపర్కం తతః స్నానం వస్త్రం గంధస్తథాక్షతాః, భూషణం చోపవీతంచ పుష్పం ధూపః ప్రదీపకః. భోజనంచైవ పానీయం దక్షిణాగార్తికం తథా, తతః పుష్పాంజలిః ప్రోక్తా ప్రదక్షిణనమస్కృతీ. చతుర్వింశతిసంఖ్యాకైరేతైరేవోపచారకైః, మధ్యే మధ్యేచపానీయం పునరాచమనాదికమ్. పునః పూజా చ తత్రేచ్ఛా వికల్పేన విధీయతే, ఇతి శారదాతిలకే షోడశోపచారాఉక్తాః. తథాచ.

ఆసనస్నానవస్త్రాణి భూషణం చ వివర్జయేత్, రాత్రౌ దేవార్చనేతైశ్చ పరార్థైర్గ్వాదశైః క్రమాత్. పూజనం కపిలేనోక్తం తత్సర్వం చ విసర్జయేత్, గంధతైలమథోదద్యా ద్దేవస్యాప్రతినంతతః. దూర్వాచవిష్ణుక్రాంతాచ శ్యామాకం పద్మమేవ చ, పాద్యాంగానిచ చత్వారి కథితాని సమాసతః. కర్పూరమగరుః పుష్పం ద్రవ్యాణ్యాచమనీయకే, సిద్ధార్థమక్షతంచైవ దూర్వాచ తిలమేవ చ. యవగంధం ఫలంపుష్పం అష్టాంగంత్వర్ఘ్యముచ్యతే, స్నానేవస్త్రేతథాభక్ష్యే దద్యాదాచమనీయకమ్. ఉద్వర్తనమపి తత్రైవ. రజనీ సహదేవీ చ శిరీషం లక్షణాపిచ, సహాభద్రా కుశాగ్రాణి ఉద్వర్తనమిహోచ్యతే. మంత్రతంత్రప్రకాశే. అక్షతా గంధపుష్పాణి స్నానపాత్రే తథాత్రయం, ద్రవ్యాభావే ప్రదాతవ్యాః క్షాళితా స్తండులాశ్శుభాః.

ఉపచారవిధానమ్.

తత్రైవోక్త మగస్త్యసంహితాయామ్. తథాచమనపాత్రేఽపి దద్యాజ్జాతీఫలంమునే; లవంగమపి కంకోలంకర్పూరమాచమనీయకమ్ ద్రవ్యాభావే తంత్రాంతరేఉక్తం తండులాన్వాక్షిపేత్తేషు ద్రవ్యాభావే తుతత్ స్మరన్. ప్రయోగపారిజాతే వ్యాసః. ప్రతిమాపటయంత్రాణాం నిత్యం స్నానం న కారయేత్, కారయేత్పర్వదివసే యదా వామలధారణమ్. జ్ఞానమాలాయామ్. నాక్షతైరర్చయేద్విష్ణుం న తులస్యాగణాధిపం, న దూర్వయా యజేద్దుర్గాం బిల్వపత్రైశ్చ భాస్కరమ్. ఉన్మత్తమర్కపుష్పం చ విష్ణోర్వర్జ్యం సదా బుధైః, న లక్ష్మీం ద్రోణకుసుమైరర్చ తమాలైస్సరస్వతీమ్. న భైరవం మల్లికాభిర్న కేతక్యా సదాశివ మితి. అక్షతాస్తు యవాః ప్రోక్తా ఇతి పదార్థాదర్శే ఉక్తత్వాద్యవానామేవాయం ప్రతిషేధో న తండులానామ్ తన్త్రాన్తరే. మహాభిషేకంసర్వత్రశంఖేనైవ ప్రకల్పయేత్, సర్వత్రైవ ప్రశస్తోఽబ్జ శ్శివసూర్యార్చనం వినా.

వ్రతోద్యాపనానుక్తా దానాదిః.

పృథ్వీచంద్రోదయే నందిపురాణే. కుర్యాదుద్యాపనం తస్య సమాప్తౌ యదుదీరితం, ఉద్యాపనం వినాయత్తు తద్వ్రతం నిష్ఫలం భవేత్. యత్రోద్యాపనం నోక్తం ప్రతిమాం దాపయేత్, విత్తానుసార

తో దద్యాదనుక్తోద్యాపనే వ్రతే. గాం చైవ కాంచనీం దద్యాత్ వ్రతస్యాపూర్తయే, సమాప్తావుద్యాపన మనుక్తోద్యాపనవిషయః ఉక్తోద్యాపనే తు. ఆదౌ మధ్యేఽథవాప్యంతే వ్రతస్యోద్యాపనం భవేత్, తద్విత్తోద్యాపనం కార్యం సంపూర్ణ ఫలమాప్నుయాత్.

వ్రతభఙ్గే సంపూర్ణతాయాం విధిః

హేమాద్రౌ భవిష్యే. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. సంపూర్ణతా మనుష్ఠానే వ్రతానాం నందనన్దన, గురుప్రసాదసుహ్యార్థమేతన్మే వక్తుమర్హసి. శ్రీకృష్ణఉవాచ. సాధు సాధు మహాబాహో కురుతాత యుధిష్ఠిర, రహస్యానాం రహస్యం తే కథయామి వ్రతే తవ. సంపూర్ణతా కృతా యత్రతత్ర సమ్యక్ ఫలప్రదమ్. యచ్చీర్ణం వరనారీభి ర్భవేత్సంపూర్ణకారకమ్. ఆవశ్యం తచ్చ కర్తవ్యం సంపూర్ణఫలకాంక్షిభిః, కించభగ్నం ప్రమాదేన యద్వ్రతం ప్రతినాస్థితమ్. తత్సంపూర్ణ భవేత్సర్వం వ్రతేనానేన భారత, ఉపద్రవైర్బహువిధై ర్మహామోహాచ్చ పాండవ. యద్భగ్నంకించి దేవస్యా ద్వ్రతంవిఘ్న వినాశితమ్, తత్సంపూర్ణ భవేత్పార్థ సత్యం సత్యం న సంశయః. కాంచనం రూప్యకం రూపం శిల్పినా తు చకారయేత్, భగ్నవ్రతస్య యో దేవ స్తస్యరూపం వినిర్దిశేత్. వ్రతం స్త్రీపుంసయోః పార్థ ప్రారబ్ధం యద్వ్రతం కిల, నచ నిష్పాదితం కించిద్దైవాత్సర్వం తథా స్థితమ్. ద్విభుజం పంకజారూఢం సౌమ్యం ప్రహసితాననమ్, నిష్పాదితం శిల్పినా చ తస్మిన్నేవ దినే పునః, తన్నాసే తు పునః ప్రాప్తే బ్రాహ్మణైర్విధినా గృహే, స్నాపయేత్పయసా దధ్నా ఘృతక్షౌద్రరసాంబుభిః. వస్త్రచందనపుష్పైశ్చ పూజాం కుర్యాత్సమాహితః, త యపూర్ణస్య కుంభస్య ముఖే విన్యస్య దేవతామ్. ధూపదీపాక్షతైర్వస్త్రైః రత్నైర్బహువిధైరపి, అర్ఘ్యంప్రదద్యాత్తన్నామ్నా మంత్రేణానేన పాండవ. ఉపవాసస్య దానస్య ప్రాయశ్చిత్తకృతం జప, శరణం వఃప్రసన్నాస్సః కురుష్వాద్య దయాం మయి. వ్రతచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం వ్రతకర్మణి, తత్సర్వం త్వత్ప్రసాదేన సంపూర్ణం జాయతాంమమ. కురుప్రసాదం సంపూర్ణమితిసంప్రార్థయేద్వ్రతీ, పూర్వదక్షిణయోః పశ్చాదుత్తరే చ బలిం హరేత్. ఉపర్యధస్తాత్సర్వే

భ్యో దిక్పాలేభ్యో నమోనమః, ఇదమర్ఘ్యమిదంపాద్యం తేభ్యస్తేభ్యో
నమోనమః పాదౌ చ జానునీ చైవ కటిశీర్ష కవక్షసీ, కుక్షింతు హృ
దయం పృష్ఠం బాహూచక్షుశ్చ శిరోరుహాన్. పూజయిత్వాతు దేవస్య త
తః పశ్చాత్క్షమాపయేత్, పూజి తస్త్వం యథాశక్త్యా నమస్తేఽస్తు
సురోత్తమ ఐహికాముష్మికీం దేవ కార్యసిద్ధిందిశస్వ మే, ఏవం క్షమా
పయిత్వా తు ప్రణమేచ్చ ప్రయత్నతః. తన్మాత్రం చ ద్విజాతిభ్యో విధి
వత్ప్రతిపాదయేత్, స్థిత్వా పూర్వముఖో విప్రో గృహ్ణీయాద్దక్షపాణినా.
విప్రహస్తే ప్రయచ్ఛేచ్చ దాతా చైవోత్తరాముఖః, మంత్రేణానేన
కౌంతేయ సోపవాసః ప్రయత్నతః. ఇదం వ్రతం మయాఽఖండం కృత
మాసీత్పురా ద్విజ, తత్సర్వం పూర్ణమేవాస్తు తవ మూర్తిప్రదానతః.
బ్రాహ్మణోఽపిప్రయచ్ఛేత మంత్రేణానేనతద్వ్రతం, వాక్యంపూర్ణమతః
పూజా వ్రతేనానేన తే పురా. సంపూర్ణంస్యా త్ప్రసాదేన తవ పూ
ర్ణా మనోరథాః, బ్రాహ్మణా యత్ప్రభాషంతే తన్మన్యన్తే దివౌకసః,
సర్వదేవమయా విప్రా న తద్వచనమన్యథా, జలధిః క్షారతాం నీతః
పావకస్సర్వ భక్షతామ్ సహస్రనేత్ర శ్శక్రోఽపి కృతో విప్రైర్మహాత్మ
భిః, బ్రాహ్మణానాం తు వచనాత్ బ్రహ్మహత్యా వినశ్యతి. అశ్వమేధ ఫ
లం సాగ్రం లభతే నాత్ర సంశయః, వ్యాసవాల్మీకివచనా త్పరాశర
వసిష్ఠయోః గర్గగౌతమ ధౌమ్యానాం వామదేవ పులస్త్యయోః వచ
నాన్నారదాదీనాం పూర్ణంభవతు మే వ్రతమ్. ఏవం విధివిధానేనగృ
హీత్వా బ్రాహ్మణో వ్రజేత్. దాతా తత్ప్రేషయేత్సర్వం బ్రాహ్మణస్య
గృహం స్వయమ్. తతః పంచ మహాయజ్ఞాన్ కృత్వా వై భోజనాది
కం, ఏవం యః కురుతేభక్త్యా వ్రతమేతన్నరోత్తమ. తస్య సంపూర్ణ
తాంయాతి తద్వ్రతం యత్పురాకృతం, ఖండం సంపూర్ణతాం యాతి
ప్రసన్నే వ్రతదైవతే. భగ్నాని యాని మదమోహావశా ద్గృహీత్వా
జన్మాన్తరేష్వపి నరేణ సమత్సరేణ, సంపూర్ణపూజనపరస్యపురో భవంతి
సర్వవ్రతాని పరిపూర్ణ ఫలప్రదాని.

సర్వవ్రతేషుసామాన్యతః పురుషసూక్తపూజా.

సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్. ఆగచ్ఛాగచ్ఛ దేవేశ తేజోరాశే
జగత్పతే, క్రియమాణాం మయా పూజాం గృహాణ సురసత్తమ. పు

రుష ఏవేదమిత్యాసనమ్. నానారత్నసమాయుక్తం కార్తస్వర విభూషితమ్, ఆసనం దేవదేవేశ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఏతావానస్యేతి పాద్యమ్. గంగాదిసర్వతీర్థేభ్యో మయాప్రార్థనయాఽహృతం, తోయమేత త్సుఖస్పర్శం పాద్యార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్. నమస్తే దేవదేవేశ నమస్తే ధరణీధర, నమస్తే కమలాకాంత గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. తస్మాద్విరాడిత్యాచమనీయమ్. కర్పూరవాసితం తోయం మందాకిన్యా సమాహృతమ్, ఆచమ్యతాం జగన్నాథ మయా దత్తం హి భక్తితః. యత్పురుషేణేతి స్నానమ్. గంగా చ యమునా చైవ నర్మదా చ సరస్వతీ. కృష్ణా చ గౌతమీవేణి క్షిప్రాసింధుస్తథైవ చ. తాపీ పయోష్ణీ రేవా చ తాభ్యః స్నానార్థమాహృతమ్, తోయమేతత్సుఖస్పర్శం స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. పఞ్చామృతస్నానమ్. పంచ మంత్రైః పృథక్కుర్యాత్. సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రమ్. సర్వభూషాధికే సౌమ్యే లోకలజ్జానివారణే, వాససీ ప్రతిగృహ్యేతాం మయా తుభ్యం సమర్పితే. వస్త్రం చ సోమదైవత్యం లజ్జాయాస్తునివారకం, వాససీ ప్రతిగృహ్యేతాం మయాతుభ్యం సమర్పితే తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతమ్. దామోదర నమస్తేఽస్తుత్రాహి మాం భవసాగరాత్, బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహాణ పురుషోత్తమ తస్మాద్యజ్ఞాదితి గన్ధమ్. శ్రీఖండం చందనం దివ్యం గంధాఢ్యం సుమనోహరం, విలేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ ఇతి అక్షతాన్, అక్షతాంశ్చ సురశ్రేష్ఠ కుఙ్కుమాక్తాన్ సుశోభనాన్, మయా నివేదితాన్ భక్త్యాగృహాణ పరమేశ్వర. తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్. మాల్యాని చ సుగంధీని మాలత్యాదీని చ ప్రభో, మయా హృతాని పూజార్థం పుష్పాణి ప్రతిగృహ్యతామ్. ఇతి పుష్పమ్.

అథ హరిహరాష్టోత్తరశతనామాని.

ఓం గోవిందాయనమః	శంభవేనమః	దామోదరాయనమః
మాధవాయ	శివాయ	అచ్యుతాయ
ముకుందాయ	ఈశాయ	జనార్దనాయ
హరయే	శశిశేఖరాయ	వాసుదేవాయ
మురారయే	శూలపాణయే	గంగాధరాయ

అంధకరిపవేనమః
హరాయ
నీలకంఠాయ
వైకుంఠాయ
కైటభరిపవే
కమఠాయ
అబ్జపాణయే
భూతేశాయ
ఖండపరశవే
మృడాయ
చండికేశాయ
విష్ణవే
నృసింహాయ
మధుసూదనాయ
చక్రపాణయే
గౌరీపతయే
గిరీశాయ
శంకరాయ
చన్ద్రచూడాయ
నారాయణాయ
అసురబర్హణాయ
శార్ఙ్గపాణయే
మృత్యుంజయాయ
ఉగ్రాయ
విషమేక్షణాయ
కామశత్రవే
శ్రీకాంతాయ
పీతవసనాయ

అంబుదనీలాయనమః
శౌరయే
కృత్తివాససే
త్రిదశైకనాథాయ
లక్ష్మీపతయే
మధురిపవే
పురుషోత్తమాయ
ఆద్యాయ
శ్రీకంఠాయ
దిగ్వసనాయ
శాంతాయ
పినాకపాణయే
ఆనందకందాయ
ధరణీధరాయ
పద్మనాభాయ
శూలినే
గిరీశాయ
రజనీశకలావతంసాయ
సంప్రాణాశనాయ
కేశినాశాయ
సనాతనాయ
భర్గాయ
త్రిణేత్రాయ
భవాయ
భూతపతయే
పురారయే
శ్రీరామాయ
రాఘవాయ
పరమేశ్వరాయ

రావణారయేనమః
భూతేశాయ
ప్రమథాధినాథాయ
చాణూరమర్దనాయ
హృషీకేశాయ
మురారయే
సర్వేశ్వరాయ
త్రిపురసూదనాయ
దేవసేవ్యాయ
బ్రహ్మణ్యదేవాయ
గరుడధ్వజాయ
శంఖపాణయే
త్ర్యక్షాయ
ఉరగాభరణాయ [యే
బాల మృగాంక మౌళి
గోపీపతయే
యదుపతయే
వసుదేవసూనవే
కర్పూరగౌరాయ
వృషభధ్వజాయ
ఫాలనేత్రాయ
గోవర్ధనోద్ధరణాయ
ధర్మధురీణాయ
గోపాయ
స్థాణవే
త్రిలోచనాయ
పినాకధరాయ
స్మరారయే
కృష్ణాయ

అనిరుద్ధాయనమః	కల్మషారయేనమః	త్రిపథగార్ద్రజటాయ
కరుణాకరాయ	విశ్వేశ్వరాయ	కలాపాయ నమః

ఇతి హరిహరాష్టోత్తరశతనామాని.

యత్పురుషమితిధూపమ్. వనస్పతిరసోద్భూతః గంధాఢ్యోగంధ ఉత్తమః, ఆఘ్రేయస్సర్వదేవానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్ సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా, దీపం గృహాణ దేవేశ త్రైలోక్యతిమిరాపహ. చంద్రమా ఇతి నైవేద్యమ్. అన్నం చతుర్విధం స్వాదురసైః షడ్భిస్సమన్వితం, భక్ష్యభోజ్యసమాయుక్తం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఇదంఫల మితి ఫలసమర్పణమ్. నాభ్యాఆసీదితి తాంబూలమ్. పూగీఫలసమాయుక్తం నాగవల్లీదళైర్యుతం, కర్పూరచూర్ణసంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. వేదాహమితి నీరాజనమ్, చంద్రాదిత్యౌ చ ధరణీ విద్యుదగ్నిస్త్వమేవ చ, త్వమేవ సర్వజ్యోతీంషి ఆర్తిక్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఇతి నీరాజనమ్. ధాతేతి ప్రదక్షిణమ్. యాని కానిచేతి నమస్కారః. నమస్సర్వహితార్థాయ జగదాధారరూపిణే, సాష్టాంగోఽయం ప్రణామోఽస్తు మహాదేవ మయాకృతః. ఇతి నమస్కారః. యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పమ్. మన్దార నీలోత్పలకుందజాతీపున్నాగమల్లీకరవీరపంకజైః, పుష్పాంజలిం బిల్వదళైస్తులస్యా దేవత్వదంఘ్రౌ వినివేశయామి. ఇతి మంత్రపుష్పమ్. హిరణ్యగర్భేతి యథాశక్తి మంత్రపుష్పమ్. తతః ఛత్రచామరేత్యాద్యనేకోపచారైరర్చయిత్వా. యస్యస్మృత్యేతి పూజాం సమర్పయేత్. ఇతి సర్వవ్రతసామాన్యపూజావిధిః.

అథ వ్రతాని.

ఓం. అథ తిథివ్రతాన్యుచ్యన్తే తత్ర ప్రథమా వ్రతాని.

నవరాత్రప్రారంభః.

తత్ర ప్రతిపత్ పరవిద్ధా గ్రాహ్యా. తదుక్తం గోపీంచార్ణవే, మార్కండేయపురాణదేవీపురాణయోః. పూర్వవిద్ధా తు యా శుక్లా భవేత్ప్రతిపదాశ్వినీ, నవరాత్రవ్రతం తస్యాం న కార్యం శుభమిచ్ఛతా. దేశభంగో భవేత్తత్ర దుర్భిక్షం చోపజాయతే, నందాయాం దర్శయుక్తా

యాం యత్ర స్యాన్మంత్రపూజనమ్. తథా దేవీపురాణే. న దర్శకలయా
యుక్తా ప్రతిపచ్చండికార్చనే, ఉదయే ద్విముహూర్తాపి గ్రాహ్యాసోదయ
గామిణీ. యదా పూర్వదినే శుద్ధా భూత్వా పరదినేఽపి చ, వర్ధతే చ
తథా భూత్వా సంపూర్ణత్వాదమాం వినా. యాని తు ద్వితీయాయోగ
నిషేధ పరాణి వచనాని శ్రుతాని తాని శ్రాద్ధాదిపరాణ్యేవ. పరదినే ప్రతి
పదోఽసత్త్వే తు అమాయుక్తాపి గ్రాహ్యా. అమాయుక్తా ప్రవర్తవ్యేతి
నృసింహప్రసాదోదాహృతవచనాన్యేతద్విషయాణ్యేవ, తత్ర దేవీపూజా
ప్రాధాన్యేన తిథిప్రధానమ్. అష్టమ్యాం చ నవమ్యాం చ జగన్మాతరమం
బికాం, పూజయిత్వాశ్వినే మాసి విశోకో జాయతే నరః. యతీ చ బ్రహ్మ
చారీ చ రజస్వలా, నవరాత్రం చోపవాసమేకభుక్తమయాచితమ్. చిత్రా
వైధృతియుక్తా చేత్ ప్రతిపచ్చండికార్చనే, తయోరంతే విధాతవ్యం
కలశస్థాపనం ధ్రువమ్. ప్రతిపద్యాశ్వినే మాసి భవేద్వైధృతి చిత్ర
యోః, ఆద్యపాదాపరిత్యజ్య ప్రారభేన్నవరాత్రకమ్. చిత్రావైధృతి సం
యుక్తా వ్రతే ప్రతిభవేన్నృప, వైధృత్యా వాపి యుక్తా స్యాత్తదా మధ్యం
దినే రవౌ. త్యాజ్యా అంశాస్త్రయస్త్వాద్యాతురీయాంశేతు పూజనమ్.

బలిపూజనప్రతిపత్.

వాలఖిల్యా ఊచుః. పూర్వవిద్ధా ప్రకర్తవ్యా ప్రతిపద్బలిపూజ
నే, వర్ధమానా తిథిర్నందా యదా సార్ధత్రయాత్మికా. ద్వితీయా వృద్ధి
గామిత్వాత్ ఉత్తరా తత్ర చోచ్యతే. బలిమాలిఖ్య దైత్యేంద్రం వర్ణకైః
పంచరంగకైః. గృహమధ్యమశాలాయాం వింధ్యావల్యా సహాసితం,
జిహ్వాచార్వక్షి నేత్రాంతే కరయోః పాదయోః స్థలే. రక్తవర్ణేనాస్య కేశే
కృష్ణేనైవ సమాలిఖేత్, సర్వాంగం పీతవర్ణేన శస్త్రాఢ్యం నీలవర్ణకమ్.
వస్త్రాద్యం శ్వేతవర్ణేన యథాశోభం ప్రకల్పయేత్, సర్వాభరణశోభా
ఢ్యం ద్విభుజం నృపచిహ్నయేత్. లోకో లిఖేద్గృహస్యాంతః శయ్యా
యాం శుక్లతండులైః, మంత్రేణానేన సంపూజ్య షోడశైరుపచారకైః.
బలిరాజ నమస్తుభ్యం దైత్యదానవపూజిత, ఇంద్రప్రభోఽమరారాతే
విష్ణుసాన్నిధ్యదో భవ. బలిముద్దిశ్య దీయంతే మునిదానాని పుంగవాః,
యాన్యహాన్యక్షయాణ్యాహుర్మయైతత్సం ప్రదర్శితమ్. కౌముదీతిర్బలే
ర్యస్మాద్దీయతేఽస్యాం యుధిష్ఠిర, పార్థివేంద్రైర్మునివరాస్తేనేయం కౌ

ముదీస్మృతా. యో యాదృశేన భావేన తిష్ఠత్యస్యాం యుధిష్ఠిర, హర్ష దైన్యాది రూపేణ తస్య వర్షం ప్రయాతివత్.

గోక్రీడనప్రతిశత్.

బలిపూజాం విధాయైవ పశ్చాద్గో క్రీడనంచరేత్, గవాం క్రీడా దినే యత్ర రాత్రౌ దృశ్యేత చంద్రమాః. సోమో రాజపశూన్ హంతి సురభిః పూజకాం స్తథా, ప్రతిపద్దర్శసంయోగే క్రీడనంచగవాంమతమ్. పరవిద్ధే తు యః కుర్యాత్పుత్ర దారధనక్షయః, అలంకార్యా స్తదా గావో గ్రాసాద్యైశ్చ సమన్వితాః. గీతవాదిత్రనిర్ఘోషైర్న యేన్నగర శాహ్యతః, ఆనీయ చ గృహం పశ్చాత్ కుర్యాన్నీరాజనాదికమ్. అథ చేత్ప్రతిపత్స్వల్పా నారీ నీరాజనం చరేత్, ద్వితీయాయాం తథా కుర్యాత్ సాయం కమలమాలికామ్. ఏవం నీరాజనం కృత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, ప్రతిపత్పూర్వవిద్ధైవ దృష్టికా కర్షణీ భవేత్. కుశకాశమయీం కుర్యాత్ దృష్టికాం సుదృఢాం నవాం, దేవ ద్వారే నృపద్వారే తథా యానే చతుష్పథే తా మేకతో రాజపుత్రా హీనవర్ణా స్తథైకతః, గృహీత్వా కర్షయేయుస్తాం తదాసాద్యముహుర్ముహుః. సమసఖ్యాద్వయోః కార్యా సర్వేఽపి బలవత్తరాః, జయోఽత్ర హీనజాతీనాం జయోరాజ్ఞస్తు వత్సరమ్. ఉభయోః పృష్ఠతః కార్యా రేఖా స్వాత్మకరోపరి, రేఖాం తయా నయేత్తస్య జయో భవతి నాన్యథా. జయచిహ్నమిదం రాజా విదధీత ప్రయత్నతః. సనత్కుమారసంహితాయాం వాలఖిల్యా ఊచుః. కార్తికస్య సితే పక్షే అన్నకూటం సమాచరేత్, గోవర్ధనోత్సవశ్చైవ శ్రీవిష్ణుః ప్రీయతా మితి. ప్రతిపత్కృత్యమ్.

అథ ద్వితీయావ్రతాని.

తత్ర కార్తికశుక్లద్వితీయా యమద్వితీయా. సా అపరాహ్ణవ్యాపినీ గ్రాహ్యా. ఊర్జే శుక్లద్వితీయాయామపరాహ్ణేఽర్చయేద్యమం, స్నానం కృత్వా భానుజాయాక యమలోకం న పశ్యతి, ఊర్జేశుక్లద్వితీయాయాం పూజితస్తర్పితో యమః, వేష్టితః కిన్నరైర్హృష్ట స్తస్మై యచ్ఛతి వాంఛితమ్. ఇతి స్కాందాత్. దినద్వయే అపరాహ్ణవ్యాప్తౌ వా పరైవేతి యుగ్మవాక్యాత్. ప్రథమే శ్రావణే మాసి తథా భాద్రపదేపరా,

తృతీయాశ్వయుజే మాసి చతుర్థీ కార్తికే భవేత్. శ్రావణే కలుషా నామ్నా తథా భాద్రే చ నిర్మలా, ఆశ్వినే ప్రేతసంచారా కార్తికే యామ్యతా మతేతి. చతస్రో ద్వితీయా ఉపక్రమ్య ప్రథమాయాం చేత్ప్రాయశ్చిత్తమ్ ద్వితీయాయాం సరస్వతీపూజా, తృతీయాయాం శ్రాద్ధం కర్తవ్యమ్. చతుర్థ్యాం చ యమపూజనమ్ కార్తికే శుక్లపక్షే తు ద్వితీయాయాం యుధిష్ఠిర, యమో యమునయా పూర్వం పూజితః స్వగృహేఽర్చితః. అతో యమద్వితీయేయం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతా, అస్యాం నిజగృహే పార్థ న భోక్తవ్యమతో నరైః యత్నేన భగినీహస్తాత్ భోక్తవ్యం పుష్టివర్ధనం, దానాని చ ప్రదేయాని భగినీభ్యో విశేషతః. స్వర్ణాలంకారవస్త్రాన్నపూజా సత్కారభోజనైః, సర్వా భగిన్యస్సంపూజ్యా అభావే ప్రతిపన్నకాః. తత్ స్థానే న మాతా. పితృవ్యభగినీహస్తాత్ప్రథమాయాం తు ధర్మజ, మాతులస్య సుతాహస్తాద్ద్వితీయాయాం యుధిష్ఠిర. పితుర్మాతుస్స్వసుశ్చైవ తృతీయాయాం తయోః కరాత్, భోక్తవ్యం సహజాయాం చ భగిన్యా హస్తతః పరమ్. సర్వాసు భగినీహస్తాద్భోక్తవ్యం బలవర్ధనం, ధన్యం యశస్యమాయుష్యం ధర్మకామార్థసాధకమ్. తస్యాం తిథౌ యమునయా యమరాజదేవః సంభోజితో నిజకరాత్స్వసృసౌహృదేన, తస్యాం స్వసాకరతలాదిహ యో భునక్తి ప్రాప్నోతి రత్నధనధాన్యమనుత్తమం సః. ఇతి హేమాద్రౌ భవిష్యే యమద్వితీయావిధిః.

అథ యమద్వితీయా కథా.

వాలఖిల్యా ఊచుః. కార్తికస్య సితే పక్షే ద్వితీయా యమసంజ్ఞితా, తత్రాపరాహ్ణే కర్తవ్యం సర్వథైవ యమార్చనమ్. ప్రత్యహం యమునాగత్య యమం సంప్రార్థయత్పురా, భ్రాతర్మమ గృహే యాహి భోజనార్థం గణావృతః. అద్య శ్వో వా పరశ్వో వేత్యువాచ ప్రత్యహం యమః, కార్యవ్యాకులచిత్తత్వాదవకాశో న విద్యతే, తదైకదా యమునయా బలాత్కారాన్నిమన్త్రితః, సుగతః కార్తికే మాసి ద్వితీయాయాం మునీశ్వరాః. నారకీయజనాన్ముక్త్వా గణైస్సహాగవేస్సుతః, కృత్వా తిథ్యో యమునయా నానాపాకాః కృతాస్తథా. కృత్వాభ్యంగో యమునయా తైలైర్గంధమనోహరైః, ఉద్వర్తనం ప్లావయిత్వా స్నాపి

తస్సూర్యనందనః. తతో௨లంకారికం దత్తం నానావస్త్రాణి చందనమ్,
మాల్యాని చ ప్రదత్తాని మంచోపరి ఉపావిశత్. శక్త్యాన్నాని విచిత్రాణి
కృత్వా సా స్వర్ణభాజనే, యమం చ భోజయామాస యమునా ప్రీత
మానసా. భుక్త్వా యమో௨పి భగినీ మలంకారైస్సమర్చయత్, నానా
వస్త్రైస్తతః ప్రాహ వరం వరయ భాగిని. ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా య
మునా వాక్యమబ్రవీత్. యమునోవాచ. ప్రతివర్షం సమాగచ్ఛ భోజ
నార్థం తు మద్గృహే, అద్య సర్వే మోచనీయాః పాపినో నరకాద్య
మ. యేచైవ భగినీహస్తాత్కరిష్యంతి చ భోజనమ్, తేషాం సౌఖ్యప్ర
దో హి త్వమేతదేవ వృణోమ్యహమ్. యమ ఉవాచ. యమునాయాం
తు యః స్నాత్వా సంతర్ప్య పితృదేవతాః, భునక్తి భగినీగేహే భగి
నీం పూజయేదపి. కదాచిదపి మద్ద్వారం న స పశ్యతి భానుజే. వీరే
చైశానదిగ్భాగే యమతీర్థమ్ ప్రకీర్తితమ్. తత్ర స్నాత్వా చ విధివత్సం
తర్ప్య పితృదేవతాః, పఠేదేతాని నామాని ఆమధ్యాహ్నం నరోత్తమః.
సూర్యస్యాభిముఖో మౌనీ దృఢచిత్తస్థిరాసనః. * ఓమ్ యమో
నిహంతా పితృధర్మరాజో వైవస్వతో దండధరశ్చ కాలః, భూతాధిపో
దత్తకృతానుసారీ కృతాంత మేతద్దశభి ర్జపంతి. ఏతాని దశశతైః నామ
దశకేన. తతో యమేశ్వరం పూజ్య భగినీగృహమావ్రజేత్, మంత్రే
ణానేన చ తథా భోజితః పూర్ణమాదరాత్. భ్రాతస్తవానుజాతాహం
భుంక్ష్వ భక్తమిదం శుభమ్, ప్రీతయే యమరాజస్య యమునాయా
విశేషతః. తతస్సంతోష్య భగినీం వస్త్రాలంకరణాదిభిః, స్వప్నే௨పి యమ
లోకస్య భవిష్యతి న దర్శనమ్. నృపైః కారాగృహే యే చ స్థాపితా
మమ వాసరే, అవశ్యం తే ప్రేషణీయాం భోజనార్థం స్వసుర్గృహే.
విమోక్తవ్యా మయా పాప నరకేభ్యో௨ద్య వాసరే, యద్యేవం ధిక్కరి
ష్యంతి తే దండ్యా మమ సర్వదా. కనీయస్యనుజానాస్తి తదా జ్యేష్ఠా
గృహం వ్రజేత్, తదభావే సపత్న్యాయాః పైతృవ్యా స్తదభావతః తద
భావేమాతృశీలా. మాతృసమశీలాయాః. పోషణ్యాస్తదభావతః మా
తుర్భ్రాతుర్భగిన్యా వా మాతులస్యాథవా తథా, సాపత్న్యగోత్రసంబం
ధైః కల్పయేద్వా యథాక్రమమ్. సర్వాభావే మానసీయాభగినీ
కాచిదేవ హి, గోనద్యాద్యదివా తస్యా అభావే సతికారమేత్. తద

భావేఽస్యరణ్యాది కల్పయిత్వా సహోదరీమ్, అస్యాం నిజగృహే దేవి న భోక్తవ్యం కదాచన. యే భుంజంతి దురాచారాః నరకే పతన్తి చ, స్నేహేన భగినీహస్తాద్భోక్తవ్యం పుష్టివర్ధనం. దానాని చ ప్రదేయాని భగినీభ్యో విశేషతః, శ్రావణే తు పితృవ్యస్య కన్యాహస్తేన భోజయేత్, మాతులస్య సుతాహస్తాద్భుంజీయాద్భాద్రమాసకే, పితుర్భ్రాతుః స్వసుః కన్యే ఆశ్వినే తు తయోః కరాత్. పితృష్వస్రేయీ మాతృష్వస్రేయీ చ ఆవశ్యం కార్తికేమాసి భోక్తవ్యం భగినీకరాత్, ఏవముక్త్వా ధర్మరాజో యయౌ సంయమినీం తతః. తస్మాదపి నరాస్సర్వే కార్తికవ్రతకారకాః. భుంజన్తు భగినీహస్తాత్సత్యం సత్యం న సంశయః. యమద్వితీయాం యః ప్రాప్య భగినీగృహభోజనం, నకుర్యాద్విషయం పుణ్యం నశ్యతీతి రవేస్సుతమ్. యాతు భోజయతే నారీ భ్రాతరం యుగ్మకే తిథౌ, అర్చయేచ్చాపి తాంబూలైర్నసా వైధవ్యమాప్నుయాత్. భ్రాతురాయుః క్షయోనూనం న భవేత్తత్ర కర్హిచిత్, అపగాహ్నవ్యాపినీ స్యాద్ద్వితీయా భ్రాతృభోజనే. అజ్ఞానాద్యది వామోహాత్ న్నభుక్తం భగినీగృహే, ప్రవాసినావాఽభావాద్వా జ్వరితేనాథ బంధినా ఏతదాఖ్యానకం శ్రుత్వా భోజనస్య ఫలం లభేత్. ఇతి సనత్కుమారసంహితాయాం యమద్వితీయాఖ్యానం సంపూర్ణమ్.

భ్రాతృద్వితీయా.

అత్రైవ భ్రాతృద్వితీయావిధిః స్మృతితత్త్వే, యమం చ చిత్రగుప్తంచ యమదూతాంశ్చ పూజయేత్, అర్ఘ్యశ్చాత్ర ప్రకర్తవ్యో యమాయ సహజద్వయైః. భ్రాతృ భగినీభిస్సహ అర్చనమంత్రస్తు. ఏహ్యేహి మార్తాండజపాశహస్త యమాన్తకా, లోకధరా సురేశ భ్రాతృద్వితీయాం కృతదేవపూజాం గృహాణచార్ఘ్యం భగవన్నమస్తే. ధర్మరాజ నమస్తుభ్యం నమస్తే యమునాగ్రజ, త్రాహి మాంకింకరైస్సార్ధం సూర్యపుత్ర నమోఽస్తుతే. లైంగే, యాతు భోజయతే నారీ భ్రాతరం యుగ్మకే తిథౌ. అర్చయేచ్చాపి తాంబూలైర్నసా వైధవ్యమాప్నుయాత్. స్కాందే. కార్తికేతు ద్వితీయాయాం శుక్లాయాం భ్రాతృపూజనం, యా న కుర్యాద్వినశ్యన్తి భ్రాతరస్సప్తజన్మసు. పాద్మే ఉత్తరఖండే భద్రే భ్రాతృభిర్భ్రాతా త్వద్వక్షిప్రసరసీరుహాం,

శ్రేయసేఽథ నమస్తుభ్య మాగతోఽహంత వాలయమ్. మృదువాక్యం త చ్ఛ్రుత్వా సత్వరం క్రియతే తదా, అద్య భ్రాతృవతీ భ్రాత స్త్వయా ధన్యాస్మి మానద. భోక్తవ్యం తేఽద్య యద్గేహే సాయుషే మమ సోదర, కార్తికే శుక్లపక్షస్య ద్వితీయాయాం సహోదరః. యమో యమునయా పూర్వం భోజితస్స్వ గృహేఽర్చితః; యస్మిన్ దినే యమే నాత్ర నారీ వా పురుషోఽపివా. అపివిద్ధాః కర్మపాశై సర్వతంత్రాశ్చ పాచితాః పాపేభ్యో నిరయేభ్యశ్చ మోచితాః కర్మబంధనాత్. తేషాం మహోత్సవో వృత్తో యమరాష్ట్రే సుఖావహః, తస్మాద్బంధోఽత్ర మద్గేహే భోజనం కురు కార్తికే. ఆశిషః ప్రతిగృహ్యాథ నమస్కృత్య సమర్చయేత్, సర్వా భగిన్య స్సంపూజ్యా జ్యేష్ఠా చ భవతస్స్మృతాః, వస్త్రాదినా నమస్కుర్యా న్నిజ విత్తానుసారతః, భ్రాతురాయుష్యవృద్ధ్యర్థం భగినీభిర్యమస్య వై. పూజనీయాః ప్రయత్నేన ప్రతిమాశ్చ విధానతః, మార్కండేయో బలిర్వ్యాసో హనుమాంశ్చ విభీషణః. కృపో ద్రోణిః పరశురామ అష్టైతే చిరంజీవినః, మార్కండేయ మహాభాగ సప్తకల్పాంతజీవిత చిరంజీవి యథా త్వం హి తథా మే భ్రాతరం కురు. ఇది భ్రాతృద్వితీయా.

అథ తృతీయా వ్రతాని

అథ వైశాఖశుక్ల తృతీయాయాం భవిష్యోత్తరోక్తమక్షయతృతీయా వ్రతమ్. తీర్థే వా తద్దినే స్నానం తిలైశ్చ పితృతర్పణమ్, దానం ధర్మఘటాదీనాం మధుసూదనపూజనమ్. మాధవే మాసి కుర్వీత మధుసూదనతుష్టిదమ్, తులామకరమేషేషు ప్రాతః స్నానం విధీయతే. హవిష్యం బ్రహ్మచర్యం చ మహాపాతకనాశనమ్, వైశాఖస్నాన నియమం బ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా. మధుసూదనమభ్యర్చ్య కుర్యాత్సంకల్పపూర్వకమ్, వైశాఖం సకలం మాసం మేషసంక్రమణే రవేః ప్రాతస్స్నాయమస్యాథ ప్రీయతాం మధుసూదనః, మధుసూదన సంతోషా ద్బ్రాహ్మణానామనుగ్రహాత్. నిర్విఘ్నమస్తు మే పుణ్యం వైశాఖ స్నానసంభవమ్, మాధవే మేషగే భానౌ మురారే మధుసూదన. ప్రాతస్స్నానేన మే నాథ ఫలదః పాపహా భవ, యదా న జ్ఞాయతే నామ తస్య తీర్థస్య భో ద్విజాః. తత్ర ఉచ్చారణం కార్యం విష్ణుతీర్థమిదం త్వితి, అపి సమ్యగ్వి

ధానేన నారీ వా పురుషోఽపివా. ప్రాతః స్నాతః సన్నియమః సర్వ పాపైః ప్రముచ్యతే, వైశాఖే విధివత్స్నాత్వా భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్ దశ కృత్స్నశః సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః. ఇతి వైశాఖస్నాన విధిర్భవిష్యే.

పరశురామజయంతీ.

ఇయమేవ తృతీయా పరశురామజయంతీ. సాచ ప్రదోషవ్యాపినీగ్రాహ్యా. తదుక్తం భార్గవార్చనదీపికాయాం, స్కాందభవిష్యయోః, వైశాఖస్య సితే పక్షే తృతీయాయాం పునర్వసౌ, నిశాయాః ప్రథమే యామే రామాఖ్యస్సాపహోహరిః. రేణుకాయాస్తు యో గర్భాదవతీర్ణో విభుస్స్వయమ్, దినద్వయే తథా వ్యాప్తౌ అంశతః సమవ్యాప్తౌ చపరా. శుక్లతృతీయా వైశాఖే శుద్ధోపోష్యా దినద్వయే, నిశాయాం పూర్వయామే చే దుత్తరా న్యత్ర పూర్వికా.

అక్షయతృతీయా.

తత్రైవ వైశాఖశుక్లతృతీయా అక్షయతృతీయా. సా చ పూర్వాహ్ణవ్యాపినీగ్రాహ్యా దినద్వయే తద్వ్యాప్తౌ తు పరైవేతి. ఇయం యుగాదిరపి

శుక్లకృష్ణమనుయుగాదయః.

యా మన్వాద్యా యుగాద్యాశ్చ తిథయస్తాసు మానవః, స్నాత్వాహుత్వా చ జప్త్వాచ దత్త్వాఽనంతఫలం లభేత్. శ్రాద్ధేఽపి పూర్వాహ్ణవ్యాపినీ గ్రాహ్యా. పూర్వాహ్ణేతు సదా కార్యా శ్శుక్లా మనుయుగాదయః, దైవకర్మణి పైత్రే చ కృష్ణా చైవాపరాహ్ణికా. వైశాఖస్య తృతీయాంయః పూర్వవిద్ధాంకరోతి వై, హవ్యం దేవానగృహ్ణంతి కవ్యం చ పితరస్తథా ఇతి. వైశాఖస్య తృతీయాయాం శ్రీసమేతం జగద్గురుమ్, నారాయణం పూజయేచ్చ పుష్పధూపవిలేపనైః. యోఽస్యాం దదాతి కరకాన్వారివ్యజనసంయుతాన్, స యాతి పురుషో వీర లోకాన్వై హేమమాలినః. వైశాఖశుక్లపక్షేతు తృతీయాయాం తథైవచ, గంగాతోయే నర స్స్నాత్వా ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. బహునాత్ర కిముక్తేన కిం బహ్వక్షరమాలయా, వైశాఖస్య సితామేకాం తృతీయా మక్షయాం శృణు. తస్యాం స్నానం తపో హోమః స్వాధ్యా

యః పితృతర్పణమ్, దానం చ క్రియతే యచ్చ తత్సర్వం స్యాదిహాక్షయమ్. ఆదిః కృతయుగస్యేయం యుగాదిస్తేనకథ్యతే, సర్వపాపప్రశమనీ సర్వసౌఖ్యప్రదాయినీ. పురా మహోదయే పార్థ వణిగాసీత్సనిర్ధనః, ప్రియంవదస్సత్యవ్రతో దేవబ్రాహ్మణపూజకః. పుణ్యాఖ్యానైక చిత్తో భూత్కుటుంబే వ్యాకులోఽపి సన్, తేన శ్రుతా వాచ్యమానా తృతీయా రోహిణీయుతా. యది స్యాద్బుధసంయుక్తా తదా సాతు మహాఫలా, అస్యాం యద్దీయతే కించి దక్షయంస్యాత్తథైవహి ఇతి శ్రుత్వా చ గంగాయాం సంతర్ప్య పితృ దేవతాః, గృహమాగత్య కరకాన్ నానాచోదకసంయుతాన్ అన్నపూర్ణాన్ బృహత్కుంభాన్ జలేనవిసులేన చ, యవగోధూమలవణాన్ సక్తుదధ్యోదనంతథా. ఇక్షుక్షీరవికారాంశ్చ సహిరణ్యాంశ్చ శక్తితః, శుచిశ్శుద్ధేన మనసా బ్రాహ్మణేభ్యోదదా వణిక్. భార్యయా వార్యమాణోఽపి కుటుంబా సక్తచిత్తయా, తావత్తస్థౌ స్థిరే సత్త్వే మత్వాసర్వం వినశ్వరమ్. ధర్మాసక్తమతిః పార్థకాలేన బహునా తతః, జగామ పంచత్వమసౌ వాసుదేవ మనుస్మరన్. తతస్స క్షత్రియో జాతః కుశవత్యాం యుధిష్ఠిర, బభూవచాక్షయా తస్య సమృద్ధి ర్ధర్మసంయుతా. ఈజే స చ మహాయజ్ఞైః సమాప్తవరదక్షిణైః, స దదౌ గోహిరణ్యాదిదానాన్యన్యాన్య హర్నిశమ్, బుభుజే కామతో భోగాన్ దీనాన్ధాం స్తర్పయన్ ధనైః, తథాఽప్యక్షయమేవాసీత్ క్షయం యాతి న తద్ధనమ్ శ్రద్ధాపూర్వం తృతీయాయాం యద్దత్తం విభవం వినా, ఇత్యేతచ్చ సమాఖ్యాతం శ్రూయతామత్ర యోవిధిః. తృతీయాయాం సమాఖ్యాతం స్నాత్వా సంతర్ప్య దేవతాః, ఏకభుక్తం తదా కుర్యా ద్వాసుదేవం ప్రపూజయేత్. తస్యాం కార్యో యవైర్హోమో యవైర్విష్ణుం సమర్చయేత్, యవాన్ దద్యాద్ద్విజాతిభ్యః ప్రయతః ప్రార్థయేద్యవాన్. ఉదకుంభాన్ సకరకాన్ సాన్నాన్ సర్వరసైస్సహ, యవగోధూమచణకాన్ సక్తుదధ్యోదనం తథా గ్రైష్మకం సర్వమేవాత్ర సమ్యక్ దానే ప్రశస్యతే, తృతీయాయాం తు వైశాఖే రోహిణ్యర్క్షే ప్రపూజ్య చ. ఉదకుంభప్రదానేన శివలోకే మహీయతే. తత్ర మంత్రః, ఏషధర్మఘటో దత్తో బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః, అస్య ప్రదానా త్తృప్యంతు పితరోఽథ పితామహాః, గంధోదకతిలైర్మిశ్రం సాన్న

కుంభం సదక్షిణం, పితృభ్య స్సం ప్రదాస్యామి అక్షయ్యముపతిష్ఠతు॰ ఛత్రోపానత్ ప్రదానం చ గోభూకాంచనవాససాం, యద్యదిష్టం కేశవస్య తద్దేయ మవిశంకయా. ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి, అనాఖ్యేయం న మే కించిదపి స్వల్పం తు తేఽనఘ. నాస్యాం తిథౌ క్షయముపైతి హుతం చ దత్తం తేనాక్షయేతి కథితా మునిభిస్తృతీయా; ఉద్దిశ్య దైవతపితౄన్ క్రియతే మనుష్యైస్తచ్చాక్షయం భవతి భారత సత్యమేవ. ఇతి భవిష్యే. అస్యామేవ విష్ణుధర్మోత్తరే షట్కమ్. వైశాఖశుక్లపక్షే తు తృతీయాయాముపోషితః, రాత్రౌ భుక్త్వా వత్సరే తు మన్వాదిషు యుగాదిషు. అభిస్త్వావృష్టిం మంత్రం చ అష్టోత్తరశతం జపేత్. కృతోపవాసాస్సలిలం యే యుగాదిదినేషు చ. నాశ్నన్త్యన్నాదిసహితం తేషాం లోకో మహోదయః, అక్షయం ఫలమాప్నోతి సర్వస్య సుకృతస్య చ. తథా సా కృత్తికోపేతా విశేషేణ చ పూజితా, తత్ర జప్తం హుతం దత్తం సర్వమక్షయ ముచ్యతే. అక్షయ్యా సా తిథిస్తస్మాత్తస్యాం సుకృతమక్షయమ్, అక్షతైః పూజ్యతే విష్ణుస్తేన సాప్యక్షయా స్మృతా. అక్షతైస్తు నరః స్నాతో విష్ణోర్దత్త్వా తథాక్షతాన్, సక్తూంశ్చ సంస్కృతాంశ్చైవ హుత్వా చ భృగునందన. ఏకాక్షయతృతీయాయాం సర్వాసాంతు ఫలం లభేత్. అత్రైవ పరశురామజయంతీ డోలోత్సవశ్చ. ఇతి అక్షయతృతీయావ్రతం సంపూర్ణమ్.

అథ జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాం రంభావ్రతమ్

తదుక్తం మాధవీయే భవిష్యే. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. భద్రే కురుష్వ యత్నేన రంభాఖ్యం వ్రతముత్తమం, జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాయాం స్నాత్వా నియమతత్పరా. పూర్ణా విద్ధా తిథిర్గ్రాహ్యా తత్రైవ వ్రతమాచరేత్, బృహత్తయా తథా రంభా సావిత్రీవటపైతృకీ. కృష్ణాష్టమీ చ భూతా చ కర్తవ్యా సుముఖీ తిథిః. ఇతి రంభావ్రతనిర్ణయః.

స్వర్ణగౌరీ షోడశగౌరీ వ్రతమ్

అథాచారప్రాప్తం శ్రావణశుక్లతృతీయాయాం స్వర్ణగౌరీవ్రతం తచ్చ కర్నాటదేశే భాద్రపదశుక్ల తృతీయాయాం ప్రసిద్ధమ్. తత్ర సంకల్పః. మమ ఇహ జన్మని జన్మాంతరే చ అక్షయసౌభాగ్య ప్రాప్తికామాయాః పుత్రపౌత్రాదిధనధాన్యైశ్వర్యప్రాప్త్యర్థం శ్రీపరమేశ్వర

ప్రీత్యర్థం స్వర్ణగౌరీవ్రతమహం కరిష్యే. తత్ర పూజా. దేవి దేవి సమాగచ్ఛ ప్రార్థయేఽహం జగన్మయే, ఇమాం మయా కృతాం పూజాం గృహాణ సురసత్తమే. ఆవాహనమ్. భవానిత్వంమహాదేవి సర్వసౌభాగ్యదాయిని, అనేకరత్నసంయుక్త మాసనం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఆసనమ్. సుచారు శీతలం దివ్యం నానాగంధసువాసితమ్, పాద్యం గృహాణ దేవేశి మహాదేవి నమోఽస్తు తే. పాద్యమ్ శ్రీపార్వతి మహాభాగే శంకరప్రియవాదిని, అర్ఘ్యం గృహాణ కల్యాణి భర్త్రా సహ పతివ్రతే. అర్ఘ్యమ్. గంగాతోయం సమానీతం సువర్ణకలశస్థితం, ఆచమ్యతాం మహాభాగే రుద్రేణ సహితేఽనఘే. ఆచమనమ్. గంగాసరస్వతీ రేవా కావేరీసర్మదాజలైః, స్నాపితాసిమయా దేవి తథాశాంతిం కురుష్వమే. స్నానమ్ సర్వభూషాధికే సౌమే లోకలజ్జానివారణే, వాససీ ప్రతిగృహ్యేతాం మయా తుభ్యం సమర్పితే. వస్త్రమ్. కంచుకం చ. తథా చనునీయమ్. కర్పూరకుంకుమైర్యుక్త హరిద్రాదిసమన్వితమ్. కస్తూరికాసమాయుక్తం చందనం ప్రతిగృహ్యతామ్. చందనమ్.హరిద్రాకుంకుమం చైవ సిందూరం కజ్జలంతథా, సౌభాగ్యద్రవ్యసంయుక్తం గృహాణ పరమేశ్వరి. సౌభాగ్యద్రవ్యమ్. మాల్యాని చ సుగంధీని మాలత్యాదీనిచాంబికే, మయాఽహృతాని పుష్పాణి ప్రతిగృహ్ణీష్వ శాంకరి, పుష్పమ్.

అథ గౌర్యష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం అగస్త్యఉవాచ.

ఓం గౌర్యైనమః	కష్టదారిద్ర్యశమన్యై	మహేశ్వర్యైనమః
గణేశజనన్యై నమః	శివాయై	మహామాయాయై
గిరిజాతనూభవాయై	శాంభవ్యై	మంత్రారాధ్యాయై
గుహాంబికాయై	శంకర్యై	మహాబలాయై
జగన్మాత్రే నమః	బాలాయై	హేమాద్రిజాయై
గంగాధరకుటుంబిన్యై	భవాన్యై	హైమవత్యై
వీరభద్రప్రసువే నమః	భద్రదాయిన్యై	పార్వత్యై
విశ్వవ్యాపిన్యై నమః	మాంగళ్యదాయిన్యై	పాపనాశిన్యై
విశ్వరూపిణ్యైనమః	సర్వమంగళాయై	నారాయణాంశజాయై
అష్టమూర్త్యాత్మికాయై	మంజుభాషిణ్యై	నిత్యాయై

నిరీశాయైనమః
నిర్మలాయై
అంబికాయై
మృడాన్యై
మునిసంసేవ్యాయై
మానిన్యై
మేనకాత్మజాయై
కుమార్యై
కన్యకాయై
దుర్గాయై
కలిదోషవిషూదిన్యై
కాత్యాయన్యై
కృపాపూర్ణాయై
కల్యాణ్యై
కమలార్చితాయై
సత్యై
సర్వమయ్యై
సౌభాగ్యదాయై
సరస్వత్యై
అమలాయై
అమరసంసేవ్యాయై
అన్నపూర్ణాయై
అమృతేశ్వర్యై
అఖిలాగమసంస్తుతాయైనమః
సుఖసచ్చిత్సుధారసాయైనమః
బాల్యారాధితభూతదాయైనమః

భానుకోటిసముద్యుతాయైనమః
హిరణ్మయ్యై
పరాయై
సూక్ష్మాయై
శీతాంశుకృతశేఖరాయైనమః
హరిద్రాకుంకుమారాధ్యాయైనమః
సర్వకాలసుమంగళ్యై
సర్వభోగప్రదాయై
సామశిఖాయై
వేదాంతలక్షణాయై
కర్మబ్రహ్మమయ్యై
కామకలనాయై
కాంక్షితార్థదాయై
చంద్రార్కాయితతాటంకాయై
చిదంబరశరీరిణ్యై
శ్రీచక్రవాసిన్యై
దేవ్యైనమః
కామేశ్వరపత్న్యై
కలాయై నమః [గ్యై
మారారిప్రియార్ధాం
మార్కండేయవరప్రదాయై [యై
పుత్రపౌత్రవరప్రదా
పుణ్యాయై నమః
పురుషార్థప్రదాయిన్యై

సత్యధర్మరతాయై
సర్వసాక్షిణ్యై
శశిశాంకరూపిణ్యై
శ్యామలాయై
బగళాయై
చండ్యై
మాతృకాయై
భగమాలిన్యై
శూలిన్యై
విరజాయై
స్వాహాయై
స్వధాయై
ప్రత్యంగిరాంబికాయై
ఆర్యాయై
దాక్షాయణ్యైనమః
దీక్షాయైనమః
సర్వవస్తూత్తమోత్తమాయై నమః
శివాభిధానాయై
శ్రీవిద్యాయై
ప్రణవార్థస్వరూపిణ్యై
హ్రీంకార్యై
నాదరూపాయై
త్రిపురాయై
త్రిగుణాంబికాయై
సుందర్యై
స్వర్ణగౌర్యై
షోడశాక్షరదేవతాయై నమః ౧౦౮.

ఏతైర్నామపదైస్తుత్వా.గౌరీమిష్టార్థభాగ్భవేత్, కుర్యాత్ షోడశభిర్వర్ణైర్దోరకగ్రంథిపూజనమ్. దేవద్రుమరసోద్భూతః కాలాగురుసమన్వితః, ఆఘ్రేయతామయం ధూపో భవాని ఘ్రాణతర్పణః. ధూపమ్. సాజ్యంత్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా ద్యోతితం మయా, గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహమ్. దీపమ్. అన్నం చతుర్విధం స్వాదురసైః షడ్భిస్సమన్వితం. భక్ష్యభోజ్యసమాయుక్తం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. నైవేద్యమ్ తథాచమనమ్. కర్పూరేలాలవంగాదితాంబూలీదళసంయుతమ్, క్రముకాదిఫలం చైవ తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్.

ఇదంఫలం మయాదేవ స్థాపితం పురతస్తవ, తేనమే సుఫలావాప్తిర్భవేజ్జన్మని జన్మని. పూర్ణఫలసమర్పణమ్. హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః, అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛ మే. ఇదంసదక్షిణాకం సతామ్బూలంస్వర్ణగౌరీప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేయితి దక్షిణాం, వేదాహమితి నీరాజనం. నమస్కారః యానికానీతి ప్రదక్షిణం తథాపుష్పాంజలిం పుత్రాన్ దేహిధనం దేహి సౌభాగ్యం దేహి సువ్రతే, అన్యాంశ్చ సర్వకామాంశ్చ దేహి దేవి నమోఽస్తుతే, ఇతిప్రార్థనా భవాన్యాశ్చమహాదేవ్యా వ్రతసంపూర్ణహేతవే, ప్రీతయే ద్విజవర్యాయ వాణకంప్రదదావ్యహం. ఇతి వాయనం. సహ షోడశాపక్వాన్నైః వేణుపాత్రాది షోడశ, శర్కరాఘృతసంయుక్తాన్యాహూయ ద్విజదంపతీ. వ్రతోద్యాపనసిద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణేభ్యో దదామ్యహం, స్వలంకృతాస్సువాసిన్యః పాతివ్రత్యేన భూషితాః. మమ కామసమృద్ధ్యర్థం ప్రతిగృహ్ణంతు భూషితాః. ఇతి స్వర్ణగౌరీపూజా.

స్వర్ణగౌరీవ్రతకథా.

సూత ఉవాచ. పురా కైలాసశిఖరే సిద్ధగంధర్వసేవితే, ఉమయాసహితం స్కందః పప్రచ్ఛశివమద్వయం. స్కందః కరుణాసాగరేశాన లోకానాం హితకాంక్షయా, వ్రతం కథయ దేవేశ పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనమ్. శంకరః సాధు పృష్టం మహాభాగ కథయామి షడానన, స్వర్ణగౌరీవ్రతం నామ సర్వసంపత్కరం శృణు. పురా సరస్వతీతీరే విమలాఖ్యా మహాపురీ, తత్ర చంద్రప్రభోనామ రాజాఽభూదనఘోపమః. తస్య

దేవ్యౌ విశాలాక్ష్యౌ భార్యే బాలమృగేక్షణే, తయోః ప్రియతరా జ్యే
ష్ఠా తస్యాసీన్నృపతే ర్మతా. స కదాచిద్వనం భేజే మృగయా
సక్తమానసః, తత్ర శార్దూలవారాహవనమాహిషకుంజరాన్. హత్వా
బభ్రామ తృష్ణార్తో విచిన్వన్ స సరో మహత్, చకోరచక్రకారణ్డఖ
ఞ్జరీటశతాకులం. ఉత్ఫుల్లహల్లకోద్దామకుముదోత్పలమణ్డితమ్, అపూర్వ
మవనీశోఽసౌ దదర్శాప్సరసాంగణాన్. దీక్షితాంశ్చ వ్రతేనాథ దేవా
ర్చనపరాయణాన్, కిమేతదితి పప్రచ్ఛ రాజా రాజీవలోచనః స్వర్ణగౌరీ
వ్రతమిదం క్రియతేఽస్మాభిరుత్తమమ్, సర్వసంపత్కరం నృణాం త
త్కురుష్వ నృపోత్తమ. రాజోవాచ. విధానం కీదృశం బ్రూథ కిం
ఫలం వ్రతధారణాత్, తా ఊచుర్యోషితస్సర్వా నభోమాసి తృతీయకే.
ప్రారబ్ధవ్యం వ్రతమిదం గౌర్యాః షోడశవత్సరాన్, తచ్ఛ్రుత్వా సోఽ
పిజగ్రాహ వ్రతం నియతమానసః. కుణైః షోడశభిర్యుక్తం దోరకం ద
క్షిణే కరే, బబన్ధానేనమన్త్రేణ కరిష్యేఽహం వ్రతం తవ. తతః కృ
త్వా వ్రతం దేవా ఆగమ్య నిజమన్దిరం. పత్నీభ్యాం తత్సమాచష్టే
రాజా గౌర్యాః ప్రపూజనమ్. బద్ధం తద్దోరకం హస్తే దృష్ట్వా భార్యా
తికోపనా, జ్యేష్ఠా త్రుటిత్వా చిక్షేప బాహ్యాశుష్కతరూపరి న కర్త
వ్యం నకర్తవ్యమితి రాజ్ఞి వదత్యపి, దోరసంస్పర్శమాత్రేణతరుః పల్లవి
తోఽభవత్. తద్ద్వితీయా తత్ దృష్ట్వా విస్మయాల్లజ్జితా భవత్,
తస్మాత్ దోరకం ఛిన్నం గృహీత్వా సా బబన్ధ హ, తత స్తద్వ్రతమా
హాత్మ్యాత్ పతిప్రియతరాఽభవత్, జ్యేష్ఠా కృతాపచారేణ పతిత్య
క్తాఽతిదుఃఖితా. ప్రయయౌ సా వనం దేవీం ధ్యాయన్తీ నిత్య
మన్వితా, మునీనామాశ్రమే పుణ్యే నివసన్తీ క్వచిత్క్వచిత్.
నిష్కాసితా చ నిర్వైరం గచ్ఛ పాపే యథాసుఖం, ధావన్తీ విపినం
ఘోరం గణాధ్యక్షం దదర్శ హ తేన దృష్టాపి సా గౌరీ ద్రష్టవ్యా మ
హాముపోషితాః, ఇతి గత్వా దదర్శాగ్రే తరుం చాథ సరో
వరమ్. తతో వనశ్రియం చాగ్రే సర్వాభరణభూషితామ్, పశ్యన్తీ
శనకై స్తద్వద్వ్రజన్తీ చైవ మానుషీ తైస్త్రైర్నిరాకృతాదృష్టా నిర్వి
ణ్ణానిషసాదహ, తతస్తుకృపయా గౌరీ ప్రాదురాసీత్పురస్థితా. తాం దృ
ష్ట్వా దండవద్భూమౌ నత్వా తుష్టావ సా శివామ్. జయ దేవి నమస్తు

భ్యం జయభక్తవరప్రదే. జయ శఙ్కరవామాంగి మఙ్గళైః సర్వమంగళే తతో లబ్ధ్వా వరం భక్త్యా గౌరీమభ్యర్చ్య తద్వ్రితం. చక్రే దేవీ వరం తస్మై దదౌ సౌభాగ్యసమ్పదః, ఇతి గౌరీప్రసాదేన సర్వాన్ భోగానవాప సా. భర్త్రాసపత్న్యా చాన్యైశ్చ నిర్దుఃఖా బహువత్సరాన్, అంతే శివపురం ప్రాప కాంతాభిస్సహితో నృపః. యచ్ఛోభనం వ్రతమిదం కథితం శివాయాః కుర్యాన్నరః ప్రియతరో భవితా చ గౌర్యాః, ప్రాప్య శ్రియం సుఖమవాప్య చ శత్రుసంఘాన్నిర్జిత్య నిర్మలపదం సహసా ప్రయాతి. ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే గౌరీఖండే స్వర్ణగౌరీ వ్రతకథా.

అథ స్వర్ణగౌరీవ్రతోద్యాపనమ్.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. ఉద్యాపనవిధిం బ్రూహి తృతీయాయాః సురేశ్వర, భక్తితః శ్రోతుమిచ్ఛామి వ్రతసంపూర్తిహేతవే. కృష్ణ ఉవాచ ఉద్యాపనవిధిం వక్ష్యే సావధానేన వై శృణు, త్రింశద్దణ్డప్రమాణేన ప్రమితం దక్షిణోత్తరే. ప్రత్యక్ప్రాగపి రాజేన్ద్ర మండపాఙ్గణమిష్యతే, గోచర్మమాత్రం సంలిప్య గోమయేన విచక్షణః. మణ్డపంకారయేత్తత్ర నానావర్ణం సుశోభనం, గ్రహమణ్డలపార్శ్వం తు పద్మమష్టదళం లిఖేత్. తన్మధ్యే స్థాపయేత్కుమ్భం సువ్రణం మృణ్మయం శుభం, తామ్రపాత్రం ప్రకుర్వీత ఫలైః షోడశభిస్తథా. తదర్ధార్ధేనవా కుర్యాద్విత్తశాఠ్యం వివర్జయేత్, కర్షమాత్రసువర్ణేన ప్రతిమాంకారయేద్బుధః తదర్ధం మధ్యమం ప్రోక్తం తదర్ధం తు కనిష్ఠం, కృత్వారూపం ప్రయత్నేన పార్వత్యాశ్చ హరస్య చ అథ తామ్రమయే పాత్రే ప్రతిమాం తత్ర విన్యసేత్, శ్వేతవస్త్రయుగచ్ఛన్నం శ్వేతయజ్ఞోపవీతినమ్. భాజనం చ తిలైః పూర్ణం కలశోపరి విన్యసేత్, పార్వత్యాస్తు యుగం దద్యాత్ స్థాపయిత్వా విధానతః. వేదోక్తేన ప్రతిష్ఠా చ కర్తవ్యా తు యథావిధి, పంచామృతేన స్నపనం కృత్వా దేవస్య చోత్తమమ్. స్నానం చ కారయేత్పశ్చాత్తతః పూజాంసమాచరేత్, చందనేన సుగంధేన సుపుష్పైశ్చ ప్రపూజయేత్. ధూపం చ కల్పయేద్గంధం చందనాగురుసంయుతం, నానాప్రకారైర్నైవేద్యం తథాదీపం చ కారయేత్. అర్చయేత్పూజయేద్భక్త్యా గంధపుష్పైః ఫలాక్షతైః, ఆవాహనాది కర్తవ్యం పురాణాగ్నిసముద్భవైః కార్యా విధానతః పూజాభక్తి శ్రద్ధాసమన్వితైః,

దేవదేవ సమాగచ్ఛ ప్రార్థయేఽహంజగత్పతే. ఇమాం మయా కృతాం పూజాం గృహాణ సురసత్తమే, ఏవం పూజాం ప్రకర్తవ్యా రాత్రౌజాగరణం తతః. గీతవృత్తాదిసంయుక్తం కథాశ్రవణపూర్వకమ్, అర్చయేత్పూర్వవద్దేవీం పశ్చాద్ధోమం సమాచరేత్. స్వగృహ్యోక్తవిధానేన కృత్వాఽగ్నిస్థాపనం తతః, ప్రారభేచ్ఛ తతో హోమం నవగ్రహపురస్సరమ్. తిలాశ్చ యవసంమిశ్రానాజ్యేనచ పరిప్లుతాన్, సంకర్షణేన మంత్రేణ గౌరీమంత్రేణ వా శివామ్. ఏవం సమాప్య జుహుయాత్తత్రాచార్యం ప్రపూజయేత్, అర్ఘ్యపుష్పప్రదానైశ్చ వస్త్రాలంకార భూషణైః. శక్త్యా చ దక్షిణాం దద్యాత్సహ గోధూమగుడ్డుకైః, ధేనుం సదక్షిణాం దద్యాత్సుశీలాం చ పయస్వినీమ్. స్వర్ణశృంగీం రౌప్యఖురీం కాంస్యదోహనభాజనాం, రత్నపుచ్ఛాం వస్త్రయుతాం తామ్రపృష్ఠామలంకృతామ్. సవత్సానువ్రణాం భద్రాం గాస్తథాన్యాః ప్రయత్నతః, సువర్ణేన సహోపేతాః స్వాచార్యాయ చ సాధవే. ఋత్విజః షోడశాప్యేవం పక్వాన్నైః ప్రీతయేత్సదా, షోడశప్రమితం దద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ వాయనమ్. వంశపాత్రస్థితైః పశ్చాత్పక్వాన్నం వాయనైశ్శుభైః అన్యేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ దక్షిణాం చ ప్రయత్నతః. షోడశాఽపి సువాసిన్యః పూజయేద్భక్తిపూర్వకమ్, బంధుభిస్సహ భుఞ్జీత నియతశ్చ పరేఽహని. ఏవం కృత్వా భవేత్సార్థ పరిపూర్ణ వ్రతీ నరః.

ఇతి శ్రీస్కంధపురాణే స్వర్ణగౌరీవ్రతోద్యాపనమ్.

ఆథ చతుర్థీవ్రతారంభః.

అథ చతుర్థీవ్రతాని లిఖ్యన్తే, తత్ర శ్రావణకృష్ణచతుర్థ్యాం సంకష్టహరచతుర్థీవ్రతమ్. తత్తు చంద్రోదయవ్యాపిన్యాం కార్యమ్. శ్రావణే బహుళే పక్షే చతుర్థ్యాం తు విధూదయే, గణేశం పూజయిత్వాతు చన్ద్రాయార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్. దినద్వయే తద్వ్యాప్తౌ పూర్వైవ. మాతృవిద్ధో గణేశ్వర ఇతివచనాత్. దినద్వయే అవ్యాప్తౌ పరైవ. హేమాద్రౌ చంద్రోదయాబావే చతుర్థీ నిషీషట్ ఘటికావ్యాప్తౌపరైవ వ్రతే, ఇతి.

సంకష్టహారణచతుర్థీవ్రతమ్.

మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య శుభతిథౌ, మమ విద్యాధనపుత్రపౌత్ర

ప్రాప్త్యర్థం సమస్తరోగముక్తికామః శ్రీగణేశప్రీత్యర్థం సంకష్టహరణ చతుర్థీవ్రతమహం కరిష్యే. తత్రాదౌ స్వస్తివాచనం గణపతిపూజనం కలశార్చనంచ కరిష్యే. తామ్రమృణ్మయాదన్యతమాం గణపతిమూర్తింకృత్వా.జలపూర్ణవస్త్రయుతం కుంభం తస్యాగ్రేస్థాపయిత్వా, షోడశోపచారైః పూజయేత్, అథధ్యానమ్. లంబోదరం చతుర్బాహుం త్రినేత్రం రక్తవర్ణకమ్, నానారత్నైస్సువేషాఢ్యం ప్రసన్నాస్యం విచింతయేత్. ధ్యాయేద్గజాననం దేవం తప్తకాంచనసుప్రభమ్, చతుర్బాహుం మహాకాయం సూర్యకోటిసమప్రభమ్. ఇతి ధ్యానమ్. ఆగచ్ఛ త్వం జగన్నాథ సురాసురనమస్కృత, అనాథనాథ సర్వజ్ఞ విఘ్నరాజ కృపాం కురు. సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్ గజాస్యాయ నమః ఆవాహయామి. గోప్తాత్వంసర్వలోకానాంఇంద్రాదీనాంవిశేషతః, భక్తదారిద్ర్యవిచ్ఛేత్తా ఏకదంత నమోస్తుతే. పురుష ఏవేదమిత్యాసనమ్. విఘ్నరాజాయ ఆసనమ్. మోదకాన్ ధారయన్ హస్తే భక్తానాం వరదాయక, దేవదేవ నమస్తేఽస్తు భక్తానాం ఫలదో భవ. ఏతావానస్యేతి పాద్యమ్. మహాకాయ మహారూప అనన్తఫలదాయక, దేవదేవ నమస్తేఽస్తు సర్వేషాం పాపనాశన. త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్. శంకర సూనవే ఇత్యర్ఘ్యమ్ కురుష్వాచమనం దేవ సురవన్ద్యాఖువాహన, సర్వాఘదళన స్వామిన్ నీలకణ్ఠాత్మజ ప్రభో. తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్. ఉమాసుతాయ ఆచమనీయమ్. స్నానం పంచామృతేనైవ గృహాణ గణనాయక, అనాథనాథ సర్వజ్ఞ నమో మూషకవాహన. పయోదధిఘృతం చైవ శర్కరామధుసంయుతమ్. పఞ్చామృతేన స్నపనం క్రియతాం గణనాయక. వక్రతుణ్డాయ పఞ్చామృతస్నానమ్, గంగా గోదావరీ కృష్ణా తుఙ్గభద్రా సమన్వితమ్, కావేరీ కపిలా సింధుజలం స్నానాయ కల్ప్యతామ్. యత్పురుషేణేతిస్నానమ్. హేరంబాయ స్నానమ్. రక్తవస్త్రయుగం దివ్యం దేవానామపి దుర్లభమ్, గృహాణ మంగళకరం లంబోదర హరాత్మజ. సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రమ్. శూర్పకర్ణాయ వస్త్రమ్. బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహాణ గణనాయక, ఆరక్తం బ్రహ్మసూత్రం చ కనకస్యోత్తరీయకమ్. తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతమ్ కుబ్జాయ యజ్ఞోపవీతమ్.గృహాణేశ్వర సర్వజ్ఞ దివ్యచన్దన ముత్త

మమ్ కరుణాకర విఘ్నేశ గౌరీసుత నమోఽస్తు తే. తస్మాద్యజ్ఞాదితిగన్ధమ్. గౌరీపుత్రప్రియ గణేశ్వరాయ గన్ధమ్. అక్షతాశ్చ సుర శ్రేష్ఠకుఙ్కుమాక్తాస్సుశోభితాః, మయా నివేదితా భక్త్యా స్వీకార్యా గణనాయక. వినాయక నమస్తుభ్యం శివసూనో నమోఽస్తు తే మాలామ్ శివసూనవే మాలికామ్. మాల్యాని చ సుగంధీని మాలత్యాదీని చ ప్రభో, మయా హృతాని పుష్పాణి ప్రతిగృహ్ణీష్వ శాంకర. తస్మాదశ్వేతిపుష్పం. విఘ్ననాశినే నమః పుష్పాణి

అథాంగపూజా.

గణేశాయ నమః పాదౌ పూజయా
విఘ్నరాజాయ నమః జానునీ [మి
ఆఖువాహనాయ నమః ఊరూ
హేరంబాయ నమః కటిం
కామారిసూనవే నమః నాభిం
లంబోదరాయ నమః ఉదరం
గౌరీసుతాయ నమః స్తనౌ
గణనాయకాయనమః హృదయం

స్థూలకంఠాయ నమః కంఠం
స్కందాగ్రజాయ నమః స్కంధౌ
పాశహస్తాయ నమః హస్తౌ
గజవక్త్రాయ నమః వక్త్రం
విఘ్నహర్త్రే నమః లలాటం [మి
సర్వేశ్వరాయనమః శిరఃపూజయా
గణాధిపాయ నమః సర్వాంగం
పూజయామి

దశాంగం గుగ్గులంధూప ముత్తమం గణనాయక, గృహాణ దేవ దేవేశ ఉమాసుత నమోఽస్తు తే. యత్పురుషమితి ధూపమ్. వికటాయ నమః ధూపమ్. సర్వజ్ఞ సర్వరత్నాఢ్య సర్వేశ విబుధ ప్రియ, గృహాణ మంగళం దీపం ఘృతవర్తిసమన్వితమ్. బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్. వామనాయ నమః దీపమ్. నైవేద్యం గృహ్యతాం దేవ నానామోదకసంయుతమ్, సర్వాన్నఫలసంయుక్తం షడ్రసైశ్చసమన్వితమ్. చంద్రమా ఇతి నైవేద్యమ్. శర్వాయ నైవేద్యమ్. కృష్ణావేణీ గౌతమీనాం గంగాదీనాం శుభైర్జలైః, ఆచమ్యతాం గణాధ్యక్ష ప్రసన్నో భవ సర్వదా. ఆచమనమ్. ఫలాన్యమృత కల్పాని సుగంధీన్యఘనాశన, ఆనీతాని యథాశక్తిగృహాణ గణనాయక, సర్వార్తినాశినే ఫలం సమర్పయామి. తాంబూలం గృహ్యతాందేవ నాగవల్ల్యా దళైర్యుతం, కర్పూరైలాసమాయుక్తం సుగంధం ముఖభూషణమ్. నాభ్యాసీదితి తాంబూలమ్.

విఘ్నహర్త్రే తాంబూలమ్. సర్వదేవాదిదేవాయ సర్వసిద్ధిప్రదాయ చ, భక్త్యా దత్తాం మయా తుభ్యం గృహాణ స్వర్ణదక్షిణామ్. సర్వేశ్వరాయ దక్షిణామ్. పంచార్తిపంచవర్తిభిర్వహ్నినా యోజితం మయా, గృహాణ మంగళం దీపం విఘ్నరాజ నమోఽస్తు తే వేదాహమితి. గణానాం త్వేతి నీరాజనమ్, విఘ్ననాశినే నమః. నీరాజనమ్. యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతరకృతాని చ, తాని తాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే. ధాతేతి చ ప్రదక్షిణమ్. నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే, సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః. ఇత్యనేకస్తోత్రేణ నమస్కారాన్. యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పాంజలిమ్. ఏవం పూజాం ప్రకర్తవ్యా షోడశైరుపచారకైః, మోదకాన్ కారయే దేవ మేకవింశతిసంఖ్యయా. తేషాం మధ్యే ప్రదాతవ్యా దశసంఖ్యాశ్చ పార్వతి, దేవాగ్రే స్థాపయేత్పఞ్చపఞ్చ విప్రాయ కల్పయేత్. పూజయిత్వాతు తం విప్రం భక్తిభావేన దేవతే, దక్షిణాంచ యథాశక్త్యా దత్వా వై పంచ మోదకాన్. పూజయేన్నిశి చంద్రం చ అర్ఘ్యం దత్వా యథావిధి, క్షీరసాగరసముద్భూత సుధారూప నిశాకర, గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం రోహిణ్యాసహిత ప్రభో. రోహిణీచంద్రమసే ఇద మర్ఘ్యమ్. క్షీరోదార్ణవసంభూత సుధారూపనిశాకర, గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం రోహిణ్యా సహిత ప్రభో. రోహిణీసహితచంద్రాయ ఇద మర్ఘ్యమ్. గణేశాయ నమస్తుభ్యం సర్వసిద్ధిప్రదాయక, సంకష్టంహర మే దేవ గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. అర్ఘ్యమ్. కృష్ణపక్షే చతుర్థ్యాంతు పూజిత స్త్వం విధూదయే, క్షిప్రం ప్రసాదితో దేవ గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. సంకష్టహరగణేశాయ ఇదమర్ఘ్యమ్. తిథీనాముత్తమే దేవి గణేశప్రియవల్లభే. సర్వసంకష్టనాశాయ చతుర్థ్యర్ఘ్యం నమోఽస్తు తే ఇదమర్ఘ్యమ్. వాయనమంత్రః విప్రవర్య నమస్తుభ్యం మోదకాన్వై దదామ్యహమ్, మోదకాన్ సఫలా న్పంచ దక్షిణాభిస్సమన్వితాన్. ఆపదుద్ధరణార్థాయ గృహాణద్విజసత్తమ. ప్రార్థనమ్ అబుద్ధమతిరిక్తం వా ద్రవ్యహీనం మయా కృతమ్, తత్సర్వంపూర్ణతాం యాతు విప్రరూప గణేశ్వర. ఇతి నతిః. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదేవం యథాసంఖ్యం యథాసుఖం, స్వయం

భుంజీత పూపానేవ మోదకాన్ బ్రాహ్మణైస్సహ. అశక్తశ్చైకమన్నంచ భుంజీత దధిసంయుతం, అథవా భోజనంకార్య మేకవారం హిమాద్రిజే. ప్రతిమాం గురవే దద్యా దాచార్యాయ సదక్షిణాం, వస్త్రకుంభస మాయుక్తాం మాదా మన్త్రమిమం జపేత్. ఓంనమో హేరంబ సంకష్టం నివారయ నివారయ. ఇతి మూలమంత్రం ఏకవింశతివారంజపేత్. విసర్జనమంత్రః గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం త్వం గణేశ్వర, వ్రతేనానేన దేవేశ యథోక్తఫలదో భవ. ఇతి పూజావిధిః.

సంకష్టహారణ గణపతి వ్రతకథా.

ఋషయః-. దారిద్ర్యశోకకష్టాద్యైః పీడితానాంచ వైరిభిః, రాజశ్రితైర్నరై స్సర్వైః క్రియతే కిం శుభార్థిభిః ధనహీనైర్నరై స్స్కంద సర్వోపద్రవపీడితైః, విద్యాపుత్రగృహభ్రష్టైః రోగయుక్తైః శుభార్థిభిః. కర్తవ్యం కిం వదోపాయం పునః క్షేమార్థసిద్ధయే. స్కంద ఉవాచ. శృణుధ్వం మునయస్సర్వే వ్రతానాముత్తమం వ్రతం, సంకష్టహారణం నామ సంపత్తిసుఖదాయకమ్. యేనోపాయేన సంకష్టం తరంతి భువి దేహినః, యద్వ్రతం దేవకీపుత్రః కృష్ణో ధర్మాయ దత్తవాన్. అరణ్యే క్లిశ్యమానాయ పునః క్షేమార్థసిద్ధయే, యథా కథితవాన్ పూర్వం గణేశో మాతరం ప్రతి, తథా కథితవాన్ శ్రీశో ద్వాపరే పాండవాన్ ప్రతి. ఋషయ ఊచుః. కథం కథితవానమ్బాం పార్వతీం శ్రీగణేశ్వరః, తథా పృచ్ఛన్తి మునయో లోకానుగ్రహకాంక్షిణః. స్కన్దః. పురాకృతయుగే పుణ్యే హిమాచలసుతా సతీ, తపస్తప్తవతీ భూరి నానా లబ్ధపతిం శివమ్. తదా సపత్నా హేరంబం గణేశం పూర్వజం సుతం, తత్క్షణాదాగతం దృష్ట్వా గణేశం పర్యపృచ్ఛత. పార్వత్యువాచ. తపస్తప్తం మయా ఘోరం దుశ్చరం రోమహర్షణం, సంప్రాప్తస్స మయా కాన్తో గిరిశో మమ వల్లభః. సంకష్టతరణం దివ్యం వ్రతం నారద ఉక్తవాన్, త్వదీయంయద్వ్రతం తావత్కథయస్వ పురాతనమ్. తచ్ఛ్రుత్వా పార్వతీవాక్యం సంకష్టతరణవ్రతం, ప్రీత్యా కథితవాన్ దేవో గణేశో జ్ఞానసిద్ధిదః. గణేశః. శ్రావణే బహుళే పక్షే చతుర్థ్యాం తు విధూదయే, గణేశం పూజయిత్వాతు చన్ద్రాయార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్.

పార్వత్యువాచ. క్రియతే కేన విధినా కిం కార్యం కిం చ పూజనం, ఉద్యాపనం కదా కార్యం మన్త్రాః కే స్యుస్తు పూజనే, కిం ధ్యానం శ్రీగణేశస్య గణేశ వద విస్తరాత్. గణేశః చతుర్థ్యాం ప్రాతరుత్థాయ దన్తధావనపూర్వకమ్, గ్రాహ్యం వ్రతమిదం పుణ్యం సంకష్టతరణం శుభమ్. కర్తవ్యమితి సంకల్ప్య వ్రతేఽస్మిన్ గణపం స్మరేత్. స్వీకార మంత్రః. నిరాహారోఽస్మి దేవేశ యావచ్చంద్రోదయో భవేత్, భోక్ష్యామి పూజయిత్వాహం సంకష్టాత్తారయస్వ మామ్. ఏవం సఙ్కల్ప్య రాజేన్ద్రి స్నాత్వా కృష్ణతిలైశ్శుభైః, ఆహ్నికంతు విధాయైవ పశ్చాత్పూజ్యో గణాధిపః. త్రిభిర్మాషై స్తదర్థేన తృతీయాంశేన వా పునః, యథాశక్తితు వా హైమీ ప్రతిమా క్రియతే మను. మాషమాత్రా త్తదర్థేన తృతీయాంశేన వా పునః, యథాశక్తితు వా హైమీ తామ్రస్యాపి యథాసుఖం. సర్వదైవ దరిద్రేణ క్రియతే మృణ్మయీ శుభా, విత్తశాఠ్యం న కర్తవ్యం కృతే కార్యం వినశ్యతి. జలపూర్ణం వస్త్రయుతం కుంభం తస్యాగ్రతో న్యసేత్, పద్మమష్టదళం కార్యం గంధపుష్పైః ప్రపూజ్యయేత్. ఏవం వ్రతం ప్రకర్తవ్యం చతుర్థ్యాం శ్రావణే సితే, స్వీకార్యశ్చ తథాచార్యః సంకష్టహరణే తిథౌ. గణాధీశం తథా చార్యం సర్వశాస్త్రవిశారదం, శ్రద్ధయా ప్రార్థయేదాదౌ తేనోక్తవిధిమాచరేత్. ఏకవింశతివిప్రాంశ్చ వస్త్రాలంకారభూషణైః, పూజయేద్గోహిరణ్యాద్యైః హుత్వాగ్నౌ విధిపూర్వకం. హోమద్రవ్యం మోదకాంశ్చతిలయుక్తాన్ ఘృతప్లుతాన్, అష్టోత్తరసహస్రంవా నోచేదష్టోత్తరం శతం. అష్టావింశతిసంఖ్యాకైర్మోదకైర్వా సశర్కరైః, అశక్తోఽష్టౌ శుభాన్ స్థూలాన్ జుహుయాజ్జాతవేదసి. వైదికేన చ మంత్రేణ ఆగమోక్తేన వా తథా, అథవా నామమంత్రేణ హోమం కుర్యాద్యథావిధి. పుష్పమండపికా కార్యా గణేశాహ్లాదకారిణీ, పూజయేత్తత్ర గణపం భక్తసంకష్టనాశనం. గీతవాదిత్రనినదైర్భక్తిభావపురస్కృతైః, పురాణవేదనిర్ఘోషై స్తోషయేచ్చ గణేశ్వరం. ఏవం జాగరణం కార్యం శక్త్యా దానాదికం తథా, సపత్నీకం తథాచార్యం తోషయేద్వస్త్రభూషణైః, ఉపానచ్ఛత్రగోస్వర్ణ కమండలుజలాదికం, యథాశక్తి ప్రదాతవ్యం దారిద్ర్యభావమిచ్ఛతా. ఏకవింశతివిప్రాంశ్చ భోజయేన్నామభి

ర్మమ, గజాస్యో విఘ్నరాజశ్చ లమ్బోదరశివాత్మజౌ. వక్రతుణ్డశ్శూర్పకర్ణః కుబ్జశ్చైవ వినాయకః, విఘ్ననాశోహి వికటో వామనస్సర్వదైవతు. సర్వార్తినాశీ భగవాన్ విఘ్నహర్తా చధూమ్రకః, సర్వదేవాదిదేవశ్చ సర్వే షోడశ వై స్మృతాః. ఏకదన్తశ్శూర్పకర్ణో బాలచన్ద్రో గణేశ్వరః, గణపశ్చైకవింశశ్చ సర్వ ఏతే గణేశ్వరాః దుర్గో మహేంద్రశ్చ రుద్రశ్చ కులదేవ్యాదికం భవేత్, విశేషేణాష్టసంఖ్యాకై ర్మోదకైర్హావనం స్మృతం. ఏవం కృతం విధానేన ప్రసన్నోఽహం నసంశయః, దదామి వాఞ్ఛితాన్కామాన్ తద్వ్రతంమత్ప్రియం కురు. శ్రీకృష్ణః, ఏవం తు కథితం సర్వం గణేశేన స్వయంనృప, పార్వత్యా తత్కృతం రాజన్ వ్రతం సంకష్టనాశనమ్. వ్రతేనానేన సార్ధాబ్దే ప్రాప శంభుం పతిం స్వతః, తత్కురుష్వ మహారాజ వ్రతం సంకష్టనాశనం. చతుర్థీ సంకటానామ స్కందేన కథితా ఋషీన్, ఋషిభిర్లోకకామైస్తై ర్లోకేతు కథితం వ్రతం సూత ఉవాచ. కృతం యుధిష్ఠిరేణైతత్ రాజ్యకామేన వై ద్విజాః, తేన శత్రూన్నిహత్యాజౌ స్వరాజ్యం ప్రాప్తవాన్ స్వయం తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వ్రతం కార్యంవిచక్షణైః, యేన ధర్మార్థ కామాశ్చ మోక్షశ్చాపి భవేత్కిల యఃకరోతి వ్రతం విప్ర స్సర్వకామార్థసిద్ధిదం, స సఞ్చితఫలం ప్రాప్య పశ్చాద్గణపతిం వ్రజేత్. యదా యదా వ్రతం విప్రా నరః ప్రాప్నోతిసంకటం, తదాతదా ప్రకర్తవ్యం వ్రతం సంకష్టనాశనం. త్రిపురం హంతుకామేన కృతం దేవేన శూలినా, త్రైలోక్యభృతి కామేన మహేన్ద్రేణ తదా కృతం. రావణేన కృతంపూర్వం బలిబంధనసంకటే, స్వకీయంప్రాప్తవాన్ రాజ్యం గణేశస్య ప్రసాదతః. సీతాన్వేషణకామేన కృతం వాయుసుతేన చ, సంకల్ప్య దృష్టవాన్ సోఽయం సీతాం రామప్రియాంపురా. దమయన్త్యా కృతం పూర్వం నలాన్వేషణకారణాత్, నాపతింనైషధం లేభే పుణ్యశ్లోకం ద్విజోత్తమాః, అహల్యాపి పతిం లేభే గౌతమం ప్రాణవల్లభం, విద్యార్థీ లభతేవిద్యాం ధనార్థీ ధనమాప్నుయాత్. పుత్రార్థీ పుత్రమాప్నోతి రోగీ రోగాత్ప్రముచ్యతే. ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే శ్రావణే సంకష్టహరచతుర్థీ వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణం.

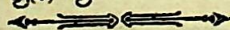
దూర్వాగణపతివ్రతం కథోద్యాపనంచ.

అథ శ్రావణే కార్తికే వా శుక్లచతుర్థ్యాం దూర్వాగణపతి వ్రతం మదనరత్నే సౌరపురాణే. స్కంద ఉవాచ కేన వ్రతేన భగవన్ సౌభాగ్య మతులంభవేత్, పుత్రపౌత్రైర్ధనైశ్వర్యైర్మనుజ స్సుఖమశ్నుతే. తన్మే వద మహాదేవ వ్రతానాముత్తమం వ్రతం, అస్తి దూర్వాగణపతి వ్రతం త్రైలోక్యవిశ్రుతం. భగవత్యాపురా చీర్ణం పార్వత్యా శ్రద్ధయా సహ, సరస్వత్యా చ ఇంద్రేణ విష్ణునా ధనదేన చ. అన్యైశ్చదేవైర్మునిభిర్గంధర్వైః కిన్నరై స్తథా, చీర్ణమేతద్వ్రతం సర్వైః పురాకల్పే షడానన. చతుర్థీ యా భవేచ్ఛుక్లా నభోమాసస్యపుణ్యదా. తస్యాంవ్రతమిదం కార్యం కార్తిక్యాం వా షడానన, కార్తికే శుక్లపక్షే తు చతుర్థ్యాముత్తమం వ్రతం. గజాననం చతుర్బాహు మేకదంతం వివటితం, విధాయ హేమస్నా విఘ్నేశం హేమపీఠాసనస్థితం. తథా హేమమయీం దూర్వాం తదాధారే వ్యవస్థితామ్, సంస్థాప్య విఘ్నకర్తారం కలశే తామ్రభాజనే. వేష్టితం రక్తవస్త్రేణ సర్వతోభద్రమండలే, పూజయేద్రక్తకుసుమైః ప్రతికాభిశ్చ పంచభిః. బిల్వపత్రాపా మార్గశ్శమీదూర్వాహరిప్రియాః,గంధమస్త్రైశ్చ ధూపైశ్చ కుసుంభైశ్చ సుగంధిభిః. ఫలైశ్చ మోదకైః పశ్చాదుపహారం ప్రకల్పయేత్, ఉపహారైస్తువిధినా పూజయేద్గిరిజాసుతం. ఉమాసుత నమస్తుభ్యం విశ్వవ్యాపిన్ సనాతన, విఘ్నౌఘాన్ ఛింది సకలాన్ సర్వ మాద్యం వదామి తే గణేశ్వరాయ దేవాయ ఉమాపుత్రాయ వేధసే, పూజయేచ్చ మహాదేవి గృహాణ భగవన్నమ వినాయకాయ శూరాయ వరదాయ గజానన, ఉమాసుతాయ దేవాయ సర్వవిఘ్నౌఘహారిణే. ఉమాంగమల సంభూతో దానవానాం వధాయ వై, అనుగ్రహాయ లోకానాం స దేవః పాతు విశ్వధృత్. పరంజ్యోతిఃప్రకాశాయ సర్వసిద్ధిప్రదాయ చ, దీపం తుభ్యం ప్రదాస్యామి మహాదేవాయ తేనమః. గణేశ్వర గణాధ్యక్ష గౌరీపుత్ర గజానన, వ్రతంసంపూర్ణతాం యాతు త్వత్ప్రసాదాదిభానన. ఏవం సంపూజ్య విఘ్నేశం యథావిభవవిస్తరైః, సోపస్కరం గణాధ్యక్ష మాచార్యాయ నివేదయేత్. గృహాణ భగవన్ బ్రహ్మన్ గణరాజం సదక్షిణం, వ్రతం త్వద్వచనాదద్య

సంపూర్ణం మేఽస్తు సువ్రత. దానం. శ్రావణే శుక్లపక్షస్య చతుర్థ్యాంతు జితేంద్రియః, కుర్యాద్వర్షత్రయం త్వేవం సర్వసిద్ధిప్రదాయకం. ఏవం యః పఞ్చవర్షాణి కృత్వోద్యాపన మాచరేత్, ఈప్సితాన్ లభతే కామాన్ దేహాన్తే శాంకరం పదం. ఉద్యాపనం వినా యస్తుకరోతి వ్రతముత్తమమ్, తేన శుక్లతిలైః కార్యం ప్రాతస్స్నానం మడాసన. హేమ్నా వా రాజతేనాపి కృత్వా గణపతిం బుధః, పఞ్చగవ్యైస్తు సంస్నాప్య దూర్వాభిస్సంప్రపూజయేత్. మన్త్రైస్తు దశభిర్భక్త్యా దూర్వాయుక్తైశ్శిఖిధ్వజ, దూర్వాయుగ్మైః పంచగవ్యైః పూజనం దశమంత్రకైః. గణాధిప నమస్తేఽస్తు ఉమాపుత్రాఘనాశన, ఏకదంతేభవక్త్రేతి తథా మూషకవాహన, వినాయ కేశపుత్రేతి సర్వసిద్ధిప్రదాయక, కుమారగురవే తుభ్యం గణేశాయ ప్రపూజయేత్. ఇత్యేవం కథితం సమ్యక్ సర్వసిద్ధిప్రదం శుభం, వ్రతం దూర్వాగణపతేః క్రిమన్య చ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి. ఇతి సౌరపురాణోక్త దూర్వాగణపతి వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణం.

భాద్రపదే సిద్ధివినాయక వ్రతమ్.

అథ భాద్రపదశుక్ల చతుర్థ్యాం సిద్ధివినాయక వ్రతం హేమాద్రౌ స్థానే. తచ్చ మధ్యాహ్నవ్యాపిన్యాం కార్యం ప్రాతశ్శుక్లతిలైస్స్నాత్వా మధ్యాహ్నే పూజయేన్నృప, పార్థివస్య గణేశస్య తదేవం పూజనం చరేత్. దినద్వయే తద్వ్యాప్తౌ ఏకదేశవ్యాప్తౌ వా పూర్వా, అన్యథా పరా. చతుర్థీగణనాథస్య మాతృవిద్ధా ప్రశస్యతే, మధ్యాహ్నవ్యాపినీ సాతు పరతశ్చేత్పరేఽహని. ఇతి బృహస్పత్యుక్తేః. అథ వ్రతవిధిః. మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య.

వినాయక పూజావిధిః.

ఇహ జన్మని పుత్రపౌత్రధన విద్యాజయయశః శ్రీకామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సిద్ధివినాయక ప్రీత్యర్థంయథాజ్ఞానేన పురుషసూక్తపురాణోక్త మంత్రైర్ధ్యానా వాహనాదిషోడశోపచారైః పంచామృతైస్సహ పార్థివగణేశపూజనం కరిష్యే. తథాచ-మూర్తౌప్రాణప్రతిష్ఠాదికంఆసనాదికలశారాధనం పురుషసూక్తన్యాసాంశ్చ కరిష్యే. పార్థివమూర్తౌదేవ

స్థాపనం. హేరంబాయ మృదాహరణం. సుముఖాయ సంఘట్టనం. గౌరీ
సుతాయస్థాపనం. అథ ప్రాణప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్. అస్య శ్రీప్రాణప్ర
తిష్ఠామంత్రస్య బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరా ఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాథ
ర్వాణి ఛందాంసి, క్రియామయవపుః ప్రాణాఖ్యాదేవతా, ఆం బీజం,
హ్రీం శక్తిః క్రోం కీలకం. అస్యాం మూర్తౌ ప్రాణప్రతిష్ఠాపనే విని
యోగః. ఓం ఆం హ్రీం క్రోం అం యం రం లం వం శం షం సం హం
ళం క్షం అస్యాం మూర్తౌ ప్రాణాస్తిష్ఠన్తు. పునః ఓం ఆం ఇత్యాదినా,
అస్యాం మూర్తౌ జీవ ఇహ స్థితః. పునః ఓం ఆం ఇత్యాదినా అస్యాం
మూర్తౌ సర్వేంద్రియాణి శ్రోత్రత్వక్ చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణవాక్పాణిపాద
పాయూపస్థాని ఇహైవాగత్య సుఖంచిరం తిష్ఠంతు స్వాహా. అసునీతే
పునరితి ఋచం పఠిత్వాగర్భాధానాదిపంచదశసంస్కారసిద్ధ్యర్థం పంచ
దశప్రణవావృత్తిం కరిష్యే. ౧౫. తచ్చక్షుర్దేవహితం, దేవస్యాజ్యేన నే
త్రోన్మీలనం కృత్వా పంచోపచారపూజనమ్. అథ ధ్యానం. ఏకదంతం
శూర్పకర్ణం గజవక్త్రం చతుర్భుజం, పాశాంకుశధరం దేవం ధ్యాయే
త్సిద్ధివినాయకం. సహస్రశీర్షాఇత్యావాహనం. పురుష ఏవేదమిత్యాస
నం. సర్వతీర్థసముద్భూతం పాద్యం గంధాదిసంయుతం, విఘ్నరాజ
గృహాణేదం భగవద్భక్తవత్సల. ఏతావానస్యేతి పాద్యమ్. అర్ఘ్యం చ
ఫలసంయుక్తం గంధపుష్పాక్షతైర్యుతమ్, గణాధ్యక్షనమస్తేఽస్తు గృహా
ణకరుణానిధే. త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం. దధ్యాజ్యమధుసంయుక్తం మ
ధుపర్కం. మయాఽఽహృతమ్, గృహాణసర్వలోకేశగణనాథనమోఽ
స్తు తే. మధుపర్కం. వినాయక నమస్తుభ్యం త్రిదశైరభివన్దిత, గం
గోదకేన శుద్ధేన శీఘ్ర మాచమనం కురు. తస్మాద్విరాడిత్యాచమనీ
యం. పయో దధి ఘృతం చైవ శర్కరా మధుసంయుతం, పఞ్చామృ
తేన స్నపనం క్రియతాం గణనాయక. పఞ్చామృతస్నానం. గంగా చ
యమునా తుఙ్గా గోదావరి సరస్వతీ, గంధతోయ ముమాపుత్ర స్నా
నార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. యత్పురుషేణేతి స్నానమ్. రక్తవస్త్రమి
దం దేవ దివ్యకాఞ్చనసన్నిభమ్, సర్వప్రద గృహాణేదం లంబోదర
హరాత్మజ. సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రం. రాజతం బ్రహ్మసూత్రంచ కాంచనం
చోత్తరీయకమ్. గృహాణ చారు సర్వజ్ఞ భక్తానాం వరదో భవ.

తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతం. ఉద్యద్భాస్కరసజ్కాశం సంధ్యావదరుణంప్రభో, వీరాలంకరణందివ్య సిందూరం ప్రతిగృహ్యతామ్ సిందూరం. నానావిధాని దివ్యాని నానారత్నోజ్జ్వలాని చ, భూషణాని గృహాణేశ పార్వతీప్రియనందన. ఆభరణాని. కస్తూరీచన్దనం చైవ కేసరేణ సమన్వితం, విలేపనం సురశ్రేష్ఠ చందనం ప్రతిగృహ్యతామ్. తస్మాద్యజ్ఞాదితిగన్ధం. రక్తాక్షతాంశ్చ దేవేశ గృహాణ ద్విరదానన, లలాటఫలకే చంద్ర స్తస్యోపర్యవధార్యతామ్. తస్మాద్యజ్ఞాది త్యక్షతాన్. మాల్యాదీనిసుగంధీని మాలత్యాదీని వైప్రభో, మయాహృతాని పుష్పాణి ప్రతిగృహ్ణీష్వశాంకరే. కరవీరైర్జాతికుసుమైశ్చంపకై ర్వకులైశ్శుభైః, శతపత్రైశ్చ కల్హారై రర్చయే ద్గణనాయకమ్. తస్మాదశ్వేతి పుష్పాణి. అథాంగపూజా.

గణేశాయ నమః పాదౌపూజయామి; విఘ్నరాజాయనమః జానునీ; ఆఖువాహనాయనమః ఊరూ; హేరంబాయ నమః కటిం; కామారిసూనవే నమః నాభిం; లంబోదరాయ నమః ఉదరం; గౌరీసుతాయ నమః స్తనౌ; గణనాయకాయ నమః హృదయం; స్థూలకంఠాయ నమః కంఠం; స్కందాగ్రజాయ నమః స్కంధౌ; పాశహస్తాయ నమః హస్తౌ; గజవక్త్రాయనమః వక్త్రం; విఘ్నహర్త్రేనమః లలాటం; సర్వేశ్వరాయ నమః శిరః పూజయామి; గణాధిపాయనమః సర్వాంగం పూజయామి. అథ పత్రపూజా—సుముఖాయ నమః మాలతీపత్రం పూజయామి; గణాధిపాయభృంగరాజపత్ర, ఉమాపుత్త్రాయ నమః బిల్వపత్రమ్, గజాననాయనమః శ్వేతదూర్వాం, లంబోదరాయ నమః బదరీపత్రం, హరసూనవేనమః దుత్తూరపత్రం, గజకర్ణకాయనమః తులసీపత్రం,వక్రతుండాయనమః శమీపత్రం, గుహాగ్రజాయనమఃఅపామార్గపత్రం,ఏకదంతాయనమః బృహతీపత్రం, వికటాయనమః కరవీరపత్రం, కపిలాయ నమః అర్కపత్రం, గజదన్తాయ నమః అర్జునపత్రం, విఘ్నరాజాయ నమః విష్ణుక్రాంతపత్రం. వటవేనమః దాడిమీపత్రం, సురాగ్రజాయ నమః, దేవదారుపత్రం, ఫాలచంద్రాయ నమః మరువకపత్రం, హేరంబాయనమః అశ్వత్థపత్రం, చతుర్భుజాయ నమః జాజీపత్రం, వినాయకాయనమః కేతకీపత్రం, సర్వేశ్వరాయ నమః అగస్తిపత్రం.

అథ విఘ్నేశ్వరాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం అస్య శ్రీ అష్టోత్తరశతవిఘ్నేశ్వరదివ్యనామామృత స్తోత్రమన్త్రస్య, గృత్సమద ఋషిః, గణపతిర్దేవతా, అనుష్టుప్ఛందః, గంబీజం, నం శక్తిః, మం కీలకం, శ్రీగణపతిప్రసాదసిద్ధ్యర్థే పూజనే వినియోగః. ఓంకారపూర్వక నామాని.

ఓం వినాయకాయనమః
విఘ్నరాజాయ
గౌరీపుత్రాయ
గణేశ్వరాయ
స్కందాగ్రజాయ
అవ్యయాయ
పూతాయ
దక్షాధ్యక్షాయ
ద్విజప్రియాయ
అగ్నిగర్వభిదే
ఇంద్రశ్రీప్రదాయ
వాణీబలప్రదాయ
సర్వసిద్ధిప్రదాయకా [య
శర్వతనయాయ
శర్వప్రియాయ
సర్వాత్మకాయ
సృష్టికర్త్రే
దేవానీకార్చితాయ
శివాయ
శుద్ధాయ
శుద్ధిప్రియాయ
శాంతాయ
బ్రహ్మచారిణే
గజాననాయ

ద్వైమాతురాయ
మునిస్తుత్యాయ
భక్తవిఘ్నవినాశినే
ఏకదంతాయ
చతుర్బాహవే
శక్తిసంయుతాయ
చతురాయ
లంబోదరాయ
శూర్పకర్ణాయ
హేరంబాయ
బ్రహ్మవిత్తమాయ
కాలాయ
గ్రహపతయే
కామినే
సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయనమః
పాశాంకుశధరాయ
చండాయ
గుణాతీతాయ
నిరంజనాయ
అకల్మషాయ
స్వయంసిద్ధాయ
సిద్ధార్చితపదాంబుజాయ నమః

బీజపూరకాయనమః
అవ్యక్తాయ
వరదాయ
శాశ్వతాయ
కృతినే
విద్వత్ప్రియాయ
వీతభయాయ
గదినే
చక్రిణే
ఇక్షుచాపధృతే
అబ్జోత్పలకరాయ
శ్రీశాయ
శ్రీపతయే
స్తుతిహర్షితాయ
కులాద్రిభృతే
జటినే
చంద్రచూడాయ
అమరేశ్వరాయ
నాగయజ్ఞోపవీతినే
శ్రీకంఠాయ
వ్రతినే
స్థూలకంఠాయ
త్రయీకర్త్రే
సామఘోషప్రియా [య

పురుషోత్తమాయనమః
స్థూలతుండాయ
అగ్రగణ్యాయ
గ్రామణ్యే
గణపాయ
స్థిరాయ
వృద్ధిదాయ
సుభగాయ
శూరాయ
వాగీశాయ
సిద్ధిదాయ
దూర్వా బిల్వప్రియా
కాంతాయ [య

పాపహారిణేనమః
కృతాగమాయ
సమాహితాయ
వక్రతుండాయ
శ్రీప్రదాయ
సౌమ్యాయ
భక్తకాంక్షితదాయ
అచ్యుతాయ
కేవలాయ
సిద్ధాయ
జ్ఞానినే
మాయాయుక్తాయ
కాంతాయ

బ్రహ్మిష్ఠాయనమః
భయవర్జితాయ [య
ప్రమత్తదైత్యభయా
వ్యక్తమూర్తయే
అమూర్తకాయ
పార్వతీశంకరోత్సంగనే
ఖేలనోత్సవలాలనాయ
సమస్తజగదాధారాయ
వరమూషక వాహనా
హృష్టస్తుతాయ [య
ప్రసన్నాత్మనే
సర్వసిద్ధి ప్రదాయకా
య నమః

ఇతి. ఇత్రోఽపి సహస్రనామాదిపూజా చ యథాభక్తి కర్తవ్యా.

దశాంగం గుగ్గులం ధూపం సుగంధం చ మనోహరం, గృహాణ సర్వదేవేశ ఉమాపుత్రనమోఽస్తు తే. యత్పురుషమితి ధూపం. సర్వజ్ఞసర్వలోకేశ త్రైలోక్యతిమిరాపహా, గృహాణ మంగళం దీపం రుద్రప్రియనమోఽస్తు తే బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపం. నైవేద్యం గృహ్యతాం దేవ భక్తిం మే హ్యచలాం కురు, ఈప్సితం మేవరం దేహి పరత్ర చ పరాం గతిం. చన్ద్రమా ఇతి నైవేద్యం. నానాఖాద్యమిదం దివ్యం తుష్ట్యర్థం తే నివేదితమ్, మయా భక్త్యా శివాపుత్ర గృహాణ గణనాయక. మధ్యేపానీయం. ఉత్తరాపోశనమ్. ముఖప్రక్షాళనమ్. మలయాచల సంభూతకర్పూరేణ విమిశ్రితమ్, కరోద్వర్తనకం చారు గృహ్యతాం జగతః పతే. కరోద్వర్తనం. బీజపూరామ్రపనసఖర్జూరకదళీఫలమ్. ఏకవింశతిసంఖ్యాకాన్ మోదకాన్ ఘృతపాచితాన్, నైవేద్యం సఫలం దద్యాం నమస్తే విఘ్ననాశినే. గణేశాయ మోదకార్పణమ్. పూగీఫలం మహద్దివ్యం నాగవల్ల్యా దళైర్యుతమ్, కర్పూరైలాసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. వజ్రమాణిక్యవైడూర్య ముక్తావిద్రుమమణ్డితమ్, పుష్యరాగ సమాయు

త్తం భూషణం ప్రతిగృహ్యతామ్. భూషణాని. దూర్వాయుగ్మంగృహీ
ణేదం గంధపుష్పాక్షతైర్యుతమ్, పూజయేత్సిద్ధివిఘ్నేశం ప్రత్యేకం
పూర్వనామభిః. గణాధిప నమస్తేఽస్తు ఉమాపుత్రాఘనాశన, ఏకదం
తే భవక్త్రేతి తథా మూషకవాహన. వినాయకేశపుత్రేతి సర్వసిద్ధి ప్ర
దాయక, కుమారగురవే తుభ్యం పూజనీయం ప్రయత్నతః. ఇతి దూ
ర్వార్పణమ్. చంద్రాదిత్యౌచ ధరణీ విద్యుదగ్నిస్తథైవచ, త్వమేవ సర్వ
తేజాంసి ఆర్తిక్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. గణానాం త్వేతి నీరాజనమ్.
విఘ్నేశ్వర విశాలాక్ష సర్వాభీష్ట ఫలప్రద, ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం
సర్వాన్కామాన్ప్రయచ్ఛ మే. నాభ్యా ఆసీదితి ప్రదక్షిణమ్. నమస్తే
విఘ్నసంహర్త్రే నమో భక్తేప్సితప్రద, నమస్తే దేవదేవేశ నమస్తే గణ
నాయక. సప్తాస్యాసన్నితి నమస్కారాన్. వినాయకేశపుత్రేతి గణరా
జ సురోత్తమ, దేహి మే సకలాన్భోగాన్ వందే సిద్ధివినాయక. యజ్ఞే
నేతి మంత్రపుష్పమ్, అష్టైకవింశతిం గృహ్య మోదకాన్ ఘృతపాచి
తాన్. స్థాపయిత్వా గణాధ్యక్షసమీపే కురునన్దన. దశ విప్రాయ
దాతవ్యం స్థాపయేద్దశ ఆత్మనే, ఏకం గణాధిపే దద్యాత్సఘృతం మో
దకం శుభమ్. దశానాం మోదకానాం చ ఫలదక్షిణ యాయుతం,
విప్రాయ తవ తుష్ట్యర్థం వాయనం ప్రదదామ్యహం వాయనమన్త్రః.
వినాయకస్య ప్రతిమాం వస్త్రయుగ్మేన వేష్టితాం, తుభ్యం సంప్రదదే
విప్ర ప్రీయతాం మే జనార్దనః. వినాయక గణేశాన సర్వదేవనమస్కృ
త, పార్వతీప్రియ విఘ్నేశ మమ విఘ్నం వినాశయ. ఇతి ప్రార్థనమ్.
ఇతి సిద్ధివినాయక పూజావిధానం సంపూర్ణమ్.

సిద్ధివినాయకవ్రతకథా.

శౌనకాద్యా ఋషిగణా నైమిశారణ్యవాసినః, సూతం పౌరా
ణికశ్రేష్ఠమిదమూచు ర్వచస్తథా. ఋషయః. నిర్విఘ్నేన తు కార్యా
ణి కథం సిధ్యన్తి సూతజ, అర్థసిద్ధిః కథం నౄణాం పుత్రసౌభాగ్యసం
పదః. దంపత్యోః కలహే చైవ బంధుభేదే తథా నృణాం, ఉదాసీనేషు
లోకేషు కథం సుముఖతా భవేత్. విద్యారంభే తదా నౄణాం వాణి
జ్యే చ కృషౌ తథా, నృపతేః పరచక్రస్య జయసిద్ధిః కథం భవేత్.
కాం దేవతాం నమస్కృత్య కార్యసిద్ధిర్భవేన్నృణాం, ఏతత్సమస్తం వి

స్తార్య బ్రూహి మే సూత పృచ్ఛతః. సూత ఉవాచ. సన్నద్ధయోః పురా విప్రాః కురుపాండవసేనయోః, పృష్టవాన్ దేవకీపుత్రం కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. నిర్విఘ్నేన జయం మహ్యం వద త్వం దేవకీసుత, కాం దేవతాం నమస్కృత్య సమ్యగ్రాజ్యం లభేమహి. కృష్ణ ఉవాచ. పూజయస్వ గణాధ్యక్ష ముమామలసముద్భవం, తస్మిన్ సంపూజితే దేవే ధ్రువం రాజ్యమవాప్స్యసి. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. కథం కేన విధానేన పూజనీయో గణాధిపః, కిందాన కిం వ్రతే కార్యం కదా బ్రూహి జగత్పతే. శ్రీకృష్ణఉవాచ. మాసి భాద్రపదే శుక్లే చతుర్థ్యాం గణనాయకం, మధ్యాహ్నే శ్రావణేవాపి మార్గశీర్షేఽథవా వ్రతీ. గజవక్త్రంతు శుక్లాయాం చతుర్థ్యాం సర్వదాఽర్చయేత్, యథాచోత్పద్యతే భక్తిస్తథా పూజ్యో గణాధిపః, ప్రాతశ్శుక్లతిలైస్స్నాత్వా మధ్యాహ్నే పూజయేన్నృప, నిష్కమాత్రసువర్ణేన తదర్ధార్ధేన వా పునః స్వశక్త్యా గణనాథస్య స్వర్ణరౌప్యమయం కృతం, అథవా మృణ్మయం కుర్యాద్విత్తశాఠ్యం నకారయేత్. ఏకదంతం శూర్పకర్ణం గజవక్త్రం చతుర్భుజం, పాశాంకుశధరం దేవం ధ్యాయేత్సిద్ధివినాయకమ్. కృత్వా పూజాం ప్రయత్నేన స్నాప్యం పంచామృతైః పృథక్, గణాధ్యక్షేతి నామ్నా వై గంధం దద్యాచ్చ భక్తితః. ఆవాహనార్ఘ్య పాద్యంచ దత్వా పశ్చాత్ప్రయత్నతః, రక్తవస్త్ర యుగంచైవ దద్యాద్దేవాయ భక్తితః. వినాయకేతి పుష్పాణి ధూపం చోమాసుతాయ వై, దీపం రుద్రప్రియాయేతి నైవేద్యం విఘ్ననాశినే. కించిత్సువర్ణపూజాం చ తాంబూలంచ సమర్పయేత్, తతో దూర్వాయుగం గ్రాహ్యం. వింశతిం చైకమేవ హి, పూజనీయః ప్రయత్నేన ఏభిర్నామపదైస్సహ, గణాధిప నమస్తేఽస్తు ఉమాపుత్రాఘనాశన. వినాయకేశపుత్రేతి సర్వసిద్ధిప్రదాయక. ఏకదంతేభవక్త్రేతి తథా మూషకవాహన. కుమారగురవే తుభ్యం పూజనీయః ప్రయత్నతః, దూర్వాయుగ్మం గృహీత్వాతు గంధపుష్పాక్షతైర్యుతమ్. ఏకైకేన తు నామ్నా వై దత్వైకం సర్వనామభిః, అష్టైకవింశతిం భక్త్యా మోదకాన్ ఘృతపాచితాన్. స్థాపయిత్వా గణాధ్యక్షసమీపే కురునందన, దశ విప్రాయ దాతవ్యాః స్వయం గ్రాహ్యాస్తథా దశ. ఏకం గణాధిపే దద్యాత్తు నైవేద్యం నృపో

త్తమ, వినాయకస్య ప్రతిమాం బ్రాహ్మణాయ సమర్పయేత్ తుభ్యం సంప్రదదే దేవ ప్రియతాం మే గజానన, వినాయక గణేశాన సర్వదేవ నమస్కృత. పార్వతీప్రియ విఘ్నేశ మమ విఘ్నం వినాశయ. గణేశః ప్రతిగృహ్ణాతి గణేశో వై దదాతి చ. గణేశస్తారకోభాభ్యాం గణేశాయ నమోనమః, కృత్వా నైమిత్తికం కర్మ పూజయే దిష్టదేవతామ్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్భుంజీయాం తైలవర్జితః, ఏవం కృతే ధర్మరాజ గణనాథస్య పూజనే. విజయస్తే భవేన్నూనం సత్యం సత్యం మయోదితమ్, వైష్ణవాద్యాసు దీక్షాసు ఆదౌ పూజ్యో గణాధిపః తస్మిన్ సంపూజితే విష్ణు రీశో భానుస్తథా హ్యుమా, హవ్యవాహాముఖా దేవాః పూజితాః స్యుర్న సంశయః. చండికాద్యా మాతృగణాః పరితుష్టా భవన్తిచ, తస్మిన్ సంపూజితే విప్రా భక్త్యా సిద్ధివినాయకే. య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః, సిధ్యన్తి సర్వకార్యాణి విఘ్నేశస్య ప్రసాదతః. ఇతి వినాయకవ్రతం భవిష్యోక్తం సంపూర్ణమ్.

చతుర్థీచంద్రదర్శనదోషః.

మాసి భాద్రపదే శుక్లే శివలోకే ప్రపూజితా, తస్యాం స్నానం తథా దాన ముపవాసోఽర్చనం తథా. క్రియమాణం శతగుణం ప్రసాదాద్యాతి కౌ నృప. చతుర్థ్యనుషంగః. అస్యామేవ చన్ద్రదర్శన దోషమాహ. పరాశరః. కన్యాదిత్యే చతుర్థ్యాం చ శుక్లే చంద్రస్య దర్శనం, మిథ్యాభిదూషణం కుర్యాత్తస్మాత్పశ్యేన్నతం తదా. తద్దోషశాంతయే జాప్యం విష్ణునోక్తం స్యమంతకం, సింహః ప్రసేన మవధీత్సింహో జాంబవతా హతః. సుకుమారక మారోదీ స్తవ హ్యేష స్యమన్తకః.

స్కాందే స్యమంతకోపాఖ్యానమ్.

నందికేశ్వర ఉవాచ. శృణుష్వైకాగ్రచిత్తస్సన్ వ్రతం గాణేశ్వరం మహత్, చతుర్థ్యాం శుక్లపక్షే తు సదా కార్యం ప్రయత్నతః. సనత్కుమార యోగీంద్ర యదిచ్ఛేచ్ఛుభమాత్మనః, నారీ వాపురుషో వాపి యః కుర్యాద్విధివద్వ్రతమ్. మోచయత్యాశు విప్రేంద్ర సంకష్టాద్వ్రతినం మతం, అపవాదహరం చైవ సర్వవిఘ్నప్రణాశనమ్. కాంతారే విషమే వాపి రణే రాజకులేఽథవా, సర్వసిద్ధికరం దివ్యం వ్రతానా

ముత్తమం వ్రతమ్. గజాననప్రియం చాథ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతం, అతో న విద్యతే బ్రహ్మన్ సర్వసంకష్టనాశనమ్.

సనత్కుమార ఉవాచ. కేన చాసౌ పురాచీర్ణం మర్త్యలోకే కథం గతం, ఏతత్సమస్తం విస్తార్య బ్రూహి గాణేశ్వరం మహత్. నందికేశ్వరఉవాచ. చక్రే వ్రతం జగన్నాథో వాసుదేవః ప్రతాపవాన్, ఆదిష్టో నారదేనైవ వృథాలాఞ్ఛనముక్తయే సనత్కుమారః. షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నః సృష్టిసంహారకారకః, వాసుదేవో జగద్వ్యాపీ ప్రాప్తవాన్ లాఞ్ఛనం కథమ్. ఏతదాశ్చర్యమాఖ్యానం బ్రూహి త్వం నందికేశ్వర. నందికేశ్వర ఉవాచ. భూమిభారనివృత్త్యర్థం వాసుదేవ సుతావుభౌ, రామకృష్ణౌ సముత్పన్నౌ పద్మనాభ ఫణీశ్వరౌ. జరాసన్ధ భయాత్కృష్ణో ద్వారకాం సమకల్పయత్, విశ్వకర్మాణమాహూయ పురీం హాటకనిర్మితామ్. తత్ర షోడశసాహస్రం స్త్రీణాం చైవ శతాధికమ్, భవనాని మనోజ్ఞాని తేషాం మధ్యేఽప్యకల్పయత్. పారిజాతతరుం మధ్యే తాసాం భోగాయ కల్పయత్, యాదవానాం గృహాస్తత్ర షట్పంచ శతకోటయః. అన్యేఽపి బహవో లోకా వసంతి విగతజ్వరాః, యత్కించి త్త్రిషు లోకేషు సున్దరం తత్ర దృశ్యతే. సత్రాజితప్రసేనాఖ్యౌ పుత్రౌ వుగ్రస్య విశ్రుతౌ, అమ్భోధితీరమాసాద్య తన్మనస్కతయా చ సః. సత్రాజిత స్తప స్తేపే సూర్యముద్దిశ్య బుద్ధిమాన్, వ్రతం నిరశనం కృత్వా సూర్యసంబుద్ధలోచనమ్. తతః ప్రసన్నో భగవాన్ సత్రాజితపురస్థితః, సత్రాజితోఽపి తుష్టావ దృష్ట్వా దేవం దివాకరమ్. తేజోరాశేనమస్తేఽస్తు హారిదశ్వ నమోఽస్తుతే, గ్రహరాజ నమస్తేఽస్తు నమస్తే చన్ద్రరోచిషే. వేదత్రయ నమస్తేఽస్తు సర్వదేవ నమోఽస్తు తే, ప్రసీదపాహి దేవేశ సుదృష్ట్యా మాం దివాకర. ఇత్థం సంస్తూయమానోఽసౌ దేవదేవో దివాకరః, స్నిగ్ధం గంభీరమధురం సత్రాజిత మువాచ హ. సూర్యః. వరం బ్రూహి ప్రదాస్యామి యత్తే మనసి వర్తతే, సత్రాజిత మహాభాగ తుష్టోఽహం తవనిశ్చయాత్. సత్రాజితః. స్యమంతకమణిం దేహి యది తుష్టోఽసి భాస్కర, దదౌ తస్య చ తద్రత్నం స్వకంఠాదవతార్య సః. భాస్కరః. భారాష్టకం శాతకుంభం సువతేఽసౌ మహామణిః, శుచిష్మతా సదా ధార్యం రత్నమేతన్మహోత్తమమ్. సత్రాజిత క్షణేనైవ దశుభం

హంతిమానవం, ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవ స్తేజో రాసి ర్దివాకరః తత్కంఠ రత్నజ్వలమానరూపీ పురీం స కృష్ణస్య వివేశ సత్వరం, దృష్ట్వాతు లోకా మనసాదివాకరం సంచింతయన్తో౽ స్తమితస్వదృష్టయః. సమాగతో౽ యంహరిశ్వదీధితిర్జనార్దనం ద్రష్టుమసంశయేన, నాయంసహస్రాంశు రతీ హాలోకాః సత్రాజితో౽యంమణికంఠ భాస్వాన్. స్యమంతకం మహారత్నం దృష్ట్వా తత్కంఠమండలే, స్పృహాం చక్రే జగన్నాథో న జహార మణిం తతః. సత్రాజితో జాతభయో యాచయిష్యతి మాం హరిః, ప్రసేనాయ దదౌ భ్రాత్రే ధార్యో౽యం శుచినా త్వయా. ఏకదాకంఠ దేశే౽సౌ క్షిప్త్వాతం మణిముత్తమం, మృగయాక్రీడనార్థాయ యయౌ కృష్ణేన సంయుతః. అశ్వారూఢ శ్శుచిశ్చాసౌ హతః సింహేనతత్ క్షణాత్. రత్నమాదాయ సంహో౽పి గచ్ఛన్ జాంబవతా హతః. నీత్వా స వివరే రత్నం దదౌ పుత్త్రాయ జాంబవాన్, పురీం వివేశ కృష్ణో౽పి స్వకైస్సర్వైస్సమావృతః. ప్రసేనో౽ద్యాపి నాయాతిహతః కృష్ణేన నిశ్చితమ్, మణిలోభేన హా కష్టం బాంధవః పాపినాహతః. ద్వారకావాసినస్సర్వే జనా ఊచుః పరస్పరం, వృథాపవాద సంతప్తః కృష్ణో౽పి నిరగాచ్ఛనైః. సహైవ తైర్యథారణ్యే దృష్ట్వా సింహేన పాతితమ్, ప్రసేనం వాహన యుతం తత్పాదానుచరైర్హరిమ్. ఋక్షేణ నిహతం దృష్ట్వా కృష్ణశ్చర్క్ష బిలం గతః, వివేశ యోజనశతం అంధకారం స్వతేజసా, నివారయన్ దదర్శాగ్రే ప్రాసాదం బద్ధభూమికమ్, తం కుమారం జాంబవతో డోలయామామితద్యుతిమ్ మాణిక్యం లంబమానం చ దదర్శ భగవాన్ హరిః, రూపయౌవన సంపన్నాం కన్యాం జాంబవతీం పునః. డోలాం దోలయమానాం చ దదర్శ కమలేక్షణః, మహాన్తం విస్మితం చక్రే దృష్ట్వా తాం చారుహాసినీమ్. డోలాం డోలాయమానాం చ జగౌ గీతమిదం ముహుః, సింహః ప్రసేన మవధీత్సింహో జాంబవతా హతః. సుకుమారక మారోదీస్తవ హ్యేష స్యమంతకః, మదనజ్వరదాహార్తా దృష్ట్వా తం కమలేక్షణమ్. ఉవాచలలితం బాలా గమ్యతాం గమ్యతామితి, రత్నం గృహీత్వా వేగేన తవచ్ఛేత్తా స జాంబవాన్. ఇత్యాకర్ణ్య సహాసన్ శౌరిః శంఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్, ఆకర్ణ్య సహసోత్థాయ యుయుధే ఋక్షరాట్ తతః. తయోర్యుద్ధమభూద్ఘోరం హరిజాం

బవతో స్తదా, ద్వారకావాసినస్సర్వే గతా స్తే సప్తమేదినే. మృతః
కృష్ణో నిరీక్షుంతో నిస్సందిగ్ధం విచార్యన, పరలోకక్రియాం చక్రుః పరే
తస్య తు తే తదా ఏకవింశద్దినం యావద్బాహు ప్రహరణో విభుః,
యుయుధే తేన ఋక్షేణ యుద్ధకర్మణి తోషితః. జాంబవాన్ ప్రాక్తనం
స్మృత్వా దృష్ట్వా దేవే బలంమహత్. జాంబవానువాచ. అజయ్యో౽
హం సురైస్సర్వై ర్యక్షరాక్షసదానవైః, త్వయా జితో౽హం దేవేశ
దేవ స్త్వమసి నిశ్చితమ్. జానేత్వాం వైష్ణవం తేజో నాన్యథా బలమీ
దృశం, ఇతి ప్రసాద్య గోవిందం దదౌ మాణిక్యముత్తమమ్. సుతాం జాం
బవతీంనామ భార్యార్థం వరవర్ణినీం, పాణిం వై గ్రాహయామాస దేవ
దేవం చ జాంబవాన్. మణిమాదాయ దేవో౽పి జాంబవత్యాపి సంయు
తః, తద్వృత్తాంతం సమాచష్టే ద్వారకావాసినాం స్వయమ్. సత్రాజి
తస్య మాణిక్యం దత్తవాన్ సంసదిస్థితః, మిథ్యాపవాదసంశుద్ధిం ప్రాప్త
వాన్ మధుసూదనః. సత్రాజితో౽పి సంత్రస్తః కృష్ణాయ ప్రదదౌ
సుతాం, సత్యభామాం మహాబుద్ధిం దదౌ సర్వగుణాన్వితామ్. శతధన్వా
క్రూరముఖాయదూనాం దుష్టమానసాః, సత్రాజితేన తే వైరం చక్రూ
రత్నాభిలాషిణః. దురాత్మాశతధన్వాపి గతే కృష్ణే౽థ పాండవాన్,
సత్రాజితం నిహత్వాశు మణింజగ్రాహ పాపధీః. కృష్ణస్య పురతస్సత్యా
సమాచష్టే విచేష్టితం, అంతర్హృష్టో బహిః కోపీ కృష్ణః కపటనాటకః.
బలదేవపురోవాక్య మువాచధరణీధర, హత్వా సత్రాజితం దుష్టో మణి
మాదాయగచ్ఛతి. నిహత్య శతధన్వానం గృహీత్వా రత్నమావయోః,
నిత్యభోగ్యం చ తద్రత్నం కరిష్యావో౽ద్య నిశ్చితమ్. ఏతచ్ఛ్రుత్వా
భయత్రస్త శ్శతధన్వాపి యాదవః, ఆహూయాక్రూరనామానం
మాణిక్యం ప్రదదౌ చసః. ఆరుహ్య బడబాం వేగా న్నిర్గతో దక్షిణాం
దిశం, రథస్థమనుగచ్ఛేతాం తదా రామజనార్దనౌ. శతయోజనమాత్రే
ణ మమార బడబాతదా, పలాయమానో నిహతః స కృష్ణేన పదా
తినా. రథస్థో బలదేవస్తు హతే రత్నస్య లోభతః, న దృష్టం తస్య
తద్రత్న మిత్యూచే హరిరగ్రజమ్. తదాకర్ణ్య మహారోషా దువాచ వచ
నం బలః, కపటీత్వం సదాకృష్ణ లోభీ పాపీ సునిశ్చితమ్. అర్థాయ స్వజ
నం హింసీః కస్త్వాబంధుస్సమాశ్రయేత్, అనేకశపథైః కృష్ణో బలదేవం

ప్రసాదయత్. సతుష్టః కృష్ణ మిత్యుక్త్వా యయౌ వై దర్భమణ్డలం, కృష్ణోఽపి రథమారుహ్య ద్వారకాం ప్రయయౌ పునః. తథైవోచుర్జనాస్సర్వే న సాధీయానయం హరిః, నిష్కాసితో రత్నలోభాత్, జ్యేష్ఠభ్రాతా బలో బలీ. తచ్ఛ్రుత్వా దీనవదనః పాపీయానివ సంస్థితః, వృథాభిశాపాత్సంతప్తో బభూవ సజగత్పతిః. అక్రూరోఽపి వినిష్క్రమ్య తీర్థయాత్రానిమిత్తతః, కాశీంగత్వా సుఖేనాసౌ యజన్ యజ్ఞపతిం ప్రభుమ్. తోషయిత్వా యామాస తేన ద్రవ్యేణ బుద్ధిమాన్, సురాలయగృహైశ్చిత్రై ర్నగరం సమకల్పయత్. దుర్భిక్షం న వై రోగా ఈతయో నచ విజ్వరం, శుచినార్థాయుతే తత్ర మణిస్సూర్యస్య నిశ్చితమ్. జానన్నపి హితత్సర్వం మానుషం భావమాశ్రితః, లోకాచారం తథా మాయామజ్ఞానం చాశ్రితో యథా. బంధువైరసముత్పన్నలాంఛనం సముపస్థితం, వృథాపవాదం బహుళం జాయామానం కథం భవేత్. ఇతి చింతాతురం కృష్ణం నారదస్సముపస్థితః, గృహీత్వా తత్కృతాం పూజాం సుఖాసన గతోఽబ్రవీత్. నారదఉవాచ. కిమర్థం ఖిద్యసే దేవ కిం వా తే శోకకారణమ్ యథా వృత్తం సమాచష్టే నారదాయ స కేశవః. జానామి కారణం దేవ యదర్థం లాఞ్ఛనం తవ, త్వయా భాద్రపదే శుక్లే చతుర్థ్యాం చన్ద్రదర్శనమ్. కృతం తేన సముత్పన్నం లాఞ్ఛనంతు వృథైవ హి. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. వద నారద మే శీఘ్రం కో దోషశ్చంద్రదర్శనే, కిమర్థం తు ద్వితీయాయాం తస్య కుర్వన్ని దర్శనమ్. నారదః. గణనాథేన సంశప్తశ్చంద్రమా రూపగర్వితః, తద్దర్శనే నరాణాం హి వృథా నిందా భవిష్యతి. శ్రీకృష్ణః. కిమర్థం గణనాథేన శప్తశ్చన్ద్రస్సుధామయః, ఇదమాఖ్యానకం శ్రేష్ఠం యథావద్వక్తుమర్హసి. నారదఉవాచ గణానామాధిపత్యే చ రుద్రేణ విహితః పురా, అణిమా మహిమా చైవ లఘిమా గరిమా తథా. ప్రాప్తిః ప్రాకామ్యమీశత్వం వశిత్వం చాష్టసిద్ధయః, భార్యార్థం ప్రదదౌ దేవో గణేశస్య ప్రజాపతిః. పూజయిత్వా గణాధ్యక్షం స్తుతిం కర్తుం ప్రచక్రమే. బ్రహ్మోవాచ. గజవక్త్ర గణాధ్యక్ష లంబోదర వరప్రద, విఘ్నాధిరాజ దేవేశ సృష్టిసంహారకారక. సంపూజయేద్గణాధ్యక్షం మోదకాద్యైః ప్రయత్నతః, తేషాం ప్రజాయతే సిద్ధిర్నిర్విఘ్నేన న సంశయః. అసంపూజ్య గణాధ్యక్షం యే వాఞ్ఛంతి సురా

సురాః, న తేషాం జాయతే సిద్ధిః కల్పకోటిశతైరపి. త్వద్భక్త్యా తు గణాధ్యక్షం విష్ణుః పాలయతే సదా, రుద్రోఽపి సంహరత్యాశు త్వద్భక్త్యైవ కరోమ్యహమ్. ఇత్థం సంస్తూయమానోఽసౌ దేవదేవో గజాననః, ఉవాచ పరమప్రీతో బ్రహ్మాణం జగతాం పతిః. శ్రీగణేశ ఉవాచ. వరం బ్రూహి ప్రదాస్యామి యత్తే మనసి వర్తతే. బ్రహ్మా. క్రియమాణా హి మే సృష్టిర్నిర్విఘ్నం జాయతాం ప్రభో, ఏవమస్త్వితి దేవోఽసౌ గృహీత్వా మోదకాన్ కరే. సప్తలోకాన్సమాగత్య స్వేచ్ఛయా గగనే శనైః, చంద్రలోకం సమాసాద్య చరితో గణనాయకః. అపహాసం తదా చక్రే సోమో రూపమదాన్వితః, తం దృష్ట్వా కోపతామ్రాక్షో గణనాథశ్శశాప హ. దర్శనీయః సురూపోఽహం సుందరశ్చాహమిత్యథ, గర్వితోఽసి శశాంక త్వం ఫలం ప్రాప్స్యసి సత్వరమ్. అద్యప్రభృతి లోకాస్త్వాం నహి పశ్యన్తి పాపినమ్, యే పశ్యన్తి ప్రమాదేన త్వాం నరా మృగలాఞ్ఛనమ్. మిథ్యాభిశాపసంయుక్తా భవిష్యన్తి హ తే ధ్రువమ్, హాహాకారో మహాన్ జాతః శ్రుత్వా శాపం చ భీషణమ్. అత్యన్తమ్లానవదనశ్చన్ద్రో జలమథావిశత్, కుముదం కౌముదీనాథః స్థితస్తత్ర కృతాలయః. తతో దేవర్షిగంధర్వాస్సన్నా శోద్విగ్నమానసాః, తురాసాహం పురోధాయ జగ్ముస్తే తం పితామహమ్. దేవం శశంసుశ్చంద్రస్య గణేశస్య చ చేష్టితం, దత్తశ్శాపో గణేశేన కథయామాసురాదరాత్. విచార్య భగవాన్ బ్రహ్మా తాన్సురానిదమబ్రవీత్, గణేశశాపో దేవేంద్ర శక్యతే కేన నాన్యథా. కర్తుం రుద్రేణ న మయా విష్ణునా చాపి నిశ్చితం, తమేవ దేవదేవేశం వ్రజధ్వం శరణం సురాః. స ఏవ శాపమోక్షం చ కరిష్యతి న సంశయః. దేవా ఊచుః. కేనోపాయేన వరదో గజవక్త్రో గణేశ్వరః, పితామహ మహాప్రాజ్ఞ తదస్మాకం వద ప్రభో. పితామహ ఉవాచ. చతుర్థ్యాం దేవదేవోఽసౌ పూజనీయస్సదైవ హి, కృష్ణపక్షే విశేషేణ నక్తం కుర్యాచ్చ తద్వ్రతమ్. అపూపైర్ఘృతసంయుక్తైర్మోదకైః పరితోషయేత్, మధురాన్నం హవిష్యం చ స్వయం భుంజీత వాగ్యతః. స్వర్ణరూపం గణేశస్య దాతవ్యం బ్రాహ్మణాయ చ, భక్త్యా చ దక్షిణాం దద్యాద్విత్తశాఠ్యం న కారయేత్. ఏవం శ్రుత్వైవ తే సర్వే ప్రైషయన్ గీష్పతిం సురాః, స గత్వా కథ

యామాస చంద్రాయ బ్రహ్మణోదితమ్. వ్రతం చక్రే తతశ్చంద్రో యథో
క్తం బ్రహ్మణా పురా, ఆవిర్బభూవ భగవాన్ గణేశో వ్రతతోషితః,
తం క్రీడమానం గణనాయకం చ దృష్ట్వా తు తుష్టావ కళానిధానః,
త్వం కారణం కారణకారణానాం వేత్తాసి వేద్యం చ విభో ప్రసీద. ప్రసీద
దేవేశ జగన్నివాస గణేశ లమ్బోదర వక్రతుణ్డ, విరిఞ్చినారాయణపూజ్య
మాన క్షమస్వ మే గర్వకృతం చ హాస్యమ్. యే త్వామ సంపూజ్య
గణేశ నూనం వాఞ్ఛంతి మూఢాః సుకృతాః ప్రసిద్ధిమ్, తే దైవనష్టా
శ్చ భవన్తి తస్య జ్ఞాతో భవాన్ తే సకలః ప్రభావః. యే చాప్యుదా
సీనతరాస్తు పాపా స్తేయాన్తి వాసం నరకే సదైవ, హేరమ్బ లమ్బోదర
మే క్షమస్వదుశ్చేష్టితం తత్కరుణాసముద్ర. ఏవం సంస్తూయమానోఽ
సౌ చన్ద్రేణాథగజాననః గణేశః. తుష్టోఽహం తవ దాస్యామి యథే
చ్ఛసి వరంతవ, తతో బ్రహ్మాదయస్సర్వే సమాజగ్ముర్భయార్దితాః.
విశాపంకురు దేవేన్దుం ప్రార్థయామో వయంతవ, విశాపమకరోచ్చన్ద్రం
కమలాసనగౌరవాత్. శుక్లపక్షే చతుర్థ్యాం తు యే పశ్యన్తి సదైవ హి,
మిథ్యాపవాదమావర్షం ప్రాప్స్యన్తీహ న సంశయః. మాసాదౌ పూర్వ
మేవ త్వాం యేపశ్యన్తి సదా జనాః, చతుర్థ్యాం శుక్లపక్షస్య తేషాం
దోషో న జాయతే. తదాప్రభృతి లోకోఽయం ద్వితీయాయాం కృతా
దరః, పునరేవ తు పప్రచ్ఛ కలాపాన్ గణనాయకమ్. కేనోపాయేన
దేవేశ పూజ్యో భవసి తద్వద. గణేశ ఉవాచ. సదా కృష్ణ చతుర్థ్యాం
తు మోదకాద్యైః ప్రపూజ్య మామ్, రోహిణ్యా సహితం త్వాం చ
సమభ్యర్చ్య విధానతః. తదా తస్య కరిష్యామి సంకష్టస్య నివారణమ్,
భాద్రశుక్లచతుర్థ్యాం తు మృణ్మయీ ప్రతిమా శుభా. హేమాభావే
తు కర్తవ్యా నానాపుష్పైః ప్రపూజయేత్, బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్పశ్చా జ్జాగరం చ విశేషతః. స్థాపయేదవ్రణం కుంభం ధాన్యస్యోపరి
శోభితం, యథా శక్త్యా చ మద్రూపం శాతకుంభేన నిర్మితమ్. వస్త్ర
ద్వయసమాచ్ఛన్నం మోదకాద్యైః ప్రపూజ్య మామ్, రక్తాంబరధరో
మర్త్యో బ్రహ్మచర్యవ్రత శ్శుచిః, రాజతస్య తు రూపం మే యథా
శక్త్యా వినిర్మితమ్, వస్త్రం శివప్రియాయేతి గణేశాయోపవస్త్రకమ్.
గంధం లంబోదరాయేతి పుష్పం సిద్ధిప్రదాయినే, ధూపం గజముఖా

యేతి దీపం మూషకగామినే. విఘ్ననాథాయ నైవేద్యం ఫలం సర్వా
ర్థదాయినే, తాంబూలం కామరూపాయ దక్షిణాం ధనదాయ చ.
ఇక్షుదండైర్మోదకైశ్చ హోమం కుర్యాచ్చనామభిః; విసర్జనం తతః
కుర్యాత్ సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్. ఏవం సంపూజ్య విఘ్నేశం కథాం
శ్రుత్వా విధానతః, మంత్రేణానేన తత్సర్వం బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్.
దానేనానేన సర్వేశ ప్రీతో భవ గణేశ్వర, సర్వత్ర సర్వదా దేవ నిర్వి
ఘ్నం కురు సర్వదా. మమోన్నతిం చ రాజ్యం చ పుత్రపౌత్రాన్ప్ర
దేహి మే, గాశ్చ ధాన్యం చ వాసాంసి దద్యాత్సర్వం స్వశక్తితః. దత్వా
తు బ్రాహ్మణైస్సర్వై స్స్వయం భుఞ్జీత వాగ్యతః, మోదకాపూపమధు
రం లవణక్షారవర్జితమ్. ఏవం కరోతి యశ్చద్వ్ర తస్యాహం సర్వదా
జయం, సిద్ధిం చ ధనధాన్యే చ దదామి విపులాం ప్రజామ్. ఇత్యుక్త్వాం
తర్ధధే దేవో విఘ్నరాజో వినాయకః, తద్వ్రతం కురు కృష్ణ త్వం తతస్సి
ద్ధిమవాప్స్యసి, నారదేనైవ ముక్తశ్చ వ్రతం చక్రే హరిస్స్వయమ్,
మిథ్యాపవాదసంశుద్ధి ర్ద్వితీయం కృష్ణయాచితమ్. యేశృణ్వన్తి త వా
ఖ్యానం స్యమంతకమణీయకం, చంద్రస్య చరితం సర్వం తేషాం దోషో
నజాయతే. భాద్రశుక్లచతుర్థ్యాంతు క్వచిచ్చన్ద్రస్య దర్శనం, జాతం
తత్పరిహారార్థం శ్రోతవ్యం సర్వమేవహి యదా యదా మనః కష్టం సం
దేహ ఉపజాయతే, తదా తదా చ శ్రోతవ్య మాఖ్యానం కష్టనాశనమ్.
ఏవముక్త్వా గతో దేవో గణేశః కృష్ణ తోషితః. యదా యదా
శ్రేయసి శౌర్య ఉత్థితో నారీ నరశ్చాథ కరోతి తద్వ్రతం, సిధ్యన్తి
కార్యాణి తథేప్సితాని కిం దుర్లభం విఘ్నహరే ప్రసన్న.

ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే నందికేశ్వర సనత్కుమారసంవాదే
స్యమంతకోపాఖ్యానం సంపూర్ణమ్.

అథ పంచమీవ్రతారంభః.

చైత్రశుక్లపఞ్చమీ కల్పాదిః. చైత్రమాసి సితే పక్షే పంచ
మ్యాం పూజయేద్ధరిం, తత్ర డోలోత్సవం కుర్యాత్పుష్పధూపైశ్చ పూ
జయేత్. నారీ నరో వా రాజేంద్ర సంతర్ప్య పితృదేవతాః, స్రక్చందన
సమాయుక్తాన్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః. ఇతి హేమాద్రౌ భవిష్యే.

నాగపఞ్చమీవ్రతమ్.

అథ శ్రావణ శుక్లపఞ్చమీ నాగపూజాయాం పరా. పఞ్చమీ నాగ పూజాయాం కార్యా షష్ఠీ సమన్వితా, తస్యాంతు తుషితా నాగా ఇతరే చ చతుర్థికాః. అథ నాగపఞ్చమీ వ్రతం హేమాద్రౌ ప్రభాస ఖణ్డే-ఈశ్వర ఉవాచ. శ్రావణే మాసిపఞ్చమ్యాం శుక్లపక్షే తు పార్వతి ద్వారస్యోభయతో లేఖ్యా గోమయేన విషోల్బణాః. సా తు పుణ్యతమా ప్రోక్తా దేవానామపి దుర్లభా, కుర్యాద్ద్వాదశవర్షేషు పంచమ్యాం చ వరాననే. చతుర్థ్యామేకభుక్తం తు తస్యాం నక్తం ప్రకీర్తితం, భూరిచంద్రమయం నాగమథవా కలధౌతజమ్. కృత్వా దారుమయం వాపి అథవా మృణ్మయం ప్రియే, హరిద్రాచందనేనైవ పంచసప్త చ లేఖయేత్. పంచమ్యామర్చయేద్భక్త్యా నాగాన్ పంచ ఫణాం స్తథా, పూజయేద్విధివద్వీరలాజైః పంచామృతైస్సహ. కరవీరైశ్చంపకైశ్చ జాతీపుష్పైశ్చ పద్మకైః, తతో గంధాదిధూపైశ్చ పూజయేన్నాగపంచకమ్. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్ఘృతపాయసమోదకైః, అనంతం వాసుకిం శేషం పద్మకంబళకౌ తథా. తథా కర్కోటకం నాగం భుజంగశ్వేతకౌ తథా, ధృతరాష్ట్రం శంఖపాలం కాళీయం తక్షకం తథా. పింగళం చ మహానాగం మాసి మాసి ప్రపూజయేత్, వ్రతస్యాంతే పారణం స్యాత్ క్షీరై ర్బ్రాహ్మణభోజనమ్. సువర్ణం భారనిష్పన్నం నాగం దద్యాచ్చ గాం తథా, తథా వస్త్రాణి దేయాని వాసాయామిత తేజసే. ఏవం సంపూజయేన్నాగాన్ సదా భక్త్యా సమన్వితః, విశేషతస్తు పఞ్చమ్యాం పయసా పాయసేన చ. దివారాత్రం నరైస్తత్ర మేదినీఖననం నహి. ఇతి స్కాందే ప్రభాసఖండే నాగపఞ్చమీవ్రతమ్.

నాగదష్టవ్రతమ్.

హేమాద్రౌ భవిష్యే. సుమంతురువాచ. నాగదష్టో నరో రాజన్ ప్రాప్య మృత్యుం వ్రజత్యథః, అధో గత్వా భవేత్సర్పో నిర్విషో నాత్ర సంశయః. శతానీకః. నాగదష్టః పితా యస్య భ్రాతా వా దుహితాపి వా, మాతా పుత్రోఽథవా భార్యా కుర్యాత్కిం తద్వదస్వ మే. మోక్షాయ తస్యః విప్రేన్ద్ర దానం వ్రతముపోషణమ్, బ్రూహి మే ద్విజశార్దూల యద్భవే త్తత్కరోమ్యహమ్. సుమంతుః. ఉపోష్యా పఞ్చమీసమ్యక్

నాగానాం బలవర్ధనీ, సమైకమేకం యావచ్ఛ విధానం శృణుభారత. సమైకం వత్సరమ్. ఉపోష్యేతి దివాభోజనాభావః. తస్యాంనక్త మిత్యగ్రే నక్తోక్తేః. శ్రావణే మాసి పంచమ్యాం శుక్లపక్షే నరాధిప, సాపి పుణ్యతమా ప్రోక్తా గ్రాహ్యా సా గతికామ్యయా. చతుర్థ్యా మేకభుక్తం చ పంచమ్యాం నక్తమాచరేత్, కుర్యా చ్చాన్నమసం నాగమథవా కలధౌతజమ్. అథ దారుమయం భవ్యం మృణ్మయం వాప్యశక్తితః, పఞ్చమ్యా మర్చయేద్భక్త్యా నాగం పంచఫణం తథా కరవీరైస్తథా పద్మైః జాజీపుష్పై స్సుగంధిభిః, గంధధూపైశ్చ నైవేద్యైః స్నాప్య క్షీరాదిభిర్నృప. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్ఘృతపాయసమోదకైః, అనంతం వాసుకిం శంఖం పద్మం కంబళమేవ చ. తథా కర్కోటకం నాగం నాగమశ్వతరం నృప, ధృతరాష్ట్రం శంఖపాలం కాళీయం తక్షకం తథా. పింగళం చ తథా నాగం మాసిమాసి క్రమాద్యజేత్, పూజయిత్వా ప్రయత్నేన పంచమ్యాం నక్తభుగ్భవేత్. ఏవం ద్వాదశకృత్వో వై శ్రావణే తు సితే నృప, వత్సరాంతే యథా శక్త్యా అన్నదానం చ కారయేత్. బ్రాహ్మణానాం యతీనాం చ నాగానుద్దిశ్య భక్తితః, ఇతిహాసవిదే నాగం కాంచనం రత్నచిత్రితమ్. గాం చ దద్యాత్సవత్సాం వై సర్వోపస్కరసంయుతం, దానకాలే పఠేదేతత్ స్మరన్నారాయణం విభుమ్. సర్వగం సర్వథాకార మనంతమపరాజితం, యే కేచిన్మే కులే సర్పైర్దష్టాః ప్రాప్తా హ్యథోగతిమ్. వ్రతేనానేన గోవిన్ద ముక్తిభాజో భవంతు తే, ఇత్యుచ్చార్యాక్షతైర్యుక్తం సితచన్దనమిశ్రితమ్. వాసుదేవాగ్రతో భూప తోయం తో యే౽థ నిక్షిపేత్, అనేన విధినా సర్వే యే మరిష్యంతి వా మృతాః సర్వతస్తే౽భియాస్యన్తి స్వర్గతిం నృపసత్తమ, కృత్వాసర్వాన్ సముద్ధృత్య కులజాన్ కురునన్దన. ప్రయాతివిష్ణు సాన్నిధ్యం సేవ్యమానో౽ప్సరోగణైః, విత్తశాఠ్యవిహీనోయ స్సర్వమేతత్ఫలం లభేత్. నక్తేన భక్తిసహితా స్సితపంచమీషు యే పూజయంతి సుభగాన్ కుసుమోపహారైః, తేషాం గృహేష్వభయదా హి భవన్తి సర్పా అర్చాన్వితా మణిమయూఖవిభాసితాంగాః. యే తస్యాం పూజయన్తీహ నాగాన్ భక్తిపురస్సరాః, న తేషాం సర్వతో వీర భయం భవతి కించన.

ఇతి నాగదష్ట పంచమీవ్రతం భవిష్యోక్తమ్.

ఋషిపంచమీవ్రతమ్.

అథ భాద్రపదపఞ్చమ్యా మృషిపంచమీవ్రతమ్. తచ్చ మధ్యాహ్న వ్యాపిన్యా కార్యం. తథా చ మాధవీయే హారీతః. పూజావ్రతేషు సర్వేషు మధ్యాహ్న వ్యాపినీతిథిః దినద్వయే తద్వ్యాప్తౌవా పూర్వ విద్ధాయాం కార్యమ్. ఇతి మదనరత్నాత్. ప్రాప్య భాద్రపదే మాసి శుక్లపక్షస్య పంచమీం, తస్యాం మధ్యాహ్నసమయే నద్యాదౌ విమలే జలే. కృత్వాఽపామార్గసమిధ అష్టోత్తరశతాధికాః, అథవా కారయే త్సప్త దన్తధావనమాదితః. వనస్పతిప్రార్థనమ్. ఆయుర్బలం యశో వర్చః ప్రజాః పశువసూని చ, బ్రహ్మప్రజ్ఞాం చ మేధాం చ త్వం నో దేహి వన స్పతే. సంప్రార్థ్యానేన మన్త్రేణ కుర్యాద్వై దన్తధావనమ్

దన్తధావనమంత్రః.

ముఖదుర్గంధనాశాయ దన్తానాం చ విశుద్ధయే, ష్ఠీవనాయ చ గాత్రాణాం కుర్వేఽహం దన్తధావనమ్ అనేన దన్తాన్ సంశోధ్య స్నాయాన్మృత్స్నానపూర్వకమ్.

పంచగవ్యవిధిః.

తత్ర మన్త్రః. దేశకాలౌ సంకీర్త్య. అముకస్య కాయశుద్ధ్యర్థం పఞ్చగవ్యమహం కరిష్యే. గాయత్ర్యా గృహ్య గోమూత్రం గంధద్వారేతి గోమయమ్. ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణోఽథవై దధి. శుక్రమసి జ్యోతిరసి అమృతమసి నామ ధామాసి ప్రియం దేవానామనా జుష్టం దేవయజనమసి. ఇత్యాజ్యం. దేవస్య త్వేతి కుశోదకమ్. ఆపోహి ష్ఠేతి మంత్రయేత్. తస్య చతుర్భాగం హుత్వా. సప్తపత్రాస్తు భా దర్భా అక్షతాశ్చైవ సంయుతాః, తేనైవోద్ధృత్య హోతవ్యం. అగ్నయేస్వాహా సోమాయస్వాహా. ఇరావతీధేనుమతీ, ఇదంవిష్ణుః, బ్రహ్మజజ్ఞానం, గాయత్ర్యా విష్ణవే, బ్రహ్మణే, రుద్రాయ, సూర్యాయస్వాహేతి హోమం కుర్యాజ్జలమధ్యే వాప్రణవేన, అథ చ కేశవేతి నామమన్త్రేణ స్త్రీణాం పంచగవ్యం కుర్యాత్. ప్రాశయేదితి. నద్యాదికే తదా స్నాత్వా కృత్వా నియమమేవ చ, బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శూద్రా వాపి శరాసనే. కృత్వానైమిత్తికంకర్మ గత్వా నిజగృహం పునః, వేదీం సమ్యక్ప్రకుర్వీత గోమయేనోప లిప్యతామ్. ఇతి హేమాద్రౌ రంగవల్లీ

సమాయుక్తే సర్వతోభద్రమండలే, అవ్రణం సజలం కుంభం తామ్రం మృణ్మయమేవచ. సంస్థాప్యవస్త్రసంయుక్తం కంఠదేశే సుశోభితమ్, పంచరత్నసమాయుక్తం ఫలగంధాక్షతైర్యుతమ్. సహిరణ్యం సమాసాద్య తామ్రేణ పటలేన వా, వంశమృణ్మయపాత్రేణ యవపూర్ణేన చైవహి. ఆచ్ఛాదయేత్తం చేలేన లిఖేదష్టదళం తతః, తత్ర సప్తఋషీన్ దివ్యాన్ భక్తియుక్తః ప్రపూజయేత్.

ఋషిపూజార్థం యమునాపూజా.

అథ సంకల్పః. మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య మమ ఋతుసంపర్క-జనిత దోషపరిహారార్థం అరుంధతీసహిత కశ్యపాది సప్తఋషిప్రీత్యర్థం ఋషిపూజనం కరిష్యే. తదంగయమునాపూజాం కరిష్యే. పాత్రం ప్రక్షాళ్య, శుద్ధోదకం పూరయిత్వా, ప్రతిమాం స్థాప్య, కలశోపరిపుష్పమాల్యాదినా అలంకృత్య, తదుపరి రసాలపర్ణాన్యాస్తీర్య, పూర్ణఫలకుంకుమాక్తం వస్త్రయజ్ఞోపవీతద్వయేనాలంకృత్య, గణపతిపూజాం కృత్వా యమునార్చనమ్. క్షీరోదార్ణవసంభూతే క్షీరవర్ణసమప్రభే, ప్రసాదం కురు మేదేవి యమునే తే నమో నమః. ఇతి ధ్యానమ్. విష్ణుపాదసముద్భూతే సర్వకామప్రదాయిని, సర్వసౌభాగ్యదే దేవి యమునాయై నమోఽస్తు తే. ఆవాహనమ్. సూర్యపాదాబ్జసంభూతే సర్వలోకహితప్రియే, సర్వపాపవినిర్ముక్తే తుంగాయై తే నమోఽస్తు తే. ఆసనమ్. గరుడాసనసంభూతే సర్వలక్షణసంయుతే, సర్వవ్రతే మహాదేవి భద్రాయై తే నమోఽస్తు తే. పాద్యమ్. కృష్ణవేణ్యై నమస్తుభ్యం కృష్ణవర్ణే సులక్షణే, విష్ణుప్రియే మహాదేవి కృష్ణవేణ్యై నమోనమః, మధుపర్కమ్. నందిపాదే నమస్తుభ్యం శంకరార్ధశరీరిణి, సర్వలోకహితే దేవి భీమరథ్యై నమోఽస్తు తే. పంచామృతస్నానమ్. సింహపాదే నమస్తుభ్యం నరసింహాసమన్వితే, సర్వలక్షణ సంపూర్ణే భవనాశిని తే నమః శుద్ధోదక స్నానమ్ విష్ణుపాదోద్భవే దేవి గంగే త్రిపథగామిని, జటాజూటగతే శంభో ర్భాగీరథ్యై నమోఽస్తు తే. వస్త్రమ్. గోదావరి నమస్తుభ్యం సర్వాభీష్టప్రదాయిని, సర్వపాప వినిర్ముక్తే వృద్ధగంగే నమోనమః. కఞ్చుకమ్ రాజతం బ్రహ్మసూత్రంచ కాఞ్చనం చోత్తరీయకం, అహందాస్యామి దేవేశి యమునాయై నమోఽస్తు తే. యజ్ఞోపవీతమ్. మాణిక్యముక్తా ఫలవిద్రుమై

శ్చ గోమేధవైడూర్య సుపుష్యరాగైః దేవాంగనాభిశ్చ కృతంగృహాణ దివ్యానిరత్నాభరణానిదేవి. ఆభరణమ్. చందనాగరుకస్తూరీ గోరోచనసకుఙ్కుమైః, హిమవాలుకసంయుక్తం శ్రీగన్ధం ప్రతిగృహ్యతామ్. గంధమ్. శాలేయాంశ్చన్ద్రవర్ణాభాన్ హరిద్రాచూర్ణసంయుతాన్, అక్షతాంశ్చ ప్రయచ్ఛామి యమునే తే నమోనమః. అక్షతాన్. మన్దారైః పారిజాతైశ్చ పాటలాశోకచమ్పకైః, త్వాం పూజయామి దేవేశి వరదాయై నమోఽస్తు తే. పుష్పాణి. అథాంగపూజా, ఓం చంచలాయైనమః, పాదౌ పూజయామి, చపలాయైనమః జానునీ, కమలవాసిన్యై నమః కటిం, ధాత్ర్యై నమః నాభిం, మన్మథవాసిన్యై నమః స్తనౌ, లలితాయై నమః భుజౌ, కంబుగ్రీవాయై నమః కంఠం, మాయాయై నమః ముఖం, శ్రియై నమః లలాటం, భాగీరథ్యై నమః శిరః, యమునాయై నమః సర్వాంగం పూజయామి.

దశాఙ్గం గుగ్గులం ధూపం సుగన్ధం చ మనోహరమ్, గృహాణ సర్వదేవ్యై తే భాగీరథి నమోఽస్తుతే. ధూపమాఘ్రాపయామి. సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితంమయా, గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహమ్ దీపం దర్శయామి. సర్వభక్ష్యైశ్చ భోజ్యైశ్చ రసైః షడ్భిస్సమన్వితం, నైవేద్యం స్వాదుచానీతం ప్రీత్యర్థం దేవి గృహ్యతామ్. నైవేద్యం. పానీయం పావనం శ్రేష్ఠం గంగాది సరిదుద్ధృతం, స్వీకురుష్వ మహాదేవి యమునాయై నమోఽస్తుతే స్వాదూదకం. హస్తప్రక్షాళనమ్. పాదప్రక్షాళనమ్. పూగీఫల మితితాంబూలమ్. అజ్ఞానధ్వాన్త విధ్వంసి కర్మదక్షే సురేశ్వరి, నీరాజయామి దేవేశి యమునాయై నమోఽస్తు తే. వేదాహమితి నీరాజనమ్ కరిష్యామి వ్రతం దేవి యమునాయై నమోఽస్తు తే. ప్రార్థనా. త్రాహి త్రాహి మహాదేవి సర్వపాప హరేశుభే, నమామి శిరసా దేవిశరణం త్వాం వ్రజామ్యహమ్. నమస్కారః. ఛత్రచామరాద్యుపచారేణ యస్య స్మృత్యేతి.

ఋషిపూజా.

ఋషే మంత్రకృతామిత్యస్య మంత్రస్య కశ్యప ఋషిః, కశ్యపో దేవతా, పంక్తిశ్ఛందః, కశ్యపావాహనే వినియోగః ఋషే మంత్రకృతాం స్తోమైః కశ్యపోద్వర్ధయం గిరః, స్తోమం నమస్య రాజానం యోజజ్ఞే

వీరుధాంపతి రింద్రాదోపరిస్రవ జటిలం భస్మదిగ్ధాంగం సాక్షసూత్రకమండలుమ్, వల్కలాజిన కౌపీనం సాతపత్రం సదండకమ్ సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. ఇత్థమేన వ్రతకల్పే ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం ఋషిపూజావిధి రుక్తా. తత్రాదౌ ప్రత్యేకమృషీ నావాహ్య సంపూజ్య చ తదనంతరం సమష్టిపూజాం కుర్యాత్.

కశ్యపాది ప్రత్యేకపూజా.

ఏవంగుణేత్యాది సంకల్ప్య. కశ్యపస్సర్వలోకాఢ్య స్సర్వశాస్త్రార్థ కోవిదః, ఆత్మయోగబలేనైవ సృష్టిస్థిత్యంత కారకః. కశ్యపాయనమః. ధ్యానమ్. అగ్నిహోత్రరతం శాన్తం సదావ్రత పరాయణమ్, సత్కర్మ నిరతం శాన్త మర్చయే దత్రినువ్యయమ్ అత్రయేనమః ధ్యానమ్. జటిలం తపసాసిద్ధం యజ్ఞ సూత్రాక్షధారిణమ్, కమండలుధరం నిత్యం భరద్వాజం నతోఽస్మ్యహమ్. భరద్వాజాయధ్యానమ్. కృష్ణాజిన ధరం దేవం సదండపరిధానకమ్, దర్భపాణిం జటాజూటం విశ్వామిత్రం సనాతనమ్ విశ్వామిత్రాయ నమః ధ్యానమ్. యోగాఢ్య స్సర్వ భూతానా మన్నదానరత స్సదా, అహల్యాయాః పతిశ్శ్రీమాన్ గౌతమ స్సర్వ పావనః. గౌతమాయ నమః ధ్యానమ్. అక్షసూత్రధరం దేవ మృషీణా మధిపం ప్రభుం, దర్భపాణిం జటాజూటం మహాతేజస్వినం భజే. జమదగ్నయే నమః ధ్యానమ్. శివధ్యానరతం శాంతం త్రిదశై రభిపూజితమ్, బ్రహ్మసూనుం మహాత్మానం వసిష్ఠం పూజయేత్సదా. వసిష్ఠాయ నమః ధ్యానమ్. జటిలం భస్మదిగ్ధాంగం సాక్షసూత్రక మండలుం, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదండకమ్. సకుశం చోత్తరీయంచ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్, ధ్యాయేన్మరీచితనయం జటావల్కలధారిణమ్. దండాక్ష స్రగ్ధరం పత్నీ సహితం మునిపుఙ్గవమ్.

ఋషే మంత్రకృతామిత్యస్య కశ్యప ఋషిః కశ్యపోదేవతా, పఙ్క్తిశ్ఛందః, కశ్యపావాహనే వినియోగః. ఋషే.మంత్రకృతాం స్తోమైః కశ్యపోద్వర్ధయన్ గిరః, స్తోమం నమస్యరాజానం యో యజే వీరుధాం పతి. రింద్రాయేందో పరిస్రవ. ఓంభూః అదితిసహితకశ్యప మావాహయామి. ఓం భువ ఇత్యాదికశ్యపాయ ఆసనమ్. మరీచి పుత్రాయపాద్యమ్. సూర్యజన కాయఅర్ఘ్యమ్. ఇంద్రతాతాయనమః ఆచ

మనమ్, వామగురవే నమః మధుపర్కమ్, అదితిభర్త్రే నమః పఞ్చామృతమ్ బ్రహ్మనేత్రే శుద్ధోదకమ్, దేవప్రియాయ వస్త్రద్వయమ్. సువర్చసే యజ్ఞోపవీతమ్, విశాలాక్షాయఆభరణాని, సర్వవిదేగంధమ్, మహతే అక్షతాన్, విమలాయ పుష్పాణి. కశ్యపాయనమః, మరీచిపుత్రాయనమః రవిజనకాయ నమః, ఇంద్రతాతాయ నమః, వామనగురవే నమః, అదితిభర్త్రేనమః, దేవప్రియాద్యై నమః, సువర్చసేనమః, విశాలాక్షాయనమః, సర్వవిదే నమః, మహతేసమః, విమలాయనమః, ఇతిపుష్పాణి. ధీమతే ధూపమ్ అకల్మషాయ దీపమ్. మనోంధాయ నైవేద్యమ్. జటినే తాంబూలమ్. దీప్తతేజసే నమః నీరాజనమ్. దండినే మంత్రపుష్పాణి.

అథ అత్రిపూజా.—మరీచితనయందేవం సాక్షసూత్రక మండలుం, అనసూయాపతిం శాన్త మత్రిం నిష్కల్మషం మునిమ్. జటిలం భస్మదిగ్ధాంగం సాక్షసూత్రకమండలుం, వల్కలాజినకౌపీనం సాతిపత్రం సదండకమ్. సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. స్వర్భానోరిత్యస్య, మంత్రస్య, మరీచిపుత్రోఽత్రిఋషిః, అత్రిర్దేవతా, త్రిష్టుప్ ఛందః, అత్ర్యావాహనే వినియోగః. స్వర్భానోరధ యదింద్రయామా ఆపో దివా వర్తమానా అవహన్, గుళ్హం సూర్య తమసా పవ్రతేన తురీయేణ బ్రహ్మణా విందదత్రిః. ఓం భూ రనసూయాసమేత మత్రిమావాహయామి. అత్రయే ఆసనమ్. ధీమతే పాద్యమ్. యోగీంద్రాయ అర్ఘ్యమ్. దత్తాత్రేయ ప్రియాయ ఆచమనమ్. చంద్రతాతాయ మధుపర్కమ్. అనసూయా పతయే శుద్ధోదకమ్. వల్కలధారిణేగంధాన్. త్రిమూర్తిజనకాయ అక్షతాన్. ఊర్ధ్వరేతసే పుష్పాణి, అత్రయేనమః, ధీమతే నమః, యోగీంద్రాయ నమః, దత్తాత్రేయప్రియాయ నమః, చంద్రతాతాయ నమః, అనసూయాపతయే నమః, దీప్తిమతే నమః, దండధరాయనమః, జటిలాయనమః, ద్యుతిమతే నమః, త్రిమూర్తిజనకాయనమః, మరీచిపుత్రాయనమః, ఇతి పుష్పాణి. సుగంధదేహాయ ధూపమ్, ద్యుతిమతే దీపమ్, నిత్యతృప్తాయ నైవేద్యమ్, విరాగిణే తాంబూలమ్, అర్చిష్మతే నీరాజనమ్, భ్రాజిష్ణవే మంత్రపుష్పమ్, సంయమినే ప్రదక్షిణమ్, దమినే నమస్కారం, కల్మషఘ్నాయ పునరర్ఘ్యం, అత్రయే సర్వోపచారపూజా.

అథ భరద్వాజపూజా.—భరద్వాజం మహాశాన్తం సుశీలాపతి మూర్జితమ్, అక్షస్రగ్దండ హస్తంచ మునిమాంగిరసంభజే. జటిలం భస్మ దిగ్ధాఙ్గం సాక్షసూత్రకమణ్డలుమ్, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదణ్డకమ్. సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. అవిందన్నిత్యస్య మన్త్రస్య, సౌజీకో భారద్వాజ ఋషిః. త్రిష్టుప్ ఛందః. భారద్వాజో దేవతా. భరద్వాజావాహనే వినియోగః. అవిందన్తేతి విహితం యదాసీద్యజ్ఞస్య ధామ పరమం గుహాయాం ధాతుర్ద్యుతా వాత్సవితుశ్చ విష్ణోర్భరద్వాజో బృహదాచక్రే అగ్నే. ఓం భూః సుశీలాసహితం భరద్వాజ మావాహయామి. భరద్వాజాయ ఆసనమ్. భ్రాజిష్ణవే పాద్యమ్. విదుషే అర్ఘ్యమ్. అకల్మషాయ ఆచమనమ్. వల్కలధారిణే మధుపర్కమ్. పవిత్రదేహాయపంచామృతమ్. పరిశుద్ధాయ శుద్ధోదకస్నానమ్. జ్ఞానినే వస్త్రమ్. మునయే యజ్ఞోపవీతమ్ బ్రహ్మచారిణే ఆభరణమ్. త్రికాలజ్ఞానినే గంధమ్. మునయే అక్షతాన్. ప్రసిద్ధాయ పుష్పాణి భరద్వాజాయనమః, భ్రాజిష్ణవేనమః, విదుషేనమః, అకల్మషాయనమః, వల్కలధారిణేనమః, పవిత్రదేహాయనమః, పరిశుద్ధాయనమః, జ్ఞానినే నమః, మునయేనమః, బ్రహ్మచారిణేనమః, త్రికాలజ్ఞాయనమః, సుప్రసిద్ధాయనమః, ఇతి పుష్పాణి. సునాసికాయ ధూపమ్. జ్ఞానినేదీపమ్. అవాప్తసకలకామాయ నైవేద్యమ్. సుమనస్కాయ తాంబూలమ్. సుతేజసే నీరాజనమ్. భ్రాజిష్ణవే మంత్రపుష్పమ్ జితక్రోధాయ ప్రదక్షిణమ్. ఆనందినే నమస్కారమ్ ముముక్షవే పునరర్ఘ్యం. భరద్వాజాయ సర్వోపచారాన్.

అథ విశ్వామిత్రపూజా.—హిరణ్యగర్భసంభూతం జటామకుట ధారిణమ్, కుముద్వతీపతిం శాన్తం విశ్వామిత్రమహం భజే. జటిలం భస్మదిగ్ధాఙ్గం సాక్షసూత్రకమణ్డలుం, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదణ్డకమ్. సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. ఇమే భోజా ఇత్యస్య మంత్రస్య, ప్రగాథో విశ్వామిత్ర ఋషిః త్రిష్టుప్ ఛందః. గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రో దేవతా. విశ్వామిత్రావాహనే వినియోగః. ఇమే భోజా అంగిరసో విరూపా దివస్పుత్రాసో అసురస్య వీరాః, విశ్వామిత్రాయ దదతో మఘాని సహస్రసావే ప్రతిరంత ఆయుః.

ఓంభూః కుముద్వతీ సహితం విశ్వామిత్ర మావాహయామి. విశ్వామిత్రాయ ఆసనమ్. దగ్ధకల్మషాయ పాద్యమ్. శుద్ధబుద్ధయే అర్ఘ్యమ్. ఉగ్రతపసే ఆచమనమ్. అవ్యగ్రాయ మధుపర్కమ్ దండపాణయే పంచామృతమ్. కమండలుధరాయ శుద్ధోదకమ్. అజినాంబరాయ వస్త్రం. తేజస్వినే యజ్ఞోపవీతమ్. రమ్యాయ ఆభరణమ్. కుశికపౌత్రాయ గంధమ్. వరదాయ అక్షతాన్. గాధితనూభవాయ పుష్పాణి. గాయత్రీప్రియాయ నమః, వేదశాస్త్రార్థ తత్త్వజ్ఞాయ నమః, అమాయినే నమః, బ్రహ్మర్షయేనమః, ముముక్షవేనమః, వీరాయనమః, దగ్ధకల్మషాయనమః, అనేకతేజసేనమః, బుద్ధిప్రదాయనమః, ఉగ్రతపసేనమః, అవ్యగ్రాయ నమః, దండపాణయేనమః, కమండలుధరాయనమః, అజినాంబరాయ నమః, తేజస్వినేనమః, రమ్యాయనమః, కుశికపౌత్రాయనమః, వరదాయనమః, గాధితనూభవాయనమః, ఇతిపుష్పాణి. కమండలుధరాయ ధూపమ్. తేజసేదీపమ్ రమ్యాయ నైవేద్యమ్. కౌశికాయ తాంబూలమ్. వరదాయ నీరాజనమ్. గాధితనయాయ మంత్రపుష్పమ్. రుద్రప్రియాయ ప్రదక్షిణమ్. గాయత్రీజపనిరతాయ నమస్కారమ్. వేదశాస్త్రార్థ తత్త్వజ్ఞాయపునరర్ఘ్యమ్, విశ్వామిత్రాయ సర్వోపచారాన్.

గౌతమపూజా.—రహూగణాత్మజంశాన్తం త్రిపుణ్డ్రాంకిత మస్తకం, అక్షస్రకుణ్డలే దణ్డాన్ దధానం గౌతమం భజే. జటిలం భస్మదిగ్ధజం సాక్షసూత్రకమణ్డలుమ్, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదణ్డకమ్, సకుశం చోత్తరీయంచ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. అభిత్వా గౌతమ ఇతి మన్త్రస్య గౌతమఋషిః గాయత్రీ ఛందః, గౌతమో దేవతా, గౌతమావాహనే వినియోగః, అభిత్వా గౌతమా గిరా జాతవేదోవిచర్షణే, ద్యుమ్నైరభిప్రణోరమః. ఓంభూః అహల్యాపతిం గౌతమ మావాహయామి. గౌతమాయ ఆసనమ్. భస్మోద్ధూళిత విగ్రహాయపాద్యమ్. రుద్రాక్షమాలినే అర్ఘ్యమ్. రుద్రప్రియాయ ఆచమనమ్. దేవపూజానిరతాయ మధుపర్కమ్. అహల్యాపతయే పంచామృతమ్. ధ్వస్తపాపాయ శుద్ధోదకస్నానమ్. కమండలుధరాయవస్త్రమ్. సువర్చసే యజ్ఞోపవీతమ్ నిష్కల్మషాయ ఆభరణాని. నిరుపద్రవాయగంధాన్. నిరహంకారాయ అక్షతాన్. నిర్మోహాయ పుష్పాణి. గౌతమాయనమః, భస్మోద్ధూ

శిత నిగ్రహాయనమః, రుద్రాక్షమాలినేనమః, శివలింగార్చకాయనమః, అహల్యాపతయేనమః, ధ్వస్తపాపాయనమః, సుపర్ణసేనమః, నిష్కల్మషాయనమః, నిరుపద్రవాయనమః, నిరహంకారాయనమః వల్కలాంబరాయనమః, నిత్యతృప్తాయనమః, ఇతి పుష్పాణి విమదాయధూపమ్. ద్యుతిమతే దీపమ్. నిత్యతృప్తాయ నైవేద్యమ్. అక్లేశాయతాంబూలమ్. వరదాయనీరాజనమ్. జటినేమంత్రపుష్పమ్ సంయమినే ప్రదక్షిణమ్. ముముక్షువే నమస్కారమ్. గౌతమాయ పునరర్ఘ్యమ్. గౌతమాయ సర్వోపచారాన్.

జమదగ్నిపూజా.—దాన్తం జితారిషడ్వర్గం భృగుపుత్త్రం మహాద్యుతిమ్, దణ్డాక్షసూత్రపాణిం చ జమదగ్నిం నమామ్యహమ్. జటిలం భస్మదిగ్ధాఙ్గం సాక్షసూత్రకమణ్డలుం, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్త్రం సదణ్డకమ్ సకుశం చోత్తరీయంచ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. ప్రసూతో భక్షమిత్యస్య మన్త్రస్య, ప్రగాథో జమదగ్ని ఋషిః, జగతీ ఛందః, జమదగ్నిర్దేవతా, జమదగ్న్యావాహనే వినియోగః, ప్రసూతో భక్షమకరంచ రామస్తోమం .చేమం ప్రథమస్సూరిమున్మృజే స్రుతే సా తేన యద్యాగమం వాం ప్రతివిశ్వామిత్ర జమదగ్నీదమే. ఓం భూః. రేణుకాపతిం జమదగ్నిమావాహయామి. జమదగ్నయే ఆసనమ్. నిర్మదాయ పాద్యమ్. వీతరాగాయ అర్ఘ్యమ్. శాన్తిమతే ఆచమనమ్. శాన్తాయ మధుపర్కమ్. దాన్తాయపంచామృతమ్. శుచయే శుద్ధోదకమ్ రామప్రియాయవస్త్రం. అకామాయ యజ్ఞోపవీతమ్. భక్తప్రియాయ ఆభరణమ్. దండినేగంధాన్. చండాయ అక్షతాన్. త్యాగంబరాయ పుష్పాణి. కమండలు ధరాయ నమః, సాక్షస్రజేనమః, దయాళవేనమః, దోషవర్జితాయనమః, జ్ఞానినేనమః, విమలాయనమః, కల్మషాపహాయనమః, ఇష్టప్రదాయనమః, ఇష్టాయనమః, పుష్టాయనమః, తుష్టాయనమః, జమదగ్నయేనమః. ఇతి పుష్పాణి. దోషవర్జితాయధూపమ్. జ్ఞానినేదీపమ్. విమలాయ నైవేద్యమ్. కల్మషాపహాయ తాంబూలమ్. ఇష్టప్రదాయ నమః నీరాజనమ్. శిష్టాయ మంత్రపుష్పమ్ శ్రేష్ఠాయ ప్రదక్షిణమ్. పుష్టాయ నమస్కారమ్. విశిష్టాయ పునరర్ఘ్యమ్. జమదగ్నయే సర్వోపచారపూజామ్.

అథ వసిష్ఠపూజా.—తపోనిధిం దయాసిన్ధుం బ్రహ్మణ్యం బ్రహ్మసమ్భవమ్, స్రగ్దండపాణిం వరదం వసిష్ఠం ప్రణమామ్యహమ్. జటిలం భస్మదిగ్ధాఙ్గం సాక్షసూత్రకమణ్డలుమ్, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదణ్డకమ్ సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. స్వీత్యం చోమా ఇత్యస్య మన్త్రస్య, మైత్రావరుణో వసిష్ఠఋషిః, త్రిష్టుప్ ఛందః, వసిష్ఠోదేవతా. వసిష్ఠావాహనే వినియోగః. స్వీత్యంచోమా దక్షిణతః కపర్దాధియం జన్వాసో అభిహిప్రమంథుః. ఉత్తిష్ఠన్వోచే పరిబర్హిషో గ్నృణ్న్మేను రాదమితవే వసిష్ఠః. ఓం భూః, అరుంధతీపతిం వసిష్ఠమావాహయామీత్యాది. వసిష్ఠాయ ఆసనమ్. వసిష్ఠాయ పాద్యమ్. గరిష్ఠాయ ఆచమనమ్. అరుంధతీపతయే మధుపర్కమ్. దీప్తిమతే పంచామృతమ్. త్రికాలజ్ఞాయ శుద్ధోదకమ్. యోగినే వస్త్రమ్ రామప్రియాయ యజ్ఞోపవీతమ్. శరణాగతవత్సలాయ ఆభరణమ్. మనోరథఫలప్రదాయ గంధమ్. భక్తాభీష్టఫలప్రదాయ అక్షతాన్. వసిష్ఠాయ పుష్పాణి. వసిష్ఠాయనమః, ధర్మిష్ఠాయ, అరుంధతీపతయే, దీప్తిమతే, త్రికాలజ్ఞాయ, యోగినే, రామప్రియాయ, శరణాగతవత్సలాయ, మనోరథఫలప్రదాయ, భక్తాభీష్టఫలప్రదాయ. ఇతి పుష్పాణి. నిష్కల్మషాయ ధూపమ్. మైత్రావరుణాయదీపమ్ బ్రహ్మచారిణే నైవేద్యమ్. విరాగిణే తాంబూలమ్ జ్ఞానినే నీరాజనమ్. జటినే పునరర్ఘ్యమ్. వేదవిదే మంత్రపుష్పమ్. దాన్తాయ ప్రదక్షిణమ్. శాన్తాయ నమస్కారమ్. బ్రహ్మిష్ఠాయ పునరర్ఘ్యమ్. వసిష్ఠాయ సర్వోపచారపూజా.

అథ అగస్త్యపూజా.—లోపాముద్రాపతిందేవ మగస్త్య మృషిసత్తమం, దక్షిణాశాపతిం రామతారకప్రియమూర్జితమ్. జటిలం భస్మదిగ్ధాఙ్గం సాక్షసూత్రకమండలుం, వల్కలాజినకౌపీనం సాతపత్రం సదండకమ్ సకుశం చోత్తరీయం చ సపత్నీకం ప్రపూజయేత్. అగస్త్యఖనమాన ఇతిమంత్రస్య, అగస్త్యఋషిః, త్రిష్టుప్ఛందః, అగస్త్యోదేవతా, అగస్త్యావాహనే వినియోగః. అగస్త్యఖనమానః ఖనిత్రైః ప్రజామపత్యం బలమిచ్ఛమానః. ఉభౌవర్ణావృషిరుగ్రః పుపోష సత్యా దేవేష్వాశిషో జగామ. ఓం భూః లోపాముద్రాసమేతమగస్త్య మావాహయామి. లోపాముద్రాపతయే ఆసనమ్. ఆత్మవతే అర్ఘ్యమ్. ఇచ్ఛానుసృష్టయే

పాద్యమ్. ఈషణత్రయవర్జితాయ ఆచమనమ్. ఉత్తమాయ మధుపర్కమ్. ఊర్జితతపసే పంచామృతమ్. ఋగ్యజుస్సామపారగాయ శుద్ధోదకమ్. ఋణమోచనాయ వస్త్రమ్. లుప్తపాపాయ యజ్ఞోపవీతమ్. లూనలంపటాయ గంధమ్. ఏధసే అక్షతాన్. ఐశ్వర్యప్రదాయ పుష్పాణి. ఓంకారప్రియాయ ఆభరణాని. ఉదారాయ మాలికాః. అగస్త్యాయ లోకపూజితాయ, లోపాముద్రాపతయే, కుంభసంభవాయ, సముద్రపాయినే, సాక్షిణే, సనాతనాయ, రామప్రియాయ, రంజితతపసే, తారకాయ, తారాయ, తాపసప్రియాయ, వింధ్యగురవే, వీతరాగాయ, విష్ణురతాయ నమః, విశ్వాత్మనే ఇతి పుష్పాణి. గంధజ్ఞానాయ ధూపమ్. జ్యోతిష్మతే దీపమ్. సారగ్రాహిణే నైవేద్యమ్. శుచయే తాంబూలమ్. ప్రకాశరూపాయ నీరాజనమ్. ధనదాయదక్షిణామ్. సువర్చసేమంత్రపుష్పమ్. సురేంద్రవందితాయ ప్రదక్షిణమ్. ఋషివర్యాయ నమస్కారమ్. ప్రసన్నాయపునరర్ఘ్యం. శ్రీఅగస్త్యాయసర్వోపచారపూజాః సమర్పయామి.

అథ అరుంధతీపూజా.—ఓం అరుంధత్యైనమః ధ్యానమ్. వశిష్ఠపత్న్యై నమః ఆవాహనమ్. సత్యైనమః ఆసనమ్. పతివ్రతాయై నమః పాద్యమ్. సౌమంగల్యహేతవే నమః అర్ఘ్యమ్. తపస్విన్యై నమః ఆచమనమ్. మునిధర్మప్రవర్తిన్యై నమః మధుపర్కమ్ నిత్యనిర్మలాయై నమః స్నానమ్. మానిన్యై నమః వస్త్రమ్. గోప్త్ర్యై నమః కంచుకమ్. ధర్మరతాయైనమః గంధమ్. అక్షతవ్రతాయై అక్షతాన్. సుమంగళ్యై హరిద్రాచూర్ణమ్. వసిష్ఠప్రియాయై కుంకుమమ్. సుగుణోజ్జ్వలాయై ఆభరణమ్. పావన్యై పుష్పమ్. హవిర్గంధ ప్రియాయైధూపమ్. జ్యోతిర్మయాయైదీపమ్. ధర్మబహ్మానందపత్న్యై నైవేద్యమ్ సర్వభూతానురాగిణ్యై తాంబూలమ్ క్రతుదక్షిణాయై దక్షిణామ్. ఋషిపత్నీసమాశ్రితాయై నీరాజనమ్. మంత్రజ్ఞాయై మంత్రపుష్పమ్. శింసుమారగతయే ప్రదక్షిణమ్. సర్వలోకనమస్కృతాయై నమస్కారం. వసిష్ఠకుటుంబిన్యైనమః పునరర్ఘ్యం స్మృతిమాత్రేణభక్తానాం సర్వపాపాపనోదిని, సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరే సూతర్దర్శనాత్పుణ్యదాయిని. పతివ్రతాగ్రగణ్యే త్వం సౌమంగల్యసుఖప్రదే, అరున్ధతి మహాదేవి బ్రహ్మశక్తే చి

రస్తని. జయ త్వం నిత్యకల్యాణి వసిష్ఠైకకుటుంబిని, పావనత్వంచ సౌభాగ్యం సుఖం శాశ్వతమేవ చ. మమదేహి జగద్వంద్యే వ్రతసంపూర్ణతాం కురు. ఇతి సంప్రార్థ్య.

అథ సప్తమహర్షీ నరుంధతీ మగస్త్యమృషిపత్నీశ్చ సమస్తాయథావిభవ మర్చయేత్

సమస్తమహర్షిపూజా — మూర్తిబ్రహ్మణ్యదేవస్య బ్రహ్మణ్యంతేజ ఉత్తమం, సూర్యకోటిప్రతీకాశ మృషిరూపం విచింతయేత్. ధ్యానం. ఆగచ్ఛన్తు మహాభాగాశ్చతు ర్వేదపరాయణాః, యావద్వ్రతమిదంకుర్వే కృపయా భవతామహమ్. ఆవాహయామి. ఋగ్యజుస్సామవేదానాం స్వరూపేభ్యో నమోనమః, పురాణపురుషేభ్యో హిదేవర్షిభ్యో నమోనమః. ఆసనమ్. గంధపుష్పాక్షతైర్యుక్తం పాద్యం గృహ్ణంతువై ద్విజాః, ప్రసాదం కురుత ప్రీతా స్తుష్టాస్సన్తు సదా మమ. పాద్యమ్. నభస్యే శుక్లపంచమ్యా మర్చితా ఋషిసత్తమాః, దహంతు పాపం మే సర్వం గృహ్ణంత్వర్ఘ్యంనమోనమః అర్ఘ్యమ్ లోకానాం తుష్టికర్తారో యూయంసర్వే తపోధనాః, నమో వో ధర్మవిజ్ఞేభ్యో మహర్షిభ్యో నమోనమః. ఆచమనీయమ్. పయో దధి ఘృతం చైవ శర్కరామధుసంయుతం, పంచామృతేన స్నపనం కరోమి ఋషిసత్తమా. పఞ్చామృతస్నానమ్. మందాకిన్యాస్సమానీతం యమునాగౌతమీజలం, కృష్ణామరుద్వృధానర్మదాభ్యః స్నానార్థమాహృతమ్. స్నానమ్. సర్వే నిత్యం తపోనిష్టా బ్రహ్మజ్ఞా స్సత్యవాదినః, వస్త్రాణి ప్రతిగృహ్ణన్తు ముక్తిదాస్సన్తు మే సదా. వస్త్రమ్. నానామంత్రై స్సముద్భూతం త్రిఃకృతం బ్రహ్మసూత్రకం, ప్రత్యేకం చ ప్రయచ్ఛామి ఋషయః ప్రతిగృహ్యతామ్. ఉపవీతాని. కుంకుమాగరు కర్పూర సుగంధైర్మిశ్రితం శుభం, గంధాఢ్యం చందనం దివ్యం గృహ్ణన్తు ఋషిసత్తమాః. గన్ధం. శుభ్రాక్షతాశ్చ సంపూర్ణాః ప్రక్షాల్య చ నియోజితాః, శోభాయై వో మయాదత్తాః గృహ్యంతాం మునిసత్తమాః అక్షతాన్. మాలతీచంపకామల్లీ మాలత్యాదీని వై ద్విజాః, సమర్పయామి పుష్పాణి పూజార్థం వః పదాంబుజే. పుష్పాణి.

అథ ఋష్యష్టోత్తర శతనామావళిః.

ఓం బ్రహ్మర్షిభ్యో నమః
వేదవిద్భ్యో
తపస్విభ్యో
మహాత్మభ్యో
మాన్యేభ్యో
బ్రహ్మచర్యరతేభ్యో
సిద్ధేభ్యో
కర్మఠేభ్యో
యోగిభ్యో
అగ్నిహోత్ర పరాయణేభ్యో
సత్యవ్రతేభ్యో
ధర్మాత్మభ్యో
నియతాశిభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో
బ్రహ్మాస్త్రవిద్భ్యో
బ్రహ్మదండధరేభ్యో
బ్రహ్మశీర్షవిద్భ్యో
గాయత్రీసిద్ధేభ్యో
సావిత్రీసిద్ధేభ్యో
సరస్వతీసిద్ధేభ్యో
యజమానేభ్యో
యాజకేభ్యో
ఋత్విగ్భ్యో
అధ్వర్యుభ్యో
యజ్వభ్యో
యజ్ఞదీక్షితేభ్యో
పూతేభ్యో

పురాతనేభ్యో నమః
సృష్టికర్తృభ్యో
స్థితికర్తృభ్యో
లయకర్తృభ్యో
జపకర్తృభ్యో
హోతృభ్యో
ప్రస్తోతృభ్యో
ప్రతిహర్తృభ్యో
ఉద్గాతృభ్యో
ధర్మప్రవర్తకేభ్యో
ఆచారప్రవర్తకేభ్యో
సంప్రదాయప్రవర్తకేభ్యో
అనుశాసితృభ్యో
వేదవేదాంతపారగేభ్యో
వేదాంగప్రచారకేభ్యో
లోకశిక్షకేభ్యో
శాపానుగ్రహశక్తేభ్యో
స్వతంత్రశక్తేభ్యో
స్వాధీనచిత్తేభ్యో
స్వరూపసుఖభ్యో
ప్రవృత్తిధర్మపాలకేభ్యో
నివృత్తిధర్మదర్శకేభ్యో
భగవత్ప్రసాదిభ్యో
దేవగురుభ్యో
లోకగురుభ్యో
సర్వవంద్యేభ్యో
సర్వపూజ్యేభ్యో
గృహిభ్యో

సూత్రకృద్భ్యో నమః
భాష్యకృద్భ్యో
మహిమాసిద్ధేభ్యో
జ్ఞానసిద్ధేభ్యో
నిర్ద్వన్ద్వేభ్యో
శమధనేభ్యో
తపోధనేభ్యో
శాపశక్తేభ్యో
మంత్రమూర్తిభ్యో
అష్టాంగయోగిభ్యో
అణిమాదిసిద్ధేభ్యో
జీవన్ముక్తేభ్యో
శివపూజారతేభ్యో
వ్రతిభ్యో
మునిముఖ్యేభ్యో
జితేంద్రియేభ్యో
శాంతేభ్యో
దాంతేభ్యో
తితిక్షుభ్యో
ఉపరతేభ్యో
శ్రద్ధాళుభ్యో
విష్ణుభక్తేభ్యో
వివేకిభ్యో
విజ్ఞాతృభ్యో
బ్రహ్మిష్ఠేభ్యో
బ్రహ్మనిష్ఠేభ్యో
భగవద్భ్యో
భస్మధారిభ్యో

రుద్రాక్షధారిభ్యో నమః
స్నాయిభ్యో
తీర్థేభ్యో
శుద్ధేభ్యో
ఆస్తికేభ్యో
విప్రేభ్యో
ద్విజేభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో
ఉపవీతిభ్యో
మేధావిభ్యో నమః
పవిత్రపాణిభ్యో
సంస్కృతేభ్యో
సత్కృతేభ్యో
సుకృతిభ్యో
సుముఖేభ్యో
వల్కలాజినధారిభ్యో
బృసీవిష్టేభ్యో
జటిలేభ్యో
కమణ్డలుధారిభ్యోనమః
సపత్నీకేభ్యో
సాంగేభ్యో
వేద వేద్యేభ్యో
స్మృతికర్తృభ్యో
శ్రీకశ్యపాది సర్వమహర్షిభ్యో
అరుంధత్యాది సర్వర్షిపత్నీభ్యోనమః

నానావిధ పరిమళపత్ర పుష్పాణి పూజయామి.

వనస్పతిరసోద్భూతో గంధాఢ్యస్సుమనోహరః, ఆఘ్రేయస్సర్వదేవానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. ధూపమ్. సాజ్యంత్రివర్తిసంయుక్తమితి దీపమ్. నానాపక్వాన్నసంయుక్తం రసైః షడ్భిస్సమన్వితం, గృహ్ణంతు ఋషయస్సర్వే నైవేద్యం పసుదాయకాః. నైవేద్యమ్. మధ్యేపానీయమ్. ఉత్తరాపోశనమ్ కరోద్వర్తనమ్ కరే చన్దనమ్. నమో వేదవిదాంశ్రేష్ఠా ఋషయస్సూర్యసన్నిభాః, గృహ్ణంత్విదం ఫలం తుష్టా మయా దత్తం హి భక్తితః. ఫలమ్. పూగీఫలమితి తామ్బూలమ్. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. మంత్రబ్రాహ్మణాది వేదపారాయణేన మంత్రపుష్పాఞ్జలిమ్. యానికాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాసమాని చ, తానితాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే. ప్రదక్షిణాని. నమో మహర్షి బృందేభ్యో దేవర్షిభ్యో నమోనమః, సర్వపాప హరేభ్యోఽస్తు వేదవిద్భ్యోనమోనమః. నమస్కారమ్. ఏతే సప్తర్షయస్సర్వే భక్త్యా సంపూజితా మయా, సర్వేపాపం వ్యపోహన్తు జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతమ్. ఇతిప్రార్థనా. అథ వాయనదానమ్. కృతాయాః పూజాయాః సాఙ్గతాసిద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణాయ ప్రత్యేకం వాయనప్రదానం కరిష్యే. తథా చ బ్రాహ్మణం సంపూజ్య. వాయనం ఫలసంయుక్తం సఘృతం దక్షిణాన్వితమ్, ద్విజవర్యాయ దాస్యామి వ్రతసంపూర్తి హేతవే. భవన్తః ప్రతిగృహ్ణన్తు తేజోరూపా స్తపోధనాః, ఉభయో స్తారకాస్సన్తు వాయ

నస్య ప్రదానతః. వాయనమ్. న్యూనాతిరిక్తకర్మాణి మయా యాని కృతాని చ, క్షమధ్వంతాని సర్వాణి యాయం సర్వేతపోధనాః. ఇత్యుపచారాన్. ఏవంసంపూజ్య విధివద్భక్తియుక్తేన చేతసా, శ్రోతవ్యమగ్రతస్తేషాం శుభంపూర్వకథాదికమ్. ఇతి ఋషిపూజావిధిః. ఏవం ప్రతియామం పూజాంకృత్వా వాయనాని దత్వా కథాం శ్రుత్వా తపః పరేద్యుః నిత్యకర్మసమాప్య స్వగృహ్యోక్త విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ఋషిపఞ్చమీ వ్రతోద్యాపన హోమం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య. సప్తర్ష్యుక్త మంత్రేణ పరమాన్నద్రవ్యేణ సమిదాజ్యైరష్టోత్తర శతసంఖ్యయా అష్టావింశత్యా వా జుహుయాత్. అనంతరం సహస్తోమేన వా, దేవా ఏతస్య ఇతి మంత్రేణవా. సప్తతే అగ్నే ఇతి వా ఏతేషాం మధ్యే ఏకేన మంత్రేణ అష్టావింశతివారం జుహుయాత్. పూర్ణాహుతిం తతోహుత్వా హోమశేషం సమాపయేత్. తతః పునస్సంకల్ప్య కలశం పునస్సంపూజ్య వ్రతసాఙ్గతాసిద్ధ్యర్థం ప్రధానకలశవస్త్ర ప్రతిమాదిద్రవ్యాణి తత్తదృత్విజే దానమన్త్రేణ దత్వా ఆచార్యం దమ్పతిపూజయా సత్కృత్య, తదనన్తరం నానాగోత్రేభ్యః విబుధవర్యేభ్యః గోహిరణ్య వస్త్రాభరణ ఛత్రచామర శయ్యావ్యజనపాలీగ్రామ దద్యన్న దీపపాదుకా ఆజ్య కన్యాదానాది మహాదానాని స్వశక్త్యావిస్తారతః కృత్వా, భూరిదక్షిణాం దత్వా, బ్రాహ్మణసువాసినీభ్యః వాయనదానాని చ దత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయిత్వా తాంబూలానంతరం ఆశిషః ప్రాప్య తైరనుజ్ఞాతః పుత్రమిత్రకళత్రాద్యైస్స్వయంభుంజీత. ఇతి బ్రహ్మాండపురాణోక్త ఋషిపంచమీ వ్రతోద్యాపన విధిస్సంపూర్ణా.

ఋషిపఞ్చమీ వ్రతకథా.

హేమాద్రౌ బ్రహ్మాండే—శ్రుతాని దేవదేవేశ వ్రతాని సుబహూని చ, సాంప్రతం మే సమాచక్ష్వ వ్రతం పాపప్రణాశనమ్ బ్రహ్మోవాచ శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి వ్రతానాముత్తమం వ్రతం, ఋషిపంచమీతి విఖ్యాతం సర్వపాపహరం పరమ్. యేన చీర్ణేన రాజేన్ద్ర నరకం నైవపశ్యతి, అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసం పురాతనమ్. వైదర్భే చ ద్విజవర ఉదంకో నామ నామతః, తస్య భార్యాసుశీలేతి పతివ్రతపరాయణా, తస్యా అపత్యయుగళం పుత్రోహిసు విభీషణః, అధీతవాన్

సుతస్త్వస్య వేదాన్ సాంగపదక్రమాన్. సమానేన కులీనేన సుతా చాపి వివాహితా, నవోఢాత్వేఽపి సా దైవాత్ వైధవ్యం ప్రాపసత్తమా. సతీత్వం పాలయన్తీ సా ఆస్తే నిజపితుర్గృహే, తస్యా దుఃఖేన సంతప్తః సుతం సంస్థాప్య వేశ్మని. గంగాతీరే వనంప్రాప్తః కదాచిత్తు తయా సహ, స తత్రాధ్యాపయామాస శిష్యాన్ వేదం ద్విజోత్తమః. సుతా చ కురుతే తస్య పితుః శుశ్రూషణం పరం, పితుశ్శుశ్రూషణం కృత్వా పరిశ్రాన్తా కదాపన. నిశీథే కిలసుప్తాయాం క్రిమిరాశిరజాయత, శిష్యాస్తథావిధాం దృష్ట్వా వివస్త్రాం ప్రస్తరే స్థితామ్. గత్వా నివేదయామాసు స్తన్మాతుః కరుణాంగతాః, నజానీమో వయం కించిద్దేవిసాధ్వీ తథావిధాం. క్రిమిరాశి మయీజాతా మాతస్సం ప్రతిదృశ్యతే, వజ్రపాతసమం శ్రుత్వా ఉచ్ఛిష్టైస్సముదాహృతం. సా భ్రాంతమానసా శీఘ్రం తత్సమీప ముపాగమత్, సుతాం తథావిధాం దృష్ట్వా విలలాప సుదుఃఖితా. ఉరశ్చ తాడయామాస సుతరాం మోహమాప చ, క్షణేనప్రాప్తచైతన్యముత్థాప్య పరిమృజ్య చ. సమాలింగ్యచ బాహుభ్యాం నిన్యే తత్పితు రన్తికమ్, స్వామిన్ కథయ మే సాధ్వీ కేన దుష్కృతకర్మణా, నిశీథేచ ప్రసుప్తేయం జాయన్తే క్రిమిసఙ్కులా, ఏవం శ్రుత్వా తతో వాక్య మృషిర్ధ్యాన పరాయణః జ్ఞాత్వా నివేదయామాస తస్యాః ప్రాగ్జన్మచేష్టితమ్ ఋషిరువాచ. ప్రాగియం సప్తమేఽతీతే జన్మని బ్రాహ్మణీ హ్యభూత్, రజస్వలా చ సంజాతా భాండాదీన స్పృశత్తదా. అన్యాస్తు పాపినా తేన జాయతే క్రిమివద్వపుః, రజస్వలాయాః పాపేన యుక్తా భవతిసా సఖే. ప్రథమేఽహని చండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతినీ, తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి. తదాతయా సఖీసంఘా ద్వారితం దృష్ట్వాప మానితం, దృష్టప్రభావేన జాతా బాలా ద్విజకులేఽమలే. అపమానా ద్వారితస్యాస్య క్రిమిరాశిరిహాధునా, ఏతత్తే కథితం సర్వం కారణం దుష్కృతస్య చ. సుశీలోవాచ. దర్శనాదపి జన్తోః స్యాద్విప్రాణాం నిర్మలే కులే, జన్మ యుష్మద్విధానాం హి జాయతే బ్రహ్మతేజసాం. అనజ్ఞయా ప్రజాయం తే నిశీథే క్రిమిరాశయః, మహాశ్చర్యం కథం నాథ తద్వారితం కథయస్వ మే. ఉదంకః. సుశీలే శృణు లోకస్య ప్రతానాముత్తమం వ్రతం, యేన చీర్ణేన సహసా పాపదస్మాత్ప్రముచ్యతే. దుఃఖత్ర

యాచ్చ ముచ్యేత నారీ సౌభాగ్యమాప్నుయాత్, కల్యాణాని వివర్ధంతే సంపదశ్చ నిరాపదః. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. శ్రుతానిదేవదేవేశ వ్రతానిసు బహూని చ, సాంప్రతం త్వన్యదాచక్ష్వ వ్రతంపాప ప్రణాశనం. శ్రీకృష్ణః. అథాన్యదపి రాజేన్ద్ర పంచమ్యా మృషిపూజనం, కథయిష్యామి యత్కృత్వా నారీ పాపాత్ప్రముచ్యతే. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. కీదృశీ పంచమీకృష్ణ కథం తదృషిపూజనమ్, పాతకాన్ముచ్యతే కస్మాన్నారీ యదుకులోద్భవ. పాపాని చ బహూన్యత్ర విద్యన్తే కిల కేశవ, కథం వా ఋషిపంచమ్యాం నారీ తస్మాత్ప్రముచ్యతే. కృష్ణః. అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతో వాపి యా స్త్రీజాతా రజస్వలా, దృష్ట్వా స్పృశతి భాణ్డాని గృహకర్మణి సంస్థితా. ప్రాప్నోతి సా మహాపాపం సర్వా నార్యో రజస్వలాః, శృణు తత్కారణం యస్మా ద్వర్జనీయా రజస్వలాః. ప్రోత్సార్యా గృహాతో దూరం చాతుర్వర్ణ్యేన భారత, బ్రహ్మహత్యాం పురాశక్రో వృత్రంహత్వా హ్యవాప చ. తయా వై రాజశార్దూల పీడితో వృత్రసూదనః, బ్రహ్మాణం సముపాగచ్ఛ దాత్మనశ్శుద్ధికారణాత్, శుద్ధిం శక్రస్య రాజేన్ద్ర ప్రహృష్టే నాన్తరాత్మనా, విభజ్య బ్రహ్మహత్యాంతు చకార స చతుర్ముఖః. ప్రాక్షిపద్రాజశార్దూల చతుస్థానేషు వైతదా, వహ్నేః ప్రథమజిహ్వాసు నదీనాం ప్రథమోదకే. గిరివృక్షాదిభూమౌ చ నారీరజసిపార్థివ, తతో రజస్వలా నారీ ప్రోత్సార్యా చ ప్రయత్నతః. బ్రహ్మణ శ్శాసనాత్పార్థ చాతుర్వర్ణ్యే చ సర్వదా, ప్రథమేఽహని చణ్డాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతుకీ. తృతీయే రజకీప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి, అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతో వాపి జాతం సంపర్కపాతకమ్ తత్పాపసం క్షయార్థవై కార్యేయ మృషిపంచమీ, సర్వపాపప్రశమనీ సర్వోపద్రవనాశినీ. బ్రహ్మక్షత్రియ విట్ఛూద్ర స్త్రీభిః కార్యా విశేషతః. కృష్ణః అత్రార్థే యత్పురావృత్తం ప్రవక్ష్యామి తదాత్మకం, పురాకృత యుగేరాజా విదర్భాణాం బభూవ హ. శ్యేనజిన్నామ రాజర్షి శ్చాతుర్వర్ణ్యానుపాలకః, తస్య దేశేఽవసద్విప్రో వేదవేదాఙ్గపారగః. సుమిత్రోనామ రాజేంద్ర సర్వభూత హితేరతః, కృషివృత్త్యా సదాయుక్త కుటుంబపరిపాలకః. తస్య భార్యా సుసాధ్వీచ పతిశుశ్రూషణే రతా, జయశ్రీర్నామ విఖ్యాతా బహుభృత్య సుహృజ్జనా. అతిచింతా న్వితాసాచ ప్రావృట్కాలే సుసు

ధ్యమా, క్షేత్రాదిషు రతాసాధ్వీ వ్యాకులీకృత మానసా. ఏకదా సాత్మ
నః ప్రాప్త మృత్యుకాలం వ్యలోకయత్, రజస్వలాపి సా రాజన్ గృహ
కర్మ చకార హ. భాండాదీన్య స్పృశద్రాజన్ ప్రాప్తర్తురపి భామినీ, కాలే
న బహునాసాధ్వీ పంచత్వమ గమత్తదా. తస్యాభర్తాపి విప్రోఽసౌ కాల
ధర్మ ముపేయివాన్, ఏవం తౌ దంపతీరాజన్ స్వకర్మవశగౌతదా. భా
ర్యాతస్య జయశ్రీస్సా ఋతుసంపర్కదోషతః, శునీయోని సముత్పన్నా
శునీ సా భూన్నరేశ్వర. తస్యా సంపర్క దోషేణ బలీవర్దో బభూవసః,
ఏవం తౌ దంపతీ రాజన్ స్వకర్మ వశగౌతదా. ఋతుసంపర్కదోషేణ
తిర్యగ్యోని ముపాగతౌ, స్వధర్మా చరణాజ్జాతౌ వుభౌజాతి స్మృతౌతథా.
సుతస్యైవ గృహేరాజన్ స్మరంతౌ పూర్వపాతకమ్, సుమిత్రస్య చ
పుత్రోఽభూ ద్గురుశుశ్రూషణే రతః. సుమతిర్నామ ధర్మజ్ఞో దేవతా
తిథిపూజకః, అథక్షయాహే సంప్రాప్తే పితుస్తు సుమతిస్తదా. భార్యాం
చంద్రమతీంప్రాహ పైతృక శ్రద్ధయాన్వితః, అద్య సాంవత్సరదినం పితు
ర్మే చారుహాసిని. పూజనీయాద్విజాభీరు పాకశుద్ధిర్విధీయతామ్, తయా
కృతా పాకశుద్ధిః సుమతే శ్శాసనాద్గృహే. ముక్తం పాయసభాణ్డే వై
సర్పేణ గరళం తతః, దృష్ట్వాబ్రహ్మ వధాద్భీతా శునీ భాండానిసాఽ
స్పృశత్. ద్విజభార్యా చ తాం దృష్ట్వా ఉల్ముకేన జఘాన హ, భాండా
దీని చ ప్రక్షాళ్య త్యక్త్వా పాకం సుమధ్యమా. పునః పాకం చ కృత్వా
తు శ్రాద్ధం కృత్వా విధానతః, తతో భుక్తేషు విప్రేషు నోచ్ఛిష్టం చ
దదౌ బహిః భూమౌక్షిప్తం తయాశూన్యే ఉపవాస స్తతోఽభవత్,
తతో రాత్ర్యాం ప్రవృత్తాయాం సాశునీ క్షుధితా భృశమ్. బలీవర్ద
ముపాగత్య భర్తార మిదమబ్రవీత్, బుభుక్షితా గృహే భర్తర్నదత్తం
భోజనాదికమ్. గ్రాసాదికం చ న ప్రాప్తంక్షుధా మాం బాధతే భృశం,
అన్యస్మిన్ దివసే పుత్రో మమ లేహ్యం దదాత్యసౌ. అద్య మహ్యం కిమ
ప్యేష ఉచ్ఛిష్ట మపినో దదౌ, పాయసాన్నే పపాతాద్య గరళం సర్ప
సంభవమ్. మయా విచిన్త్య మనసా మరిష్యన్తి ద్విజోత్తమాః, సం
స్పృష్టం పాయసం గత్వా తత్రాహం తాడితాభృశమ్. దుఃఖితం తేన
మే గాత్రం కటిర్భగ్నా కరోమికిమ్, పతిః ప్రాహ సచానడ్వాన్ భద్రే తే
పాపజం ఫలమ్. కిం కరోమి హ్యశక్తోఽహం భారవాహోఽద్య సుస్థి

తః, అద్యాహ మాత్మజక్షేత్రే వాహికస్సకలం దినమ్. మారితశ్చాత్మ
జేనాహం ముఖం బధ్వా బుభుక్షితః, వృథాశ్రాద్ధం కృతంతేన జాతాద్య
సుమ కష్టతా. కృష్ణఉవాచ. తయోస్సంవదతో రేవం మాతాపిత్రోశ్చ
భారత, శ్రుత్వా పుత్రస్తదా వాక్యం యదుక్తం చ తదో భయోః.
తతో రజన్యాం తత్కాలం దదౌ తస్యైవ పూజనమ్, పితరౌ తౌ విది
త్వాతు దత్త్వా న్ననుతిస్తదా. తతోఽసౌ దుఃఖితః పుత్రో జ్ఞాత్వాఽ
వస్థాం తదా తయోః, మాతాపిత్రోస్తు రాజేన్ద్ర దుఃఖార్తః ప్రస్థితో
వనమ్. జ్ఞాతుమిచ్ఛామి కష్టం వై మాతాపిత్రోశ్చ భారత, తత్రగత్వా
జ్ఞానవృద్ధా నృషీన్ సప్త వనాశ్రితాన్. ప్రణిపత్యా బ్రవీద్వాక్యం హి
తంచైవ తదాతయోః సుమతిః. కథయత్వం విప్రవర్యాః ప్రశ్నమేకం
సమాహితాః, కేనకర్మ విపాకేన పితరౌ మే తపోధనాః. ఇమామవస్థాం
సంప్రాప్తౌ ముచ్యేతే పాతకాత్కథమ్. శ్రీకృష్ణః. తథాకర్ణ్య వచస్తస్య
సుమతే ర్దుఃఖితస్య చ, ఋషిస్సర్వ తపోనామ సర్వజ్ఞః కరుణాన్వితః.
సుమతిం ప్రత్యువాచేదం తత్పిత్రో ర్ముక్తయే తదా. ఋషయ ఊచుః.
తవ మాతా పురావిప్ర స్వగృహం బాలభావతః, ఋతుం ప్రాప్తం విది
త్వా తు సంపర్కముకరోద్ద్విజ. తేన కర్మవిపాకేన శునీయోని ముపా
గతా, పితాపిస్పర్శదోషేణ బలీవర్దో బభూవ హ. ఏతయోర్ముక్తికామా
ర్థం కురుత్వ మృషిపఞ్చమీమ్, భార్యాయాస్సహ విప్రేన్ద్ర ఋషీన్
సమ్పూజ్యయత్నతః. ఆచరస్వ వ్రతం తత్ర సప్తవర్షం ద్విజోత్తమ, అం
తే చోద్యాపనం కుర్యా ద్విత్తశాఠ్యవివర్జితః. శాకాహారస్తు కర్తవ్యో
నీవారైశ్శ్యామకైస్తథా, కథంనాథ ఫలం మూలం హలకృష్టం న భక్ష
యేత్. ప్రాప్య భాద్రపదే మాసి శుక్లపక్షస్య పఞ్చమీమ్, తస్యా
మధ్యాహ్నసమయే సద్యాదౌ విమలేజలే. కృత్వా పామార్గసమిధా
దన్తధావనమాదితః, ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూని చ.
బ్రహ్మప్రజ్ఞాం చ మేధాం చ త్వన్నో దేహి వనస్పతే, సంప్రార్థ్యానేన
మన్త్రేణ కుర్యాద్వై దంతధావనమ్. ముఖ దుర్గన్ధనాశాయ దన్తానాంచ
విశుద్ధయే, ష్ఠీవనాయ చ గాత్రాణాం కుర్వేఽహం దన్తధావనమ్. అనేన
దన్తాన్ సంశోధ్య స్నానయాన్నకృత్వా న్నసపూర్వకం. తిలామలక కల్కేన
కేశాన్ సంశోధ్య యత్నతః. పరిధాయ నవంశుద్ధం వాససీ యుక్సమా

హితః, విధాయ నిత్యకర్మాణి గత్వా ద్వారవతీమృషీన్. ద్వారవతీం = అగ్నిహోత్రశాలామ్. స్థాపయేద్విధివద్భక్త్యా పఞ్చామృతరసైశ్శుభైః, చన్దనాగరుకర్పూరై ర్విలిప్య చ సుగన్ధిభిః. పూజయే ద్వివిధైః పుష్పైః గన్ధధూపాదిపుష్పకైః, సమాచ్ఛాద్య శుభైర్వస్త్రైః సోపవీతైర్యథావిధి. తతో నైవేద్యసంపన్నై రర్ఘ్యం దద్యాచ్ఛుభైః ఫలైః, పూజయస్వ ఋషీన్ దివ్యానరుంధత్యా సమన్వితాన్. కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః, జమదగ్ని ర్వసిష్ఠశ్చ సాధ్వీ చైవాప్యరుంధతీ. మంత్రేణానేన సప్తర్షీన్ పూజయేత్సు సమాహితః, వ్రతేన ఋషిపంచమ్యాః కృతేనైవ ద్విజోత్తమ. ఋతుసంపర్కజో దోషః క్షయం యాతి న సంశయః. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. తచ్ఛ్రుత్వా సుమతిర్వాక్యం పరమం ఋషిభాషితమ్, గృహమేత్య వ్రతంచక్రే సభార్యశ్శ్రద్ధయాన్వితః వ్రతంతు ఋషిపంచమ్యా స్సర్వపాపప్రణాశనం, కృత్వాసర్వం యథోక్తం చ మాతాపిత్రోః ఫలందదౌ. వ్రతపుణ్య ప్రభావేన మాతా తస్య శ్వయోనితః, ముక్తా నృపతి శార్దూల విమానవరమాస్థితా. దివ్యాంబరధరాభూత్వా గతా స్వర్గంచ భారత, పితాఽపి స మృతోఽగచ్ఛత్ సుమతేః పశుయోనితః. స్వర్గం ప్రాప్తో మహారాజ వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః, దివ్యాంబరధరోభూత్వా గతస్స్వర్గం స భారత. కాయికం వాచికంవాపి మానసం యచ్చదుష్కృతం, తత్సర్వం విలయంయాతి వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః. తస్యయజ్ఞా యతేపుణ్యం తచ్ఛృణుష్వ నృపోత్తమ, సర్వవ్రతేషు యత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలమ్. సర్వదానేషు దత్తేషు తదేతద్వ్రతచారణాత్, కురుతే యా వ్రతం నారీ సా భవేత్సుఖభాగినీ. రూపలావణ్య యుక్తాచ పుత్రపౌత్రాది సంయుతా, ఇహలోకే సుఖం యాయాత్ పరత్రచ పరాంగతిమ్. ఏతత్తే కథితంరాజన్ వ్రతానాముత్తమంవ్రతం, సర్వసంపత్ప్రదంచైవ నారీణాం పాపనాశనమ్. ధనం యశశ్చ స్వర్గంచ పుత్రాదపి యుధిష్ఠిర, పఠతాం శృణ్వతాం చాపి దద్యాత్పాప ప్రణాశనమ్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణే ఋషిపంచమీ వ్రతకథా సంపూర్ణా.

ఋషిపంచమీ వ్రతోద్యాపనమ్.

యుధిష్ఠిరః.—కిమస్యోద్యాపనం ప్రోక్తం వ్రతపూర్ణ ఫలప్రదం,

సుమతిః కేనవిధినా చకార వద తత్త్వతః. శ్రీకృష్ణః. పూర్వస్మిన్ దివసే కుర్యా దేకభుక్తం సమాహితః, ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాత స్తతో గురు గృహం వ్రజేత్. ప్రార్థయే త్తం మహాచార్యో భవోద్యాపనకర్మణి, పూర్వో క్తేనైవ విధినా స్నాత్వా భక్త్యా సమాహితః. శుచౌ దేశే సమాలిప్య సర్వతో భద్రమండలే, అవ్రణం సజలం కుంభం తామ్రం మృణ్మయమే వచ సంస్థాప్య వస్త్రసంవీతం కంఠదేశే సుశోభనం, పంచరత్న సమా యుక్తం ఫలగంధాక్ష తైర్యుతమ్. సహిరణ్యం సమాసాద్య తామ్రేణ పట లేన వా, వంశమృణ్మయ పాత్రేణ యవపూర్ణేన చైవహి. ఆచ్ఛాదయే త్తచ్ఛేతేన లిఖేదష్ట దళంతతః, సౌవర్ణీః ప్రతిమాః కార్యా ఋషీణాం భావితాత్మనామ్. పలేన వా తదర్ధేన తదర్ధార్ధేన వా పునః, శక్త్యా వా కారయే త్తత్ర విత్తశాఠ్య వివర్జితః. వితానం పంచవర్ణంచ ఫలపుష్పసమ న్వితం, బధ్నీయాదుపరి శ్రీమత్సంభారాన్ సంవిధాయచ. మధ్యాహ్నే పూజయేద్భక్త్యా ఋషీన్ శ్రద్ధాసమన్వితః, కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః. జమదగ్ని ర్వసిష్ఠశ్చ సాధ్వీచైవాప్యరుంధతీ, గృహ్ణంత్వర్ఘ్యం మయా దత్తం తుష్టా భవతు మే సదా. ఏవం పూజాం చ నిర్వర్త్య ఋషీన్ ధ్యాత్వా సమాహితః, అనేన విధినా సప్త వర్షాణి వ్రతమాచరేత్. ఆచామధ్యే తథాచాంతే కుర్యాదుద్యాపనం బుధః, ఆచార్యాన్ వరయేత్సప్త వేదవేదాఙ్గ పారగాన్. ప్రతిమాస్సప్తకుర్వీత సువర్ణేన స్వశక్తితః, జటిలాః స్నాతకసూత్రాశ్చ కమణ్డలుసమన్వితాః. సం స్థాప్య కలశేష్వేతాన్ మృణ్మయేష్వ వ్రణేషు చ, స్నాపయే ద్విధివద్భ క్త్యా పంచామృత రసాదిభిః. పూర్వోక్త విధినారాజన్ కృత్వాపూజాం సమాహితః, రాత్రౌ జాగరణంకుర్యాత్పురాణ శ్రవణాదిభిః. కృతనిత్య క్రియః ప్రాత ర్జుహుయా త్తిలసర్పిషా, వైదికో హ్యథ పౌరాణ అధికారో మనుస్మృతిః. సహస్రేయాం స్వహోవాథ నామమంత్రైస్తు వా పృథక్, అష్టోత్తర సహస్రంవా శతమష్టోత్తరం తు వా. పునఃపూజాం తతఃకృత్వా గురుం సంపూజయేద్వ్రతీ, స్వర్ణాఙ్గుళీ యవాసోభిః కుండలా మృష్టతాజ నైః. సప్తగా శ్చైవ దాతవ్యా వస్త్రాలంకార సంయుతాః, దద్యాదేకాం సవత్సాం చ గురవే గాం పయస్వినీమ్ పూజయే దృత్విజస్సప్త వాసోభి ర్దక్షిణాదిభిః, కలశానుప స్కరాంశ్చ దద్యాత్తేభ్య స్స్వభక్తితః. ఆచార్యా

చ సపత్నీకం ప్రణిపత్య క్షమాపయేత్, పూజయే ద్బ్రాహ్మణాన్ భక్త్యా దీనానాథాన్ ప్రతర్ప్య చ. సోపస్కరాస్తాః ప్రతిమా ఆచార్యాయ నివేదయేత్, లబ్ధ్వానుజ్ఞాం తు భుఞ్జీత ఇష్టై ర్బన్ధుజనై స్సహ. ఉద్యాపన విధిః ప్రోక్త స్సర్వవ్రతాయుం ఫలార్థినామ్, అనేక విధినా సమ్యగ్ వ్రతమేత త్సమాచరేత్. సర్వవ్రతేషు యత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం, సర్వ దానేషు దత్తేషు తదేతద్వ్రతచారిణామ్. ఏవం యా కురుతే భూప ఉద్యాపన విధింపరం, సర్వపాపవినిర్ముక్తా స్వర్గలోకే మహీయతే. ఇహ లోకే చిరం కాలం భర్త్రా సహ శుచిస్మితా, పుత్రపౌత్రైః పరివృతా భుక్త్వా భోగాన్మనోహరాన్. నిష్పాపా సుభగా నిత్యం లభతే చాక్ష యాంగతిమ్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే ఋషిపంచమీ వ్రతోద్యాప నవిధి స్సంపూర్ణా.

మాఘశుక్ల పంచమ్యాం వసన్త ప్రవృత్తిః.

సా మధ్యాహ్న వ్యాపినీ కార్యా. ముహూర్తమాత్ర సత్వేఽపి పరా గ్రాహ్యా. తత విష్ణోః పూజా కార్యా. మాఘమాసి సితే పక్షే పఞ్చమ్యాం పూజయేద్ధరిమ్, పూర్వవిద్ధా ప్రకర్తవ్యా వసంతాదౌ తథై వచ. చైత్రశుక్ల పఞ్చమీవత్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయే దితిప్రసంగః.

షష్ఠీ వ్రతారంభః. లలితా వ్రతమ్.

తత్ర భాద్రపదశుక్ల షష్ఠ్యాం లలితావ్రతమ్. సా మధ్యాహ్న వ్యాపినీ గ్రాహ్యా. ఇదం ఘూర్జరదేశే ప్రసిద్ధమ్. అత్ర భాద్రపదకృష్ణ షష్ఠ్యాం కపిలాషష్ఠీవ్రతం. తత్ర యోగవిశేషేణ పూర్వస్యాం వా కా ర్యమ్. భాద్రే మాస్యసితే పక్షే భానౌ చైవ కరే స్థితే, పాతేకుజే చ రోహిణ్యాం సా షష్ఠీ కపిలా స్మృతా సంయోగే తు చతుర్ణాం చ నిర్దిష్టా పరమేష్ఠినా. తత్ర సూర్యదేవతాప్రార్థన తత్పూజన తర్పణ హవ నాదికం కృత్వా కపిలాం గాం దద్యాదితి వ్రతవిధిః.

కపిలాషష్ఠీ.

కపిలాం పూజయేద్దేవీం సవత్సాం పాపనాశనీమ్, వస్త్రయుక్తాం సఘంటాం చ స్వర్ణశృంగ విభూషితామ్. తామ్రపృష్ఠీం రౌప్యఖురీం

కాంస్యదోహ సమన్వితామ్, మంత్రేణానేన తాం దద్యాత్ బ్రాహ్మణాయేని శక్తితః. కపిలే సర్వభూతానాం పూజనీయాసి రోహిణి, సర్వతీర్థమయీ యస్మా దతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే. కపిలే పుణ్యాకర్తాసి నిష్పాపే పుణ్యాకర్మణి, మాముద్ధరయ పాపాత్తు దదతో హ్యక్షయంకురు. ఇతి ప్రార్థ్య గోదానముక్తమ్.

కార్తికే స్కంధషష్ఠీవ్రతమ్. తత్ర సుబ్రహ్మణ్యపూజా కార్యా

మార్గశీర్ష శుక్లే భాద్రపదే వా చమ్పా షష్ఠీ వ్రతమ్.

అథ సప్తమీవ్రతాని.

చైత్రశుక్ల సప్తమ్యాం గఙ్గోత్పత్తిః. తత్ర గంగాపూజా విశేషఫలదా. శ్రావణకృష్ణ సప్తమ్యాం శీతలా వ్రతమ్.

భాద్రపదశుక్ల సప్తమ్యా ముక్తాభరణ వ్రతమ్.

స్నాత్వా. ఆచమ్య. సంకల్ప్య. ఉమాశోభిత వామాంగం శుద్ధస్ఫటికసన్నిభం, బాహుభి శ్శూలడమరుకపాలాభయశోభితైః. చతుర్భిస్సహితం హస్తై శ్శంకరం లోకశఙ్కరం. ఉమామహేశ్వరాయనమః. ధ్యాయామి. ఆవాహయామి దేవేశం భవన్తం భక్తవత్సలం, గృహాణ మత్కృతాం పూజాం పార్వతీసహిత ప్రభో. ఆవాహనమ్. మాక్తికైః పుష్యరాగైశ్చ నానారత్నైశ్చ శోభితం, దివ్యం సింహాసనం చారు ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఆసనమ్. స్వర్ణపాత్ర స్థితందివ్యం జాహ్నవీజల శోభితం, గంధపుష్పాక్షతైస్సార్ధం పాద్యం స్వీకురు శఙ్కర. పాద్యమ్. పవిత్రోదక సంయుక్తం సువర్ణకలశస్థితమ్, అర్ఘ్యం గృహాణ దేవేశ శూలపాణే నమోఽస్తుతే. అర్ఘ్యమ్. ఆచమ్యతాం మహాదేవ మయా భక్త్యా ప్రకల్పితైః, సర్వతీర్థాహృతైః స్వచ్ఛైః స్వర్ణపాత్రస్థితైర్జలైః, ఆచమనమ్. గంధైః పఞ్చామృతైశ్శుద్ధైః పంచకంబూదకైశ్శుభైః, స్నాపయామి మహాదేవ భవన్తం నిత్యనిర్మలమ్ పఞ్చామృతస్నానమ్. త్ర్యమ్బకాయ చ శర్వాయ సర్వభూత ప్రియాయచ, స్నానేనానేన దేవేశ సుప్రీతో భవ శఙ్కర. ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రైః. శుద్ధోదకస్నానమ్. గజాజిన పరీవీత వ్యాఘ్ర చర్మాంబరప్రియ, దుకూలవస్త్రయుగళం గృహ్యతాం పార్వతీపతే. వస్త్రమ్. ఉపవీతం గృహాణేశ ఫణిరాజవిభూషిత,

బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం సువర్ణ పరికల్పితమ్. యజ్ఞోపవీతమ్. నానాభరణ నాగేంద్ర కంకణాసంత వైభవ, నానావిధాన లంకారాన్ గృహాణ పరమేశ్వర. ఆభరణాని. విభూతిభూషణ శ్రీమన్ విభూతిభర నాసిత, సుగంధం చందనంచారు గృహ్యతా మనులేపనమ్. సుగంధీని సుపుష్పాణి నానాగంధాక్షతాని చ, సంపాదితాని రమ్యాణి గృహాణేష్ట ఫలప్రద. తిలాక్షతపుష్పాణి. అథాంగపూజా -శంకరాయనమః పాదౌ పూజయామి. గౌర్యై పా...మి. శర్వాయనమః జానునీ. శర్వాణ్యై నమః జాను..మి. ఆనందాయనమః జంఘే. శోకవినాశిన్యై జంఘే. శివాయ ఊరూ. శుభాయై ఊరూ. ఆనందాయనమః కటిం. ఆనందిన్యై నమః కటిం. భవాయనాభిం భవాన్యైనాభిం. శంకరాయహస్తౌ. ఆనంద కారిణ్యైహస్తౌ. నీలకంఠాయ కంఠం. ఉత్కంఠిన్యైనమః కంఠం రుద్రాయకరౌ. నృత్తశీలాయైకరౌ. నృత్తశీలాయ బాహూన్ లలితాయై బాహూన్. వృషేశాయముఖమ్. విలాసిన్యైముఖం విశ్వచక్రాయస్మితమ్. విశ్వచక్రాయైస్మితమ్. త్రినేత్రాయ నేత్రాణి. త్రినేత్రాయై నేత్రే. తాండవేశాయ భ్రువౌ. నృత్తప్రియాయై భ్రువౌ. హవ్యవాహనాయ లలాటం. ఇంద్రాణ్యైలలాటమ్. గంగాధరాయ మకుటమ్. స్వాహాయై మకుటమ్. సర్వేశాయ శిరః. సర్వేశ్వర్యైశిరః. మహాదేవాయ సర్వాంగాని. పార్వత్యైనమః సర్వాంగాని. అథ దోరగ్రంథిపూజా. కామరూపాయ నమః ప్రథమగ్రంథిం పూజయామి. ఆద్యంతరహితాయ ద్వి. గ్రం. హరాయ తృ. గ్రం. చంద్రచూడాయనమః చ. గ్రం. స్మరహరాయ పం. గ్రం. పార్వతీ ప్రియాయ షష్ఠ. గ్రం. మదనమథనాయసప్త. గ్రం. సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయ అ. గ్రం. ప్రమథాధిపతయే న. గ్రం. బ్రహ్మేంద్రార్చితాయ ద. గ్రం. అర్ధనారీశ్వరాయ నమః ఏ. గ్రం. ఉమామహేశ్వరాభ్యాం. ద్వాదశగ్రంథిం. నమస్తే దక్షయజ్ఞఘ్న సర్వలోక పితామహ, దేవ్యాసహ మహాదేవ ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతః ధూపః. నమస్త్రైలోక్య నాథాయ నమస్తే త్రిపురాంతక, గృహాణ దీపకంచేవ త్రైలోక్యతిమిరాపహ. సాజ్యం త్రివర్తిదీపమ్. దివ్యాన్నం షడ్రసోపేతం నానాభక్ష్య సమన్వితం, నైవేద్యం గృహ్యతాందేవ భుక్తిముక్తి ప్రదాయక. నైవేద్యమ్. సురాసురా

ర్చిత విభో కర్పూరేణ చ సంయుతమ్, తాంబూలముత్తమం దేవ దేవేశ ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్. హిరణ్యరూప ఇతి సువర్ణపుష్పమ్. సోమోవా ఏతస్యేతి నీరాజనమ్. త్ర్యంబకేతి మంత్రపుష్పమ్. ఉమాపతే పశుపతే త్రైలోక్యాధిపతేప్రభో, ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం మమ పుత్ర ఫలప్రద. ప్రదక్షిణమ్. విశ్వనాయకౌ విశ్వముఖౌ విశ్వపాతకరౌ శివౌ, ప్రసన్నవదనౌవందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ. నమస్కారః. ఉమామహేశ్వరౌదేవౌ సర్వలోక పితామహౌ, వ్రతేనానేన సుప్రీతౌ భవతాం మమసర్వదా. ఇతి ప్రార్థనా. వంధ్యాత్వనాశనార్థాయ పుత్రపౌత్రాభివృద్ధయే, మాహేశ్వర మిదంసూత్రం ధారయామి మహేశ్వర. దోరగ్రహణమ్. నమః ప్రమథనాథాయ నమః కైలాసవాసినే, నమో గ్రంథిషు సంస్థాయ నమస్సూత్రస్వరూపిణే. సంతానసౌఖ్య ముపలబ్ధుమతీ ప్రహృష్టా వాఞ్ఛన్తి నిర్మలగుణా వసుదేవముఖ్యాః, సంపూజ్య శైలతనయా పతిమాదిదేవం బధ్నన్తి దక్షిణకరే వరదోరకం తే. దోరబన్ధనమ్. గోత్రజాపతయే తుభ్యం నేత్రత్రయ సుశోభిత, విసృజామి మహాదేవ జీర్ణదోరం శివాజ్ఞయా. జీర్ణదోరవిసర్జనమ్. ఆదిత్య తేజసోత్పన్నాః రాత్రింకర వినిర్మితాః, వటకాః కామదానిత్యం శాన్తిం యచ్ఛన్తుదానతః. వాయనదానం. ఉమేశః ప్రతిగృణ్హాతు ఉమేశో వై దదాతి చ, ఉమేశస్తారకో భాభ్యాం ఉమేశాయ నమోనమః. ఇతి పూజావిధానమ్.

అథ కథా.

ఋషయః. పురా సూతం మహాత్మానం దృష్ట్వా సత్కార పూర్వకం, తతస్తు మునయస్సర్వే వంధ్యాత్వ హరముత్తమమ్. వదనశ్రోతుమిచ్ఛామః వ్రతం సంపత్కరం శుభమ్. సూతః. పురాకృష్ణం మహాత్మానం ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః, వంధ్యాత్వనాశనం బ్రూహి వ్రతంకృష్ణ మహామతే. కృష్ణః. మునీంద్రో రోమశో నామ మధురాఖ్యాం పురీగతః, అర్చితో వసుదేవేన దేవక్యా చ యుధిష్ఠిర. ఉపవిష్టః కథాః పుణ్యాః కథయిత్వా మనోరమాః, తతః కథయితుం భూయః కథామేతాం ప్రచక్రమే. కంసేన తే హతాః పుత్రాః జాతాస్సర్వే పునఃపునః, మృతవత్సా దేవకి త్వం పుత్రదుఃఖేన దుఃఖితా. యథా చంద్రముఖీ దీనా బభూవ నహుషప్రియా, పశ్చాచ్చీర్ణ వ్రతాచైవ బభూవ ధృతవత్సకా.

త్వం చాపి దేవకీదేవి భవిష్యసి న సంశయః. దేవ్యువాచ. కథం చంద్రముఖీ బ్రహ్మన్ బభూవ నహుషప్రియా, కిం వా చీర్ణం వ్రతం పుణ్యం తయా సంతతివర్ధనమ్. సపత్నీ దర్పదలనం సౌభాగ్యారోగ్యదం ప్రభో, ఏతత్సమస్తం విస్తార్య బ్రూహి మే మునిపుఙ్గవ రోమశఉవాచ. అయోధ్యాయాం పురా రాజా నహుషో నామవిశ్రుతః, తస్యాసీ ద్రూపసంపన్నా దేవీ చన్ద్రముఖీ ప్రియా. తథా తస్యైవ నగరే విష్ణుగుప్తోఽభవ ద్ద్విజః, ఆసీద్గుణవతీ తస్యపత్నీ భద్రముఖీ ప్రియా. తయోరాసీ ద్దృఢా ప్రీతిః స్పృహణీయా పరస్పరం, అథ తే ద్వేచ సఖ్యౌచ స్నానార్థం సరయూజలే. ప్రాప్తే ప్రాప్తాశ్చ తత్రైవ బ్రాహ్మణ్యో నాగరాంగనాః, స్నాత్వా తాం మండలం చక్రుః స్తనన్ధ్యేఽవ్యక్తరూపిణమ్, లేఖయిత్వా శివం శాన్తం ఉమయా సహశఙ్కరం, గంధపుష్పాక్షతైర్భక్త్యా పూజయిత్వా యథావిధి. ప్రణమ్య గన్తుమనసో వ్రతమూచుశ్చ తాః స్త్రియః, ఊచుశ్శంకరోఽస్మాభిః పార్వత్యా సహపూజితః. బద్ధ్వా సూత్రమయం తంతుం శివస్యాత్మా నివేదితః, ధారణీయ మిదం తావద్యావత్ప్రాణావధారణమ్. తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా సఖ్యౌ తచ్చక్రతుర్వ్రతం, కృత్వా తన్తుమయంతత్ర బద్ధ్వా దోర్భ్యాం సుదోరకమ్. తతస్తా స్స్వగృహం జగ్ముః స్వసఖీభిస్సమావృతాః, కాలేన మహతా తాభ్యాం విస్మృతం తద్వ్రతం శుభమ్. ప్రమత్తయా చంద్రముఖ్యా విస్మృతం చ సుదోరకమ్, భద్రముఖ్యా తథాభద్రం విస్మృతం సర్వమేవ తత్. మృతే కైశ్చిదహోరాత్రైః సా బభూవ ప్లవంగమా, భద్రాఖ్యా కుక్కుటాజాతా వ్రతభఙ్గా చ్ఛుభాననే. కాలేన పఞ్చతాంప్రాప్తే సఖీభావాత్సహైవతే, తథైవమాధురే దేశేజాతే గోకులసంకులే బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణీజాతా క్షత్త్రియా క్షత్త్రియా తథా, రాజ్ఞో జాయా బభూవాథ లక్ష్మీనాథస్యవల్లభా. ఈశ్వరీనామ విఖ్యాతా యా సా చంద్రముఖీపురా, నామ్నాభద్రముఖీ యాసీ ద్భూషణా నామ సాభవత్. అగ్నిమీళస్య యాదత్తా పిత్రాతస్య పురోధసః, అతీవ వల్లభా చాసీ ద్భూషణా భూషణప్రియా. భూషితా భూషణవరై రూపేణాలంకృతా స్వయం, పుత్త్రా బభూవు ర్బహవో భూషణాయా స్తథైవచ. మాతృవద్రూప సంపన్నాః పితృవద్ధర్మశాలినః, సఖ్యౌ బభూవతు స్తద్వజ్జాతే

జాతిస్మరే కిల. పునర్నిరంతరాప్రీతి స్తయోరాసీద్దృఢా పురా, కాలే
బహుతిథా యాతే త్యక్త్వాశ త్యక్తయావనా. మధ్యే వయసి సా రాజ్ఞీ
వరంపుత్ర మజీజనత్, ఈశ్వరీరోగిణం మూకం ప్రజ్ఞాహీనం చ నిస్స్వ
నమ్. తాదృశోఽపి మహాభాగే మృతోఽసౌ నవవార్షికః, తతస్తాం
భూషణాద్రష్టుం ఈశ్వరీం పుత్రదుఃఖితామ్. సఖీభావా దతిస్నేహాత్
పుత్రైః స్వైః పరివారితా, అముక్తా భరణాభద్ర స్వరూపేణైవ శోభి
తా. తాందృష్ట్వా తాదృశీం భవ్యాం ప్రజజ్వాలేశ్వరీరుషా, తతోఽగృ
హాం ప్రేషయిత్వా బ్రాహ్మణీం తీ వ్రమత్సరా. చింతయామాస సా రాజ్ఞీ
తస్యాః పుత్రవధం ప్రతి, నిశ్చిత్య చేతసా క్రూరా ఘాతయామాస
తత్సుతాన్. హతా హతాశ్చ తే పుత్రాః పునర్జీవంత్యనామయా, తద
ద్భుతతరం దృష్ట్వా సఖీమాహూయ భూషణామ్. ఉపవేశ్యాసనే శ్లక్ష్ణే
బహుమాన పురస్సరం, అపృచ్ఛ ద్వినయావిష్టా రాజ్ఞీసా భృశవిస్మితా.
బ్రూహి తథ్యం మహాభాగే కిం త్వయా సుకృతం కృతం, దానం వ్రతం
తపోవాపి శుశ్రూషణ ముపోషితమ్. యేన తే నిహతాః పుత్రాః పున
ర్జీవం త్యనామయాః, స్వతంత్రా బహుపుత్రా సా జీవవత్సా సుశోభనే.
అముక్తాభరణా నిత్యం భర్తు శ్చైతస్యవస్థితా, అతీవ శోభనే భద్రే య
థార్థం వక్తుమర్హసి. భూషణా. శృణుదేవి ప్రవక్ష్యామి జన్మాన్తరవిచేష్టి
తమ్, కిం తద్ధి విస్మృతం సర్వ మయోధ్యాయాం కృతం చ యత్.
ఆవాభ్యాం వ్రతవైకల్యా ప్రవృత్తాభ్యాం వరాననే, యేన త్వం ప్లవగీ
జాతా జాతాహం కుక్కుటాతథా. తథాపి వ్రతవైకల్యం త్వ యా చావ
శ్యతః కృతమ్, మయా తు సర్వభావేన చేతస్యాధ్యాయ శంకరమ్. తిర్య
గ్యోన్యనుసారేణ మనోవృత్త్యా ప్యనుష్ఠితమ్, ఏతద్ధి కారణం భద్రే నా
స్యప్యకించి త్కరోమ్యహమ్. రోమశః. ఇత్యాకర్ణ్య చ సంస్మృత్య
పూర్వజన్మ విచేష్టితమ్, ఈశ్వరీ చ తయా సార్థం పునశ్చక్రే వ్రతం
శుభమ్. వ్రతస్యాస్య ప్రభావేన పుత్రపౌత్రాదిసంపదమ్. భుక్త్వా సా
భాగ్యమతులంమృతా శివపురం గతా, తస్మాత్త్వ మపి కల్యాణి వ్రతమే
తత్సమాచర, కృతేచాస్మిన్ వ్రతే దివ్యే జీవపుత్రా భవిష్యసి. దేవీ.
బ్రహ్మన్నాఖ్యాహిమే సమ్యగ్ వ్రతమే తత్సుఖప్రదం, సంతానవృద్ధికర
ణం శివలోక ప్రదంనృణామ్. రోమశః. భద్రే భాద్రపదే శుక్లే సప్త

మ్యాం సలిలాశయే, స్నాత్వాతు మండలంకృత్వా విలిఖేత్పార్వతీం
శివమ్. భక్త్యా సంపూజ్య విధివత్కరే బద్ధ్వాసుదోరకం, యావజ్జీవం
మయాత్రాతు శివస్య విని వేదితః ఇత్యేవం సమయంకృత్వా తతః ప్ర
భృతిదోరకం, సౌవర్ణం రాజతంవాపి సూత్రం వాధారయేత్కరే. వట
కాన్విష్టకాన్ దద్యాత్ శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే, భుంజీత స్వయను
ష్యేవం మహాదేవ మనుస్మరన్. ఏవం ద్వాదశవర్షాణి వ్రతం కుర్యాద్య
థాక్రమం, ఆదౌ మధ్యే తథాచాంతే కుర్యా దుద్యాపనం మహత్.
ఆచార్యం వరయిత్వాతు శివభక్తం సుధార్మికం, విప్రాన్ ద్వాదశసం
ఖ్యాకాన్ వేదశాస్త్ర విశారదాన్. తేషాంచ వరణంకృత్వా బ్రాహ్మ
ణాన్ వృణుయాత్తతః, ఏవం వస్త్రాణి ప్రతిమాః కలశాన్ ద్వాదశాన్
శుభాన్. ప్రతిమావస్త్ర సంయుక్తాః పూజయిత్వా యథావిధి, త్ర్యంబ
కేతి మంత్రేణ ఉపచారాన్ యథాక్రమం. రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా
ఉమాపతి మనుస్మరన్, గృహమాగత్య మేధావి పూజయిత్వా సదా
శివం. స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ హోమంకుర్యా ద్విచక్షణః, తిలాక్ష
తాజ్య సహితం మూలమంత్రేణ హావయేత్, ప్రతిమావస్త్ర సంయు
క్తా బ్రాహ్మణేభ్యో నివేదయేత్, బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్దక్షిణాభి
శ్చ తోషయేత్. బంధుభిస్సహ భుంజీత సదా ప్రీతికరో భవేత్, ఏత
త్తే కథితందేవి త్వం కురు వ్రతముత్తమమ్. వ్రతస్యాస్య ప్రభావేన జీవ
పుత్రా భవిష్యసి, తచ్ఛ్రుత్వా దేవకీదేవీ చకార వ్రతముత్తమమ్. శివ
ప్రసాదాద్దేవక్యా జాతోఽహం పాండవాగ్రజ, ఇదం వ్రతం తు సర్వే
షాం వంధ్యాత్వ వినివృత్తయే. ఇదం తు ధర్మరాజస్య వాసుదేవేన చో
దితం, ఏతద్వః కథితం సర్వం శృణుధ్వం మునిపుంగవాః. ఇదం సత్యమి
దం సత్యం రోమశేన సుభాషితమ్, యే పఠన్తీదమాఖ్యానం శృణ్వన్తి
శ్రద్ధయాఽన్వితాః. తే సర్వే పాపనిర్ముక్తా స్తే యాంతి శివమవ్యయమ్.
ఇతి స్కాన్దపురాణే అముక్తాభరణ సప్తమీవ్రతమ్.

మూలర్క్షే సరస్వతీ స్థాపనమ్.

అథాశ్వీజ శుక్ల సప్తమ్యాం సరస్వతీపూజా ఉదయవ్యాపిని
గ్రాహ్యా. యుగాద్యావర్ష వృద్ధిశ్చ సప్తమీ పార్వతీప్రియా, రవేరుదయ
మీక్షన్తే లతాసు తిథియుగ్మకే. ఇతి వ్రతాపమార్తాండే భవిష్యోక్తేః.

వర్షవృద్ధిర్జన్మతిథిః, తత్రైవ మూలానక్షత్రే పుస్తకస్థాపనముక్తమ్. రుద్రయామళే. మూలఋక్షే సురాధీశ పూజనీయా సరస్వతీ, పూజయేత్ప్రత్యహం యావత్ శ్రవణాంతే విసర్జయేత్. నాధ్యాపయేన్న చలిఖేత్ నాధీయీత కదాచన, పుస్తకేస్థాపితే దేవ్యాం విద్యాకామో ద్విజోత్తమః. అహం భద్రాచ భద్రాహం నావ ఘోరంతరం క్వచిత్. సరస్వతీ. మూలేనావాహ్యయద్దేవీం శ్రవణేన విసర్జయేత్. ఇతి సరస్వతీస్థాపనమ్.

రథసప్తమీ స్నానవిధిః.

అథ మాఘ శుకసప్తమ్యాం రథసప్తమీవ్రతమ్ అస్యాం స్నానవిధిరుక్తా. తచ్చ అరుణోదయవ్యాపిన్యాం కార్యం. తదుక్తం మదనరత్నే స్మృతిసంగ్రహే. సూర్యగ్రహణతుల్యా సా శుక్లా మాఘస్యసప్తమీ, అరుణోదయవేళాయాం స్నానం తత్ర మహాఫలమ్. మాఘమాసి సితే పక్షే సప్తమీ కోటిపుణ్యదా, కుర్యాత్స్నానార్ఘ్యదానాభ్యాం మాయురారోగ్య సంపదః. దినద్వయే అరుణోదయవ్యాపి త్వే పూర్వైవ. సౌవర్ణేరాజతేతామ్రే భక్త్యా లోహమయేతథా, తైలేన వర్తిర్దాతవ్యా మహాపాత్రే తు రజ్జితా. సమాహిత మనాభూత్వా దీపం శిరసిధారయేత్, భాస్కరం హృదయే ధ్యాత్వా ఇదం మంత్ర ముదీరయేత్. నమస్తే రుద్రరూపాయ రసానాం పతయేనమః, అరుణాయ నమస్తేఽస్తు హరిదశ్వ నమోఽస్తుతే. జలేప్రదీపాన్సంప్లావ్య సమర్ప్య పితృదేవతాః, లోలార్క రథసప్తమ్యాం స్నాత్వా గఙ్గాదిసఙ్గమే. సప్తజన్మకృతైఃపాపైః ముక్తిర్భవతి తత్‌క్షణాత్. ఇతి గర్గః షష్ఠీ సప్తమియోగే వా రథారూఢాంశుమాలినః, యోగోఽయం పద్మకోనామ సహస్రార్కగ్రహైస్సమః. ఏతచ్చ స్నానదానాది స్మరణానంతరం శిష్టాచారాత్, సప్తార్క పర్ణాని సప్త బదరీపత్రాణి వా శిరసి నిధాయ తంత్రమంతః. యద్యత్కర్మ కృతంపాపం మయా సప్తసు జన్మసు, తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హన్తు సప్తమీ స్నానానంతర మర్ఘ్యంచ దాతవ్యం మంత్రపూర్వకం, సప్తసప్తవహ ప్రీత సప్తలోక ప్రదీపన. సప్తమ్యా సహితో దేవ గృహాణార్ఘ్యందివాకర, సప్తసప్తమహాసప్త సప్తద్వీపావసుంధరా. సప్తార్కపర్ణా న్యాదాయ సప్తమ్యాం స్నానమాచరేత్. అర్ఘ్యం. జనని త్వం హి భూతానాం సప్తమీసప్తసప్తికే, సప్తవ్యాహృతికే

దేవి నమస్తే సూర్యమాతృకే. ప్రార్థనా. ఇతి స్నానవిధిః. అనేనైవ తు మన్త్రేణ పూజయేచ్చ దివాకరమ్, కృత్వా షోడశధారాజన్ సప్తాశ్వ రథమండలే.

రథసప్తమీ వ్రతకథా.

యుధిష్ఠిరఉవాచ. కథం సా క్రియతే కృష్ణ మనుష్యై రథసప్తమీ, చక్రవర్తిత్వ ఫలదా యా హి ఖ్యాతా త్వయా మమ. కృష్ణ ఉవాచ. ఆసీత్కాంబోజవిషయే యువా వర్మానరాధిపః, వృద్ధే వయసి తస్యాసీత్సర్వవ్యాధియుతస్సుతః. తత్కర్మ పాపం సోఽపృచ్ఛ ద్వినీతం ద్విజపుంగవమ్, స ప్రాహ రాజన్ వైశ్యోఽయం కృపణః పూర్వజన్మని. దదర్శ రథసప్తమ్యాః క్రియమాణం వ్రతం నృప, వ్రతదర్శనమాహాత్మ్యాదుత్పన్నో జఠరే తవ, అదాతా విభవే యస్మాత్తస్మాత్స వ్యాధితో భవేత్. తతస్స రాజా పప్రచ్ఛ కిమేతస్య వినీయతామ్. యస్య సందర్శనాత్ప్రాప్తో లోకే స్థానమనుత్తమమ్, తదేవ క్రియతాం రాజన్ రథసప్తమిసంజ్ఞితమ్. వ్రతం పాపహరం యేన చక్రవర్తిత్వమాప్యతే రాజోవాచ. బ్రూహి విప్ర వ్రతం కృత్స్నం సవిధానం సమన్త్రకమ్. రోగిణాం చ దరిద్రాణాం సర్వసంపత్ప్రదాయకమ్. ద్విజ ఉవాచ, శుక్లపక్షే తు మాఘస్య షష్ఠ్యామాను ష్ఠయేద్గృహీ, స్నానం శుక్లపతిలైః కార్యం సద్యాదా విమలే జలే. వాపీకూపతటాకేషు విధివద్వర్ణధర్మతః, దేవాదీన్ పూజయిత్వా తు గత్వా సూర్యాలయం తతః సూర్యం సమ్యాజ్య నమస్కృత్య పుష్పధూపాక్షతైశ్శుభైః, ఆగత్య భవనం పశ్చాత్పఞ్చయజ్ఞాంశ్చ నిర్వపేత్. సంభోజ్యాతిథిబృందాంశ్చ బాలకానాశ్రితాన్ స్వయం, విద్యమానే దినేఽశ్నీయాత్ వాగ్యతస్తైలవర్జితమ్ రాత్రౌవిప్రాన్ సమాహూయ సర్వజ్ఞాన్వేదపారగాన్, సంపూజ్య నియమం కుర్యాత్సూర్యమాదాయ చేతసి. సప్తమ్యాం తు నిరాహారో భుక్త్వా భోగవర్జితః, భోక్ష్యేఽష్టమ్యాం జగన్నాథ నిర్విఘ్నం తత్ర మే కురు ఇత్యుచ్చార్య నృపశ్రేష్ఠ తోయం తోయేషు నిక్షిపేత్, తతో విసృజ్య తం విప్రం స్వపే ద్భూభమౌ జితేంద్రియః. తతః ప్రాత స్సముత్థాయ కృత్వా శౌచం శుచిర్నరః కారయిత్వా రథం దివ్యం కింకిణీజాలమాలినమ్. సర్వోపస్కర

సంయుక్తం రత్నైస్సర్వాంగ చిత్రితం, కాఞ్చనం రాజతం వాథ హ
యసారథి సంయుతమ్. తతో మధ్యాహ్న సమయే కృతస్నానా
దికో వ్రతీ. అతిర్యగ్వీక్షమాణస్తు పాషండాలాపవర్జితః. సౌరసూక్తం
జపేత్ప్రాజ్ఞ ఆగచ్ఛేత స్వమాలయమ్, నివృత్తనిత్యకార్యస్తు కృత్వా
బ్రాహ్మణవాచనమ్. వస్త్రమంటపికామధ్యే స్థాపయేత్తం రథోత్తమం
కుంకుమేన సుగంధేన చర్చయిత్వా సమన్తతః. మాలాభిః పుష్పదీపైశ్చ
సమన్తాత్పరివేష్టితమ్, ధూపేనాగరుమిశ్రేణ ధూపయిత్వా తతః పరమ్.
రథస్థం పూజయేద్భానుం సర్వసంపూర్ణలక్షణమ్. విత్తానుసారం
హైమం చ విత్తశాఠ్యవివర్జితః. శాఠ్యాద్వ్రజతి వై కల్య వైకల్యా ద్వి
భవం భవేత్, తతో దేవం సమభ్యర్చ్య సరథం సహసారథిమ్. పుష్పై
ర్ధూపై స్తథా గంధై ర్వస్త్రాలంకారభూషణైః, ఫలై ర్నానావిధైర్భ
క్ష్యై ర్నైవేద్యై ర్ఘృతపాచితైః. పూజయేద్భాస్కరం భక్త్యా మంత్రై
రేభిస్త్రిభిః క్రమాత్, భానో దివాకరాదిత్య మార్తాణ్డ జగతాంప
తే. అపాంనిధే జగద్రక్ష భూతభావన భాస్కర, ప్రణతార్తిహరాచిన్త్య
విశ్వచింతామణే విభో. విష్ణోఽహంసాదిభూతేశ ఆదిమధ్యాంత భాస్క
ర, భక్తిహీనం క్రియాహీనం మంత్రహీనం జగత్పతే. ప్రసాదాత్తవ
సమ్పూర్ణమర్చనం యదిహాస్తు మే, ఏవం సంపూజయేద్దేవం ప్రార్థయే
త్సుమనోగతమ్ దదాతి ప్రార్థితం భాను ర్భక్త్యా సంతోషితం నరైః, వి
హీనోఽపి విధివత్సర్వమేత త్ప్రకల్పయేత్. రథం ససారథిం సాశ్వం వర్ణ
కైర్భిన్న లేఖితం, ప్రాగుక్తేన విధానేన పూజయిత్వా సువిస్తరమ్. జాగ
రం కారయేద్రాత్రౌ గీతవాదిత్రనిస్వనైః, ప్రేక్షణీయైర్విచిత్రైశ్చ పుణ్యా
ఖ్యానకథాదిభిః. రథయాత్రాం ప్రపశ్యేత భానోరాయతనం శ్రియా.
అనిమీలితనేత్రస్తు నయేత్తాం రజనీం బుధః. ప్రభాతే విమలే స్నాత్వా
కృతకృత్యస్తతో ద్విజాన్, తర్పయేద్వివిధై రన్నై ర్ధాన్యై ర్వాసోవిభూ
షణైః. అశ్వమేధేన తుల్యం తదిదం బ్రహ్మవిదో విదుః, తతో దేయా
నిదానాని యథాశక్త్యా విచక్షణైః. రథస్తుగురవే దేయో యథోపస్క
రసంయుతః, సరక్తవస్త్రయుగళో రక్తదేవసమన్వితః. ఏవం చీర్ణవ్ర
తో రాజన్ కిం వాప్నోతి జగత్త్రయే, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కురు
త్వం రథసప్తమీమ్. యో వా రోగీ భవేత్పుత్ర స్తవ దయో నృప

సత్తమ, ప్రస్యాస్య ప్రభావేన ప్రసాదాద్భాస్కరస్యచ. భవిష్యతి మహాతేజా మహాబలపరాక్రమః, భోగాన్ సువిపులాన్ రాజన్ భుక్త్వా రాజ్యమకంటకమ్. దత్వాఽసౌరథసప్తమ్యాం జాయతే మానవో త్తమః, లభతే పుత్రపౌత్రాంశ్చ సూర్యలోకం స పశ్యతి. తత్రస్థిత్వా కల్పమేకం చక్రవర్తీ భవిష్యతి. కృష్ణ ఉవాచ. ఇతి సర్వం సమాఖ్యాయ తపో యుక్తో ద్విజోత్తమః, యథాగతం జగామాసౌ నృపస్సర్వం చకార హ. యథాదిష్టం ద్విజేన్ద్రేణ తత్తత్సర్వం బభూవహ, ఏవం స చక్రవర్తిత్వం ప్రాప్తవాన్ నృపనన్దనః శ్రూయతే యస్తు మాంధాతా పురాణేషు పరంతపః, య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేచ్చ యథావిధి. తస్యైవ తుష్యతే భానుర్యచ్ఛత్యేవం సుసంపదః. ఏవం విధం రథవరం రథవాజియుక్తం హైమం చ హైమశతదీధితినా సమేతమ్, దద్యాచ్చ మాఘసిత సప్తమివాసరే యోఽసౌ సర్వచక్రగతిరేవ మహీం భునక్తి. ఇతి రథసప్తమీ వ్రతకథా సమాప్తా. అత్రైవాచలా సప్తమీవ్రతం చ.

అష్టమీ వ్రతారంభః.

చైత్రశుక్లాష్టమ్యాం భవాన్యుత్పత్తిః. తత్ర యుగ్మవాక్యాత్పరా గ్రాహ్యా, అథ భవానీయాత్రోక్తా కాశీఖండే.

భవానీం యస్తు పశ్యేత శుక్లాష్టమ్యాం మధౌ నరః, న జాతు శోకం లభతే సచానంద మయోభవేత్.

అశోకాష్టమీ.

అశోకకలికాశ్చాష్టౌ యే పిబంతి పునర్వసౌ, చైత్రే మాసి సితాష్టమ్యాం న తే శోకమవాప్నుయుః. త్వామశోక నరాభీష్టం మధుమాససముద్భవమ్, పిబామి శోకసంతప్తో మామశోకం సదా కురు. పునర్వసుబుధోపేతాం చైత్రమాసి సితాష్టమీం, ప్రాతస్తు విధివత్ స్నాత్వా వాజపేయఫలం లభేత్. చైత్రే మాసి చ సంధ్యాయాం ప్రసుప్తే చ జనార్దనే, బుధాష్టమీ న కర్తవ్యా హన్తి పుణ్యం పురాకృతమ్. శుక్లపక్షేఽష్టమీ చైవ శుక్లపక్షే చతుర్దశీ, పూర్వావిద్ధా న కర్తవ్యా కర్తవ్యా పరసంయుతా. దినద్వయే తద్వ్యాప్తా వవ్యాప్తౌ హి

పూర్వా. ముహూర్త మాత్రసత్త్వేఽపి పరా. అత్ర వ్రతవిధిః శౌత్తరీయేషు ప్రశస్తతయా క్రియతే.

దశఫలవ్రతమ్.

అథ శ్రావణ కృష్ణాష్టమ్యాం దశఫల వ్రతమ్. తచ్చార్ధ రాత్ర వ్యాపిన్యాం కార్యం. రోహిణీసహితా కృష్ణా మాసి భాద్రపదేఽష్టమీ అర్ధ రాత్రే తు యోగోఽయం తులావత్యుదయే తథా. నియతాత్మా శుచిస్సమ్యక్ పూజాతంత్రం ప్రవర్తయేత్. విష్ణుధర్మోత్తరే తస్య పూజాకాలత్రోక్తేః. దినద్వయే అర్ధరాత్రవ్యాప్తౌ వాపరైవ, ప్రాతస్సంకల్ప కాలసత్త్వాత్, దివారాత్రి యోగాచ్చ. వర్జనీయా ప్రయత్నేన సప్తమీ సంయుతాష్టమీ. ఇతి బ్రహ్మవైవర్తే సప్తమీ యుక్తానిషేధాచ్చ. యదా పూర్వేద్యుర్నిశీథే కేవలాష్టమీ ఉత్తరే ద్యుర్నిశీథా స్పర్శినీ అష్టమీ రోహిణీ యుక్తా తదా పూర్వైవ గ్రాహ్యా. అష్టమ్యాః కర్మకాలసత్త్వాత్. రోహిణీయోగస్తు. నవమీ బుధాది యోగవత్ స్తావకః. నతునిర్ణాయకః. ఇతరథా. ప్రేతయోనిగతానాంతు ప్రేతత్వం నాశితం నరైః, యైః కృతా శ్రావణే మాసి అష్టమీ రోహిణీయుతా. కింపునర్బుధవారేణ సోమేనాపి విశేషతః, కింపునర్నవమీయుక్తా కులకోట్యాస్తు ముక్తిదా. ఇతి పాద్మవచనాత్. సరోహిణీమప్యష్టమీం విహాయ బుధనవమీయుతా కార్యా స్యాత్, విశేషావాప్తౌ రోహిణీయోగాదిమతీ స్వల్పార్ధ రాత్రవ్యాపినీ గ్రాహ్య యథా కథంచిదపి అష్టమ్యైవ ప్రధానం జన్మాష్టమీవ్రతే.

కృష్ణజన్మాష్టమీ జయన్తీ నిర్ణయః.

జయన్త్యాఖ్యం వ్రతం భిన్నం కృష్ణజన్మాష్టమీవ్రతాత్. ఇతి మాధవోక్త స్యాష్టమీ వ్రతాపేక్షయా భిన్నస్య జయన్తీ వ్రతస్యతు రోహిణీనక్షత్రం ప్రధానమ్. యథా తు ఏకస్మిన్నేవ దినే అష్టమీరోహిణ్యో ర్నిశీథయోగః తదానుష్ఠానం తన్త్రేణ కర్తవ్యం. దైవతైక్యాత్. యదా తు భిన్నభిన్నదినే కేవలాష్టమీ నిశీథయోగః ఉత్తరదినే తదా ఉభయం పృథక్కర్తవ్యమ్. ఉభయకరణాశక్తౌ తు జయంతీ వ్రతమేవ కర్తవ్యమ్. జన్మాష్టమీం పరిత్యజ్య జయన్తీం సముపోషయే దితి మాధవీయే దర్శనాత్. ఈమదష్టమీ సకలనవమీ బుధవారే రోహిణీయుతా

చేదపి జయన్తీ వ్రతం పృథగేవ. ఉదయే చాష్టమీ కించిన్నవమీ సకలాయది, భవేత్తు బుధసంయుక్తా ప్రాజాపత్యర్క్ష సంయుతా. అపివర్షశతేనాపి లభ్యతే యది వా నవా, ప్రాజాపత్యర్క్ష సంయుక్తా కృష్ణానభసి చాష్టమీ. ముహూర్తమపి లభ్యేత సోపోష్యా సా మహాఫలా. ఇతి విష్ణురహస్యాదా రహస్యాత్, యదా తు హ్రాసవృద్ధివశాత్ జన్మాష్టమీ వ్రతం కర్కటస్థే రవౌ భవతి జయన్తీయోగః, తదా ప్రాయేణ సింహస్థే రవౌ భవత్యేవ, తదా ఉభయవ్రతినా ఘుభయం ఉభయమాసే కర్తవ్యమ్. యదా సింహస్థే రవావపి జయన్తీయోగో న ఘటతే తదా స్మార్త జయన్తీ వ్రతలోప ఏవ. ఇతి ప్రామాణికాః.

అన్యేతు - వైష్ణవజయన్తీ వ్రతదినే వా స్మార్తజయన్తీ వ్రతినోఽపికుర్యుః, అకరణాదస్య కరణం శ్రేయ ఇతి న్యాయాత్.

మాధ్వవైష్ణవానాం శ్రీజయన్తీ.

వైష్ణవజయన్తీ నిర్ణయస్తు తదీయాగమబలాత్ అష్టమ్యారభ్య దశమీపర్యన్తం సంభవతీతి తత ఏవం జ్ఞాతవ్యః. అత్ర మాధ్వమతే ఇమానిసాధకాని. తథా భాద్రపదే మాసి కృష్ణాష్టమ్యాం కలాయుగే, అష్టావింశతి మే జాతః కృష్ణోఽసౌదేవకీసుతః. ఇతి కల్పతరౌ బ్రహ్మోక్తిః. యే న కుర్వన్తి జానన్తః కృష్ణజన్మాష్టమీవ్రతమ్, తే భవంతి నరాః ప్రాజ్ఞ వ్యాళవ్యాఘ్రాశ్చ కానసే. ఇతి స్కాందే. దివావా యదివా రాత్రౌ నాస్తి చేద్రోహిణీకలా, రాత్రియుక్తాం ప్రకుర్వీత విశేషేణేందుసంయుతామ్. ఇతి పురాణాంతరమ్. శ్రావణే బహులేపక్షే కృష్ణజన్మాష్టమీ వ్రతం, నకరోతి నరోయస్తు భవతి క్రూరరాక్షసః. ఇతి భవిష్యే. అథ జయన్తీసాధకాని. కృష్ణాష్టమ్యాం భవేద్యత్ర కలైకా రోహిణీయది, జయన్తీనామ సా ప్రోక్తా ఉపోష్యా సా ప్రయత్నతః. ఇతి వహ్నిపురాణే. అష్టమీ కృష్ణపక్షస్య రోహిణీ ఋక్షసంయుతా, భవేత్ప్రోష్ఠ పదే మాసి జయన్తీ నామ సా స్మృతా. ఇతి విష్ణురహస్యే. ఇయం చాన్ద్రి శ్రావణే యదా న ఘటతే తదా సౌరశ్రావణే కర్తవ్యేత్యస్య సాధకాని. మాసి భాద్రపదేఽష్టమ్యాం నిశీథేఽకృష్ణపక్షకే, శశాంకే వృషరాశిస్థే ఋక్షే రోహిణిసంజ్ఞితే. యోగేఽస్మిన్ వసుదేవాచ్చ దేవకీ మామజీజనత్, భగవత్యాశ్చ తత్రైవ క్రియతే సుమహోత్సవః. యోగేఽ

స్మిన్ కథితేఽష్టమ్యాం సింహరాశి గతేరవౌ. సప్తమ్యాం లఘుభుక్కు-ర్యాదితి యుధిష్ఠిరం ప్రతిభగవదుక్తిః. శ్రావణేవా నభస్యేవా రోహిణీ సహితాఽష్టమీ, జన్మాష్టమీ జయంతీచ సింహరాశి గతేరవౌ. యదా కృష్ణానక్షత్రైర్లభ్యా సా జయన్తీ ప్రకీర్తితా. శ్రావణేన భవేద్యోగః నభస్యే తు భవేద్ధ్రువ మితివసిష్ఠ సంహితా, జన్మాష్టమీ జయన్తీచ శివరాత్రి స్తథైవచ, పూర్వవిద్ధైవ కర్తవ్యా తిథిభాంతేచ పారణమ్. ఇతి పృథఙ్నిర్దేశా త్సంజ్ఞాభేదాచ్చ వ్రతభేద స్స్వరసతః సిద్ధ ఇతి ప్రబలమిదంమతమ్.

పారణనిర్ణయః.

జయన్తీవ్రతే ఉభయాన్తే ముఖ్యమ్. తిథిరష్టగుణం హన్తి నక్షత్రంచ చతుర్గుణమ్, తస్మాత్ప్రయత్నతః కుర్యా త్తిథిభాంతే చ పారణమ్. ఇతి బ్రహ్మవైవర్తాత్. మహానిశాయాః ప్రాగ్రాత్రౌ వపి ఉభయాన్త సంభవే ఉభయాన్తే ఏవ కర్తవ్యా. అష్టమముహూర్తాత్మక మహానిశాయా ముభయాన్తసంభవే తృతీయదినే కర్తవ్యేతి స్మార్తగౌడానాం మతమ్. తిథ్యర్క్షయోర్యదా చ్ఛేదో నక్షత్రాన్త మథాపివా, అర్ధరాత్రేవ వాకుర్యా త్పారణం తు పరేఽహని. న రాత్రౌ పారణం కుర్యాత్ ఋతే వై రోహిణీవ్రతాత్, తత్ర నిశ్యపి తత్కుర్యాత్ వర్జయిత్వా మహానిశామ్. ఇతి హేమాద్రౌ బ్రహ్మాండపురాణే దర్శనాత్. సర్వేష్వేవోపవాసేషు దివా పారణమిష్యత ఇతి బ్రహ్మవైవర్తాత్. ఉభయాన్తః అన్యతరాన్తో వాదివైవ గ్రాహ్యః. రాత్రిపారణ విధాయకస్య స్తావకపరత్వాత్. గౌణమాహ. వహ్నిపురాణే, భాన్తేకుర్యా త్తిథేర్వాపి శస్తం భారత పారణమ్. ఇతి గారుడేపి. జయన్త్యాం పూర్వవిద్ధా యా ముపవాసం సమాచరేత్, తిథ్యంతే వోత్సవాన్తేవా వ్రతీకుర్వీత పారణమ్. సర్వవిశేషాణాం అపవాదమాహ. తిథ్యన్తే తిథిభాంతే వా పారణం యత్ర చోదితమ్, యామత్రయోర్ధ్వ గామిన్యాం ప్రాతరేవ హి పారణమ్. అయమేవ ఉత్సవాన్తః కాలః తిథ్యంతే వోత్సవాంతే వా వ్రతీ కుర్వీత పారణమ్. ఇతి కాలాదర్శాచ్చ. ఇతి సంక్షేపః.

జన్మాష్టమీ పూజావిధిః.

సప్తమ్యాం దన్తధావనపూర్వకం ఏకభుక్తం కృత్వా రాత్రౌ జితేన్ద్రియః ఉత్సవ ఉపవాసదినే ప్రాతః నిత్యనైమిత్తికం కృత్వా.

సూర్య స్సోమో యమః కాలః సంధ్యే భూతాన్యహః క్షపా, పవనో దిక్పతిర్భూమి రాకాశం ఖేచరాచరాః, బ్రాహ్మం శాసనమాస్థాయ కల్ప ధ్వమిహ సన్నిధిమ్. ఇతి ప్రార్థ్య. సఫల పుష్పాక్షతం జలపూర్ణం తామ్రపాత్ర మాదాయ మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య సకల పాపక్షయద్వారా అముకకామోఽహం శ్రీకృష్ణప్రీతయే అముక వ్రతంకరిష్య ఇత్యుక్త్వా తథా. వాసుదేవం సముద్దిశ్య సర్వపాపప్రశాన్తయే, ఉపవాసం కరిష్యామి కృష్ణాష్టమ్యాం నభస్యహమ్. అద్య కృష్ణాష్టమీదేవ త్వాంచ చంద్రం చరోహిణీమ్, అర్చయిత్వోపవాసేన భోక్ష్యేఽహంతు పరేఽహని. ఏనసో మోక్షకామోఽస్మి యద్గోవింద ప్రియోఽనిశం, తన్మే ముంచతు మాం త్రాహి పతితం శోకసాగరే. ఆజన్మమరణం యావన్మయా యద్దుష్కృతం కృతం, తత్ప్రణాశయ గోవిన్ద ప్రసీద పురుషోత్తమ. ఇతి చోక్త్వా పాత్రస్థం జలం భూమౌ జలే వానిక్షిపేత్. తతః కదలీ స్తంభ వాస్తాభిః తామ్రపల్లవయుత జలపూర్ణ నానావర్ణనూతన కలశైర్దీపైః పుష్పమాలైశ్చ యుతం మఙ్గళోపేతం, షష్ఠ్యా దేవ్యాఽధిష్ఠితం, దేవక్యాః సూతికాగృహం నిర్మాయ - తస్య సమన్తాద్భిత్తిషు సకుసుమాఞ్జలీన్ దేవగంధర్వాదీన్ ఖడ్గచర్మ ధరవసుదేవ దేవకీనన్దన యశోదాగర్భగోపీగోపాలాన్ కంసనియుక్తాన్ గోధేనుకుఞ్జరాన్ యమునాం తన్మధ్యే కాలీయం అన్యచ్చ తాత్కాలికం గోకులచరితం యథాసంభవం విలిఖ్య; సూతికాగృహమధ్యే ప్రచ్ఛాద్యపటావృతం మంచకంస్థాపయిత్వా; కలశార్చనం శంఖార్చనం చ కుర్యాత్. పురుషసూక్తేన న్యాసంకుర్యాత్. రంగవల్లీసమాయుక్తే సర్వతో భద్రమండలే, అవ్రణం సజలం కుంభం తామ్రం మృణ్మయమేవవా. సంస్థాప్య వస్త్రం సంవీతం కణ్ఠదేశే సుశోభితం, పంచరత్నసమాయుక్తం ఫలగన్ధాక్షతైర్యుతమ్. సహిరణ్యాం సమాచ్ఛాద్యాం తామ్రేణ పటలేన వా. వంశమృణ్మయపాత్రేణ యవపూర్ణేన చైవ హి. ఆచ్ఛాదయేచ్చ చేలేన లిఖేదష్టదళం తతః, కాంచనే రాజతీ తామ్రీ పైత్తలీ మృణ్మయీ చ వా. వార్క్షీ మణిమయీ చైవ వర్ణకైర్లిఖితాఽథవా. ఇత్యుక్తాన్యతమేన ప్రతిమాం విధాయ, అగ్న్యుత్తారణం కృత్వా, ప్రతిమాకపోలౌ స్పృష్ట్వా, తత్తద్దేవతా

నామ మూలమంత్రం ప్రణవాదిచతుర్థ్యన్తన్నామ "అస్మై దైవత్వ సంస్థాయై స్వా" హేతి మన్త్రం పఠన్ ప్రాణప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్. అస్మాఇత్యస్య స్థానే తత్తద్దేవతానామ గ్రాహ్యమ్. గాయద్భిః కిన్నరాద్యైః సతతపరివృతా వేణువీణానినాదైః శృంగారాదర్శకుంతప్రవరకృతకరైః కిన్నరైస్సేవ్యమానా, పర్యంకే స్వాస్తృతా యా ముదితతరముఖీ పుత్రిణీ సమ్యగాస్తే సా దేవీ దేవమాతాజయతి సువదనా దేవకీ దివ్యరూపా. ఇతిదేవకీం. మంచకే బాలకం సుప్తం మాతృజ్యేస్తనపాయినమ్, శ్రీవత్సవక్షసం శాన్తం నీలోత్పలదళచ్ఛవిమ్ ఏవం దేవక్యా సహ శ్రీకృష్ణం ధ్యాత్వా. ఓం నమో దేవ్యై శ్రియై ఇతి శ్రియం, దేవకీ సహితం వసుదేవం, యశోదాసహితం నన్దం, శ్రీకృష్ణసహితం బలదేవం, చండికాం చ, తత్తన్నామ మన్త్రేణ ధ్యాత్వాऽऽవాహ్య పూజాం కుర్యాత్, తతో గవ్యఘృతేన అగ్నౌవసోర్ధారాం జుహుయాత్. తతో జాతకర్మనాళచ్ఛేదన షష్ఠీపూజానామక కర్మాణి కుర్యాత్. తతశ్చన్ద్రోదయే రోహిణీసహితం చన్ద్రం స్థండిలే ప్రతిమాయాం వా వక్ష్యమాణమంత్రైః సంపూజయేత్, సోమాయ సోమేశ్వరాయేతి చన్ద్రపూజాయామ్. ధ్యాత్వా చతుర్భుజం దేవం శంఖచక్రగదాధరమ్, పీతాంబరం గోపయుతం లక్ష్మీయుక్తం విభూషితమ్. లసత్కౌస్తుభశోభాఢ్యం మేఘశ్యామం సులోచనమ్. ఇతి ధ్యానమ్. ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ జగద్యోనే రమాపతే, కలశేऽస్మిన్నధిష్ఠానే సన్నిధేహి కృపాంకురు ఆవాహనమ్ దేవదేవ జగన్నాథ గరుడాసన సంస్థిత, గృహాణాసనకం దివ్యం జగద్ధాతర్నమోऽస్తు తే, ఆసనమ్. నానాతీర్థాహృతం శుద్ధం నిర్మలం పుష్పమిశ్రితమ్, పాద్యం గృహాణ దైత్యారే విశ్వరూప నమోऽస్తు తే. పాద్యమ్. గంగాది సర్వతీర్థేభ్యో మయా నీతం సుశీతలం, గృహాణాచమనం కృష్ణ విశ్వపాయ నమోऽస్తు తే. ఆచమనమ్. గంధపుష్పాక్షతోపేతం ఫలేన చ సమన్వితమ్, అర్ఘ్యం గృహాణ దేవేశ మయా దత్తం హి భక్తితః. అర్ఘ్యమ్ దధిక్షౌద్రం ఘృతంశుద్ధంకపిలాయాః సుగంధిమత్, సుస్వాదుమధురం శౌరే మధుపర్కంగృహాణ మే. మధుపర్కమ్. పంచామృతేన స్నపనం కరిష్యామి సురోత్తమ, క్షీరోదధినివాసాయ లక్ష్మీకాంతా

యతేనమః. పంచామృతమ్ మందాకినీ గౌతమీ చ తాముపాచ సర స్వతీ, తాభ్యాం స్నానార్థమానీతం గృహాణ శిశిరం జలమ్. స్నానమ్. శుద్ధజాంబూనదప్రఖ్యం తటిద్భాసురరోచిషే, మయోపపాదితేతుభ్యం వాససీ చ గృహాణ భో. వస్త్రం. యజ్ఞోపవీతమితి యజ్ఞోపవీతం. కిరీట కుండలాదీని కాంచీవలయయుగ్మకం, కౌస్తుభం వనమాలాం చ భూష ణాని భజస్వ భో. ఇత్యాభరణాని. మలయాచలసంభూతం గంధసారం మనోహరం, హృదయానందనం చారు ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. చందనమ్. మాలతీచంపకాదీని యూథికావకులాని చ. తులసీపత్ర మిశ్రాణి గృహాణ సురసత్తమ. ఇతి పుష్పాణి. అథాంగపూజా. అనఘాయనమః పాదౌ. వామనాయ గుల్ఫౌ. శౌరయే జంఘే వైకుం ఠవాసినే ఊరూ. పురుషోత్తమాయ మేఢ్రమ్. వాసుదేవాయ కటిం. హృషీకేశాయ నాభిమ్. మాధవాయ హృదయమ్. మధుసూదనాయ కంఠం. వరాహాయ బాహూ. నృసింహాయ హస్తౌ. దైత్యసూదనాయ ముఖం. దామోదరాయ నాసికాం. పుండరీకాంక్షాయ నేత్రే. గరుడ ధ్వజాయ శ్రోత్రే. గోవిందాయ లలాటం. అచ్యుతాయశిరః. కృష్ణాయ సర్వాంగం. దేవకీం వసుదేవం చ రోహిణీంసబలాంతథా, సాత్యకించో ద్ధవాక్రూరావుగ్రసేనాధియాదవాన్. నన్దం యశోదాం తత్కాలే ప్ర సూతాగోపగోపికాః, కాళిన్దీం కాలియం చైవ పూజయేన్నామమంత్ర తః. ఉగ్రసేన ఇత్యాదిపదేన కకస్వవహిత దానవాదికానాం గ్రహణం చకారేణ యోగమాయాయాః దారికాయాః గనాం చ గ్రహణం పరివారదేవతాః సాత్యక్యాదయః. దేవక్యాగయోనందా దయశ్చాంగ దేవతాః.

అథ కృష్ణాష్టోత్తరశతనామావళిః.

శ్రీకృష్ణాయ నమః	లీలామానుష విగ్రహాయనమః	చతుర్భుజాత్త చక్రాసి గదా శంఖాద్యాయుధాయనమః
కమలానాథాయ	శ్రీవత్సకౌస్తుభ ధరాయ	దేవకీనందనాయ
వాసుదేవాయ	యశోదావత్సలాయ	శ్రీశాయ
సనాతనాయ	హరయే	నన్దగోపప్రియాత్మజాయ
వసుదేవాత్మజాయ		
పుణ్యాయ		

యమునా వేగ సంహారిణే నమః
బలభద్ర ప్రియానుజాయ
పూతనా జీవిత హారా [య
శకటాసుర మర్దనాయ
నంద వ్రజజనానన్దినే
సచ్చిదానంద విగ్రహాయ
నవనీతవిలిప్తాంగాయ
నవనీతనటాయ
అనఘాయ
నవనీతవాహారిణే
ముచుకున్ద ప్రసాదకాయ
షోడశ స్త్రీ సహస్రేశా [య
త్రిభంగినే
లలితాకృతయే
శుకవాగమృతాబ్ధీన్దవే
గోవిందాయ
యోగినాంపతయే
వత్సవాటచరాయ
అనంతాయ
ధేనుకాసుర భఞ్జనా [య
తృణీకృత తృణావర్తా [య
యమళార్జున భంజనాయ
ఉత్తాలతాళభేత్త్రే
తమాలశ్యామలాకృత
గోపగోపీశ్వరాయ
యోగినే
కోటిసూర్య సమప్రభా [య
ఇలాపతయే
పరస్మైజ్యోతిషే
యాదవేన్ద్రాయ
యదూద్వహాయ
వనమాలినే
పీతవాససే
పారిజాతాపహారకాయ
గోవర్ధనాచలోద్ధర్త్రే
గోపాలాయ
సర్వపాలకాయ
అజాయ
నిరంజనాయ
కామజనాయ
కంజలోచనాయ
మధుఘ్నే
మధురానాథాయ
ద్వారకానాయకాయ
బలినే
బృన్దావనాన్తసంచారిణే
తులసీదామ భూషణాయ
స్యమంతకమణేర్హర్త్రే
నర నారాయణాత్మకా [య
కుబ్జా కృష్ణాంబరధరా
మాయినే నమః
పరమపురుషాయ
ముష్టికాసురచాణూర మల్లయుద్ధ విశారదాయ
సంసారవైరిణే
కంసారయే
మురారయే
నరకాంతకాయ
అనాదిబ్రహ్మచారిణే
కృష్ణావ్యసనకర్శకాయ
శిశుపాలశిరశ్ఛేత్త్రే
దుర్యోధన కులాంతకాయ [య
విదురా క్రూర వరదా
విశ్వరూప ప్రదర్శకాయ
సత్యవాచే
సత్యసంకల్పాయ
సత్యభామారతాయ
జయినే
సుభద్రా పూర్వజాయ
జిష్ణవే [కాయ
భీష్మ ముక్తిప్రదాయ
జగద్గురవే
జగన్నాథాయ
వేణునాదవిశారదాయ
వృషభ సురవిధ్వంసినే
బాణాసుర కరాంతకా య

యుధిష్ఠిర ప్రతిష్ఠాతే
బర్హిబర్హావతంసకాయ
పార్థసారథయే
అవ్యక్తగీతాయ
అమృతమహోదధయే
కాలీయ ఫణిమాణిక్య
రంజిత శ్రీపదాంబుజాయ

దామోదరాయనమః
యజ్ఞ భోక్త్రే
దానవేన్ద్రవినాశకాయ
నారాయణాయ
పరబ్రహ్మణే [య
పన్నగాశన వాహనా
జలక్రీడాసమాసక్తగో
పీవస్త్రాపహారకాయ

పుణ్యశ్లోకాయనమః
తీర్థపాదాయ
వేదవేద్యాయ
దయానిధయే
సర్వతీర్థాత్మకాయ
సర్వగ్రహరూపిణే
పరాత్పరాయ

అథ సహస్రనామాదినా చ యథాశక్తి భక్త్యా విధివదర్చయేత్.

వనస్పతిరసోద్భూతం కాలాగరు సమన్వితమ్, ధూపం గృహాణ గోవిన్దగుణసాగరగోపతే ఇతిధూపం. సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితంమయా, దీపం గృహాణ దేవేశ త్రైలోక్య తిమిరాపహ. ఇతి దీపం. శాల్యోదనం పాయసం చ సితాఘృతవిమిశ్రితమ్, నానాపక్వాన్న సంయుక్తం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఇతి నైవేద్యమ్. ఉత్తరాపోశనమ్. పూగీఫలమితి తాంబూలం. ఇదం ఫలమితి ఫలం. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. నీరాజయేత్తతో భక్త్యా మంగళం సముదీరయన్, జయమఙ్గళ నిర్ఘోషైః దేవదేవం సమర్చయేత్. వేదాహమితి నీరాజనమ్. దత్వా పుష్పాఞ్జలించైవ ప్రదక్షిణపురస్సరమ్, ప్రణమేద్దండవద్భూమౌ భక్తిప్రహ్వః పునః పునః. స్తుత్వా నానావిధైః స్తోత్రైః ప్రార్థయేత జగత్పతిం, నమస్తుభ్యం జగన్నాథ దేవకీతనయ ప్రభో. వసుదేవాత్మజానంత యశోదానందవర్ధన, గోవిన్ద గోకులాధార గోపీకాంత నమో஽స్తుతే.

కృష్ణార్ఘ్యమంత్రాః.

తతస్తు దాపయేదర్ఘ్యం ఇన్దోరుదయత శ్శుచిః, కృష్ణాయ ప్రథమం దద్యాద్దేవకీసహితాయచ. నారికేళేన శుద్ధేనదద్యాదర్ఘ్యం విచక్షణః, కృష్ణాయ పరయా భక్త్యా శయే కృత్వా విధానతః. మంత్రః. జాతః కంసవధార్థాయ భూభారోత్తరణాయ చ, పాండవానాం హితార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ, కౌరవాణాం వినాశాయ దైత్యానాం నిధనాయ చ, గృహాణార్ఘ్యం మయాదత్తం దేవకీజనితప్రభో. దేవకీసహితాయ కృష్ణాయఇదమర్ఘ్యం. పూజితేభ్యస్సర్వేభ్యో దేవేభ్యస్తత్తన్నా

మ మంత్రేణార్ఘ్యం దద్యాత్. తతస్తు రోహిణీయుక్తం చన్ద్రం సంపూజ్యభక్తితః, స్తుత్వా తు స్తోత్రమంత్రేణ చంద్రాయార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్. చన్ద్రస్తోత్రమ్ జ్యోత్స్నాపతే నమస్తుభ్యం నమస్తేజ్యోతిషాంపతే, నమస్తే రోహిణీకాన్త నమస్తే జనమోహన. శంఖేకృతా తతస్తోయం సపుష్పఫలచన్దనమ్, జానుభ్యామవనీంగత్వా చన్ద్రాయార్ఘ్యం నివేదయేత్. చంద్రార్ఘ్యమంత్రః. క్షీరోదార్ణవసంభూత అత్రిభూత సముద్భవ, రోహిణీశ గృహాణార్ఘ్యం రమాభ్రాతర్నమోఽస్తుతే. ఇదమర్ఘ్యమ్.

శ్రీకృష్ణాష్టమీ వ్రతకథారంభః

నమః పరమ కల్యాణ నమస్తేవిశ్వమంగళ, వాసుదేవాయ శాంతాయ యదూనాంపతయే నమః. కరారవిందేన పదారవిందం ముఖారవిందే వినివేశయంతం,వటస్యపత్రస్య పుటేశయానం బాలంముకుందం మనసాస్మరామి. నారదఉవాచ. జయంత్యాశ్చైవ మాహాత్మ్యం శ్రీకృష్ణస్య మహాత్మనః, యత్కృత్వాహం గమిష్యామి తద్విష్ణోః పరమం పదం. పితామహఉవాచ. శృణువత్సప్రవక్ష్యామిజయంత్యాశ్చప్రభావకం, జయం పుణ్యంచ లభతే శీఘ్రం పాపస్యనాశనం. స్మరణాత్కీర్తనాత్పాపం సప్తజన్మార్జితం మునే, జయంతీ హరతే పుణ్యాం కింపునశ్చోపవాసినాం కృష్ణజన్మాష్టమీలోకే పవిత్రాపాపనాశినీ, క్రతూనాం చ ఫలం తేషాం తీర్థాయుతఫలం లభేత్, కపిలా గోసహస్రంతు యోదదాతి దినేదినే, తత్ఫలం సమవాప్నోతి జయంత్యాస్సముపోషణే. రత్నకోటి సహస్రాణి అశ్వానామయుతానిచ. మత్తేభానాంసహస్రాణి యోదదాతి దినేదినే, కన్యాకోటిసహస్రంతు తత్ఫలంత్వృషిభిస్మృతం, హేమభాండసహస్రాణి కురుక్షేత్రే ప్రయచ్ఛతి గుర్వర్థం బ్రాహ్మణార్థం వా స్వామ్యర్థం వా త్యజేత్తనుం, తత్ఫలం సమవాప్నోతి జయంత్యాస్సముపోషణాత్. ఆపన్నార్తిహరాణాంచ తీర్థసేవారతాత్మనాం, సత్యవ్రతానాం యత్పుణ్యం జయంత్యాస్సముపోషణాత్. యత్ఫలం శ్రాద్ధకర్తౄణాం పితౄణా మింగసంక్షయే, గంగాయాం నర్మదాయాంచ సరయూ చంద్రభాగయోః. అన్యేషు పుణ్యతీర్థేషు యస్స్నానం కురుతే నరః, ద్వాదశీనాంతు సర్వాసాం యత్ఫలం కృష్ణజన్మని. జయం త్వేకోపవాసేన జాగరేణతు తత్ఫలం, అంబరీషేణ సూరేణ శిశుపాలేన గాధి

నా. ఏతైశ్చాన్యైశ్చ రాజన్యైర్ధర్మజ్ఞైస్సత్యవాదిభిః, తుష్ట్యర్థం దేవకీసూనోర్జయంత్యాస్సముపోషణాత్. కృత్స్నం రాజ్యం మహీం భుక్త్వా ప్రాప్తాస్తే శాశ్వతీం గతిం, జయంత్యాశ్చోపవాసేన విష్ణోర్లోకం గతాశ్చ తే. వాలఖిల్యాదయో విప్రాః వశిష్ఠాద్యా ద్విజోత్తమాః, గౌతమేనచ గార్గ్యేన జామదగ్న్యేన ధీమతా. వాల్మీకినా కృతం పూర్వం మహాతాపసరూపిణా, కృతం రామాయణం యేన విష్ణోః పరమముత్తమం, ప్రాజాపత్యర్క్షసంయోగే నభోమాసేసితేష్టమీ. తస్యామేవ చ కర్తవ్యం తుష్ట్యర్థం చక్రపాణినః, జన్మోపార్జితపాపంచ జన్మాంతరకృతానిచ. బ్రహ్మహత్యాదయస్సర్వే నశ్యంతి స్మరణాదపి. పురతో వాసుదేవస్య జయంత్యఖిలకామదా. కోటిజన్మార్జితం పాపం జ్ఞానాజ్ఞానేన యత్కృతం తస్యాముపోషణే నైవ యామార్ధేన విలీయతే. శూద్రాన్నేన తు యత్పాపం శవహస్తేన భోజనం, తత్పాపం సమవాప్నోతి జయంత్యాభోజనే కృతే. నభః కృష్ణాష్టమీ ప్రాప్తే భువనేతు ద్విజాధమాః. త్రైలోక్యసంభవంపాపం భుంజంత్యేవ నసంశయః. బ్రహ్మఘ్నస్య సురాపస్య గోఘ్నస్య స్త్రీవధస్యచ, నరకో మునిశార్దూల జయంతీ విముఖస్యచ. ప్రజాహీనస్య మూర్ఖస్య పరాన్నం భుంజితోఽపిచ. నతస్య సుకృతో లోకః జయంతీ విముఖస్యచ, యేకుర్వంతి హరేః పూజాం జయంతీవాసరే మునే. సుప్రసన్నోభవేత్తుష్టా దేవకీవిష్ణునా సహ. వ్రతే నారాధయేద్దేవం దేవకీసహితం హరిం. త్యక్త్వా యమపురీం ఘోరాం యాంతి విష్ణోః పరంపదం, జన్మాష్టమీవ్రతం యేవై ప్రకుర్వంతి ద్విజోత్తమాః, ఆరాధయింతి విప్రేంద్ర లక్ష్మీస్తేషాం ప్రసీదతి. రాజికం దైవికంచైవ భయంచాగ్ని సముద్భవం. సార్పం విద్యుత్ప్రజాతం చ నాయుజాంగాంబుజం తథా. స్మరణాద్వాసుదేవస్య క్షణమాత్రాద్వినశ్యతి. గావ స్తస్య వినర్థంతే ప్రభూతాధాన్యసంపదః, కుటుంబం వర్ధతే తస్య మోక్షశ్చాంతే నసంశయః. దుఃఖజం వ్యాధిజం చైవ భయం సర్పసముద్భవం నకలిర్నచ కాలశ్చ నోపసర్గో మహామునే. రక్షణాయ కులస్యైవ సర్వత్ర విజయాయచ. జయంతీ బుధవారేణ రోహిణీసహితా యది. అన్యైశ్చ మునిశార్దూల కింకృతైర్వ్రతకోటిభిః. సమస్తా

శేణ యత్పుణ్యం మాతాపిత్రోర్దినే తథా. ఆచార్యపాలనా ద్వత్స త
త్ఫలం శతసమ్మితం యత్ర విష్ణోః కథా దివ్యా వర్తతే మునిసత్తమ నార
దఉవాచ. సుదూరమపి దంతవ్యం యత్ర భాగవతో జనః. త్రేతాయాం
ద్వాపరే సమ్యక్కృతే చైవ కలౌయుగే. కృత్వా సమ్యగ్విధానేన
కర్తవ్యం పుణ్యవర్ధనం. కథయస్వసుర శ్రేష్ఠ జయంతీ కేన తుష్యతి
తాంపూజాం యద్విధానేన బ్రూహి మే త్రిదశేశ్వర, సమ్యగ్వ్రతఫలం
యేన బ్రూహి మే త్రిదశేశ్వర. బ్రహ్మ. పురాసనత్కుమారేణ హరి
శ్చంద్రస్య ధీమతః. ఉత్తమేతన్మహాభాగ వ్రతమేతన్మహామునే. నియ
మాత్ఫలమాప్నోతి నశ్రేయో నియమంవినా. అద్యస్థిత్వా నిరాహార
శ్శోభూతే పరమేశ్వరం. భక్త్యా చ దేవకీ పుత్రమస్మి. జన్మాష్టమీవ్ర
తే ఉపోషితస్తంమధ్యాహ్నే స్నాత్వా కృష్ణతిలై శ్శుభైః, ధాత్రీఫలం
ధారయిత్వా మహాపుత్రాదివర్ధనం. కృత్వా తులసీమంత్రేణ జలం పిబతి
సువ్రతీ. స్నానం వా కురుతే తత్ర తీర్థకామఫలం లభేత్. తృత్వా మా
ధ్యాహ్నికం కర్మ శుచి ర్భూత్వా సమాహితః. గృహమధ్యే థవా చైవ
విష్ణుస్థానే చ సువ్రతీ. గోమయే నోపవిద్యాథ స్థాపయే న్నూతనం ఘ
టం. పూరయే చ్ఛుద్ధసలిలం నవరత్నైశ్చ సంయుతం. వస్త్రేణావేష్టయే
త్కుంభం తండులోపరివిన్యసేత్. తత్ర నిక్షిప్య తత్పాత్రం రౌప్యం
తామ్రం మృదంతువా, పూరయే త్తండులై శ్శుభ్రైః పంచరత్నసమన్వి
తైః. వస్త్రే ణాచ్ఛాదనం కృత్వా పాత్రమధ్యే న్యసేద్ధరిం. కర్షమాత్రసు
వర్ణేన బాలకృష్ణం ప్రపూజయేత్, యథావిభవసారేణ శక్తియుక్తేన చే
తసా. శ్రాద్ధేదానే తథాహోమే సర్వతీర్థవ్రతేషుచ. విత్తశాఠ్యం నకుర్వీ
త థాచాన్యేషు సువ్రతం. దేవతావ్రతకార్యేషు విత్తశాఠ్యం కరోతి
యః సర్వధర్మ విసిర్ముక్తో నరకేషు నిమజ్జతి. జీవితం యాతి యః కాలే
జయంతీ వాసరంవినా. తత్ఖండమాయుషోవ్యర్థం నరాణా ముపజాయతే.
వ్యతిక్రమ్య గురోర్యస్తు గురుం ధర్మోపదేశకం. విప్రేంద్ర స్వేచ్ఛయా
ధర్మం కుర్వాణో నరకం వ్రజేత్. ధర్మమర్థంచ కామంచ యదీచే దా
త్మనః ప్రియం. దద్యాచ శక్తితో భక్త్యా గాం మహీం కాంచనం ధయ
త్. ఫలం ధాన్యంచ వస్త్రంచ యత్కించి ద్భూరిజంతథా, దేవక్యాః
ప్రసవేకాలే జాతేకృష్ణే జగత్పతౌ. జాతకర్మాదికర్తవ్య ముపదేశశ్చ చక్రి

ణః, పురాణోక్తేన మంత్రేణ కృష్ణం సంపూజయేన్నిశి. శైత్యోపచారా న్దేవస్య తతో విప్రా న్ప్రపూజయేత్, అదితే దేవమాత స్త్వం సర్వపాప ప్రణాశిని. అతస్త్వాం పూజయిష్యామి భీతోహం భవసాగరాత్. పూజితాసి యథాదేవైః ప్రసన్నాం త్వం వరాననే. పూజితాచ యథా భక్త్యా ప్రసాదం కురుసువ్రతే. యయా రాత్రౌ హరింలబ్ధ్వా ప్రాప్తా త్వం నిర్వృతిం పరాం, తామేవ నిర్వృతిం దేహి సుపుత్రం దర్శయస్వ మే. దేవపూజామంత్రః. అవతార సహస్రాణి కరోతి భగవాన్హరిః, తేషాం చైవ తు మాహాత్మ్యం కశ్చి జ్జానాతి వైభువి. దేవబ్రహ్మా దయోయేపి స్వరూపం నవిదుస్తవ, అతస్త్వాం పూజయిష్యామి మాతురుత్సంగసంస్థితం. వాంఛితం కురుమేతత్ర దుష్కృతం చైవనాశయ, కృపాం కురుష్వ మే దేవ సంసారార్తి భయాపహ. కృష్ణప్రార్థనమంత్రః ఏవం సంపూజ్య గోవిందం పాత్రే తులసిసంయుతం, చంద్రోదయే తు నిర్గత్య స్థండిలే సమలంకృతే. శంఖతోయం సమాదాయ సుపుష్పఫలచందనం, సమంత్ర మవనింగత్వా చంద్రాయార్ఘ్యం నివేదయేత్. అర్ఘ్యమంత్రం సము చ్చార్య సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. అర్ఘ్యమంత్రః. క్షీరోదార్ణవసంభూత హ్యత్రినేత్రసముద్భవ, గృహాణార్ఘ్యం మయాదత్తం రోహిణ్యాసహితశ్శశిన్. జ్యోత్స్నాపతే నమస్తుభ్యం నమస్తే జ్యోతిషాంపతే, నమస్తే రోహిణీకాంత సుధాకరనమోస్తుతే. ఇతి చంద్రార్ఘ్యం. నారికేళోదకే నైవ దద్యాదర్ఘ్యం విచక్షణః, శ్రీకృష్ణపరయా భక్త్యా శంఖేకృత్వా విధానతః. అథ కృష్ణార్ఘ్యమంత్రః. జాతః కంసవధార్థాయ భూభారోత్తారకాయచ, పాండవానాం హితార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయచ. కౌరవాణాం వినాశాయ వసుదేవకులోద్భవ, దేవకీగర్భ సంభూత భక్తానామభయప్రద. గృహాణార్ఘ్యం మయాదత్తం ప్రసీదపురుషోత్తమ. దధిదూర్వాక్షతైర్యుక్తం దత్వా తు శశినేయునే. తతస్తు పరతో విష్ణుం నిశాం తు శశితో నయేత్. అర్ఘ్యం దత్వా ద్విజశ్రేష్ఠ తస్య పుణ్యఫలం శృణు, యోదద్యాత్సకలాముర్వీం సర్వరత్న సమన్వితాం. అర్ఘ్యదానేన తత్పుణ్యం లభతే నాత్రసంశయః, గీతాశాస్త్రకలాపైశ్చ కుర్యాజ్జాగరణం నిశి. ధూపం దీపంచ నైవేద్యం తాంబూలం దాపయేన్నరః, ఫలానిచ విచిత్రాణి దివ్యాని వివిధానిచ. ధూపం నీరాజనంచైవ కుర్యాద్దేవం పునః

పునః, వాసరే వాసుదేవస్య గీతం వా వాచయేత్స్వయం. జన్మకోటికృ
తం పాపం ధక్ష్యతే తృణరాశివత్. యత్ర భాగవతంశాస్త్రం శ్రూయ
తే హరివాసరే, తత్రజాగరణం కుర్యా దన్యథా పాపభాగ్భవేత్. స్నా
నం ప్రభాతసమయే విమలే సూర్యదీపితే, కృత్వా పూర్వాహ్ణికం కర్మ
ఏకాగ్ర కృతమానసః. తతస్స్వజనసమస్సీ యాజ్జయంత్యాం సముపోషి
తః, స్త్రీబాలవృద్ధసహితో మంత్రద్విజ సమన్వితః. విధినానేనసహితో
జయంతీం ప్రకరోతియః, నారీచేత్కారయేద్భక్త్యా పురుషైకవింశ
తిః నదౌర్భాగ్యం నవైధవ్యం నతస్యాస్త్వశుభం గృహే, ఏకాదశ్యష్ట
వింశత్యః కోటయ స్సముపోషితాః. తాభిస్తుల్యాజయంతీతు తస్మాదశ్యా
ముపోషితః, అస్యా ముపోష్య విధివద్దేహాంతే హరిసన్నిధిం. విమానశత
కైర్దివ్యైః పతాకధ్వజశోభితైః, వేణువీణా మృదంగైశ్చ కృతశబ్దమహా
ద్భిశం. ఆరుహ్యా దేవవత్తత్ర ముదిత స్స్వజనైస్సహ. శ్రీగత్నదండైశ్చ
కుతూహలేన సంసేవ్యమానస్తు ముహుర్ముహుస్సః, ప్రయాతి విద్యా
ధర బృందజుష్టో మార్గంచ విష్ణోః పరమేశ్వరస్య. సూర్యోయథా నాశ
యితే తమశ్శ్రం స్వాచారహీనః కులకీర్తిసంపదః, రాష్ట్రంయథా నాశ
యతే కురాజా తదాజయంతీ బహుపాపసంచయః. స ఏవపాపీ సపశు
స్సగోఘ్న స్సబంధువర్గస్సచ శోచనీయః, జన్మాష్టమీం నకరోతి మూఢ
స్సపాపచారీ నరకేషుపచ్యతే. కి మన్నదానైర్గజగో ప్రదానైః కిం వా
మఖామైర్గ్రహణేషు సత్కృతైః, కి మాశ్రమై ర్ధ్యానతపోభి రుగ్రైర్జయం
త్యహో యేన కృతాస జేస్య యథోక్తా తే మయా విప్రజయంతీ సర్వకా
మదా, యాముపోష్య సకృద్భక్త్యా కృతకృత్యో భవేన్నరః. తస్మాత్త్వ
మపి దేవర్షే కురుచాస్యా ముపోషణం, ఉపోషణా ద్ధరిశ్చంద్రః పరాంస్థితి
మవాప్తవాన్. సత్యంసత్యం పునస్సత్యం పారాశర్యేణ భాసితం, నాస్తి
లోకే పరంనాన్య జ్జయంత్యాస్తు సమంవ్రతం. నగంగానగయాకాశీ నా
వంతీ మధురాపురీ, సరయూ గండకీచైవ జయంత్యా నసకామతా.
ధర్మదా కామదాచైవ హ్యర్థదా మోక్షదాకలా, కురుష్వద్విజశార్దూల
జయంతీ వ్రతముత్తమం. జయంతీ వ్రతమాహాత్మ్యం లిఖితం యస్యమం
దిరే, తస్యపుణ్యాఫలం వక్ష్యే నారాయణసమం హి తత్. యత్రయత్ర
కలౌప్రాప్తం భవే జ్జన్మాష్టమీవ్రతం. తత్రతత్ర హరిర్యాతి త్రిదశై స్స

హానారద, స్వయమాయాతి దేవేశో గృహం జన్మాష్టమీదినే, తేనేష్టం జన్మసన్సారం ఫలం త్రైలోక్యదుర్లభం. కలౌ గృహేతు యఃకృష్ణ జయంతీ శాస్త్రసమ్మతం, విత్తానుసారవిభవైర్భక్త్యా యశ్చ ప్రపూజయేత్. పాపకోటివినిర్ముక్తో యాంతి విష్ణోః పరంపదం, సర్వవేదేషు యత్పుణ్యాం తత్ఫలంచ వ్రతాధికం. నరకే తేన మజ్జంతి యావదా భూతసంప్లవం, జయంతీ దివసే ప్రాప్తే యేర్చయంతి ద్విజోత్తమాః. సప్తజన్మార్జితంపాపం తత్‌క్షణా దేవనశ్యతి, తస్మా ద్విత్తానుసారేణ శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః. జయంత్యాస్తు వ్రతంకుర్యా త్సంసారార్ణవతారకం, కలౌధేను సహస్రాణి తిలధేనుశతానిచ. దత్వా యత్ఫల మాప్నోతి శ్రీజయంతీ వ్రతేకృతే, హేమభారసహస్రంతు యోదద్యా ద్దాన ముత్తమం. తత్ఫలం లభతేమర్త్యో జయంతీ జాగరేణ హి. ప్రతిమామంత్రః ఆచార్యం పూజయేత్. షోడశోపచారా న్కృత్వా శ్రీకృష్ణప్రతిమాదానం ఉత్తమం శ్రోత్రియస్యతు వస్త్రాలంకార భూషాద్యైస్తాంబూలం దక్షిణాసహ, శ్రీకృష్ణః ప్రతిగృహ్ణాతు శ్రీకృష్ణో వై దదాతిచ, శ్రీకృష్ణ స్తారకోభాభ్యాం శ్రీకృష్ణాయ నమోనమః. ఇతి మంత్రేణ శ్రీకృష్ణ ప్రతిమాదానమాచరేత్. కోటిజన్మ కృతంపాపం సద్యఃకాలే వినశ్యతి, ఇహ భుంక్త్వా ఖిలాన్భోగా న్సర్వకామ ఫలప్రదం. పుత్రపౌత్ర ధనంధాన్యం భవేత్కృష్ణస్య జన్మని, కృష్ణబ్రహ్మానందరసం కృష్ణనామసుధారసం. కృష్ణపాదాంబుజరసం పిబజిహ్వే నిరంతరం. శ్రీకృష్ణ పర బ్రహ్మణేనమః. కరారవిందేన పదారవిందం ముఖారవిందే వినివేశయంతం, వటస్యపత్రస్య పుటే శయానం బాలం ముకుందం మనసాస్మరామి. న్యూనాతిరిక్తానిపరిస్ఫుటాని యదీహ కర్మాణి మయాకృతాని. క్షమస్వని చైతాని మమక్షమస్య ప్రయాహి తుష్టిః పునరాగమాయ. కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్స్వభావాత్, కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి. ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే బ్రహ్మనారదసంవాదే శ్రీకృష్ణజయంతీ వ్రతకథా విధానం సంపూర్ణమ్.

కృష్ణజయన్తీవ్రతోద్యాపనమ్.

ఇత్థం సంప్రార్థ్య దేవం చ రాత్రౌ జాగరణం చరేత్, గీతనృత్తా

దినాచైవ పురాణశ్రవణాదిభిః, ప్రత్యూషే విమలస్నాత్వా పూజయిత్వా జగద్గురుమ్. పాయసేన తిలాద్యైశ్చ మూలమన్త్రేణ భక్తితః అష్టోత్తరశతం హుత్వా తతః పురుషసూక్తతః, ఇదం విష్ణురితి ప్రోచ్య జుహుయాద్వై ఘృతాహుతీః. హోమశేషం సమాప్యాథ పూర్ణాహుతిపురస్సరమ్, ఆచార్యం పూజయేద్భక్త్యా భూషణాచ్ఛాదనాదిభిః గామేకాం కపిలాం దద్యాద్వ్రతసంపూర్తి హేతవే, పయస్వినీం సుశీలాం చ సవత్సాం సగుణాంతథా. స్వర్ణశృంగీం రౌప్యఖురీం కాంస్యదోహనికాయుతామ్. రక్తపుచ్ఛాం తామ్రపృష్ఠీంకణ్ఠే ఘణ్టా సమన్వితామ్ వస్త్రచ్ఛన్నాం దక్షిణాఢ్యామేవం సంపూర్ణతాంభవేత్, కపిలాయా అభావే తు గౌరాన్యాపి ప్రదీయతే. తతో దద్యాచ్చ ఋత్విగ్భ్యశ్చాన్యేభ్యశ్చ యథార్హతః, బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్దత్వా తేభ్యశ్చ దక్షిణాం. కలశాం స్త్రక్సంపూర్ణాన్ దద్యాచ్చైవ సమాహితః, ప్రాప్యానుజ్ఞాం తత స్తేభ్యో భుంజీత సహబంధుభిః, ఏవం కృతే మహారాజ వ్రతోద్యాపనకర్మణి, నిష్పాప స్తత్క్షణాదేవ జాయతే విబుధోత్తమః, పుత్రపౌత్రసమాయుక్తో ధనధాన్య సమన్వితః, భుక్త్వా భోగాంశ్చిరం కాల మన్తే మమ పురం వ్రజేత్. ఇతి భవిష్యోత్తరే కృష్ణ యుధిష్ఠిర సంవాదే జయన్తీవ్రత ముద్యాపనం చ సంపూర్ణం.

జ్యేష్ఠావ్రతమ్.

అథ భాద్రపదశుక్లాష్టమ్యాం జ్యేష్ఠావ్రతం. ఇదం చ జ్యేష్ఠాయోగవశేన పూర్వవిద్ధాయాం పరవిద్ధాయాం వా కార్యం జ్యేష్ఠాపూజనం లైంగే. కన్యాస్థాచాష్టమీ శుక్లా జ్యేష్ఠర్క్షే మహతీ స్మృతా, అలక్ష్మీపరిహారాయ జ్యేష్ఠాంతత్ర ప్రపూజయేత్. కన్యార్కయోగోత్ర కేవలం స్తావకఏవ. మాసస్తు భాద్రపదశ్చాన్ద్ర ఏవ గ్రాహ్యః. మాసి భాద్రపదే శుక్లే పక్షే జ్యేష్ఠర్క్షసంయుతే, యస్మిన్ కస్మిన్ దినే వాపి జ్యేష్ఠాదేవీం ప్రపూజయేత్. హేమాద్రౌ. నవమ్యా సహ కార్యా స్యాదష్టమీ నాత్ర సంశయః, మాసి భాద్రపదే శుక్లే పక్షే జ్యేష్ఠర్క్ష సంయుతా. రాత్రౌ యస్మిన్ దినే కుర్యా జ్జ్యేష్ఠాయాః సంపూజనమ్, యస్మిన్దినే భవేజ్జ్యేష్ఠా మధ్యాహ్నాదూర్ధ్వ మప్యణుః. తస్మిన్ హవిష్యం పూజా చ న్యూనా చేత్పూర్వ వాసరే. పూజాది పూర్వదినే

అనూరాధాయా మావాహనము త్తరదినే పూజనం మూలే చ విసర్జ యేత్. తథాచ స్కాందే. మైత్రేణావాహనే దేవీం జ్యేష్ఠాయాం తు ప్రపూజయేత్, మూలే విసర్జయే ద్దేవీం త్రిదినం వ్రత ముత్తమం, ఇతి నియమః. కర్తృయోగ్యతా మృతవన్ధ్యాతు యానారీకాక వన్ధ్యా తథా పరా, గర్భస్రావీ తృతీయా చ నానాదోషైస్తు దూషితా. కర్తవ్యేతి. అలక్ష్మీవినాశాయ చ పూజయేత్.

అథ దూర్వాష్టమీవ్రతమ్.

హేమాద్రౌ భవిష్యే. బ్రహ్మన్ భాద్రపదే మాసి శుక్లాష్టమ్యా ముపోషితః, పూజయేచ్ఛఙ్కరం భక్త్యా యో నరః శ్రద్ధయాన్వితః. స యాతి పరమం స్థానం యత్ర దేవస్త్రిలోచనః, గణేశం పూజయే ద్యస్తు దూర్వయా సహితం మునే. గణేశః. శివః. ఫలానాంశ కలై ర్ద్విజైర్గంధ పుష్పైర్విలేపనైః, దూర్వాభిః పూజయేచ్ఛంభుం ముచ్యతే సర్వ పాతకైః. దూర్వాప్రార్థనా. త్వం దూర్వేఽమృతజన్మాఽసి వందితాఽసి సురైరపి, సౌభాగ్యంసన్తతిం దేహి సర్వకార్యకరీభవ. యథా శాఖాప్రశాఖాభి ర్విస్తృతాసి మహీతలే, తథావిస్తృతసంతానం దేహిత్వము జరామరే. ఇతి మన్త్రముచ్చార్య శివలిఙ్గపూజా కార్యేతి. తద్దినే ఏక భుక్తనియమేన ఫలాహారేణ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా స్వయమపి ఫలహారేణైవ వర్తితవ్యం అక్షారలవణం బ్రహ్మన్నశ్నీ యాన్మధురాన్వితమ్, దద్యాత్ఫలాని విప్రేషు ఫలాహార స్త్వసంభవ ఇత్యుక్తత్వాత్. దూర్వా ప్రశస్తా సుశ్వేతా హ్యుత్తరాశాభిగామినీ, పూజయే ద్గృహమానీయ గన్ధమాల్యానులేపనైః. అనగ్నిపక్వం యత్సర్వం నైవేద్యం చ కథంచన, భోక్తవ్యం చ తథా బ్రహ్మన్నగ్ని పక్వంవిసర్జయేత్. దూర్వాష్టమీవ్రతం పుణ్యాం యః కరోతీహమానవః, నతస్య క్షయమాప్నోతి సంతతిస్సప్తపౌరుషీ. వర్ధతే వర్ధతేనిత్యం యథాదూర్వా తథా కులమ్. ఇతి భవిష్యోత్తరే దూర్వాష్టమీవ్రతమ్

మహాలక్ష్మీవ్రతం అశోకాష్టమీ.

అథ భాద్రపదశుక్లాష్టమీ మారభ్య షోడశదిన పర్యంతం మహాలక్ష్మీవ్రతమ్. అర్ధరాత్రమతిక్రమ్య వర్తతే యోత్తరా తిథిః, తస్యాం

జ్యేష్ఠాయుతాయాంతు కర్తవ్యం వ్రత ముత్తమమితి. చంద్రప్రకాశే స్మృత్యన్తరోక్తం స్త్రీకర్తృకపరమితి చ.

అథాశ్వీజశుక్లాష్టమీ మహాష్టమీ తత్రాష్టమ్యాం భద్రకాళీద క్షయజ్ఞవినాశినీ, ప్రాదుర్భూతా మహాఘోరా యోగినీకోటిభిర్వృతా. ఇదం సప్తమీవేధరహితం కార్యమితిచ ఔత్తరీయే జనప్రసిద్ధమ్. అథ ఆశ్వీజకృష్ణాష్టమ్యాం అశోకాష్టమీవ్రతమ్. హేమాద్రౌ ఆదిత్యపురాణే. అథ మార్గశీర్ష కృష్ణాష్టమ్యాం కాశీఖండే కాలభైరవస్య పూజోక్తా. ఇత్యష్టమీవ్రతాని.

—అథనవమీవ్రతాని.—

శ్రీరామనవమీనిర్ణయః.

తత్ర చైత్ర శుక్లనవమ్యాం రామనవమీవ్రతమ్ ఇదం చ పరవిద్ధాయాం మధ్యాహ్న వ్యాపిన్యాం కార్యమ్. తదుక్తమగస్త్యసంహితాయామ్. చైత్రశుద్ధాతు నవమీ పునర్వసుయుతా యది, సైవ మధ్యాహ్న యోగేన మహాపుణ్యతమా భవేత్, దినద్వయే ఋక్షయోగే మధ్యాహ్నవ్యాప్తౌ వేక దేశవ్యాప్తౌవా పరాఽన్యథాపూర్వా. తదుక్తం తత్రైవ. నవమీ చాష్టమీవిద్ధా త్యాజ్యా విష్ణుపరాయణైః, ఉపోషణం నవమ్యాం వై దశమ్యాం పారణం భవేత్. చైత్రమాసే నవమ్యాం తు జాతో రామస్స్వయం హరిః, పునర్వస్వృక్షసంయుక్తాసా తిథి స్సర్వకామదా. శ్రీరామనవమీ ప్రోక్తా కోటిసూర్య గ్రహాధికా, కేవలాపి సదోపోష్యా నవమీశబ్దసంగ్రహాత్. తస్మాత్సర్వాత్మనా స్సర్వైః కార్యం వై నవమీవ్రతమ్. అథాగస్త్య సంహితాయాం. చైత్రే నవమ్యాం ప్రాక్పక్షే దివా పుణ్యే పునర్వసౌ. ఉదయే గురుగౌరాంశే స్వోచ్చస్థగ్రహపంచకే. మేషం పూషణి సంప్రాప్తే లగ్నే కర్కటగాహ్వయే, ఆవిరాసీత్సకలయా కౌసల్యాయాం పరఃపుమాన్ ప్రాక్పక్షే=శుక్లపక్షే. ఉదయే=ఉదయలగ్నే. గురుగౌరాంశే=గురునవాంశే. తస్మిన్ దినే తు కర్తవ్య ముపవాసవ్రతం సదా, తత్ర జాగరణం కుర్యా ద్రఘునాథపరో భువి. భువి ఇతి ఖట్వాదివ్యావృత్త్యర్థమ్.

శ్రీరామనవమీ వ్రతవిధివిస్తరః.

ప్రాతర్దశమ్యాం కృత్వా తు సంధ్యాద్యాః కాలికాః క్రియాః,

సంపూజ్య విధివద్రామం భక్త్యా విత్తాసారతః. బ్రాహ్మణాన్ భోజ యేద్భక్త్యా దక్షిణాభిశ్చ తోషయేత్, గోభూతిలహిరణ్యాద్యై ర్వస్త్రాలంకారభూషణైః. రామం భక్త్యా ప్రయత్నేన పూజయేత్పరయా ముదా ఏవం యః కురుతే భక్త్యా శ్రీరామనవమీ వ్రతమ్. అనేకజన్మసిద్ధాని పాతకాని బహూన్యపి, భస్మీకృత్వా వ్రజత్యేవ తద్విష్ణోః పరమం పదం. సర్వేషామప్యయం ధర్మో భుక్తిముక్త్యేక సాధనః, అశుచిర్వాపి పాపిష్ఠః కృత్వేదం వ్రతముత్తమమ్. పూజ్యస్స్యా త్సర్వభూతానాం యథారామ స్తథైవ సః, యస్తు రామ నవమ్యాం వై భుంక్తే సచ నరాధమః. కుంభీపాకేషు ఘోరేషు పచ్యతేనాత్ర సంశయః, అకృత్వా రామనవమీ వ్రతం సర్వవ్రతోత్తమమ్. వ్రతాన్యన్యాని కురుతే నతస్య ఫలభాగ్భవేత్, రహస్యకృత పాపాని ప్రఖ్యాతాని బహూన్యపి మహాన్తిచ ప్రణశ్యన్తి శ్రీరామ నవమీ వ్రతాత్, ఏకామపి నరో భక్త్యా శ్రీరామనవమీంమునే. ఉపోష్య కృతకృత్యస్స్యా త్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. నరో రామ నవమ్యాంతు శ్రీరామప్రతిమా వ్రతః. ప్రధానేన మునిశ్రేష్ఠ సముక్తో నాత్ర సంశయః. సుతీక్ష్ణ ఉవాచ, శ్రీరామప్రతిమాదానం విధానం వా కథం మునే, కథయస్వ మునిశ్రేష్ఠ భక్తస్య మమ విస్తరాత్. అగస్త్యః కథయిష్యామి తద్విద్వన్ ప్రతిమాదానముత్తమమ్, విధానం చాపి యత్నేన యత స్త్వం వైష్ణవోత్తమః. అష్టమ్యాం చైత్రమాసేతు శుక్లపక్షే జితేన్ద్రియః, దంతధావన పూర్వం తు ప్రాతః స్నాయాద్యథావిధి. నద్యాం తటాకే కూపే వా హ్రదే ప్రస్రవణేఽపి వా, తతస్సంధ్యాదికాః కార్యాః సంస్మర న్రాఘవం హృది. గృహమాసాద్య విప్రేంద్ర కుర్యాత్పూజాం జపం పరం, దాన్తం కుటుంబినం విప్రం వేదశాస్త్రపరంసదా. శ్రీరామపూజానిరతం సుశీలం దర్భవర్జితమ్, విధిజ్ఞం రామమంత్రాణాం రామమంత్రైకసాధనమ్ ఆహూయ భక్త్యా సంపూజ్య వృణుయాత్ప్రార్థయన్నితి, శ్రీరామ ప్రతిమాదానం కరిష్యేఽహం ద్విజోత్తమ భక్త్యాచార్యోభవ ప్రీతః శ్రీరామోఽసి త్వమేవచ, ఇత్యుక్త్వా పూజ్య విప్రేంద్రం స్నాపయిత్వా తతః పరం తైలేనాభ్యజ్యచ స్నాయాచ్చింతయ న్రాఘవం హృది. తైలేన స్నాపయిత్వేత్యస్వయః. శ్వేతాం బరధర శ్శ్వేత గంధమాలాని ధారయన్,

అర్చితో భూషితశ్చైవం కృతమాధ్యాహ్నిక క్రియః. అర్చితః= కృతార్చనః. ఆచార్యం భోజయే ద్భక్త్యా పాత్త్రే కాన్యై సువిస్తరం భుంజీత స్వయమప్యేవం హృది రామ మనుస్మరన్. ఏకభుక్తం వ్రతీ తత్ర సహాచార్యో జితేంద్రియః, శృణ్వ న్రామకథాం దివ్యా ము హూర్త్మేవం నయేన్మునే. సాయం సంధ్యాదికాః కుర్యాత్ క్రియా రామ మనుస్మరన్, ఆచార్యసహితో. రాత్రౌ పథశ్శా యీ జితేంద్రియః. వసేత్స్వయం నచై కాంతే శ్రీరామార్పిత మానసః, తతః ప్రాతః సముత్థాయ స్నాత్వా సన్ధ్యాం యథావిధి ప్రాతస్సర్వాణి కర్మాణి శీఘ్ర మేవ సమాపయేత్. తతస్స్వస్థమనా భూత్వా విద్వద్భిః సహితోఽ నఘః. స్వగృహాస్యోత్తర మండపం, స్వగృహాస్య సమీపే. చతుర్ద్వా రం పతాకాఢ్యం సువితానం సుతోరణం, మనోహరం మహాత్సేధం పుష్పాద్యైః సమలంకృతమ్. శంఖచక్ర హనూమద్భిః ప్రాగ్ద్వారే సమ లంకృతమ్. గరుత్మ చ్ఛార్ఙ్గ(?)పాణేశ్చ దక్షిణే సమలంకృతం. గదాఖడ్గాం గదైశ్చైవ పశ్చిమే సువిభూషితం, పద్మస్వస్తిక నీలైశ్చ కౌబేరే సమ లంకృతం. మధ్యే హస్తచతుష్కాఢ్య వేదికా యుక్తమాయతం, ప్రది శ్య నృత్తగీతైశ్చ వాద్యైశ్చాపి సుసంయుతం. పుణ్యాహం వాచయే త్తత్ర విద్వద్భిః ప్రీతమానసః, తత స్సంకల్పయేద్దేవం రామమేవ స్మరన్ మునే. అస్యాం రామనవమ్యాం చ రామారాధనతత్పరః. ఉపోష్యా ష్టమ యామేషు పూజయిత్వా యథావిధి ఇమాం స్వర్ణమయీం రా మప్రతిమాం చ ప్రయత్నతః శ్రీరామ ప్రీతయే దాస్యే రామభక్తా య ధీమతే. ప్రీతో రామో హరత్యాశు పాపాని సుబహూని మే, అ నేకజన్మసిద్ధాని అభ్యస్తాని మహాంతి చ. విలిఖేత్సర్వతోభద్రం వేదికో పరి సుందరం, మధ్యేతీర్థోదకై ర్యుక్తం పాత్రం సంస్థాప్య చర్చితం సౌ వర్ణే రాజతే తామ్రే పాత్రే షట్కోణమాలిఖేత్, తత్ర స్వర్ణమయీం రామప్రతిమాం పలమాత్రతః, నిర్మితాం ద్విభుజాం దివ్యాం వామా ఙ్కస్థితజానకీం, బిభ్రతీం దక్షిణకరే జ్ఞానముద్రాం మహామునే. వామే నాథః కరేణేశాం దేవీమాలింగ్య సంస్థితాం,సింహాసనే రాజతేఽత్రపల ద్వయవినిర్మితే. పంచామృత స్నానపూర్వం సంపూజ్య విధివత్తతః,మూ లమంత్రేణ నియతో న్యాసపూర్వమతంద్రితః. దివైవం విధివత్కృత్వా

రాత్రౌ జాగరణం చరేత్, దివ్యాం రామకథాం శ్రుత్వా రామభ క్తిస మన్వితః, నృత్తగీతాదిభిశ్చైవ రామస్తోత్రైరనేకథా, రామాష్టకై స్తథా పూజా గంధపుష్పాక్షతాదిభిః. కర్పూరాగరు కస్తూరీ కల్హారాద్యై రనేకథా, పూజయన్ వివిధం భక్త్యా దివారాత్రం నయేద్బుధః. తతః ప్రాతః సముత్థాయ స్నాన సంధ్యాదికాః క్రియాః, సమాప్య విధివద్రామం పూజయే ద్విధివన్మునే. తతో హోమం ప్రకుర్వీత మూలమన్త్రేణ మన్త్రవిత్, పూర్వోక్తం పద్మకుండే వా స్థండిలే వా సమాహితః. లౌకికాగ్నౌ విధానేన శతమష్టోత్తరం తతః, ఆజ్యేన పాయసేనైవ స్మరన్ రామమనన్యధీః, తతో భక్త్యాసు సంతోష్య స్వాచార్యం పూజయేన్మునే, కుండలాభ్యాస రత్నాభ్యా మంగుళీయైరనేకథా. గంధపుష్పాక్షతైర్వస్త్రై ర్విచిత్రైస్సుమనోహరైః, తతో రామం స్మరన్ దద్యాదేవం మంత్రముదీరయేత్. ఇమాం స్వర్ణమయీం రామ ప్రతిమాం సమలంకృతామ్, చిత్రవస్త్రయుగచ్ఛన్నాం రామోఽయం రాఘవాయతే, శ్రీరామప్రీతయే దాస్యే తుష్టోభవతు రాఘవః, ఇతి దత్వావిధానేనదద్యాదై న దక్షిణాంపునః. అన్యేభ్యశ్చ యథాన్యాయ్యం గోహిరణ్యాది శక్తితః, దద్యాద్వాసోయుగం ధాన్యం యథా విభవమాదృతః. బ్రాహ్మణై స్సహభుంజీత తేభ్యో దద్యాచ్చ దక్షిణాం, బ్రహ్మహత్యాదిపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః. తులాపురుష దానాది ఫలం ప్రాప్నోతిసువ్రతః, అనేకజన్మసిద్ధపాపేభ్యో ముచ్యతే ధ్రువమ్. బహునా కిమిహోక్తేన ముక్తిస్తస్య కరేస్థితా, కురుక్షేత్రే మహాపుణ్యే సూర్యపర్వణ్యశేషతః. తులాపురుష దానాద్యైః కృతైర్యల్లభ్యతే ఫలం, తత్ఫలంలభతే మర్త్యో దానేనానేన సద్వ్రతీ. ఇతి రామప్రతిమాదానో ద్యాపనవిధిః.

అథ శ్రీరామనవమీ వ్రతపూజావిధిః.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య, మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య, సకలపాపక్షయకామః, శ్రీరామప్రీతయే శ్రీరామనవమీవ్రతం కరిష్యే, తదంగత్వేన శ్రీరామపూజాం కరిష్యే, తథా రామమంత్రేణ షడంగన్యాసం కలశార్చనం చ కరిష్యే. ఫలపుష్పాక్షతసహితం జలపూర్ణా తామ్రపాత్రం గృహీత్వా. ఉపోష్యే నవమీం త్వద్యయామే ష్వష్టసు రామ తే, తేన ప్రీతో భవత్వం మే సంసారా త్త్రాహి మాం హరే. ఇతి

మన్త్రేణ పాత్రస్థజలం క్షిపేత్. తతశ్శక్తితః. హైమీం రామప్రతిమాం కృత్వా, అగ్న్యుత్తారణపూర్వకం కపోలౌ స్పృష్ట్వా, మూలమన్త్రం ప్రణవాదిచతుర్థ్యంతం నామ రామాయ దేవత్వం సంఖ్యాయ స్వాహేతి. మన్త్రం పఠన్ ప్రాణప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్. తతః_కోమలాంగం విశాలాక్షమిన్ద్రనీలసమప్రభమ్, దక్షిణాంగే దశరథం పుత్రా వేక్షణతత్పరమ్. పృష్ఠతో లక్ష్మణం దేవం సచ్ఛత్రం కనకప్రభమ్, పార్శ్వే భరతశత్రుఘ్నౌ తాళవృన్తకరావుభౌ. అగ్రేవ్యగ్రం హనూమంతం రామానుగ్రహకాంక్షిణమ్. ఇతి ధ్యాయేత్, అథ షోడశోపచారైః పూజయేత్. ఆవాహయామి విశ్వేశం జానకీవల్లభం ప్రభుమ్, కౌసల్యాతనయం విష్ణుం శ్రీరామం ప్రకృతేః పరమ్, సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్. శ్రీరామాగచ్ఛ భగవన్ రఘునాథ నృపోత్తమ, జానక్యా సహ రాజేంద్ర సుస్థిరో భవ సర్వదా. రామభద్ర మహేష్వాస రావణాన్తక రాఘవ. యావత్పూజాం సమాఽప్యేహం తావత్త్వం సన్నిహితో భవ సన్నిధానం. రఘునాయక రాజర్షే నమో రాజీవలోచన, రఘునన్దన మే దేవ శ్రీరామాభిముఖో భవ. ఇతి సమ్ముఖీకరణమ్. రాజాధిరాజ రాజేన్ద్ర రామచన్ద్ర మహీపతే. రత్నసింహాసనం తుభ్యం దాస్యామి స్వీకురు ప్రభో. పురుష ఏవేద మిత్యాసనమ్. త్రైలోక్యపావనానన్త నమస్తే రఘునాయక, పాద్యం గృహాణ యజ్ఞర్షే నమో రాజీవలోచన. ఏతావానస్యేతి పాద్యమ్. పరిపూర్ణ పరానంద నమో రామాయ వేధసే, గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం కృష్ణ విష్ణో జనార్దన. త్రిపాదిత్యర్ఘ్యమ్. నమస్సత్యాయ శుద్ధాయ నిత్యాయ జ్ఞానరూపిణే. గృహాణాచమనం నాథ సర్వలోకైకనాయక. తస్మా ద్విరాజిత్యాచమనమ్. నమశ్శ్రీవాసుదేవాయ తత్త్వజ్ఞానస్వరూపిణే, మధుపర్కం గృహాణేదం జానకీపతయేనమః. మధుపర్కమ్. పఞ్చామృతం మయానీతం పయోదధి ఘృతం మధు, శర్కరాజలసంయుక్తం రామత్వం ప్రతిగృహ్యతామ్. పఞ్చామృతస్నానమ్. శుద్ధోదకమ్. యత్పురుషే ణేతి స్నానమ్. తతో లఘుతన్త్రేణ సర్వోపచారాన్ కుర్యాత్. సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రమ్. తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతమ్. తస్మాద్యజ్ఞా ఇతి గంధమ్. తస్మాద్యజ్ఞాదిత్యక్షతాన్. తస్మాదశ్వేతి పుష్పమ్. యత్పురుషమితి ధూపమ్. బ్రాహ్మ

ణో–స్యేతి దీపమ్. చంద్రమా ఇతి నివేదనమ్. నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలమ్. వేదాహమితి నీరాజనమ్. ధాతేతి ప్రదక్షిణమ్. యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పమ్. యస్యస్మృత్యేతిపూజాసమర్పణమితి. మధుపర్కానంతరోపార్చనమ్. తతః నిర్మాల్యం విసృజ్య. రామతాపిన్యా పురుషసూక్తేన నారాయణాద్యై రభిషిచ్య. బ్రహ్మాండోదరమధ్యస్థై స్తీర్థైశ్చ రఘువందన. స్నాపయిష్యామ్యహం భక్త్యా త్వం గృహాణ జనార్దన. స్నానమ్. తప్తకాఞ్చనసంకాశం పీతాంబరమిదం హరే. సంగృహాణ జగన్నాథ రామచన్ద్ర నమోఽస్తు తే. తం యజ్ఞమితివస్త్రమ్ శ్రీరామాచ్యుత యజ్ఞేశ శ్రీధరానన్త రాఘవ, బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహాణరఘునందన. యజ్ఞోపవీతమ్. కుంకుమాగరుకస్తూరీకర్పూరం చందనం తథా, తుభ్యం దాస్యామి రాజేన్ద్ర శ్రీరామ స్వీకురు ప్రభో. తస్మాద్యజ్ఞాఇతిగన్ధమ్. అక్షతాః పరమాదివ్యాః కుంకుమాగరుభూషితాః, మయాఽఽహృతాశ్చ పూజార్థం స్వీకార్యా రఘునాయక. అక్షతాన్. తులసీకుందమందార జాజీపున్నాగచంపకైః, కదంబకరవీరైశ్చ కుసుమై శ్శతపత్త్రికైః, నీలాంబుజై ర్బిల్వదలై రర్చయేద్రాఘవం విభుం, పూజయిష్యామ్యహంభక్త్యా సంగృహాణ జనార్దన. పుష్పాణి. అథాంగపూజా. శ్రీరామచంద్రాయ పాదౌ. రాజీవలోచనాయ గుల్ఫౌ. రావణాంతకాయ జానునీ. వాచస్పతయే ఊరూ. విశ్వరూపాయ జంఘే. లక్ష్మణాగ్రజాయ కటిమ్. విశ్వమూర్తయే మేఢ్రమ్. విశ్వామిత్రప్రియాయ నాభిమ్, పరమాత్మనే హృదయమ్. శ్రీకంఠాయ కంఠమ్. సర్వాస్త్రధారిణే బాహూ. రఘూద్వహాయ ముఖమ్. పద్మనాభాయ జిహ్వామ్. దామోదరాయ దన్తాన్. సీతాపతయే లలాటమ్ జ్ఞానగమ్యాయశిరః. సర్వాత్మనే సర్వాంగం పూజయామి.

అథ రామాష్టోత్తర శతనామావలిః.

ఓం శ్రీరామాయ నమః	రాజీవలోచనాయనమః	జానకీవల్లభాయనమః
రామభద్రాయ	శ్రీమతే	జైత్రే
రామచంద్రాయ	రాజేన్ద్రాయ	జితామిత్త్రాయ
శాశ్వతాయ	రఘుపుఙ్గవాయ	జనార్దనాయ

విశ్వామిత్రప్రియాయ
దాంతాయ
శరణత్రాణతత్పరాయ
వాలిప్రమథనాయ
వాగ్మినే
సత్యవాచే
సత్యవిక్రమాయ
సత్యవ్రతాయ
వ్రతధరాయ
సదా హనుమదాశ్రయాయ
కౌసలేయాయ
ఖరధ్వంసినే
విరాధవధపండితాయ
విభీషణపరిత్రాత్రే
దశగ్రీవశిరోహరాయ
సప్తతాళప్రభేత్త్రే
హరకోదండఖండనాయ
జామదగ్న్యమహాదర్పదళనాయ
తాటకాంతకాయ
వేదాంతసారాయ
వేదాత్మనే
భవరోగైకభేషజాయ
దూషణత్రిశిరారాతయే
త్రిమూర్తయే
త్రిగుణాత్మకాయ
త్రివిక్రమాయ

త్రిలోకాత్మనే
పుణ్యచారిత్రకీర్తనాయ
త్రిలోకరక్షకాయ
ధన్వినే
దండకారణ్య పుణ్యకృతే
అహల్యాపావనాయ
పితృభక్తాయ
వరప్రదాయ
జితేంద్రియాయ
జితక్రోధాయ
జితామిత్రాయ
జగద్గురవే [య
ఋక్షవానరసంఘాతా
చిత్రకూట సమాశ్రయాయ
జయంతత్రాణ వరదాయ
సుమిత్రాపుత్త్ర సేవితాయ
సర్వదేవాది దేవాయ
మృతవానరజీవదాయ
మాయామారీచ సంహర్త్రే
మహాభోగాయ
మహాభుజాయ
సర్వదేవస్తుతాయ
సౌమ్యాయ
బ్రహ్మణ్యాయ

మునిసత్తమాయ
మహాయోగినే
మహోదారాయ
సుగ్రీవరాజ్యదాయకాయ [య
సర్వపుణ్యాధి ఫలదా
స్మృతసర్వాఘనాశనాయ
ఆదిదేవాయ
మహాదేవాయ [య
పురాణపురుషోత్తమా
పుణ్యోదయాయ
దయాసారాయ
పుణ్యశ్రవణకీర్తనాయ
స్మితవక్త్రాయ
మితభాషిణే
రాఘవాయ
అనంతగుణగంభీరాయ
ధీరోదాత్తగుణోత్తమాయ
మాయామానుషచారిత్రాయ
మహాదేవాది పూజితాయ
సేతుకృతే
జితవారాశయే
సర్వతీర్థమయాయ
హరయే
శ్యామాంగాయ

సుందరాయనమః	నవలింగప్రతిష్ఠాత్రే	పరస్మైధామ్నే
శూరాయ	శర్వాపగుణవర్జితాయ	పరాకాశాయ
పీతవాససే	పరమాత్మనే	పరాత్పరాయ
ధనుర్ధరాయ	పరబ్రహ్మణే	పరేశాయ
సర్వయజ్ఞాధిపాయ	సచ్చిదానందవిగ్రహాయ	పారగాయ
యజ్వనే		సర్వదేవాత్మకాయ
జరామరణవర్జితాయ	పరస్మైజ్యోతిషే.	శివాయ

వనస్పతి రసోద్భూతో గంధాఢ్యో గంధ ఉత్తమః, రామచన్ద్ర మహీపాల ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. యత్పురుషమితిధూపమ్. జ్యోతిషాంపతయే తుభ్యం నమో రామాయ వేధసే, గృహాణదీపకం చైవ త్రైలోక్యతిమిరాపహ. బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్. ఇదం దివ్యాన్న మమృతం రసైష్షడ్భిస్సమన్వితం, రామచంద్రేశ నైవేద్యం సీతేశ ప్ర గృహ్యతామ్. చంద్రమా ఇతి నైవేద్యమ్. తతః ఆచమనం. ఇదం ఫల మితిఫలమ్ నాగవల్లీదళైర్యుక్తం పూగీ ఫలసమన్వితమ్, తాంబూలం గృహ్యతాం రామ కర్పూరాదిసమన్వితమ్. నాభ్యాం ఆసీదితి తాంబూ లమ్. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. రాజాధిరాజాయేతినీరాజనమ్.నృత్యై ర్గీతైశ్చ వాద్యైశ్చపురాణపఠనాదిభిః, రాజోపచారై రఖిలై స్సంతుష్టో భవ రాఘవ. మఙ్గళార్థం మహీపాల నీరాజనమిదం హరే, సంగృహా ణ జగన్నాథ రామచంద్ర నమోఽస్తుతే. కర్పూరనీరాజనమ్. నమో దేవాదిదేవాయ రఘునాథాయ శార్ఙ్గిణే, చిన్మయానన్దరూపాయ సీతా యాః పతయేనమః. సప్తాస్యాసన్నితి నమస్కారః. సర్వలోకశరణ్యాయ రామచన్ద్రాయ వేధసే, బ్రహ్మానందైకరూపాయసీతాయాః పతయేనమః యజ్ఞేనేతి పుష్పాఞ్జలిః. యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాసమాని చ, తాని తాని వినశ్యన్తి ప్రదక్షిణపదేపదే. ఇది ప్రదక్షిణం. అశోకకు సుమైర్యుక్తం రామాయార్ఘ్యం నివేదయేత్, దశాననవధార్థాయధర్మ సంస్థాపనాయచ. రాక్షసానాం వినాశాయ దైత్యానాం నిధనాయచ, పరిత్రాణాయ సాధూనాం జాతో రామస్స్వయం హరిః. గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం భ్రాతృభిస్సహితోఽనఘ. ఇత్యర్ఘ్యమ్. ఇతి పూజావిధిః.

అగస్త్య ఉవాచ. రహస్యం కథయిష్యామి సుతీక్ష్ణ మునిసత్తమ, చైత్రమాసే నవమ్యాం తు శుక్లపక్షే రఘూత్తమః. ప్రాదురాసీత్తతో బ్రహ్మ బ్రహ్మానందైక కేవలః. తత్రజాగరణం కుర్యాద్రామస్య పురతో బుధః. ప్రతిమాయాం యథాశక్తి పూజా కార్యా యథావిధి ప్రాతర్దశమ్యాం స్నాత్వైవ కృత్వా సంధ్యాదికాః క్రియాః. సంపూజ్య విధివద్రామం భక్తివిత్తానుసారతః. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్సమ్యక్ దక్షిణాభిశ్చ తోషయేత్. గోభూతిలహిరణ్యాద్యై ర్వస్త్రాలంకారభూషణైః, రామభక్త్యా ప్రయత్నేన ప్రీణయేత్పరయా ముదా. ఏవంయః కురుతే భక్త్యా శ్రీరామనవమీవ్రతమ్, అనేకజన్మజాతాని పాపాని సుబహూని చ జ్ఞానేన భస్మసాత్కృత్వా యాతి విష్ణోః పరం పదమ్, సర్వేషామప్యయం ధర్మో భుక్తిముక్త్యేకసాధనః. అశుచిర్వాపి పాపిష్ఠః కృత్వేదం వ్రతముత్తమమ్, పూజ్యస్స్యాత్సర్వభూతానాం యథారామస్తథైవ సః. యస్తు రామనవమ్యాం వై భుఙ్క్తే స తు నరాధమః కుంభీపాకేషు ఘోరేషు పతత్యేవ నసంశయః. అకృత్వా రామనవమీవ్రతం సర్వోత్తమోత్తమమ్, వ్రతాన్యన్యాని కురుతే న తస్య ఫలభాగ్భవేత్. మహాన్త్యపి ప్రణశ్యంతి పాపానినవమీవ్రతాత్, ఏకామపితతో భక్త్యా శ్రీరామనవమీంవ్రతీ. ఉపోష్య కృతకృత్యస్స్యాత్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే తతోరామనవమ్యాంతు శ్రీరామప్రతిమాపరః. విధానేన నరశ్రేష్ఠ సముక్తో నాత్రసంశయః సుతీక్ష్ణః. ప్రాయేణ హి నరాః సర్వే దరిద్రాః కృపణా మునే, కథం కుర్వన్తి విస్తార్య శ్రీరామనవమీవ్రతమ్. అగస్త్యః. దరిద్రశ్చ మహాభాగస్వస్య విత్తానుసారతః. పలార్ధేన తదర్ధేన తదర్ధార్ధేన వా పునః. విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ కుర్యాదేవం వ్రతం మునే, యది ఘోరతరం దుష్టం పాతకం రహసి క్వచిత్. అకించనోఽపి యత్నేన ఉపోష్య నవమీదినే, ఏకచిత్తోఽతియత్నేన సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ప్రాప్తే శ్రీరామనవమీదినే మర్త్యో విమూఢధీః ఉపోషణం న కురుతే కుంభీపాకేషు పచ్యతే. యత్కించిద్రామముద్దిశ్య క్రియతే న స్వశక్తితః, రౌరవే స తు మూఢాత్మా పచ్యతే నాత్ర సంశయః. సుతీక్ష్ణః. యామాష్టకేషు పూజా వై తత్ర చోక్తా మహామునే, మూలమన్త్రేణ సంయుక్తాం తాం కథాం వద సువ్రత. అగస్త్యః.

సర్వేషాం రామమన్త్రాణాం మన్త్రరాజం షడక్షరమ్. ఇదంతు స్కాన్దే, మోక్షఖండే, రుద్రగీతాయాం, శ్రీరామంప్రతిరుద్రవాక్యమ్. ముమూర్షో ర్మణికర్ణ్యాం తే అర్ధోదకనివాసినః, అహం దిశామి కే మంత్రం తారకస్యోపదేశతః. శ్రీరామ రామ రామేతి ఏతత్తారకముచ్యతే. అతస్త్వంజానకీనాథ పరం బ్రహ్మాభిధీయతే. తారకం బ్రహ్మచేత్యుక్తం తేన పూజా ప్రశస్యతే. పీఠాఙ్గ దేవతానాం తు ఆవృత్తీనాం తథైవచ. ఆదావేవ ప్రకుర్వీత దేవస్య ప్రతిమార్చనమ్, ఉపచారైః షోడశభిః పూజా కార్యా యథావిధి. ఆవాహనం స్థాపనం చ సమ్ముఖీకరణం తథా, ఏవం ముద్రాః ప్రార్థనాం చ పూజాముద్రాః ప్రయత్నతః. శంఖపూజాం ప్రకుర్వీత పూర్వోక్తవిధినా తతః, కలశంవామభాగేచ పూజాద్రవ్యాణి చాదరాత్. పీఠే సంపూజ్య యత్నేన ఆత్మానం మంత్రముచ్చరేత్, పాత్రాసాదనమప్యేవం కుర్యా ద్యామేష్వతన్ద్రితః. పీతాంబరాణి దేవాయ ప్రార్థయన్నర్పయేత్సుధీః, స్వర్ణయజ్ఞోపవీతాని దద్యాద్దేవాయ భక్తితః. నానారత్న విచిత్రాణి దద్యాదాభరణాని చ, హిమాంబుధృష్టరుచిరం ఘనసారం మనోహరం. క్రమాత్తు మూలమన్త్రేణ ఉపచారా న్పరికల్పయేత్. కల్హారైః కేతకైర్జాతీ పున్నాగాద్యైః ప్రపూజయేత్. చంపకైశ్శతపత్రైశ్చసుగన్ధైస్సుమనోహరైః, పాశ్చ చన్దనధూపైశ్చ తత్తన్మన్త్రైః ప్రపూజయేత్. భక్ష్యభోజ్యాదికం భక్త్యాదేవాయ విధినాఽర్పయేత్, యేన సోపస్కరం దేయం దత్వాపాపైః ప్రముచ్యతే.జన్మకోటికృతైర్ఘోర నానారూపైశ్చ దారుణైః, విముక్తస్యాత్ క్షణాదేవ రామఏవ భవేన్మనే. శ్రద్ధధానస్య దాతవ్యంశ్రీరామనవమీవ్రతమ్, సర్వలోకహితాయేదం పవిత్రం పాపనాశనమ్. లోహేన నిర్మితం వాపి శిలయా దారుణాఽపివా, ఏకేనైవ ప్రకారేణ యస్మైకస్మై తథా మునే కృతం సర్వం ప్రయత్నేన యత్కించిదపి భక్తితః, జపేదేకాంతమాసీనో యావత్స దశమీదినమ్, అనేన స్యాత్పునఃపూజా దశమ్యాం భోజయేద్ద్విజాన్, భక్త్యాభోజ్యైర్బహు పిధైర్దద్యాచ్ఛక్త్యాచ దక్షిణామ్. కృతకృత్యో భవేత్తేనసద్యో రామః ప్రసీదతి. తూష్ణీంతిష్ఠన్నరోవాపి పునరావృత్తివర్జితః.ద్వాదశాబ్దైః కృతేనాపి యత్ఫా

పంచాపివిముచ్యతే, విలయం యాతి తత్సర్వం శ్రీరామనవమీవ్రతాత్ జపశ్చ రామమన్త్రాణాం మోన జానాతి తస్య వై. ఉపోష్య సంస్మరే ద్రామం న్యాసపూర్వమతన్ద్రితః. గురులబ్ధే తు మన్త్రస్తు న్యాసేన్యాస పురస్సరః, యామే యామే చ విధినా కుర్యాత్పూజాం సమాహితః. ముముక్షుశ్చ సదాకుర్యాత్ శ్రీరామనవమీవ్రతమ్, ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యోయాతి బ్రహ్మసనాతనమ్. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే అగస్త్యసంహితాయా మగస్త్యసుతీక్ష్ణసంవాదే శ్రీరామనవమీ వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ రామనామవ్రతమ్.

తత్రైవ రామనవమీ మారభ్య అథ చ సర్వకాలేఽపి రామనామజపలేఖనం కుర్యాత్. ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య. మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య. సకలపాపక్షయకామో వా విష్ణులోక ప్రాప్తికామోవా శ్రీరామప్రీతయే రామనామజపలేఖనం కరిష్యే ఇతి సఙ్కల్ప్య.

అథ రామనామ పూజా.

రామమన్త్రేణ షోడశోపచారైః పూజయేత్.

అథ రామనామలేఖనవ్రతమాద్యాపనం కథాచ.

పార్వత్యువాచ. ధన్యాస్మ్యనుగృహీతాస్మి కృతార్థాస్మి జగత్ప్రభో, విచ్ఛిన్నో మేఽత్రసందేహగ్రంథిర్భవదనుగ్రహాత్. త్వన్ముఖాద్గలితం రామతత్త్వామృతరసాయనం, పిబన్తో మే మనో దేవ న తృప్యతి భవాపహమ్. శ్రీరామస్యామృతం నామ శ్రుతం సంక్షేపతో మయా, ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి విస్తరేణ స్ఫుటాక్షరమ్. శ్రీమహాదేవః. శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి గుహ్యాద్గుహ్యతరం మహత్, ప్రాప్నోతి పరమాం సిద్ధిం దీర్ఘాయుః పుత్రసంపదమ్, రామనామ లిఖేద్యస్తు లక్షకోటిశతావధి. ఏకైకమక్షరం పుంసాం మహాపాతక నాశనమ్, సకామోఽపి లిఖేద్యస్తు నిష్కామేన తు కింపునః. ఇహైవ సుఖమాప్నోతి అంతే చ పరమం పదం. ఆదావన్తేచ మధ్యే చ వ్రతస్యోద్యాపనం చరేత్. ఉద్యాపనం వినా నైవ ఫలసిద్ధి మవాప్నుయాత్, తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన నామ్నఉద్యాపనం కురు. పార్వత్యువాచ. నతాస్మి దేవ దేవేశ భక్తానుగ్రహ కారక, నామ్నాముద్యాపనం బ్రూహి విస్తరేణ

మమ ప్రభో. శ్రీశివః. శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి విస్తరేణ యథావిధి, నామ్నా సముద్యాపనం చాత్ర భక్త్యా రామప్రసాదతః. సౌవర్ణం సుందరం కుర్యా త్సీతా రామం సలక్ష్మణమ్, హనూమత్ప్రతిమాం తత్ర చతుర్థాంశేన హాటకైః. సువర్ణస్య ప్రమాణంతు పలాష్టకముదీరితం, అశక్తశ్చేత్పలేనైవ తదర్ధార్ధేన వా పునః. శ్రీరామప్రతిమాం కృత్వావిత్తశాఠ్యం న కారయేత్, రాజతేనాసనంకుర్యా న్మాషైష్షోడశసంమితైః. పీతవస్త్రేణ సంవేష్ట్య స్థాపయేత్తణ్డులోపరి, తండులానాం ప్రమాణం తు భవేద్ద్రోణచతుష్టయమ్. శుచౌ దేశే గృహే తీర్థే మంటపం కారయేత్సుధీః, తోరణాని చతుర్ద్వారే బంధయేదామ్రపల్లవైః. భూమౌ గోమయలిప్తాయాం సర్వతోభద్రసంజ్ఞికం, రచయేత్సత్తథాన్యేన నానారత్నైస్సుశోభనమ్. కుంభానష్టౌ చ పూర్వాది స్థాపయేద్రవణాన్ శుభాన్, కుంభమేకం మధ్యదేశే స్థాపయేత్తణ్డులోపరి, గంగాజలేన సంపూర్య పంచరత్నైస్సపల్లవైః, నారికేళ ఫలాన్యష్టావేకం రామాయ దాపయేత్, ఆచార్యం వరయేత్తత్ర వేదశాస్త్రవిశారదమ్, బ్రహ్మాదిఋత్విజాం తత్ర వరణం కారయేత్తతః మధుపర్కేణ సంపూజ్య వస్త్రాలంకారభూషణైః, ఋత్విజః షోడశాష్టౌ వా వరయేద్వేద పారగాన్. స్నాత్వా నిత్యం విధాయాదౌ పూజయేద్గణనాయకమ్. పుణ్యాహం వాచయిత్వా తు పూజయేద్రాఘవం తతః. తతోఽగ్నిం చ ప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తవిధానతః, విష్ణుసూక్తేన హోతవ్యం మూలమంత్రేణ వా పునః. నవగ్రహాంశ్చ దిక్పాలానత్రానుక్తాంశ్చ హోమయేత్, హోమాన్తే పూజనం కుర్యాద్రామచంద్రాది దేవతాః. పూజయిత్వా తతో హుత్వా బలిం పూర్ణాహుతిం తతః, శ్రేయస్సంపాద్య దానం చ అభిషేకం సమాపయేత్. రామం నత్వార్చయిత్వా చ ప్రార్థయిత్వా పునః పునః, ఆచార్యం భోజయేత్పశ్చా త్సువర్ణైర్వస్త్రధేనుభిః. ప్రతిమాం రామమన్త్రేణ ఆచార్యాయ నివేదయేత్, నతోఽస్మి దేవదేవేశ బహుబుద్ధిమహాత్మభిః. యశ్చిన్త్యతే కర్మపాశా ద్ధృదినిత్యం ముముక్షుభిః, మాయయా గుణమయ్యా త్వం సృజస్యవసి లుంపసి. తత స్త్వత్పాదకమలే భక్తిరేవ సదాఽస్తు మే, సంసారామయతప్తా

నాం భేషజం భక్తిరేవ తే. సీతాసౌమిత్రి హనుమద్భక్తియుక్త నరేశ్వర దానేనానేన మే రామ భుక్తిముక్తిప్రదో భవ, ప్రతిమాదాన సిద్ధ్యర్థం శక్త్యా స్వర్ణంతు దాపయేత్, దానం యద్దక్షిణాహీనం తత్సర్వం నిష్ఫలం భవేత్. బ్రాహ్మణాన్ శతసాహస్రం భోజయేన్మధుసర్పిషా, పక్వాన్నైః పాయసైస్స్వాద్వైర్లడ్డుకైశ్శర్కరాన్వితైః. ఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాందద్యాద్భూయసీం దక్షిణాంచరేత్, తదన్తేఘృత పాత్రంచ తిల పాత్రంచ దాపయేత్, శయ్యాం చ రథదానాని దశదానాని శక్తితః, అశక్తశ్చేత్స్వర్ణమేకం దత్వా రామం నమేత్పునః. తిలకం కారయేత్పశ్చాదభిషించేత్సపల్లవైః, ద్విజైస్తు ఆశిషో దేయానత్వాస్తుత్వా విసర్జయేత్. ఉమామహేశ్వరౌ పూజ్యౌ భోజయేద్వటుకం తథా, కుమారీణాంశతం భోజ్యం యోగిరాజంచ భోజయేత్. క్షేత్రపాలబలిం దత్వా ధ్యాత్వా రామం సదా జపేత్, బ్రహ్మాదిభిస్తు తత్పుణ్యం వక్తుం శక్యంన కించ. అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయశతానిచ, ఏకేన రామనామ్నాతు తత్ఫలం లభతేనరః. నారీవాపురుషో వాపి శూద్రో వాప్యధమో నరః, రామనామ్నాతు ముక్తాస్తేసత్యం సత్యంవరాననే. మూలే కల్పద్రుమస్యాఖిలమణివిలసద్రత్నసింహాసనస్థం కోదణ్డం ధారయన్తం లలితకరయుగేనార్పితంలక్ష్మణేన, వామాంకస్యాస్తసీతం భరతధృత మహామౌక్తికచ్ఛత్రకాన్తం శత్రుఘ్నం చామరాభ్యాం విలసితమనిశం రామచంద్రం భజేఽహమ్, వందామహే మహేశాన చండకోదణ్డఖణ్డనమ్, జానకీ హృదయానన్దచన్దనం రఘునన్దనమ్. చరితం రఘునాథస్య శతకోటిప్రవిస్తరం, ఏకైకమక్షరంపుంసాం మహాపాతకనాశనమ్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే రామలేఖనోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

భాద్రపదశుక్లనవమ్యాం ముహూర్తమాత్రసత్త్వేఽపి పరయుతాయాం కార్యమ్. తత్ర గౌరీముద్దిశ్య పూజనముక్తమ్. అథాశ్వినీ శుక్లనవమ్యాం దేవీవ్రతం హేమాద్రావిష్ణుధర్మే. భద్రకాళీపూజా జౌత్తరీయేషు ప్రసిద్ధా.

సరస్వతీపుస్తక మండలపూజా.

అత్రైవాశ్వినశుక్లనవమ్యాం సరస్వతీపూజా. మూలే త్వావాహయేద్దేవీం పూర్వాషాఢేతు పూజయేత్, ఉత్తరాషాఢే బలిం దద్యా

చ్ఛ్రివణాం తే విసర్జయే దిత్యుక్త వచనరీత్యా ఉత్రాషాఢ యుక్తనవ
మ్యాం కల్పోక్తవిధినా వాణీపూజనం దాక్షిణాత్యేషు ప్రసిద్ధమ్. తచ్చ
నవమీపూజావిశేషాత్ కేవలనవమ్యామపి పూజ్యా. నమస్కృత్య జగ
త్పూజ్యాం శారదాం విశదప్రభాం, సితపద్మాసనాం దేవీం త్ర్యంబకీం
శశిభూషణామ్. ఇతిధ్యానమ్. అథాతః సంప్రవక్ష్యామి దేవ్యాః పూజా
మ్మహోత్తమాం, సర్వదా పూజయేద్దేవీం నవమ్యాం తు ప్రయత్నతః.
మాసి చాశ్వయుజేప్రాప్తే శుక్లపక్షే సమాగతే, యాతిథి ర్నవమీసద్భిః
సా మహానవమీ స్మృతా. ఉషస్యుత్థాయ సంకల్ప మాచరేత తథాసు
ధీః, అర్చయిష్యే జగత్పూజ్యాం శారదాం విశదప్రభామ్. సితపద్మాస
నాం దేవీం త్ర్యంబకీం శశిభూషణామ్. ఇతి సంకల్ప్య. ఆవాహ్యాపూజ
యేద్దేవీం విద్యాపుస్తకమండలే, రుచిరం మండలం కృత్వా విశాలం లిప్త
భూమికమ్. తత్ర నిక్షిప్య పీఠంతు ఛన్నం విశదవాససం, గ్రంథజాలమ
శేషం తు విన్యస్య పరిపూజయేత్. గంధపుష్పై రలంకృత్య వాణీమా
వాహయే త్తతః. ధ్యానమ్. విద్యాత్మాన మశేషలోకజననీం దేవీమిమా
మిష్టదా మిచ్ఛాకల్పితభూషణాం త్రిణయనాం వందేఽనవద్యాం సదా,
భక్త్యానమ్ర సురాసురేంద్రమకుట ప్రత్యగ్రరత్నాంకుర చ్ఛాయారంజి
త పాదపీఠయుగలా మిష్టార్థసంపాదినీమ్. ఆవాహనమ్. సింహాసనే కుసు
మగంధమనోహరేఽస్మి న్విద్యాభిరాభి రఖిలాభి రుపాస్యమానే, మాం
తన్నిషీదసహ శక్తిభిరష్టభి స్త్వం వాణి ప్రసీద మమ దేహిచ మానసేష్ట
మ్. ఆసనమ్. తత్పాదపద్మయుగళే పరిదత్తమే తత్పాద్యం పయస్సకల
సంపదవాప్తిహేతుః, సంభావితం శిరసి మే చిరపుణ్యయోగా ద్వాక్కా-
య మానసకృతం దురితం హినస్తి. పాద్యమ్. పుష్పాక్షతాది ఫలమిశ్రి
త మర్ఘ్యమేత ద్దత్తం మయా భువనమాతరిదం గృహాణ, సంరక్షితం సమ
భివీక్ష్య జగత్ప్రతీక్ష్య కుందావదాతహాసితే సుఘనేఽనవద్యే. అర్ఘ్యమ్.
మయాదత్తం మిదం దేవి గృహాణాచమనీయకమ్, శారదే శరదభ్రాభే
సర్వవిద్యాధిదేవతే. ఆచమనీయమ్. త్వద్గాత్రసంగ పరిపూతతమై రజ
స్ర మంభోభిరుల్లసిత పద్మసుగంధిపత్రైః, స్నానేన తే విలసితై రపికామ
మస్తు మూర్ధ్నా ధృతేన పయసా పరిశుద్ధిరేషా. స్నానమ్. ఇదమంబర
మంబ భాసమానం రుచిరం సూక్ష్మతరం విచిత్రచిత్రం, పరిధత్స్వ సమస్త

లోక సేవ్యే సకలానా మధిదేవతేకలానామ్. వస్త్రమ్. బ్రహ్మసూత్ర మి దంబ్రాహ్మీ త్రిగుణీకృతముజ్జ్వలమ్, ఆనీతం సీయతాం వత్స స్త్వదీయం విశదప్రభే. ఉపవీతమ్. సర్వలోకస్య సిద్ధ్యర్థం సర్వసన్నిధి కారిణీ, మయా దత్తమిదం దేవి గృహాణాభరణం నవమ్. ఆభరణమ్. సరసమంబ సర స్వతి చందనం సురభిగంధ మనింద్య మనిన్దితే,ఇదమనే నవిలింప శరీరకం విశదమాశు విధేస్తు తనుప్రియే గంధమ్. హారిద్రా కుఙ్కుమోపేతా నక్షతాన్ శాలిసంభవాన్, మయా దత్తానవేకాంశ్చ స్వీకురుష్వ మహే శ్వరి. అక్షతాన్. కుసుమాని సుగంధీని నహాని విశదాని చ, అజస్రం చ స్రజం చిత్రంగృహ్ణీష్వ భువనప్రియే. పుష్పమాలామ్.

అథాష్టపుష్పాణి.

సరస్వత్యై నమః, భారత్యై నమః, వాగ్దేవతాయై నమః,మా తృకాయైనమః, హంసాసనాయైనమః,చతుర్ముఖప్రియాయై, వేదశాస్త్రార్థ తత్త్వజ్ఞాయై, సకలవిద్యాధిదేవతాయై నమః అథాఙ్గపూజా. సరస్వత్యై నమః. పాదౌపూజయామి, భారత్యై గుల్ఫౌ, వాగ్దేవతాయై, జానునీ, మాతృకాయై ఊరూ, హంసాసనాయై కటిం, చతుర్ముఖప్రియాయై నాభిం, వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞాయై హృదయం, సకలవిద్యాధి దేవతాయై స్తనౌ, పాశపుస్తకధరాయై హస్తౌ, సకలమంగళాయై కంఠం, శుద్ధస్ఫటిక సంకాశాయై ముఖం, కామరూపాయై నాసికాం, తుహినాభాయై నేత్రే, ఆదిశక్తయే నమః లలాటం, సురాసురవందితాయై శిరః, సర్వ కార్య నియామకాయై నమః సర్వాంగం పూజయామి.

ఓం సరస్వత్యై నమః	పుస్తకహస్తాయై నమః	మహాభుజాయై నమః
మహాభద్రాయై	జ్ఞానముద్రాయై	మహాభాయై
మహామాయాయై	రమాయై	మహోత్సాహాయై
వరప్రదాయై	కామరూపిణ్యై	దివ్యాంగాయై
శ్రీప్రదాయై	మహావిద్యాయై	సురవందితాయై
పద్మనిలయాయై	మహాపాతకనాశిన్యై	మహాకాళ్యై
పద్మాక్ష్యై	మహాశ్రయాయై	మహాపాశాయై
పద్మవక్త్రాయై	మాలిన్యై	మహాకారాయై
శివానుజాయై	మహాభోగాయై	మహాఙ్కుశాయై

పీతాయై నమః
విమలాయై
విశ్వాయై
విద్యున్మాలాయై
వైష్ణవ్యై
చంద్రికాయై [తాయై
చంద్రలేఖా విభూషి
సావిత్ర్యై
సురసాయై
దేవ్యై [తాయై
దివ్యాలంకార భూషి
వాగ్దేవ్యై
వసుధాయై
తీవ్రాయై
మహాభద్రాయై
భోగదాయై
భారత్యై
భామాయై
గోవిందాయై
గోమత్యై
జటిలాయై
వింధ్యవాసాయై
చండికాయై
వైష్ణవ్యై
బ్రాహ్మ్యై
బ్రహ్మజ్ఞానైకసాధనాయై
సౌదామిన్యై
సుధామూర్త్యై
సుభద్రాయై
సురపూజితాయై
సువాసిన్యై
సునాసాయై
వినిద్రాయై
పద్మలోచనాయై
విద్యారూపాయై
విశాలాక్ష్యై
బ్రహ్మజాయాయై
మహాఫలాయై
త్రయీమూర్త్యై
శాస్త్రరూపిణ్యై [న్యై
శుంభాసుర ప్రమథి
శుభదాయై
సర్వాత్మికాయై
రక్తబీజనిహంత్ర్యై
చాముండాయై
అంబికాయై
ముండకాయై
ప్రహరణాయై [యై
ధూమ్రలోచన మర్దనా
సర్వదేవస్తుతాయై
సౌమ్యాయై [యై
సురాసుర నమస్కృతా
కాళరాత్ర్యై
కలాధారాయై
వాగ్దేవ్యై
వరారోహాయై
వారాహ్యై
వారిజాసనాయై
చిత్రాంబరాయై
చిత్రగంధాయై [తాయై
చిత్రమాల్య విభూషి
కాంతాయై
కామప్రదాయై
వంద్యాయై [న్యై
రూపసౌభాగ్య దాయి
శ్వేతాసనాయై
నీలభుజాయై
సురపూజితాయై
రక్తమధ్యాయై
నీలజంఘాయై
నిరంజనాయై [జ్యాయై
చతురానన సామ్రా
చతుర్వర్గఫలప్రదాయై
హంసాసనాయై [యై
బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మికా

ధూపముద్గన్ధ ముద్భూతమిద మాగరవంవరం, గృహీతాఖిలదిక్చక్రే గృహాణ త్ర్యక్షిణీశుభే. ధూపమ్. అజ్ఞానధ్వాన్త విధ్వంసకర్మదక్షే సరస్వతి, సస్నేహవర్తి సంయుక్తో దీపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. దీపమ్. నానారత్నసమాయుక్తం నానాఫః సమన్వితం, అపూపఘృత

పక్వాన్నం పాయసాదిసుపూజితమ్. స్వాదూపదంశసంయుక్తం నైవేద్య మిదమూర్జితం, దత్తంజుషస్వ వాగ్దేవి ప్రసీదమమసర్వదా. నైవేద్యమ్. పూగీఫలసమాయుక్తం నాగవల్లీదళైర్యుతమ్, కర్పూరచూర్ణసంయుక్తం, తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్. వేదాహమితి నీరాజనమ్ యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పమ్. అంతర్వ్యాప్య బహిశ్చ విశ్వమఖిలం లోకే స్వశక్త్యాస్థితా ఆవిర్భూత సమస్తలోక జననీత్రాణ క్షమాప్రక్రియాం, దేవీంవాచ ముపాస్మహే త్రిణయ నామామ్నా యపారే స్థితాం భాస్వన్మౌక్తికహారరాజిత కుచాభోగశ్రియం సంతతమ్. ఇతి ప్రదక్షిణమ్. నమో విధానలంపటైర్నతస్వమౌళికోటిభిర్నమస్కృతాం సురాసురైర్నమామి భారతీమిమామ్, సమస్తజంతుజీవన ప్రదాయినీ యతశ్శివా సమస్తవాఙ్మయీ గతిర్జగత్త్రయస్య భారతీ. నమస్కారమ్. భువనాధిప నిస్సంస్వతీయం భువనానామనిశం నిషేవణీయా, విదధాతు సమగ్రమగ్ర్యమిష్టం ఫలమక్లిష్టమశేషలోకసేవ్యా. యా కుందేందు తుషారహారధవళా యాశుభ్రవస్త్రావృతా యావీణా వరదండమండితకరా యా శ్వేతపద్మాసనా, యా బ్రహ్మాచ్యుత శంకర ప్రభృతిభిర్దేవైస్సదా పూజితా సామాంపాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేషజాడ్యాపహా. దోర్భిర్యుక్తా చతుర్భిః స్ఫటికమణిమయీ మక్షమాలాం దధానాహస్తేనైకేన పద్మం సితమపి చ శుకం పుస్తకం చాపరేణ, భాసా కుందేందు శంఖ స్ఫటిక మణినిభా భాసమానా సమానా సామే వాగ్దేవతేయం నివసతు వదనే సర్వదా సుప్రసన్నా. కవిలోకచకోర బృందసేవ్యాం నిఖిలానామనిశం నిషేవణీయా, విదధాతుముదం సరస్వతీ నః సకలానాం జననీ సురాసురాణామ్. ఇతి ప్రార్థనా. ఛత్రచామరాందోళనాదుపచారాః. యస్య స్మృత్యేతి పూజాసమర్పణమ్ ఇతి సరస్వతీపూజా విధిః.

అక్షయనవమీవ్రతం, తులసీవివాహాదికథా.

వాలఖిల్యః. కార్తికే శుక్లనవమీ తత్రాభూద్ద్వాపరం యుగం, పూర్వాపరాహ్ణగా గ్రాహ్యా క్రమాద్దాకోపవాసయోః. అత్ర కూశ్మాండకోనామ హతో దైత్యస్తు విష్ణునా, తద్రోమభి స్సముద్భూతావల్యః కూశ్మాండసంభవాః. తస్మాత్కూశ్మాండదానేన ఫలమాప్నోతి నిశ్చితం, కూశ్మాండం బహుబీజాఢ్యం బ్రహ్మణా నిర్మితం పురా. దాస్యామి విష్ణవే

తుభ్యం పితౄణాం త్రాణాయ చ, కూశ్మాండం పూజయేచ్చైవ గన్ధ
పుష్పాక్షతాదినా. పంచరత్నైస్సమాయుక్తం గోఘృతేన సమన్విత
మ్, ఫలాన్న దక్షిణాయుక్తం బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్. దేవస్య త్వేతి
మన్త్రేణ పితౄణాం దత్తమక్షయమ్, అస్యామేవ నవమ్యాం తు కుర్యా
త్కృష్ణేన యో నరః. స్వశాఖోక్తేన విధినా తులస్యాః కరపీడనమ్,
కన్యాదాన ఫలంతస్య జాయతే నాత్రసంశయః. హరిం విధాయ సౌవ
ర్ణం తులస్యా సహితంశుభం, పూజయే ద్విధివద్భక్త్యా ప్రతీతత్ర దిన
త్రయమ్. ఏవం యథోక్తవిధినా కుర్యాద్వైవాహికం విధిమ్, గ్రాహ్యాం
త్రిరాత్రమత్రైవ నవమ్యా మనురోధతః. మధ్యాహ్న వ్యాపిని గ్రాహ్యా
నవమీ పూర్వవేధితా, ధాత్ర్యశ్వత్థౌచ ఏకత్ర రోపయిత్వా సముద్వ
హేత్. న నశ్యతే తస్య పుణ్యం కల్పకోటి శతైరపి అత్రైవోదా హరం
తీమ మితిహాసం పురాతనమ్. బభూవ విష్ణుకాంచ్యాంతు క్షత్రియః
కనకాభిధః. ధనాఢ్యో వైశ్యవృత్తిశ్చ వైష్ణవోదారపూజితః బహుకా
లో గతస్తస్య వినాఽపత్యం మునీశ్వరాః, తతో నానావ్రతైర్జాతా
కన్యా కమలలోచనా. సురూపా లక్షణోపేతా నానాగుణసమన్వితా,
పితా తస్యా నామచక్రే కిశోరీతిచ విశ్రుతమ్. ఏకదా తద్గృహంయయౌ
తో జన్మపత్త్రపరీక్షకః, దర్శయిత్వా జన్మపత్త్రం కథంకన్యా భవేదియ
మ్. తతస్తేన క్షణంధ్యాత్వా కనకశ్శృణు మే వచః, యది బ్రవీమిసత్యం
చేత్తేన దుఃఖం భవిష్యతి. యద్య సత్యమహం బ్రూయాం మిథ్యాత్వం
సమజాయతే, తస్మాత్సత్యం వదిష్యామి రోచతే యత్తథాకురు. అస్యాః
కరగ్రహం కుర్యాద్యోఽసౌ వజ్రాన్మరిష్యతి, ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా
కనకో దుఃఖితోఽభవత్. న చకార వివాహం చ సా తు బ్రాహ్మణపూ
జనే, నియుక్తా స్వగృహందత్తం నానేయా సున్ముఖాగ్రతః. దృష్ట్వైవ
మాం రూపసంపన్నాం దుఃఖం మే బాధకం భవేత్, స్థిత్వాఽస్మిన్
గృహే సా తు ద్విజాతిథ్యమథేతరత్. కదాచిద్దైవయోగేన తత్రాగాద్ద్వి
జపుంగవః, యాత్రార్థం విష్ణుకాంచ్యాం తు వైశాఖే మాసిశఙ్కరః కన
కోవిప్ర శుశ్రూషు ర్జ్ఞాత్వాత్రైవ సమాగతః, ఆగత్యాఙ్గణమధ్యేతు ఉపవి
ష్టోద్విజోత్తమః. కిశోర్యాగత్య చాతిథ్యం శంకరస్యాకరోత్తదా, దృష్ట్వా

తాం తరుణీం సమ్రాం సువేషాం వినయాన్వితామ్. అజాతకరపీడాం
చ సఖీం దృష్ట్వాభ్యువాచ సః, శంకరః. చన్దనేవదశీఘ్రం త్వం కిశోరీ న
వివాహితా, కిమత్ర కారణం జాతం తరుణీ కామరూపిణీ. ఇతి తద్వచనం
శ్రుత్వా చన్దనా సర్వమబ్రవీత్, తదా కృపాలునా తేన తత్పిత్రగ్రే నివే
దితమ్. అస్యైమన్త్రం ప్రయచ్ఛామి శ్రీవిష్ణోర్ద్వాదశాక్షరమ్, కరోతు
వర్షత్రితయం జపమస్య సులోచనా. ప్రాతస్స్నానవతీచాస్తు తులసీమణి
మాలయా, కార్తికస్య సితేపక్షే నవమ్యాం విష్ణునాసహ. సౌవర్ణేన తుల
స్యాశ్చ వివాహం కారయిత్వేయమ్, తేనవ్రతప్రభావేన విధవా న భవిష్య
తి. తత్పిత్రాఽపి తథేత్యుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం న దత్తవాన్, కిశోర్యై వైష్ణ
వంధర్మం సమగ్రంచాదిదేశ సః. ద్విజేన తేనయత్ప్రోక్తం కిశోర్యపి తథా
కరోత్, వర్షత్రయం యథాశాస్త్రం కిశోర్యా తద్వ్రతంకృతం చతుర్థేకా
ర్తికేమాసి కిశోరీ స్నపనాయచ, ప్రాతఃకాలే గతా బాలా పరోమార్గే సు
లోచనా. క్షత్రియేణాయుధాదృష్టా ప్రాపమోహం జడాత్మకః, పృష్ఠేతస్యా
స్తుసంలగ్నో భావయంస్తామనిన్దితామ్. కేఽత్వాం దదృశుర్దూరాత్తే చిత్ర
శ్యంతి గుప్తతః, స్త్రియోఽపి యం ప్రపశ్యన్తి పురుషాణాంతు కా కథా.
యథా ద్వితీయా చంద్రస్య దర్శనే చేత్సుఖా జనాః, తథా రాత్రౌ ప్రతీ
క్షన్తే తద్ద్వారే సకలా జనాః. నిమేషమాత్రసుక్షణా దృష్టా వ్యస్థితా
తు బాలికా, అధికం కిం వర్ణనీయం తత్సౌన్దర్యం మునీశ్వరాః. కేచిద్వ
దన్తి దేవీయం నాగకన్యేతి చాపరే, రుద్రసంమోహనార్థాయ జాతా
సా విశ్వమోహినీ. సాన పశ్యతి లోకాంశ్చైవ మార్గం న సఖీగణమ్,
ధ్యాయన్తీ హృదయే విష్ణుం తులసీం దేవరూపిణీమ్. తాంగృహీతుం
మనశ్చక్రే విలేపీ ద్రవ్యవాన్ బలీ. నానాభేదాః కృతాస్తేన న లేభే
చాంతరం క్వచిత్. మాలాకారగృహం గత్వా తస్యై ద్రవ్య మయచ్ఛ
త, యేన కేనప్రకారేణ కిశోర్యా సహసఙ్గమమ్, యథా స్యాత్క్రియ
తాం భద్రే దేయమస్మాచ్చతుర్గుణమ్. ప్రతిమాసం కిశోర్యా దీయ
మానాత్ ద్రవ్యాత్ అధికం దదామీతి. తయా లోచ్య బహూపా
యాః కృతాస్తద్గ్రహణాయ చ, న దదర్శ హితో పాయమవదత్సా
విలేపనమ్. న దృశ్యతే మయోపాయస్త్వయా యత్ప్రోచ్యతేఽధు
నా, మయా తదేవ కర్తవ్యం ద్రవ్యగ్రహణసిద్ధయే. విలేపుర్యవాచ, తవ

కన్యా తు భూత్వాహం నయామి కుసుమాని చ, అగ్రే యద్భావి భవతు గృహాణాహ్ని శతం శతమ్. తయాపి చ తథేత్యుక్తం సప్తమ్యాం నిశ్చయః కృతః, అష్టమ్యాం సా గతా తత్ర, కిశోరీ తాము వాచ హా మాలాకారే శ్వో నవమీ తులస్యాః పాణిపీడనం, తిథౌత్వత స్త్వయా నేయా ముకురాః పుష్పసంభవాః. మాలిన్యువాచ మత్కన్యా నాగతా గ్రాహాన్నానాకౌతుక కారిణీ, యద్యత్ప్రోక్తం త్వయా బాలే సా సమానయతి త్వరా. తయాపి చ తథేత్యుక్తా మాలినీ స్వగృహం యయౌ, కథితస్సర్వ వృత్తాంతో విశేష్యగ్రే తత్రా భవత్. ప్రాప్తా మహేంద్ర పదవీత్యేవం సుఖమవాప సః, మాలిన్యా రచితా రాత్రౌ ముకురా వివిధా స్తదా. విష్ణు కాఞ్చ్యాం తదా రాజా జయసేనో బభూవహ, తస్య పుత్రో ముకుందోఽభూ త్సూర్య భక్తిపరాయణః కిశోర్యాస్తు శ్రుతా తేన వార్తేయమతిసుందరీ, తదా తేన ముకుందేన సంకల్పః కృత ఏవహి. కిశోరీ యది భార్యా మే భవిష్యతి దివాకర, తదాన్న మహామశ్నామి అన్యథా స్యాన్మృతిర్మమ. కృత్వేత్థంనతు సంకల్ప ముపవాసాన్ప్రచక్రమే; సప్తమేఽహని సూర్యోఽసౌ స్వప్నే వచనమబ్రవీత్. సూర్యః. కిశోర్యా విధవాయోగో వర్తతేఽసౌ కథం భవేత్, అన్యాం పత్నీం ప్రదాస్యామి తవ పద్మాయ తేక్షణామ్, ముకుందః యదిదేవ ప్రసన్నోఽసివిశ్వం సృజసి లుంపసి, బాల వైధవ్య యోగంచ హంతుం త్వం హి క్షమో హ్యసి ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా సాంత్వనా బహుశా కృతా, న మన్యతే ముకుందోఽసౌ తథేత్యుక్త్వా గతో రవిః. తులసీవ్రత మాహాత్మ్యా త్స్వప్నేఽభూత్కన కస్య తు, ఇయం కన్యా త్వయా జేయా ముకుందాయ మహామతే. తులస్యుద్వాహ మాహాత్మ్యా ద్వైధవ్యాత్వం గమిష్యతి, రాత్రౌ స్వప్నః కిశోర్యాశ్చ తస్యా మేవాభ్యజాయత ఆగతా కన్యకా కాచిద్భర్త్రాసహ సమన్వితా, భర్తారం వదతి స్వప్నే మమ మాతా కిశోరికా. తద్భర్త్రాపి తథేత్యుక్తం ప్రదాస్యో బలిముత్తమం, ఏతద్ధస్తేన పశ్చాత్తేవివాహోఽస్యా భవిష్యతి. శ్రుత్వా బలిప్రదానేనా స్వప్నే చిన్తాతురాఽభవత్. క్వ ద్వాదశాక్షరీ విద్యా క్వేదం విష్ణు సమర్చనమ్. నరకద్వారమూలం క్వ మద్ధస్తాత్పశు మారణం, ఏవం సా తు సముత్థాయ

స్వప్నో౽యమితినిశ్చితం. భావయిత్వా సమాహూయ చన్దనాంవాక్య
మబ్రవీత్, నివేద్య కృష్ణం స్వప్నం తు గీఋగస్య ఫలందద. చందనో
వాచ. ఫలం తు సమ్యక్కల్యాణి తవానిష్టం వినశ్యతి, వివాహో భవి
తా శీఘ్రం తులసీవ్రతకారణాత్. ఇత్థం స్వప్న ఫలం శ్రుత్వా తతః
కుక్కుటశబ్దితమ్, శ్రుత్వా సా సహసోత్థాయ స్నాత్వోద్యోగమచీక
రత్. యావదాయాతి సా స్నానం కృత్వా గేహే కిశోరికా, తావద్వి
లేపీ మాలిన్యాః పుత్రీ భూత్వా సమాయయౌ, కృత్వా కేశాంశ్చ
గోపుచ్ఛైః శ్మశ్రు చోద్ఘాటితం బలాత్, ఇతరే శాటకే గృహ్యానింబా
భ్యాం చ స్తనౌ కృతౌ. సర్వాలంకార శోభాఢ్యా కటాక్షయుతి చాప
రాన్, న జ్ఞాతా సా తు కేనాపి పుమాన్ స్త్రీరూపధారకః. ధ్యానం
ధృత్వా తయా హస్తౌ ప్రసార్యేతే యదాతదా, దత్తే విలేపీపుష్పాణి
విలోకయతి సర్వతః. కథమస్యా మమ స్పర్శో భవిష్యతి విచిన్తయన్,
ఏవం దినత్రయం తస్య ప్రయాతం తు మునీశ్వరాః. తస్మిన్నహాని సంజా
తో కనక శోకపీడితః, కిం కార్యమధునా౽స్మాభీ రాజపుత్త్రో వదిష్య
తి. ఏవం చింతయతస్తస్య ప్రాతః కాలో బభూవహ, రాజలోకాస్సమా
యాతా గృహీత్వా వస్త్రవాహనమ్. అభ్యన్తరే సమాగత్య మన్త్రీ
వచనమబ్రవీత్, గృహే౽స్తి తవ కన్యైకా ముకుందార్థే ప్రదీయ
తాం. మా విచారో౽స్తు భవతాం నృపాజ్ఞా పరిపాల్యతాం, కనకేన
తథేత్యుక్తం మమ భాగ్యముపస్థితమ్. మహారాజకుమారస్య వధూః
కన్యా భవిష్యతి, తతః ప్రోవాచ మన్త్రీ తం ద్వాదశ్యాం లగ్నముత్త
మమ్. రాత్రౌ తిష్ఠతి యుగ్మాఖ్యం రవిః షష్ఠే విధుశ్చ ఖే, భవే ద్యాభమో
గురుర్ధర్మే పంచమే బుధ భార్గవౌ. శనిస్తృతీయే రాహుశ్చ వివాహ
సమయస్స తు, ఉభౌ సంభృత సంభారావుభావపి ధవాన్వితౌ. ద్వాద
శ్యామాయయౌ సాయం రాజపుత్రస్ససైనికః, అబ్రవీత్తత్ర కనకం
తేకీ రాజపురోహితః తేకీ. అథో౽వరోధః క్రియతాం కిశోర్యాశ్చ నృ
పాజ్ఞయా, భవిష్యతి మహాదేవి నోదృశ్యా పురుషైః క్వచిత్. ఇతి
తద్వచనం శ్రుత్వా పురుషాస్తు నిరాకృతాః, జాయాజాయో విలేపీ తు
దైహాత్తత్రైవ సంస్థితః. తతో౽ర్ధరాత్ర వేళాయాం ముకుందో౽భ్య
న్తరం యయౌ, తులస్యగ్రే స్థితా బాలా కిశోరీ సంస్మరద్ధరిం, తతో

ఘటఘటా శబ్దస్తుముల స్సముపద్యత, మహావాయుర్వవౌ తత్ర ప్రశాంతాస్సర్వదీపికాః. విద్యుల్లతాశ్చ క్రమితా అంధీభూతో౽ఖిలోజనః. మిథ్యాన భాస్కరవచో ముకుందో౽చిన్తయద్ధృది. అన్యైః ప్రకీర్తితం లోకే వైధవ్యస్య తు కారణం, భీతో ముకుందో హృదయే యూవద్ధ్యాయతి భాస్కరమ్. తస్యాం సంధ్యా ధృతం తస్యాః కరపద్మం విలేపినా, తస్యాః కరస్య సంసర్గాత్ స్వర్గాద్వజ్రం పపాత హ. సితస్తేన విలేపీతు తత్కాలం యమమన్దిరం, బాహ్య అసీత్కలికలో ముకుందో౽యం మృతస్త్వితి. క్షణాదేవతతో జ్ఞానం మాలాకారసుతా మృతా, తతస్తయోర్ద్వాహో౽భూద్రాజ్యం ప్రాపకిశోరికా, కిశోర్యాశ్చ సముత్పన్నా భ్రాతరస్తులసీవ్రతాత్, ఆదాశాస్త్రం సత్యమాసీత్తతో దేవో దినాకరః. తులసీవ్రతమాహాత్మ్యాత్కథం న స్యుర్మనోరథాః, సౌభాగ్యార్థం ధనార్థం వా విద్యార్థం రుజ్నివృత్తయే, సంతత్యర్థం ప్రకర్తవ్యం తులస్యాః పాణిపీడనమ్. ఇతి సనత్కుమార సంహితాయాం అక్షయనవమీవ్రతం సంపూర్ణమ్.

దశమీవ్రతాని దశహరదశమీ.

జ్యేష్ఠశుక్లదశమ్యాం దశహరాఖ్యం వ్రతం స్నానదానాదికం తత్ర. స్కాందే. జ్యేష్ఠస్య శుక్లదశమీ సంవత్సరముఖాస్మృతా, తస్యా స్నానం ప్రకుర్వీత దానం చైవ విశేషతః. యాం కాంచిత్సరితం ప్రాప్య ప్రదద్యాచ్చ తిలోదకం, ముచ్యతే దశభిః పాపై ర్విష్ణులోకంస గచ్ఛతి జ్యేష్ఠశుక్ల దశమ్యాం తు భవేత్సౌమ్యదినం యది, జయా హస్తర్క్ష సంయుక్తా సర్వపాపహరా తిథిః. దశమీ శుక్లపక్షే తు జ్యేష్ఠమాసే బుధే౽హని, అవతీర్ణా యతః స్వర్గాద్ధస్తర్క్షేచ సరిద్వరా. హరతే దశ పాపాని తస్మాద్దశహరా స్మృతా, జ్యేష్ఠమాసి సితే పక్షే దశమ్యాం బుధహస్తయోః. గరానందే వ్యతీపాతే కన్యాచంద్రే వృషే. రవౌ, దశయోగే నరస్స్నాత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ఇతి. తత్ర గంగాస్తోత్రం గంగాపూజా చోక్తా.

ఆషాఢశుక్లనవమీ - దిగ్దేవతావ్రతం చ.

అథ ఆషాఢశుక్లనవమీ మన్వాదిః. సా పూర్వాహ్ణవ్యాపినీ గ్రాహ్యా. తత్ర శుక్లదశమ్యాం ఆషాఢదశమీవ్రతముక్తం. హేమాద్రౌ

భవిష్యే. తత్ర దిక్పాలకదేవతాపూజోక్తా. సావర్ణిః కారయేదాశా
రాప్యష్టిష్టాత్రికేన వా, జ్ఞాతిబంధుజనైస్సార్ధం తతస్సమ్యగలంకృతః.
పూజ్యాశ్చ క్రమయోగేన మంత్రైరేభిర్గృహాంగణే, త్వయిసన్నిహితః
శక్రస్సురాసురనమస్కృతః పూర్వా త్వం భువనస్యాస్య ఐంద్రీ దిగ్దేవ
తే నమః, అగ్నేః పరిగ్రహాదాశు త్వమాగ్నేయీతి పఠ్యసే. తేజోరూ
పా పరా శక్తిరాగ్నేయీ వరదా భవ. ౨. ధర్మరాజం సమాశ్రిత్య
లోకాన్ సంయమయస్యమూన్, తేన సంయమినీ చాసి యామ్యే స
త్వం సదా భవ. ఖడ్గహస్తాఽపి వికృతా నిర్ ఋతిస్థానమాశ్రితా, తేన
నిర్ ఋతినామాసి త్వమాశాం పూరయస్వ మే. త్వయ్యాస్తే భువనా
ధారో వరుణో యాదసాంపతిః, కామార్థం మమధర్మార్థం వారుణీ ప్రవ
ణా భవ. అధిష్ఠితాసి యస్మాత్త్వం వాయునా జగదాయుషా, వాయ
వ్యే త్వమతః శాన్తిం నిత్యం యచ్ఛ మమాలయే. ధనదేనాశ్రితా త్వం
హి ప్రఖ్యాతా త్వమిహోత్తరా, నిరుత్తరాభవాస్మాసు దత్వా సద్యో
మనోరథమ్. ఐశాని జగదీశేన శంభునా త్వమలంకృతా, పూరయస్వా
శు మే దేవి వాంఛితాని నమోనమః. భుజంగాష్టకులేన త్వం సేవితా
సి యతోఽ హ్యథః, నాగాంగనాభిస్సహితా సుఖేభవ మమాద్యవై.
సర్వలోకే పరిగతా సర్వదా త్వం శివాయ చ, సనకాద్యైః పరివృతా.
బ్రాహ్మీణాం పాహి సర్వదా. నక్షత్రాణి చసర్వాణి గ్రహాస్తారాగణాస్త
థా, నక్షత్రమాతరోయాశ్చ భూతప్రేతవినాశకాః. సర్వే మమేష్టసిద్ధ్య
ర్థం భవన్తు ప్రవణాస్సదా, ఏభిర్మంత్రైస్సమభ్యర్చ్య పుష్పధూపాదినా
తతః. వాసోభిరభిషేకాద్యైః ఫలాని వినివేదయేత్, తతో ఘంటానినా
దేన గీతవాదిత్రమంగలైః, నృత్యస్త్రీభిర్వరస్త్రీభిర్జాగ్రత్యా చ నిశాం
నయేత్, కుంకుమాక్షతతాంబూలం దానమానాదిభిస్సుఖమ్. ప్రభా
తే వేదవిదుషే. బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్, అనేన విధినా సర్వం సమా
ప్య ప్రణిపత్యచ భుంజీత మిత్రసహితః సుహృద్బంధుజనేన చ, ఏవం యః
కురుతే పార్థ దశమీవ్రతమాదరాత్. సర్వాన్ కామానవాప్నోతి
మనోభిలషితాన్ నరః, స్త్రీభిర్విశేషతః కార్యం వ్రతమేతద్యుధిష్ఠిర. ప్రా
ణివర్గేయుతో నార్యః శ్రద్ధాకామపరాయణాః, ధన్యం యశస్యమాయు
ష్యం సర్వకామఫలప్రదం. కథితం తే మహారాజ మయా వ్రతమనుత్తమం.

ఏహూసవా మనుజపుంగవ కామకామాః సంపూజయంతి దశమీషు సదా దశాశాః, తేషాం విశేషవిహితాన్ హృదయేఽపి కామాన్ ఆశాః ఫలంత్యలమలం బహునోదితేన, ఇతి భవిష్యోత్తరే దశహరవ్రతమ్.

దశావతారవ్రతం విజయదశమీ.

అథ భాద్రపదశుక్లదశమ్యాం దశావతారవ్రతం భవిష్యోత్తరే. తత్ర దశావతారసువర్ణప్రతిమాః కృత్వా షోడశోపచారైః పూజయేదిత్యుక్తం.

అథ ఆశ్వయుజశుక్లదశమ్యాం విజయదశమీవ్రతమ్.

పాతు తారకోదయ వ్యాపినీ గ్రాహ్యా. తదుక్తం చింతామణౌ. ఆశ్వినస్య సితే పక్షే దశమ్యాం తారకోదయే, సకాలో విజయో నామ సర్వకామార్థసాధకః. రత్నకోశే. ఈషత్సంధ్యామతిక్రాంతః కించిదుద్భిన్నతారకః, విజయో నామ కాలోఽయం సర్వకామస్య సాధకః. దినద్వయే తద్వ్యాప్తౌ వా అపరా. అపరాజితపూజాయాం పూర్వైవ. తదుక్తం హేమాద్రౌ స్కాందే. దశమ్యాంతు నరైస్సమ్యక్ పూజనీయా విరాజితా. ఐశానీం దిశమాశ్రిత్య అపరాహ్ణే ప్రయత్నతః. యా పూర్ణా నవమీయుక్తా తస్యాం పూజ్యాఽపరాజితా, క్షేమార్థం విజయార్థం చ పూర్వోక్తవిధినా నరైః. నవమీశేషసంయుక్త దశమ్యామపరాజితా, దదాతి విజయం దేవీ పూజితం జయవర్ధినీ. ఆశ్వీజశుక్లపక్షే తు దశమ్యాం పూజయేన్నరః, ఏకాదశ్యాం న కుర్వీత పూజనం చాపరాజితమ్. ఆశ్వినస్య సితే పక్షే దశమీ సర్వరాశిషు, సాయంకాలే శుభా యాత్రా దివా చ విజయక్షణే. ఏకాదశ ముహూర్తో యో విజయః సంప్రకీర్తితః, తస్మిన్ నరైర్విధాతవ్యా యాత్రా విజయకాంక్షిభిః. దినద్వయే ఏకాదశ ముహూర్తవ్యాప్తావవ్యాప్తౌ వా శ్రవణయుక్తా గ్రాహ్యా. తథా చ హేమాద్రౌ మదనరత్నే కశ్యపః. ఉదయే దశమీ కించిత్సంపూర్ణైకాదశీ యది, శ్రవణర్క్షే తు పూర్ణాయాం కాకుత్స్థః ప్రస్థితో యతః. ఉల్లంఘయేయుః సీమానం తద్దిన ర్క్షే తతో నరాః. అత్ర కృత్యం భవిష్యే. శమీం సులక్షణోపేతామీశాన్యాశా ప్రతిష్ఠితాం, సంప్రార్థ్య తాం చ సంపూజ్య త్వీశానం సంముఖో భవేత్, శమీపూజా. శమీ శమయతే పాపం శమీ శత్రువినాశనీ అర్జునస్య ధనుర్ధాత్రీ రామస్య ప్రియవాదినీ. శమీ శమయతే పాపం శమీలోహితకంటకా, ధారిణ్యర్జునబాణానాం రామస్య ప్రియవాదినీ కరిష్యమాణ యాత్రాయాం యథాకాలం సుఖంమయా, తత్ర నిర్విఘ్న కర్త్రీ

19

త్వం భవ శ్రీరామపూజితే. గృహీత్వా సాక్షతామార్ద్రాం శమీమూ
లగతాంమృదమ్, గీతవాదిత్రనిర్ఘోషై రానయేత్స్వగృహం ప్రతి. తతో
భూషణవస్త్రాది ధారయేత్ స్వజనైః సహ. శమ్యభావే వనరాజపూజా.
తత్ర మంత్రః. ఆదిరాజ మహారాజ వనరాజ వనస్పతే, ఇష్టం దర్శయ
మృష్టాన్నం కురుశత్రోః పలాయనమ్. రాజ్ఞాం విశేషేణ లక్ష్మీపూజో
క్తా ఇతి దశమీవ్రతాని.

ఏకాదశీనిర్ణయః.

తత్రైకాదశ్యా ముపవాస ఉక్తః. నిషేధపరిపాలనాత్మకో వ్రతరూ
పశ్చ సాచ ద్వివిధా శుద్ధా దశమీవిద్ధాచ, వేధోఽపిద్వివిధః, అరుణోద
యే దశమీసంబంధా త్సూర్యోదయేచ తత్రాద్యో వైష్ణవై స్త్యాజ్య స్తథా
భవిష్యే. అరుణోదయ కాలేతు దశమీ యదిదృశ్యతే, సావిద్ధైకాదశీ
తత్ర పాపమూల ముపోషణమ్. తథా. దశమీశేషసంయుక్తో యదిస్యా
దరుణోదయః, నైవోపోష్యం వైష్ణవేన తద్దినైకాదశీ వ్రతమ్. అరుణో
దయస్వరూపంతు హేమాద్రౌ స్మృత్యంతరే దర్శితమ్. నిశి ప్రాన్తేతు
యామార్ధే దేవవాదిత్రనిస్వనే. సారస్వతే అధ్యయనే అరుణోదయ ఉ
చ్యతే, యామార్ధంముహూర్తద్వయలక్షణమ్. అతఏవ సారధర్మే. ఆది
త్యోదయవేళాయాం యా ముహూర్తద్వయాన్వియ, నైకాదశీ తు సం
పూర్ణా విద్ధాన్యాపరికీర్తితా. యచ్చమాధవీయే స్కాన్దే ఉదయాత్ప్రా
క్ చతస్రస్తు ఘటికా అరుణోదయః. తదపిద్వాత్రింశద్ఘటికా రాత్రిమా
నపక్షేతు ముహూర్తద్వయస్య తావత్పరిమాణముక్తమితి ద్వైతనిర్ణ
యః. బ్రహ్మవైవర్తం. చతస్రోఘటికాః ప్రాత రరుణోదయనిశ్చయః, చతు
ష్టయవిభాగోఽత్ర వేధాదీనాంకిలోదితః. అరుణోదయవేధ స్స్యాత్సార్ధం
తుఘటికాత్రయమ్, అతివేధోద్విఘటికః ప్రభాతం దర్శనాద్రవేః. మహా
వేధోఽపి తత్రైవ దృశ్యతేఽర్కోన దృశ్యతే, తురీయ స్తత్ర విహితో
యోగస్సూర్యోదయే సతి. అన్యచ్చ. పంచపంచ ఉషఃకాలః సప్తపం
చారుణోదయః. అష్టపంచ భవేత్ప్రాతః శేషసూర్యోదయః స్మృతః.

వైష్ణవలక్షణమ్. శుద్ధా విద్ధా చ ఏకాదశీ చతుర్ధా.

వైష్ణవలక్షణంతు స్కాందే పరమాపదమాపన్నో హర్షే వాసము
పస్థితే. నై[illegible] భవిష్యే, యథా

శుక్లా తథాకృష్ణా యథాకృష్ణా తథోత్తరా, తుల్యే తే మన్యతేయస్తు స
హివైష్ణవ ఉచ్యతే. అతివేధాదయస్సర్వే యే వేధాస్తిథిషు స్మృతాః,
సర్వేఽస్య వేధావిజ్ఞేయా వేధస్సూర్యోదయః స్మృతః. తత్ర శుద్ధావిద్ధా
ఏకాదశీ చతుర్ధా. అధికాఏకాదశీచ, అధికాద్వాదశీ, ఉభయాధికా, అ
నుభయాధికాచ. శుద్ధానాం ఏకాదశ్యాధిక్యే పరేద్యురుపవాసమాహ
నారదః. సంపూర్ణైకాదశీ యత్ర ద్వాదశీవృద్ధిగామినీ, ద్వాదశ్యాం లం
ఘనం కార్యం త్రయోదశ్యాంతు పారణమ్. వృద్ధవసిష్ఠః. ఏకాదశీ య
దాఽలుప్తా పరతో ద్వాదశీభవేత్, ఉపోష్యా ద్వాదశీతత్ర యదీచ్ఛే
త్పరమాం గతిమ్. భృగుః. సంపూర్ణైకాదశీ యత్ర ప్రభాతే పునరేవసా,
తత్రోపోష్యా ద్వితీయాతుపరతో ద్వాదశీయది. ప్రణమేఽహని సంపూ
ర్ణా వ్యాప్తాహోరాత్ర సంయుతా, ద్వాదశ్యాంతు తదోపోష్యా దృ
శ్యతే పునరేవసా. పూర్వాకార్యా గృహస్థైశ్చ యతిభిశ్చోత్తరా విభో
మార్కండేయః. సంపూర్ణైకాదశీ యత్ర పరత్ర పునరేవచ, పూర్వాముప
వసేత్కామీ నిష్కామస్తు పరాంవసేత్. హేమాద్రౌ. అవిద్ధాపిచ విద్ధా
స్యాత్ పరతో ద్వాదశీయది, ఏకాదశీ వివృద్ధాచేత్ శుక్లేకృష్ణే విశేష
తః. ఉత్తరాంతుయతిః కుర్యాత్ పూర్వాముపవసేద్గృహీ. సనత్కు
మారః. నకరోతిహి యోమూఢ ఏకాదశ్యాముపోషణం, సనరోనరకం
యాతి రౌరవేతమసా వృతే. యదీచ్ఛేద్విపులాన్ భోగాన్ ముక్తిం చా
త్యంతదుర్లభాం, ఉపోష్యైకాదశీ నిత్యం పక్షయోరుభయోరపి. మాధ
వీయేఽప్యుక్తమ్. ఏకాదశీ ద్వాదశీచేత్యుభయం వర్ధతేయదా, తదా
పూర్వదినం త్యాజ్యం స్మార్తైర్గ్రాహ్యం పరందినమ్. త్రయోదశ్యాం నల
భ్యేత ద్వాదశీ యదికించన, ఉపోష్యైకాదశీ తత్ర దశమీమిశ్రితా
యది. ఇతిస్కాందాత్. హేమాద్రిమతే. శుద్ధావిశుద్ధాద్వే సంజా
త్రిధాద్యూన సమాధికైః, షట్ప్రకారాపునస్త్రేధా ద్వాదశ్యూన సమా
ధికైః. ఇత్యష్టైకాదశీభేదాః. పాద్మే. సంపూర్ణైకాదశీ త్యాజ్యా పరతో
ద్వాదశీయది, ఉపోష్యా ద్వాదశీ శుద్ధా ద్వాదశ్యామేవ పారణమ్. పా
రణేన నలభ్యేత ద్వాదశీ కలయాపిచేత్, తదాసీం దశమీవిద్ధా ఉపో
ష్యైకాదశీతిథిః. బహువాక్యవిరోధేన సందేహోజాయతే యదా, ద్వా

దశీతు తదాగ్రాహ్యా త్రయోదశ్యాంతు పారణమితి మార్కండేయోక్తేః కాత్యాయనస్తు. అష్టవర్షాధికో మర్త్యో ఽశీతిన్యూనవయా నరః, ఏకాదశ్యాముపవసే త్పక్షయోరుభయోరపి. భవిష్యే. బ్రహ్మచారీచ నారీచ శుక్లామేవం తదాగృహీ, విధవాయాస్తు భర్త్రాజ్ఞయావినా అధికారః పత్యౌజీవతియానారీ ఉపోష్యవ్రతమాచరేత్, ఆయుష్యంహరతే భర్తుః సా నారీనరకంవ్రజేత్. కూర్మేత్వనుక్తమ్. మదనరత్నే స్మృత్యంతరే. శయనీ బోధినీమధ్యేయా కృష్ణైకాదశీభవేత్. సైవోపోష్యా గృహస్థేన నాన్యా కృష్ణాకదాచన. నాన్యా కృష్ణేతి ననిషేధః.

శుక్లకృష్ణైకాదశ్యధికారినిర్ణయః.

సంక్రాంత్యాముపవాసం చ కృష్ణైకాదశివాసరే, చంద్రసూర్యగ్రహేచైవ నకుర్యాత్పుత్రవాన్గృహీ. నారదః. ఆదిత్యేఽహని సంక్రాన్తౌ గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః, పారణం చోపవాసంచ న కుర్యాత్పుత్రవాన్ గృహీ. మాధవీయే కాత్యాయనః. అర్కే పర్వద్వయే రాత్రౌ కల్యష్టమ్యో ర్దివాపిచ, ఏకాదశ్యామహోరాత్రం భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్.

కామ్యవ్రతవిధిః; ఏకాదశీశ్రాద్ధనియమః వ్రతధర్మాశ్చ.

కామ్యం మాంసం మసూరాంశ్చ చణకాన్ కోరదూషణాన్, శాకం మధు పరాన్నంచ త్యజేదుపవసన్ స్త్రియమ్. శాకంమాషంమసూరాంశ్చ పునర్భోజనమైథునే, ద్యూతం మద్యంచ మాంసం చ దశమ్యాం వైష్ణవస్త్యజేత్. మదనరత్నే నారదీయే. అష్టౌతలవణాస్సర్వే హావిష్యాన్ననిషేవణాః, అవనీతల్పశయనాః ప్రియాసంగవివర్జితాః. హేమాద్రౌ దేవలః. అసకృజ్జలపానాచ్చ సకృత్తాంబూలచర్వణాత్, ఉపవాసః ప్రణశ్యేత దివాస్వాపాచ్చ మైథునాత్. అశక్తౌతు మదనరత్నే దేవలః. అత్యయే చాంబుపానేచ నోపవాసః ప్రణశ్యతి. అత్యయే=కష్టే. విష్ణురహస్యే. గాత్రాభ్యంగం శిరోభ్యంగం తాంబూలంచానులేపనమ్. వ్రతస్థో వర్జయేత్సర్వం యచ్చాన్యచ్చ నిరాకృతమ్. తేషు ప్రాయశ్చిత్తమాహ. ప్రాయశ్చిత్తం వ్రతీ కుర్యాత్ జపేన్నామశతత్రయమ్. మిథ్యావాదే దివాస్వాపే బహుశోఽంబునిషేవణే. అష్టాక్షరం జపేన్మన్త్రం శతసంఖ్యోత్తరం శుచిః. హేమాద్రౌ వసిష్ఠః. ఉపవాసే తథా

శ్రాద్ధేన కుర్యాద్దన్తధావనమ్. దంతానాం కాష్ఠసంయోగే దహత్యా సప్తమం కులమ్. ఏకాదశ్యాం శ్రాద్ధే ప్రాప్తే. మాధవీయే కాత్యాయనః. ఉపవాసో యదానిత్యః శ్రాద్ధం నైమిత్తికం భవేత్, ఉపవాసం తదాకుర్యా దాఘ్రాయ పితృసేవితమ్. మాతాపిత్రోః క్షయేప్రాప్తే భవే దేకాదశీయది, అభ్యర్చ్య పితృదేవాంశ్చ ఆజిఘ్రే త్పితృసేవితమ్. ప్రాప్తే హరిదినే సమ్యగ్విభాయ నియమం నిశి, దశమ్యాముపవాసంచ ప్రకుర్యాద్వై ష్ణవం వ్రతమ్.

వంజులై కాదశ్యాది.

దేవలః. తత్రైకాదశ్యాం సంకల్పః. గృహీత్వౌదుంభరం పాత్రం వారిపూర్ణముదఙ్ముఖః, ఉపవాసం తు గృహ్ణీయా ద్యథా సంకల్పయే ద్బుధః. ఔదుంబరీం=తామ్రం మంత్రః. ఏకాదశ్యా. నిరాహారః స్థిత్వా హమపరేఽహని, భోక్ష్యామి పుండరీకాక్ష. శరణంమే భవాచ్యుత. శైవాదీనాంతు హేమాద్రౌ సౌరపురాణే. సావిత్ర్యా చాథవా నామ్నా సంకల్పం తు సమాచరేత్. వారాహే. ఇత్యుచ్చార్య తతోవిద్వాన్ పుష్పాఞ్జలిమథార్పయేత్, అష్టాక్షరేణమంత్రేణ త్రిర్జపేనాభి మంత్రితమ్. ఉపవాసఫలం ప్రేప్సుః పిబేత్పాత్రగతం జలమ్. ఇతి కాత్యాయనోక్తేః మధ్యరాత్రే ఉదయే వా దశమీవేధే రాత్రౌ సంకల్ప ఇతి మాధవః. విద్ధోపవాసో నశ్యేత దినం త్యక్త్వా సమాహితః, రాత్రౌ సంపూజయేద్విష్ణుం సంకల్పం చ తదాఽఽచరేత్. దేవలః దేవస్య పురతః కుర్యా జ్జాగరం నియతో వ్రతీ, అజ్ఞానతిమిరాంధస్య వ్రతేనానేన కేశవ, ప్రసీద సుముఖో నాథ జ్ఞాన దృష్టిప్రదో భవ దివా నిద్రాం పరాన్నం చ పునర్భోజనమైథునమ్. క్షౌద్రం కాంస్యం మాషతైలం ద్వాదశ్యామష్ట వర్జయేత్, పునర్భోజనమధ్వాయోభార ఆయాసమైథునే.ఉపవాసఫలం హన్యు ర్దివానిద్రాచ పంచమీ స్కాందే. అసంభాష్యాన్స్వసంభాష్యతులస్యాశ్చార్పితం దళమ్ ఆమలక్యాః ఫలంవాపి పారణే భక్ష్య శుద్ధ్యతి. భోజనానంతరం విష్ణోరర్పితం తులసీదళమ్, భక్షణాత్పాపనిర్ముక్తి శ్చాంద్రాయణశతాధికమ్ ఇతివిష్ణూక్తేః. సూతకాన్తే నరః స్నాత్వా పూజయిత్వా జనార్దనమ్, దానం దత్వా విధానేన వ్రతస్య ఫలమశ్నుతే. స్త్రీభిస్తు రజోదర్శనేఽపి కార్యమ్, ఏకాదశ్యాంన భుంజీత నారీ దృష్టే రజస్యపి, ఇతి మాత్స్యోక్తేః. యదాద్వాదశ్యాం శ్రవ

ణాగ్ని ంతదా శుద్ధామప్యేకాదశీంత్యక్త్వా ద్వాదశీముపవసేత్. శుక్లావా యదివా కృష్ణాద్వాదశీ శ్రవణాన్వితా, తయోరేవోపవాసశ్చ త్రయో దశ్యాం తు పారణమ్. ఇతినారదోక్తేః. తత్రశుద్ధాధికై కాదశీయుతా ద్వాదశీ. ఉన్మీలినీ ద్వాదశీ వర్ధతే చేత్సావ్యంజులీ. వాసరత్రయస్పృశినీ త్రిస్పృశా, అగ్రేపర్వణః సంపూర్ణాధికత్వే పక్షవర్ధనీ, పుష్యర్క్ష యుతా జయా, శ్రవణయుతా విజయా, పునర్వసుయుక్తా జయన్తీ, రోహిణీ యుతా పాపనాశినీ, ఏతా అష్టౌమహాద్వాదశ్యః. ఏతాః పాపక్షయా ముక్తికామ ఉపవసేత్. అత్రమూలం హేమాద్ర్యాద్జ్ఞేయమ్. ద్వాద శ్యాః ప్రథమః పాదో హరివాసరసంజ్ఞితః, తమతిక్రమ్య కుర్వీత పార ణం విష్ణుతత్పరః. అన్యత్ర. సర్వేషాముపవాసానాం ప్రాతరేవ హి పార ణమ్. ఇతి ఏకాదశీనిర్ణయః.

అథ శుక్లకృష్ణైకాదశ్యుద్యాపనమ్.

మార్గశీర్షే శుక్లపక్షే కార్తికే వా తథైవచ, శుభమాసేతు కార్యా సా శుక్లకృష్ణ ఉభే తయోః. వ్రతవిధిః. దశమ్యామేకభుక్తంతు దంతధావనపూర్వకమ్. ఏకాదశ్యాం శుచిర్భూత్వా ఆచార్యం వరయే త్తతః. తత్ర సంకల్పః. గణేశ స్మరణపూర్వకం మాసపక్షా ద్యుల్లిఖ్య తిథ్యాది సంకీర్త్య మయా ఆచరితస్య ఆచరిష్యమాణస్య చ శుక్లకృష్ణై కాదశీవ్రతస్య సాఙ్గతాసిద్ధ్యర్థం సంపూర్ణఫలప్రాప్త్యర్థం దేశ కాలాద్య నుసారతః యథాజ్ఞానేన శుక్లకృష్ణైకాదశీ వ్రతోద్యాపన మహం కరి ష్యే. తదంగత్వేన గణపతిపూజనం పుణ్యాహవాచనం ఆచార్యవరణం చ కరిష్యే. తతో గణేశం షోడశోపచారైః పూజయేత్. తతః కరిష్య మాణ శుక్లకృష్ణైకాదశీ వ్రతోద్యాపనకర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు. అస్తు పుణ్యాహః స్వస్తి భవతో బ్రువంతు. ఆయుష్మతే స్వస్తి ఋద్ధింభవంతో బ్రువంతు. కర్మఋధ్యతామ్. శ్రీరస్త్వితిభవంతో బ్రువం తు, అస్తు శ్రీః. వర్షశతం పూర్ణమస్తు శివం కర్మాస్తు. గోత్రాభివృద్ధిరస్తు. ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్. ఉద్యాపనకర్మణి ఆచార్యం వరయేత్. శ్రుతా ధ్యయనసంపన్నౌ క్రోధలోభవివర్జితౌ, ఆచార్యావరయేత్పశ్చా ద్బ్రహ్మ జ్ఞానసమన్వితౌ. అస్మిన్ కర్మణి ఆచార్యో భవ. యథా జ్ఞానేనకర్మ కరి

ష్యామి. ఉపోష్య నియతో రాజా ఆచార్యసహితో వ్రతీ, కుర్యాదా రాధనం విష్ణో ర్యథా శక్త్యా జగద్గురోః. దేవాలయే వనే గోష్ఠే శుచౌ దేశేఽథవా గృహే, అష్టాంగులోచ్ఛ్రితాం వేదీం చతురశ్రాం ప్రకల్ప యేత్. వితస్తిద్వయవిస్తీర్ణం తిలైః కృష్ణైః ప్రపూరయేత్, తస్యాం షోడశపత్రంచ కమలం పరికల్పయేత్. తన్మధ్యే స్థాపయేత్కుంభం నవి నం చావ్రణం శుభం, కృష్ణైస్తిలైశ్చ సంపూర్ణం కృష్ణవస్త్రోపశోభితమ్. అశ్వత్థపర్ణయుగ్మేన పంచరత్నైః సమన్వితం, సమంతా దన్తికంచైవ నామసఙ్కర్షణాదిభిః. ఉపచారైః షోడశభిః పూజయేత్ప్రియతోనరః, ఆగ్నేయాదిచతుష్పత్రేః పూజయేద్గణమాతృకాః. గణేశం మాతృకాం చైవ దుర్గాం క్షేత్రాధిపం తథా, సమాహితమనాః కోణేష్వాగ్నేయా దిషు విన్యసేత్. శుక్లామేకాదశీం తద్వత్తిలైః శుక్లైశ్చ పూరయేత్, శుక్లవస్త్రేణ సంవేష్ట్య పూజయేత్పరయా ముదా. సమస్తాద న్తికాచ్చైవ నామభిః కేశవాదిభిః, గణేశం మాతృకాంచైవ దుర్గాం క్షేత్రాధిపం తథా. సమాహితమనాఃకోణే ష్వాగ్నేయాదిషు విన్యసేత్. తదగ్రే సర్వ తోభద్రం లిఖేత్. దేవతాసాన్నిధ్యార్థం సువర్ణమూర్తౌఅగ్న్యుత్తారణం కరిష్యే. తతో దేవం చ సౌవర్ణం స్నాప్య పంచామృతాదిభిః, గంధపు ష్పాక్షతోపేత మథ పుణ్యజలైః శుభైః. గృహీత్వాఽవాహయేత్కుంభే రమాయుక్తం చతుర్భుజం. ఏవం జిష్ణుమావాహయేత్. ఓంనమో విష్ణ వే తుభ్యం భగవన్పరమాత్మనే, కృష్ణోఽసి దేవకీపుత్ర పరమేశ్వర ఉత్తమ. అజోఽనాదిశ్చ విశ్వాత్మా సర్వలోకపితామహః, క్షేత్రజ్ఞః శా శ్వతో విష్ణుః శ్రీమన్నారాయణః పరః. త్వమేవ పురుషస్సోఽతీం ద్రియోఽసి జగత్పతే, యత్తే తేజః పరం సూక్ష్మం తేనేమాం వేదికాం విశ. ఓంభూః పురుషమావాహయామి, ఓం భువః పురుషం, ఓం సువః పురుషం, ఓం భూర్భువః స్వః పురుషమావాహయామి, విష్ణోఇహాగచ్ఛ ఇహ తిష్ఠ పూజాం గృహాణ, సుప్రసన్నో భవ వరదోభవ. రుక్మిణీం జాంబవతీం సత్యభామాం శ్రియంచ పూర్వపశ్చిమ దళాభ్యంతరేషు షో డశస్త్రీసహస్రాణి కల్పయేత్. శంఖంచక్రం గదాంపద్మం ఈశానాదిషు కల్పయేత్, తద్బహిః పూర్వపత్రాది ష్వష్టపత్రేష్వనుక్రమాత్. వివులో

౧ త్కర్షణీ ౨ జ్ఞాన ౩ క్రియా ౪ యోగా ౫ స్తథైవ చ, ప్రహ్వీ ౬ సత్యా ౭ తథాజ్ఞానా ౮ నుగ్రహాః పద్మమధ్యగాః. దేవస్యాగ్రే తతః కృత్వావేదికాయాం ఖగేశ్వరమ్, ఆవాహ్య లోకపాలాంశ్చ స్థాప్య పూర్వాదిషు క్రమాత్. అతో దేవా ఇత్యాదిషోడశమంత్రైః షోడశోపచారైః పూజయేత్. తతః పూర్వాదిద్వాదశపద్మపత్రేషు కేశవాదీనావాహ్య. అతో దేవా ౧ ఇదంవిష్ణు ౨ విష్ణోః కర్మాణిపశ్యతః ౩ త్రీణి పదా ౪ తద్విష్ణోః ౫ తద్విప్రాసో విచక్రమే ౬ విష్ణోర్నుకం ౭ విష్ణోరరాటం ౮ ప్రతద్విష్ణు ౯ న తే విష్ణోః ౧౦ ప్రవిష్ణవే ౧౧ తదస్య ౧౨ ఇరావతీ ౧౩ తావాం ౧౪ వషట్తే ౧౫ విష్ణవే ౧౬ ఇతి క్రమేణ, ప్రదద్యాదాసనం పాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకమ్, స్నానం వస్త్రం చోపవీతంగంధపుష్పాణివైతతః ధూపం దీపంచ నైవేద్యం నీరాజనప్రదక్షిణే. కేశవాయ, నా నారాయణాయ, మాధవాయ, గోవిందాయ,విష్ణవే, మధుసూదనాయ త్రివిక్రమాయ,వామనాయ,శ్రీధరాయ, హృషీకేశాయ,పద్మనాభాయ దామోదరాయ, ఏతాః శుక్లైకాదశ్యాం మండలదేవతాః.ఏవమేవకృష్ణైకాదశీమండలే. సంకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్దన, ఉపేంద్ర, హరే శ్రీకృష్ణ. ఇతి కృష్ణైకాదశ్యాః. ఉభయైకాదశ్యాం యదా ఏకఆచార్యః తదా ద్వాదశదళ పద్మేషు పూర్వాదిక్రమేణ ఏకత్రదేవతాః స్థాప్య పూజయేత్. స్వపనం విష్ణుసూక్తైశ్చ పరిచర్యాంచ నామభిః సమస్తైః వైష్ణవైర్మంత్రైస్తన్మూర్త్యా పూజయేత్సుధీః అతో దేవాదయో భూమా సర్వతోభద్రమండలేః బ్రహ్మాద్యా దేవతాస్సర్వాః పూజనీయా అనుక్రమాత్. ఉపచారాదికం కుర్యాత్ నైపకార్యం విసర్జనమ్. గీతవాద్యైస్తథాన్యత్రై రితిహాసైర్మనోరమైః పురాణైస్సత్కథాభిశ్చరాత్రిశేషం నయేత్సుధీః, ప్రభాతే విమలే స్నాత్వాకృత్వాశౌచాదికాః క్రియాః. చతుర్వింశతి సంఖ్యాకాన్ విప్రానాగమదర్శినః, ఆకారయేత్తతః పశ్చాత్పూజయేచ్చసమాగతాన్. ఆచార్యేణ సమంకుర్యాదుపచారాదికం తతః హోమసంఖ్యానుసారేణ స్థండిలంకారయేత్తతః. ఉల్లేఖనాదికం కృత్వా ప్రణీతాస్థాపనం చరేత్. అస్మిన్ శుక్లకృష్ణైకాదశీ వ్రతోద్యాపన హోమే దేవతాపరిగ్రహార్థ మన్వాధానం కరిష్యే. చక్షుషీ ఆజ్యేనేత్యం

తముక్త్వా అత్ర ప్రధానం. అగ్నిం, ఇంద్రం, ప్రజాపతిం, విశ్వాన్, దేవాన్, బ్రహ్మాణం, పురుషం, నారాయణం, ప్రత్యృచం ఆజ్యేన, వాసుదేవం, బలదేవం, శ్రీవిష్ణుం, సప్తవారమ్. అగ్నిం వాయుం, సూర్యం ప్రజాపతిం ఏతాః ప్రధానదేవతాః పాయసద్రవ్యేణ కేశవాది ద్వాదశదేవతాః ఆజ్యమిశ్రితపాయసద్రవ్యేణ విష్ణుం అష్టోత్తరశతాహుత్యావా. పాయసద్రవ్యేణ, బ్రహ్మాదిదేవతాశ్చ ఏకైకతయా ఆహుత్యా శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది ప్రణీతాప్రణయాంతం కృత్వా అన్వాధానసమిధం జుహుయాత్. పాయసం శ్రపయిత్వాऽథచరోః ప్రాపణముద్ధరేత్, పవిత్రంతే ఇతి మంత్రం జపన్ పాయస ముద్ధరేత్, పాయసాదుద్ధృతం కించిత్ ప్రాపణం తత్ప్రకీర్తితమ్, అన్వాధానాదికం కుర్యాదాజ్య భాగాంతమేవచ. ఆజ్యసంస్కారాదికం ఆజ్యభాగాన్తం కృత్వా ఇదం ఉపక్లృప్తం హవనీయ ద్రవ్యం యథాదైవతమస్తు. అనాదేశాహుతీః పంచహోతవ్యాః సర్పిషా తతః, పౌరుషేణాథసూక్తేన ప్రత్యృచం జుహుయాద్ఘృతమ్. పాయసం సఘృతం చైవ హువేదష్టోత్తరం శతం, ఘృతాక్త తిలపాలాశ సమిద్భిర్జుహుయాత్పృథక్. అష్టోత్తరాహుతీనాంచ విష్ణుమంత్రేణ కారయేత్, ఇదం విష్ణుర్వితిసూక్తేన జుహుయాత్తిలసర్పిషా. వాసుదేవాయ స్వాహా, బలదేవాయస్వాహా, శ్రియై, విష్ణవే, విష్ణోర్నుకం ఋక్, తదస్యప్రియం, ప్రతద్విష్ణుః, పరోమాత్రయా, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే, త్రీణిపదా ఋచా, వ్యాహృతిభిశ్చేతి జుహుయాత్. కేశవాది ద్వాదశనామభిః పాయసం హుత్వా విష్ణ్వష్టోత్తరశతం పాయసేన జుహుయాత్. కృష్ణైకాదశ్యాంతు సంకర్షణాది ద్వాదశనామభిరేవం శుక్లకృష్ణైకాదశ్యోః ఏక ఆచార్యయేకం స్థండిలమితిపక్షే చతుర్వింశతినామభిర్హుత్వా, ముఖ్యదేవతాం అష్టోత్తరశతం హుత్వా, బ్రహ్మాదిదేవతా ఏకైకయా ఆజ్యాహుత్యా హునేత్. తతః ప్రాపణార్థం భగవత్ప్రార్థనా త్వామేకమాద్యం పురుషం పురాణం నారాయణం విశ్వసృజం భజామః, మయ్యైకభాగో విహితో విధేయో గృహాణ హవ్యం జగతామధీశ. ఇతి ప్రాపణం నివేద్య, ఉపతిష్ఠేత త్రిచతురో వా ప్రదక్షిణమగ్ని వేదికాంచ పరిక్రమ్య ఇతి భుంది విశ్వాఇతిజానునీ నిపాత్య ధ్రువసూక్తంజపేత్. పురుషసూక్తంవా. అష్టాపదాని ప్రతిదిశం [illegible] కృష్ణాయ వాసుదేవా

య హరయే పరమాత్మనే. శరణ్యాయా ప్రమేయాయ గోవిందాయ న మోనమః. నమః స్థూలాయ సూక్ష్మాయ వ్యాపకాయా వ్యయాయచ, అనంతాయ జగద్ధాత్రే బ్రహ్మణేఽనంత మూర్తయే. అథతం నివేదితం ప్రాపణం మూర్ధ్ని కృత్వా ఘోషయేత్. కే వైష్ణవాః ఇతి ఉచ్చైర్వదేత్. వయం వైష్ణవా వయం వైష్ణవా ఇతి ప్రతివదేత్, తేభ్య సమానేభ్యో హవిర్దేయం ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ, ఓం నమో వాసుదేవాయేతి, ఇదమమృతం ప్రాశ్నామి ఇతి ప్రాశ్య, ఆచమ్య గృహమాగత్య సిద్ధయే స్వాహేతి జుహుయాత్. స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాప్య ఉత్తరపూజాం కృత్వా విష్ణుసూక్తాని జప్త్వా. అతో దేవా ఇతి. ఓంభూః పురుషం ఉద్వాసయామి, ఇతి క్రమేణ ఉద్వాసయేత్. తతో హోమావసానేచ గామరోగాం పయస్వినీం, సవత్సాం కృష్ణవర్ణాం చ సవస్త్రాం కాంస్యదోహినీం. దద్యాద్వ్రతి సమాప్త్యర్థ మాచార్యాయ సదక్షిణాం, భూషణాని విచిత్రాణి వాసాంసివివిధానిచ. చతుర్వింశతిసంఖ్యాని పక్వాన్నాని చ దాపయేత్, ఆచార్యాయైవ దేయాని దక్షిణా భూయసీ తథా. యదిచ్ఛేదాత్మనః శ్రేయో వ్రతస్యోద్యాపనం చరేత్, విప్రాన్ ద్వాదశ సంఖ్యాకాన్ నామభిఃపృథగర్చయేత్. ఉపవీతాని తేభ్యోవైదద్యాత్కుంభాన్ సదక్షిణాన్, పక్వాన్నఫలసంయుక్తాన్ వస్త్రయుక్తాంస్తు దాపయేత్. భోజయిత్వా తతో విప్రాన్ పక్వాన్నైన చ భక్తితః, అన్యానపి యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్వ్రతీ. వ్రతంమమాస్తు సంపూర్ణ మిత్యుక్తే పూజితైర్ద్విజైః, అస్తుసంపూర్ణ మిత్యుక్త్వా ఆచార్యసహితోవ్రతీ. జప్త్వా వైష్ణవసూక్తాని ప్రణమేచ్చ పునః పునః ఓంభూః పురుషముద్వాసయామి. ఇతి క్రమేణో ద్వాసయేత్. ఇదంవిష్ణు రితిపీఠం ఆచార్యాయ తుభ్యమహం సంప్రదదే. దేవస్యత్వేతి మంత్రేణ ప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్ణామి. అస్యామయా కృతస్య శుక్లకృష్ణైకాదశీ వ్రతోద్యాపనకర్మణః సాంగతాసిద్ధ్యర్థం చతుర్వింశతిబ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే. నమమ. తతో బంధుజనైస్సార్ధం శిష్టైరిష్టైశ్చ భోజయేత్. ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః. ఇతి బోధాయనోక్త శుక్లకృష్ణైకాదశీ వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్. అథపూ[illegible] స్సమాహి

తః, నానాపుష్పైర్మనిశ్రేష్ఠ విచిత్రం మంటపంశుభమ్. స్నాత్వా సమ్యగ్విధానేన సోపవాసో జితేంద్రియః, సంపూజ్య విధివద్విష్ణుం శ్రద్ధయా సుసమాహితః. గంధపుష్పైస్తథాధూపైర్దీపనైవేద్యకైఃపరైః, ఉపచారైర్బహువిధైర్జపహోమైః ప్రదక్షిణైః. స్తోత్రైర్నానావిధైర్భవ్యైర్గీతవాద్యైర్మనోహరైః, దండవత్ప్రణిపాతైశ్చ జయశబ్దైస్తథోత్తమైః. ఏవం సంపూజ్య విధివద్రాత్రౌ కృత్వా ప్రజాగరం, యాతివిష్ణోః పరంస్థానం నరో నాస్త్యత్ర సంశయః. పంచామృతేన సంస్నాప్య ఏకాదశ్యాం జనార్దనం, ద్వాదశ్యాం పయసాస్నాప్య హరిసారూప్యమశ్నుతే. ఇతి పూజావిధిః.

అథ శుక్లైకాదశ్యుద్యాపనవిధిః.

అర్జున ఉవాచ. కీదృగ్వ్రతవిసర్గోఽత్ర విధానం చాత్ర కీదృశం, సంపూర్ణం హి భవేద్యేన తన్మే వద కృపానిధే. శ్రీకృష్ణః. శృణుపాండవ యత్నేన ప్రవక్ష్యామి తదవ్యయమ్, శక్తః స్వర్ణసహస్రం తు అశక్తః కాకిణీం తదా. దదాతి శ్రద్ధయా పార్థ సమం స్యాదుభయోరపి, శక్తశ్చేద్ద్విగుణం దద్యాద్యథోక్తోమధ్యమోవిధిః. ఉక్తార్థమప్యశక్తస్యదానం పూర్ణఫలప్రదం, తద్రూపవిధిమప్యేకం కథయామి తవాగ్రతః. యాని కష్టేన చీర్ణాని వ్రతాని కురుసత్తమ, విఫలాన్యేవ సర్వాణి ఉద్యాపన విధింవినా. ప్రబోధసమయే పార్థ కుర్యాదుద్యాపనక్రియామ్, మార్గశీర్షే విశేషేణ ఉద్యాపన విధిం చరేత్. దశమ్యాం దినశేషేణ రాత్రౌ గురుగృహం వ్రజేత్, ఏకాదశీ దినేప్రాప్తే గురుమభ్యర్చ్య శక్తితః. ప్రణమేచ్చరణౌ మూర్ధ్నా తదర్థంచ విచక్షణః, పుణ్యదేశోద్భవం విప్రం శాంతం సర్వగుణాన్వితమ్ సదాచార రతం పార్థ వేదవేదాంగ పారగం, అస్మదీయ వ్రతం విప్ర విష్ణువాసర సంభవం. సంపూర్ణంతు భవేద్యేన తత్కురుష్వద్విజోత్తమ, తస్యాగ్రే నియమః కార్యో దన్తధావనపూర్వకః, ఏకాదశ్యాం నిరాహారః స్థిత్వా చైవ పరేఽహని, భోక్ష్యామి పుండరీకాక్ష శరణం మే భవాచ్యుత. ఏవం ప్రభాతసమయే శుచిర్భూయ్వాసమాహితః, పాషండినాం చ సర్వేషాం పతితానాంచసంగమం. కామం దురోదరంపార్థ దూరతః పరివర్జయేత్, స్నానంకృత్వా మంత్రపూర్వం నద్యాదావిమలే జలే. తర్పయిత్వాపితౄన్ దేవాన్ పూజయేన్మధుసూదనం, ఉపవిశ్యశుచౌ నేశేకీట కేశాదివర్జితే. వర్ణైశ్చ

సర్వతోభద్రం నీలపీతసితాసితైః, మండలం చోద్ధరే ద్భూప సర్వకర్మసు పూజితమ్. అష్టాంగులోచ్ఛ్రితాం వేదిం చతురశ్రాం ప్రకల్పయేత్, తన్మధ్యే స్థాపయేత్కుంభం నవీనం సుస్థిరంశుభమ్. అథవాతండులానాం చ అష్టపత్రాంబుజం చలేత్, వారిపూర్ణం ఘటం తామ్రంపాత్రం కాంస్యసముద్భవమ్. జాతరూపమయం దేవంలక్ష్మ్యాయుక్తం జనార్దనం, పల్లవైశ్చ సమాయుక్తం సహిరణ్యాం సవాససమ్. అక్షమాలాసమాయుక్తం శంఖచక్రగదాధరమ్. ఓంభూః పురుషమావాహయామి. ఓం భువః పురుషమా. ఓంసువః. పురుషమా. ఓం భూర్భువస్సువః పురుషమా. రుక్మిణీం, జాంబవతీం, సత్యభామాం, శతోత్తరషోడశసహస్రైః సహశ్రియాసహ తత్పద్మే కల్పయేత్. బ్రహ్మాదిదేవతా స్సర్వాః పూజనీయా అనుక్రమాత్, శక్త్యాసువర్ణపుష్పైశ్చ పూజనం పుష్టివర్ధనమ్. అన్యైః ఋతూద్భవైః పుష్పైరర్చయే ద్విధివన్నరః, నైవేద్యాంశ్చ చతుర్వింశత్యథ ఉద్యాపనం క్రమాత్. భక్త్యా చతుర్వింశతిషు తిథిష్వపి పరంతప, ఇచ్ఛయా వా తథా దద్యాద్యదైవోద్యాపనం భవేత్. మోదకాన్ గుడసంపూర్ణాన్ ఘృతపూరకమండకాన్, సోహాళికాదికం సారం సర్వాన్సక్తవ ఏవచ. వటకం పాయసందుగ్ధం శాలిదధ్యోదనం తథా, ఇడ్డికాన్ స్ఫూర్జికా న్పార్థ అపూపాన్ గుడయోదకాన్. తిలపిష్టం మాషపిష్టం శాలిపిష్టం సశర్కరమ్, రంభాఫలం చ సఘృతం ముద్గచూర్ణం గుడోదనమ్. ఏవం క్రమేణ నైవేద్యం పృథగ్వాచరమేఽహని, దామోదరాయ పాదౌ తు జానునీ మాధవాయ చ గుహ్యం వై కామపతయే కటిం వామనమూర్తయే. పద్మనాభాయ నాభింతు ఉదరం విశ్వమూర్తయే హృదయం జ్ఞానగమ్యాయ కంఠం శ్రీకంఠసంగినే, సహస్రబాహవే బాహూచక్షుషీ యోగయోగినే. లలాటమురుగా యేతినాసాం నాకసురేశ్వర, శ్రవణౌ శ్రవణేశాయ శిఖాయాం సర్వకామదమ్. సహస్రశీర్షాయశిరః సర్వాంగం సర్వరూపిణే, శుభేన నారికేళేన బీజపూరేణ వా పునః. హృదిధ్యాత్వా జగన్నాథం దద్యాదర్ఘ్యంవిధానతః, సాక్షతం చ సపుష్పంచ సజలం చందనాన్వితం. రాత్రౌజాగరణం కుర్యాద్గీతశాస్త్రవినోదతః, ఇష్టం దత్తం ధరా దత్తా పిండోదత్తో గయాశిరే. కృతందానం కురుక్షేత్రైర్యైః కృతం జాగరంహరేః, నృత్తంగీతం ప్రకుర్వంతి వీణావాద్యం తథైవచ. యే పఠన్తి పురాణాని తే నరాః కృష్ణవల్ల

భాః, శాస్త్రైర్వాప్యథవా భక్త్యా శుచిర్వాప్యథవాఽశుచిః. కృత్వా
జాగరణంవిష్ణోః ముచ్యతే పాపకోటిభిః, భుక్త్వోవాప్యథవాఽభుక్త్వోజాగరే
సముపస్థితః, ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి, యావ
త్ప్రియాతి స్వగృహాత్ కేశవాయతనం ప్రతి. అశ్వమేధసమానిస్యుర్జా
గరార్థం ప్రగచ్ఛతః, పాదయోః పాంసుకణికా ధరణ్యాం నిపతంతియాః
తావద్వర్ష సహస్రాణి జాగరాద్వసతే దివి, బహూన్యపిచ పాపాని కృతం
జాగరణంహరేః. నిర్దహేన్మే రుతుల్యాని యుగకోటికృతాన్యపి, మనసా
సంస్మరేదేవం తాం రాత్రిమతివాహ్య చ. ప్రభాతే విమలే స్నాత్వా
విప్రా నాకారయేత్సుధీః, చతుర్వింశతి సంఖ్యాకాన్ విప్రానాగమ దర్శ
కాన్. సర్వం కుర్యాద్విధానేన జపహోమార్చనాదికమ్, స్వగృ
హ్యోక్తేన విధినా కృత్వాగ్నిస్థాపనం తతః. ఉల్లేఖనాదికం కుర్యా
త్ప్రణీతాస్థాపనాదికం, తత్రాగ్నౌ చ చరుం కృత్వా చరోః ప్రాణముద్వ
హేత్, పవిత్రం తే వితతమిత్యృచం న చరణం పఠేత్, అన్వాధానా
దికం కుర్యా దాజ్యభాగం సమాచరేత్. తిలాజ్యపాయ సాద్యైశ్చ
సమిద్భిర్జుహుయాత్ పృథక్, శతమష్టోత్తరం హోమః సర్వస్యాపి
ప్రశస్యతే. ఇదం విష్ణుర్ద్విజాతీనాం హోమమంత్రః ప్రకీర్తితః, శూ
ద్రాణాం చైవ సర్వేషాం మంత్రమష్టాక్షరంవిదుః. వివిధైరపి వస్త్రైశ్చ
భాజనై రాసనైస్సహ, ఛత్రోపానహగోభిశ్చ దద్యాత్పార్థ పృథక్పృ
థక్. ద్వాదశైవాథవా శక్త్యా వస్త్రాలంకారభూషణైః, పూజయేత్పు
ష్పమాలాభిః సపత్నీకాన్ ద్విజోత్తమాన్. కుంభాద్వాదశ దాతవ్యాః
పక్వాన్నజలపూరితాః, భోజయిత్వాతతో విప్రాన్శక్తితో విచరేద్బుధః.
ఏకా హి కపిలా దేయా సర్వకామఫలప్రదా, యథా స్వర్గశ్చ మో
క్షశ్చ ఇహ సంపూర్ణతా వ్రతే. నమస్తే కపిలేదేవి సంసారార్ణవతారిణి,
మయాదత్తా ద్విజేంద్రాయ ప్రీయతాంమే జనార్దనః. సపత్నీకో గురుః
పూజ్యో మండలే హారసన్నిధౌ, భూషణాచ్ఛాదనై ర్భోజ్యైః ప్రణామై
పరితోషయేత్. సమాప్య వైష్ణవం ధర్మం దద్యాత్సర్వం ధనంజయ,
ఇష్టం చాన్యద్యథాశక్తి విత్తశాఠ్యవివర్జితః. జలదానం విశేషేణ భూమి
దాదమతః పరమ్. ప్రార్థయేత్పురుషాధీశం తతో భక్త్యా కృతాఞ్జలిః.
మహాఽద్యాస్మిన్వ్రతే దేవ యదపూర్ణం కృతం విభో, సర్వం భవతు
సంపూర్ణం త్వత్ప్రి[illegible] దామో

దర ప్రభో, పుణ్యైర్బుద్ధిః సతాం సేవా సర్వధర్మఫలంచమే. జపచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం వ్రతకర్మణి, సర్వం సంపూర్ణతాం యాతుత్వత్ప్రసాదాద్రమాపతే. ప్రదక్షిణాం తతః కృత్వా దండవత్ప్రణిపత్యచ, మండలం మూర్తిసంయుక్తం సోపహారం సదక్షిణమ్. ప్రీయతాం విష్ణురిత్యుక్త్వా ఆచార్యాయ నివేదయేత్, సర్వం విసర్జయేత్పశ్చాత్ సంతోష్య పరిభోజ్య చ, తదాజ్ఞయా తతః కుర్యాత్పారణం బంధుభిస్సహ, ఏకాదశీ వ్రతం చైవ యథావిధికృతం పురా యౌవనాశ్వేన భూపేన కథితం పురతస్తవ, ధనంజయ తవ ప్రీత్యా భక్తానుగ్రహకారణాత్. యః కరోతి నరో భక్త్యా వ్రతమేతద్భయాపహం, స యాతి వైష్ణవం స్థానం దాహ ప్రలయవర్జితమ్. ఉక్తముద్యాపనం చైవ ముభయోః కురుసత్తమ, కిమన్యైర్బహుభిర్వాక్యైః ప్రశంసా పరమా భువి. ఏకాదశ్యాః పరతరం త్రైలోక్యే నహి విద్యతే, కృతమత్ర తు గోదానం భూమిదానముథాపివా. గోలోమబీజమూలానాం నవసంఖ్యా యుగానిహి, దాతారో విష్ణుభవనే ఏకాదశ్యాం వసంతిహి. యేఽపిశృణ్వంతి సతతం కథ్యమానాం కథామిమామ్. తేఽపి పాపవినిర్ముక్తాః స్వర్గం యాన్తిన సంశయః, ఇత్యాకర్ణ్యార్జునో వాక్యం కృష్ణస్య పరమాద్భుతమ్. ఆనందం పరమం ప్రాప సౌఖ్యం చాపి నిరంతరమ్. ఇతి సాధారణైకాదశీ వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ గోపద్మవ్రతోద్యాపన పూజావిధిః.

తత్ర పూజావిధిః. చతుర్భుజం మహాకాయం జాంబూనదసమప్రభం, శంఖచక్రగదా పద్మరమా గరుడశోభితమ్. సేవితం మునిభిర్దేవైర్యక్షగంధర్వకిన్నరైః, ఏవం విధిం హరింధ్యాత్వా తతో యజనమారభేత్. ధ్యానమ్. ఆవాహయామి దేవేశ భక్తానామభయప్రద, సువర్ణమణిభిర్దివ్యైః ఖచితే దేవనిర్మితే. దివ్యసింహాసనే స్నిగ్ధే ప్రవిశత్వం సురాధిప. ఆసనమ్. గంగోదకం సురశ్రేష్ఠ సువర్ణకలశే స్థితమ్, గంధపుష్పాక్షతైర్యుక్తం గృహాణ రమయాసహ. పాద్యమ్. అష్టగంధసమాయుక్తం స్వర్ణపాత్రే స్థితం జలమ్, అర్ఘ్యం గృహాణభో దేవ భక్తానామభయప్రద, అర్ఘ్యమ్. దేవదేవనమస్తుభ్యం పురాణపురుషోత్తమ, మయాదత్తమిదం తోయం గృహాణాచమనీయకమ్. ఆచమనమ్. పయోదధిఘృతైః [illegible] చ పూజాచ

కర్తవ్యా పత్రిభిస్సహ, పంచామృతమ్. నదీనాం చైవ సరసాం మయాఽఽనీతం జలంశుభం, అనేన కురు సుస్నానం మంత్రైర్వారుణసంభవైః. శుద్ధోదకస్నానమ్. వస్త్రయుగ్మం సమానీతం పట్టసూత్రేణ వినిర్మితం, సూక్ష్మం కార్పాసతంతూనాం సువర్ణేన విరాజితమ్. వస్త్రమ్. నారాయణ నమస్తేస్తు త్రాహి మాంభవసాగరాత్, బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయం గృహాణ పురుషోత్తమ. యజ్ఞోపవీతమ్. కేయూరమకుటైశ్చైవ నూపురై రంగుళీయకైః, పూజితోఽసి ప్రయత్నేన రత్నైశ్చాభరణైర్విభో. ఆభరణమ్. చందనం మలయోద్భూతం కస్తూర్యగరుసంయుతమ్, కర్పూరేణచ సంమిశ్రం స్వీకురుష్వాను లేపనమ్. చందనమ్. శతపత్రైః కర్ణికారై శ్చంపకై ర్మల్లికాదిభిః, పుష్పై ర్నానావిధైశ్చైవ పూజయామి సురేశ్వర. పుష్పాణి. అథ విష్ణో రష్టోత్తరనామాదిపూజాం కృత్వా. దశాంగ గుగ్గులోద్భూతః సుగంధశ్చ మనోహరః, ఆఘ్రేయో దేవదేవేశ ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్, ధూపమ్. ఏకార్త్తికం గురుశ్రేష్ఠ గోఘృతేన సువర్తినా, సంయుక్తం తేజసా కృష్ణ గృహాణాదిత్యదీపక. దీపమ్. అన్నం చ పాయసం భక్ష్యం సితా లేహ్యసమన్వితం, దధిక్షీరఘృతైర్యుక్తం గృహాణ సురపూజిత. నైవేద్యమ్. నాగల్లీదళైర్యుక్తం పూగీఫలసమన్వితమ్, ఏలాకర్పూర సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్, హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. నీరాజనం గృహాణేశ పంచవర్తిభిరావృతం, తేజోరాశే మయాదత్తం లోకానందకర ప్రభో. నీరాజనమ్. అంజలిస్థాని పుష్పాణి అర్పయామి జగత్పతే, గృహాణ సుముఖో భూత్వా జగదానందకారక. పుష్పాంజలిమ్ యాని కానీతి ప్రదక్షిణమ్. నమస్తే దేవదేవేశ నమస్తే గరుడధ్వజ, నమస్తే విష్ణవేతుభ్యం వ్రతస్య ఫలదాయక. నమస్కారాన్. మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం సురేశ్వర, వ్రతేనానేన సుప్రీత స్సంపూర్ణఫలదోభవ. ఇతి ప్రార్థనా. అథ కృతవ్రతసాంగతా సిద్ధ్యర్థం వాయనప్రదానం కరిష్యే. పరమాన్నమిదం దివ్యం కాంస్యపాత్రేణ సంయుతం, వాయనం ద్విజవర్యాయ సహిరణ్యం దదామ్యహమ్ ఇతి పూజావిధి స్సమాప్తః.

అథ గోపద్మవ్రతకథా.

వ్యాసం వసిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్రమకల్మషమ్, పరాశరాత్మజం

వందే శుక తాతం తపోనిధిమ్. సౌతిః. ద్వాపరే ద్వారవత్యాంచనారదః కృష్ణదర్శనే, ఉత్సాహే నాభగాత్తత్ర, దదర్శ యదునందనమ్. పూజిత స్త్వైవ కృష్ణేన విష్టరాదిభిరాదరాత్, తతః ప్రోవాచ తం విష్ణుర్నారదం లోకపూజితః. శ్రీకృష్ణః. శ్రుణులోకజ్ఞ దేవర్షే భువనే విచరన్ సదా, లోకాంతరేషుచరితం యద్విశేషం వదస్వమే. నారదః. భగవన్ దేవదేవేశ భక్తోఽస్మి తవచాంతికం, తత్రాశ్చర్య మిదంవక్ష్యే ధర్మస్య సదసి స్థితమ్. తత్ర సర్వే సమాసీనాః సురా ఇంద్రాశ్చతుర్గణ, ఆహుశ్చైకాదశా రుద్రా ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః. వసవోఽష్టౌ తథానాగా యతురాతుసపన్నగాః, తే సర్వే యమమాహుశ్చ స్థితం సింహాసనే శుభే. మానుషం సందుంభేశ్చర్మ ఛాదనార్థం దదస్వ నః. యమః. చాతుర్మాస్య వ్రతంచైకం సంక్రాంతివ్రతమేవచ, న కుర్వంతి చయానార్య స్తాసా మాచ్ఛాదనం త్విదమ్. కుర్వంతు దుందుభేశ్చాస్య విచార్యత్వం మహాభటాః, తే తస్య వచనం శ్రుత్వా భటాః ప్రవివిశుర్భువమ్. స్వామిన్నిదం మహాశ్చర్య మతస్త్వాం ప్రవదామిచ, తచ్ఛ్రుత్వా త్వరితంకృష్ణః ప్రాహాలోకా న్పురస్థితాన్. తథాకుర్వంతు లోకాశ్చ నార్యః పుర్యాం వసంతి యాః, యథా న యమదూతాస్స్యు శ్చాతుర్మాస్య వ్రతం పరమ్. కృష్ణాజ్ఞయా. కృష్ణదూతాః ప్రోచుస్తాః సర్వయోషితః, పతివ్రతాః ప్రశృణ్వంతు నగరస్థాశ్చ యోషితః. అన్యత్ర యత్రకుత్రాపి ఘోషయన్తో వ్రతోత్తమం, కురుధ్వ మన్యథా యుష్మాన్ యమదూతా హరంతి హి. న కాంచన స్త్రియం దృష్ట్వా ఊచుస్తే యదునందనం, త్వత్సోదరీం వినా స్వామి న్నాన్యా నార్యోఽత్ర సంతి హి. తచ్ఛ్రుత్వా భయసంత్రస్తః సోదరీం ప్రత్యభాషత. శ్రీకృష్ణః. సుభద్రే కింకరోషీహ ఆగతాయమసేవకాః, వ్రతం త్వయా కృతం భద్రే పురాపుణ్యేచ్ఛితం కిము. సుభద్రోవాచ. సర్వవ్రతాని హే కృష్ణ కృతాన్యద్య నసంశయః, నోచేత్త్వత్సోదరీ న స్యాం యోషిచ్చాప్యర్జునస్య చ. న స్యాం మాతాభిమన్యోర్వై యమదూతాః కథంవిభో. శ్రీకృష్ణః. సుభద్రేతాని తిష్ఠంతు ప్రకృతే యమసేవకాః, ఏతద్వ్రత విహీనానాం చర్మహార్తుం సమాగతాః. కురుత్వం భగినీ మేఽద్య వ్రతమేకం శుభప్రదమ్, గోపద్మమితి విఖ్యాతం వ్రతం లోకేషు విశ్రుతమ్. సూతేన కథితంపూర్వ మృషీణాం హితమిచ్ఛతా, నైమిషే హిమవత్పార్శ్వే సిద్ధాశ్రమ మనుత్తమమ్. తత్ర

సూతో౽గమద్ద్రష్టుం మునీనాంయజ్ఞముత్తమమ్, తం దృష్ట్వా మునయః
సర్వే హర్షితాశ్చ ముహుర్ముహుః. అర్చితశ్చ తతస్సర్వై రర్ఘ్యాద్యైస్స
యథావిధి, అభ్యర్చ్య తం మునిం విప్రా ఊచుస్తే ప్రీతిపూర్వకమ్. ఋష
య ఊచుః. భవాన్ లోకస్య ధర్మజ్ఞో భక్తానాం జ్ఞానసాధనః, సమర్థం
సర్వముక్తీనాం సర్వసౌభాగ్యకారకమ్. కృపయామునిశార్దూల కథయ
స్వోత్తమవ్రతమ్. సూత ఉవాచ. శృణుధ్వమృషయస్సర్వే వ్రతానాము
త్తమంవ్రతమ్, గోపద్మమితి విఖ్యాతం సర్వపాపహరంపరమ్. సర్వదుర
ఖోపశమనం సర్వసంపత్ప్రదాయకమ్, యమస్య దండనంయస్మా ద్దూరీ
కృత మనుత్తమమ్. సువాసిన్యాస్తు సౌభాగ్యం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్.
ఋషయఊచుః కస్మిన్మాసి కథం కృత్వా కిం ఫలం కస్యపూజనం,
కేనచీర్ణం పురాసాధో తత్సర్వం కథయస్వనః. సూతః. ఆషాఢశుక్ల ప
క్షస్య ఏకాదశ్యాం విశేషతః, తదాదితః కార్తికస్య ద్వాదశ్యన్తం వ్రతం
చరేత్. గోష్ఠేచ శుద్ధగోష్ఠానే గోమయేన విలిప్య చ, త్రయస్త్రింశచ్చ
పద్మాని కారయేద్వ్రీహిపిష్టకైః. శోభయేత్పంచవర్ణైశ్చ గంధపుష్పైః
ప్రపూజయేత్, తత్సంఖ్యయాప్యపూపాంశ్చ బ్రాహ్మణాయ నివేదయే
త్. వాయనం ద్విజవర్యాయ ప్రథమే వత్సరే శుభం, ద్వితీయే వత్సరే
దద్యాత్పాయసం స్వేననిర్మితమ్. తృతీయే మండకాన్ దద్యాచ్చతుర్థే
పూర్ణమిశ్రితాన్, పంచమే ఘారికా దద్యాత్పూర్ణే ఉద్యాపనం చరే
త్. ఏకాదశ్యాముపవసే ద్దంతధావనపూర్వకమ్, మంటపం కారయే
త్తత్ర కదళీస్తంభమండితమ్. నానాపుష్పైశ్చ శోభాఢ్యం ముకురం
తత్ర కారయేత్, తన్మధ్యే సర్వతోభద్రం పంచరంగైః సమన్వితమ్.
పుణ్యాహం వాచయిత్వాతు ప్రతిమాయాం యజేద్ధరిం, కర్షమాత్రసువ
ర్ణేన తదర్ధార్ధేన వాపునః. ఆచార్యం వరయిత్వా చ కలశం స్థాపయే
త్తతః, లక్ష్మీనారాయణం స్థాప్య సౌవర్ణేన ప్రకల్పితమ్ బ్రహ్మాద్యావా
హనం తత్ర పూజయా ధూపదీపకైః, ద్వాదశైవతు నామాని ప్రత్యే
కం పూజయేద్వ్రతీ. రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా గీతవాద్యాదిమంగళైః.
తతః ప్రభాత ఉత్థాయ స్నాత్వా హోమం తు కారయేత్. సతిలాజ్య
సమిద్ద్రవ్యం హువే ద్ద్వాదశనామభిః, పాయసం చ శతం చాష్టౌ హు
త్వా పూర్ణాహుతించరేత్. వత్సేన సహితాం ధేనుం స్వాచార్యాయ

నివేదయేత్, విప్రాన్ పంచ సపత్నీకాన్ భోజయేత్ షడ్రసైర్వ్రతీ. భుంజీత బంధుభిస్సార్థ మేకాగ్రకృతమానసః, అన్యానపి యథాశక్త్యా వి బ్రాహ్మణానపి భోజయేత్. కృత్వాచేదం వ్రతం పుణ్యం పాపైస్సర్వైః ప్రముచ్యతే, పతివ్రతాభి స్సర్వాభీ రిద మాచరితం పురా. యాశ్చై తద్వ్రతహీనాః స్యుర్ఘ్నంతి తా యమసేవకాః; యశ్చైతత్కురుతే భక్త్యా సర్వాన్కామాన వాప్నుయాత్. అంతే స్వర్గపదం గచ్ఛే త్సర్వ పాపవివర్జితః, సూతస్యోక్తిమితి శ్రుత్వా ఋషిపత్నీభిరాచితమ్. ఇదానీం నహి నార్యోఽత్ర త్వం సుభద్రే కురు వ్రతం, త్వయైకయా కృతేనాపి సర్వాసాం రక్షణం భవేత్. కృష్ణస్య వచనం శ్రుత్వా సుభద్రా తత్త దాఽకరోత్, పంచాబ్దవ్రతమేతస్య శాత్రౌ యామచతుష్టయే గోప దానిచ సంపూజ్య ప్రాతర్హుత్వా హుతాశనం, ఏవం వ్రతే కృతే పశ్చా త్పూర్వాం యమభటాఽవిశన్. యమభటా ఊచుః. సుభద్రే తవ దేహస్య చర్మార్థే చాగతా వయమ్ సుభద్రోవాచ. గోష్పే పద్మాని చాస్యత్ర సర్వం పశ్యంతు హేభటాః, అన్యోన్యవాదసమయే విష్ణుదూతా స్సమాగతాః తాన్ దృష్ట్వా తాడయామాసు ర్వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః, పలాయితా మహాభీతా స్మరంతో యమశాసనమ్. తాన్ దృష్ట్వా రక్తదిగ్ధాంగా న్యమో భయసమన్వితః, కస్యేదం కృత్యమితి చ జ్ఞాత్వాఽతీంద్రియ దర్శనాత్. ఉవాచ దూతాః శృణుత యత్ర సంపూజ్యతే హరిః, న గన్తవ్యం భవద్భిశ్చ సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్. హరిర్వా గో వా నో యత్ర పూజ్యతే తత్ర గమ్యతామ్, ద్వైపాద్గతా ఇతః పశ్చా న్నగచ్ఛధ్వం భటామమ. ఇత్యుక్త్వా ధర్మరాజోఽసౌశాలాయాంతర్వివేశహ, తేనైవర్షి వరస్యాదా కథితం వ్రతమీదృశమ్. దమయన్త్యా తథాబాల్యే రాజ్యభ్రంశా త్కృతం వ్రతం, వ్రతస్యాస్య ప్రభావేనప్రాప్య సౌభాగ్యసంపదః. పుత్రపౌత్రాది సౌభాగ్యం భుక్త్వా మోక్షమవాప్నుయాత్. ఋషయ ఊచుః. త్వత్ప్రసాదా త్కృతార్థా భోగచ్ఛామః స్వాశ్రయాలయం, ప్రణమ్య మునిభిస్సాకం సూతశ్చాంతర్హితోఽభవత్. మునిభిస్సర్వలోకేషు కథితం వ్రతముత్తమమ్, నాతః పరంతరం పుణ్యం త్రిలోకేషు విశ్రుతమ్. ఇతీదం సాధినా ప్రోక్తం. శ్రుత్వాసర్వైః కృతంభువి. యఇదం శృణుయాద్భక్త్యా సర్వ మృత్యుభయంత్యజేత్. ఇతిశ్రీ పద్మపురాణే గోపద్మవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథాధిమాసే శుక్లైకాదశీ పురుషోత్తమసంజ్ఞికా.

తత్ర లక్ష్మీ పూజోక్తా.

అథ కార్తికశుక్లైకాదశ్యాం ప్రబోధనవిధిః.

హేమాద్రౌ బ్రాహ్మే ఏకాదశ్యాంతు శుక్లాయాం కార్తికేమాసి కేశవం, ప్రసుప్తం బోధయేద్రాత్రౌ శ్రద్ధా భక్తిసమన్వితః. నృత్తైర్గీతైస్తథా వేదైః ఋగ్యజుస్సామమంగళైః, వీణాపణవశబ్దైశ్చ పురాణశ్రవణేనచ వాసుదేవకథాభిశ్చస్తోత్రైరన్యైశ్చవైష్ణవైః, సుభాషితైరింద్రజాలైర్భూరిశోభాభిరేవచ. పుష్పైర్ధూపైశ్చ నైవేద్యైర్దీపమాలాసుశోభనైః, హైమాన్నైర్భక్ష్యైరపూపైశ్చ ఫలైః శర్కరపాయసైః. ఇక్షోర్వికారైర్మధురైర్ద్రాక్షాద్యైః సహదాడిమైః, కుటేరకస్య మంజర్యామాలత్యా కమలేనచ. కుటేరకః=పర్ణశరః. కృష్ణతులసీతి కేచిత్. హ్రాతాభ్యాం శ్వేతరక్తాభ్యాం చందనాభ్యాంచ సర్వదా, కుంకుమారక్తకాభ్యాం చ రక్తసూత్రైస్సకజ్జలైః తథా నానావిధైర్ధూపైర్దివ్యవీరక్రియాహృతైః, క్రియమాణక్రమోవీరః దత్వా మూల్యం క్రమేహితమ్. తస్యాం రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం ద్వాదశ్యామరుణోదయే, ఆదౌ ఘృతేనైక్షవేణ మధునా స్నాపయేత్తతః. దధ్నా క్షీరేణ చ తథా పంచగవ్యేన పూజయేత్, ఉద్వర్తయేన్మాషచూర్ణ శర్కరామలకీస్తథా. సర్షపాంశ్చ ప్రియఙ్గూంశ్చ మాతులుంగరసాస్తథా, సర్వౌషధీః సర్వగంధాన్ సర్వబీజాని కాంచనమ్. మంగళాని యథాకామం రత్నానిచ కుశోదకం, ఏవం సంశోధ్య దేవేశం దద్యాద్గోరోచనం శుభమ్. తతస్తు కలశాన్ స్థాప్య యథాప్రాప్తాన్ స్వలంకృతాన్, జాతీపల్లవసంయుక్తాన్ సఫలాంశ్చ సకాఞ్చనాన్. పుణ్యాహం వేదశబ్దేన వీణావేణురవేణచ, ఏవం సంస్నాప్య గోవిన్దం స్వనులిప్తం స్వలంకృతమ్. సువాసినీంతు సంపూజ్య సుమనోభిస్సకుఙ్కుమైః, ధూపైర్దీపైరన్నోజ్ఞైశ్చ పాయసేన చ భూరిణా. నాలికేరైశ్చాన్యదానైశ్చ హైమాన్నైః పుష్పైస్సదక్షిణైః, వాసోభిర్భూషణైరన్యైర్గోభిశ్శైర్వర్ణనోజనైః. బ్రాహ్మణాః పూజనీయాశ్చ విష్ణోరీడ్యాశ్చ మూర్తయః, యత్తు శిష్టామృతం పశ్చాద్భోక్తవ్యం బ్రాహ్మణైస్సహ. ఇతి ఉత్థాపన ఉత్సవః.

అథ కార్తికశుక్లైకాదశ్యాం భీష్మపంచకవ్రతమ్.

హేమాద్రౌ నారదీయే. నారదః. యదేతదచలం పుణ్యంవ్రతా
నాముత్తమం వ్రతం, కర్తవ్యం కార్తికే మాసే ప్రయత్నాద్భీష్మ పం
చకమ్. విజ్ఞానం తస్య విస్పష్టం ఫలం చాపి తతో వరం, కథయస్వ ప్ర
సాదేన మునీనాం హితకామ్యయా. బ్రహ్మోవాచ ప్రవక్ష్యామి మహా
పుణ్యం వ్రతం వ్రతవిదాం వర, భీష్మేణైవచ సంప్రాప్తం వ్రతం పంచది
నాత్మకమ్. సకాశాద్వాసుదేవస్య కేనోక్తం భీష్మపంచకమ్, వ్రతస్యా
స్య గుణాన్వక్తుం కః శక్తః కేశవాదృతే. వ్రతం చైతన్మహాపుణ్యం మ
హాపాతకనాశనమ్, అతో వ్రతం ప్రయత్నేన కర్తవ్యం భీష్మపంచకమ్.
వాలఖిల్యా ఊచుః. కార్తికస్య సితే పక్షే స్నాత్వా సమ్యగ్యతవ్రతః.
ఏకాదశ్యాం తు గృహ్ణీయాద్వ్రతం పంచదినాత్మకమ్ శరపంజరసు
ప్తేన భీష్మేన తు మహాత్మనా, రాజధర్మా దానధర్మా మోక్షధర్మాస్తతః
పరమ్. కథితాః పాండుదాయాదాత్ కృష్ణేనాపి శ్రుతాస్తదా, తతః
ప్రీతేన మనసా వాసుదేవేన భాషితమ్. ధన్య ధన్యోఽస్మి భీష్మ త్వం
ధర్మాస్సంశ్రావిత స్త్వయా, ఏకాదశ్యాం కార్తికస్య యాచితంచ జలం
త్వయా. అర్జునేన సమానీతం గాంగం బాణస్య వేగతః, తుష్టాని తవ
గాత్రాణి తస్మాదద్య దినావధి. పూర్ణిమాం తం సర్వలోకా స్తర్పయం
త్వర్ఘ్యదానతః, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మమ సంతుష్టికారకమ్. ఏత
ద్వ్రతం ప్రకుర్వంతు భీష్మపంచక సంజ్ఞకమ్, కార్తికస్య వ్రతంకృత్వా
న కుర్యాద్భీష్మపంచకమ్. సమగ్రం కార్తికవ్రతం వృథాతస్య భవి
ష్యతి. అశక్తశ్చేన్నరో భూయాదసమర్థశ్చ కార్తికే. భీష్మస్యపంచకం
కృత్వా కార్తికస్య ఫలం లభేత్, సత్యవ్రతాయ శుచయే గాంగేయా
య మహాత్మనే. భీష్మాయైతద్దదామ్యర్ఘ్యమాజన్మ బ్రహ్మచారిణే, సవ్యే
నానేన మంత్రేణ తర్పణం సార్వవర్ణికమ్. వ్రతాంగత్వాత్పూర్ణిమా
యాం ప్రదేయః పాపపూరుషః, అపుత్రేణ ప్రకర్తవ్యం సర్వథాభీష్మ
పంచకమ్ ప్రదత్వా పాపపురుషం వర్ష మధ్యే సుతం లభేత్, అవశ్య
మేవ కర్తవ్యం తస్మాద్భీష్మస్య పంచకమ్. విష్ణుప్రీతికరంప్రోక్తం మయా
భీష్మస్య పంచకమ్. ఇతి భీష్మపంచక విధిః. అత్రైవ హి ప్రకర్తవ్యః ప్ర
బోధస్తు హరేః ఖగ, హతః శంఖాసురో దైత్యో నభసః శుక్లపక్షకే.
ఏకాదశ్యాం [illegible] విష్ణు[illegible]ర్మాస్యే ప్రసుప్తవాన్. క్షీరోదధౌ జా

గ్రత్తోఽసా వేకాదశ్యాం తు కార్తికే. అతః ప్రబోధనంకార్య మేకాదశ్యాం తు వైష్ణవైః. మంత్రః ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ శంఖఘ్న ఉత్తిష్ఠ శ్రుతిసాధక, ఉత్తిష్ఠ జగదాధార త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠధరణీధార మంథాగగిరిధారక, కూర్మరూపధరోత్తిష్ఠ త్రైలోక్యం మంగళంకురు. ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ వారాహ దంష్ట్రోద్ధృతవసుంధర, హిరణ్యాక్షప్రాణఘాతిన్ త్రైలోక్యం మంగళం కురు, హిరణ్యకశిపుఘ్న త్వ ప్రహ్లాదానందదాయక, లక్ష్మీపతే సముత్తిష్ఠ త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ బలిదర్పఘ్న దేవేంద్రపదదాయక, ఉత్తిష్ఠ దితిపుత్రిత్వం త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ హైహయాధీశ సమస్తకులనాశన, రేణుకాఘ్నత్వముత్తిష్ఠ త్రైలోక్యంమంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ రక్షోదళన అయోధ్యాస్వర్గదాయక, సముద్రసేతుకర్తస్త్వం త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ కంసహరణ మదఘూర్ణితలోచన, ఉత్తిష్ఠ హలపాణే త్వం త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ త్వం లయా వాసిన్ త్యక్తలౌకిక వృత్తిక, ఉత్తిష్ఠ పద్మాసనగ త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఉత్తిష్ఠ మ్లేచ్ఛనివహ ఖడ్గసంహారకారక, అశ్వవాహయుగాంతత్వం త్రైలోక్యం మంగళం కురు ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ గోవింద ఉత్తిష్ఠ గరుడధ్వజ, ఉత్తిష్ఠ కమలాకాంత త్రైలోక్యం మంగళం కురు. ఇత్యుక్త్వా శంఖభేర్యాది ప్రాతః కాలే తు నాదయేత్, వీణా వేణుమృదఙ్గాది నృత్తగీతాది కారయేత్, ఉత్థాపయిత్వా దేవేశం పూజాం తస్య విధాయ చ, సాయంకాలే ప్రకర్తవ్య స్తులస్యుద్వాహజో విధిః. అవశ్యమేవ కర్తవ్యః ప్రతివర్షం తు వైభవైః, విధిం తస్య ప్రవక్ష్యామి యథా సాంగా క్రియా భవేత్. విష్ణోస్తు ప్రతిమాం కుర్యాత్పలస్య స్వర్ణజాం శుభాం, తదర్ధార్ధం తదర్ధార్ధం యథాశక్త్యా ప్రకల్పయేత్. ప్రాణప్రతిష్ఠాం కృత్వా చ తులసీవిష్ణు రూపయోః, తత ఉత్థాపయేద్దేవం పూర్వోక్తైశ్చ స్తవాదిభిః ఉపచారైఃషోడశభిః పురుషసూక్తేన పూజయేత్, దేశకాలౌ తతః స్మృత్వాగణేశం తత్ర పూజయేత్. పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽథ నాందిశ్రాద్ధం సమాచరేత్, వేదవాద్యాది నిర్ఘోషై ర్విష్ణుమూర్తిం సమానయేత్. తులస్యా నికటే సాతు స్థాప్యా చాంతర్హితా పటైః, ఆగచ్ఛ భగవన్ దేవ అర్చయిష్యామి కేశవ తుభ్యం దదామి తులసీం సర్వకామప్రదో భవ, దద్యాత్త్రివారమర్ఘ్యం చ పాద్యం విష్టరమేవ చ. తతశ్చాచమనీయం చ త్రిరు

క్త్వా చ ప్రదాపయేత్, తతో దధి ఘృతం క్షౌద్రం కాంస్యపాత్రపుటే ధృతమ్ మధుపర్కం గృహాణత్వం వాసుదేవ నమోఽస్తు తే, తతో యే స్వకులాచారాః కర్తవ్యా విష్ణుతుష్టయే హారిద్రాలేపనాభ్యంగః కార్యాస్సర్వా విధానం చ, గోధూళిసమయే పూజ్యౌ తులసీ కేశవౌ పునః పృథక్ పృథక్ తతః కార్యా సుముఖా మంగళం పఠేత్, ఇష్టదేశే భాస్వరే తు సంకల్ప్యైతు సమర్పయేత్. స్వగోత్రప్రవరానుక్త్వా తథా త్రిపురుషాదికమ్, అనాదిమధ్యనిధన త్రైలోక్యప్రతిపాలక. ఇమాం గృహాణ తులసీం వివాహవిధినేశ్వర, పార్వతీబీజసంభూతాం బృందాభస్మని సంస్థితామ్. అనాదిమధ్యనిధనాం వల్లభాం తే దదామ్యహమ్, పయోఘృతైశ్చ సేవాభిః కన్యావద్వర్ధితా మయా. త్వత్ప్రియాం తులసీం తుభ్యం దాస్యామి త్వం గృహాణ భో, ఏవం దత్వా తు తులసీం పశ్చాత్తాం పూజయేత్తతః. రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్కార్తిక వ్రతసిద్ధయే. ఇతి సనత్కుమార సంహితాయాం కార్తిక శుక్లైకాదశ్యాం ద్వాదశ్యాం వా తులసీవివాహవిధిః.

తులసీ విష్ణువివాహః బోధనైకాదశీకథా; ఉద్యాపనంచ.

వాలఖిల్యా ఊచుః తతః ప్రభాతసమయే తులసీం విష్ణుం సమర్చయేత్, వహ్నిసంస్థాపనం కృత్వా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా. పాయసాజ్యక్షౌద్రతిలైర్హువేదష్టోత్తరం శతమ్, తతః స్విష్టకృతం హుత్వా దద్యాత్పూర్ణాహుతిం తతః. ఆచార్యం చ సమభ్యర్చ్య హోమశేషం సమాపయేత్, చతురో వార్షికాన్మాసాన్నియమం యస్య యత్కృతమ్. కథయిత్వా ద్విజేభ్యస్తత్తథాన్యత్పరిపూజయేత్, ఇదం వ్రతం మయాదేవ కృతం ప్రీత్యై తవ ప్రభో. న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతు త్వత్ప్రసాదాజ్జనార్దన, రేవతీతుర్యచరణే ద్వాదశీసంయుతే నరః. నకుర్యాత్పారణం కుర్వన్ వ్రతం నిష్ఫలతాం వ్రజేత్, తత ఏషాం పదార్థానాం వర్జనంతు కృతం భవేత్. చాతుర్మాస్యేఽథవా పూర్ణే బ్రాహ్మణేభ్యస్సమర్పయేత్ తతస్సర్వం సమశ్నీయాత్ యద్యదుక్తం వ్రతే స్థితః. దంపతిభ్యాం సహైవాత్ర భోక్తవ్యం వాద్యైస్సహ, తతో భుక్తోత్తరం యాని గళితాని దళానిచ, తులస్యాన్నాని భుక్త్వాతు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, భోజనానంతరం విష్ణోరర్పితం తులసీదళమ్ భక్షణాత్పాపనిర్ముక్తిశ్చాంద్రాయణశతాధికమ్, ఇక్షుకంబు తథా ధాత్రీ ఫలం పూగీఫలం తథా. భుక్త్వాతు భోజ

నస్యాంతే తస్యోచ్ఛిష్టం విసర్జ్యేతి, ఏషుత్రిషు నభుక్తంచే దేకైక మపి యే నతు. జ్ఞేయ ఉచ్ఛిష్ట ఆవర్షం సరోఽసౌ పాత్ర సంశయః, తతస్నాయం పునః పూజ్యో ఇతుభవ, శైశ్చమండితౌ. తులసీవాసు దేవౌచ కృతకృత్యో భవేత్తతః, తతో విసర్జనంకుర్యా ద్దత్వా దేయాదికం హరేః వైకుంఠం గచ్ఛ భగవన్ తులస్యా సహిత ప్రభో, మత్కృతం పూజనం గృహ్యా సంతుష్టో భవసర్వదా. గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర, యత్ర బ్రహ్మాదయోదేవా స్తత్రగచ్ఛ జనార్దన ఏవం విసర్జ్యదేవేశ మాచార్యా యప్రదాపయేత్, మూర్త్యాదికం సర్వమేవ కృతకృత్యో భవేన్నరః. ప్రతివర్షం కరోత్యేవ తులస్యా ద్వాహనం శుభమ్, ఇహలోకే పరత్రాపి విపులం సద్యశోభ వేత్. ప్రతివర్షంతు యః కుర్యా త్తులసీ కరపీడనమ్, భక్తిమాన్ ధనధాన్యైశ్చ యుక్తోభవతి నిశ్చితమ్. ఇతి శ్రీసనత్కుమార సంహితాయాం కార్తికశుక్లైకాదశీ వ్రతమ్.

మార్గశీర్షైకాదశీతిథిః కథా చ.

అర్జున ఉవాచ. ఓం నమోనారాయణాయా వ్యక్తాయాత్మ స్వరూపిణే, సృష్టిస్థిత్యంతకర్త్రేచ కేశవాయ నమోఽస్తుతే త్వమేవ జగతాం నాథ అంతర్యామీ త్వమేవచ, శాస్త్రాణాం చ కవీశశ్చ వక్తా తత్త్వంచ జగత్పతే. ఏకాదశీ కథంస్వామి న్నుత్పన్నేతి ప్రగీయతే, ఏతంహి సంశయంమహ్యం ఛేత్తు మర్హసిమే ప్రభో. బ్రూయుః స్నిగ్ధస్య శిష్యస్య గురవో గుహ్య మప్యుత, మమోపరి కృపాంకృత్వా ఇదానీం వక్తుమర్హసి. మార్గశీర్షే కృష్ణపక్షే కిన్నామైకాదశీ భవేత్, కిం నామకోఽధి స్తస్యాః కో దేవ స్తత్ర పూజ్యతే. కృతా కేన పురాదేవ ఏతద్విస్తరతో వద. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. శృణురాజన్ ప్రవక్ష్యామి కథాంపాతకనాశినీం, సృష్టా చ యా త్వయా రాజన్ లోకానాం హితకామ్యయా. మార్గశీర్షేకృష్ణపక్షే చోత్పత్తిర్నామ నామతః, తస్యాముపోషణేనైవ ధార్మికో జాయతే నరః. ధర్మాద్భవతి సత్యం వై లక్ష్మీస్సత్యానుసారిణీ, పురా వైమురనాశాయ ఉత్పన్నాం మమ వల్లభామ్. యేకుర్వంతి నరా రాజన్ తేషాం సాన్నిధ్యం భవేద్ధ్రువమ్, తథా పాపాని నశ్యన్తి న యాన్తి హియమాలయమ్. అర్జునఉవాచ. ఉత్పన్నా సాకథం దేవ కథంపుణ్యాధికా శుభా, కథం దేవ పవిత్రా వై కథనా దేవతాప్రియా. శ్రీకృష్ణఉవాచ. పురాకృత

యుగేపార్థ మురనామక దానవః, అత్యద్భుతో మహారౌద్రః సర్వ లోకభయంకరః. ఇంద్రఉచ్ఛేదితస్తేన హ్యాద్యో దేవః పురందరః, ఆదిత్యశ్చ కేవోబ్రష్టో వాయురగ్ని స్తథైవచ. నవం ప్రతిష్ఠితం తేన ఏవమాది ధనంజయ, దేవతా నిర్జితా స్తేన అత్యుగ్రేణతు పాండవ. స్వర్గాన్నిరాకృతాదేవా విచరన్తి మహీతలే, సాశంకాభయభీతాస్తే గతాస్సర్వే మహేశ్వరమ్. ఇంద్రేణ కథితంసర్వ మీశ్వరస్యాపి చాగ్రతః, స్వర్గలోకం పరిత్యజ్య విచరంతి మహీతలే మర్త్యేషు సంస్థితాదేవా న శోభంతే మహేశ్వర, ఉపాయం బ్రూహి మే దేవ అమరాణాం తు కా గతిః. శివః. గచ్ఛగచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ యత్రాస్తే గరుడధ్వజః, శరణాగతదీనార్త పరిత్రాణ పరాయణః. ఈశ్వరస్య వచశ్శ్రుత్వా దేవరాజో మహామతిః, త్రిదశైస్సహిత స్సర్వై ర్గత స్తత్రధనంజయ. అప్సరోగణ గంధర్వై స్సిద్ధవిద్యాధరోరగైః, యత్రైవ స జగన్నాథః సుప్తోఽస్తి చ జనార్దనః. కృతాంజలిపుటో భూత్వా ఇదంస్తోత్ర ముదీరయత్, ఓం నమో దేవదేవేశ దేవానా మపివందిత. దైత్యారే పుండరీకాక్ష త్రాహిమాం మధుసూదన, నమస్తే స్థితిమూలాయ నమస్తేఽస్తు జగత్పతే. నమోదైత్యవినాశాయ త్రాహిమాం మధుసూదన, సురాస్సర్వే సమాయుక్తా భయభీతా స్సమాగతాః. శరణంత్వాం జగన్నాథ త్రాహిమాం భయవిహ్వలం, త్రాహిమాం దేవదేవేశ త్రాహిమాం త్వం జనార్దన. త్రాహిమాం త్వం సురానంద దానవానాం వినాశక, త్వం గతి స్త్వం మతిర్దేవ త్వం కర్తాత్వం పరాయణం. త్వంమాతా సర్వగోఽసిత్వం త్వమేవహి జగత్పితా, అత్యుగ్రేణతు దైత్యేన నిర్జితా స్త్రిదశాః ప్రభో. స్వర్గం త్యక్త్వా జగన్నాథ విచరన్తి మహీతలే, ఇంద్రస్య వచనం శ్రుత్వా విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్. కీదృశోవా భవచ్ఛత్రుః కిన్నామా కీదృశంబలం, కిం స్థానంతస్య దుష్టస్య కిం వీర్యం కః పరాక్రమః. ఇంద్రః. బభూవ పూర్వందేవే శాసురో బ్రహ్మసముద్భవః, తాలజంఘ ఇతి ఖ్యాత అత్యుగ్రోఽసౌ మహాబల. తస్యపుత్రోఽతివిఖ్యాతో మురనామక దానవః, ఉత్కటశ్చ మహావీర్యో బ్రహ్మలబ్ధవరో మహాన్. పురీచంద్ర వతీనామ తత్రస్థానే వసత్యసౌ, నిర్జితా దేవతాస్సర్వాః స్వర్గాచ్చైవ నిరాకృతాః ఇంద్రోఽస్యశ్చ కృతస్తేన అన్యో దేవో హుతాశనః, చంద్రసూర్యౌ కృతౌ చాన్యౌ యమోవరుణ ఏవచ. సర్వమాత్మీ కృతం తేన సత్యం సత్యం జనార్దన, తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా

కోపావిష్టోజగత్పతిః. హనిష్యే దానవందుష్ట మిత్యాహ భగవాన్ హరిః, త్రిదశై స్సహిత స్తత్ర గతశ్చంద్ర వతీంపురీమ్. దృష్ట్వా దేవాన్ సంయుయుధే దానవో బలదర్పహా, అసంఖ్యాతైశ్చ శస్త్రాస్త్రై ర్దివ్యప్రహరణాయుధః. హన్యమానా స్తుతైర్దేవా అసురైశ్చ పునః పునః, త్రస్తా దేవాస్తతఃసర్వే గతా స్తత్ర దిశోదశ, హరిం నిరీక్ష్య తత్రస్థం తిష్ఠతిష్ఠా బ్రవీద్వచః. సత్యంనిరీక్ష్య ప్రోవాచ అసురం మధుసూదనః. రేదానవ దురాచార మమబాహుం నిరీక్ష్యచ, చక్రం చైవ సమాయాంతం సక్రోధో రక్తలోచనః. తతస్తే సమ్ముఖాస్సర్వే విష్ణునా దానవా హతాః, హతో బాణైః పునర్దివ్యై ర్బభూవాసౌతు విహ్వలః, చక్రంముక్తంతు కృష్ణేన దైత్యసైన్యేచ పాండవ, తేనైవచ్ఛిన్నశిరసో బహవో నిధనంగతాః. ఏకాంగో దానవ స్తత్ర యుధ్యమానో ముహుర్ముహుః, నష్టాస్సర్వే సురా స్తేన నిర్జితో మధుసూదనః నిర్జితేనచ దైత్యేన బాహుయుద్ధంచయాచితం, బాహుయుద్ధం కృతంతేన దివ్యం వర్షసహస్రకమ్. విష్ణుశ్చింతాం ప్రపన్నశ్చ నష్టాః సర్వే దివౌకసః, విష్ణుః పరాజితస్తేన గతో బదరికాశ్రమమ్. గుహాం సింహావతీంనామ తత్రసుప్తో జనార్దనః, దానవః పృష్ఠతోలగ్నః ప్రవిష్టస్తాం గుహోత్తమామ్. ప్రసుప్తం తత్రమాం దృష్ట్వా దానవేన తు భాషితం, హనిష్యామి న సందేహ అసురాణాం భయంకర. ఇత్యేవముక్తే వచనే దైత్యేనామిత్రకర్శన, నిర్గతా కన్యకా చైకా జనార్దనశరీరతః. రూపేణాతి స్వరూపాఢ్యా దివ్యప్రహరణాయుధా, విష్ణుతేజసి సముద్భూతా మహాబలపరాక్రమా. మోహితో దానవ స్తత్ర మురనామాతు పాండవ, సాకన్యా యుయుధే తేన సర్వయుద్ధ విశారదా. నిహతో దానవ స్తత్ర తథాదేవః ప్రబుద్ధవాన్, పతితం దానవందృష్ట్వా తతోవిస్తయమాగతః. కేనేత్థం నిహతో రౌద్రో మమశత్రు ర్భయంకరః, న దేవోనచ గంధర్వో నసమోఽస్యాస్తిభూతలే. ఏవం పార్థ తదాజాతో విస్మితో మధుసూదనః, అకస్మాదేవ సోవాచ వాచా దివ్యశరీరిణీ.

ఏకాదశీసముత్పత్తిః.

ఏకాదశ్యువాచ. మయా చ నిహతో దుష్టో దేవాసురభయంకరః, జితాయేన సురాస్సర్వే స్వర్గాచ్చైవ నిరాకృతాః. తస్యాస్త ద్వచనం శ్రుత్వా విష్ణుర్వచన మబ్రవీత్. విష్ణుః. ఉపకార స్త్వయాభద్రే మమకారుణ్యభావతః, దానవో నిహతోదుష్టః సురాణాంచ భయంకరః. సోఽ

హం విసర్జితో యేన కంసోయే నాతిపాతితః, విష్ణో స్తద్వచనం శ్రుత్వా దేవీవచన మబ్రవీత్. ఏకాదశీ ఇయం విష్ణో సర్వశత్రు వినాశినీ, మయా చ నిహతో దైత్యః సురాణాం త్రాసకారకః. ఇత్యే తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవో జనార్దనః, ప్రాహతుష్టోస్మి భద్రం తే వరంవరయ వాంఛితమ్, నిహతే దానవేంద్రేచ సంతుష్టా స్తత్ర దేవతాః, హృష్టపుష్టా స్తతోగత్వా ఆనందంచ సమాగతాః. ఆనందస్త్రిషులోకేషు తదారభ్య ప్రకాశితే, బ్రూహితం వచనం భద్రే యత్తేమనసి వర్తతే, దదామిచ న సందేహః సురాణామపి దుర్లభమ్ ఏకాదశ్యువాచ. యదితుష్టోఽసి మే దేవ సత్యముక్తం జనార్దన, యది సత్యం జగన్నాథ తిస్రోవాచో దదస్వమే. శ్రీభగవానువాచ. సత్యమే తన్మయాప్రోక్త మవశ్యం తవ సువ్రతే, తిస్రో వాచో మయాదత్తా స్తదవశ్యం భవేదితి. ఏకాదశ్యువాచ. త్రైలోక్యేషుచ దేవేశ మన్వంతర యుగేష్వపి, అహం చ త్వత్ప్రియా నిత్యం యథా స్యాత్కురు మేవరమ్. తిథిప్రధానమేవైషా సర్వవిఘ్న వినాశినీ, సర్వపాపాపహర్త్రీచ ఆయుర్బలవివర్ధినీ. యే ఉపోష్యంతి మేమర్త్యా మహాభక్త్యా జనార్దన, సర్వసిద్ధిర్భవేత్తేషాం యది తుష్టోఽసి మాధవ. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. యత్త్వం వదసికల్యాణి తత్సర్వం చ భవిష్యతి, ధర్మార్థ కామమోక్షంచ యస్త్వామేకం కరిష్యతి. మమభక్తాశ్చ యేలోకా యేచ భక్తా స్తవాపిచ, చతుర్యుగేషు విఖ్యాతా స్త్రిషు లోకేషు వైపరమ్. త్వాంచ భక్త్యా మహాంమస్యే ఏకాదశీ వ్రతే స్థితాః, మమ పూజాం కరిష్యన్తి ఏకాదశ్యాం నసంశయః. సర్వతిథ్యుత్తమాత్వంచ మత్ప్రసాదాద్భవిష్యసి, ఏవముక్త్వా తతస్తాంతు తత్రైవాంతరధీయత. పురా కైకటకే దేశే కర్ణికనగరేషుచ, కర్ణసేనాఖ్యారాజర్షి ర్న్యవసద్వృద్ధి మత్ప్రజః. బ్రాహ్మణైః క్షత్రియై ర్వైశ్యైః శూద్రైశ్చైవాసమోదితః, న దుర్భిక్షం న దారిద్ర్యం తస్మిన్ రాజ్ఞి స్థితేసదా, అకాలవృష్టి ర్నవ్యాధి ర్నైవతస్కరతాపిచ, రాజర్షిః పుత్రహీనోవా కోపితత్ర నవిద్యతే పుత్రదుఃఖం పితాక్వాపి నపశ్యతి న కుత్రచిత్, ఏతాదృశే మహారాజే ప్రశాసతి ప్రజాః ప్రభా. ధనహీనో ద్విజః కోఽపి క్షుత్క్షామో విపదం గతః. కుటుంబభరణాశక్తః కృచ్ఛ్రాజ్జీవితమనువర్తతే. భర్తృశుశ్రూషణే సక్తా సదాచారా గృహేస్థితా, సుదానూనామ విప్రర్షి భార్యా సాధ్వీచ సత్తమ. రహః పృచ్ఛతి భర్తారం మ్లానా తు వదనేన సా, స్వామిన్ పాపేకృతే

పూర్వం ధర్మహీనస్తు జాయతే. ధర్మహీనే ధనం నాస్తి ధనహీనే క్రియా నహి, తస్మాత్కేనాప్యుపాయేన ధర్మస్య జననం కురు, ఏతస్మిన్నంతరే స్వర్గాద్దేవర్షిస్సముపాగతః, దంపతీ చోత్థితౌ తత్ర మధుపర్కం గృహాణ భో. ఆసనే తిష్ఠ భో స్వామిన్ అర్ఘ్యం గృహ్ణీష్వ తే నమః, అద్యమే సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలాః క్రియాః అద్యమే సఫలం సర్వం భవతో దర్శనేనచ, అస్మిన్ పురేతు మే స్వామిన్ సర్వే తేసుఖినో జనాః. అహంతు ధనహీనత్వాన్మహాదుఃఖేన పీడితః, కథయస్వ ప్రసాదేన ధనాఢ్యస్స్యామహం కథం. ధనహీనస్య లోకేఽస్మిన్వృథా జన్మ మనోరథాః, ఏవం శ్రుత్వాతు రాజేంద్ర వచనం నారదోఽబ్రవీత్. నారదః. మార్గశీర్షే సితే పక్షే ఉత్పత్తిర్నామనామతః, తస్యాముపోషణేనైవ ధనాఢ్యో జాయతే ధ్రువమ్. తథాపాపాని నశ్యంతి ఏతత్సత్యం వదామి తే, సర్వసౌఖ్యకరం నౄణాం హరి వాసరముత్తమమ్. గతే తు నారదే పశ్చాద్వ్రతం కృత్వాప్రయత్నతః, తస్యా వ్రతప్రభావేన సుప్రసన్నో జనార్దనః. స్వయమేవాశ్రితా లక్ష్మీర్యత్రావసీ ద్ద్విజమందిరం, భోగాంత్సువిపులాన్ లబ్ధ్వా గతో వైకుంఠసన్నిధిమ్. ఏతస్మాత్కారణాద్రాజ న్కర్తవ్యం హరివాసరమ్, అంతరంనైవ కర్తవ్యం ప్రశస్తవ్రతకారిభిః. తిథిరేకా భవేత్సర్వా పక్షయోరుభయోరపి, ఉదయైకాదశీస్వల్పా అంతరే చ త్రయోదశీ. మధ్యే చ ద్వాదశీ పూర్ణా త్రిస్పృష్టాసాహరిప్రియా, ఏకా ఉపోషితా చైవ సహస్రైకాదశీ ఫలమ్, సహస్రగుణితందానం ఏకాదశ్యాం తు పారతే, అష్టమ్యేకాదశీ షష్ఠీ తృతీయా చ చతుర్దశీ. పూర్వవిద్ధా న కర్తవ్యా కర్తవ్యా పరసంయుతా. ఏకాముపోష యేత్తాంతు ద్వాదశీం విష్ణువల్లభాం. దశమీవేధ సంయుక్తా హన్తిపుణ్యం పురాతనం, ఏకాదశీ అహోరాత్రం ప్రభాతే ఘటికాభవేత్. సాతిథిః పరిహర్తవ్యా ఉపోష్యా ద్వాదశీయుతా, ఏవం విధామయూ ప్రోక్తా పక్షయోరుభయోరపి ఏకాదశ్యాం ప్రకుర్వీత ఉపవాసం న సంశయః, స యాతి పరమంస్థానం యత్రాస్తే గరుడధ్వజః. ధన్యాస్తే మానవాలోకే విష్ణుభక్తి పరాయణాః, ఏకాదశ్యాశ్చమాహాత్మ్యం పర్వకాలేతు యః పఠేత్. తస్యగోదాన సాహస్రపుణ్యం భవతి భారత, దివావా యది వా రాత్రౌ యః శృణోతి హి భక్తితః. కులకోటిసమాయుక్తో విష్ణులోకే [illegible] [illegible] పఠ్య

మాసం శృణోతి యః. బ్రహ్మహత్యాది పాపాని నశ్యంతే నాత్ర సంశయః, ఏకాదశీసమా నాస్తి సర్వపాతకనాశినీ. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణే మార్గశీర్ష కృష్ణైకాదశ్యుత్పత్తిర్నామ మాహాత్మ్యం సమాప్తమ్.

వైతరణీవ్రతమ్.

అథ మార్గశీర్ష శుక్లైకాదశ్యాం వైతరణీవ్రతమ్. హేమాద్రౌ భవిష్యే. కృష్ణ ఉవాచ. శరతల్పగతం భీష్మం పర్యపృచ్ఛ ద్యుధిష్ఠిరః, వ్రతేన యేన పుణ్యేన యమలోకం న దృశ్యతే. నారీ వా పురుషో వాపి యమలోకం న పశ్యతి, తత్సమాచక్ష్వ ధర్మజ్ఞ పితామహ కృపాం కురు. భీష్మ ఉవాచ. ఏకాదశీం వైతరణీం నా కృత్వా చ విముచ్యతే, యమలోకం న పశ్యేచ్చ శోకం చైవ న విందతి. యుధిష్ఠిరః. కేన తాత విధానేన కర్తవ్యా సా మహాఫలా, పితామహ సమాఖ్యాహి తద్విధానం మమ ప్రభో. భీష్మః. ఏకాదశీతిథిం కృత్వా మార్గశీర్ష గతాం శుభాం, తామాసాద్య నరస్సమ్యగ్ గృహ్ణీయాన్నియమం శుచిః. ఏకాదశీతిథిః శుక్లా నామ్నా వైతరణీ శుభా, సా వ్రతేన త్వయా కార్యా వర్షనక్తోపవాసినా. మధ్యాహ్నే తు నరః స్నాత్వా నిత్యా నిర్వర్త్య సత్క్రియాః, గాత్రౌ సురభిమానీయ కృష్ణామర్చేద్యథావిధి. సా పూర్వాభిముఖీ కార్యా కృష్ణా గౌః కిల భూతలే, అగ్రపాదాత్సమారభ్య పశ్చాత్పాదద్వయావధి. గోపుచ్ఛం తు సమాసాద్య కుర్యాద్వై పితృతర్పణమ్, తతః పూజా ప్రకర్తవ్యా శాస్త్రదృష్టవిధానతః. గాం చైవ శ్రద్ధయా యుక్తశ్చందనేనానులేపితామ్, గన్ధతోయేన చరణౌ శృంగే ప్రక్షాళ్య శక్తితః. తతోను పూజయేద్భక్త్యా పుష్పైర్గంధాధివాసితైః, మంత్రైః పురాణసంప్రోక్తైర్యథాస్థానం యథావిధి. తతో గోరగ్రపాదాభ్యాం గోశాస్త్యాయ నమోఽస్తు తే, గోశృంగాభ్యాం చ సంపూజ్య గోస్కంధాభ్యాం తథైవ చ. గోపుచ్ఛాయ నమస్తేఽస్తు గోః పశ్చాత్పాదయోస్తథా. గోస్సర్వాంగేషు సంపూజ్య స్థానే స్థానేషు దేవతాః. స్థానేష్వేతేషు గంధాంశ్చ ప్రక్షిపేచ్ఛుద్ధమానసః, పశ్చాత్ప్రదాపయేద్ధూపం గార్ద్రిపః ప్రతిగృహ్యతామ్. అసిపత్రాదికం ఘోరం నదీం వైతరణీం తథా, ప్రసాదాత్తే తరిష్యామి గౌర్మాత స్తే నమోనమః. యజ్ఞసాధనభూ[illegible] విశ్వ[illegible] సునాశినీ, విశ్వరూపధరో దేవః ప్రియ

తామనయా గవా. సుఖేన తార్యతే తస్మాన్నదీం వైతరణీం ధ్రువమ్, త
స్మాదేకాదశీం కృత్వా నామ్నా వైతరణీం నరః. హైమశృంగీం రౌప్య
ఖురీం సఘంటాభరణాంబరాం, తామ్రపృష్ఠీం కాంస్యదోగ్ధ్రీం సువర్ణోత్త
రదక్షిణామ్ సవత్సాం ద్విజముఖ్యాయ పూజయిత్వా సమర్పయేత్,
ఆనందకృత్సర్వలోకే దేవానాంహి సదాప్రియా గౌస్త్వం పాహి జగ
న్నాథే దీపోఽయం ప్రతిగృహ్యతాం, ఆచ్ఛాదనం గవే దద్యాత్సూక్ష్మ
ఞ్శుద్ధం సునిర్మలమ్. సురభిర్వస్త్రదానేన ప్రీయతాం పరమేశ్వరీ, మా
ర్గశీర్షాదికే భక్త్యా వర్షమేకంతు పూజయేత్. మాసి మాసి ప్రకుర్వీత
మాసద్వాదశక వ్రతమ్.

వైతరణీవ్రతోద్యాపనమ్.

ఉద్యాపనం తతః కుర్యాత్పూర్ణే సంవత్సరే తదా. యుధిష్ఠిర ఉ
వాచ. మార్గశీర్షేసితే పక్షే ఉద్యాపనవిధిం వద. శ్రీకృష్ణః. యఇచ్ఛేత్స
ఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితం, వినాశం సర్వపాపానాం స కుర్యా
ద్ద్వాదశీమిమామ్. యుధిష్ఠిర కిమేష్టేన శిష్టైరన్యైరనుష్ఠితైః, దుష్టానీ
తరమార్గాణి దోషయస్వ చ కేశవమ్, మార్గశీర్షే సితే పక్షే ద్వాద
శ్యాం కారయేదిదమ్, యదా వా భక్తిరుత్పన్నా దేవదేవం జనార్దన
మ్. ఏకాదశ్యాం నిరాహారో మాసిమాస్యర్చయేద్ధరిమ్, ద్వాదశ్యాం
ద్వాదశైతాని నామాని పరికీర్తయేత్. కేశవం మార్గశీర్షే చ పౌషే
నారాయణం విదుః, మాధవం మాఘమాసేతు గోవిందమథ ఫాల్గునే.
చైత్రే విష్ణుం తథా వింద్యాద్వైశాఖే మధుసూదనం, త్రివిక్రమం త
థా జ్యేష్ఠే. ఆషాఢే వామనం విదుః. శ్రావణే శ్రీధరంవిద్ధి హృషీకేశం
తు భాద్రకే, ఆశ్వినే పద్మనాభంచ ఊర్జేదామోదరం విదుః కృష్ణోఽ
నంతోఽచ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోఽథ జనార్దనః, ఉపేంద్రో యజ్ఞపురు
షో వాసుదేవస్తథాహరిః. యోగీశః పుండరీకాక్షో మాసనామాన్యను
క్రమాత్, ఏతాని ప్రాతరుత్థాయ యః పఠేత్పురుషస్సదా. అపి దుర్గతిగా
స్తస్య పితరః స్వర్గమాప్నుయుః, తిలపాత్రద్వాదశకం యో దద్యా
త్పౌత్యహం ద్విజే.ఏవం ద్వాదశభిర్మాసైర్వ్రతం పారం గమిష్యతి, ప్ర
తాస్తే బ్రాహ్మణాన్ శాంతాన్ ద్వాదశైవ నిమంత్రయేత్. ద్వాదశాశ్వత్థ
పాత్రేషు స్థాపయేచ్ఛుక్లతండులైః. ఓం తస్మై నమ ఆయాతు ఇతి ఆవా

హావయేత్పృథక్. సంస్థాప్యాగ్నిం తతః ప్రాచ్యాం ధ్యాయేత్తాంశ్చాత్ర, సమ్ముఖాన్, ఆసనం పాద్యమర్ఘ్యం చ గంధపుష్పాదికాతథా. ధూపదీపాంశ్చ వాసాంసి హోమశేషం సమాపయేత్, దత్వా చాచమనం పశ్చాద్ధోమశేషం నివేదయేత్. అష్టాష్టసమిధో హోమే హుత్వాష్టాష్ట ఘృతాహుతీః, అగ్నౌ ప్రతిష్ఠితే హోమం దేవేభ్యశ్చ నివేదయేత్. పూర్ణాహుతౌ భవేన్మన్త్రస్త ద్విష్ణోః పరమంపదం, ఏవం కృతేతు హోమాన్తే గాః కృష్ణా ద్వాదశాష్ట వా. షట్ చతస్రోఽపి వా దేయా ఏకావాపి పయస్వినీ, శయ్యాస తూలికా కార్యా దంపత్యోః పరిధానతామ్. సవత్సా కృష్ణవర్ణాతు ధేనుర్దేయా తపస్వినే, సౌవర్ణీం సురభిం కృత్వా స్థాపయేత్తూలికోపరి. సురభిం పూజయేన్మంత్రైః పూర్వోక్తైర్భక్తిసంయుతః, తతస్తు గురవేదద్యాత్సర్వం తత్ర సమాపయేత్. కృష్ణభక్తాయ శాన్తాయ విధిజ్ఞాయ మహాత్మనే, తే ప్రియన్తామితి ప్రోక్తా దేవద్వాదశమాసికాః వ్రతినం చోద్ధరేయుస్తే భక్తితుష్టా హరివ్రతే, మమేవముద్ధరస్వేతి గవా వాచ్యపరిగ్రహః. మాసిమాసి భవేత్తేషు తిలపాత్రేషు వర్ధనం, తస్మిన్కాలే ప్రదాతవ్యా ఘటాస్తే మాసనామభిః. సమాప్యతు వ్రతంపుణ్యం తస్మాదర్ఘ్యం ప్రదాపయేత్, ఉద్ధారయే త్పితృగణాన్ దశపూరాన్ దశాపరాన్. ఆత్మానమేకవింశం చ కృష్ణైకాదశ్యుపోషణాత్,

భారో లోహస్య దాతవ్యః కార్పాసో ద్రోణసంయుతః. వైతరిణ్యాః సమాప్త్యర్థం బ్రాహ్మణాయ కుటుంబినే, నారీ వా పురుషో వాపి వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః రాజ్యం బహుధనంభుక్త్వా స్వర్గలోకే మహీయతే. ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే మార్గశీర్షే కృష్ణైకాదశ్యాం వైతరణీవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్. ఇత్యేకాదశీ వ్రతాని సమాప్తాని.

ద్వాదశీవ్రతోద్యాపనమ్.

అథ ద్వాదశీవ్రతాని లిఖ్యంతే. తత్రైవ చైత్రశుక్ల ద్వాదశ్యాం దమనోత్సవః. ద్వాదశ్యాం చైత్రమాసస్య శుక్లాయాం దమనోత్సవః, బోధాయనాదిభిః ప్రోక్తః కర్తవ్యః ప్రతివత్సర. మితి రామార్చనచంద్రికోక్తేః. ఊర్జే వ్రతం మధౌ దోలాం శ్రావణే తంతుపూజనమ్, చైత్రే తు దమనారోప మకుర్వాణో వ్రజత్యధః. ఇదం శుక్లాష్టాదావపి కార్యమ్. ఉపాకర్మోత్సర్జనం చ పవిత్రం దమనార్పణం, ఈశానస్య బలిం

విష్ణోః శయనం పరివర్తనమ్. కుర్యాచ్ఛుక్రే గురౌ మూఢే వృద్ధగార్గేణ ఉచ్యతే ఇతి చైత్రశుక్ల ద్వాదశీ.

వైశాఖశుక్ల ద్వాదశ్యాం యోగవిశేషో హేమాద్రౌ. పంచాననస్థౌ గురుభూమిపుత్రౌ మేషే రవిః స్యాద్యది శుక్లపక్షే, పాశాభిధానాకరభేణ యుక్తా తిథిర్వ్యతీపాత ఇతీహ యోగః. అత్ర. స్నానదానాదికం కుర్యా ద్గోభూవస్త్ర హిరణ్యకైః, నరైః పాపం ప్రముచ్యేత మాధవస్య తు పూజనాత్. పంచాననః=సింహరాశిః. పాశాభిధానా=ద్వాదశీ. కరభో=హస్తః. ఇతి వైశాఖద్వాదశీ.

ఆషాఢశుక్ల ద్వాదశ్యాం అనూరాధాయోగరహితాయాం పారణం కుర్యాత్. తథాచ హేమాద్రౌ భవిష్యే. ఆషాఢాసితపక్షేషు మైత్రశ్రవణ రేవతీ, సంగమేన హి భోక్తవ్యా ద్వాదశ ద్వాదశీ హరేత్. ఆషాఢభాద్రపదకార్తికశుక్ల ద్వాదశీషు అనూరాధాశ్రవణరేవతీయోగే పారణం నకుర్యాత్. అత్ర విష్ణుధర్మే. మైత్రాద్యపాదే స్వపితీహ విష్ణుః పౌష్ణాంత్యపాదే ప్రతిబోధమేతి, శ్రుతేస్తు మధ్యే పరివృత్తిమేతి స్యాత్పారణం వర్జమిహ త్రయేఽపి. ఇతి ఆషాఢశుక్ల ద్వాదశీ.

శ్రావణశుక్ల ద్వాదశ్యాం దధివ్రతమ్. తక్రాదీనాం ననిషేధః. తత్ర దధివ్యవహారాత్ తత్రైవ ద్వాదశ్యాం విష్ణోః పవిత్రారోపణముక్తమ్. హేమాద్రౌ విష్ణురహస్యే. శ్రావణస్య సితే పక్షే కర్కటస్థే దివాకరే, ద్వాదశ్యాం వాసుదేవాయ పవిత్రారోపణం స్మృతమ్. ద్వాదశ్యాం శ్రవణే వాపి పంచమ్యా మథవా ద్విజః, అనుకూలేషు కర్తవ్యం పంచదశ్యా మథాపివా. పవిత్రారోపణం విఘ్నాత్ శ్రావణే న భవేద్యది, కార్తిక్యవధి శుక్లాష్టే కర్తవ్యమితి నారదః, హేమరౌప్యతామ్రమౌమైస్సూత్రైః కౌశేయపద్మజైః, కుశైః కాశైశ్చ కార్పాసైః బ్రాహ్మణ్యా కార్తితైశ్శుభైః కృత్వా త్రిగుణితంసూత్రం త్రిగుణీకృత్య శోధయేత్, తత్రోత్తమం పవిత్రం తు షష్ట్యా సహ శతైస్త్రిభిః; సప్తత్యా సహితం ద్వాభ్యాం శతాభ్యాం మధ్యమం స్మృతం, పాశీతినా శతేనైవ కనిష్ఠం తత్ప్రకీర్తితమ్. సాధారణపవిత్రాణి త్రిభిస్సూత్రైస్సమాచరేత్, ఉత్తమం తు శతగ్రంథి పంచాశద్గ్రంథి మధ్యమమ్, కనిష్ఠం తు పవిత్రం స్యాత్ షట్త్రింశద్గ్రంథిశోభితం, షట్త్రింశచ్చ చతుర్వింశ ద్వాత్రింశదితి కేచన. చతుర్వింశ ద్వాదశాష్టౌ విత్యేకే మునయో విదుః. శివపవి

త్రం తు తత్రైవ. సూత్రైస్తథైకాదశభి స్త్రింశతా వాష్టయుక్తయా, పంచాశతా వా కర్తవ్యం తుల్యం గ్రంథ్యంతరాళకమ్. ద్వాదశాంగుళ మానాని వ్యాసాదష్టాంగుళానిచ, లింగవిస్తార మానాని చతురంగుళ కానిచ న కరోతి విధానేన పవిత్రారోపణం తు యః, తస్య సాంవత్సరీ పూజా నిష్ఫలామునిసత్తమ. తస్మాద్భక్తి సమాయుక్తై ర్నరైర్విష్ణుపరాయణైః వర్షేవర్షే ప్రకర్తవ్యం పవిత్రారోపణం హరేః. ఇతిభవిష్యోత్తరే శ్రావణశుక్ల ద్వాదశీయోగే కార్యమ్. తథాచమాత్స్యే. ద్వాదశీశ్రవణస్పృష్టా స్పృశేదేకాదశీం యది, స ఏవ వైష్ణవో యోగో విష్ణుశ్శృంఖలసంజ్ఞితః. తస్మిన్నుపోష్య విధివ న్నరః సంక్షీణకల్మషః, ప్రాప్నోత్యనుత్తమాం సిద్ధిం పునరావృత్తి దుర్లభామ్. విష్ణుధర్మే. ఏకాదశీ ద్వాదశీ చ విష్ణ్వర్క్షమపి యత్ర చ, తద్విష్ణుశృంఖలం నామ విష్ణుసాయుజ్యకృద్భవేత్, అస్యామేవ వామనజయంతీవ్రతమ్. హేమాద్రౌ భవిష్యే. శ్రీకృష్ణః. ద్వాదశ్యాం తే విధిః ప్రోక్తః శ్రవణేన యుధిష్ఠిర, సర్వపాపప్రశమనః సర్వసౌఖ్య ప్రదాయకః. ఏకాదశీ యదాసా స్యాచ్ఛ్రవణేన సమన్వితా, విజయా సాతిథిః ప్రోక్తా వ్రతినామభయప్రదా. పురా దేవగణైస్సర్వై స్సమేత్యచయుధిష్ఠిర, వరదః ప్రార్థితో విష్ణు రింద్రాగ్న్యనిలసంయుతైః. బలవానజితో దైత్యో బలిర్నామ మహాబలః, తేనదేవగణాస్సర్వే పాతితా నిజమందిరమ్ త్వం గతిః సర్వదేవానాం శీఘ్రం కష్టాత్సముద్ధర, దైత్యంజహి మహాబాహో బలిం బలవతాంవర. శ్రుత్వావిష్ణుస్తదా వాక్యం దేవానాం కరుణోదయం, ఉవాచవాక్యం వాక్యజ్ఞో దేవానాం హితకామ్యయా. విష్ణురువాచ. జాత్యా వైరోచనేః పుత్రంబలిం త్రైలోక్యశంకితం. తపసా భావితాత్మానం శాన్తం దాన్తం జితేన్ద్రియమ్. మద్భక్తం మద్గతప్రాణం సత్యసంధం మహాబలం. ప్రజాపతిసమంస్వాత్మ ప్రజానాం ప్రియకారణమ్. నగుణాస్తత్ర శక్యం తేవక్తుం కేనాపి భూతలే, అవశ్యం తపసోపేతైర్భోక్తవ్యం తపసః ఫలమ్. తపసోఽన్తస్తు బహునాకాలేనాస్య భవిష్యతి, యదా చ విజితం దైత్యం జ్ఞాస్యే కాలేన కేనచిత్. సమాహృత్య శ్రియం తస్య తదా దాస్యే దివౌకసాం, అదితిర్మాంప్రార్థతేఽద్య పుత్రార్థే పుత్రగంధినీ. తస్యా మనీషితం దేవ్యాః కార్యం విష్ణురితీరయన్, స చింతయిత్వా సుచిరం దేవ్యాం గర్భావతారణమ్. అదితిం వర్ణయామాస వాఞ్ఛితం తే భవిష్యతి, అథ

కాలే బహుతిథౌ గతే సా గర్భిణీ హ్యభూత్. సుషువే నవమే మాసి పుత్రం సా వామనం హరిం, హ్రస్వపాదం హ్రస్వకాయం మహాశిర సమర్భకమ్. పాణిపాదోదరకృశం హ్రస్వజంఘోరుకేసరం, దృష్ట్వా తు వామనం జాత మదితిర్మోదమాప వై. భయం బభూవ దైత్యానాం దేవానాం తోష ఆగమత్, జాతకాదీన్ శుభకరాన్ సంస్కారాన్ స్వయమేవ హి. చకార కశ్యపో ధీమాన్ ప్రజాపతి సమన్వితః, ఆబద్ధమేఖలో దండీ జటీ యజ్ఞోపవీతవాన్, కుశచర్మాజినధరః కమండలువిభూషితః బలేర్బలవతో యజ్ఞం జగామ బహువిస్తరమ్. దృష్ట్వా దైత్యబలం సర్వం వామనస్తు జగాద హ, అర్థయేఽహం యజ్ఞపతే దీయతాం మమ మేదినీ, పదత్రయప్రమాణో హి పదనార్థే మహో మమ, దత్తా దత్తా తవ తథా బలిః ప్రాహ ద్విజోత్తమమ్. తతో వర్ధితుమారబ్ధో వామనోఽనంతవిక్రమః, పాదౌ భూమౌ ప్రతిష్ఠాప్య శిరసాఽఽవృత్య రోదసీ. తాభ్యాం స్వర్గాదికాన్ లోకాన్ లలాటే బ్రహ్మణః పదం, సతృతీయం పదం లేభే కిం మే దాస్యసి తద్వద. తద్దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం సిద్ధా దేవర్షయ స్తథా, సాధు సాధ్వితి దేవేశం ప్రశశంసు ర్ముదాన్వితాః, తతో దైత్యగణాన్ సర్వాన్ జిత్వా త్రిభువనం వశీ, బలిం ప్రాహ చ భో గచ్ఛ పాతాళం స్వబలానుగః. తత్ర త్వమీప్సితాన్ భోగాన్ భుక్త్వా మద్బాహుపాలితః, అస్యేంద్రస్యావసానే తు త్వమేవేంద్రో భవిష్యసి. ఏవముక్తో బలిః ప్రయా న్నమస్కృత్య సురోత్తమమ్, విసృజ్య చ బలిం దేవో లోకపాలానువాచ హ. స్వాని ధిష్ణ్యాని గచ్ఛధ్వం తిష్ఠధ్వం విగతజ్వరాః, దేవేనోక్తా గతా దేవాః ప్రహృష్టాః పూజ్య వామనమ్. దేవః కృత్వా జగత్కార్యం తత్రైవాంతరధీయత, ఏతత్సర్వం సమభవ దేకాదశ్యాం నరాధిప. తేనేష్టా దేవదేవస్య సర్వదా విజయా తిథిః, మాసి భాద్రపదే శుక్లే ద్వాదశీ శ్రవణాన్వితా. విజయా ప్రోచ్యతే సద్భిః కోటికోటిగుణోత్తరా, ఏకాదశ్యాం సోపవాసస్యా రాత్రౌ సంపూజయేద్ధరిమ్. కాంస్యే సువర్ణపాత్రే వా దారువంశమయేఽపి వా, సౌవర్ణం వామనం కుర్యాత్ స్వవిత్తస్యానుసారతః. శిఖా కమండలుధరం ఛత్రయజ్ఞోపవీతకమ్, ఏవం లక్షణసంపన్నం వామనం పూజయేద్ధరిమ్. ఆచ్ఛాద్య పాత్రం వాసోభిరహతైః ఫలసంయుతైః, మార్గేణ చర్మణా కుర్యాద్భక్త్యా వా శక్త్యపేక్షయా తిలాఢకేన సంపూర్ణం ప్రస్థేన కుడపేన చ, అలాభే యవగోధూమైః ఫలైః

శుక్లతిలైర్భవేత్. అతసీపుష్పసంకాశం తిలకృష్ణాజినోపరి. పుష్పై ర్గంధైః ఫలైర్ధూపైః కాలోత్థై రర్చయేద్ధరిమ్. నానావిధైశ్చ నైవేద్యై ర్భక్ష్యభోజ్యైర్గుడోదనైః, స్వస్యవిత్తానుసారేణ సహిరణ్యంచ కారయే త్. ఏ. భిర్మంత్రపదైస్తత్ర పూజయేద్గరుడధ్వజమ్, ఉపహారైర్నరశ్రేష్ఠ శుచిర్భూత్వా సమాహితః. ధృత్వా బాలమయం దేవం దేవదేవంతు చక్రిణం, బ్రహ్మాండముదరేయస్య మహద్భూతై రధిష్ఠితమ్. మాయావీ వామనః శ్రీశః సమాయాతు జగత్పతిః. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. ఉపవాసా సమర్థానాం యాచేయం పురుషోత్తమ, ఏకాంచ ద్వాదశీం పుణ్యాం వ దస్వ వదతాంవర. శ్రీకృష్ణః. మాసి భాద్రపదే శుక్లే ద్వాదశీ శ్రవణా న్వితా, సర్వకామప్రదా పార్థ ఉపోష్యా నియమాత్సదా. సరితాం సంగమే స్నాత్వా ద్వాదశీం సముపోషయేత్, సమగ్రం ఫలమాప్నోతి ద్వాదశ్యాం యత్కృతం పరమ్. శ్రవణేన సమాయుక్తాం ద్వాదశీం స ముపోషయేత్, స్నానం దానం జపో హోమః స్వాధ్యాయః పితృత ర్పణమ్. తస్యాం యత్క్రియతే పార్థ తదనంతఫలం భవేత్. యుధిష్ఠిరః త్వత్ప్రసాదాచ్ఛ్రుతం కృష్ణ మయా యద్వామనవ్రతం, ఇదానీం బ్రూహి మే విద్వన్ వ్రతోద్యాపనముత్తమమ్. శ్రీకృష్ణః శృణుపాండవ వక్ష్యామి వ్రతోద్యాపన కర్మయత్, కృతేన సఫలం పార్థ వ్రతం భవతి నిశ్చితమ్, అదాపుధ్యేతథాంతే చ వ్రతస్యోద్యాపనం భవేత్.

శ్రీవామన పూజా.

మమ ఇహజన్మని జన్మాంతరే చ కృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం పు త్రపౌత్రాద్యభి వృద్ధ్యర్థం చ వామనజయంతీ వ్రతమహం కరిష్యే. వ్ర తస్య సంపూర్ణతా సిద్ధ్యర్థం ఉద్యాపనంచ కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య. శ్రవణద్వాదశీవ్రతాఙ్గత్వేన పురుషసూక్తేన షోడశోపచారై ర్వామన పూజనం కరిష్యే. ద్వాదశీ శ్రవణోపేతా యదా భవతి భారత, సరి తాం సంగమే స్నాత్వా ప్రాదేవాపి యథాక్రమాత్. పితృదేవార్చనం కృత్వా ధ్యాయేచ్చ పరమేశ్వరమ్, జలేన పూరయేత్కుమ్భం స్థాపయి త్వా విచక్షణః పంచరత్నమయోపేతం తిలతండుల పూరితమ్, తస్మిన్ ససూత్రఘటితే స్థాపయిత్వా చ వామనమ్. సౌవర్ణం చ యథాశక్త్యా శంఖశార్ఙ్గవిభూషితమ్, సుభగం వస్త్రసంయుక్తం ద్వాదశాంగుళ ము

చ్ఛిన్నితమ్. పీతవస్త్రైశ్చ్భత్రైశ్చేష్ట్యై అజినం చ కమండలుమ్, అతసీపు ష్పసంకాశం తిలకృష్ణాజినోపరి. స్థాపయిత్వా విధానేన చందనే నానులే పయేత్, ధృత్వా బాలమయం రూపం దేవదేవస్య చక్రిణః. బ్రహ్మాం డముదరే యస్య మహద్భూతైరధిష్ఠితమ్, మాయావీ వామనః శ్రీశో సమాయాతు జగత్పతిః. ఆవాహనం అజేయాయ మహేశాయ జలజా స్యాయ శంఖినే, నమస్తే కేశవానన్త వాసుదేవ నమోఽస్తుతే. ధ్యానం కమణ్డలుశిఖాధారీ కుబ్జరూపోఽసి వామన. ఛత్రదండధరో దేవపాద్యం స్వీకురు తే నమః. పాద్యం. సహస్రశీర్ష స్వం దేవశ్రవణార్క్ష సమన్వితః, అర్ఘ్యం గృహాణ దేవేశ ద్వాదశ్యా సహితో హరే. అర్ఘ్యం. కమ ణ్డలుస్థితం చారు గంగోదక సమన్వితమ్. దేవేశాచమనార్థంచ తోయం మే ప్రతిగృహ్యతాం ఆచమనీయం. గంగా సరస్వతీరేవాపయోష్ణీయ మునాజలైః, స్నాపితోఽసి మయా దేవ తథా శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే, స్నానం. అతసీపుష్పసంకాశం తిలకృష్ణాజినోపరి, కురుక్షేత్రే ప్రతిష్ఠా ప్య వామనం స్థాపయామ్యహమ్ ప్రతిష్ఠాపనం. ప్రసీద దేవదేవేశ నమ స్తే స్వస్తి వామన, నమస్తే బ్రహ్మరూపాయ పీతనిర్మలవాససే వస్త్రం, శ్రీఖండచందనం దివ్యం గంధాఢ్యం సుమనోహరం, విలేపనం సురశ్రే ష్ఠ చందనం ప్రతిగృహ్యతాం. చన్దనం. మల్లికాశత పత్రంచ జాజీపు ష్పంసుగంధికమ్, చంపకైర్జలజై ర్యుక్తం పుష్పం స్వీకురుతే నమః. పు ష్పం. నమః కమలకిఞ్జల్క పీతనిర్మలవాససే, మహాహవరి పుస్కంధ ధృష్టచక్రాయ చక్రిణే. ఇతి పూజామంత్రః మత్స్యం కూర్మంవరాహం చ నారసింహం చ వామనమ్, రామం రామం రామకృష్ణంబౌద్ధం క ల్కిం నమామ్యహం. పాదాద్యేకైక మస్యాంగం పూజయేచ్ఛీర్ష మం తతః, పాదౌ మత్స్యాయ చ నమోనమః కూర్మాయ జానునీ. వరాహా య నమో గుహ్యం నృసింహాయేతి నాభితః; ఉరస్తే వామనాయేతి భు జౌ రామాయ వై నమః. కణ్ఠౌ రామాయ చ నమః కృష్ణాయ చ న మోముఖం, బౌద్ధాయచ నమో నేత్రే కల్కినేచ నమశ్శిరః, ఇత్యఙ్గ పూజా. అథాష్టోత్తరాది కార్యం. అథ కేశవాది చతుర్వింశతినామభిః సంపూజ్య. తతః షోడశపుష్పాణి దదాతి. ఓం వామనాయనమః, కశ్య పాత్మజాయ నమః, అదితేయాయ నమః. బ్రహ్మచారిణే నమః, బలిభి క్షాటనాయ నమః, ప్రతిగ్రహీత్రే నమః, త్రివిక్రమాయనమః, ఉపేం

ద్రాయ నమః, బలిబంధకాయ నమః, బ్రహ్మబన్ధవే నమః, ధర్మస్థాపనా
యనమః, బ్రహ్మజ్యోతిషే నమః, గాయత్రీవల్లభాయ నమః, మేధా
వినే నమః, సర్వజ్ఞాయ నమః, విష్ణవే నమః, ఇతి సంపూజ్య, ధూపోఽ
యం దేవదేవేశ శంఖచక్రగదాధర, అచ్యుతానంత గోవింద వాసుదేవ
నమోఽస్తుతే. ధూపం. త్వమేవపృథివీ జ్యోతిర్వాయు రాకాశ మేవచ,
త్వమేవ జ్యోతిషాం జ్యోతిర్దీపోఽయం ప్రతి గృహ్యతాం. అన్నంచతు
ర్విధం స్వాదు రసైః షడ్భిస్సమన్వితం, మయా నివేదితం దేవ ప్రసీదపర
మేశ్వర. నైవేద్యం. అగ్నిర్యమోవైశ్రవణః పాపంమేహస్తు చావ్యయః.
నైవేద్యం. ఆచమనం. కరోద్వర్తనం ఫలం తాంబూలం. దక్షిణాం, నీ
రాజనం. మంత్రపుష్పాంజలిం. ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్. ప్రార్థనాం. జ
గదాదిర్జగద్రూప అనాది ర్జగదంతకృత్, జలాశయో జగద్యోనిః ప్రీయ
తాం మే జనార్దనః. అనేకకర్మనిర్బంధధ్వంసినం జలశాయినం, నతోఽ
స్మి మధురావాసం మాధవం మధుసూదనం, నమో వామనరూపాయ
నమస్తేఽస్తు త్రివిక్రమ. నమస్తే బలిబంధాయ వామదేవ నమోఽస్తుతే
ఇత్యుక్త్వాఽథ గురుంనత్వా పూజయిత్వా జనార్దనం. భూమౌ జపేజ్జిత
క్రోధః శబ్దాదివిషయాజితః, ఉద్యాపనం తతః కుర్యా ద్ద్వాదశైర్వత్స
రైస్తథా. సౌవర్ణీంరాజతీం తామ్రీం మూర్తిం కృత్వా చతుర్భుజాం.
ద్వాదశ్యాస్తుదినేప్రాప్తే గురుమభ్యర్చ్య శక్తితః. సదాచారరతంపార్థ వే
దవేదాంగ పారగం, అస్మదీయం వ్రతంవిప్ర విష్ణువాసరసంభవం. సం
పూర్ణం తు భవేద్యేన తత్కురుష్వ ద్విజోత్తమ, తస్యాగ్రే నియమః
కార్యో దంతధావన పూర్వకమ్. స్నానం కృత్వా మన్త్రపూర్వం నద్యా
దౌ విమలేజలే, తర్పయిత్వా పితౄన్దేవాన్ పూజయేన్మధుసూదనం
ఏవం సంపూజ్య విధివద్రాత్రౌ జాగరణంచరేత్, తతః ప్రభాతసమయే
స్నాత్వాఽచార్యాదిభిస్సహ. వామనం పూజయేత్ప్రాగ్వత్ హోమం
కుర్యాద్విధానతః, మంత్రేణేదం విష్ణురితి సమిదాజ్యతిలోదనైః. ప్రతి
ద్రవ్యం సహస్రం వా శతమష్టోత్తరం హునేత్, బ్రాహ్మణాన్ భోజయి
త్వాతు ద్వాదశాష్టవ్రతీ నృప. ప్రతిమాంచ తథా ధేనుమాచార్యా
య నివేదయేత్, ఏవంకృతేతు రాజేంద్ర గాః కృష్ణాః ద్వాదశాష్టవా.
షట్ చతస్రోఽథవా దేయాఏకావాపి పయస్వినీ, వామనః ప్రతిగృహ్ణాతి
వామనో [illegible] నమోన

మః, ఏవం దత్వాతతః ప్రాతర్భోజనం ఘృతదాజ్యకమ్. పూర్వం దద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యః పశ్చాద్భుంజీత వాగ్యతః, ప్రత్యేకంబ్రాహ్మణాన్ కుంభ దక్షిణాద్యైశ్చ తోషయేత్. భూయో యథేచ్ఛయా రాజన్ సర్వత్రైవ విధిః స్మృతః, ఏవం వ్రతే కృతేబ్రహ్మన్ యత్పుణ్యం తన్నిబోధత. యావత్కల్ప శతం పూర్ణమేకసప్తతి సంఖ్యయా, ప్రాప్యవిష్ణుపురం భోగాన్ భుక్తే కాలమథాక్షయం. ఇహాగత్య భవేద్రాజా రాజభిశ్చనిషేవితః. అథ శిక్యదానసంకల్పః. కృతశ్రవణ ద్వాదశీవ్రతాం గత్వేనవిహితం శ్రీవామనప్రీత్యర్థం ఇదందధ్యోదనసహితం శిక్యదానం కరిష్యే. బ్రాహ్మణపూజనం. వాయనమంత్రః. దధ్యోదనయుతం శిక్యం వారిధానీయుతం విభో, ఛత్రోపానహ సంయుక్తం బ్రాహ్మణాయ దదామ్యహమ్. ఇదం దధ్యోదనసహితం శిక్యం అముక శర్మణే బ్రాహ్మణాయ తుభ్యమహం సంప్రదదే. ఇతి వాయనం. ఇతి భవిష్యోత్తరపురాణే వామనద్వాదశీ వ్రతంఘూర్జరాచారే ప్రసిద్ధమ్.

క్షీరాబ్ధిశయనవ్రతమ్.

అథ కార్తికశుక్లద్వాదశ్యాం క్షీరాబ్ధివ్రతం తచ్చాంధ్రదేశేషు ప్రసిద్ధం. తద్యథా. తులసీసహితధాత్రీ లక్ష్మీనారాయణ ముద్దిశ్యతులసీ సహితధాత్రీ లక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం కల్పోక్తప్రకారేణ యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే. అథ ధ్యానం. దక్షిణాగ్రకరేశంఖం పద్మంతస్యాప్యధఃకరే, చక్రమూర్ధ్వకరేవామే గదాంతస్యాప్యధఃకరే. దధానం సర్వలోకేశం సర్వాభరణ భూషితమ్, క్షీరాబ్ధిశాయినం దేవం ధ్యాయేన్నారాయణంప్రభుం. తులసీసహితధాత్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామినే నమః ధ్యాయామి ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ లక్ష్మ్యా సహ జనార్దన, ఇమాం మయా కృతాం పూజాం గృహాణసురపూజిత. అనేక హారసంయుక్తం నానామణి విరాజితమ్, రత్నసింహాసనందేవ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ సింహాసనం. పద్మనాభ సురారాధ్యపదాంబుజ, పాద్యం గృహాణభగవన్మయాఽర్పితం శుభావహమ్. పాద్యం. నిష్కళంక గుణారాధ్య జగత్త్రితయరక్షక, అర్ఘ్యంగృహాణమద్దత్తం శుద్ధోదకవినిర్మితమ్, అర్ఘ్యం. సర్వారాధ్య నమస్తేఽస్తు సంసారార్ణవతారక, గృహాణ దేవ మద్దత్తం పరమాచమనీయకం. ఆచమనం. స్వపాద పద్మసంభూత గంగాశోధితవిష్టపం. పంచామృతైస్నాపయిష్యే తత శ్శుద్ధోదకేన చ.

పంచామృతస్నానం. విద్యుద్వ్రాలంసరమ్యేణ స్వర్ణవస్త్రేణ సంయుతం, వస్త్ర యుగ్మం. గృహాణేదం భక్త్యాదత్తంమయాప్రభో. వస్త్రయుగ్మం. నారాయణ నమస్తేఽస్తు నాకనాథాధిపూజిత, స్వర్ణసూత్ర మిదంభక్త స్వర్గద ప్రతిగృహ్యతాం. యజ్ఞోపవీతం. రమాలింగనసంసక్తరమ్యకాశ్మీరవక్షసే, కస్తూరీమిళితంచాస్యే గంధం ముక్తిప్రదాయక. గంధం. అక్షతానక్షతాన్ శుభ్రాన్ పక్షిరాజధ్వజావ్యయ, గృహాణ స్వర్ణవర్ణాంశ్చ కృపయా భక్తవత్సల. అక్షతాన్. శామంతికా వకులచంపక పాటలాబ్జ పున్నాగజాజికరవీర రసాలపుష్పైః, బిల్వప్రవాళతులసీదళ మల్లికాభిస్త్వాం పూజయామి జగదీశ్వరవాసుదేవ. పుష్పాణి పూజయామి. అథాంగపూజా. పాదావనతవాకేశాయనమః పాదౌ పూజయామి. సర్వనిమేషాదికాలాత్మనే నమః జంఘే. విశ్వరూపాయ జానునీ. జగన్నాథాయ గుహ్యం పద్మనాభాయ నాభిం. కుక్షిస్థాఖిలవిష్టపాయ కుక్షిం. లక్ష్మీవక్షసే వక్షః చక్రహస్తాయ హస్తాన్ కంబుకంఠాయ కంఠం. చంద్రముఖాయముఖం. వాచస్పతయే వక్త్రం. కేశవాయ నాసికాం. నారాయణాయ నేత్రే. గోవిందాయ శ్రోత్రే నిగమశిరోగమ్యాయ శిరః. సర్వేశ్వరాయ సర్వాణ్యంగాని పూజయామి. అథ విష్ణ్వష్టోత్తర శతనామార్చనం కుర్యాత్. దశాంగం గుగ్గులూపేతం చందనాగరువాసితం, ధూపం గృహాణ దేవేశ ధూర్జటి స్తుతసద్గుణ. ధూపమాఘ్రాపయామి. అజ్ఞానధ్వాన్తనాశాయ అఖండాలోకశాలినే, ఘృతాక్తవర్తిసంయుక్తం దీపం దాస్యేఽద్య శక్తితః. దీపం. ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం. పృథుకానిక్షుఖండాంశ్చ కదలీఫలకాని చ, దాపయిష్యే భవత్ప్రీత్యై గృహాణ సురపూజిత. నైవేద్యం. విస్తీర్ణ పర్ణసంయుక్తం పూగీఫలవిరాజితం, కర్పూరేణ సుసమ్మిశ్రం తాంబూలం స్వీకురుష్వప్రభో. తాంబూలం. ప్రదీపితం చ కర్పూర ఖండైర్ జ్ఞానప్రదాయకం, గృహాణేదం మయాదత్తం నీరాజన మిదంప్రభో. నీరాజనం. నీరాజనానంతరం శుద్ధాచమనీయం. పుష్పాంజలిం ప్రదాస్యామి భక్త్యా భక్తాశ్రయప్రభో. అనుగృహ్ణంతు భద్రమ్మే దేహి దేవేశ్వరాచ్యుత. మన్త్రపుష్పం. ప్రదక్షిణం కరిష్యామి సర్వభ్రమనివారణం, సంసారరాగన్నాంత్వముద్ధరస్వ మహాప్రభో. నమస్కారాన్. ఇతి పూజావిధానమ్.

అథ కథా

శ్లో. క్షీరాంబోధి తరంగోత్థ బిందుచంద్రకితాకృతిమ్, తులసీవన సీమాయా మాగతం మాధవంభజే. బ్రహ్మోవాచ. క్షీరాబ్ధిశయనాద్విష్ణురుత్థాయ ద్వాదశీదినే, బృందావనం సమాయాతి లక్ష్మీబ్రహ్మాదిభిస్సహ. తత్ర బృందావనే పూజాం యాం కుర్యాత్సద్బుద్ధిమాన్నరః, ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రాప్నుయాన్నాత్ర సంశయః. కార్తిక్యాం శుక్లపక్షే చ ద్వాదశ్యాను త్తగే రవౌ, తస్మిన్ కాలే మహాపుణ్యం స్నానం దానంచ పూజనం. క్షీరాబ్ధిశయనాద్దేవో లక్ష్మ్యా సహ సమాగతః, యత్ర బృందావనే క్షేత్రే నివసేన్మునిభిస్సహ. తత్ర బృందావనే పూజ్యం నారాయణమనామయం, తులసీం పూజయేద్భక్త్యా బ్రహ్మాద్యైస్సర్వదైవతైః వసిష్ఠాదిమునిస్వామైః పూజితస్తులసీవనే, తదా ప్రభృతి యద్విష్ణుః ప్రతిజ్ఞాం కృతవాన్ ప్రభుః. తస్మిన్దినే తులస్యాస్తు యః పూజాం కురుతే నరః, సర్వపాప వినిర్ముక్తో మమసాయుజ్య మాప్నుయాత్. ఇదమేవ సునిశ్చిత్య ప్రతిజ్ఞాం కృతవాన్ హరిః, దేవో వాప్యథవా యక్షో నారదాది మునీశ్వరాః. బృందావనే స్థితం విష్ణు మర్చయన్త్య ఘనాశనమ్, పతితో నాథ శూద్రో వా ద్వాదశ్యాం విష్ణుమర్చయేత్. మహాపాతక యుక్తో వాప్యుపపాతక సంయుతః, తస్య పాపాని నశ్యన్తి తూలరాశిరివానలాత్ నకుర్యాద్యః పుమాన్ పూజాం తులసీసహితం హరిం, పూర్వపుణ్యేనహీయేత రౌరవం నరకం వ్రజేత్. స్త్రియా వా ప్రాప్యతే స్వర్గః కిం పునర్బ్రాహ్మణాదిభిః, బృందావనస్య మాహాత్మ్యా ద్విష్ణోశ్చ ప్రీతికారణాత్, దేవగంధర్వఋషయః పూర్వం విష్ణుమపూజయన్, నార్చయేత్తులసీం దేవీం కార్తికద్వాదశీదినే. జాయతే పాపరూపేణ చండాలః కోటిజన్మసు, తమేవపూజయేద్ధీమాన్ తస్మిన్ బృందావనేహరిం. బ్రహ్మహత్యా సురాపాన సువర్ణస్తేయసంభవాః, గురుతల్పకసంయుక్తా ఉపపాతకకోటయః, తత్సర్వం క్షణమాత్రేణ దహ్యతే తూలరాశివత్, కల్పోక్తవిధినా సమ్యక్పూజయేచ్ఛుద్ధమానసః. వేదోక్తమంత్రపూతేన పురుషసూక్తేనవాపునః. పంచామృతస్నానపూర్వం తతశ్శుద్ధోదకేన చ. అభిషిచ్య తతో దేవం స్వర్ణవస్త్రేణ సంయుతం, పుష్పై ర్నానావిధైర్దివ్యై ర్ధూపైర్దీపైస్తథార్చయేత్. నైవేద్యంచ తథా సమ్యగ్దత్వా సద్భక్తిపూర్వకం, తాంబూలం చాపయేత్పశ్చాత్ ... యః కుర్యాత్స

ర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, సర్వసంపత్సమృద్ధిశ్చ సర్వదా విజయీ భవేత్,
తత్ర సమ్మార్జనం కృత్వా గోమయేనోపలిప్య చ, పంచవర్ణాని చూర్ణా
ని నీలపీతసితైరపి స్వర్ణగౌరాదివర్ణేన చాలంకారంతు కారయేత్, పద్మం
శంఖం మహాశార్ఙ్గం చక్రం కౌమోదకీతథా. గోపాదాన్వత్సపాదాంశ్చ
అర్చయేద్వేదికోపరి, గీతవాద్యైర్వేదఘోషైశ్శ్రావయేత్తులసీకథామ్.
పూజాన్తేఽపిచ సంతుష్ట స్స్వస్థచిత్తో భవేన్నరః, తులసీపత్రమాహా
త్మ్యంశ్రోతవ్యం పుణ్యమిచ్ఛతా. యదిచ్ఛేద్విష్ణుసాయుజ్యం శ్రోతవ్యం
బ్రాహ్మణైస్సహ, విష్ణోః ప్రీతిశ్చ కర్తవ్యా శ్రోతవ్యా తులసీకథా. ద్వాద
శ్యాం శ్రవణాత్తస్యాః పునర్జన్మ న విద్యతే, యశ్శృణోతి పఠేత్తాం వా
విష్ణులోకం సగచ్ఛతి. ధూపదీపంతు యః పశ్యేద్గంగాస్నాన ఫలంలభే
త్, నీరాజనాదికాలేతు యఃపశ్యేత్పాపసంయుతః. తత్సర్వం నశ్యతే
పాపం తూలరాశిరివానలే, యేన నీరాజనజ్యోతిశ్చక్షుశ్శిరసి చార్పితం.
తేనపుణ్యేన మనుజో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి, అనంతరంతు నైవేద్యం నా
రికేళ గుడాదిమాన్. ఖర్జూరకదళీశ్చైవ ఇక్షుఖండాన్ సమర్పయేత్.
ఏతాన్ సమర్ప్య నైవేద్యం తులస్యాః కేశవస్య చ. లబ్ధ్వా ప్రసాదం
విష్ణోశ్చ మోక్షార్థీ బుద్ధిమాన్నరః, తతస్సమర్పయేద్విద్వాన్ గంధపు
ష్పాక్షతాదిభిః. ఫలాని చ ప్రదద్యాద్వై దక్షిణాంచ స్వశక్తితః, ఏవం
విధిం చ యఃకుర్యాత్కోటిజన్మాఘనాశనమ్ ఇహ గచ్ఛేత్సర్వభోగా
న్పరత్ర చ పరాం గతిం, బృందావనే దీపదానం కుర్యాద్వై ద్వాదశీది
నే. ఏకేన దీపమాత్రేణ ఉపపాతకనాశనమ్, దశసంఖ్యాప్రదీపైశ్చ మ
హాపాతక నాశనమ్. శతసంఖ్యాకదీపైశ్చ శివసాయుజ్య మాప్నుయా
త్, అతఊర్ధ్వం దీపఫలం మయావక్తుం నశక్యతే. ఇంద్రాదిదేవతాస్స
ర్వాః కార్తిక్యాం దీపదానతః, త్రిదివేశా బభూవుస్తా దీపదానం చ కు
ర్వతి. తథా బ్రహ్మాదిదేవాశ్చ వైకుంఠే శాశ్వతేఽవసన్, బృందావన
సమీపేతు దీపదానం కరోతి యః. వైకుంఠే విపులాన్ భోగాన్ భుక్త్వా
సాయుజ్యమాప్నుయాత్, ప్రజ్ఞాయా యుర్బలంధైర్యం సంపదాంచ వివ
ర్ధనం. జాతిస్మరత్వం మోక్షశ్చ దీపదర్శనమాత్రతః, ఉత్తమం గోఘృతం
ప్రోక్తం మధ్యమం తిలతైలకం. అధమం మధుతైలంస్యా దధమం వన్య
సంభవం, గోఘృతాజ్ జ్ఞానసిద్ధిశ్చ మోక్షప్రాప్తి స్తతఃపరం. సంపద్వృద్ధి
ర్యశోవృద్ధి స్తిలతైలం దదాతిచేత్, భోగసద్ధిహికశ్చైవ మధుతైలం

దహాతి చేత్. వన్యాదికంతు కామ్యార్థ తిలస్సర్షపతైలకం, అగస్త్యసంభవం తైలం శత్రునాశనకారణం. ఏరండతైలదీపేన సంపదాయుశ్చనశ్యతి ఘృతం మాహిషకంస్యాచ్చే త్పూర్వపుణ్యాం వినశ్యతి యత్కించిద్గోఘృతోపేతే కశ్చిద్దోషో నవిద్యతే, దీపదానస్య మాహాత్మ్యం నవక్తుంకోఽపిచప్రభుః. ఏకవర్తించయోదీపం దద్యాద్విష్ణుపరాయణః, సఏవ పాపనిర్ముక్తస్సతేజా బుద్ధిమాన్ భవేత్. చతుర్వర్తి కృతైర్దీపై ర్భూపతిత్వం ప్రజాయతే, దశవర్తిప్రదానేన చక్రవర్తీ భవేన్నరః, పంచాశద్వర్తిదీపేన దేవత్వం తస్యజాయతే, శతసంఖ్యాప్రమాణేన విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్. సహస్రవర్తిదీపేన విష్ణురూపోభవేన్నరః, ఏతత్ఫలం హరిక్షేత్రే ద్విగుణం తులసీవనే, త్రిగుణంజాహ్నవీతీరే కార్తిక్యాంతు చతుర్గుణం, క్షీరాబ్ధిశాయినః పూజాం యఃకుర్యాద్ద్వాదశీదినే. బృందావన సమీపేచ లభతేపరమాంగతిం, బృందావనే వేదికాయాం ప్రతిమాం పుష్పమాలికాం. ఫలాదిదీపమాలాంచ మణ్డపం చాప్యలంకృతమ్, యో దృష్ట్వాఽఽనంద మాప్నోతి సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ఏవం యః కురుతే భక్త్యా విష్ణుసాయుజ్య మాప్నుయాత్, ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం కార్తికే ద్వాదశీదినే. బృందావనేసమాసీనో యశ్శృణోతిపఠేన్నరః, ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రాప్నుయాత్పరసంపదం. ఇతిశ్రీవైష్ణవేవిష్ణుధర్మోత్తరే క్షీరాబ్ధిశయనవ్రతమ్. సంత్యన్యానిద్వాదశీవ్రతాని. ఇతిద్వాదశీవ్రతాని.

అథ త్రయోదశీ వ్రతాని.

ఆషాఢశుక్లత్రయోదశ్యాం జయాపార్వతీవ్రతమ్. భవిష్యోత్తరే దేశాన్తరేకుర్యుః అథభాద్రపదశుక్లత్రయోదశ్యాం గోత్రిరాత్రవ్రతం హేమాద్రౌ భవిష్యోత్తరే. ఘూర్జరేషు ప్రసిద్ధం. అథఆశ్వీజ శుక్లత్రయోదశ్యాం అశోకత్రిరాత్రవ్రతం భవిష్యే. సాచపూర్వాగ్రాహ్యా. దక్షిణదేశేష్వతి ప్రసిద్ధం, అథ చైత్రకృష్ణత్రయోదశ్యాం మహావారుణీ సంజ్ఞికో యోగః. తదుక్తం వాచస్పతినిబంధే. శనివారసమాయుక్తాసా మహావారుణీస్మృతా, మధౌ కృష్ణత్రయోదశ్యాం శనౌశతభిషాయది, మహాసుహేతి విఖ్యాతా త్రికోటికులముద్ధరేత్. ఇతి వారుణీ మహావారుణీ త్రయోదశీ.

అథ స్కందపురాణే శనిత్రయోదశీవ్రతం సూతః. శనౌశుక్లత్రయోదశ్యాం శ్రావణే కార్తికేఽపివా, జయా పూర్వపరా గ్రాహ్యా వ్యాప్తా చేద్రజనీముఖం. లోమశః పురావృత్తాదిభిరైతైర్యథా ర్తమానే

మహాహవే, హతః శక్రేణనముచిరపాం ఫేనేనవైబలీ. దైత్యాన్ పలాయితాన్ దృష్ట్వా హన్యమానాన్సురైర్భృశం, వృత్రః కోప మావిష్టో దేవాన్యోద్ధుమథాయయౌ. కాలాగ్నిరూపసదృశం రూపంకృత్వా మహోజ్జ్వలమ్, వ్యవర్ధత మహాతేజా రోదసీ పూరయన్నివ. తం దృష్ట్వా భయవిత్రస్తా దేవాః శక్రపురోగమాః, కర్తవ్యం నాభ్యపద్యన్త తతో గురురువాచహ. తపసానుమహోగ్రేణ వ్రతేననియమేనచ, అజయ్యోఽయం మహాతేజా వృత్రః శత్రువినాశనః. ఆరాధయతతం దేవం పూజ్యం శంకరమవ్యయమ్, వ్రతేన విధియుక్తేనవృత్రం జేష్యథమాచిరం. దేవా ఊచుః గురో కేన విధానేనకీదృశేన వ్రతేనచ. ఆరాధనీయో గౌరీశ స్త్వస్మాభిర్జయకాముకైః. తద్వదస్వ సురాచార్యత్వంహినః పరమాగతిః. గురురువాచ. కార్తికాదిషు మాసేషుమందవారే త్రయోదశీ, విశేషాచ్ఛుక్లపక్షేతు సర్వకామకరీ స్మృతా. తస్యాం ప్రదోషసమయే లింగరూపీ సదాశివః, పూజనీయోహి దేవేంద్ర సర్వకామసమృద్ధయే. స్నాత్వా మధ్యాహ్నసమయే తిలామలకసంయుతం, శివస్యార్చనం కుర్యాద్గంధపుష్ప ఫలాదిభిః పశ్చాత్ప్రదోషసమయే స్థావరం లింగమర్చయేత్, స్వయంభుస్థాపితం చాపి పౌరుషేయమపౌరుషమ్. జనేవా విజనేవాపి అరణ్యేవా తపోవనే, గ్రామాద్బహిః స్థితంలింగం గ్రామాచ్ఛతగుణం స్మృతం. బాహ్యేచ్ఛత గుణంపుణ్య మరణ్యేచ ప్రపూజనే, వన్యాచ్ఛతగుణం పుణ్యంలింగం వైపర్వతస్థితం, పర్వతాచ్చాయుతం పుణ్యం తపోవనసమాశ్రితమ్, కాశ్యాంతుసంస్థితంలింగం పూజితం స్యాదనంతకం. ఏవంవిశేషలిఙ్గానాం తీర్థానాం నిపుణైర్భృశం, జ్ఞాత్వాచ శివపూజాయా విధింశంభుం ప్రపూజయేత్, వాపీకూప తటాకేషు దేవఖాతనదీషుచ, క్రమాచ్ఛతగుణం పుణ్యంగంగాయాం స్యాదనంతకం. పంచపిండాన్ సముద్ధృత్య సుస్నాయా త్పరవారిణి, తతః ప్రదోషసమయే స్నాత్వా మౌనం సమాచరేత్. ప్రదీపానాం సహస్రేణ దీపనీయ స్సదాశివః, శతేనాప్యథవా దేవో ద్వాత్రింశ ద్దీపమాలయా. ఘృతేన దీపయేద్దీపాన్ శివస్య పరితుష్టయే, తథా ఫలైశ్చధూపైశ్చ నైవేద్యైర్వివిధైరపి. ఉపచారైః షోడశభిర్లింగరూపీ సదాశివః, పూజ్యః ప్రదోషసమయే నృభి స్సర్వార్థసిద్ధయే. నామ్నాంశతేన రుద్రోఽసౌ స్తోతవ్యశ్చస్తుతిప్రియః, నమో రుద్రాయభీమాయ నీలకంఠాయ వేధసే. కపర్దినే సురేశాయ వ్యోమకేశాయవై నమః, వృషధ్వజాయ సోమాయ సోమనాథాయ వైనమః. దిగంబరాయ భర్గాయ ఉమేశాయ కపర్దినే,

తపోమయాయ వ్యాసాయ శిపివిష్టాయవై నమః. వ్యాళ ప్రియాయ వ్యాళాయ వ్యాళానాం పతయేనమః, మహీధరాయ వ్యాఘ్రాయ పశూనాం పతయేనమః. త్రిపురఘ్నాయ సింహాయ శార్దూలాయ ఋషభాయ చ, మిత్రాయ మిత్రనాథాయ సిద్ధాయ పరమేష్ఠినే కామాన్తకాయ బుద్ధాయ బుద్ధీనాంపతయే నమః కపోతాయ విశిష్టాయ శిష్టాయ పరమాత్మనే. వేదవిత్తాయ గుప్తాయ వేదగుహ్యాయ వైనమః, దీర్ఘాయ దీర్ఘరూపాయ దీర్ఘార్థాయ మృడాయచ. నమో జగత్ప్రతిష్ఠాయ వ్యోమరూపాయ వైనమః. గర్వకృత్సుమహాదైత్య అంధకాసురభేదినే. నీలలోహితశుక్లాయ చండముండ ప్రియాయచ. మహేశాయ నమస్తుభ్యం మహాతేచ హరాయచ. త్రిణేత్రాయ త్రివేదాయ వేదాంగాయ నమో నమః, అర్థాయ చార్థరూపాయ పరమార్థాయ వైనమః. విశ్వరూపాయ విశ్వాయ విశ్వనాథాయ వైనమః. శంకరాయచ కాలాయ కాలావయవరూపిణే. అరూపాయ విరూపాయ సూక్ష్మసూక్ష్మాయ వైనమః, శ్మశానవాసినేతుభ్యం నమస్తేకృత్తివాససే. శశాంకశేఖరాయైవ రుద్రభూమ్యాశ్రయాయచ, దుర్గాయ దుర్గపారాయ దుర్గావయవసాక్షిణే. లింగరూపాయ లింగాయలింగానాంపతయే నమః, నమః ప్రభావరూపాయ ప్రణవార్థాయ వైనమః. నమోనమః కారణ కారణాయ మృత్యుం జయాయాత్మభవ స్వరూపిణే, త్రియంబకాయా సిత కంఠ భర్గగౌరీ పతే మంగళహేతవేనమః. నామ్నాంశతం మహేశస్య ఉచ్చార్యం ప్రతినాసదా, ప్రదక్షిణ నమస్కారా ఏతత్సంఖ్యాః. ప్రయత్నతః. కార్యాః ప్రదోష సమయే తుష్ట్యర్థం శంకరస్యచ, ఏతద్వ్రతం మయాఽఽదిష్టం తవ శక్ర మహామతే. శీఘ్రం కురు మహాభాగ పశ్చాద్యుద్ధం కురుప్రభో, శంభోః ప్రసాదాత్సర్వం తే భవిష్యతి జయాదికం. శక్రఉవాచ వృత్రః కతామహే శానంసమారాధయదానరాత్. కథంచ సవరం ప్రాప్తః పురా కశ్చా భవద్ద్విజ. గురురువాచ. వృత్రోహ్యయం మహాతేజా స్తపస్వీ తపసా పురా, శివంప్రసాదయామాస పర్వతే గంధమాదనే. నామ్నాచిత్రరథోరాజా వనంచిత్రరథస్య తత్, ఏతజ్జానీహిభో ఇంద్ర తవ పుర్యాస్సమీపతః. యస్మిన్వనే మహాభాగ వసన్తిచ మహర్షయః, తస్మాచ్చైత్రరథం నామ వనం పరమమంగలమ్. తస్య దత్తం శివేనైవ యానంచ పరమాద్భుతమ్ః కామగం కింకిణీయుక్తం సిద్ధచారణ సంయుతమ్, గంధర్వైరప్సరోభిర్యక్షైః కిన్నరైరుపశోభితమ్, తత్తస్తేనైవ యానేన పృథివింపర్యటన్ పురా. తథా

గిరిసముద్రాంశ్చ ద్వీపాంశ్చ వివిధాంస్తథా, ఏకదా పర్యటన్ రాజా నామ్నా చిత్రరథో మహాన్. కైలాసమాగతస్తత్ర దదర్శ పరమాద్భుతం, తదా సభాం మహేశస్య గణైశ్చైవ విరాజితాం. అర్ధాంగలగ్నయా దేవ్యా శోభితంచ మహేశ్వరం. నిరీక్ష్య దేవ్యా సహితం సదాశివం కర్పూర గౌరం వరదం త్రిలోచనం, కపర్దినం చంద్రకలావిభూషితం గంగాధరం దేవవరం సభాయాం ప్రహస్య రాజా చ తదా గిరీశం న్యాయాన్వితం వాక్యమిదం బభాషే. వయం చ శంభో విషయాన్వితాశ్చ మర్త్యాదయః స్త్రీవిజితా స్తథాన్యే. న లోకమధ్యే చ మయా విలోకితా శ్చాలింగ్యకాన్తాం సదసి ప్రవిష్టాః. ఏవం వాక్యం నిశమ్యాథ గిరీశః ప్రహసన్నివ, ఉవాచ న్యాయసంయుక్తం సర్వేషామపిశృణ్వతాం. శివః మమ లోకాపవాదశ్చ సర్వేషాం న భవేద్యథా, భక్షితం కాలకూటం మే సర్వేషా మపిదుర్జయం. లోకాతీతం చ మే వృత్తం తథాప్యుపహసత్యసౌ, తతశ్చిత్ర రథం దేవీ గిరిజా వాక్యమబ్రవీత్, కథం దురాత్మన్నార్యస్త్వం శంకరశ్చోపహాసితః, మయా సహైవ మందాత్మ న్నీక్షసే కర్మణః ఫలం. సాధూనాం సమచిత్తానా ముపహాసం కరోతి యః, దేవో వాప్యథవా మర్త్యః స విజ్ఞేయోఽనరాధమః. ఏతే మునీంద్రాశ్చ మహానుభావా స్తథా హ్యేతే ఋషయో వేదగర్భాః తథైవ సర్వే సనకాదయో మే విజ్ఞానసిద్ధా శ్శివమర్చయంతి. తేష్వాథ సర్వేషు జనేష్వభిజ్ఞ స్త్వమేవ చైకోఽసి పరో న కశ్చన, తస్మాదతిప్రౌఢతరం వరం త్వాం సంశిక్షయే నైవ యథా భవేస్త్వం. అస్మాత్పత విమానాత్త్వం దైత్యో భూత్వా సుదుర్మతే, మమ శాపేనదగ్ధ స్త్వం గచ్ఛాద్య చ మహీతలం. ఏవం శప్త స్తదా దేవ్యా భవాన్యా రాజసత్తమః, రాజా చిత్రరథ స్సద్యః పపాత సహసా దివః. ఆసురీం యోనిమాసన్నో వృత్రోఽ నామ్నాఽభవత్తదా, తపసా పరమే శైవత్వప్టాఽ సంయోజితః క్రమాత్. తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శంభోరారాధనేన చ, వ్రతేనానేన చ బలీ జేతుం శక్యో న కేనచిత్. అసురేణ హి భావేన వ్యజ్గ్యం చక్రే వ్రతం యతః, తేన చ్ఛిద్రేణ చైవాసౌ పశ్చాచ్ఛేద్యో భవిష్యతి. తస్మాత్త్వమపి దేవేంద్ర కృత్వాచేదం వ్రతంశుభం, హనిష్యసి మహాభాగ వృత్రం నాస్త్యత్ర సంశయః. గురో స్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యువాచాథ శతక్రతుః, ఉద్యాపనవిధిం బ్రూహి ప్రదోషస్యచ మేఽధునా. గురురువాచ. కార్తీకే శ్రావణే ప్రాప్తే మందవారే త్రయోదశీ, సంపూర్ణా తు భవేద్యా సా సమగ్రవ్రతసిద్ధయే. వృషభో రాజతః కార్యో వృషభస్య సుపీఠకమ్, తస్యోపరి స్వర్ణఘటీవ ముమాకా

న్తంత్రిలోచనమ్. పంచవక్త్రం దశభుజ మర్ధాంగే గిరిజాంసతీం, సౌవర్ణీం ప్రతిమాం కృత్వా తామ్రకుంభజలైర్యుతం. పంచరత్న ఫలోపేతం పంచపల్లవశోభితం, చందనేన సుగంధేన మిశ్రితం శోభితం తథా రౌప్యపాత్రం తతః కృత్వా కుంభస్యోపరివిన్యసేత్, అసక్తౌ మృణ్మయం కుంభం వంశపాత్రమథాపివా. పర్ణంశరావం సంస్థాప్య సౌవర్ణీం ప్రతిమాం తథా, శక్త్యా కృతాం ప్రతిష్ఠాప్య వస్త్రమాల్య విభూషణైః. పూజయిత్వా విధానేన రాత్రౌ జాగరణం చరేత్, పుష్పమంటప కామాడాకృత్వాశ్రద్ధా సమన్వితః. వితానమంటపంకుర్యా న్నానావర్ణైః సమన్వితం, తతః ప్రభాతసమయే నద్యాదా విమలేజలే. స్నాత్వాపున స్సమభ్యర్చ్య జుహుయాత్ పాయసేన చ, ఉమయా సహితం రుద్రం పృథగష్టోత్తరం హువేత్. గౌరీమిమాయమంత్రేణ త్ర్యమ్బకేణచ శంకరం, ఆచార్యం చ సపత్నీకం వస్త్రాలంకారచందనైః. తోషయిత్వా శుచిం దాన్తం గాం చవ ద్యాత్పయస్వినీం, బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్దక్షిణాభిః ప్రతోషయేత్. దీనానంధాంశ్చ సంతర్ప్య హ్యచ్ఛిద్రం వాచయేత్తతః, లబ్ధ్వాఽనుజ్ఞాం బ్రాహ్మణేభ్యో బంధుభిస్సహితశ్శుచిః, హృది స్మరన్ శివంభక్త్యా భుంజీత నియమేన చ, అనేనైవ విధానేన కుర్యాదుద్యాపనం వ్రతీ. ఏవం యః కురుతే భక్త్యా ప్రదోషవ్రతముత్తమమ్, శనివారేణ సంయుక్తం సోద్యాపనవిధింనరః. ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం పుత్రపౌత్రసమన్వితః, శత్రూన్విజయతే నిత్యం ప్రసాదాచ్ఛఙ్కరస్య చ. తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర పూజయస్వ సదాశివం, ఏవం ప్రదోషవిధినా యుద్ధే వృత్రం విజేష్యసి. ఏవం నిశమ్య గురుణాకథితం తదానీమింద్రోఽయమేవ విధినాగిరిశంప్రపూజ్య, లోకంగ్రసంత మివదైత్యపతిం ప్రవృద్ధం తంతత్క్షణాదగమయత్క్ష యమీశతుష్ట్యై. ఈశ్వరఉవాచ. త్రయోదశ్యాం తథా రాత్రౌ సోపహారం త్రిలోచనం, పశ్యేద్యః ప్రథమే యామే ముచ్యతే సర్వపాతకైః. దేవ్యువాచ. దేవకేన విధానేన ప్రదోష వ్రతముత్తమం, విధాతవ్యం నరైః స్త్రీభిః సంతానఫలసిద్ధయే. ఈశ్వరః. యదా త్రయోదశీ కృష్ణామందవారేణ సంయుతా, ఆరబ్ధవ్యం వ్రతం తత్రసంతాన ఫలసిద్ధయే ఋణనిర్మోచనార్థాయ భౌమవారేణసంయుతా, ఆయురారోగ్యసిద్ధ్యర్థం భౌమవారేణసంయుతా. ఏకవత్సరపర్యన్తం ప్రతిపక్షే త్రయోదశీ, ప్రదోషే శివమభ్యర్చ్య నక్తం భోక్ష్యామిశంకర. తత్రచోక్తేనమన్త్రేణ ప్రతిసంకల్ప్య చారేత్, స్నాత్వాతిలైః తథాసా నద్యా

దా నియమిన్వ్రతీ. శివాలయం తతోగత్వా ప్రదోషే శివమర్చయేత్.

పూజామంత్రాః ఓం భవాయనమః, మహాదేవాయ, రుద్రాయ, నీలకంఠాయ, శశిమౌళయే, ఉగ్రాయ, ఉమాకాంతాయ, ఈశానాయ, విశ్వేశ్వరాయ, త్ర్యంబకాయ, త్రిపురుషాయ, త్రిపురాంతకాయ, త్రికాగ్నికాలాయ, కాలాగ్నిరుద్రాయ, నీలకంఠాయ, సర్వేశ్వరాయనమః. పంచామృతేన స్నపనమేభిర్మంత్రైః ప్రపూజయేత్, దధిభక్తేన నైవేద్యం పక్వాన్నైర్ఘృతసంయుతం. దత్వాసుముఖ వాసంచ తాంబూలం క్రముకాదికం, సమర్ప్యాష్టదిశ స్తత్ర దీపానాజ్యసమన్వితాన్. యథా భవాన్ సమస్తానాం భక్తానాం పాపమోచనః. తథావ్రతేన సంతుష్టః పుత్రం దేహి సులక్షణం ఋణరోగాదిదారిద్ర్య పాపక్షుద్రాపమృత్యవః, భయశోకమనస్తాపా నశ్యంతు మమ సర్వదా. పృథివ్యాం యాని తీర్థాని సాగరాంతాని యాని చ, అంశమాశ్రిత్య తిష్ఠన్తి ప్రదోషే గోవృషస్య తు. స్పృష్ట్వా తు వృషణౌతస్య శృంగమధ్యే విలోక్య చ, పుచ్ఛం చ కకుదం చైవ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. నివేద్య కర్మజాతం చ దద్యాద్విత్తానుసారతః, దక్షిణాం బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ దత్వా మౌనం విసర్జయేత్. మందవారే ప్రదోషేతు శుక్లకృష్ణత్రయోదశీం, యశ్చతుర్వింశతిం కుర్యా ద్యథోక్త ఫలమాప్నుయాత్.

ఓం....సంకల్పః. ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఋణాదికష్టవిముక్త్యర్థం చ శనిత్రయోదశీప్రదోషవ్రతంకరిష్యే. అథశనిప్రదోష వ్రతపూజా. ఆవాహయే త్వాథమహో మన్త్రేణానేనసువ్రతమ్, ఏహ్యేహిత్వ ముమాకాంత స్థానేచాత్ర స్థిరోభవ. యావద్వ్రతం సమాప్యేత కృపయా దీనవత్సల. ఆవాహనం. ఆసనేఽస్మిన్మయాకాంత సుఖస్పర్శే తు నిర్మలే, ఉపవిశ్య మృడేదానీం సర్వశాంతిప్రదోభవ. ఆసనం. పాద్యం చ తే మయాదత్తం పుష్పగంధ సమన్వితమ్, గృహాణ దేవదేవేశ ప్రసన్నోవరదోభవ. పాద్యం. తామ్రపాత్రే స్థితం తోయం ఫలగంధాది సంయుతం, అర్ఘ్యం గృహాణ దేవేశ మయాదత్తం హి భక్తితః. అర్ఘ్యం. శీతలం నిర్మలం తోయం కర్పూరేణ సువాసితం, ఆచమ్యతాం సురశ్రేష్ఠ మయాదత్తం హి భక్తితః. ఆచమనీయమ్. పంచామృతేన స్నపనం తత్తన్మంత్రైశ్చ కారయేత్, గోక్షీరధామన్ దేవేశ గోక్షీరేణ మయా కృతం. స్నపనం దేవదేవేశ గృహాణ పరమేశ్వర, దుగ్ధస్నానమ్, దధ్నా చైవ మయాదేవ స్నపనం క్రియతేశివ,

గృహాణ భక్త్యాయద్దత్తం ప్రసన్నో మే భవావ్యయ. దధ్నా స్నపయా

మి. సర్పిషా దేవదేవేశ స్నపనం క్రియతే మయా, ఉమాకాంతగృహా ణేదం శ్రద్ధయాసురస త్తమ. ఘృతేన స్నానం. ఇదం మధు మయా ద త్తం తవతుష్ట్యర్థ మేవ చ, గృహాణ శంభో త్వం భక్త్యా మమ శాంతి ప్రదో భవ. మధునా స్నపనం. సితయా దేవదేవేశ స్నపనం క్రియతే మయా, గృహాణ శంభో మేభక్త్యా సుప్రసన్నోభవప్రభో. శర్కరయా. కావేరీ నర్మదా వేణీ తుంగభద్రాసరస్వతీ, గంగాచ యమునాచైవ తా భ్యః స్నానార్థమాహృతం. గృహాణ త్వముమాకాంత సర్వతీర్థా హృ తంజలం. శుద్ధోదకస్నానం. ఏతద్వా సోమయాద త్తం సో త్తరీయంసుశో భనం గృహాణ త్వం సురశ్రేష్ఠ మమవాసః ప్రదోభవ. వస్త్రం. యజ్ఞో పవీతం సౌవర్ణంమయాద త్తంచ శంకర, గృహాణపరయాతుష్ట్యా తుష్టిదో భవసర్వదా. ఉపవీతం. సుగంధంచందనందివ్యం మయాద త్తంతవప్రభో, భక్త్యాపరమయాశంభో సుగంధంకురు మేభవ. చందనం. అక్షతా వ్రీహి సంభూతా రత్నాఢ్యాశ్చాప్యఖండితాః అలంకారాయ భూయాసుర్మద త్తా శ్శివసుండితాః. అక్షతాన్ మాలతీచంపకాదీని కుముదాన్యుత్పలా నిచ, బిల్వపత్రాణిపూజార్థం స్వీకురుత్వముమాపతే. పుష్పం ఓం మహా దేవాయనమః, దేవాయ, శంభవే, శంకరాయ, వృషవాహనాయ, నీలకం ఠాయ, చతుర్బాహవే, పంచవక్త్రాయ, త్రిలోచనాయ, మహారుద్రాయ, మహానందినే, మహాకాలాయ, గణేశ్వరాయ, మహామాయామయాయ, సౌమ్యాయ, సర్వజ్ఞాయ, భక్తవత్సలాయ, పార్వతీరమణాయ, సిద్ధాయ, సాధ్యాయ, నారాయణప్రియాయ, చంద్రార్ధమస్తకాయ, స్థాణవే, జితశత్రవే, జితేంద్రియాయ, అనంతాయ, సకలానంతాయ, సహస్ర ాక్షాయ, సనాతనాయ, కైలాసనిలయాయ, శాంతాయ, కామినే, కా మాంగనాశనాయ, నిర్గుణాయ, నిష్కళాయ, నిత్యాయ, నిర్వికల్పాయ, నిరంజనాయ, కృత్తివాసనే, జటినే, శూలినే, పినాకినే, పింగలోచనా య, గంగాధరాయ, సురశ్రేష్ఠాయ, సుప్రతాయ, సుప్రభాకరాయ, ఘ రుషాయ, పుష్కరాయ, శూరాయ, పూర్ణానందాయ, పరాత్పరాయ, సంహారమూర్తయే, విశ్వాత్మనే, వేదాత్మనే, కరుణాకరాయ, త్రిగుణా త్మనే, త్రిలోచనాయ, త్రిమూర్తయే, త్రిపురాంతకాయ, ఉగ్రాయ, సే నాపతయే, స్కందాయ, శ్మశాననిలయాయ, భవాయ, వీరభద్రాయ, విరూపాక్షాయ, గజవక్త్రాయ, గణాధిపాయ, క్షేత్రపాలకాయ, లోకపా లాయ, కపాలినే, కమలేక్షణాయ, దేవదేవాయ, జగన్నాథాయ, జగ ద్వంద్యాయ, జగద్గురవే, జగత్కర్త్రే, జగత్సాక్షిణే, జగదాత్మనే,

జనార్దనాయ, అష్టమూర్తయే, అనాద్యంతాయ, శుద్ధదేహాయ, ఉత్త
మోత్తమాయ, అతిస్నిగ్ధాయ, అతిగంభీరాయ, రౌద్రాయ, సంకర్ష
ణాయ, హరాయ, మహాబలాయ, అంధకరిపవే, మహాతేజసే, హుతా
శనాయ. భూతనాథాయ, జగద్యోనయే, భస్మశాయినే, మహేశ్వరా
య, భక్తప్రియాయ, మహాయోగినే, భోగినే, కల్యాణవతే, ప్రభవే,
అంతర్వ్యాపినే. త్రిధామ్నే, వాచస్పతయే, అహర్పతయే, సర్వపాపహ
రాయ. పుష్పాణి. ధూపంవిశిష్టం పరమసర్వౌషధి విజృంభితం, గృహా
ణ పరమేశాన మమోపరి దయాంకురు. ధూపం. దీపంచపరమం శంభో
ఘృతవర్తిషు యోజితం, దత్తం గృహాణ దేవేశ మమ జ్ఞానప్రదోభవ.
దీపం శాల్యోదనఘృతా పూపపాయసాది సమన్వితం, నైవేద్యంవివిధం
దత్తంభక్త్యామే ప్రతిగృహ్యతామ్ నైవేద్యం నైవేద్యమధ్యే పానీ
యం మయాదత్తం హిభక్తితః, స్వీకురుష్వ మహాదేవ ప్రసన్నోభవస
ర్వదా. మధ్యే పానీయం. ఉత్తరాపోశనార్థం నాఆనీతం జలముత్తమ
మ్, గృహాణ త్వముమాకాన్త సర్వదుఃఖ నివారక. ఉత్తరాపోశనం. క
ర్పూరైలాలవంగాది పూగీఫలసమన్వితమ్, తామ్బూలం కల్పితంభక్త్యా
గృహాణ గిరిజాప్రియ. తామ్బూలం, ఇదం ఫలంమయాదేవ స్థాపితం
పురతస్తవ, తేన మేసుఫలావాప్తిర్భవే జన్మనిజన్మని. ఫలసమర్పణం.
హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః, దక్షిణా కాంచనీదేవ
స్థాపితాచాగ్రతస్తవ, దక్షిణాం. దీపావళీ మయాదత్తా సువర్తిఘృతసం
యుతా, పంచార్తిక్య ప్రదానేన మమ తేజః ప్రదోభవ, పంచార్తిక్యం.
యానికానిచ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ, తానితాని వినశ్యంతి ప్రద
క్షిణపదేపదే, ప్రదక్షిణం. మృత్యుంజయాయ రుద్రాయ నీలకంఠాయ
శంభవే, అమృతేశాయశర్వాయ మహాదేవాయ తేనమః. నమస్కారం.
సేవంతికావకుళ చంపక పాటలాద్యైః పున్నాగజాతి కరవీరరసాలపుష్పైః,
బిల్వప్రవాళ తులసీదళమాలతీ భిస్త్వాం పూజయామి జగదీశ్వరమే ప్ర
సీద. మంత్రపుష్పం, నిపత్యదండవద్భూమౌ ప్రణమ్యచ పునః పునః,
క్షమాపయిత్వా దేవేశంరాత్రౌ జాగరణంచరేత్. గీతవాదిత్రనృత్యా
ద్యైః గృహేవా దేవతాలయే, ఏవం పూజా ప్రకర్తవ్యా శంకరస్యచ
తుష్టిదా. ఈప్సితంచనరాణాంతు దదాతు భగవాన్హరః. ఇతిశ్రీస్కాం
దపురాణే శనిప్రదోషవ్రతోద్యాపనపూజా సమాప్తా.

అథ పక్ష ప్రదోష వ్రతకథా.

అథ పక్షప్రదోషవ్రతకథా అగస్త్యః పక్షేపక్షే ప్రదోషేతు

మహేశ్వర సమర్చనం, త్రైవర్ణికాః పరికుర్వంతి నిత్యం వేదవిదోద్విజాః. దధీచిః. పక్షపక్షప్రదోష పూజాంయో నకరోతి ద్విజోఽపిసన్, సతు స్వర్గే నతంత్యక్త్వా సంసారమధిగచ్ఛతి. సనత్కుమారః. పక్షేపక్షే వైదికస్య ప్రదోషే. శివపూజనం, అగ్నిహోత్రం యథానిత్యం పాపఘ్నం మోక్షదాయకమితి. సూతఉవాచ. కాచిచ్చ విప్రవనితా సపుత్రా దుఃఖకర్శితా, శాండిల్యేనోప దిష్టాత్వం ప్రదోషే. శివపూర్చయ. ఇత్యుక్త్వా మునినాసాధ్వీ సావిప్ర వనితాపునః, తం ప్రణమ్యాథపప్రచ్ఛ శివపూజావిధేః క్రమం శాండిల్యఉవాచ. పక్షద్వయే త్రయోదశ్యాం నిరాహారో భవేద్దివా, ఘటీత్రయాద స్తమయా త్పూర్వస్నానం సమాచరేత్. శుక్లాంబరధరో భూత్వా వాగ్యతో నియమాన్వితః, కృతసంధ్యాజపవిధిః శివపూజాంసమారభేత్. దేవస్యపురతస్సమ్య గుపకల్ప్య నవాంభసా, విధాయ మంటపందివ్యం ధౌతవస్త్రాదిభిర్వృతం. వితానాద్యైరలంకృత్య ఫలపుష్ప నవాంకురైః, విచిత్రపత్రశోభాఢ్యం వర్ణపంచకసంయుతం. తత్ర ప్రవిశ్యతు శుభేసూపవిష్టః శుభాసనే, సమ్యక్సంపాదితాశేషపూజోపకరణః శుచిః. ఆగమోక్తేన మంత్రేణ పీఠమామంత్రయేత్సుధీః, తతఃకృత్వాఽఽత్మ శుద్ధించ భూతశుద్ధ్యాదికం క్రమాత్. ప్రాణాయామ త్రయంకుర్యా ద్బీజమంత్రైస్సబిందుకైః, మాతృకాన్యస్యవిధిన ద్ధ్యాత్వాతాం దేవతాంపరాం. సమాహృత్య మాతృకాంభూయో మహాన్యాసాదికంచరేత్, మూర్తిం స్వస్వరూపేణ ధ్యాత్వాచైవం పరంశివం. వామభాగే గురుంనత్వా దక్షిణే గణపంయజేత్, అంసోరుయుగ్మే ధర్మాదీన్ సవ్యనాభౌచ పార్శ్వయోః అధర్మాదీన నంతాదీన్ హృదిపీఠమనున్యసేత్, అధారశక్తి మారభ్య జ్ఞానాత్మానమనుక్రమాత్. ఉక్తక్రమేణ విన్యస్య హృదయే సాధుభావితే, నవశక్తిమయే రమ్యేధ్యాయే దేవముమాపతిం. చంద్రకోటిప్రతీకాశం త్రినేత్రం చంద్రభూషణం, ఆపింగళజటాజూటం రత్నమౌళివిరాజితం. భస్మరుద్రాక్షబిల్వాదిశుభాంగం సుందరేశ్వరం, నీలగ్రీవముదారాంగం నానాహారోపశోభితం. వరదాభయహస్తంచ హరిణం చ పరశ్వథం, దధానం నాగవలయం కేయూరాంగదభూషణం. వ్యాఘ్రచర్మపరీధానం రత్నసింహాసనే స్థితం, సర్వభూతగుహావాసం సర్వజ్ఞం సర్వసాక్షిణం. సర్వాధిష్ఠానమద్వైతం మాయయా సగుణం పునః, ధ్యాత్వా తద్వామభాగేచ గిరిజాం భక్తవత్సలాం. భాస్వజ్జపాప్రసూనాభా ముదయార్కసమప్రభాం, విద్యుత్పుంజనిభాం [illegible] శేఖరాం స్ని

గ్ధాం నీలకుంచిత కుంతలాం, భృంగసంఘాతరుచిరనీలాలకవిరాజితాం.
మణికుండలవిద్యోతి ముఖమండల విభ్రమాం, నవకుంకుమసంకాభాం
కపోలతలదర్పణాం. మధురస్మిత విభ్రాజ దరుణాధరపల్లవాం, కంబుకం
ఠీం శివాముద్య త్కుచపంకజకుట్మలాం. పాశాంకుశాభయాభీష్ట విలసం
తీం చతుర్భుజాం, అనేకరత్నవిల సత్కంకణాంగదముద్రికాం. వళిత్రయే
ణ విలస ద్భ్రమత్కాంచీ గుణాన్వితాం, రక్తమాల్యాంబరధరాం దివ్య
చందనచర్చితాం. దిక్పాలవనితామౌళి సన్నుతాంఘ్రిసరోరుహాం, రత్న
సింహాసనారూఢాం సర్వరాజపరిచ్ఛదాం. పంచబ్రహ్మాసనాసీనాం పరమే
శకుటుంబినీం, అనేకకోటిబ్రహ్మాండజననీం శివసుందరీం. సర్వశక్తిం మ
హేశస్య ప్రసన్నాం సర్వదేవతాం, సర్వానుల్లంఘ్య ముద్రాం చ సుము
ఖీం సర్వమంగళాం. ఏవంధ్యాత్వా మహాదేవం దేవీంచ గిరిజాం శుభాం
గణేశస్కందనంద్యాది పరివారసమన్వితం. స్వాత్మలింగం బాహ్యలింగే
ధ్యాత్వా వేదాంతలక్షణైః, న్యాసక్రమేణ సంపూజ్య దేవం గంధాదిభిః
క్రమాత్. పంచభి ర్బ్రహ్మభిః కుర్యా త్పంక్తిస్థానేషు వా హృది, పృ
థక్ పుష్పాంజలిం దేహే మూలేనచ హృది త్రయం పునః స్వయం
శివోభూత్వా మూలమంత్రేణ సంయుతః, తత స్సంపూజయేద్దేవం బా
హ్యపీఠే పునః క్రమాత్. సంకల్పం ప్రవదేత్తత్ర పూజారంభే సమా
హితః, కృతాంజలి పుటోభూత్వా చింతయేద్హృది శంకరం. ఋణపాతక
దౌర్భాగ్య దారిద్ర్యవినివృత్తయే, అశేషాఘవినాశాయ ప్రసీద మమ
శంకర. దుఃఖశోకాగ్నిసంతప్తం సంసారభయపీడితం, బహురోగాకులం
దీనం త్రాహిమాం వృషవాహన. ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ మహాదేవాభ
యంకర, గృహాణ సహ పార్వత్యాత్వం చ పూజాం మయా కృతామ్.
ఇతి సంకల్ప్య విధివద్బాహ్యపూజాం సమాచరేత్, గుహం గణపతిం
చైవ యజేత్సవ్యాప సవ్యయోః. క్షేత్రే శమీశ కోణేతు యజేద్వా
స్తోష్పతిం క్రమాత్, వాగ్దేవీం చ యజేత్తత్ర తతః కాత్యాయనీం
యజేత్. ధర్మం జ్ఞానం చ వైరాగ్య మైశ్వర్యం చ నమోంతకైః,
స్వరై రీశాదికోణేషు పీఠపాదా ద్యనుక్రమాత్. ఆభ్యాం బిందువి
సర్గాభ్యాం పుమర్థాభ్యాం ప్రపూజయేత్, గాత్రరూపం చతుర్దిక్షు మ
ధ్యేఽనంతం సతారకమ్. సత్త్వాదిత్రిగుణాన్ తంతురూపాన్ పీఠేషు
విన్యసేత్, అతఊర్ధ్వంచ దేవాయ లక్ష్మ్యై దేవ్యై శివేనచ. తదన్తేచాం
బుజంభూయః సకలం మండలోత్తమమ్, పత్ర కేసరకింజల్క వ్యాప్తం
తత్రాక్షరైః క్రమాత్. అత్ర [illegible] మధ్యేమంటపమా

దరాత్, వామాం జ్యేష్ఠాంచ గౌరీంచ భావార్థేదితు పూజయేత్. వామాద్యా నవశక్తిశ్చ నవస్వరయుతా జపేత్, హృదిబీజత్రయాద్యైశ్చ పీఠమంత్రేణ చార్చయేత్. ఆవృత్తిప్రథమాంగైస్తు పంచభిస్మార్తిప జ్జికభిః, త్రింశద్భిస్మార్త్రిభిశ్చాప్యైర్నిధిద్వయసమన్వితైః. అనంతాద్యైః పరార్థ్యాన్యమాతృభిశ్చ వృషాదిభిః, సిద్ధిభిశ్చాణిమాద్యాభి రింద్రాద్యైశ్చ తథాఽఽయుధైః వృషభక్షేత్రచండీశదుర్గాశ్చ స్కందనందనౌ, గణేశస్సైన్యపౌచైవ సర్వలక్షణలక్షితౌ. అణిమా మహిమాచైవగరిమా లఘిమాతథా, ఈశత్వంచ వశిత్వంచప్రాప్తిః ప్రాకామ్యమేవచ. అష్టైశ్వర్యాణిచోక్తాని తేజోరూపాణి కేవలం. పంచభిర్బ్రహ్మభిః పూర్వంహృల్లేఖాద్యాగభిః క్రమాత్. అంగైరుమాద్యై రింద్రాద్యైః పూర్వోక్తైర్మునిభిస్తుతైః, ఉమాచండీశ్వరాదీంశ్చ పూజయే దుత్తరాదితః. ఏవమావరణైర్యుక్తం తేజోరూపం సదాశివం, ఉమయా సహితం దేవ ముపచారైః ప్రపూజయేత్. సుప్రతిష్ఠితశంఖస్య తీర్థైః పంచామృతైరపి, అభిషిచ్య మహాదేవం రుద్రసూక్తైస్సమాహితః. పంచబ్రహ్మశిరోభిశ్చ పఞ్చరుద్రై ర్యథావిధి, కల్పయే ద్వైదికైర్మన్త్రై రాసనాద్యుప చారకాన్. ఆసనంకల్పయేద్దైవం దివ్యవస్త్రసమన్వితమ్. అర్ఘ్యమష్ట గుణోపేతంపాద్యం శుద్ధోదకేనచ. తేనైవాచమనం దద్యా న్మధుపర్కం మధూత్తమమ్, పునరాచమనం దత్వా స్నానమంత్రైః ప్రకల్పయేత్. వసనం చోపవీతంచ భూషణాని నివేదయేత్, తతశ్చ బిల్వ మందార కల్హారాన్ సరసీరుహామ్. దుత్తూరకం కర్ణికారంచ ద్రోణపుష్పంచ మల్లికాం, అపామార్గంచ తులసీం మాధవీ చంపకాదికం. బృహతీ కరవీరాణి యథా లబ్ధాని భామిని. నివేదయేత్సుగంధీని మాల్యాని వివిధానిచ. ధూపం కాలాగరూత్పన్నం దీపంచ విమలం శుభం, అథపాయస నైవేద్యం సఘృతం సోపదంశకమ్. మోదకాపూప సంయుక్తం శర్కరాగుడ సంయుతం, మధురాన్నం దధియుతం జలపానసమన్వితం. తేనైవహవిషా వహ్నౌ జుహుయాన్మన్త్రభావితే, ఆగమోక్తేనవిధినా గురువాక్యనియంత్రితః. నైవేద్యంశంభవేభూయో దత్వా తాంబూలముత్తమమ్, ఫలం నీరాజనందివ్యం ఛత్రాద్యం దర్పణాదికం. సమర్పయిత్వా విధివన్మంత్రైర్వైదిక తాంత్రికైః, యుద్యశక్తః స్వయంసిః స్తోయథావిభవమర్చయేత్. భక్త్యా [illegible] ప్రణవ [illegible] త్రైరు [illegible], అథాం

గభూతాన్ సకలాన్ గణేశాదీ న్ప్రపూజయేత్. స్తవై ర్నానావిధైః
స్తుత్వా సాష్టాంగం ప్రణమేద్బుధః, తతః ప్రదక్షిణీకృత్య వృషం చండేశ్వ
రాదికం. పూజాం సమర్ప్య విధివత్ప్రార్థయే ద్గిరిజాపతిం, జయదేవ
జగన్నాథ జయశంకర శాశ్వత. జయ సర్వసురాధ్యక్ష జయ సర్వసురా
ర్చిత, జయ సర్వగుణాతీత జయసర్వ వరప్రద. జయనిత్య నిరాధార
జయ విశ్వంభరావ్యయ, జయ విశ్వైకవంద్యేశ జయ నాగేంద్ర భూష
ణ. జయ గౌరీపతేశంభో జయ నిత్యనిరంజన, జయనాథ కృపాసింధో
జయ భక్తార్తిభంజన. జయ దుస్తరసంసార సాగరోత్తారణప్రభో, ప్ర
సీదమే మహాదేవ సంసారా ద్దుఃఖితస్యతః. సర్వపాపక్షయంకృత్వా రక్ష
మాం పరమేశ్వర, మహాదారిద్ర్యమగ్నస్య మహాపాపహతస్యచ. మహా
శోకనివిష్టస్య మహారోగాతురస్యచ, ఋణభారపరీతస్య దహ్యమానస్య
కర్మభిః గ్రహైః ప్రపీడ్యమానస్య ప్రసీదస్వ మమశంకర, దరిద్రః ప్రార్థ
యేదేవం పూజాంతే గిరిజాపతిం. అభాగ్యోవాపి రాజావా ప్రార్థయే ద్దేవ
మీశ్వరం, దీర్ఘమాయుస్సదారోగ్యం కోశవృద్ధిర్బలోన్నతిః. మమాస్తు
నిత్యమానందః ప్రసాదాత్తవ శంకర, శత్రవశ్చక్షయంయాంతు ప్రసీదం
తు మమప్రజాః. నశ్యంతో దస్యవోరాజ్యే జనాస్సన్తు నిరాపదః, దుర్భి
క్షమగ్నిసంతాపాః శమంయాంతు మహీతలే. సర్వసస్యసమృద్ధిశ్చ భూ
యస్సుఖమయాదిశః, ఏవమారాధయేద్దేవం ప్రదోషే గిరిజాపతిం. వి
ష్ణుబ్రహ్మాదిభిర్దేవైః కశ్యపాద్యై ర్మహర్షిభిః, మహాప్రదోషసమయే నృ
త్తగీతాదితోషితం. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా ద్దక్షిణాభిశ్చ పూజ
యేత్, సర్వపాపక్షయకరీ సర్వదారిద్ర్యనాశినీ. శివపూజేయ మాఖ్యా
తా సర్వాభీష్ట ఫలప్రదా, మహాపాతక సంఘాతమధికం చోపపాతకం.
శివద్రవ్యాపహరణా త్సర్వమస్య ద్వినాశయేత్, బ్రహ్మహత్యాది పాపా
నాం పురాణేషు స్మృతిష్వపి. ప్రాయశ్చిత్తాని దృష్టాని నశివద్రవ్యహారి
ణాం, శివో బ్రాహ్మణవర్గస్య కీర్తితః కులదైవతం. ప్రదోషసమయే య
స్మాద్విష్ణు బ్రహ్మాదయస్సురాః, అర్చయంతి శివం యస్మాచ్ఛివఏవ జగత్ప
తిః జిజ్ఞాస్యోఽపిచ జన్మాదిశాస్త్ర యోనిస్సదాశివః, తస్మాత్ప్రదోషే
కర్తవ్య మవశ్యం శివపూజనం. కామినాంచ ముముక్షూణాం భుక్తిము
క్తిప్రదం ధ్రువం, సర్వసిద్ధికరం లోకే సర్వపాప హరంపరం. బహు
నాఽత్ర కిముక్తేన శ్లోకార్ధేన బ్రవీమ్యహం, బ్రహ్మహత్యా శతంవాపి
శివపూజావినాశయేత్, మయాకథిత మేతత్తే ప్రదోషే శివపూజనం, గ
హస్యం సర్వ[illegible] ఏతాభ్యామపి పుత్రా

భ్యాం శివపూజా విధీయతాం, అతః సంవత్సరాదేవ పరాం సిద్ధిమవాప్స్యథ. ఇతి శాండిల్యవచన మాకర్ణ్య ద్విజభామినీ, తాభ్యాంతు సహబాలాభ్యాం ప్రణనామ మునేః పదే. స్త్ర్యువాచ. అహమద్య కృతార్థాఽస్మితవ దర్శనమాత్రతః, ఏతౌకుమారౌ భగవన్ త్వామేవ శరణం గతౌ. ఏశమేతనయో బ్రహ్మన్ శుచివ్రత ఇతీరితః, ఏషరాజసుతో నామ్నా ధర్మగుప్తాహ్వయో మయా. ఏతావహంచ భగవన్ భవచ్ఛరణకింకరాః, సముద్ధరాస్మిన్ పతితాన్ ఘోరే దారిద్ర్యసాగరే. ఇతి ప్రసన్నా శరణంద్విజాంగనా తస్యాథవాక్యై రమృతోపమానైః, ఉపాదిదేశాపి తయోః కుమారయోర్మునిః శివారాధన మంత్రవిద్యాం. అథోపదిష్టా మునినా కుమారౌనా బ్రాహ్మణీ శాంభవదీక్షితాశ్చ, శివప్రసాదేనమహేశ భక్తా స్తద్గౌరవా త్సర్వజనాభినంద్యాః. తంప్రణమ్య సమామంత్ర్య జగ్ముస్తే శివమందిరం, తతః ప్రభృతితౌ బాలా మునిసర్యోపదేశతః. ప్రదోషే పార్వతీశస్య పూజాం చక్రతురంజసా, ఏవం పూజయతోర్దేవం ద్విజరాజ కుమారయోః. సుఖేనైవ వ్యతీయాయు తయోర్మాస చతుష్టయం, కదా చిద్రాజపుత్రేణ వినాఽసౌ ద్విజనందనః. స్నాతుంగతో నదీతీరేచచార బహులీలయా, తత్రనిర్ఝర నిపాతనిర్భిన్నేవ ప్రకర్దమే. నిదానకలశం నూల ప్రస్ఫురంతం దదర్శహ, తం దృష్ట్వా సహఽగత్యహర్ష కౌతుకవిహ్వలః దేవోపపన్నం మన్వానో గృహీత్వా శిరసాదధౌ, ససంభ్రమం సమానీయ నిధానకలశం బలాత్. నిధాయభవ నన్యాంతం మాతరం సమభాషత, మాతర్మాతరిమం పశ్య ప్రసాదం గిరిజాపతేః. నిధానం కుంతరూపేణ దర్శితా కరుణాత్మనా, అథ సావిస్మితా సాధ్వీ సమాహూయ నృపాత్మజం. స్వపుత్రం ప్రతినంద్యాహ మానయంతి శివార్చనం, శృణుతం మేవచః పుత్రౌ నిధానకలశీమిమాం. జీవరత్న సహస్రాఢ్యాం సహ స్రాబ్దోపభోగదాం, సమంవిభజ్య గృహ్ణీత మమ శాసనగౌరవాత్. ఇతి మాతృవచః శ్రుత్వాతు తోష ద్విజనందనః, ప్రత్యాహ రాజపుత్రస్తు విస్రబ్ధః శంకరార్చనే. మాతస్తవ సుతస్యైవ సుకృతేన సమాగతమ్, నాహం గృహీతుమిచ్ఛామి విభక్తం ధనసంచయం, ఆత్మనః సుకృతాల్లబ్ధం స్వయమేవభునక్త్వసౌ, సఏవభగవానీశః కరిష్యతి కృపాంమయి. ఏవమభ్యర్చతోః శంభుం భూయోఽపి పరయాముదా, సంవత్సరం వ్యతీయాయ తస్మిన్నేవ గృహేతయోః అథైకదా రాజసూనుః సహతేన ద్విజన్మనా, వసంతసమయే ప్రాప్తే [illegible] ద్విజన్మ

పాత్మజా, గంధర్వకన్యాః క్రీడంతీః శతశస్తావపశ్యత్తాం, తాస్సర్వాశ్చా రుసర్వాంగీర్వి హారంతీర్మనోహరం, దృష్ట్వా ద్విజాత్మజో దూరాదువా చ నృపనందనం. ఇతః పరం నగంతవ్యం విహరంత్యగ్రతః స్త్రియః, స్త్రీ సన్నిధానం విబుధాస్త్యజంతి విపులాశయాః. ఏతాః కైతవధారిణ్యోర్థ నయూనాన దుర్మదాః, మోహయంత్యో జనం దృష్ట్వా నాచాఽనున యకోవిదాః, అతః పరిత్యజేత్ స్త్రీణాం సన్నిధిం సహభాషణమ్. మో హితాం సంగమాత్రేణ మృష్య మాప్నోతి మానసః, నిజధర్మరతోవి ద్వాన్ బ్రహ్మచారీ విశేషతః, అతోఽహం నోత్సహే గన్తుం క్రీడాస్థా నం మృగీదృశాం. ఇత్యుక్త్వా ద్విజపుత్రస్తు నివృత్తో దూరతః స్థి తః, అథా సౌ రాజపుత్రస్తు కౌతుకావిష్టమానసః. తాసాం విహారపద వీమేక ఏవాభయో యయౌ, తత్ర గంధర్వకన్యానాం మధ్యే త్వేకా వరాంగనా. దృష్ట్వా యాంతం రాజపుత్రం చింతయామాస చేతనా, అహో కోఽయముదారాంగో యువా సర్వాంగసుందరః. మత్త మాతంగగమనో లావణ్యామృతవారిధిః, లీలాలోలవిశాలాక్షో మధుర స్మితపేశలః, మదనోపమరూపశ్రీః సుకుమారాంగలక్షణః, ఇత్యాశ్చర్య యుతా బాలా దూరాద్దృష్ట్వా నృపాత్మజం. సర్వాః సఖీస్సమాలో క్యవచనం చేదమబ్రవీత్, ఇతోఽప్యదూరే హే సఖ్యో వనమస్త్యేకము త్తమం. విచిత్రం చంపకాశోక పున్నాగవకులైర్యుతం, తత్ర గత్వా తరూన్ సర్వా నపచిత్య సుమోత్కరం, భవంతః పునరాయాంతు తావత్తిష్ఠా మ్యహం త్విహ, ఇత్యాదిష్టసఖీవర్గో జగామ విపినాంతరం. సాపి గంధర్వ జాతిస్థాన్యస్తదృష్టిర్నృపాత్మజే, తాం సమాలోక్య తస్వాంగీం నవయౌ వనశాలినీం. బాలాం స్వరూపసంపత్త్యా పరిభూతతిలోత్తమాం, రాజపు త్రస్సమాగత్య కౌతుకోత్ఫుల్లలోచనః. ఆవాపదైవయోగేన మదనస్య శరవ్యథాం, గంధర్వతనయా సాపి ప్రాప్తాయ నృపసూనవే. ఉత్థాయ తరసా తస్మై ప్రదదౌ పల్లవాసనం, కృతోపచారమాసీనం తమాసాద్య సుమధ్యమా. పప్రచ్ఛ తద్రూపగుణైర్ధ్వస్తధైర్యాకులేంద్రియా, కస్త్వం కమలపత్రాక్ష కస్మాద్దేశాదిహాగతః కస్యపుత్ర ఇతి ప్రేమ్ణా పృష్టస్సర్వం న్యవేదయత్, విదర్భరాజతనయం విధ్వస్తపితృమాతృకం శత్రుభిశ్చహృతస్థాన మాత్మానం పరయా గిరా, సర్వభావేన భూయస్తాం పప్రచ్ఛ నృపనందనః. కాత్వం వామోరు కించాత్ర కార్యం తే కస్యచా త్మజా, కిము ధ్యాయసి హృది కిం వా వక్తుమిహేచ్ఛసి. ఇత్యుక్తా సా పునః ప్రాహ శృ[illegible] గంధర్వాణాం

కులాగ్రణీః తస్యాహమస్మి తనయా నామ్నా చారుమతీ శ్రుతా, త్వామాయాంతం విలోక్యాహం త్వత్సంభాషణలాలసా. త్యక్త్వా సఖీజనం సర్వమేకైవాస్మి, మహామతే. సర్వసంగీతవిద్యాసు సమర్థోఽన్యాస్తి కాచన. మమ గానేన తుష్యన్తి సర్వా అపి సురస్త్రియః, సాఽహం సర్వకలాభిజ్ఞా జ్ఞాతసర్వజనేంగితా. తవాహమీప్సితం వేద్మి మయి తే సంగతం మనః, తథా మమాపి తే సౌఖ్యం దైవేన ప్రతిపాదితం. ఆవయోః స్నేహభేదోఽత్ర నైవ భూయాదితః పరమ్, ఇతి సంభాష్య తే నాశు ప్రేమ్ణా గంధర్వకన్యకా. ముక్తాహారం దదౌ తస్మై స్వకుచాంతరభూషణమ్, తమాదాయాద్భుతం హారం స తస్యాః పరమాకులః. గాఢ ఆర్తపరాసక్తమిదమాహ నృపాత్మజః, సత్యముక్తం త్వయా భీరు తథాప్యేకం వదామ్యహం. త్యక్తరాజ్యస్య నిఃస్వస్య కథం మే భవసి ప్రియా, యాత్వం పితృమతీ బాలా విలంఘ్య పితృశాసనమ్. స్వచ్ఛందాచరణం కర్తుం మూఢే త్వం కథమర్హసి, ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా తం ప్రత్యాహ శుచిస్మితా. అస్తు నామ తవైవాహం కరిష్యే పశ్య కౌతుకమ్, గచ్ఛస్వ భవనం కాంత పరశ్వః ప్రాతరేవ తు. ఆగచ్ఛ పునరత్రైవ కార్యమస్తి చ నో మృషా, ఇత్యుక్త్వా తం నృపం కాంతం సా సంగతసఖీగణా. అపాక్రామత చార్వంగీ సచాపి నృపనందనః, స సముత్థాయ త్వహర్షేణ ద్విజపుత్రస్య సన్నిధిం. సర్వమాఖ్యాయ తేనైవ సార్ధం స్వభవనం యయౌ, తాం చ విప్రసతీం భూయో హర్షయిత్వా నృపాత్మజః పరశ్వో ద్విజపుత్రేణ సార్ధం తస్మిన్ వనే యయౌ, స తయా పూర్వనిర్దిష్టం స్థానం ప్రాప్య నృపాత్మజః. గంధర్వ రాజమద్రాక్షీద్దుహిత్రా చ సమన్వితమ్, స గంధర్వపతిః ప్రాప్తావభినంద్య కుమారకౌ. ఉపవేశ్యాసనే రమ్యే రాజపుత్రమభాషత. గంధర్వ ఉవాచ రాజేంద్రపుత్ర పూర్వేద్యుః కైలాసం గతవానహమ్, తత్రాపశ్యం మహాదేవం పార్వత్యా సహితం విభుమ్ ఆహూయ మాం స దేవేశః సర్వేషాం త్రిదివౌకసాం, సన్నిధావాహ భగవాన్ కరుణామృతవారిధిః ధర్మగుప్తాహ్వయః కశ్చిద్రాజపుత్రోఽస్తి భూతలే, అకించనో భ్రష్టరాజ్యో హతబంధుశ్చ శత్రుభిః. స బాలో గురువాక్యేన మదర్చాయాం రతస్సదా అద్య తత్పితరస్సర్వే మాం ప్రాప్తాస్తత్ప్రభావతః. తస్య త్వమపి సాహాయ్యం కురు గంధర్వసత్తమ, యథా స నిజరాజ్యస్థో హతశత్రుర్భవిష్యతి. ఇత్యాజ్ఞప్తోఽహమీశేన సంప్రాప్య నిజమందిరమ్, అనయాస్య దుహిత్రా చ బహుశోఽభ్యర్థితస్తథా. జ్ఞాత్వేమం సకలం శంభోర్భక్తియో

గం కరుణాత్మనః, ఆదా యేమాం దుహితరం ప్రాప్తోఽస్మీదం వనాంతరం. అత ఏనాం ప్రయచ్ఛామి కన్యామత్రసుమతీం తవ. హత్వా శత్రూన్ స్వరాష్ట్రే త్వాం స్థాపయామి శివాజ్ఞయా. అస్మిన్ పురే త్వమనయా భుక్త్వా భోగాన్యథోచితాన్, దశవర్షసహస్రాంతే గంతాసి గిరిశాలయం. తత్రాపి మమ కన్యేయం త్వామేవ ప్రతిపత్స్యతే, అనేనైవ స్వదేహేన దివ్యేన శివసన్నిధౌ. ఇతి గంధర్వరాజస్తమాభాష్య నృపనందనమ్, తస్మిన్వనే స్వదుహితుః పాణిగ్రహమకారయత్. పారిబర్హమదాత్తస్మై రత్నభారాన్మహోజ్జ్వలాన్, చూడామణిం చంద్రనిభం ముక్తాహారాంశ్చ భాసురాన్. దివ్యాలంకారవాసాంసి కార్తస్వరపరిచ్ఛదాన్, గజానామయుతం భూయో నియుతం నీలవాజినామ్. స్యందనానాం సహస్రాణి సౌవర్ణానాం మహాన్తిచ పునరేకం రథందివ్యం ధనుశ్చక్రాయుధోత్తమమ్. మంత్రాస్త్రాణాం సహస్రాణి తూణీ చాక్షయసాయకౌ, అభేద్యాం సర్వజంతూనాం శక్తించ రిపుమర్దినీమ్. దుహితుః పరిచర్యార్థం దాసీనాం చ సహస్రకం, దదౌ ప్రీతమనాస్తస్మై ధనాని వివిధానిచ గంధర్వసైన్యమత్యుగ్రంచ తురంగసమన్వితం, పునశ్చ తత్సహాయార్థం గంధర్వాధిపతిర్దదౌ. ఇత్థం రాజేంద్రతనయః సంప్రాప్య శ్రియముత్తమామ్, అభీష్టజాయయా సహితో ముముదే నిజసంపదా కారయిత్వా స్వదుహితుర్వివాహం సమహోచితమ్, యయావిమా మారుహ్య గంధర్వాధిపతిర్దివమ్. ధర్మగుప్తః కృతోద్వాహః సహ గంధర్వసేనయా, నిశ్శేషితారాతిబలః ప్రవివేశ నిజంపురమ్. తతోఽభిషిక్తస్సచివైర్బ్రాహ్మణైశ్చ మహోత్తమైః, రత్నసింహాసనారూఢశ్చక్రే రాజ్యమకంటకమ్. యావిప్రవనితా పూర్వం తం పుపోషాత్మపుత్రవత్, సైవ మాతాఽభవత్తస్య సభ్రాతా ద్విజనందనః. గంధర్వతనయా జాయా విదర్భవిషయేశ్వరః, ఆరాధ్య దేవం గిరిశం ధర్మగుప్తో నృపోఽభవత్. ఏవమన్యే సమారాధ్య ప్రదోషే గిరిజాపతిం, లేభిరేఽభీప్సితాన్ కామాన్ దేహాంతేతు పరాంగతిం. సూతఉవాచ. ఏతన్మహావ్రతం పుణ్యం ప్రదోషే శంకరార్చనం, ధర్మార్థకామమోక్షాణాం యదేతత్సాధనం పరమ్. జ్ఞానార్థమృషయః ప్రాపచో ధనార్థంచ ధనార్థినః, జయాధికార్యసిద్ధ్యర్థమింద్రోపేంద్రపురోగమాః. విద్యార్థినోఽపి విద్యార్థం సుతార్థం పుత్రకాంక్షిణః, ఆరోగ్యార్థంచరోగార్తాశ్చక్రురేతద్వ్రతోత్తమమ్. బ్రాహ్మణానామిదం ముఖ్యం విశేషాత్ [illegible] నం పరమా

ద్భుతమ్, ప్రదోషే శివపూజాంతే కథయేద్వా సమాహితః, సభవే త్తస్య దారిద్ర్యం జన్మాంతర శతేష్వపి, జ్ఞానైశ్వర్య సమాయుక్తః సోఽంతే శివపురం వ్రజేత్. యేప్రాప్య దుర్లభమిదం మనుజాశ్శరీరం కుర్వంత్యహోఽత్ర పరమేశ్వర పాదపూజాం, ధన్యాస్తఏవ నిజపుణ్యాజిత త్రిలోకాస్తేషాం పదాంబుజ రజోభువనంపునాతి. అథోద్యాపనమ్. శనిప్రదోషవత్. తిథ్యాదీనాంతు సంకల్పపుణ్యాహ శ్రుతిపూర్వకం, అబ్దమేనం వ్రతంకృత్వా తత్రోద్యాపనమాచరేత్. ఉమయా సహితం రుద్రం సువర్ణేనచ కారయేత్, రౌప్యేణ వృషభం కృత్వా కలశోపరి పూజయేత్. బ్రహ్మాద్యావాహయేత్తత్ర లిఙ్గతోభద్రమండలే, స్వశాఖోక్తేనవిధినా హుత్వేన్మధ్వృత తిలోదనమ్. పృథక్ శివశివామంత్రై రష్టోత్తర శతద్వయమ్. ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సోద్యాపనపక్షప్రదోషకథా. అథపూజావిధిః. అథమహోపగాప్సుస్నాత్వా, కృతనిత్యక్రియః, పుణ్యాహం వాచయిత్వా, పూజాగృహే, ఘంటానాదాదినా భూతోచ్చాటనాదికంకృత్వా ప్రాణానాయమ్య దేశకాలాదిసంకీర్త్య సంకల్ప్య మమ స్వరూపాజ్ఞానప్రయుక్త సంసారిణః శివప్రసాదలబ్ధ నరజన్మ కర్మాధికారిణః ఉపాత్తదురిత క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సకలపాపనివృత్తి పూర్వక శాశ్వత సుకృతలాభేన సుఖప్రచుర భోగసిద్ధ్యర్థం పరలోకేశివానందసిద్ధ్యర్థంచ బ్రహ్మర్షి సంప్రదాయసిద్ధం పక్షప్రదోషవ్రతం యథాశాస్త్రమిహ యథాశక్తి సంభవతానియమేన సంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైశ్చనియతః కరిష్యే. కలశమారాధ్య. యథోపకరణ సంభారశుద్ధిం కృత్వా న్యాసానంతరమ్ పీఠపూజాదికంవిధాయ దేవస్య ప్రాణప్రతిష్ఠాంకృత్వా. ఆవాహ్యపూజయేత్. ఓం ఆత్వావహంతు....శర్వోం తత్పురుషాయ....ప్రచోదయాత్, ప్రణవేనవ్యాహృత్యాచ మహాదేవమావాహ్య, సద్యోజాతాదిపంచమంత్రైః పంచాక్షరైశ్చ పంచముఖమర్చయేత్ గౌరీమిమాయేతి గౌరీమ్. గణానాంత్వేతి గణపతిమ్. కుమారంమాతామహ సేనాయేతి స్కందమ్, వృషభం....మానమానానాం చక్రతుండాయేతి వృషభమ్. తద్విష్ణోరితి విష్ణుమ్. బ్రహ్మదేవానాం.... బ్రహ్మజజ్ఞాన మితిబ్రహ్మాణమ్. రాజాధిరాజయేతి శ్రీద. దేవాస్త ఇతి దేవాన్ఋషీంశ్చ, తత్తద్గాయత్ర్యా తత్తన్మంత్రైశ్చ సపరివారం పరమేశ్వరమావాహ్య. నమశ్శివాయ సాంబాయ సగణాయ ససూనవే, సనందినే సగంగాయ సవృషాయ నమోనమః. ఆగచ్ఛాగచ్ఛ భగవన్ సర్వవ్యాపకశంకర, త్వం చాస్మిన్ సన్నిధేహి త్వం పరివారయుతః ప్రభో.

దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో జీవో దేవస్సనాతనః, త్యజేదజ్ఞాననిర్మాల్యం
సోహంభావేన పూజయేత్. ఇత్యావాహనమ్. ధ్యాయేచ్చైతన్యమా
త్మానం సర్వజ్ఞం సర్వకారణం, స్వతంత్రేచ్ఛం మహాదేవం మాయయా
సగుణంవిభుమ్. ఉమాపతిం పశుపతిం నీలగ్రీవం త్రిలోచనం, గంగాధ
రం చంద్రమౌళిం వ్యాళయజ్ఞోపవీతినమ్. వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం భ
స్మరుద్రాక్షభూషణం, పంచవక్త్రం దశభుజం ప్రసన్నం సర్వసుందరమ్.
సర్వాలంకార సంయుక్తం సర్వాభరణశోభితం, సాంగం సవాహనం
సత్యం సాయుధం సర్వవర్తకమ్ సచ్చిత్సుఖాత్మకం శుద్ధంసాత్త్వికం సా
దరంశివం, కాలగాలం కలామూర్తిం కరుణారసతుందిలమ్. నిత్యతృప్తం
భక్తరక్షాధురీణం భక్తసేవకం విష్ణ్వాద్యనుచరైర్నృత్తగీతవాద్యవి
శారదైః. విద్యాభిస్సిద్ధి భిస్సిద్ధైస్తత్త్వైశ్చాపి సుసేవితం, దేవీం సింహాసనే
స్థాప్యనృత్యన్తం నిజలీలయా. సర్వశాస్త్రప్రవక్తారం సర్వదుఃఖనివారకం
భిషక్తమంచ భిషజామష్టమూర్తిం సభాపతిమ్. సర్వమంగళయోపేతం
జగదీశంనమామ్యహమ్. ఇతిధ్యానమ్ హృదంబుజేసుషుమ్నాంతే బా
హ్యాలింగేచిదంబరే, ఆసనంకల్పితం భక్త్యాగృహాణ పరమేశ్వర. ఆసన
మ్. భక్త్యాచశ్రద్ధయా గంగాయమునాద్యైశ్చకల్పితం. సుగంధజల
మానీతంపాద్యం శంభుపదేమయా. పాద్యమ్. అర్ఘ్యైర్ద్రవైర్భక్తిమయైః
కావేర్యాచ కుశాదిభిః, లౌకికైశ్చమహాదేవం శుద్ధైరారాధయామ్యహ
మ్. అర్ఘ్యమ్. యజ్ఞామృతేన పూర్ణేందుజ్యోత్స్నయా గంగయాఽపిచ,
ఆచమ్యతాం మహాదేవశుద్ధేన మధురాంభసా ఆచమనమ్ రసోఽపిరస్య
వర్గేషు సుఖరూపోఽసిశంకర, మధుపర్కం జగన్నాథదాస్యే తుభ్యంజ
నార్దన. మధుపర్కమ్, పంచామృతైః పంచమంత్రైస్సర్వౌషధిరసైశ్శు
భైః, సర్వతీర్థోదకైశ్చంద్ర జ్యోత్స్నాద్యైరమృతైరపి. భక్తిశ్రద్ధాదిభి
స్సూక్తైః పంచముద్రాదిభిస్తథా, అభ్యషించేన్మహాదేవం రుద్రంపశుప
తింప్రభుమ్. స్నానమ్. న్యాసపూర్వకం నిర్మాల్యంవిసృజ్య. వేదమంగళ
ఘోషైర్విశ్వేశ్వరం స్నాపయేత్. తతస్తు లింగముద్వర్త్య దేవస్యత్వే
తికీర్తయన్, బ్రహ్మమాయావిష్ణుపీఠే స్థాపయేత్సానుగం విభుమ్, దిగం
బరమహాదేవ గజచర్మాంశరప్రభో, వ్యాఘ్రాజినధర స్వామిన్వసనం ప్ర
తిగృహ్యతామ్, అభివస్త్రేత్యాదినావస్త్రమ్. బ్రహ్మసూత్రధర స్వామిన్
నాగయజ్ఞోపవీతినే, ఉపవీతంప్రదాస్యామి గృహాణబ్రాహ్మణప్రియ, య
జ్ఞోపవీతమిత్యాదినా ఉపవీతమ్. చంద్రఖండంచ గంగాంచ పార్థరేఖాం

ఫణీశ్వరం, గరళంభక్తపాదాఖ్య ద్రోణపుష్పం త్రిశూలకమ్, పినాకండ
మరుంఖడ్గం శక్తింపాశాఙ్కుశౌతతః, క్రకచంపరశుంవజ్రం మహాపాశు
పతంతథా. హరిణం చాక్షమాలాంచ ఘంటాం ఘర్ఘరమేవచ, హంస
కంమేఖలాంవీరం వలయం కవచంతథా. కిరీటహారకేయూర కుండలాదీ
న్యథావిధి, తత్త్వాత్మకాంస్తథా శుద్ధాన్ భాతికానపి భక్తితః. దాస్యా
మ్యాభరణానీశ గృహాణేంద్వర్ధభూషణ. హిరణ్యరూప ఇత్యాదినా ఆ
భరణమ్. సురభిస్త్వం పృథివ్యాంతుఘ్రాణం ఘ్రాతాచశంకర, త్వాం
లేపయామిగంధేన హవిర్గంధేనవాసితమ్ గంధద్వారా మిత్యాదినా
గంధమ్. అక్షతవ్రత గమ్యోఽసిత్వమక్షత గుణార్ణవః. శాల్యక్షతైశ్చ
రత్నైశ్చపూజయేత్వాం వృషధ్వజ, ఆయనేత ఇత్యాదినాఅక్షతాన్.
పాపిష్ఠానపిపాపాని నరకందుఃఖమేవచ, కామంభస్మీకరోషిత్వం భగవన్
భస్మ ధార్యతామ్. మానస్తోకాగ్ని రిత్యాదినా భస్మ. రుద్రాక్షమాలా
మపి నాగహారం బిల్వాబ్జమాలా స్ఫటికాదిమాలాః, మహేశ్వరాయ
ప్రభవేఽర్పయామి శ్రీదప్రియాయాశ్రితరక్షకాయ. రుద్రాక్షాదిమా
లామ్. అంబికాదిపతయేఽస్తు కంచుకం కాళికాదిపతయేఽస్తు కజ్జలం,
కుంకుమం భవతుసాంబమూర్తయే చంద్రికాధిపతయే హరిద్రకమ్.
మంగళద్రవ్యాణి. సర్వమంగళమాంగల్యే. సచిత్రమిత్యాదినా కుంకు
మాదికమ్. పవిత్రం తేవితతమిత్యాదినా కుశగ్రంథిమ్. అర్కచంపకపున్నా
గ నంద్యావర్తాని పాటలం, బృహతీం కరవీరం చంద్రోధిపుష్పం సమర్ప
యేత్. పుష్పాణి నిధనపతయేనమ ఇత్యాది జ్యేష్ఠాయనమ ఇత్యాది శివ
సహస్రనామాష్టోత్తర నామాదిభిశ్చపూజయేత్. కాలాగ్ని రుద్రాత్మక
లోకదాహిన్ కాలాంతకస్త్వం త్రిపురఘ్నశంభో, యజ్ఞఘ్న వీరేశ్వర
మన్మథారే మహాశ్మశానప్రియమంత్రమూర్తే. సత్కర్మపూర్వార్జిత వా
సనాభిః శ్రీగంధజైరాగరవైశ్చ దివ్యైః, దశాంగకైర్గుగ్గుళజైశ్చ ధూ
పైరాఘ్రాపయేత్వాం జగదార్తిహారిన్ వనస్పత్వ ధూపయంత్విత్యాది
నా ధూపమ్. రవిశిఖిచంద్రత్రిణయన నక్షత్రాలంకృతంస్వామిన్ సర్వ
ప్రకాశకత్వా భామైర్దీపైర్నిరీక్షయేభగవన్. ఉద్దీప్యస్వేద్యాదినా దీపావ
లిమ్. భక్ష్యైర్భోజ్యైర్లేహ్య చోష్యైశ్చ ఖాద్యైరన్నైర్నానావ్యంజనై
స్సూపదంశైః శాకైస్సూపైః పాయసైస్సాధుమృష్టైర్దధ్నా క్షీరేణాజ్యత
స్తోషయేత్వామ్. సనారికేళాంబు సగాంగతోయం సగవ్యదుగ్ధం వివిధోప
భోజ్యం, రుచ్యం [illegible] మంత్రక్రియాసంస్కృత

మీశభుఙ్క్ష్వ. గుడోదనంచాపి సశర్కరోదనం శాల్యోదనం చిత్రతిలోద
నంచ, మాషోదనం ముద్గహరిద్రకోదనం దధ్యోదనం గవ్యఘృతోదనా
ని. జంబీరచించాదిరసోదనాని లవఙ్గజాత్యోదన పూర్వకాణి భక్ష్యాణి గో
ధూమగుడాదిభేదైర్విచిత్రితానీశ్వర భుఙ్క్ష్వ శంభో యస్య బ్రహ్మాచ క్షత్రం
చోభేవేన యత్ర సః చంద్రమామన గాయత్ర్యాచ నైవేద్యమ్ నివేదయే
చ్ఛంభుముమాసమేతం గణేశ్వరం సానుచరంసభక్తం, తథా ప్రతిగ్రా
సముపాసనాభిః స్తోత్రై రనేకై రుపచారపూర్వం. అనంతకల్యాణ గుణై
కధామ్న శ్శివస్య గాయన్న పదానవృత్తం. అష్టాప్తకామం గిరిశం స్వతు
ష్టైస్సంతర్పయే దేవ విధి ర్ద్విజానామ్. ఇతి నైవేద్యసమర్పణమ్. త్వ
యి తృప్తే జగన్నాథ జగత్తృప్తం భవిష్యతి, తృప్తిం విధేహి మే పూ
ర్ణాం పునరాపోశనం పిబ. ఇత్యుత్తరాపోశనమ్. సనాగవల్లీదళపూర గ
వ్యం లవంగజాతీఘనసారయుక్తమ్. తాంబూలం సాఫల్యహేతుః కిల
దక్షిణైషా సర్వస్య యజ్ఞస్యచ యజ్ఞఘాతిన్ హిరణ్యపుష్పం ప్రదదే గృ
హాణవ్రతం సుసంపూర్ణ మిదంకురుష్వ. హిరణ్యగర్భేత్యాదినా దక్షి
ణాం, నారాయణాది నిఖిలాసురమౌళిరత్న నీరాజితాఙ్ఘ్రియుగళం గిరిజే
శమద్య కర్పూరతైల ఘృతవర్తి శతాఢ్యదీపై ర్నీరాజయామి మమ మో
హనివృత్తిరస్తు. యదాదిత్యన తత్రసూర్యో సోమోనా సామ్రాజ్యం హి
రణ్యపాత్రం. సంస్పృష్టం సంరాజంచేత్యాదినా నీరాజనాని. శంభో బ్ర
హ్మశిరశ్ఛేదిన్ బ్రహ్మాండలయనాటక మహాగ్రాస మహాభాగ యజ్ఞేశపర
మేశ్వర. సర్వస్వతంత్రసామ్రాజ్య సర్వయజ్ఞఫలప్రద, దయాళో భక్త
సంరక్ష త్రినేత్ర ఫలముత్తమమ్. తుభ్యం దాస్యామిభగవన్ సంపూర్ణ
ఫలదోభవ. ఇతి ఫలసమర్పణమ్. తతః పుష్పాంజలిం దద్యాత్పరమేశ్వర
పాదయోః, వేదాన్తాగమసిద్ధాన్త వాక్యై రేషాకృతార్థతా. పంచరుద్ర
పంచబ్రహ్మోపనిషచ్ఛతరుద్రమంత్రైః పుష్పాంజలిమ్. పదేపదే సర్వ
తమోనికృన్తనం పదేపదే సర్వశుభప్రదాయకం, ప్రదక్షిణం భక్తియు
తేన చేతసాకరోమి శంభో జగదీశ రక్ష మామ్. యాని కానిచేత్యాదినా
ప్రదక్షిణమ్. రుద్రాధ్యాయం పఠన్ భక్త్యా శ్రీరుద్ర హృదయం తథా,
అథర్వణశిఖాశీర్షి పంచ బ్రహ్మాదికానపి. నమస్కుర్యాద్యథాశక్తి ముహు
ర్ముహురతంద్రితః, సాష్టాంగం దండవద్భూమౌ ప్రార్థయే ద్గిరిజాపతిమ్.
నమస్కారాన్. తిష్ఠన్పార్శ్వే మహేశస్యకృతాంజలిపుటోవ్రతీ, తదేకాయ
త్తచిత్తస్సన్ వేదపాదస్తవం పఠేత్. మాతామహం మహాశైలం మహా
స్తదపితామహం. కారణం జగతాం వందే కంఠాదుపరివారణమ్. కనక

సభాపతయే నమశ్శివాయ. ఇతి సంప్రార్థ్య. పునరర్ఘ్యం తతో దద్యా త్పూన్తైర్మంత్రైర్యథావిధి, పునఃపూజాం ప్రకుర్వీత రాజరాజార్చితాయచ. పునరర్ఘ్యమ్. ఛత్రంచ చామరా ఘంటాందర్పణం వృషభధ్వజం,సర్వ దేవోత్తమత్వాది వ్యంజకాన్ బిరుదానపి. సమర్ప్యస్తోత్రరత్నైశ్చ స్తుత్వాశంభుం ప్రపూజ్యయేత్, నృత్తగీతాది భిశ్చైవ నానావీణాదివాదనైః. ఛత్రచామరాద్యుపచారాన్. తతోయోగేన విశ్వేశం ధ్యాత్వా శంభు ముమాపతిం,బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్పశ్చా దేవం స్వాత్మనియోజయేత్. ఇతి పూజావిధిః.ఇతి పక్షప్రదోషవ్రతంసమాప్తమ్ అథమార్గశీర్ష శుద్ధత్రయోదశ్యామనంగత్రయోదశి వ్రతం.ఇతిత్రయోదశీవ్రతాని.

అథ చతుర్దశీ వ్రతాని.

చైత్రశుక్ల చతుర్దశీ పూర్వా. నిశిభ్రమన్తి భూతాని శక్తయః శూలభృద్యతః, అతస్తత్ర చతుర్దశ్యాం సత్యాం తత్పూజనం భవేత్. మధోః శ్రావణమాసస్య శుక్లాయాంతు చతుర్దశీ, సా రాత్రివ్యాపినీ గ్రాహ్యా నాన్యా శుక్లాకదాచన. చైత్ర కృష్ణచతుర్దశ్యాం విశేషః స్మర్యతే. పృథ్వీచంద్రోదయే పులస్త్యః. చైత్రకృష్ణ చతుర్దశ్యాం యః స్నాయాచ్ఛివసన్నిధౌ, న ప్రేతత్వమవాప్నోతి గంగాయాం తు విశేషతః. ఇయం పూర్వా గ్రాహ్యా.

శ్రీనృసింహజయంతీ.

అథ వైశాఖశుక్ల చతుర్దశ్యాం నృసింహజయన్తీవ్రతమ్. తచ్చ ప్రదోషవ్యాపిన్యాం కార్యమ్. తదుక్తం నృసింహపురాణే హేమాద్రౌ. వైశాఖశుక్లపక్షేతు చతుర్దశ్యాం నిశాముఖే, మజ్జన్మ సంభవం పుణ్యంవ్రతం పాపప్రణాశనమ్. వర్షేవర్షేతు కర్తవ్యం మమసంతుష్టికారణమితి. స్కాందేఽపి. వైశాఖస్య చతుర్దశ్యాం సోమవారేఽనిలర్క్షకే, అవతారో నృసింహస్య ప్రదోషసమయేద్విజాః. అనిలర్క్షం=స్వాతీ దిన ద్వయే తద్వ్యాప్తౌవ వ్యాప్త్యాసంశత స్సమవ్యాప్తౌ త్వధికవ్యాప్తిరితి. దిన ద్వయేవ్యాప్తౌ పూర్వా. పూర్వదినే గౌణకాలవ్యాప్తేః సత్వాత్పరదినే చ తదభావాత్.అస్యాంచ సంకల్పదినే గౌణకాలవ్యాప్తేః సత్వాత్పరదినేచతదభావాత్. అస్యాంచ సంకల్పరూపవ్రతోపక్రమో మధ్యాహ్న ఏక కర్తవ్యః. స్వాతినక్షత్ర యోగేచ శనివారే మహద్వ్రతమ్, సిద్ధయోగస్య సంయోగే వణిజేకరణే తథా. పుంసాం సౌభాగ్యయోగేన లభ్యతే దైవయోగతః, ఏభిర్యోగై ర్వినాఽపి స్యాన్మద్దినం పాపనాశనమ్. సర్వేషామేవ వర్ణానామధికారో ఽస్తిమద్వ్రతే. తథా. అనంగే

న సమాయుక్తా న సోపోష్యా చతుర్దశీ, ధనాపత్యైర్వియుజ్యేత తస్మా
త్తాం పరివర్జయేత్. ఇతి తత్రైవ నిషేధాత్. విజ్ఞాయ సుదినం యస్తు లంఘ
యేత్పాపకృన్నరః, సయాతి నరకం ఘోరం యావచ్చంద్రదివాకరౌ. త
తో మధ్యాహ్న వేళాయాం నద్యాదౌ స్నానమాచరేత్, పరిధాయ
తతోవస్త్రం వ్రతకర్మ సమాచరేత్. ఇతి వ్రతవిధిః అథకథా.

శ్రీ నృసింహ జయంతికథా.

సూతఉవాచ. హిరణ్యకశిపుం హత్వా దేవదేవం జగద్గురుమ్,
సుఖాసీనంచ నృహరిం శాంతకోపం రమాపతిమ్. ప్రహ్లాదో జ్ఞానినాం
శ్రేష్ఠః పాలయన్రాజ్యముత్తమమ్, ఏకాకీచ తదుత్సంగే ప్రియంవచన
మబ్రవీత్. ప్రహ్లాదః. నమస్తే భగవన్విష్ణో నమస్తే సింహరూపిణే, త్వ
ద్భక్తోఽహం సురశ్రేష్ఠైకం త్వాం పృచ్ఛామి తు తత్త్వతః. స్వామిన్
త్వయి మమాభిన్నా భక్తిర్జాతా త్వనేకధా. కథంచ తే ప్రియోజాతః
కారణం మేవద ప్రభో. నృసింహః. కథయామి మహాప్రాజ్ఞ శృణుష్వై
కాగ్రమానసః, భక్తేర్యత్కారణం వత్స ప్రియత్వస్యచ కారణమ్. పు
రాకాలేహ్యభూద్విప్రః కించిదప్యనధీతవాన్, నామ్నా త్వం వాసుదే
వోఽసి వేశ్యాసంసక్తమానసః. తస్మిన్ జాతు నచైవత్వం చతుర్థం
సువ్రతంకియత్, కృతవాన్మద్వ్రతం చైకం వేశ్యాసంగతిలాలసః. మ
ద్వ్రతస్య ప్రభావేన భక్తిర్జాతా తవానఘ. ప్రహ్లాద ఉవాచ. శ్రీనృ
సింహోచ్యతాం తావత్కస్య పుత్రస్య కింవ్రతం, వేశ్యాయాం వర్త
మానేన కథంతచ్చ కృతంమయా. యేనత్వత్ప్రీతిమాపన్నో వక్తుమర్హ
సి సాంప్రతమ్. శ్రీనృసింహః. పురావంతీ పురేహ్యాసీద్బ్రాహ్మణో వే
దపారగః, తస్యనామ సుశర్మేతి బహులోకేషు విశ్రుతః. నిత్యహోమ
క్రియాం చైవ విదధాతి ద్విజోత్తమః, బ్రహ్మక్రియాసు నియతః సర్వా
సు కిలతత్పరః. అగ్నిష్టోమాది భిర్యజ్ఞైరిష్టాస్సర్వే సురోత్తమాః, తస్య
భార్యా సుశీలాఽభూద్విఖ్యాతా భువనత్రయే. పతివ్రతా సదాచారా
పతిభక్తిపరాయణా, జజ్ఞిరేఽస్యాంసుతాః పంచ తస్మాద్ద్విజవరాత్తథా.
సదాచారేషు విద్వాంసః పితృభక్తిపరాయణాః, తేషాం మధ్యేకనిష్ఠ
స్త్వం వేశ్యాసంగతి తత్పరః, కృతవాన్నిందితం చాస్యత్ సురాపా
నాదిపాతకం, సౌవర్ణం చాప్యపహృతం చోరైస్సార్ధం త్వయాబహు
విలాసిన్యా సమంచైవ త్వయా చీర్ణం మహుంపురా, ఏకదా తద్గృహే
చాసీత్తయా సహామహాన్కలిః. తేనాఽకలహాసిద్ధ్యర్థం వ్రతమేతత్త్వ

యా కృతం, అజ్ఞానాన్మద్వ్రిదం జాతం వ్రతానాముత్తమం హితతత్. తస్యాతిహారయోగేన రాత్రౌ జాగరణంకృతం వేశ్యాయా నల్లభం కించి త్ప్రిశాంతం న త్వయాసహా. రాత్రౌ జాగరణం చీర్ణం త్యక్తం భోజ్యమనే కథా, వ్రతేనానేనచీర్ణేన మోదంతిదివి దేవతాః సృష్ట్యర్థేచ పురాబ్రహ్మా చక్రే హ్యేతదనుత్తమం మద్వ్రితస్యప్రభావేన నిర్మితంసచరాచరమ్. ఈ శ్వరేణ పురాచీర్ణం వధార్థంత్రిపురస్యచ, మహాప్రాజ్ఞేనసహితం వ్రతమే తన్మహాఫలమ్. ఏతద్వ్రితప్రభావేన సర్వేసిద్ధి ముపాగతాః, వేశ్యాఽపి మత్ప్రియాజాతా త్రైలోక్యే సుఖచారిణీ ఈదృశంమద్వ్రితంవత్స త్రైలో క్యేషు సువిశ్రుతం కలహేనవిలాసిన్యా వ్రతమేతదుపస్థితమ్. ప్రహ్లాద తేన తేభక్తిర్మయిజాతాహ్యనుత్తమా, ధూర్తయాచ విలాసిన్యా జ్ఞాత్వా వ్రతమిదంమహాత్ కలహాశ్చకృతో యేన మద్వ్రితంయత్కృతంభవేత్. సావేశ్యాంతు పరాజాతాభుక్త్వా భోగానసేకశః. ముక్తాకర్మవిలీనాతు త్వంప్రహ్లాద విశప్వమామ్, కార్యార్థంచ భవానాస్తే మచ్ఛరీరాత్ పృ థక్తయా. విధాయ సర్వకార్యాణి శీఘ్రంచైవ గమిష్యసి, యఇదం వ్రతమావశ్యం ప్రకరిష్యంతి మానవాః. నతేషాంపునరావృత్తిర్మర్త్యైః కల్పశతైరపి, అపుత్రో లభతేపుత్రం ధనకామో ధనంతథా. జ్ఞానీచ మమ భక్తశ్చదివ్యం సౌఖ్యంలభేన్నరః, స్త్రీయోవా పురుషాశ్చాపి కు ర్వంతివ్రిత ముత్తమమ్. తేభ్యోదదామ్యహం సౌఖ్యంభుక్తిముక్తి సమ న్వితమ్, బహునోక్తేనకింవత్స వ్రితస్య ఫలముత్తమమ్. ప్రహ్లాదః. వ్రిత స్యాస్య ఫలంసాధుత్వయి మేభక్తికారకమ్, స్వామిన్ జ్ఞాతంవిశేషేణ త్వత్తః పాపనికృన్తనమ్. అధునా శ్రోతుమిచ్ఛామి వ్రితస్యాస్య విధిం పరం, కస్మిన్మాసే భవేదేతత్కస్మిన్వా తిథివాసరే. ఏతద్విస్తరతో దేవ నక్తుమర్హసి సాంప్రతమ్, విధినాయేన వైస్వామిన్ సమగ్రఫలభాగ్భవే త్. మమోపరి కృపాంకృత్వా బ్రూహిత్యం సకలంప్రభో. శ్రీనృసిం హఉవాచ. సాధుసాధు మహాభాగవ్రితస్యాస్య విధింపరమ్, సర్వంకథయ తో మేఽద్యత్వమేకా గ్రమనాః శృణు వైశాఖశుక్లపక్షేతు చతుర్ద శ్యాం సమాచరేత్, మజ్జన్మసంభవం పుణ్యంవ్రితం పాపప్రణాశనమ్. వర్షేవర్షేతుకర్తవ్యం మమసంతుష్టికారకం, మహాపుణ్యమిదంశ్రేష్ఠం మా నుషైర్భవభీరుభిః. తేనైవక్రియమాణేన సహస్రద్వాదశీఫలం, జాయతే మద్వ్రితాద్వచ్మి మనుష్యాణాం మహాత్మనామ్. స్వాతీనక్షత్ర యోగే చ శనివాశర సంయుతే, సిద్ధయోగస్య యోగేచ వణిజేకరణే తథా. పు ణ్యసౌభాగ్యయోగేన లభ్యతే దైవయోగతః, సర్వైరేకేన సంయు

క్తం హత్యాకోటి వినాశనమ్. కేవలేఽపిచ కర్తవ్యం మద్దినేవ్రతము త్తమం, అన్యథానరకం యాతియావచ్చంద్ర దివాకరమ్. యథాయథా ప్రవృత్తిః స్యాత్ పాతకస్య కలౌయుగే, తథాతథా ప్రణశ్యంతి సర్వే ధర్మానసంశయః. ఏతద్వ్రత ప్రభావేన మద్భక్తిః స్యాద్దురాత్మనాం, విచార్యేత్థం ప్రకర్తవ్యం మాధవేమాసి తద్వ్రతమ్. నిశ్చయశ్చ ప్రకర్తవ్యో దంతధావనపూర్వకం, శ్రీనృసింహదయాంకృత్వా మహావిష్ణో మమోపరి. అద్యాహంతు విధాస్యామి వ్రతంనిర్విఘ్నతాం నయ. ఇతి నియమమంత్రః. వ్రతస్థేన నకర్తవ్యః సంగతిః పాపిభిస్సహ, మిథ్యాలాపోనకర్తవ్యః సమగ్రఫలకాంక్షిభిః. స్త్రీభిర్దుష్టైశ్చ చాలాపాన్ వ్రతస్థో నైవకారయేత్. స్మర్తవ్యంచ మహారూపంమద్దినే సకలేశుభే. తతోమధ్యాహ్నవేళాయాం నద్యాదావిమలేజలే, గృహేవా దేవఖాతేవా తటాకే హ్రదకూపయోః. వైదికేనచమన్త్రేణ స్నానంకుర్యాద్విచక్షణః. మృత్తికా గోమయేనైవ తథా ధాత్రీఫలేనచ. తిలైశ్చసర్వపాపఘ్నైః స్నానంకార్యం మహాత్మభిః, పరిధాయ శుచిర్వాసో నిత్యకర్మసమాచరేత్. తతోగృహం సమాగత్యస్మరన్ మాంభక్తియోగతః, గోమయేన ప్రలిప్యాథ కుర్యాదష్టదళం శుభమ్. కలశంతత్ర సంస్థాప్య తామ్రం రత్నసమన్వితం, తస్యోపరిన్యసే త్పాత్రంవంశజం వ్రీహిపూరితమ్. హైమీంచ తత్ర మన్మూర్తిః స్థాప్యా లక్ష్మ్యాస్తథైవచ, పలేనవా తదర్ధేనతదర్ధార్ధేనవాపునః. యథాశక్తి క్రమాత్కార్యా విత్తశాఠ్యవివర్జితః, పంచామృతేన సంస్నాప్య పూజనంతు సమాచరేత్. తతోబ్రాహ్మణమాహూయ తమాచార్య మలోలుపం, సదాచార సమాయుక్తం శాన్తందాన్తం జితేంద్రియం. తేనైవ కారయేత్పూజాం దృష్టాశాస్త్రానుసారతః, ఆచార్యవచనాద్ధీమాన్ పూజాం కుర్యాద్యథావిధి. మంటపం కారయేత్తత్ర పుష్పస్తబకశోభితం, ఋతుకాలోద్భవైః పుష్పైః పూజయేత్ స్వస్థమానసః. ఉపచారైః షోడశభి ర్మంత్రైర్వేదోద్భవైస్తథా, తతః పౌరాణికైర్మంత్రైః పూజనీయోయథావిధి. చందనంశీతలం దివ్యం కస్తూరీం కుంకుమంతథా, దదామితవ తుష్ట్యర్థం నృసింహ పరమేశ్వర, చందనమ్. కాలోద్భవాని పుష్పాణితులస్యాదీని వైప్రభో, సమ్యగ్గృహాణ దేవేశ లక్ష్మ్యా సహానమోఽస్తుతే. పుష్పాణి.

శ్రీనృసింహాయ నమః	కరాళాయ	హిరణ్యకశిపోర్వక్షోవి
పుష్కరాయ	వికృతాయ	దారణనఖాంకురాయ

వికృతాననాయ
ప్రహ్లాదవరదాయ
శ్రీమతే
అప్రమేయ పరాక్ర
మాయనమః
నఖచ్ఛటాభిన్నఘనా
భక్తానామభయప్రదా
యనమః
జ్వాలాముఖాయ
తీక్ష్ణకేశాయ
తీక్ష్ణదంష్ట్రాయ
భయంకరాయ
ఉత్తప్తహేమ సంకా
శాయనమః [య
సాధూనాం బలవర్ధనా
త్రిణేత్రాయ
కపిలాయ
ప్రాంచవే
సోమసూర్యాగ్నిలోచ
నాయ
స్థూలగ్రీవాయ
ప్రసన్నాత్మనే
జాంబూనదపరిష్కృ
తాయ నమః
వ్యోమకేశప్రభృతిత్రి
దశైరభిసంస్తుతాయ
ఉపసంహృతసప్తార్చిషే
కబలీకృతమారుతాయ
దిగ్దంతావళ దర్పఘ్నా
కద్రుజోల్బణ నాశనా

అభిచారక్రియాహంత్రే
నమః
బ్రహ్మణ్యాయ
భక్తవత్సలాయ
సముద్ర సలిలోద్భూత
హాలాహలవిశీర్ణకృ
తే నమః
ఓజః ప్రపూరితాశేషచ
రాచరజగత్రయా
య నమః
హృషీకేశాయ
జగత్త్రాణాయ
సర్వగాయ
సర్వరక్షకాయ
నాస్తికప్రత్యవాయార్థ
దర్శితాత్మప్రభావవతే
హిరణ్యకశిపోరగ్రే స
భాస్తంభ సముద్భ
వాయ నమః
ఉగ్రాయ
అగ్నిజ్వాలామాలినే
సుతీక్ష్ణాయ
భీమదర్శనాయ
ముగ్ధాఖిలజగజ్జీవాయ
జగతాంకారణాయ
సర్వభూతసమాధానా
ఈశ్వరాయ [య
సర్వధారకాయ
విష్ణవే
జిష్ణవే

జగద్ధామ్నే
బహిరంతః ప్రకాశకృ
తేనమః
యోగిహృత్పద్మమధ్య
స్థాయినే
యోగినే
యోగవిదుత్తమాయ
ప్రష్టే
హర్త్రే
అఖిలత్రాత్రే
వ్యోమరూపాయ
జనార్దనాయ
చిన్మయాయ
ప్రకృతయే
సాక్షిణే
గుణాతీతాయ
గుణాత్మకాయ
పాశవిచ్ఛేదకృతే
కర్త్రే [య
సర్వపాపవిమోచకా
వ్యక్తావ్యక్త స్వరూపా
య నమః
సూక్ష్మాయ
సదసదాత్మకాయ
వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపా
సూక్ష్మాయ [య
అవ్యయాయ
శాశ్వతాయ
అనంతాయ
విరజితే

పరమేశ్వరాయ
మాయావినే
జగదాధారాయ
అనిమిషాయ
అక్షరాయ
అనాదినిధనాయ
నిత్యాయ [య
పరబ్రహ్మాభిధాయకా
శంఖ చక్ర గదాశార్ఙ్గవి
రాజితచతుర్భుజాయ
పీతాంబరధరాయ
ప్రగ్విణే [య
కౌస్తుభాభరణోజ్జ్వలా

శ్రియాధ్యాసితవక్షసే
శ్రీవత్సేనవిరాజితాయ
ప్రసన్నవదనాయ
శాంతాయ
లక్ష్మీప్రియపరిగ్రహాయ
వాసుదేవాయ
మహాదేవాయ [య
శతపుష్పై ఎస్సపూజితా
కఠోరకుటిలేక్షణాయ
దైత్యేశమవక్షోదళనసా
ద్రికృతనఖాయుధాయ
అశేషప్రాణిభయద ప్ర
చండోద్దండ తాండ
వాయ నమః

నిటలస్రుత ఘర్మాంబు
బిందు సంజ్వలితాన
నాయ నమః
వజ్రజిహ్వాయ
మహామూర్తయే
భీమాయ
భీమపరాక్రమాయ
స్వభక్తార్పితకారుణ్యా
య నమః
బహుదాయ
బహురూపధృతే
శ్రీహరయే నమః.

కృష్ణాగరూద్భవం ధూపం శ్రీనృసింహ జగత్పతే, తవ తుష్ట్యై ప్రదాస్యామి సర్వదేవ నమోఽస్తుతే. ధూపమ్. సర్వప్రదీపకం తేజ స్తస్మాద్దీపం దదామి తే, శ్రీనృసింహ మహాబాహో తిమిరం మే వినాశయ. దీపమ్. నైవేద్యం గృహ్యతాం దేవభక్ష్యభోజ్యసమన్వితమ్, దదామి తే రమాకాంత సర్వపాపక్షయం కురు. నైవేద్యమ్. పీతాంబర మహాబాహో ప్రహ్లాదాభయదాయక, తథాభూతేనార్చనేన యథో క్తఫలదో భవ. ఇతి ప్రార్థనా. రాత్రౌ జాగరణం కుర్యా ద్గీతవాదిత్రని స్వనైః, పురాణశ్రవణాద్యైశ్చ శ్రోతవ్యాశ్చ కథాశ్శుభాః. తతః ప్రభాతసమయే స్నానం కృత్వా జితేంద్రియః, పూర్వోక్తేన విధానేన పూజయేన్మాం ప్రయత్నతః. వైష్ణవాన్ ప్రజపేన్మంత్రాన్ మదగ్రే స్వస్థమానసః, తతో దానాని దేయాని వక్ష్యమాణాని చానఘ. పాత్రేభ్యస్తు ద్విజేభ్యో హి లోకదర్పజిగీషయా, సింహః స్వర్ణమయో దేవో మమ సంతోషకారకః. గోభూతిలహిరణ్యాని దేయాని చ ఫలే ప్సుభిః, శయ్యా సతూలికా దేయా సప్తధాన్యసమన్వితా. అన్యానిచ

యథాశక్త్యా దేయాని మమ తుష్టయే, విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత యథో క్తఫలకాంక్షయా. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాత్తేభ్యో దద్యాచ్చ దక్షిణాం, నిర్ధనేనాపి కర్తవ్యం దేయం శక్త్యనుసారతః. సర్వేషామేవ వర్ణానామధికారోఽస్తి మద్వ్రతే. మద్భక్తైస్తు విశేషేణ కర్తవ్యంమత్పరాయణైః. తద్వ్రతం శేన భవేద్దుఃఖం న దోషో మత్ప్రసాదతః, మాంసముద్ధర దేవేశ దుస్తరాద్భవసాగరాత్. పాతకార్ణవమగ్నస్యవ్యాధిదుఃఖాబ్ధివాసిభిః. జీవైస్తు పరిభూతస్య మోహదుఃఖగతస్యమే, కరావలంబనం దేహి శేషశాయిన్ జగత్పతే. శ్రీనృసింహ రమాకాన్త భక్తానాంభయనాశన, క్షీరాంబునిధివాసిన్త్వం చక్రపాణే జనార్దన. వ్రతేనానేన దేవేశ భుక్తిముక్తిప్రదో భవ, ఏవం ప్రార్థ్యతతో దేవం విసృజ్యచ యథావిధి. ఉపహారాదికం సర్వం స్వాచార్యాయనివేదయేత్, దక్షిణాభిస్తు సంతోష్య బ్రాహ్మణానాం విసర్జయేత్. మధ్యాహ్నేతు సమాయుక్తో భుంజీతాతిథిబంధుభిః, య ఇదం శృణుయాద్భక్త్యావ్రతం పాపప్రణాశనమ్. యస్య స్మరణమాత్రేణ బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి, పవిత్రం పరమం గుహ్యంకీర్తయేద్యస్తుమానవః. సర్వాన్కామానవాప్నోతి వ్రతస్య చ ఫలం లభేత్. ఇతి హేమాద్రౌ బ్రహ్మాండపురాణే శ్రీనృసింహచతుర్దశీవ్రతకథా సమాప్తా.

అనంత చతుర్దశీనిర్ణయః పూజావిధిశ్చ.

అథ భాద్రపదశుక్ల చతుర్దశ్యామనన్తచతుర్దశీవ్రతమ్. సా ప్రాతః పరా కార్యా, పూజనకాలవ్యాపిత్వాత్. తథాచ. అనంతం పూజయేద్యస్తు ప్రాతఃకాలే సమాహితః, అనంతాం లభతే సిద్ధిం చక్రపాణేః ప్రసాదతః. ఇతి బ్రాహ్మణపురాణాత్. తదభావే పూర్వా. ఉభయదినే సూర్యోదయవ్యాపిత్వేఽపి పరైవ గ్రాహ్యా. భాద్రే సితే చతుర్దశ్యా మనంతం పూజయేత్సుధీః. ప్రదోషేన సర్వకర్మాణి ప్రాతరేవ హి పూజనమ్. శుక్లభాద్రపదస్యాపి అనంతాఖ్యాచతుర్దశీ, ఉదయే వ్యాపినీగ్రాహ్యా ఘటికైకాఽపియా భవేత్. ఇతి హేమాద్రిః. తస్మాత్పరైవేతి సర్వసంమతం. అథానంతపూజావిధిః కథ్యతే. ప్రాతర్మాధ్యాహ్నికంస్నాత్వా సత్యకర్మ సమాప్య చ, అనంతం హృదయే కృత్వా శుచిస్తత్ర సమాహితః. అవ్రణం కలశం చైవ వస్త్రయుగ్మేన వేష్టితం, ముష్టిమాత్రేణ దర్భేణ ఫణిరాజం చ కారయేత్. స్థాపయే

తల్క శస్యాగ్రే జగదాకారమవ్యయమ్, ఆరాధయేదనన్తంచ తస్మిన్ కోణే విశేషతః, గోచర్మమాత్రమాలిప్య గోమయేన విశేషతః. తన్మ ధ్యే స్థండిలంకృత్వా పద్మమష్టదళం లిఖేత్. తస్యోపరి న్య సేత్కుంభం చూతపల్లవసంయుతమ్, ప్రాణాయామం తతః కృత్వా తిథ్యాదిం పరి కల్పయేత్.

అనంతవ్రతార్థం యమునాపూజా.

మమో పా త్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సహకు టుంబస్య మమక్షేమస్థైర్యారోగ్యచతుర్విధ ఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం మ యాఽఽచరితస్య ఆచీర్యమాణస్య వ్రతస్య సంపూర్ణఫలప్రాప్త్యర్థంచ శ్రీమదనన్తపూజనమహం కరిష్యే. కలశస్యేతి. సితాసితేతి. కలశేవరు ణంసంపూజ్యతతశ్శంఖం ఘంటాంచ పూజయేత్, శ్రీమదనన్తవ్రతాం గ త్వేన శ్రీయమునాపూజనం కరిష్యే. తద్యథా. లోకపాలస్తుతాం దేవీ మింద్రనీలసమప్రభామ్. యమునే త్వామహం ధ్యాయే సర్వకా మార్థసిద్ధయే. ధ్యానం. సరస్వతి నమస్తుభ్యం సర్వకామప్రదాయిని,ఆ గచ్ఛ దేవి యమునే వ్రతసంపూర్తిహేతవే. ఇమం మే గంగే ఇత్యా వాహ్య. సింహాసనసమారూఢే దేవి శక్తిసమన్వితే, సర్వలక్షణసం పూర్ణే యమునాయై నమోఽస్తు తే. ఆసనమ్. రుద్రపాదేనమస్తుభ్యం సర్వలోకహితే ప్రియే, సర్వపాపప్రశమని తరంగిణ్యై నమోఽస్తుతే. పాద్యం. గరుడాగ్రజసంజాతే శంకరప్రియభామిని, సర్వకామప్రదేదేవి యమునే తె నమోనమః. అర్ఘ్యమ్. విష్ణుపాదోద్భవేదేవి సర్వాభరణ భూషితే,కృష్ణమూర్తే మహాదేవికృష్ణవేణ్యై నమోనమః. ఆచమనం. సర్వపాపహారే దేవి విశ్వేశప్రియదర్శిని, సౌభాగ్యం యమునే దేహి యమునాయై న మోఽస్తుతే. మధుపర్కం.నందిపాదే మహాదేవి శంక రార్ధశరీరిణి, సర్వలోకహితే దేవి భీమరథ్యై న మోఽస్తు తే. పంచా మృతస్నానం. సింహపాదోద్భవే దేవి నారసింహసమప్రభే,సర్వలక్షణ సంపూర్ణే భవనాశిని తే నమః. శుద్ధోదకస్నానం. విష్ణుపాదాబ్జసంభూ తే గంగే త్రిపథగామిని, సర్వపాపహారే దేవి భాగీరథ్యై నమోఽస్తు తే. శ్వేతవస్త్రం. త్ర్యంబకస్య జటోద్భూతే గౌతమస్యాఘనాశిని,

సప్తధా సాగరం యాతే గోదావరి నమోఽస్తుతే. కంచుకమ్. మాణి క్యముక్తామణికౌస్తుభాంశ్చ గోమేధవైడూర్యసపుష్యరాగైః, వజ్రైశ్చ నీలైశ్చ సుశోభితాని, గృహాణ సర్వాభరణాని దేవి. ఆభరణాని. చంద నాగరుకస్తూరీరోచనం కుంకుమం తథా, కర్పూరేణ సమాయుక్తం గంధం దద్మి చ భక్తితః. గంధమ్. శ్వేతాంశ్చ చంద్రవర్ణాభాన్ హ రిద్రారాగరంజితాన్, అక్షతాంశ్చ సురశ్రేష్ఠే దదామి యమునే శుభే. అక్షతాన్. మందారమాలతీజాతీకేతకీపాటలైశ్శుభైః, పూజయామి చ దేవేశి యమునే భక్తవత్సలే. పుష్పాణి. అథాంగపూజా. చంచ లాయై నమః పాదౌ పూజయామి. చపలాయై నమః జానునీ. భక్తవ త్సలాయై కటిమ్. హరాయై నాభిమ్. మన్మథవాసిన్యై గుహ్యమ్. అజ్ఞాననాశిన్యై నమః హృదయమ్. భద్రాయై నమః స్తనౌ. అఘహంత్ర్యై నమః భుజౌ. రక్తకంఠ్యై నమః కంఠమ్. భవహృదయాయై ముఖమ్. గౌ ర్యై నేత్రే భాగీరథ్యై లలాటమ్. యమునాయై శిరః. సరస్వత్యై నమః సర్వాంగం పూజయామి. అథ నామపూజా. యమునాయై నమః, సితా యై, విమలాయై నమః, ఉత్పలాయై నమః, అభీష్టదాయై, ధాత్ర్యై, హరిహరరూపిణ్యై నమః, గంగాయై, నర్మదాయై, గౌర్యై, భాగీరథ్యై, తుంగాయై, భద్రాయై, కృష్ణవేణ్యై, భవనాశిన్యై, సరస్వత్యై, కావే ర్యై, సింధవే, గౌతమ్యై, గోమత్యై, గాయత్ర్యై, గరుడాయై, గిరి జాయై, చంద్రచూడాయై, సర్వేశ్వర్యై నమః, మహాలక్ష్మ్యై నమః. స ర్వపాపహరే దేవి సర్వోపద్రవనాశిని, సర్వసంపత్ప్రదే దేవి యమునా యై నమోఽస్తుతే. ఇతి పూజా. దశాంగం గుగ్గులోద్భూతం సుగం ధం ఘ్రాణతర్పణం, కపిలామృత సంయుక్తం ధూపం స్వీకురు సూర్యజే. ధూపమ్. ఘృతవర్తిసమాయుక్తం వహ్నినా యో జితం మయా, గృహాణ దీపకం దేవి సర్వైశ్వర్యప్రదాయిని. దీపమ్. శర్కరామధుసంయుక్తం దధి క్షీరం చ సర్పిషా, పక్వమన్నం మయా దత్తం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్. నైవేద్యమ్. పానీయం పావనం శ్రేష్ఠం గంగాదిసరిదుద్భవమ్, హస్తప్రక్షాళనం దేవి గృహాణ ముఖశోధనమ్ హస్తప్రక్షాళనమ్. ముఖప్రక్షాళనమ్. కర్పూరేణ సమా.

యుక్తం యమునే చారుచందనం,సమర్పితం మయా తుభ్యం కరణోద్వర్తనం కురు. కరోద్వర్తనార్థే చందనం.ఇదం ఫలమితి ఫలం.పూగీఫలమితితాంబూలం. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణాం. త్రైలోక్యపావనే గంగేఽంధకారవినాశిని,పంచార్తిక్యం గృహాణేదం విశ్వప్రీత్యై నమోఽస్తు తే. ఆర్తిక్యం కేతకీజాతికుసుమైర్మల్లికామాలతీభవైః, పుష్పాంజలిర్మయాదత్తో రుద్రప్రీత్యై నమోఽస్తు తే. పుష్పాంజలిం. యానికాని చేతి ప్రదక్షిణం. అన్యథా శరణం నాస్తీతి నమస్కారః.సురాసురేంద్రాదికిరీటమౌక్తికైర్యుక్తం సదాయత్తవపాదపఙ్కజం,పరం పరం పాతు వరం సుమంగళం నమామి భక్త్యా మమ కామసిద్ధయే. భవానిచ మహాలక్ష్మీ సర్వకామప్రదాయిని, వ్రతం సంపూర్ణతాం యాతుయమునాయై నమోఽస్తుతే ఇతి ప్రార్థనా. ఇతి యమునాపూజా సమాప్తా.

అ న ం త పూ జా.

తతస్తు మూలమంత్రేణ నమస్కృత్వా జనార్దనం, నవామ్రపల్లవాభాసం పింగభ్రూశ్మశ్రులోచనమ్. పీతాంబరధరం దేవం శంఖచక్రగదాధరం, విశ్వాకారం విశ్వయోనిం విశ్వాధారం పరం హరిం. సహస్రశిరసం విష్ణుం శేషసంజ్ఞరమాపతిం, అలంకృతం సముద్రస్థం విశ్వరూపం విచింతయేత్. ధ్యాయామి. తద్విష్ణోరిత్యాదినా పురుషసూక్తక్రమేణ పూజయేత్.ఆగచ్ఛానంత దేవేశ తేజోరాజే జగత్పతే, ఇమాం మయా కృతాం పూజాం గృహాణ పురుషోత్తమ. సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్. విష్టరం కల్పను గోవింద గోవర్ధనధర ప్రభో, అనంతదీయతే తుభ్యం రత్నసింహాసనే విశ. పురుష ఏవేత్యాసనం. యథాత్వం సర్వదేవానా మింద్రాదీనాం చ రక్షకః,తథా మాం పాలయానంత త్వదంఘ్రిశరణాగతమ్. ఏతావానస్యేతి పాద్యం. అనంతానంత దేవేశ అనంతఫలదాయక, అనంతానంతరూపోఽసి గృహాణార్ఘ్యమ్ నమోఽస్తు తే. త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్. గంగోదకం సమానీతం హేమకుంభేనయోజితం, ఆచమ్యతాం హృషీకేశ ప్రసీద పురుషోత్తమ. తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం. అనన్తగుణరూపాయ విశ్వరూపధరాయచ, నమోమహాత్మనే దేవా యానంతాయ నమోనమః. యత్పురుషేణేతి స్నానం. తతఃపంచామృతేనస్నపనం.సురభేనుసముత్పన్నం దేవానామపి

దుర్లభం, పయో దదామి దేవేశ స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్.ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం.చంద్రమండలసంకాశం సర్వదేవప్రియంహి యత్,దదామి దధి దేవేశ స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్.దధిక్రావ్ణ్ణో దధ్నా స్నపయామి. ఆజ్యం సురాణామాహార మాజ్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్, తేజః పవిత్రం పరమం స్నానార్థం ప్రతిగృహ్యతామ్.ఘృతం మిమిక్షిరే ఇతి ఘృతస్నానం. ఇక్షుదండా తన్సముద్భూతాం శర్కరాం మధురాం శుభాం, స్నానాయ తే మయా దత్తాం గృహాణ పరమేశ్వర. స్వాదుః పవస్వేతి శర్కరాస్నానమ్. శుద్ధోదకస్నానం. నామమంత్రైః పూర్వపూజాం కుర్యాత్. పురుషసూక్తేన అభిషేకః. తప్తకాంచనవర్ణాభం కౌశేయం చ సునిర్మలం, వస్త్రం గృహాణ దేవేశ రశ్మియుక్త నమోఽస్తు తే. సప్తాస్యాసన్నితి వస్త్రం. వస్త్రానంతరమాచమనం. దామోదర నమస్తేఽస్తు త్రాహి మాం భవసాగరాత్, బ్రహ్మసూత్రం చోత్తరీయంగృహాణ పురుషోత్తమ.తం యజ్ఞమితి యజ్ఞోపవీతం ఆచమనం.హిరణ్యరూప ఇత్యాభరణాని.శ్రీఖండచందనం దివ్యం గంధాదిషు మనోహరం, విలేపనం సురశ్రేష్ఠ కస్తూరీకుంకుమాన్వితం. అలంకారార్థమానీత మక్షతాంశ్చ గృహాణభో.తస్మాద్యజ్ఞాదితి గంధాక్షతాః. మాల్యాదీని సుగంధీని మాలత్యాదీని చ ప్రభో, మయాఽఽహృతాని పూజార్థం పుష్పాణి స్వీకురుప్రభో. తస్మాదశ్వేతి పుష్పం. మహాలక్ష్మ్యై హరిద్రాదిమంగళద్రవ్యం. విష్ణవే పవిత్రం.తతస్తు దోరకం స్థాప్య నవీనం దేవసన్నిధౌ,చతుర్దశగ్రంథిపూజాంకుర్యాత్ప్రత్యేకనామభిః. అథ గ్రంథిపూజా. శ్రియై నమః,మోహిన్యై, మహాబలాయై, అజాయై, మంగళాయై, శుభాయై, జయాయై, విజయాయై, జయంత్యై, పాపనాశిన్యై, విశ్వరూపాయై, సర్వమంగళాయై,ఇతిగ్రంథిపూజా. మత్స్యాయ పాదౌ. కూర్మాయ గుల్ఫౌ. వరాహాయ జానునీ. నారసింహాయ ఊరూ. వామనాయ కటిం. రామాయ ఉదరం. శ్రీరామాయ హృదయం. కృష్ణాయ ముఖం, సహస్రశిరసే శిరః. శ్రీమదనన్తాయ సర్వాంగమ్.

అనంతావరణపూజా.

అనంతస్య దక్షిణపార్శ్వే రమాయై. వామపార్శ్వే భూమ్యై.

ఇతి ప్రథమావరణపూజా. ఆవరణదేవతామావాహ్య. హస్తం ప్రక్షాళ్య. గంధపుష్పైః తర్జనీమధ్యమాంగుష్ఠైర్ధృత్వా. మధ్యే శంఖోదకం గృహీత్వా. మంత్రాన్తే శంఖోదకం భూమౌ నిక్షిప్య. పుష్పం దేవోపరి నిక్షిపేత్. దయాబ్ధే త్రాహి సంసారసర్పాన్మాం శరణార్థినం. ఇతి మంత్రముచ్చార్య జలం త్యక్త్వా పుష్పం దేవోపరి న్యసేత్. ఇతి పూర్వాదిక్రమేణ. వృద్ధోల్కాయ, మహోల్కాయ, శతోల్కాయ, సహస్రోల్కాయ, దయాబ్ధే త్రాహి సంసార, ఇతి పూర్వోక్తం. ద్వితీయావరణం. వాసుదేవాయ, సంకర్షణాయ, ప్రద్యుమ్నాయ, అనిరుద్ధాయ. దయాబ్ధే త్రాహి. ఇతి తృతీయావరణం. ప్రాచ్యాం. కేశవాయ, నారాయణాయ, మాధవాయ, గోవిందాయ, విష్ణవే, మధుసూదనాయ, త్రివిక్రమాయ, వామనాయ, శ్రీధరాయ, హృషీకేశాయ, పద్మనాభాయ, దామోదరాయ. దయాబ్ధే త్రాహి. ఇతి చతుర్థావరణం. పూర్వాదితో మత్స్యాయ, కూర్మాయ, వరాహాయ, నారసింహాయ, వామనాయ, రామాయ, శ్రీరామాయ, కృష్ణాయ, బౌద్ధాయ, కల్కినే, అనంతాయ, విశ్వరూపిణే. దయాబ్ధే త్రాహి. పంచమావరణం. పూర్వస్యాం దిశి. అనంతాయ, దక్షిణస్యాం బ్రహ్మణే, పశ్చిమాయాం వాయవే. ఉత్తరస్యాం ఈశానాయ. ఆగ్నేయ్యాం వారుణ్యై. నైరృత్యాం గాయత్ర్యై వాయవ్యాం భారత్యై. ఈశాన్యాం గిరిజాయై. అగ్రే గరుడాయ. వామే సుపర్ణాయ. దయాబ్ధే షష్ఠావరణం. ఇంద్రాయ, అగ్నయే, యమాయ, నిరృతయే, వరుణాయ, వాయవే, సోమాయ, ఈశానాయ. తదయాబ్ధే త్రాహి. ఇతి సప్తమావరణం అగ్నేయ్యాం శేషాయ నైరృత్యాం విష్ణవే. వాయవ్యాం విధయే. ఈశాన్యాం ప్రజాపతయే. దయాబ్ధే త్రాహి. ఇత్యష్టమావరణం. ఆగ్నేయ్యాం గణపతయే. నైరృత్యాం సప్తమాతృభ్యః. వాయవ్యాం దుర్గాయై. ఈశాన్యాం క్షేత్రాధిపతయే. దయాబ్ధే త్రాహి. ఇతి నవమావరణం. మధ్యే బ్రహ్మణే, భాస్కరాయ, శేషాయ, సర్వవ్యాపినే, ఈశ్వరాయ, సర్వతోముఖాయ, ఈశాయ, విశ్వరూపాయ, మహాకామాయ, సృష్టికర్త్రే, కృష్ణాయ, హరయే, శివాయ, స్థితికారకాయ, అంతకాయ. దయాబ్ధే త్రాహి. ఇతి దశమావర

ణమ్. శౌరయే, వైకుంఠాయ, మహాబలాయ, పురుషోత్తమాయ, అజాయ, పద్మనాభాయ, మాంగల్యాయ, హృషీకేశాయ, వరదాయ, మాధవాయ,మధుసూదనాయ, అచ్యుతాయ, అనంతాయ, గోవిందాయ, విజయాయ, అపరాజితాయ, కృష్ణాయ, దయాబ్ధేత్రాహి. ఇత్యేకాదశావరణమ్. అనంతాయ, కపిలాయ, శేషాయ, సంకర్షణాయ, హలాయుధాయ, తారణాయ, సీరపాణయే, బలభద్రాయ, దయాబ్ధేత్రాహి. ఇతి ద్వాదశావరణమ్. క్షీరాబ్ధిశాయినే, అచ్యుతాయ, భూమ్యాధారాయ, లోకనాథాయ, ఫణామణివిభూషణాయ, సహస్రమూర్ధ్నే. సహస్రార్చిషే, దయాబ్ధేత్రాహి. ఇతి త్రయోదశావరణం. కేశవాదిచతుర్వింశతినామభిః, దయాబ్ధేత్రాహి. ఇతి చతుర్దశావరణం. అథ పత్రపూజా. కృష్ణాయ, పలాశపత్రం. విష్ణవే ఔదుంబరపత్రం, భాస్కరాయ అశోకపత్రం. శేషాయ కపిత్థపత్రం. సర్వవ్యాపినే వటపత్రం. ఈశ్వరాయ ఆమ్రపత్రం. విశ్వరూపిణే కదలీపత్రం. మహాకామాయ అపామార్గపత్రం. సృష్టికర్త్రే కరవీరపత్రం స్థితికర్త్రే పున్నాగపత్రం. అంతకాయ నాగవల్లీ. అథ పుష్పపూజా. అనంతాయ పద్మపుష్పం. విష్ణవే జాజిపుష్పం. కేశవాయ చంపకాం. అవ్యయాయ కల్హారపుష్పం. సహస్రజితే కేతకీపుష్పం. అనంతరూపిణే వకుళపుష్పం. ఇష్టాయ శతపుష్పం. విశిష్టాయ పున్నాగపుష్పం. శిష్టేష్టాయ మాలతీపుష్పం. శిఖండినే దుత్తూరపుష్పం. నహుషాయ కుందపుష్పం. విశ్వబాహవే మల్లికాపుష్పం. మహీధరాయ మాలతీపుష్పం. అచ్యుతాయ కర్ణికారపుష్పం సమర్పయామి.

అనంతాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం అనంతాయ నమః	అగ్నివపుషే.	అహోఘ్నాయ
అచ్యుతాయ	అనృశ్యాయ	అష్టమూర్తయే
అద్భుతకర్మణే	అత్రిపుత్రాయ	అనిరుద్ధాయ
అమితవిక్రమాయ	అనుకూలాయ	అనిర్విణ్ణాయ
అపరాజితాయ	అఘనాశినే	అచలాంగాయ
అఖండాయ	అనఘాయ	శబ్దాతిగాయ
అగ్నినేత్రాయ	అప్సునిలయాయ	అచలరూపాయ

అఖిలాధారాయ
అవ్యక్తాయ
అనురూపాయ
అభయంకరాయ
అక్షతాయ
అవపుషే
అయోనిజాయ
అరవిందాక్షాయ
అశనవర్జితాయ
అధోక్షజాయ
అదితిపుత్రాయ
అంబికాపతిపూర్వజా
యనమః
అపస్మారనాశనే
అవ్యయాయ
అనాదయే
అప్రమేయాయ
అఘశత్రవే
అమరారిఘ్నాయ
అనీశ్వరాయ
అజాయ
అఘోరాయ
అనాదినిధనాయ
అమరప్రభవే
అగ్రాహ్యాయ
అక్రూరాయ
అనుత్తమాయ
అరూపాయ
అహ్నే
అశోకాధిపతయే

అజాయ
అక్షయాయ
అమృతాయ
అఘోరవీర్యాయ
అవ్యంగ్యాయ
విఘ్నాయ
అతీంద్రియాయ
అమితతేజసే
అమితాయ
అష్టమూర్తయే
అనిలాయ
అవశాయ
అణోరణీయసే
అశోకాయ
అరవిందాక్షాయ
అధిష్ఠానాయ
అమితనయాయ
అరణ్యవాసినే
అప్రమత్తాయ
అనంతరూపాయ
అనలాయ
అనిమేషాయ
అస్త్రరూపాయ
అగ్రగణ్యాయ
అప్రమితాయ
అంతకాయ
అచింత్యాయ
అపాంనిధయే
అతిసుందరాయ
అమరప్రియాయ

అష్టసిద్ధిప్రదాయ
అరవిందప్రియాయ
నమః
అరవిందోద్భవాయ
నమః
అనయాయ
అర్థాయ
అక్షోభ్యాయ
అర్చిష్మతే
అనేకమూర్తయే
అనంతబ్రహ్మాండపత
యే నమః
అనంతశయనాయ
అమరాధిపతయే
అనాధారాయ
అనంతనామ్నే
అనంతశ్రియే
అక్షరాయ
అమేయాయ
ఆశ్రమస్థాయ
ఆశ్రమాతీతాయ
అన్నదాయ
ఆత్మయోనయే
అవనీపతయే
అవనీధరాయ
అనాదయే
ఆదిత్యాయ
అమృతాయ
అపవర్గప్రదాయ
అనంతాయ నమః.

అపరిమితమాహాత్మ్యాయ నమః. దశాంగం గుగ్గులోద్భూతం చందనాగరుసంయుతం, సర్వేషాముత్తమం ధూపం గృహాణసుర పూజిత. యత్పురుషమితి ధూపం. సాద్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినాయోజితం మయా, దీపం గృహాణ దేవేశ త్రైలోక్యతిమిరాపహ. బ్రాహ్మణోఽస్య దీపం. అన్నం చతుర్విధం స్వాదు పయోదధి ఘృతం తథా, నానావ్యంజనశోభాఢ్యం నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతాం. చంద్రమా ఇతినైవేద్యం.మధ్యే మధ్యేపానీయం. ఉత్తరాపోశనార్థం తే దద్మితోయం సువిస్తరమ్. గృహాణ సుముఖో భూత్వా అనంతాయ నమోనమః. ఉత్తరాపోశనం. ముఖప్రక్షాళనం. హస్తప్రక్షాళనం. కరోద్వర్తనకం దేవ మయా దత్తం హి భక్తితః,సుచారుచంద్రప్రభవం గృహాణ జగదీశ్వర. కరోద్వర్తనం. ఇదం ఫలం మయా దేవ స్థాపితం పురతస్తవ, తేన మే సఫలావాప్తిర్భవేజ్జన్మని జన్మని.నారికేళ ఫలార్పణం. పూగీఫలంమహద్దివ్యం నాగవల్ల్యా దళైర్యుతమ్, కర్పూరేణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం.నాభ్యా ఆసీదితితాంబూలం. వేదాహమితి మంత్రేణ నీరాజనం. హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణాం. యాని కాని చ పాపాని జన్మాంతరకృతాని చ, తానితాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే. ప్రదక్షిణాని. నమస్తే భగవన్ భూయో నమస్తే ధరణీధర, నమస్తే సర్వనాగేంద్ర నమస్తే మధుసూదన.సప్తాస్యాసన్నితి నమస్కారమ్. నమస్తే దేవదేవేశ నమస్తే గరుడధ్వజ, నమస్తే కమలాకాంత అనంతాయ నమోనమః.యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పం. అథ దోర ప్రార్థనా. అనంతాయ నమస్తుభ్యం సహస్రశిరసే నమః, నమోఽస్తు పద్మనాభాయ నాగానాం పతయే నమః. అనంతః కామదః శ్రీమాననంతో మే ప్రయచ్ఛతు, అనంతో దోరరూపేణ పుత్రపౌత్రాన్ ప్రవర్ధయేత్. ఇతి దోరకం.దోరకబంధనమంత్రః.అనంతసంసారమహాసముద్రమగ్నం సముభ్యుద్ధర వాసుదేవ, అనంతరూపే వినియోజయస్వ హ్యనంతసూత్రాయ నమో నమస్తే. ఇతి నత్వా. సంసారగహ్వరగుహాసు సుఖం విహర్తుం వాంఛంతి యే కురుకులోద్భవ శుద్ధ సత్త్వాః, సంపూజ్య చ త్రిభువనేశ మనంతదేవం బధ్నంతి దక్షిణకరే వరదోరకం తే. ఇతి దోరం బద్ధ్వా. నమస్సర్వహితానంత జగదానందకారక, జీర్ణదోర

మముం దేవ విసృజేఽహం త్వదాజ్ఞయా. జీర్ణదోరం విసర్జయేత్.అథ వాయనం. గృహాణేదం ద్విజశ్రేష్ఠ వాయనం దక్షిణాయుతం, త్వత్ప్రసాదాదహం దేవ ముచ్యతే కర్మబంధనాత్. ప్రతిగృహ్య ద్విజశ్రేష్ఠ అనంతఫలదాయక,సక్వాన్న ఫలసంయుక్తం దక్షిణాఘృతసంయుతం. అథ జీర్ణదోరకదానమంత్రః. అనంతః ప్రతిగృహ్ణాతి హ్యనంతో వై దదాతి చ, అనంతస్తారకోభాభ్యా మనంతాయ నమోనమః. ఇతి దద్యాత్. తతో యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్. ఉత్తరనీరాజనమ్. యస్య స్మృత్యా అనంతకృతపూజనేన శ్రీమదనంతః ప్రీయతాం. ఇతి పూజావిధిః.

అథానంతకథా

సూత ఉవాచ. పురా తు జాహ్నవీతీరే ధర్మో ధర్మపరాక్రమః, జరాసంధవధార్థాయ రాజసూయముపాక్రమత్. కృష్ణేన సహధర్మోఽసౌ భీమార్జునసమన్వితః, యజ్ఞశాలాం ప్రవిశ్యాతో మహేంద్రాలయసన్నిభామ్. యజ్ఞార్థం భూపతీన్సర్వాన్ సమానీయ ప్రయత్నతః,జ్ఞాతీనాకారయామాస తుల్యానపి సబంధుకాన్. గాంధారీతనయో రాజా ఏకదా నృపనందనః, దుర్యోధన ఇతి ఖ్యాతః సమాగత్యమఖాలయం. దృష్ట్వా దుర్యోధనస్తత్ర ప్రాంగణం జలసన్నిభం, ఊర్ధ్వం కృత్వా తు వస్త్రాణి తత్రాగచ్ఛ చ్ఛనైశ్శనైః.స్మితవక్త్రాశ్చ తాస్సర్వా ద్రౌపద్యాదివరాంగనాః, దుర్యోధనస్తతో గచ్ఛన్ జలమధ్యే పపాతహ. పునస్సర్వే నృపాశ్చైవ ఋషయశ్చ తపోధనాః, అపహాసం తదా చక్రుర్ద్రౌపద్యాది సులోచనాః. మహారాజాధిరాజోఽసౌ మహాక్రోధపరాయణః, వినివృత్య స్వకం స్థానం మాతులేనాన్వితోఽవసత్. తస్మిన్ కాలే తు శకునిః ప్రోవాచ మధురం వచః, ముంచ రాజన్ మహారోషం పురతః కార్యగౌరవాత్. ఝడిత్యుత్తిష్ఠ రాజేంద్ర సత్రాత్స్వసదనం ప్రతి, తథేత్యుక్త్వా మహారాజ స్సమాగత్య మఖాలయాత్. వినిర్గచ్ఛన్ మఖాత్సర్వే త్యక్త్వా యజ్ఞం స్వరాష్ట్రికం, రాజభిస్స సమాగత్య దుర్యోధనపురోగమాః. ఆనాయ్య పాండుతనయాన్ ధర్మభీమార్జునాన్వరాన్, ద్యూతారంభమథాకుర్వన్ తద్రాజ్యం ప్రాప్తుమిచ్ఛయా.ద్యూతేనైవజితాస్సర్వే పాండవాపీతకల్మషాః, తతోఽరణ్యాంతరే గత్వా వర్తంతే వనచారిణః. తతో వృత్తాంత

మాపన్నో భ్రాతృభిస్సహ పాండవః. సూత ఉవాచ. అరణ్యే వర్తమా
నాస్తే పాండవాదుఃఖకర్శితాః, కృష్ణం దృష్ట్వా మహాత్మానం ప్రణిపత్య
యథాక్రమం. యుధిష్ఠిరః. అహం దుఃఖీ చ సంజాతో భ్రాతృభిః పరి
వారితః, కథం ముక్తిర్భవేదాస్మాకమనన్తాద్దుఃఖసాగరాత్. కం దేవం
పూజయిష్యామి రాజ్యం కేనాప్నుయామహం, అథవా కిం వ్రతం
కృత్వా త్వత్ప్రసాదాద్భవేద్ధితం. శ్రీకృష్ణః. అనన్తవ్రతమస్త్యేక మ
ఘానశ్యమనుత్తమమ్, సర్వపాపహరం నృణాం స్త్రీణాంచైవ యుధి
ష్ఠిర. శుక్లపక్షే చతుర్దశ్యాం మాసి భాద్రపదే భవేత్, తస్యానుష్ఠా
నమాత్రేణ సర్వపాపంవ్యపోహతి. యుధిష్ఠిరః. కృష్ణకోఽయమనంతా
ఖ్యః ప్రోచ్యతే యస్త్వయా విభో, కింశాశేష అథాహోస్విదనన్తస్త
క్షకః స్మృతః. పరమాత్మాఽథవాఽనంత ఉతాహో బ్రహ్మ గీయతే,
క ఏషోఽనంతసంజ్ఞో వై తథ్యం మే బ్రూహి కేశవ. శ్రీకృష్ణః. అ
నంత ఇత్యహం పార్థ మమ రూపం నిబోధత, ఆదిత్యాదిగ్రహాత్మాసా
యః కాల ఇతి పఠ్యతే. కలా కాష్ఠా ముహూర్తాది దివారాత్రి శరీర
వాన్, పక్షమాసర్తువర్షాదియుగకాలవ్యవస్థయా. యోఽయం కాలో
మహాన్ ఖ్యాతః సోఽనంత ఇతి కీర్త్యతే, సోఽహంకృష్ణోఽవతీర్ణో
ఽత్ర భూభారోత్తారణాయ చ. దానవానాం వధార్థాయ వసుదేవకు
లోద్భవం, మాం విద్ధి సతతం పార్థ సాధూనాం పాలనాయ చ. అనా
దిమధ్యనిధనం కృష్ణం విష్ణుం హరిం శివం, వైకుంఠంభాస్కరం సో
మం సర్వవ్యాపినమీశ్వరం. ప్రత్యగ్రూపం మహాబాహో యోగిధ్యే
యమనుత్తమం, విశ్వరూపమనంతం చ యస్మిన్నింద్రాశ్చతుర్దశ. వస
వో ద్వాదశాదిత్యా రుద్రా ఏకాదశ స్మృతాః, సప్తర్షయస్సముద్రా
శ్చ పర్వతాస్సరితో ద్రుమాః. నక్షత్రాణిదిశో భూమిః పాతాళం భూర్భు
వాదికం, మా కురుష్వాత్ర సందేహం సోఽహం పార్థ న సంశయః.
యుధిష్ఠిరః. అనంతవ్రతమాహాత్మ్యం విధింవిధివిదాం వర, కిం పుణ్యం
కిం ఫలం చాస్య స్వానుష్ఠానవ్రతాం నృణాం. కేన చాదౌ పురా చీ
ర్ణం మర్త్యలోకే ప్రకాశితం, ఏవం సవిస్తరంబ్రూహి అనంతస్య
వ్రతం హరే. కృష్ణః. ఆసీత్పురా కృతయుగే సుమంతుర్నామ వై ద్వి
జః, వసిష్ఠగోత్రసంభూతాం సురూపాం చ భృగోస్సుతాం. దీక్షానా

మముం దేవ విసృజేఽహం త్వదాజ్ఞయా. జీర్ణదోరం విసర్జయేత్.అథ వాయనం. గృహాణేదం ద్విజశ్రేష్ఠ వాయనం దక్షిణాయుతం, త్వత్ప్రసాదాద్వ్రతీ దేవ ముచ్యతే కర్మబంధనాత్. ప్రతిగృహ్య ద్విజశ్రేష్ఠ అనంతఫలదాయక,సక్వాన్న ఫలసంయుక్తం దక్షిణాఘృతసంయుతం. అథ జీర్ణదోరకదానమంత్రః. అనంతః ప్రతిగృహ్ణాతి హ్యనంతో వై దదాతి చ, అనంతస్తారకోభాభ్యా మనంతాయ నమోనమః. ఇతి దద్యాత్. తతో యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్. ఉత్తరనీరాజనమ్. యస్య స్మృత్యా అనంతకృతపూజనేన శ్రీమదనంతః ప్రీయతాం. ఇతి పూజావిధిః.

అథానంతకథా

సూత ఉవాచ. పురా తు జాహ్నవీతీరే ధర్మో ధర్మపరాక్రమః, జరాసంధవధార్థాయ రాజసూయముపాక్రమత్. కృష్ణేన సహధర్మోఽసౌ భీమార్జునసమన్వితః, యజ్ఞశాలాం ప్రవిశ్యాతో మహేంద్రాలయసన్నిభామ్. యజ్ఞార్థం భూపతీన్సర్వాన్ సమానీయప్రయత్నతః,జ్ఞాతీనాకారయామాస తుల్యానపి సబంధుకాన్. గాంధారీతనయో రాజా ఏకదా నృపనందనః, దుర్యోధన ఇతి ఖ్యాతః సమాగత్యమఖాలయం. దృష్ట్వా దుర్యోధన స్తత్ర ప్రాంగణం జలసన్నిభం, ఊర్ధ్వం కృత్వా తు వస్త్రాణి తత్రాగచ్ఛ చ్ఛనైశ్శనైః.స్మితవక్త్రాశ్చ తాస్సర్వా ద్రౌపద్యాదివరాంగనాః, దుర్యోధన స్తతో గచ్ఛన్ జలమధ్యే పపాతవై. పునస్సర్వే నృపాశ్చైవ ఋషయశ్చ తపోధనాః, అపహాసం తదా చక్రుర్ద్రౌపద్యాది సులోచనాః. మహారాజాధిరాజోఽసౌ మహాక్రోధపరాయణః, వినివృత్య స్వకం స్థానం మాతులేనాన్వితోఽవసత్. తస్మిన్ కాలే తు శకునిః ప్రోవాచ మధురం వచః, ముంచ రాజన్ మహారోషం పురతః కార్యగౌరవాత్. ఝుడిత్యుత్తిష్ఠ రాజేంద్ర సత్రాత్సవసదనం ప్రతి, తథే త్యుక్త్వా మహారాజ స్సమాగత్య మఖాలయాత్. వినిర్గచ్ఛన్ మఖాత్సర్వే త్యక్త్వా యజ్ఞం స్వరాష్ట్రికం, రాజభిస్స సమాగత్య దుర్యోధనపురోగమాః. ఆనాయ్య పాండుతనయాన్ ధర్మభీమార్జునాన్వరాన్, ద్యూతారంభమథాకుర్వన్ తద్రాజ్యం ప్రాప్తుమిచ్ఛయా.ద్యూతేనైవజితాస్సర్వే పాండవాపీతకల్మషాః, తతోఽరణ్యాంతరే గత్వా వర్తంతే వనచారిణః. తతో వృత్తాంత

మాపన్నో భ్రాతృభిస్సహ పాండవః. సూత ఉవాచ. అరణ్యే వర్తమా
నాస్తే పాండవాదుఃఖకర్శితాః, కృష్ణం దృష్ట్వా మహాత్మానం ప్రణిపత్య
యథాక్రమం. యుధిష్ఠిరః. అహం దుఃఖీ చ సంజాతో భ్రాతృభిః పరి
వారితః, కథం ముక్తిర్భవేదాస్మాకమనన్తాద్దుఃఖసాగరాత్. కం దేవం
పూజయిష్యామి రాజ్యం కేనాప్నుయామహం, అథవా కిం వ్రతం
కృత్వా త్వత్ప్రసాదాద్భవేద్ధితం. శ్రీకృష్ణః. అనన్తవ్రతమస్త్యేక మ
థావశ్యమనుత్తమమ్, సర్వపాపహరం నృణాం స్త్రీణాంచైవ యుధి
ష్ఠిర. శుక్లపక్షే చతుర్దశ్యాం మాసి భాద్రపదే భవేత్, తస్యానుష్ఠా
నమాత్రేణ సర్వపాపంవ్యపోహతి. యుధిష్ఠిరః. కృష్ణకోఽయమనంతా
ఖ్యః ప్రోచ్యతే యస్త్వయా విభో, కింవా శేష అథాహోస్విదనన్తస్త
క్షకః స్మృతః. పరమాత్మాఽథవాఽనంత ఉతాహో బ్రహ్మ గీయతే,
క ఏషోఽనంతసంజ్ఞో వై తథ్యం మే బ్రూహి కేశవ. శ్రీకృష్ణః. అ
నంత ఇత్యహం పార్థ మమ రూపం నిబోధత, ఆదిత్యాదిగ్రహాత్మాసా
యః కాల ఇతి పఠ్యతే. కలా కాష్ఠా ముహూర్తాది దివారాత్రి శరీర
వాన్, పక్షమాసర్తువర్షాదియుగకాలవ్యవస్థయా. యోఽయం కాలో
మహాన్ ఖ్యాతః సోఽనంత ఇతి కీర్త్యతే, సోఽహంకృష్ణోఽవతీర్ణో
ఽత్ర భూభారోత్తారణాయ చ. దానవానాం వధార్థాయ వసుదేవకు
లోద్భవం, మాం విద్ధి సతతం పార్థ సాధూనాం పాలనాయ చ. అనా
దిమధ్యనిధనం కృష్ణం విష్ణుం హరిం శివం, వైకుంఠంభాస్కరం సో
మం సర్వవ్యాపినమీశ్వరం. ప్రత్యగ్రూపం మహాబాహో యోగిధ్యే
యమనుత్తమం, విశ్వరూపమనంతం చ యస్మిన్నింద్రాశ్చతుర్దశ. వస
వో ద్వాదశాదిత్యా రుద్రా ఏకాదశ స్మృతాః, సప్తర్షయస్సముద్రా
శ్చ పర్వతాస్సరితో ద్రుమాః. నక్షత్రాణిదిశోభూమిః పాతాళం భూర్భు
వాదికం, మా కురుష్వాత్ర సందేహం సోఽహం పార్థ న సంశయః.
యుధిష్ఠిరః. అనంతవ్రతమాహాత్మ్యం విధింవిధివిదాం వర, కిం పుణ్యం
కిం ఫలం చాస్య స్వానుష్ఠానవ్రతాం నృణాం. కేన చాదౌ పురా చీ
ర్ణం మర్త్యలోకే ప్రకాశితం, ఏవం సవిస్తరంబ్రూహి అనంతస్య
వ్రతం హరే. కృష్ణః. ఆసీత్పురా కృతయుగే సుమంతుర్నామ వై ద్వి
జః, వసిష్ఠగోత్రసంభూతాం సురూపాం చ భృగోస్సుతాం. దీక్షానా

మ్నాం చోపయేమే వేదోక్తవిధినానృప, తస్యాఃకాలేన సంజాతా దుహితాఽనంతలక్షణా. శీలానామ్నా సుశీలా సా న్యవృధే పితృవే శ్మని, మాతా చ తస్యాః కాలేన జ్వరదాహేన పీడితా. వినష్టా సా నదీతోయే యయౌ స్వర్గం పతివ్రతా, సుమంతు స్తు తతోఽన్యాం నై ధర్మనున్నసుతాం పునః. ఉపయేమే స నై కన్యాందుశ్శీలాం నా ను నాపతః, దుశ్శీలాం కర్కశాం చండీం నిత్యంకలహకారిణీం. సాపి శీలా పితుర్గేహే గృహార్చనపరా బభౌ, కుడ్యస్తంభబహిర్ద్వారగేహ ళీతోరణాదిషు. వర్ణకై శ్చిత్రమకరో న్నీలపీతైః సితాసితైః, స్వ స్తికై శ్శంఖపద్మైశ్చ అర్చయంతీ పునః పునః. తతః కాలేబహుగతే రోహిణీ నక్షవర్తినీ, ఏవం సా వర్ధతే శీలా పితృవేశ్మని యుక్తితః. తాం దృ ష్ట్వా చింతయామాస వరానసుగుణాన్ భువి, తస్మై దేయా మయా కన్యా విచార్యేతి సుదుఃఖితః. ఏతస్మిన్నేవ కాలే తుముని ర్వేదవిదాం వరః, కన్యార్థీ చాగతః శ్రీమాన్ కౌండిన్యో మునిసత్తమః. ఉవాచ రూపసంపన్నాం త్వదీయాం తనయాం వృణే, పితా దదాద్విజేంద్రా య కౌండిన్యాయ శుభే దినే. గృహ్యోక్తవిధినా పార్థవివాహమకరో త్తదా, మంగళాచారనిర్ఘోషం తత్రం కుర్వంతి యోషితః. బ్రాహ్మ ణాస్స్వస్తివచనం జనఘోషం చ వందినః, నిర్వర్త్యోద్వాహికంస ర్వం ప్రోక్తవాక్ కర్కశాం ద్విజః. సుమంతుః. కించిద్దాయాదికందే యం జామాతుః పారితోషికం, తచ్ఛ్రుత్వా కర్కశా క్రుద్ధా ప్రో త్సార్య గృహమండనం. పేటికే సుస్థిరం బద్ధ్వా గృహం భో గమ్య తా మితి, ఉవాచ విత్తం నై వాస్తి గృహే పశ్య యది స్థితం. తచ్ఛ్రుత్వా విమనాః పార్థ సంయతాత్మా మునిస్తదా, భోజ్యావశిష్టచూర్ణేన పాథే యం నై చకార సః. కౌండిన్యోఽపి వివాహ్యానాం పథి గచ్ఛన్ శ నై శ్శనైః, శీలాం సుమంతో రాదాయ నవోఢాం గోరథే నహి. దద ర్శయమునాం పుణ్యాం తాముత్తీర్య తటే రథం, సంస్థాప్యావశ్యకం కర్తుం సతశ్శిష్యా న్నియుజ్య నై. మధ్యాహ్నే భోజ్యవేళాయాం సము త్తీర్య సరిత్తటే, దదర్శ శీలా సా స్త్రీణాం సమూహం రక్తవాససాం, చతుర్దశ్యా మర్చయంతం భక్త్యా దేవం జనార్దనం, ఉపగమ్య శనై శ్శీ లా పప్రచ్ఛ స్త్రీకదంబకం. ఆర్యాః కిమేతన్మే బ్రూత కిన్నామవ్రత

మీదృశం. తాఊచుర్యోషితస్తాం తు శీలాం శీలవిభూషణాం, అనంతవ్రతమేతద్ధి వ్రతేఽనంతస్తు పూజ్యతే. సాఽబ్రవీదహమప్యేతత్ కరిష్యే వ్రతముత్తమం, విధానం కీదృశం తత్ర కిం దానం కోఽత్ర పూజ్యతే. స్త్రియ ఊచుః. శీలే సదన్నప్రస్థస్య పున్నామ్నా సంస్కృతస్య చ, అర్ధం విప్రాయ దాతవ్య మర్ధ మాత్మని భోజనం. శక్త్యా చ దక్షిణాం దద్యాద్విత్తశాఠ్యవివర్జితః, కర్తవ్యం యత్సరిత్తీరే కథాంశ్రుత్వా హరేరిమాం. శేషం కుశమయం కృత్వా వంశపాత్రే నిధాయ చ, స్నాత్వాఽనంతం సమభ్యర్చ్య మండలే గంధదీపకైః. పుష్పైర్ధూపైశ్చ నైవేద్యైర్నానాపక్వాన్నసంయుతైః, తస్యాగ్రతో దృఢం సూత్రం కుంకుమాక్తం సుదోరకం. చతుర్దశగ్రంథియుత మేవం కరతలేన్యసేత్. అనంతసంసారమహాసముద్రే మగ్నం సమభ్యుద్ధర వాసుదేవ, అనంతరూపోఽసి నియోజయస్వ హ్యనంతసూత్రాయ నమోనమస్తే. అనంతంచ కరే బధ్వా భోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః, ధ్యాత్వా, నారాయణం తా నదనంతం విశ్వరూపిణం. భుక్త్వా చాంతే వ్రజేద్వేశ్మ భద్రేప్రోక్తం వ్రతం తవ. శ్రీకృష్ణః. ఏవమాకర్ణ్య రాజేంద్ర ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా, సాఽపి చక్రే వ్రతం శీలా కరే బధ్వా సుదోరకం. చతుర్దశగ్రంథియుతం వామే బాహౌ యథోదితం, పాథేయమర్ధం విప్రాయ దత్వా భుక్త్వా స్వయం తతః. పురం జగామసంహృష్టా గోరథేన స్వకం గృహం, భర్త్రా సహైవ శనకైః ప్రత్యయ స్తత్క్షణాదభూత్. తేనానంతవ్రతేనాస్య బభౌ గోధనసంకులం, గృహాశ్రమం శ్రియా జుష్టం ధనధాన్యసమన్వితం. ఆకులం వ్యాకులం రమ్యం సర్వత్రాతిథిపూజనైః, సాపి మాణిక్యకాంచీభిర్ముక్తాహారై ర్విభూషితా. దివ్యస్రగ్వస్త్రసంఛన్నా సావిత్రీప్రతిమాఽభవత్, విచచార గృహే భర్తుస్సమీపేతు సురూపిణీ. కదాచిదుపవిష్టాయా దృష్టో బద్ధస్సుదోరకః, శీలాయా హస్తమూలే తు భర్త్రా తస్యా ద్విజన్మనా. కిమిదం దోరకంశీలే మమవశ్యాయ కల్పితమ్, ధృతం తు దోరకం త్వేతత్కిమర్థం బ్రూహి తత్త్వతః. శీలా. యస్య ప్రసాదాత్సకలా ధనధాన్యాదిసంపదః, లభ్యంతే మానవైశ్చాపి సోఽనంతోఽయం మయా ధృతః, శీలాయాస్తు వచః శ్రుత్వా భర్త్రా తేన ద్విజన్మనా, కిమిదం దోరకం శీలే మమవశ్యాయ

కల్పితం. శ్రీమదాంధేన విప్రేణసాక్షేపం త్రుటిత స్తదా, కోఽనంత ఇతి
మూఢేన జల్పతా పాపకారిణా. క్షిప్తో జ్వాలాకులే వహ్నౌ హాహాకృ
త్వా ప్రధావతీ, శీలా గృహీత్వా తత్సూత్రం క్షీరమధ్యే సమాక్షి
పత్. తేనకర్మవిపాకేన సా శ్రీస్తస్య క్షయం గతా, గోధనం తస్కరై
ర్నీతం గృహం దగ్ధం ధనం గతం.యద్య దేవాగతం గేహే తత్తథైవపు
నర్గతం, స్వజనైః కలహో నిత్యం బంధుభిస్తాడనం తథా. అనంతా
క్షేపదోషేణ దారిద్ర్యం పతితం గృహే, న కశ్చిద్వదతే లోకే తేన
సార్థం యుధిష్ఠిర. శరీరేణాతిసంతప్తో మనసాఽప్యతిదుఃఖితః, నిర్వేదం
పరమం ప్రాప్తః కౌండిన్యః ప్రాహ తాం ప్రియాం. కౌండిన్యఉవాచ.
శీలే మమేదముత్పన్నం సహసా శోకకారణం, యేనాతిదుఃఖదోఽస్మా
కం జాతస్సర్వధనక్షయః. స్వజనైః కలహో గేహే న కశ్చిన్మాం ప్ర
భాషతే, శరీరే నిత్యసంతాపః ఖేదశ్చేతసి దారుణః. జానాసి దుర్నయః
కోఽత్ర కిం కృత్వా సుకృతం భవేత్, ప్రత్యువాచాథ తం శీలానుశీ
లా శీలమండనా. ప్రాప్తానంతకృతాక్షేప పాపసంభవజం ఫలం, దుస్స
హం యన్మహాభాగ తచ్ఛాంతౌ యత్నమాచర. ఏవముక్తస్స దేవర్షిర్జ
గామ మనసా హరిం, నిర్వేదం నిర్జగామాథ కౌండిన్యః ప్రయయౌ వ
నం. తపసే కృతసంకల్పో వాయుభక్షో ద్విజోత్తమః, ధ్యాయన్న
నంతం మనసా క్వ ద్రక్ష్యామి చ తద్విభుం. యస్యం ప్రసాదాత్సంజాతం
మాక్షేపాన్నిధనం గతం,ధనాదికం మమాతీవసుఖదుఃఖ ప్రదాయకం.
ఏవం సంచింతయన్సోఽథ బభ్రామ విజనేవనే,తత్రాపశ్యన్మహాభూతం
పుష్పితం ఫలితం ద్రుమం.వర్జితం పక్షిసంఘాతైః కీటకోటీసమావృతం,
తమపృచ్ఛ ద్విజోఽనంతః క్వచిద్దృష్టో మహాంస్త్వయా. బ్రూహి
సౌమ్య మమాతీవ దుఃఖం చేతసి వర్తతే, సోఽబ్రవీద్భద్ర నానన్తః
క్వచిద్దృష్టో మయా ద్విజ.ఏవం నిరాకృతస్తేనసంజగామాథ దుఃఖితః,
క్వ ద్రక్ష్యామీతి గచ్ఛన్స గాం దదర్శ సవత్సకాం. వనమధ్యే ప్రధా
వన్తీమితశ్చేతశ్చ పాండవ,సోఽబ్రవీద్ధేనుకే బ్రూహి యద్యనన్తస్త్వ
యేక్షితః.గౌరువాచాథ కౌండిన్యం నానంతం వేద్మ్యహం ద్విజ,తతో
వ్రజన్ దదర్శాగ్రే వృషభం శాద్వలే స్థితం.దృష్ట్వా పప్రచ్ఛ గోస్వా
మి న్ననన్తోవీక్షిత స్త్వయా, వృషభస్తమువాచేదం నానన్తో వీక్షితో

మయా. తతో వ్రజన్ దదర్శాగ్రే రమ్యాం పుష్కరిణీద్వయం, అన్యోన్యజలకల్లోలై ర్వీచీపర్యంతసంగమమ్. ఛన్నం కమలకల్హారైః కుముదోత్పలమణ్డితమ్, సేవితం భ్రమరైర్హంసైశ్చక్రకారండవైర్బకైః. తే చాపృచ్ఛద్ద్విజోఽనంతో యువాభ్యాం కిము వీక్షితః, తే ప్రత్యూచతురావాభ్యాం నానంతో వీక్షితః క్వచిత్. తథోచతుః ఖరశ్చైవ కుంజరశ్చయుధిష్ఠిర, ఏవం స పృచ్ఛన్ సర్వాంశ్చ తత్రైవ నిపసాద హ. కౌండిన్యో విహ్వలీభూతో నిరాశో జీవితే నృప, దీర్ఘముష్ణం చ నిశ్వస్య పపాత భువిభారత. ప్రాప్య సజ్ఞామనంతేతి జపన్నుత్థాయ స ద్విజః, మానం త్యక్ష్యామ్యహం ప్రాణానితి సంకల్ప్య చేతసి. ఉపాయాద్బధ్యమృతేఽస్మిన్నవద్భరతసత్తమ, కృపయాఽనంతదేవోఽపి ప్రత్యక్షస్సమజాయత. వృద్ధబ్రాహ్మణరూపేణ ఇత ఏహీత్యువాచ తమ్, ప్రగృహ్య దక్షిణే పాణౌ గుహాయాం ప్రవివేశ చ. స్వాం పురీం దర్శయామాస దివ్యనారీనరైర్యుతామ్, యస్యాం నివిష్టమాత్మానం దివ్యసింహాసనే శుభే. పార్శ్వస్థం శంఖచక్రాబ్జగదాగరుడశోభితమ్, దర్శయామాస విప్రాయ విశ్వరూపమనంతకమ్. విభూతిభేదైశ్చానంతైరనంతరమిదం జగత్, కౌస్తుభేనవిరాజన్తం వనమాలావిభూషితం. తం దృష్ట్వా తాదృశం రూపమనస్తమపరాజితం, వంద్యమానో జగాదోచ్చైర్జయశబ్దపురస్సరం. పాపోఽహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవః, త్రాహి మాం పుండరీకాక్ష సర్వపాపహరో భవ. తచ్ఛ్రుత్వాఽనంతదేవేశః ప్రాహ సుస్నిగ్ధయా గిరా, మాభైషీస్త్వం బ్రూహి విప్ర యత్తే మనసి వర్తతే. కౌండిన్యః. మయా ప్రాగవలిప్తేన త్రుటితోఽనంతదోరకః, తేన పాపవిపాకేన భూతిర్మే ప్రలయం గతా. స్వజనైః కలహో గేహే న కశ్చిన్మాం ప్రభాషతే, నిర్వేదాద్భ్రమతోఽరణ్యే తవ దర్శనకాంక్షయా. కృపయా దేవదేవేశ త్వయాత్మా సంప్రదర్శితః, తస్య పాపస్య మే శాన్తిం కారుణ్యాద్వక్తుమర్హసి. శ్రీకృష్ణః. తచ్ఛ్రుత్వాఽనంతదేవేశ ఉవాచ ద్విజసత్తమం, భక్త్యా సన్తోషితో దేవః కిం న దద్యాద్యుధిష్ఠిర. అనంత ఉవాచ. స్వగృహం గచ్ఛ కౌండిన్య మావిలంబం కురు ద్విజ, చరానన్తవ్రతం భక్త్యా నవవర్షాణి పంచచ. సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా ప్రాప్స్యసే సిద్ధిముత్తమామ్, పుత్రాన్ పౌత్రాన్సముత్పాద్య భుక్త్వాభోగాన్యథేప్సితాన్. అంతే మత్స్మరణం ప్రాప్య

మాముపేష్యస్యసంశయః, అన్యచ్చ తే వరం దద్మి సర్వలోకోపకార
కమ్.ఇదమాఖ్యానకవరం శ్రుత్వా స త్తవ్రతాదికం,కరిష్యతి నరో య
స్తు కుర్వన్ వ్రతమిదం శుభమ్.సోఽచిరాత్పాపనిర్ముక్తః ప్రాప్నోతి పర
మాం గతిం, గచ్ఛవిప్రగృహం శీఘ్రం యథా యేనాగతో హ్యసి.
కౌండిన్యః. స్వామిన్ పృచ్ఛామి మే బ్రూహి కించిత్కౌతూహలం మ
యా, అరణ్యే భ్రమతా దృష్టం తత్వదస్వ జగద్గురో. యశ్చూతవృక్ష
క స్తత్ర కా గౌః కో వృషభస్స్మృతః, కమలోత్పలకల్హారైః శోభితం
సుమనోహరమ్. మయా దృష్టం మహారణ్యే కిం తత్పుష్కరిణీద్వయం,
కః ఖరః కుంజరః కో వా కోఽసౌ వృద్ధో ద్విజోత్తమః. అనంతః. స
చూతవృక్షో విప్రోఽసౌ విద్యావేదవిశారదః, విద్యా న దత్తా శిష్యే
భ్య స్తేనాసౌ తరుతాం గతః. యా గౌర్వసుంధరా దృష్టా పూర్వం
సా బీజహారిణీ, వృషో ధర్మ క్రియా దృష్ట స్తూష్ణీం శాడ్వలమాస్థితః.
ధర్మాధర్మవ్యవస్థానం తచ్చ పుష్కరిణీద్వయం, బ్రాహ్మణ్యౌ కేచిదప్యా
స్తాం భగిన్యౌ తే పరస్పరమ్. ధర్మాధర్మాది యత్కించి త్సన్ని వేదయ
తో మిథః, విప్రాయ వేదవిదుషే న దత్తం దుర్బలాయ వై. భిక్షా ద
త్తా నచార్థిభ్య స్తేన పాపేనకర్మణా, వీచీకల్లోలమాలాభి ర్గచ్ఛత స్తేపర
స్పరమ్. ఖరః క్రోధ స్తథా దృష్టః కుంజరో మద ఉచ్యతే, బ్రాహ్మణో
ఽసావనంతోఽహం గుహాసంసారగహ్వరమ్. ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశ
స్తత్రైవాంతరధీయత, స్వప్నప్రాయం తతో దృష్ట్వా తతస్స్వగృహ
మాగతః. కృత్వాఽనంతవ్రతం సమ్యజ్నవవర్షాణి పంచ చ, భుక్త్వా
సర్వమనంతేన యథోక్తం పాండునందన. అంతే చ స్మరణం ప్రాప్య గ
తోఽనంతపురం ద్విజః, తథా త్వమపి రాజర్షే కథాం శృణ్వన్ వ్ర
తంకురు. ప్రాప్స్యసే చింతితం సర్వమనంతస్య వచో యథా, యద్వచ్చ
తుర్దశే వర్షే ఫలం ప్రాప్తం ద్విజన్మనా.ఏకవర్షే తదాప్నోతి శ్రుత్వోపా
ఖ్యానకవ్రతం,ఏత త్తే కథితం భూప వ్రతానాముత్తమవ్రతమ్. యచ్ఛ్రు
త్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః, యేఽపిశృణ్వంతి స
తతం పఠ్యమానం పఠంతి యే. తేఽపి పాపవినిర్ముక్తాస్స్యంతి చ హ
రేః పదమ్. సంసారగహ్వరగుహాసు సుఖం విహర్తుం వాంఛంతి యే కురు
కులోద్భవ శుద్ధసత్త్వాః, సంపూజ్య చ త్రిభువనేశ మనంతదేవం
బధ్నంతి దక్షిణకరే వరదోరకం తే. ఇత్యనంతవ్రతకథా సమాప్తా.

అథానంతవ్రతోద్యాపనమ్.

యుధిష్ఠిరః. త్వత్ప్రసాదాచ్ఛ్రుతం కృష్ణ మయానంతవ్రతం శుభం, ఇదానీం బ్రూహి మేఽనంతవ్రతోద్యాపనముత్తమమ్. శ్రీకృష్ణః. శృణు పాండవ వక్ష్యామి వ్రతోద్యాపనముత్తమమ్, కృతేన సఫలం పార్థ వ్రతం భవతి నిశ్చితమ్. ఆదౌ మధ్యే తథాచాన్తే వ్రతస్యోద్యాపనం భవేత్, యది విత్తస్య చిత్తస్య సంపత్తిశ్శుభకాలతా. తథాచోద్యాపనం కుర్యాచ్ఛుభలగ్నే శుభే దినే, చతుర్దశసు వర్షేషు ముఖ్యముద్యాపనవ్రతమ్. కాయశుద్ధత్రయోదశ్యాం బ్రహ్మచారీ వ్రతీ తతః, ఏకభక్తేన నియమం కృత్వా భక్తిసమన్వితః. తతః ప్రాతశ్చతుర్దశ్యాం స్నాత్వా తీర్థే శుభే శుచిః, సంకల్పయేద్రమాకాంతం దేశకాలావనుస్మరన్. తతో నద్యాం దేవఖాతే తీర్థే ప్రస్రవణే తథా, సర్వౌషధైస్సర్వగంధైస్తిలకల్కైరథామలైః. వేదోక్తవిధినా స్నాయాత్సంతర్ప్య పితృదేవతాః, తతో గృహం సమాగత్య వేదీం కృత్వా సుశోభనామ్. తన్మధ్యే హ్యుపవేశ్యాథ దేశకాలా స్మరేత్తతః, గణేశం పూజయిత్వాఽథ పుణ్యాహం వాచయేద్ద్విజః. ఆచార్యం చ సపత్నీకం వరయేద్వేదపారగం, బ్రాహ్మణం చ సదస్యం చ ఋత్విజశ్చ చతుర్దశ. సర్వాన్ వస్త్రైరలంకారైర్జలపాత్రాదినాఽర్చయేత్, తైర్లేఖయేన్మండలకం పంచవర్ణైస్సుశోభనైః. విరచ్య సర్వతోభద్రం మంటపాంతస్తుమధ్యగమ్, బ్రహ్మాదిదేవతాస్తస్మిన్నావాహ్యాపి చ పూజయేత్. తన్మధ్యే పంకజే ధాన్యం యథాశక్తి క్షిపేత్తతః, సౌవర్ణం రాజతం వాపి తామ్రజం వాపి మృణ్మయమ్. తస్యోపరి న్యసేత్కుంభమవ్రణం సునవం దృఢమ్, తస్మిన్ జలం గంధపుష్పం ఫలపల్లవమృత్తికాః. క్షిప్త్వా రత్నం హిరణ్యం చ వస్త్రయుగ్మేన వేష్టయేత్, సౌవర్ణం రాజతం తామ్రంమృణ్మయం వంశజం తథా. పాత్రం తదుపరి న్యస్య వసనం పట్టతూలజమ్, లిఖేదష్టదళం తత్ర చందనేన సుగంధినా. పద్మం విరచ్య తన్మధ్యేఽనంతమూర్తిం నిధాయ చ, పలేన వా తదర్ధేన మాషకేనాపి వా కృతామ్. సౌవర్ణీం రమయా యుక్తాం శంఖచక్రగదాబ్జకాం, ఆవాహనాదిశాస్త్రోక్తం పూజయేత్సుసమాహితః. పంచామృతేన స్నపయేత్తతశ్చ వసనద్వయమ్, పట్టతూలాదికం పీతమర్పయిత్వార్చయేద్వ్రతీ. పుష్పధూపైస్తథా దీపైర్నైవేద్యైశ్చ ప్రపూజయేత్, పునః పుష్పాణి

సంగృహ్య పూజయేన్నామభిః క్రమాత్. అనన్తాయ నమః పాదౌ గుల్ఫౌ సంకర్షణాయ చ, కాలాత్మనే జానునీ చ జఘనే విశ్వరూపిణే. కటిం వై విశ్వరూపాయ మేఢ్రం వై విశ్వసాక్షిణే, నాభిం తు పద్మనాభాయ హృదయం పరమాత్మనే. కంఠం శ్రీకంఠనాథాయ బాహూ సర్వాస్త్రధారిణే, ముఖం తు వాచస్పతయే చక్షుషీ కపిలాయ చ. లలాటే కేశవాయేతి శిరస్సర్వాత్మనే తథా, నమః పాదౌ పూజయామీత్యేవమాది ప్రపూజయేత్. ఏవం సంపూజ్య విధినా రాత్రౌ జాగరణం చరేత్, గీతవాదిత్రనృత్త్యాది పురాణశ్రవణాన్వితమ్. ప్రతియామం ప్రకుర్వీత పూజాం గన్ధాదినా హరేః, నానాఫలాని భక్ష్యాణి స్వాదూని చ నివేదయేత్. తతః ప్రభాతసమయే స్నాత్వా చార్యాదిభిస్సహ, అనంతం పూజయేత్ ప్రాగ్వ జ్జుహుయాచ్చ యథావిధి.కుండే వా స్థండిలే కుర్యా దగ్నిస్థాపనపూర్వకమ్. ఆజ్యభాగాంతమాచార్యః స్వగృహ్యోక్తవిధానతః. తతో శ్వత్థసమిద్భిస్తదభావేఽన్యాభి రేవ వా. దుగ్ధమధ్వాజ్యదధిభిస్తిలై ర్వా పాయసేన చ. ఆజ్యేన చ ప్రతిద్రవ్యమష్టోత్తరసహస్రకం, అష్టోత్తరశతంవాష్టావింశతిం జుహుయాత్ క్రమాత్. అతో దేవేతి మంత్రేణ స్త్రీణాం వై నామమంత్రతః, ప్రణవాదిచతుర్థ్యంతం నమోంతానంతనామతః. నామమంత్రైశ్చ జుహుయాచ్చతుర్దశభిరాదరాత్, పురుషసూక్తేనజుహుయా దతో దేవేతి వాపునః. శతమష్టోత్తరం యావత్ప్రత్యేకం జుహుయాద్గురుః, చరుహోమస్తథా కార్యో మంత్రై రేతైర్విచక్షణైః. ఏతైరుత్విగ్భిర్వక్ష్యమాణమంత్రైర్జుహుయాచ్చరుణా తథా. ఓం అనంతాయ స్వాహా ఓం కాలాయ. ఓం అహోరాత్రాయ. ఓం అర్ధమాసాయ. ఓం అయనాయ. ఓం ఋతుభ్యః, ఓం పరివత్సరాయ. ఓం కపిలాయ. ఓం శేషాయ. ఓం కాలాత్మనే. ఓం ఉషసే. ఓం కాష్ఠాయై ఓం ముహూర్తాయ. ఓం శేషాయ. ఓం భూరగ్నయేచ పృథివ్యై మహతే చ స్వాహా. ఓం భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ స్వాహా. ఓం సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా. ఓం భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా. ఆజ్యతిలైః స్విష్టకృతం ప్రజాపతిభ్యో జుహుయాత్. సమిదాదిభిరేవం చ ప్రత్యేకం జుహుయాత్క్రమాత్, ఏవం స్విష్టకృదా

దీనిపూర్ణపాత్రాంతమాచరేత్. జపేత్పురుషసూక్తం తుస్మృత్వాఽనంతం సురోత్తమం, పూర్ణాహుతిం చ జుహుయాద్ధోమాన్తేనిశ్వ మిత్యృచా. హోమశేషం సమాప్యాథ కృత్వా త్యాగ్రియుష మేవ చ, తతో నై లోకపాలాంశ్చ గ్రహాన్సూజ్య యథాక్రమమ్. గీతవాదిత్రనినదైర్దత్వా పూర్ణాహుతిం ప్రతీ. కేషాంచిన్మతే రాత్రౌ హోమః. పూజయిత్వా హరిం దేవ మాచార్యం పూజయేత్తతః, పరిపూజ్య సపత్నీకం వస్త్రాలంకారభూషణైః. వస్త్రాలంకారభూషాద్యై స్తతో ధేనుం సమర్చయేత్, పయస్వినీం సుశీలాం చ వస్త్రాలంకారభూషణామ్. స్వర్ణశృంగీం రౌప్యఖురీం తామ్రపృష్ఠీం సుశోభనాం, కాంస్యదోహాం రక్తపుచ్ఛాం నిష్కకంఠీం సవత్సకామ్. సురభిర్వైష్ణవీ మాతా నిత్యం విష్ణుపదేస్థితా, గ్రాసం గృహాణ మద్దత్తం గౌర్మాతస్త్రాతుమర్హసి. గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ, యస్మాత్తస్మాచ్ఛుభం మే స్యాదిహ లోకే పరత్ర చ. గావో మే పురతస్సన్తు గావో మే సంతుపృష్ఠతః, గావో మే హృదయే సంతు గవాం మధ్యే వసామ్యహమ్. మంత్రేణానేన పరిపూజ్య స్వాచార్యాయ నివేదయేత్, గోదానస్య నిధానార్థం దద్యాత్సస్వర్ణం యథావిధి. అనంతం పరివారం చ బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్, ఋత్విజఃపూజయిత్వాఽథ తేభ్యో దద్యాచ్చ దక్షిణామ్. చతుర్దశైవ కుంభాంశ్చ పక్వాన్నపరిపూరితాన్, వస్త్రోపవీతే దద్యాచ్చ అనంతః ప్రియతా మితి. ఆచార్యాదీన్ భోజయిత్వా పూర్ణతాం వాచయేత్తతః, అథానంతం విసృజ్యాపి గృహ్ణీయాదాశిష స్తతః. భక్తియుక్తో నమస్కృత్య బ్రాహ్మణానాం క్షమాపయేత్, తతో హృష్టో బంధుయుతో భుంజీయాత్సుసమాహితః. ఏవం కృతేఽనంతఫలం దాతానంతాల్లభేన్నృణామ్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే అనంతవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

దోరే నష్టే కర్తవ్యమ్.

అథ నష్టదోరకవిధిః. అనంతవ్రతమాహాత్మ్యం కృత్స్నం కృష్ణత్వయోదితం, భగవన్ దోరరూపేణ భాగ్యదోఽసి మహాత్మనాం. దోరం ప్రమాదతో నష్టం యది స్యాద్ద్విదితం జనైః, తదా కిం కరణీయం స్యాద్వ్రతం త్రైలోక్యపావనం, శ్రీకృష్ణః. దోరే నష్టే మహాన్ దోషః ప్రభవేదప్రతినామిహ, తస్మాత్తద్దోషనాశార్థం ప్రాయశ్చిత్తం వి

ధీయతే. గురుం ప్రదక్షిణీకృత్య సోపహారస్సమాహితః, విజ్ఞాప్య దోర
నాశం చ కృత్వా దోరం వ్రతీ తతః. హవ్యవాహం ప్రతిష్ఠాప్య తస్మిన్
ధ్యాత్వా హరిం పరం, ఆజ్యమగ్నావధిశ్రిత్య దద్యాద్విప్రాయ చాసనం.
అష్టోత్తరశతం హుత్వా మూలమంత్రేణ వైష్ణవం, నామమంత్రేణ
తత్కృత్వా ద్వాదశాక్షరసంమితమ్. కేశవాదిసకృద్ధుత్వా ప్రాయశ్చి
త్తం తు శక్తితః, పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా హోమశేషం సమా
పయేత్. వ్రతచ్ఛిద్రం క్రియాచ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం వ్రతకర్మణి, సచనా
ద్భూమిదేవానాం సర్వం సంపూర్ణతాం వ్రజేత్. మంత్రహీనం
క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన,యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూ
ర్ణం తదస్తుమే. ఆచార్యపూజనం కార్యం దక్షిణాద్యైర్నృపోత్తమ,
ఏవం శాంతివిధింకృత్వా పూర్వవద్వ్రతమాచరేత్. తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేన ప్రాయశ్చిత్తం చరేత్సుధీః.

ఇతి భవిష్యోత్తరే నష్టదోరకవిధిస్సమాప్తః.

కదళీవ్రతమ్.

అథ భాద్రపదశుక్లచతుర్దశ్యాం కార్తిక్యాం మాఘ్యాం వై
శాఖ్యాం వా కదళీవ్రతం హేమాద్రౌ భవిష్యోత్తరే. సా పూర్వాహ్ణ
వ్యాపినీ గ్రాహ్యా. తత్ర కదళీవృక్షసహితం ఉమామహేశ్వరం పూజ
యేదితి వ్రతకల్పః ఘూర్జరేషు ప్రసిద్ధ.

నరకచతుర్దశీ.

అథ పౌర్ణిమాన్తమానేన కార్తీకకృష్ణచతుర్దశీ నరకచతుర్దశీ.
తస్యాం తిలతైలేన స్నానముక్తం భవిష్యే. కార్తికస్యాసితే పక్షే
చతుర్దశ్యాం నిశాముఖే, యమదీపం బహిర్దద్యాదపమృత్యుర్వినశ్యతి.
కార్తికస్యాపితే పక్షే చతుర్దశ్యాం విధూదయే, అవశ్యమేవ కర్తవ్యం
స్నానం నరకభీరుభిః. దినద్వయే విధూదయే చతుర్దశీసత్వే. పూర్వ
విద్ధచతుర్దశ్యాం కార్తికస్యాసితేతరే,పక్షే ప్రత్యూషసమయే స్నానం
కుర్యాత్ప్రయత్నత ఇతి. నిర్ణయదీపికోక్తేః. పరదిన ఏవేత్యన్యే. దిన
ద్వయే చతుర్దశ్యభావే తు చతుర్దశ్యాం చతుర్థయామే స్నానమితి ది
వోదాసనిబంధే స్మృతిదర్పణే. చతుర్దశీ చాశ్వయుజస్య కృష్ణా స్వాత్యృ
క్షయుక్తా చ భవేత్ప్రభావాత్, స్నానం సమభ్యర్చ్య నరైస్తు కా
ర్యం సుగన్ధతైలేన చ విప్రయుక్తైః. తైలే లక్ష్మీర్జలే గంగా దీపావళ్యా

శ్చతుర్దశీమ్. ప్రాప్యేతి శేషః. ఆశ్వినస్యాసితే పక్షే భూతాయాం వోది తోరవిః, యామిన్యాః పశ్చిమే యామే తైలాభ్యంగో విశిష్యతే. మృగాంకోదయవేళాయాం త్రయోదశ్యాం యదా భవేత్, దర్శే వా మంగళస్నానం దుఃఖశోకభయప్రదం. కాలాదర్శే త్రయోదశీనిషేధశ్చ. త్రయోదశీ యదాప్రాప్తా క్షయం యాతి చతుర్దశీ, రాత్రి శేషే. త్వమావాస్యా తదాభ్యంగ త్రయోదశీం. చతుర్థయామే స్నానముక్తం జ్యోతిర్నిబంధే. నారదోఽపి. ఇషావపితే చతుర్దశ్యామిన్దుక్షయతిథావపి, యదా తు స్వాతిసంయుక్తే తదా దీపావళీభవేత్. తైలే లక్ష్మీర్జలే గంగా దీపావళ్యాశ్చతుర్దశీం, ప్రాతస్నానం తు యః కుర్యాద్యమలోకం న పశ్యతి. అపామార్గ మథో తుమ్బీం భ్రామయేచ్ఛిర్షకోపరి, అపామార్గస్య పత్రాణి నరకస్య క్షయాయ వై తతశ్చ తర్పణంకార్యం ధర్మరాజస్య నామభిః, అమావాస్యా చతుర్దశ్యాః ప్రదోషే. దీపదానతః. యమమార్గాంధకారేభ్యో ముచ్యతే కార్తికే నరః.

అథ నరకచతుర్దశీవ్రతకథా.

వాలఖిల్యా ఊచుః. పూర్వవిద్ధచతుర్దశ్యా మాశ్వినస్య సితేతరే, పక్షే ప్రత్యూషసమయే స్నానం కుర్యాత్ప్రయత్నతః. తస్యాబ్దికభవో ధర్మో నశ్యత్యేవ న సంశయః, తథా కృష్ణచతుర్దశ్యా మాశ్వినేఽర్కోదయే సురాః. యామిన్యాం పశ్చిమే యామే తైలాభ్యఙ్గో విశిష్యతే, యదా చతుర్దశీ న స్యాద్ద్వివదినం చేద్విధూదయే. దినద్వయం భవేచ్చాపి తదా పూర్వైవ గృహ్యతే, బలాత్కారా ద్ధఠాద్వాపి శిష్టత్వాన్న కరోతి చేత్. తైలాభ్యంగ శ్చతుర్దశ్యాం రౌరవం నరకం వ్రజేత్, తైలే లక్ష్మీ ర్జలే గంగా దీపావళ్యాశ్చతుర్దశీమ్. అపామార్గ మథో తుంబీం ప్రపున్నాట మదాపరం, భ్రామయేత్ స్నానమధ్యే తు నరకస్య క్షయాయ వై. దినత్రయం త్రివారం చ పఠిత్వా శాస్త్ర ముత్తమమ్, సితాలోష్ఠ సమాయుక్తం సకటం కదళాన్వితం. హారేత్పాప మపామార్గో భ్రామ్యమాణః పునః పునః, ఇష్టబంధుజనైస్సార్థం స్నానమేవం సమాచరేత్. తతో మంగళవాసాంసి పరిధాయాత్మభూషణం, కృత్వా చ తిలకం దత్వా కార్తికస్నానమాచరేత్. స్నానాంగతర్పణం కృత్వా యమం సంతర్పయేత్తతః, యమాయ ధర్మరాజాయ మృత్యవే చాన్తకాయ చ. వైవస్వతాయ కాలాయ

సర్వభూతక్షయాయ చ, ఔదుంబరాయ చిత్రాయ నీలాయ పరమేష్ఠి నే. వృకోదరాయ చిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ తే నమః, చతుర్దశైతే మంత్రాః స్యుః ప్రత్యేకం చ నమోఽన్వితాః. ఏకైకేన తిలైర్మిశ్రాన్ దద్యాత్త్రీ నుదకాంజలిన్, యజ్ఞోపవీతినా కార్యం ప్రాచీనావీతినా తథా. దేవత్వం చ పితృత్వం చ యమస్యాస్తి ద్విరూపతా, జీవత్పితాపి కుర్వీత తర్పణం యమభీష్మయోః. నరకాయ ప్రదాతవ్యో దీపస్సంపూజ్య దేవతాః, అత్రైవ లక్ష్మీకామస్య విధిః స్నానే మయోచ్యతే. ఇషేభూతే చ దర్శేచ కార్తికప్రథమే దినే, యదా స్నాయీ తదాభ్యంగస్నానం కుర్యాద్దినోదయే. ఊర్జే శుక్లద్వితీయా చ యది స్వాతీ భవేత్తదా, మానవో మంగళస్నాయీ నైవ లక్ష్మ్యా వియుజ్యతే. దీపైర్నీరాజనా తత్ర సైషా దీపావళి స్మృతా, ఇందుక్షయేఽపి సంక్రాన్తౌ రవౌ వాతే దినక్షయే అత్రాభ్యంగో న దోషాయ ప్రాతః పాపానుత్తయే,తిలమాషాపూపశాకాన్ భుక్త్వాతస్మిన్ దినే నరః. ప్రేతాఖ్యాయాం చతుర్దశ్యాం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, ఇషే సితచతుర్దశ్యా మిందుక్షయతిథావపి. ఊర్జాదౌ స్వాతిసంయుక్తే తదా దీపావళిర్భవేత్, కుర్యాత్సల్లగ్నమేతచ్చ దీపోత్సవదినత్రయం. ఆశ్వినస్యాసితే పక్షే త్రయోదశ్యాదిషు త్రిషు,క్రమాత్పాదై స్త్రిభిర్విష్ణు రాగ్రహోద్భవనత్రయం. మహారాజో బలిః ప్రోక్తస్తుష్టేన హరిణా తతః, వరం యాచయ భద్రం తే యద్యన్మనసి వర్తతే. ఇతి విష్ణువచః శ్రుత్వా బలిర్వచన మబ్రవీత్,ఆత్మార్థేన చ యాచేఽహం సర్వం దత్తంమయా తవ. లోకార్థం యాచయిష్యామి శక్తశ్చేద్దేహి మే ప్రభో, మయా యా తే ధరా దత్తా వామనచ్ఛద్మరూపిణే. త్రిభిః పాదైస్త్రిదివసైః సా చాక్రాన్తా యతస్త్వయా, తస్మాదేతద్బలే రాజ్యమస్త్వహ్నాం త్రితయం హరే. మద్రాజ్యే దీపదానం యే భువి కుర్వన్తి మానవాః, తేషాం గృహే తవ శ్రీర్యా సదా తిష్ఠతు సుస్థిరా. మమ రాజ్యే గృహే యేషా మంధకారః పతిష్యతి, అలక్ష్మీసహితాస్తేషా మంధకారోఽస్తు సర్వదా. చతుర్దశ్యాం తు యే దీపాన్నరకాయ దదంతి చ, తేషాం పితృగణాస్సర్వే నరకాత్స్వర్గమాప్నుయుః. బలిరాజ్యం సమాసాద్య యైర్న దీపావళీ కృతా, తేషాం గృహే కథం దీపాః ప్రజ్వలిష్యంతి కేశవ. బలిరాజ్యం తు యే లోకాః శోకదుఃఖా

నుకారిణః, తేషాంగృహే సదా శోకః పతేదితి నచాన్యథా. చతుర్దశీదినే రాజ్యం బలేరస్త్వితి యాచయేత్, పురా వామనరూపేణ ప్రార్థయిత్వా ధరామిమాం. దదా వతిథి రింద్రాయ బలిం పాతాళవాసినం, కృత్వా దైత్యపతిం దద్యా దహోరాత్రత్రయం హరిః. తస్మాత్సహోత్సవం చాత్ర సర్వదైవ హి కారయేత్, మహారాత్రిస్సముత్పన్నా చతుర్దశ్యాం మునీశ్వరాః. అతస్తదుత్సవః కార్యః శక్తిపూజాపరాయణైః, బలిం రాజ్యం సమాసాద్య యక్షగంధర్వకిన్నరాః. ఓషధ్య శ్చాపి జాతాని మంత్రాశ్చమణయ స్తథా, సర్వే ఏవ ప్రహృష్యన్తి నృత్యన్తి చ నిశాసు తే. తత్తన్మంత్రాశ్చ సిద్ధ్యంతి బలిరాజ్యే న సంశయః, బలిరాజ్యం సమాసాద్య యథా లోకా స్సుహర్షితాః. తథా తద్దినమధ్యేఽపి జనాః స్యుర్హర్షితా భృశం, తులాసంస్థే సహస్రాంశౌ ప్రదోషే. భూతదర్శయోః. ఉల్కాహస్తా నరాః కుర్యుః పితౄణాం మార్గదర్శనం, నరకస్థాశ్చ యేప్రేతా స్తే మార్గంతు వ్రతాత్సదా. పశ్యంత్యేవ న సందేహః కార్యోఽత్ర మునిపుంగవైః, ఆశ్వినస్యాసితే పక్షే భూతాదితిథయస్త్రయః, దీపదానాదికార్యేషు గ్రాహ్యా మధ్యాహ్నకాలికాః, తతః ప్రదోషసమయే దీపాన్ దద్యాన్మనోరమాన్. బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనాం మఠేషు భవనేషు చ, ప్రాకారోద్యానవాపీషు ప్రతోళీనికటేషు చ. మందురాసు వివిక్తాసు హస్తిశాలాసు చైవహి. ఇతి విశేషాంతరం లైఙ్గే. తతః ప్రేతచతుర్దశ్యాం భోజయిత్వా తపోధనాన్, శైవాన్విప్రాం స్తథా పరాన్ శివలోకే మహీయతే. దానం దత్వాతు తేభ్యశ్చ యమలోకం న గచ్ఛతి, నక్తంప్రేత చతుర్దశ్యాం యః కుర్యాచ్ఛినతుష్టయే. తతః క్రతుశతేనాపి ప్రాప్యతే పుణ్య మీదృశం, శివరాత్రె స్తథా తస్యా లింగస్యాపి ప్రపూజయా. అక్షయ్యాన్ లభతే భోగాన్ శివసాయుజ్య మాప్నుయాత్, యది స్యుః సంగమావర్తా గేతాశ్చ నిథయస్త్రయః. దీపదానాదికార్యేషు కర్తవ్యా పూర్వసంయుతాః. ఇతి నరకచతుర్దశీదీపదానం సమాప్తమ్.

అథ వైకుంఠచతుర్దశీవ్రతమ్.

అథ కార్తికశుక్లచతుర్దశ్యాం వైకుంఠచతుర్దశీవ్రతం. తదుక్తం సనత్కుమారసంహితాయాం. వర్షే వై హేమలంబాఖ్యే మాసి శ్రీమతికార్తికే, శుక్లపక్షే చతుర్దశ్యా మరుణోదయసంభవే. మహాదేవ

తిథౌ బ్రాహ్మే ముహూర్తే మణికర్ణికే, స్నాత్వా విశ్వేశ్వరో దేవ్యా విశ్వేశ్వరమపూజయత్. సంతోషం జ్యోతిషస్తస్య ప్రతిష్ఠాఖ్యం తదాఽకరోత్, స్వయమేవ తదాత్మానం చరన్ పాశుపతవ్రతం. తతః ప్రభాతే విమలే కృత్వా పూజాం మహోద్భుతాం, దండపాణేర్మహానామ్ని వనేఽస్మిన్ కృతపారణః. శ్రీమద్భవానీసదనం ప్రవిశ్యేద మనుత్తమం. ఇతి సనత్కుమారసంహితోక్తే.

వైకుంఠచతుర్దశీవ్రతకథా.

వాలఖిల్యా ఊచుః. కార్తికస్య సితే పక్షే చతుర్దశ్యాం సమాగమాత్, వైకుంఠేశస్తు వైకుంఠాత్ వారాణస్యాం కృతే యుగే. రాత్ర్యాం తురీయశేషాయాం స్నాత్వా సౌ మణికర్ణికే, గృహీత్వా హేమపద్మానాం సహస్రం వై తతో హరిః. అతిభక్త్యాఽర్చయామాస శివయా సహితం విభుం, విధాయ పూజాం వైశ్వేశీం తతః పద్మైరపూజయత్. సహస్రసంఖ్యాం కృత్వాఽదావేకనామ్నా తతః పరం, ఆరబ్ధం పూజనం తేన శివస్తద్భక్తిమైక్షత. ఏకపద్మం పద్మమధ్యాన్నిలీనం హరమాయయా, తతః పూజితవాన్విష్ణు రేకోనం కమలంత్వభూత్. ఇతస్తతస్తేన దృష్టం పద్మం తిష్ఠతి న క్వచిత్, కమలేషు భ్రమో జాతోఽథవా నామసు మే భ్రమః. క్షణం విచార్య స హరి ర్నమే నానుభ్రమో భవేత్, పద్మేష్వేవ భ్రమో జాతో విచార్యైవం పునః పునః. సహస్రపద్మసంకల్పః పూజార్థం తు కృతో మయా, అర్చ్యః కథం మహాదేవ ఏకోనకమలైస్మయా. యద్యానేతుం గమిష్యామి భంగస్స్యాదాసనస్య తు, కిం విధేయమతః సంతి పూజనేఽచింతయద్ధరిః. ఏకః ప్రకార ఉత్పన్నో హృదయేఽస్య మునీశ్వరాః, పుండరీకాక్ష ఇత్యేవం మాం వదన్తి మునీశ్వరాః. నేత్రం మే పద్మసదృశం పద్మార్థే త్వర్పయామ్యహం, ఇతి నిశ్చిత్య మనసి దత్వా తర్జనికానఖం. నేత్రమధ్యే తదుత్పాట్య మహాదేవస్తు పూజితః, తతో మహేశ్వరస్తుష్టో వాక్య మేతదువాచ హ. మహాదేవః. త్వత్సమోనాస్తి మద్భక్తస్త్రైలోక్యే సచరాచరే, రాజ్యం దత్తం త్రిలోక్యాస్తే భవ త్వం లోకపాలకః. అన్యద్వరయ భద్రం తే వరం యం మనసేప్సితం, అవశ్యమేవ దాస్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా. మద్భక్తిం తు సమాలంబ్య యే ద్విషంతి జనార్దనం, తే మద్ద్వేష్యా నరా విష్ణో

వ్రజే యుర్నరకం ధ్రువం. విష్ణురువాచ. త్రైలోక్యరక్షాచరణం మమా
దిష్టం మహేశ్వర, దుర్మదాశ్చ మహాసత్త్వా దైత్యా మార్గ్యాః కథం
మయా. శివః. ఏతత్సుదర్శనం చక్రం సర్వదైత్యనికృన్తనం, గృహాణ
భగవన్ విష్ణో మయా తుభ్యం నివేదితమ్. అనేన సర్వదైత్యానాం
భగవన్ కదనం కురు, ఏవం చక్రం హరేణాస్య దత్త్వా వచనమబ్ర
వీత్. శివ ఉవాచ. వర్షే చ హేవిళంబాఖ్యే మాసి శ్రీమతి కార్త్తికే,
శుక్లపక్షే చతుర్దశ్యా మరుణాభ్యుదయే ప్రతి. మహాదేవతిథౌ బ్రాహ్మే
ముహూర్తే మణికర్ణికే, స్నాత్వా వై శ్వేశ్వరం లింగం వైకుంఠత్వ
మపూజయః. సహస్రకమలై స్తస్మాత్ భవిష్యతి మమ ప్రియా, విఖ్యా
తా సర్వలోకేషు వైకుంఠాఖ్యా చతుర్దశీ. అన్యం వరం ప్రదాస్యా
మి శృణు విష్ణో వచో మమ, పూర్వరాత్రౌ తు తే పూజా కర్తవ్యా
సర్వజాతిభిః. ఉపవాసం దివా కుర్యాత్ సాయంకాలే తవార్చనమ్,
పశ్చాన్మమార్చనం కార్యమన్యథా నిష్ఫలం భవేత్. గ్రాహ్యా తు
హరిపూజాయాం రాత్రివ్యాప్తా చతుర్దశీ, అరుణోదయవేళాయాం
శివపూజాం సమాచరేత్. సహస్రకమలైర్విష్ణు ర్యదా యైః పూజితో
నరైః, పశ్చాదీశః పూజితశ్చే జ్జీవన్ముక్తస్స ఏవ హి. సాయం స్నాత్వా
పంచనదే బిందుమాన్ దినమర్చయేత్, సహస్రనామభిర్విష్ణోః కమలై
స్సుమనోహరైః.మణికర్ణ్యాం తతః స్నాతా విశ్వేశం చార్చయేత్తథా,
సహస్రనామభిః పుష్పై ర్జీవన్ముక్తస్సఏవ హి. స్నాత్వా యో విష్ణు
కాంచ్యాం వా అనంతేశం సమర్చయేత్, రుద్రకాంచ్యాం తతః
స్నాత్వా ప్రణవేశం సమర్చయేత్. పృథివ్యాం చ శ్రుతా యే యే
ధర్మాః ప్రోక్తా మహర్షిభిః, సర్వేషాం ఫలమాప్నోతి నాత్ర కార్యా
విచారణా. ఆదౌ స్నాత్వావహ్నితీర్థే యజేన్నారాయణం తతః,
బిందుతీర్థేతతః స్నాత్వా కేదారేశం సమర్చయేత్. ఇహైవార్థవతాం
నాథో భవేన్నాస్త్యత్ర సంశయః, స్థలపద్మైస్తత్ర పూజాకర్తవ్యా
జలజక్షయాత్. ఆదౌ స్నాత్వా సూర్యపుత్ర్యాం వేణీమాధవమర్చ
యేత్, జాహ్నవ్యాం చ తతః స్నాత్వా సంగమేశం ప్రపూజయేత్.
రక్తపద్మై, శ్వేతపద్మై ర్హరిం రుద్రం క్రమేణ తు, సర్వాః స్త్రియస్తస్య
వశ్యాః స త్వం విష్ణో మయోదితమ్. మోక్షార్థం కాశికామధ్యే తిష్ఠతి
శ్శుభదాయకౌ, బిందుమాధవవిశ్వేశౌ జగదానందదాయకౌ. న

లభేతూప్వజయిత్వా కిం మోక్షం విశ్వేశ్వరం హరిమ్, వినా యో హ రిపూజాం తు కుర్యాద్రుద్రస్య చార్చనం. వృథా తస్య భవేతూప్వజా తస్యమేతద్వచో మమ, ఏవం తస్మై వరం దత్వా తత్రైవాంతరధీ యత. తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పూజ్యౌ హరిహరావుభౌ, ప్రాప్తే కలి యుగే ఘోరే శౌచాచారవివర్జితే. తత్త్వసంఖ్యైర్వర్షశతైర్గతైర్దేవో మహేశ్వరః, వారాణసీస్థలింగాని పాతాళేఽపి నియోక్ష్యతి తతో ద్విగుణవర్షైస్తు గంగా వారాణసీ తతః, భవిష్యతి అదృశ్యా సా తతో నైనుమునీశ్వరాః. అంతర్హితా యదా కాశీ భవిష్యతి తదా మునే, నాశస్తు లింగచిహ్నానాం నిష్ప్రభాస్సకలా జనాః. చతుర్దశాబ్దం దుర్భి క్షం మహా మారీ సముద్భవః, గోవర్ధనాశ్చాపి సర్వా మృత్తికా భస్మ సన్నిభా. గంగో త్తర్యాం తు యా ధారా భగీరథవనేఽన్తత్, హరి ద్వారాచ్చ వాయవ్యే తస్యా లోపో భవిష్యతి. భాగీరథ్యాం గతా యాంతుసుర్కటీతంతుసన్నిభాః, భవిష్యంతి జలే కీటాస్తోయం నీలీ నిభం తథా. చతుర్వర్షసహస్రైస్తు శైలస్థాస్సర్వదేవతాః, సత్యం త్య క్త్వాగమిష్యంతి మానసంచసరోవరం. గతేషు శైలదేశేషు రాజానోఽధై ర్యవర్జితాః, పాపిష్ఠాశ్చదురాచారా నానాదుఃఖేన దుఃఖితాః. కలేరయుత వర్షాణి భవిష్యంతియదాఖగ, శ్రౌతస్మార్తస్యలోపోహి భవిష్యతి నసం శయః. తదా లోకా భవిష్యంతి మద్యపానపరాయణాః, స్వల్పాయుష స్స్వల్పభాగ్యా నానారోగైశ్చ పీడితాః. శూద్రాస్తు దక్షిణే దేశే వేదజ్ఞా స్సంభవంతి చ, ఆనీయ తాన్ భావిశకే కర్తా సంస్థాపయిష్యతి. సర్వ ధర్మాన్పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ, ఇతి గీతో క్తిమాశ్రిత్య ము ముక్షుచ్ఛద్మనా జనాః. సర్వవ్రతవిహీనాశ్చ పంచయజ్ఞవివర్జితాః, ప్రప త్తిచ్ఛద్మనా నానాజాతి సాంకర్యకారిణః భేదవాదరతాశ్చాన్యే తార తమ్యాదిదుర్మదాః, ఉత్తపారాణికాచారా నానాభాససమన్వితాః. పరస్పరద్వేషపరాః కామక్రోధాదిసంభవైః, దుర్మదైశ్చ త్యక్తసన్మార్గా వైదికజ్ఞానవర్జితాః. శివేజగద్గురౌ భక్తిం త్యక్త్వా విష్ణుం తథాన్యథా, జానంతస్తారతమ్యేన బ్రహ్మవిద్యావిలోపినః. నానాచిహ్నసమాయుక్తా స్సర్వచిహ్నవివర్జితాః, చండాలహూణమ్లేచ్ఛాద్యైర్నాస్తికైశ్చాపి సంకరాః. బ్రహ్మసత్వం జగన్మిథ్యేత్యుక్తవేదాంతవాక్యతః, సత్యంతు బ్రహ్మవన్నేదం మిథ్యాతంప్రతిభాసవత్. ఇదానీం వ్యవహారేణ నాద్వై

తం సిద్ధ్యతి క్వచిత్, బ్రహ్మజ్ఞానాత్పరం సిద్ధ్యేన్నిత్యం జ్ఞాత్వావివేకినః. ఇదానీమేవ మిథ్యేతి మన్వానాః కలిదోషతః, సిద్ధాంతాభాసదోషేణ జీవన్ముక్తా ఇవ స్థితాః. లుప్తసర్వక్రియాశ్చైవ వర్ణాశ్రమవివర్జితాః, అజాతభిక్షాం కుర్వంతి శిశ్నోదరపరాయణాః.పరస్య బ్రహ్మణః కేచిదంగాదిపరికల్పికాః, ద్వైతజ్ఞమపి ద్వైతం చ వదంతి స్వేచ్ఛయాజనాః. అనాచారరతాశ్చైవ లుప్తధర్మాః కలౌ జనాః, సముద్రయాననిరతాః నీచభాషావిశారదాః. నీచానాం లౌకికే తంత్రే శిల్పవైచిత్ర్యయోగతః, తానుత్తమాంశ్చ మన్వానా సర్వే వంచనతత్పరాః శ్రుతాని యాని పాపాని దృశ్యంతే సర్వభూమిషు, బ్రాహ్మణ్యం సర్వథాకష్టం కలికాలే విశేషతః. చండాలాః సేవకాఃస్యుస్తే వైదికా హంతదుష్కులా, అశాస్త్రమన్యథావాద మధర్మశ్చాభివర్ధతే. తస్మాదద్యైవకర్తవ్య స్త్వవశ్యం ధర్మసంగ్రహః, ఇత్యాస్తికాస్తు నిశ్చిత్య కుర్వంతు వ్రతముత్తమం. యో వైకుంఠ చతుర్దశ్యా మర్చయేచ్ఛివకేశవౌ, సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రయాతి పరమాంగతిమ్. ఇతి సనత్కుమారసంహితాయాం వైకుంఠ చతుర్దశీకథా సమాప్తా.

అథ మహాశివరాత్రివ్రతమ్.

అమాంతమాసేనమాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాంమహాశివరాత్రివ్రతం. తచ్చ అర్ధరాత్రవ్యాపిన్యాం కార్యమ్.తదుక్తం నారదసంహితాయాం అర్ధరాత్రయుతా యత్ర మాఘకృష్ణచతుర్దశీ, శివరాత్రివ్రతం తత్ర సాశ్వమేధఫలం లభేత్. ఈశానసంహితాయామపి మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యామాదిదేవో మహానిశి, శివలింగసభూత్తత్ర కోటిసూర్యసమప్రభం. తత్కాలవ్యాపినీ గ్రాహ్యా శివరాత్రివ్రతే తిథిః. మాఘకృష్ణత్వం చాత్రామాంతమాసపరత్వేన. అతఏవ. చతుర్దశ్యాం తు కృష్ణాయాం ఫాల్గునే శివపూజనం, తాముపోష్య ప్రయత్నేన విషయాన్ పరివర్జయేత్. ఇతి సుమంతువచనేన పూర్ణిమాన్తమాసోఽప్యుక్తః. మహానిశాచ. మహానిశా ద్వే ఘటికే రాత్రౌ మధ్యమయామయో రితి దేవలోక్తే ర్నిశీథరూపైవ. ఏవం చార్ధరాత్రశబ్దోఽపి తత్పర ఏవ. దినద్వయే నిశీథ వ్యాప్తావవ్యాప్తౌ వా పరైవ. ప్రదోషవ్యాపినీలాభాత్.నిశీద్వయేచతుర్దశ్యాం పూర్వా త్యాజ్యా పరా శుభా, ఆదిత్యాస్తమయే కాలే అస్తిచేద్యా చతుర్దశీ. ప్రదోషవ్యాపినీ గ్రాహ్యా శివరాత్రేశ్చతు

ర్దశీ, రాత్రౌ జాగరణం యస్మా త్తస్మాత్తాం సముపోషయేత్. అహో రాత్రవ్రతం యచ్చ ఏకమేవ తిథౌ గతం, తస్యాముభయయోగిన్యా మాచరేత్తద్వ్రతం వ్రతీ. ఇతి కామికాశివరాత్రిః. శివరహస్యే స్మృత్యంతరాది వచనాచ్చ. నచ పూర్వదినే అధికవ్యాప్తివశా త్పూర్వైవేతి శంక్యం. ఏతస్య భూయసాం స్యాత్ స్వధర్మత్వమితి న్యాయమాత్రపరత్వేన వచనబాధకత్వాయోగాత్. ప్రత్యుత నిరుక్త వచనై రేవ తద్బాధాచ్చ పూర్వదినే నిశీథే పరదినే ప్రదోషే. తదా పూర్వైవ. అర్ధరాత్రాత్పురస్తాచ్చే జ్జయాయోగో యదా భవేత్, పూర్వవిద్ధైవ కర్తవ్యా శివరాత్రిః శివప్రియా. ఇతి పాద్మే. జయాయో గస్య విహితత్వాత్. మహతామపి పాపానాం దృష్ట్వా వై నిష్కృతిః పురా, నదృష్టా కుర్వతాం పుంసా కుహూయుక్తాం తిథిం శివామ్. ఇతి స్కాందే దర్శయోగస్య నిందితత్వాచ్చ. యత్తుకాలతత్త్వ వివేచనే దినద్వయే నిశీథవ్యాప్తావేవ పూర్వవిద్ధావిధాయకా న్యుత్తరవిద్ధా నిషేధకాని వచనాని సావకాశానీత్యుక్త్వా పూర్వైవగ్రాహ్యే త్యుక్తం. త న్న సమంజసం. నిశాద్వయే చతుర్దశ్యాం పూర్వా త్యాజ్యా పరా శుభేతి, మాధవాద్యుదాహృతకామకవచననిరోధాత్. నచ న పూర్వవిద్ధావిధాయకానాం ఉత్తరవిద్ధానిషేధకానాం విషయా లాభ ఇతి శక్యం. ప్రదోషనిశీథయోర్విరోధే నిశీథగ్రాహ్యతా యా ఉపోద్ఘాతబలత్వేన విషయలాభస్యానుపపన్నమే వోక్తత్వాత్. ప్రదోష వ్యాప్తిసద్భావాత్. యదా దినద్వయే నిశీథవ్యాప్తిస్తదా పరైవ. మాఘాసితే భూతదినం హి రాజన్నుపైతి యోగం యది పంచదశ్యాః, జయాప్రయుక్తాం న తు జాతు కుర్యాచ్ఛివస్య. ఇతి హేమాద్రౌ మాధ వీయేఽప్యుదాహృతపురాణవచనాదితి పరైవ అస్మిన్ వ్రతే ఉపవాస జాగరణపూజానాం ఫలసంబంధాత్ త్రయమపి ప్రధానమ్. తథా చ నాగరఖండే. ఉపవాసప్రభావేన బలాదపి చ జాగరాత్, శివరాత్రే స్తథా తస్యాం లింగస్యాపి ప్రపూజయా. అక్షయాన్ లభతేకామాన్ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్, బ్రాహ్మణానాం శివో దేవః శివోఽగ్నిః కర్మదైవతమ్. శివ ఏవ పరబ్రహ్మ శివో వేద శ్శివో గతిః, శివోగురుర్హి జగతాం శివః పశుపతిః ప్రభుః. శివాగ్రభూతా విష్ణ్వాద్యా స్తస్మాద్వి ప్రశ్శివం యజేత్, శివరాత్రివ్రతం యస్తు న కుర్యాదనుపోషితః. కోటి

జన్మసు కీటసాన్యత్వతత్యక్తే తమస్యపి, శివరాత్రౌతు యోభుంక్తేశ్వా భవేల్లక్షజన్మసు. శివరాత్రివ్రతం కృత్వా శివలోకే మహీయతే,ఇదం చ వ్రతం సంయోగపృథక్త్వన్యాయేన నిత్యం కామ్యం చ. వ్రతం పరాత్పరం నాస్తి శివరాత్రిః పరాత్పరా, న పూజయతి భక్త్యేశంరుద్రం త్రిభవనేశ్వరం. జంతుజన్మసహస్రేషు యుజ్యతే నాత్రసంశయః. ఇతి స్కాందే, పారణం చైతద్వ్రతే. స్కాందే. తిథిమధ్యే తదంతేచోక్తం. ఉపోషణం త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాం తు పారణం, కృతైస్సుకృతలక్షైశ్చ లభ్యతే యదివా నవా. బ్రహ్మాండోదరమధ్యే తు యాని తీర్థాని సంతి వై, సంస్థితాని భవంతీహ భూతాయాం పారణే కృతే.తిథ్యంతే పారణం కుర్యాద్వినా శివచతుర్దశీమ్. తథా. కృష్ణాష్టమీస్కాందషష్ఠీ శివరాత్రీ తథైవ చ,ఏతాః పూర్వయుతా గ్రాహ్యా స్తిథ్యన్తేపారణం భవేత్. అనయోర్విరుద్ధవచనయోః వ్యవస్థైనం మాధవేనోక్తా.

యామత్రయోర్ధ్వగామిన్యాం ప్రాతరేవ హి పారణం. ఇతివచనాద్యామత్రయమధ్యే చతుర్దశీసమాప్తౌ తిథ్యంతే తదుత్తరగామిత్వే తు ప్రాతస్తిథిమధ్యే ఏవేతి. తిథిమధ్యకాలో ముఖ్యస్తదంత్యకాలో గౌణః. ఉత్తరభావిత్వాదిత్యాహుః. కేచిత్తు. శక్తస్తిథ్యంతే అశక్తస్తిథిమధ్య ఏవేత్యూచుః. శివరాత్రిగ్రహణం తు పూర్వవిద్ధావిధానార్థమితి. వస్తుతస్తు. సా త్వస్తమయపర్యంతవ్యాపినీ చేత్పరేఽహని, దివైవ పారణం కుర్యాత్తత్కర్తా నైవదోషభాక్. శివరాత్రిప్రకరణపఠితకాలాదర్శాది లిఖితవచనాద్దివా తిథిసమాప్తౌ తిథ్యంతేఽన్యథాతన్మధ్యఏవేతినిర్ణయః.

అథ మహాశివరాత్రిపూజావిధిః

మమ సర్వపాపక్షయార్థమక్షయ్యభోగమోక్షప్రాప్త్యర్థం చ శివరాత్రివ్రతం కరిష్యే. బోధాయనాద్యుక్తతంత్రేణ షోడశోపచారైః శివపూజాం కుర్యాత్. తత్ర పూజా. ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ మర్త్యలోకహితేచ్ఛయా, పూజయామి విధానేన ప్రసన్నస్సుముఖో భవ. సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్. పాదాసనం కురు ప్రాజ్ఞ నిర్మలం స్వర్ణనిర్మితం,భూషితం వివిధై రత్నైః కురు త్వం పాదుకాసనం.పురుష ఏవేదమిత్యాసనం. గంగాదిసరస్వతీ తీర్థేభ్యో మయా ప్రార్థనయాఽఽహృతం, తోయమేతత్సుఖస్పర్శంపాద్యార్థం ప్రతిగృహ్యతాం.ఏతా వానస్యేతిపాద్యం. గంధోదకేన పుష్పేణ చందనేన సుగంధినా, అర్ఘ్యం గృహాణ దేవేశ భ

_త్తికిం మే హ్యచలాం కురు. త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం. కర్పూరోశీరసుర భి శీతలం విమలం జలం, గంగాయాస్తు సమానీతం గృహాణాచమనీయ కం తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం. మందాకిన్యాస్సమానీతం హేమాంభో రుహవాసితం, స్నానాయ తే మయా భక్త్యా నీరం స్వీక్రియతాం వి భో.యత్పురుషేణేతి స్నానం. వస్త్రం సూక్ష్మం దుకూలం చ దేవానా మపి దుర్లభం,గృహాణ త్వముమాకాన్త ప్రసన్నో భవ సర్వదా.సప్తా స్యాసన్నితి వస్త్రం. యజ్ఞోపవీతం సహజం బ్రహ్మణా నిర్మితం పురా, ఆయుష్యం భవ వర్చస్యముపవీతం గృహాణ భో. తం యజ్ఞమితి యజ్ఞో పవీతం. శ్రీఖండం చందనం దివ్యం గంధాఢ్యం సుమనోహరం,విలేప నం సురశ్రేష్ఠం మద్దత్తం ప్రతిగృహ్యతాం. తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధం.అక్షు తాంశ్చంద్రవర్ణాభాన్ శాలీయాన్ సతిలాన్ శుభాన్, అలంకారార్థ మానీతాన్ ధారయస్వ మహాప్రభో. తస్మాద్యజ్ఞాదిత్యక్షతాన్. మా ల్యాదీని సుగంధీని మాలత్యాదీని వై ప్రభో, మయాఽఽహృతాని పుష్పాణి పూజార్థం తవ శంకర. తస్మాదశ్వేతి పుష్పం.

అథ శివాష్టోత్తరశతనామావళిప్రారంభః.

ఓం శివాయ నమః	శ్రీకంఠాయ	భీమాయ
మహేశ్వరాయ	భక్తవత్సలాయ	పరశుహస్తాయ
శంభవే	భవాయ	మృగపాణయే
పినాకినే	శర్వాయ	జటాధరాయ
శశిశేఖరాయ	త్రిలోకేశాయ	కైలాసవాసినే
వామదేవాయ	శితికంఠాయ	కవచినే
విరూపాక్షాయ	శివాప్రియాయ	కఠోరాయ
కపర్దినే	ఉగ్రాయ	త్రిపురాంతకాయ
నీలలోహితాయ	కపర్దినే	వృషాంకాయ
శంకరాయ	కౌమారయే [య	వృషభారూఢాయ
శూలపాణయే	అంధకాసుర సూదనా	భస్మోద్ధూళిత విగ్రహా
ఖట్వాంగినే	గంగాధరాయ	సామప్రియాయ [య
విష్ణువల్లభాయ	లలాటాక్షాయ	స్వరమయాయ
శిపివిష్టాయ	కాలకాలాయ	త్రయీమూర్తయే
అంబికానాథాయ	కృపానిధయే	అనీశ్వరాయ

సర్వజ్ఞాయ
పరమాత్మనే
సోమసూర్యాగ్నిలోచ
హవిషే. [నాయ
యజ్ఞమయాయ
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
గణనాథాయ
ప్రజాపతయే
హిరణ్యరేతసే
దుర్ధర్షాయ
గిరీశాయ
గిరిశాయ
అనఘాయ
భుజంగభూషణాయ
భర్గాయ
గిరిధన్వనే
గిరిప్రియాయ
కృత్తివాససే
పురారాతయే
భగవతే
ప్రమథాధిపాయ
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ
భూతపతయే
స్థాణవే
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్తయే
అనేకాత్మనే
సాత్త్వికాయ
శుద్ధవిగ్రహాయ
శాశ్వతాయ
ఖండపరశవే
అజాయ
పాపవిమోచకాయ
మృడాయ
పశుపతయే
దేవాయ
మహాదేవాయ
అవ్యయాయ
హరయే
పూషదంతభిదే
అవ్యగ్రాయ
దక్షాధ్వరహరాయ
హరాయ
భగనేత్రభిదే
అవ్యక్తాయ
సహస్రాక్షాయ
సహస్రపదే
అపవర్గప్రదాయ
అనంతాయ
తారకాయ
పరమేశ్వరాయనమః

వనస్పతిరసోద్భూతో గంధాఢ్యశ్చ మనోహరః, ఆఘ్రేయస్స ర్వదేవానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. యత్పురుషమితి ధూపం. సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా, దీపం గృహాణ దేవేశ త్రైలోక్యతిమిరాపహం, బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపం. నైవేద్యం గృహ్యతాం దేవ భక్తిం మే హ్యచలాం కురు, శివేప్సితంవరం దేహి పరత్ర చ పరాం గతిం, చంద్రమా ఇతి నైవేద్యం. పూగీఫలంమహద్దివ్యం నాగవల్లీదళైర్యుతం, కర్పూరచూర్ణసంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం, నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలం. హిరణ్యగర్భేతిదక్షిణాం. చక్షుస్త్వం సర్వలోకానాం తిమిరస్య నివారణం, ఆ

_త్రికస్యంకల్పితం భక్త్యా గృహాణ పరమేశ్వర. వేదాహమితి నీరాజనం. ఫలేనఫలితం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం, తస్మాత్ఫలప్రదానేన సఫలాశ్చమనోరథాః. ఫలం, యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ, తాని తాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదే పదే ఇతి ప్రదక్షిణాని. మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం సురేశ్వర, యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు వః. నమస్కారాః. సద్యోజాతాయేతి. వామదేవాయేతి వా. యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పం. అథ శ్రూయతాం ధర్మ సర్వస్వం శివరాత్రౌ శివార్చనం, వ్రతలగ్నవిధానేన స్వర్గపుణ్యేన కర్మణా. కృత్వా స్నానం శుచిర్భూత్వా ధౌతవస్త్రసమన్వితః, స్థాపయేద్దేవదేవేశం మంత్రైర్వేదసముద్భవైః, తతః పూజా ప్రకర్తవ్యా పూర్వోక్తవిధినా తతః, నమో యజ్ఞ జగన్నాథ నమస్తే భువనేశ్వర, పూజాం గృహాణ మద్దత్తాం మహేశ ప్రథమం పదే. ఇతి ప్రథమప్రహార పూజా. పూర్వే నందిమహాకాలౌ గణశ్శృంగీ చ దక్షిణే, వృషస్కంధౌ పశ్చిమే చ దేశకాలౌ తథోత్తరే. గంగా చ యమునా చైవపార్శ్వే శంభోర్వ్యవస్థితే, నమోఽవ్యక్తాయ సూక్ష్మాయ నమస్తేత్రిపురాంతక, పూజాం గృహాణ దేవేశ యథాశక్త్యుపపాదితాం, ద్వితీయ ప్రహారే. బద్ధోఽహం వివిధైః పాశైః సంసారభవబంధనే, పతితం మోహజాలే మాం త్వం సముద్ధర శంకర. తృతీయే. చతుర్థే ప్రహారే ఆద్యవత్. నమశ్శివాయ శాన్తాయ సర్వపాపహరాయ చ, శివరాత్రౌ మయాదత్తం గృహాణార్ఘ్యం ప్రసీద మే,ద్వితీయే. దుఃఖదారిద్ర్యభావైశ్చ దగ్ధోఽహం పార్వతీపతే, మాం త్రాహి త్వం మహాబాహో గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. తృతీయే, కిన్నజానామి దేవేశ త్వామద్భక్తిం ప్రయచ్ఛ మే, స్వపాదాగ్రతలే దేవ దాస్యం దేహి జగత్పతే,చతుర్థే. ఇతి ప్రార్థనా. ఇతి శివపూజా సమాప్తా.

మహాశివరాత్రి వ్రతకథా.

సూత ఉవాచ. స కారణ మశేషస్య జగతః సర్వదా శివః, గోబ్రాహ్మణనృపాణాంచ శివం భవతు మే సదా. కైలాసశిఖరాసీనం దేవదేవం జగద్గురుం, పంచవక్త్రం చతుర్బాహుంత్రినేత్రం శూలపాణినం. పినాకశోభితకరం ఖడ్గఖేటకధారిణం, కపాలఖట్వాంగధరంనీలకంఠంసుశోభితం. భస్మాంగవ్యాళశోభాఢ్యమస్థిమాలావిభూషితం, శ్వేతజీమూ

తసంకాశం సూర్యకోటిసమప్రభం. క్రీడన్తం చ శివం తత్రగణైశ్చ పరివారితం. విసృజ్య దేవతాస్సర్వా స్తిష్ఠన్తం పరమేశ్వరం. తం దృష్ట్వా దేవదేవేశం ప్రహర్షోత్ఫుల్లలోచనమ్, పార్వతీ పరిపప్రచ్ఛ వినయావనతా స్థితా. గౌరీ ప్రోవాచ భర్తారం విస్మయోత్ఫుల్లలోచనా. పార్వతీ. కథయస్వ ప్రసాదేన యద్గోప్యం వ్రతముత్తమం, శ్రుతా స్త్వయోక్తా దేవేశ వ్రతానాం నిర్ణయాశ్శుభాః తథా వై దానధర్మాశ్చ తీర్థధర్మా స్త్వయోదితాః, నాస్తి మే నిశ్చయో దేవ భ్రాన్తాఽహం చ పునః పునః. తస్మాద్వదస్వ మే దేవ ఏకం నిస్సంశయం ప్రభో, వ్రతానాముత్తమం దేవ భుక్తిముక్తిప్రదాయకం. తదహం శ్రోతుమిచ్ఛామి కథయస్వ మమ ప్రభో. ఈశ్వర ఉవాచ. శృణు దేవి పరంగుహ్యం వ్రతానాముత్తమం వ్రతం, య న్న కస్య చిదాఖ్యాతం రహస్యం ముక్తిదాయకం. యేనైవ కథ్యమానేన యమో విలయతాం వ్రజేత్, తదహం కథయిష్యామి శృణుష్వైకమనాః ప్రియే. మాఘమాసే కృష్ణపక్షే అమాయుక్తా చతుర్దశీ, శివరాత్రిస్తు సా జ్ఞేయా సర్వయజ్ఞోత్తమోత్తమా. దానై ర్యజ్ఞై స్తపోభిశ్చ వ్రతైశ్చ వివిధై రపి, న తీర్థై స్తద్భవేత్పుణ్యం శివరాత్రివ్రతం పరం. శివరాత్రిసమం నాస్తి వ్రతానాముత్తమం వ్రతం, అజ్ఞానాద్ జ్ఞానతో వాపి కృత్వా మోక్షమవాప్నుయాత్. మృతా స్తే నిలయం త్యక్త్వా గతా స్తే శివసన్నిధౌ, సర్వమంగళశీలా చ సర్వమంగళనాశినీ. భుక్తిముక్తిప్రదా హ్యేషా సత్యం సత్యం వరాననే. దేవ్యువాచ. కథంయమపురం త్యక్త్వా శివలోకం వ్రజేన్నరః, ఏతన్మే మహదాశ్చర్యం ప్రత్యక్షం కురుశంకర. శంకరః. శృణు దేవియథావృత్తాం కథాంపౌరాణికీం శుభాం, యమశాసనహంత్రీం చ శివస్థానప్రదాయినీం. కశ్చిదాసీత్పురా దేవి నిషాదో జీవఘాతుకః, ప్రత్యన్తదేశవాసీ చ భూధరాన్తర్నికేతనః. సీమాంతే స సదా తిష్ఠన్ కుటుంబపరిపాలకః, శూరో నిత్యం ధనుర్ధారీ శ్యామాంగః కృష్ణకంచుకః. బద్ధగోధాంగుళిత్రాణః సదైవ మృగయారతః, ఏవంవిధో నిషాదోఽసౌ చతుర్దశ్యాం దినే శుభే. వణిగ్భ్యో దేయరిక్తార్థం దేవాగారే ప్రబోధితః, తేనాపి దేవతా దృష్టా జనానాం వచనం శ్రుతం. ఉపవాసవ్రతానాం చ శివశ్శివశివేతి చ, దినాంతే తైస్తదాయుక్తః ప్రాతర్ద్రవ్యం ప్రదీయతాం, తతోఽసౌ ధనురాదాయ దక్షిణేన గతస్స్వయం, ఆగచ్ఛన్ సవ

నోద్దేశే జనహాసం చకారసః. శివశ్శివః కిమేతద్వై కుర్వంతి నగరే జనాః, వనేచరాన్నిరీక్షంస్తు చతుర్దిక్షు ఇతస్తతః. వనం చ మృగమార్గం చ అన్వేష్యన్ సూకరాన్మృగాన్, ఇతశ్చేతశ్చ ధావన్నైవ ఆమిషే. లుబ్ధమానసః. వనంచ పర్వతాన్ సర్వాన్ భ్రమిత్వా గిరికందరాన్, సంప్రాప్తో తేన నో కించిత్ మృగ సూకరతః ఫలం. నిరాశో లుబ్ధకస్తిష్ఠన్ తథాహ్యస్తం గతోరవిః, చింతయిత్వా జలోపాంతే జాగరం జీవఘాతనం. సంవిధాస్యామ్యహోరాత్రే నిశ్చితం మమ జీవనం, గతో౽సౌ జలసామీప్యం తీరస్థోజలమధ్యగః, ఆశ్రమం కర్తుమారేభే ఆత్మనస్సుప్తికారణాత్, జలమధ్యే మహాలింగం స్థితం స్వాయంభువం శుభం. బిల్వవృక్షో మహాన్దివ్యో జలమధ్యే చ సంస్థితః, గృహీత్వా తస్య పర్ణాని మార్గశుద్ధ్యర్థ మక్షిపత్. క్షిప్తాని దక్షిణే భాగే నిపేతుర్లింగమూర్ధని, న దివాభోజనం తస్య ఆమిషే లుబ్ధమానసః తతశ్చింతయమానస్య న నిద్రా సమజాయత, బిల్వమధ్యే గతస్యాస్య ప్రథమః ప్రహరో గతః. తతోజలార్థమాయాతా హరిణీగర్భసంయుతా, యా వనస్థా సరూపా చ స్తనపీనా సుశోభనా. నిరీక్షంతీదిశస్సర్వా భృశముత్ఫుల్లలోచనా, లుబ్ధకేనాపి సాదృష్టా బాణగోచరతాం గతా. బాణశ్చ సంధితస్తేనఏకదృష్టేన చేతసా, త్రోటయిత్వాతుపత్రాణి ప్రక్షిప్తాని శివోపరి, శివం దేవం సదా ధ్యాయన్ శీతేన పరిపీడితః, ఏతస్మిన్నన్తరే దృష్టో హరిణ్యా లుబ్ధకస్తథా. లుబ్ధకస్తు స్వరూపేణ కృతాంత ఇవ దృశ్యతే, దృష్ట్వా తు తస్య సంధానం యమదంష్ట్రాసమప్రభం. మృగ్యువాచ. సా మృగీ దివ్యయా వాచా లుబ్ధకం వాక్యమబ్రవీత్, స్థిరో భవ మహావ్యాధ సర్వజీవనికృంతన. కథయస్వ మహాబాహో కిమర్థం మాంహనిష్యసి. లుబ్ధక ఉవాచ. కుటుంబం పీడితం మే౽ద్య క్షుధయా చ మయా సహ, పోష్యామ్యహం సదైవాపి హ్యామిషాహారభోజనైః. ధనంవై మద్గృహే నాస్తి తేన త్వాం హన్మి శోభనే. సూత ఉవాచ. యామపూజాప్రభావేన జాగరోపోషణేనచ, చతుర్థాంశేన పాపానాంవిముక్తో లుబ్ధకస్తదా. లుబ్ధకస్తు తతో దృష్ట్వా మృగీం మానుషభాషిణీం, ఆశ్చర్యం పరమం దృష్ట్వా కించిద్ధర్మసమన్వితః. లుబ్ధకఉవాచ. మయా హి ఘాతితా జీవా ఉత్తమాధమమధ్యమాః, న శ్రుతా ఈదృశీ వాణీ శ్వాపదానాం కథంచన. కస్మిన్ దేశే త్వముత్పన్నా కస్మా

త్ స్థానాదిహాగతా, కథయస్వ ప్రయత్నేన పరం కౌతూహలం హి మే. మృగ్యువాచ. శృణు త్వం లుబ్ధకశ్రేష్ఠ కథయామి తవాఖిలం, ఆసీత్ పూర్వం మహారమ్యం స్వర్గే శక్రస్య చాప్సరాః. అనంతరూపలావణ్యా సౌభాగ్యేన చ గర్వితా, సౌభాగ్యమదపుష్టాంగో దానవో బలగర్వితః. మమైవ చ కృతో భర్తా హిరణ్యాక్షో మహాసురః, తేనసార్థం మయా భుక్తే చిరకాలం యథేప్సితం. ఏవం కాలో గతో వ్యాధ క్రీడంత్యా మేఽసురేణ చ, ఏకదా ప్రేక్షితుం నృత్యం శంకరస్యాఽగతా తదా. యావద్గచ్ఛామ్యహం తత్ర తావన్మాం శంకరోఽబ్రవీత్, క్వ గతా త్వం వరారోహే. కేన వా సంగతా శుభే,కింవా సౌభాగ్య గర్వేణ నా యాతా మమ మందిరం, సత్యం కథయ శీఘ్రం త్వం నోనా శాపం దదామి తే. శాపభీత్యా మయా తత్ర ఇత్యుక్తం శంకరాగ్రతః, శృణు దేవ ప్రవక్ష్యామి శాపానుగ్రహకారక. మమాస్తి భర్తా విశ్వేశ దానవేంద్రో మహాబలః, తేన సార్థం మయా దేవ క్రీడితం నిజమందిరే. తేనాహం నాగతా శీఘ్రం సృష్టిసంహారకారక, రుద్రస్తద్వచనం శ్రుత్వా సకోపో వాక్య మబ్రవీత్. మృగః కామాతురో నిత్యం హిరణ్యాక్షో భవిష్యతి, త్వం మృగీ తస్య భార్యా వై భవిష్యసి న సంశయః. త్యక్త్వా స్వర్గం తథా దేవాన్ దానవం భోక్తు మర్హసి, ద్వాదశాబ్దాని భో భద్రే భవితా శాప ఏవ తే. పరస్పరస్య శోకేన శాపాంతోఽపి భవిష్యతి, అనుగ్రహః పున స్త్వేష శ్శంకరేణ కృత స్స్వయమ్.కదాచిద్ధి వ్యాధవరో మమ సాన్నిధ్యమాశ్రితః, వధార్థం తస్య సంప్రాప్త పూర్వజన్మ స్మరిష్యసి. తత ఊర్ధ్వం తదా రుద్రం దృష్ట్వా మోక్ష మవాప్స్యసి, శంకరో న మయా దృష్టో వస త్యస్మి న్మహావనే. తతో దుఃఖమనుప్రాప్తా మాంసమేదోవివర్జితా, గర్భాక్రాంతా విశేషేణ న వధ్యాచేతి నిశ్చితం.త్వత్కుటుంబస్య తే నూనం భోజనం న భవిష్యతి, ఆయాస్యతి మృగీ త్వన్యా మార్గేణానేన లుబ్ధక. పీనా యౌవనసంపన్నా బహుమాంసా మదోద్ధతా.భోజనం సకుటుంబస్య తవ సద్యో భవిష్యతి. అథవాన్యో మృగో వ్యాధ పానార్థం తు జలాశయే, ఆగమిష్యతి ప్రత్యూషే. క్షుధార్తస్య న సంశయః. గర్భం త్యక్త్వా పునఃప్రాత ర్బాలాన్ సందిశ్య బంధుషు, శపథై రాగమిష్యామి సందిశ్య చ సఖీజనం. తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాధో విస్మయమాగతః, క్షణమేకం

తథా స్థిత్వా వ్యాధో వచనమబ్రవీత్. నాగమిష్యతి చేదన్యో జీవం
స్త్వమపి గచ్ఛసి, క్షుధయా పీడితో౽హం వై కుటుంబం చ విశేషతః.
ప్రాత స్త్వయా మనుగృహ మాగన్తవ్యం యథాపథమ్, శపథైశ్చ వ్రజ
త్వం హి యథా మే ప్రత్యయో భవేత్. పృథివీ వాయురాదిత్యా స్సత్యే
తిష్ఠన్తి దేవతాః, తస్మా త్సత్యేన గంతవ్యం భవత్యా స్వగృహం ప్రతి,
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా గర్భార్తా సా మృగీ తదా. చక్రే సత్యప్రతిజ్ఞాం
వై వ్యాధస్యాగ్రే పునః పునః. మృగ్యువాచ. ద్విజో భూత్వాతు యో
వ్యాధ వేదభ్రష్టోభిజాయతే, స్వాధ్యాయసంధ్యారహితః సత్యశౌచవివ
ర్జితః. అవిక్రయాణాం విక్రేతా అయాజ్యానాంచ యాజకః, తస్య పా
పేన లిప్యామి యద్యహం నాగమేపునః. దుష్టబుద్ధ్యా తు యత్పాపం
ధూర్తే వా గ్రామకంటకే, నాస్తికే చ విశీలే చ పరదారరతే తదా.
వేదవిక్రయణే చైవ శవసూతకభోజనే, తేనపాపేన లిప్యామి యద్యహం
నాగమే పునః. మృగశయ్యా ప్రతిగ్రాహే మాతాపిత్రోరపాలనే, తేన
పాపేన లిప్యామి యదినాయామి తే గృహమ్. దానం దాతుం ప్రవృత్త
స్యయో౽న్తరాయకరో నరః, తేనపాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే
గృహమ్. దేవద్రవ్యం గురుద్రవ్యం బ్రహ్మద్రవ్యం హరేత్తు యః, తేన
పాపేన లిప్యామి యదినాయామి తే గృహమ్. దీపం దీపేన యఃకుర్యా
త్ పాదం పాదేన ధావయేత్, తేన పాపేచ లిప్యామి యది నాయామి
తే గృహమ్. అవైష్ణవే చ యత్పాపం యత్పాపం దాంభికే జనే, అజి
తేంద్రియేషు యత్పాపం పరదోషానుకీర్తనే. కృతఘ్నే చ కదర్యేచ
పరదారరతే తథా, సదాచారవిహీనే చ పరపీడాప్రదాయకే. పరపైశు
న్యయుక్తే చ కన్యావిక్రయకారకే, హైతుకే బకవృత్తౌ చ కూటసాక్ష్య
ప్రదే తదా. ఏతేషాం పాతకం మహ్యం యది నాయామి తే గృహం,
యత్పాపం బ్రహ్మహత్యాయాం పితృమాతృవధే తథా. తేనపాపేన
లిప్యామి యది నాయామి తే గృహమ్, యత్పాపం లుబ్ధకానాంచ య
త్పాపం గరదాయినాం, తేన పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే
గృహమ్, ద్విభార్యః పురుషో యస్తు సమదృష్ట్యాన పశ్యతి. తస్యపాపేన
లిప్యామి యది నాయామి తే గృహమ్, సకృద్దత్వా తు యః కన్యాం ద్వి
తీయాయ ప్రయచ్ఛతి. తేన పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే గృహ
మ్, కథాయాం కథ్యమానాయాం మంశగం కురుతే నరః. తస్యపాపేన

లిప్యామి యది నాయామి తే గృహమ్, పతినిందాపరా నారీ వేద నిం
దాపరో నరః. తయోః పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే గృహం,
యస్య సంగ్రహణీ భార్యా బ్రాహ్మణీ చ విశేషతః. తస్య పాపేన లిప్యా
మి యది నాయామి తే గృహమ్, ప్రేతశ్రాద్ధే తు యో భుఙ్క్తే పతి తే
బహు యాచతే. అసచ్ఛాస్త్రార్థనిరతే పురాణార్థవివర్జనే, మూర్ఖే పాపం
జనిరతే క్రయవిక్రయికే ద్విజే. ఏతేషాం పాతకం మహ్యం యది నా
యామి తే గృహమ్, ఏకాకీ మృష్టమశ్నాతి భార్యాపుత్రవివర్జితః, ఆత్మ
జాం గుణసంపన్నాం సమానసదృశే వరే, న ప్రయచ్ఛతి యః కన్యాం
నరో వై జ్ఞానదుర్లభః. తేన పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తేగృహం
మృగీవాక్యం తతశ్శ్రుత్వా లుబ్ధకో హృష్టమానసః. సంహృత్య బాణం
సంధానాన్ముమోచ హరిణీం తదా, తస్యాముక్తిప్రభావేన లింగస్యాపి
ప్రపూజనాత్. ముక్తో వై పాపకైస్సర్వై స్తత్క్షణా న్నాత్ర సంశయః,
ద్వితీయే ప్రహరే ప్రాప్తే మధ్యరాత్రే మహానిశి. తస్మిన్నేవ క్షణే ప్రాప్తే
సరః ప్రాప్తా మృగీ తదా, సంత్రస్తా భయసంవిగ్నా పతి మన్వేష్యతీ ము
హుః. జాలమధ్యే స్థితేనాథ దృష్టా సా లుబ్ధకేన తు, పునర్వృక్షస్య
పత్రాణి త్రోటయిత్వా కరేణ తు. క్షిప్తాని దక్షిణే భాగే లింగోపరి ది
దృక్షయా, తస్యా వధార్థం తేనాథో బాణో ధనుషి సంధితః. తిష్ఠం
స్తత్రైకచిత్తేన కుటుంబార్థం జిఘాసయా, నిరీక్ష్య లుబ్ధకో యావద్బా
ణం తస్యాం విముంచతి. తావన్మృగ్యా న సంహృష్టో దృష్ట్వా తం విహ్వ
లాభవత్, అద్యైవ భగినీ మే హి లుబ్ధకేన వినాశితా. మమ కిం జీవిత
వ్యేన తస్యా దుఃఖేన పీడితా, నరో మృత్యుర్నశోకో వై దృష్ట్వా వ్యా
ధం విశేషతః, ఏవం సంచింత్య హరిణీ లుబ్ధకం వాక్యమబ్రవీత్. హరిణ్యు
వాచ. ధనుర్ధరవర వ్యాధ సర్వజీవనికృంతన, దేహి మే వచనం చైకం
పశ్చాత్త్వం మాం నిపాతయ. ఆయాతా హరిణీ చైకా మార్గేణానేన
లుబ్ధక, సమాయాతా తదా నైన సత్యం కథయ సువ్రత. తచ్ఛ్రుత్వా
లుబ్ధకస్తత్ర విస్మితః క్షణమైక్షత, తస్యాస్తు యాదృశీ వాణీ అస్యాశ్చైవ హి
తాదృశీ. సా చైషా చాగతా నూనం ప్రతిజ్ఞాపాలనాయ చ, అథవాన్యా
సమాయాతా యా త్వయా కథితా పురా, లుబ్ధక ఉవాచ. అహోరా
త్రం కృతం కష్టం కుటుంబార్థే మయా మృగి, అధునా త్వాం హని
ష్యామి దేవానాం స్మరణం కురు, వ్యాధోక్తవచనం శ్రుత్వా హరిణీ

దుఃఖితా భృశం, వ్యాధం ప్రాహ రుదిత్వా వై భో మాం వ్యాధ నిపాతయ. తేజో బలం తథా సర్వం నిర్దగ్ధం విరహాగ్నినా, అహం ప్రాణాన్విమోక్ష్యామి భోజనం తేన జాయతే. బలవాంశ్చ మహాతేజా మేదోమాంస సమన్వితః, అన్యశ్చ పీనగాత్రాంగో మృగోహ్యాత్రాగమిష్యతి. అహం చ దుర్బలా నూనం మేదోమాంసవివర్జితా, కేవలం పాపభాక్ త్వం హి యమ ప్రాణవిమోచనే. మార్గేణానేన భోవ్యాధ మృగ ఆయాస్యతి ధ్రువమ్, తం హత్వా తే కుటుంబస్య తృప్తిర్భావినం భవిష్యతి. తయోక్తం లుబ్ధకః శ్రుత్వా కింకరోమీత్యచింతయత్, మృగ్యుక్తో హి స యుక్తార్థ ఏవ మే నిశ్చయో హృది. సంచింత్య లుబ్ధకః ప్రాహ మృగీం శోకాతురాం కృశాం.సత్యం వద మహాభాగే ప్రత్యయో మే యథా భవేత్.తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా హరిణీదుఃఖకర్శితా,చక్రే సత్యప్రతిజ్ఞాంతు వ్యాధస్యాగ్రే పునఃపునః. మృగ్యువాచ. క్షత్రియస్తు రణం శ్రుత్వా సంగ్రామం యో న గచ్ఛతి,తస్య పాపేనలిప్యేఽహం యది నాయామి తే గృహమ్. ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వ్యాధేన సా విముక్తా మృగీ తదా, జలం పీత్వా తు బహుశో గతా సద్యో యథాగతమ్. జాలమధ్యే స్థితస్యాస్య ద్వితీయః ప్రహరో గతః, త్రోటిత్వా బిల్వపత్త్రాణి పునర్దేవే నియోజయత్. పీడితోఽతీవ శీతేన క్షుధయా గృహచింతయా, శివశ్శివేతి జల్పన్నైవ స నిద్రాముపలబ్ధవాన్. కృతం సురార్చనం తేన ద్వితీయే ప్రహరే గతే, వీక్షంశ్చైవ దిశస్సర్వాః సత్త్వమార్గాన్నిరీక్షయత్. లుబ్ధకేనాథ దృష్టోఽసౌ హరిణశ్చంచలేక్షణః, విలోకయన్ దిశస్సర్వా మార్గమాణో మృగీపదః. సౌభాగ్యబలదర్పాఢ్యో మదనోన్మత్తపీవరః, తం దృష్ట్వా బాణమాకృష్య హ్యాకర్ణం హృష్టమానసః. బాణం ముంచతి యావద్వై తావద్దృష్టో మృగేణతు,కాలరూపంతు తం దృష్ట్వా మృగశ్చింతితవాన్ భృశం. నిశ్చితం భవితా మృత్యుర్గోచరస్య ఖలో యతః, భార్యా ప్రాణసమా మేఽద్య వ్యాధేనేహ నిపాతితా. తయా విరహితస్యాస్య న్యూనం మృత్యుర్భవిష్యతి, మహాకాలకృతం పాపం యద్భార్యా దుఃఖమాగతమ్. భార్యయా న సమం సౌఖ్యం గృహేఽపిచ వనేఽపి చ.తయా వినా నధర్మోఽస్తినార్థకామో విశేషతః. వృక్షమూలేఽపి దయితా యత్ర తిష్ఠతి తద్గృహమ్.ప్రాసాదోఽపి తయా హీనఃకాంతారా దతి రిచ్యతే.ధర్మకా

మర్థకార్యేషు భార్యా పుంసస్సహాయినీ, విదేశేచ గతస్యాపి సైవ విశ్వాసకారిణీ. నాస్తి భార్యాసమో బంధుర్నాస్తి భార్యాసమం సుఖం, నాస్తి భార్యాసమం లోకే నరస్యార్తస్య భేషజమ్. యస్య భార్యా గృహే నాస్తి సాపి చేత్ప్రియవాదినీ, అరణ్యం తేన గన్తవ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్. ఏకా ప్రాణసమా మేఽభూద్ద్వితీయా ప్రాణదా మమ, ఇత్యేవం చింతయిత్వా తు లుబ్ధకం వాక్యమబ్రవీత్. మృగ ఉవాచ. శృణు వ్యాధ నరశ్రేష్ఠ ఆమిషాహారభోజన, యత్తే పృచ్ఛామ్యహం వీర తద్వ్యక్తం వద మే ప్రభో. ఆగతం హరిణీయుగ్మం కేన మార్గేణ తద్గతం, త్వయా వినాశితం వ్యాధ సత్యం కథయ మేఽధునా. తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లుబ్ధకో విస్మయం గతః, అసావపి న సామాన్యో దేవతా కాప్యనుత్తమా. లుబ్ధకః. ఉవాచ లుబ్ధకస్సద్యస్తస్యాగ్రే వాక్యముత్తమం, తే గతే నేనఽమార్గేణ సత్యం కృత్వా సమాగ్రతః. తాభ్యాం దత్తోఽసి భక్ష్యార్థే మమ త్వమధునాఽనఘ, సంప్రతి త్వాం హనిష్యామి నైవ మోక్ష్యామి కర్హిచిత్. మృగ ఉవాచ. తత్సత్యం కీదృశం తాభ్యాం వాక్యముక్తం తవాగ్రతః, యేన తే ప్రత్యయో జాతో ముక్తం తద్ధరిణీద్వయమ్ తేన తే కేన మార్గేణ యే ముక్తే వ్యాధ తేఽధునా. వ్యాధః. తే గతేఽనేన మార్గేణ స్వమాశ్రమపదం ప్రతి, వ్యాధేన కథితాస్తాభ్యాం శపథా యే కృతాస్తదా. తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య హరిణో హృష్టమానసః. మృగః. తాభ్యాం వ్యాధ యదుక్తం చ తత్కరోమి నచాన్యథా, ప్రభాతే త్వద్గృహం నూన మాగమిష్యామి నిశ్చితమ్. భార్యా ఋతుమతీ మేఽద్య కామార్తా హ్యధునా భృశం, గత్వా గృహేఽథ భుక్త్వా తా మాపృచ్ఛ్య చ సుహృజ్జనాన్. శపథై రాగమిష్యామి గృహం తేనాత్ర సంశయః, మద్దేహం స్వగృహం నాద్య నేతుం శక్తః కథంచన. తద్వృథా మరణం మే స్యాదన్యద్యహం ఘాతితస్త్వయా, లుబ్ధకః. అసత్యం భాషసే ధూర్త ప్రతారయసి మాం వృథా, కృత్వా మృత్యుం స్థితం తత్ర తదాగచ్ఛతి కోఽల్పధీః. వ్యాధస్య వచనం శ్రుత్వా హరిణో వాక్యమబ్రవీత్, శపథై రాగమిష్యామి యథా తే ప్రత్యయో భవేత్. వ్యాధః. మృగ త్వం శపథాన్ బ్రూహి విశ్వాసో మే భవేద్యథా, యథా హి ప్రేషయామి త్వాం స్వగృహం ప్రతి కాముక. మృగః భర్తారం వంచయేద్యా స్త్రీ స్వామినం వంచయే

త్తుయః, మిత్రంచ వంచయేద్యస్తు గురుద్రోహం కరోతి యః. విరసం
తు రవం దద్యాత్ ప్రేమభేదం కరోతి యః, ఛేదయేద్యస్తటాకానిప్ర
సాదం పాతయేత్తథా. ప్రవాసశీలో యో విప్రః క్రయవిక్రయకార
కః, సంధ్యాస్నానవిహీనశ్చ వేదశాస్త్రవివర్జితః. మద్యపాః స్త్రీషు రక్తా
యే పరనిందారతాశ్చ యే, పరస్త్రీసేవకా విప్రాః పరపైశున్యసూచకాః.
శూద్రాన్నభోజినో యే చ భార్యాపుత్త్రాం స్త్యజంతి యే, వేదనిందా
పరా యే చ వేదశాస్త్రార్థనిందకాః. తేషాం వై పాతకంమహ్యం య
ది నాయామి తే గృహం, భార్యా సంగ్రహిణీ యస్య వ్రతశౌచవివ
ర్జితః. సర్వాశీ సర్వవిక్రేతా ద్విజానామపి నిందకః, త్రిషువర్ణేషు శు
శ్రూషాం యశ్శూద్రో న కరోతి వై. విప్రవాక్యం పరిత్యజ్యపాషండా
భిరతాస్సదా, బ్రహ్మచర్యరతాశ్శూద్రా యే చ పాషండసంశ్రితాః.
తేషాం వై పాతకం మహ్యం యది నాయామి తే గృహం, తిలాంస్తై
లం ఘృతం క్షౌద్రం కమ్బళం లవణం గుడమ్ లోహలాక్షాదికం సర్వం
రంగాన్నానావిధానపి, విక్రేయుస్తాని శూద్రాశ్చ తత్ర దోషో న విద్య
తే. మద్యం మాంసం విషం దుగ్ధం నీలం చ వృషభంతథా, నమీం
క్షీరం సర్వకూటం చిత్రాన్నకఫలాని చ. మద్యాదవిక్రయేద్యస్తు శూ
ద్రోఽపి మదమోహితః, ఆదిత్యం విష్ణుమీశానం గణాధ్యక్షం తు
పార్వతీమ్. ఏతాం స్త్యక్త్వా గృహే మూఢో యోఽన్యంపూజయతే
నరః, తస్య పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే గృహమ్. యోగాం
స్పృశతి పాదేన హ్యుదితేఽర్కే చ సుప్యతి, ఏకాకీ మృష్టమశ్నానః
తస్య పాపస్య భాగహమ్. మాతాపిత్రో రపోష్టాచ క్రియాముద్దిశ్య
పాచకః, కన్యాశుల్కోపజీవీ చ దేవబ్రాహ్మణనిందకః గోగ్రాసం చ పు
రోడాశ మతిథీనాం చ పూజనమ్, యే న కుర్వన్తి గృహిణ స్తేషాం పా
పం భవేన్మమ. వృన్తాకం చ పటోలం చ కళింగంతుంబికాఫలం,మూ
లకం లశునం కందం కుసుమ్భం కనశాకకమ్. ఏతాని భక్షయేద్యస్తు
నరో వైజ్ఞానదుర్బలః, తస్య వై జాయతే శుద్ధి శ్చాంద్రాయణశతైరపి.
ఏతేషాం పాతకం మహ్యం యది నాయామి తే గృహమ్. యః పఠే
త్స్వరహీనం చ లక్షణేన వివర్జితమ్. ఇయాసుస్సంచరన్విప్రో వేదాను
ద్గిరయేత్తు యః, విప్రస్య వరతః క్వాపి శృణోతిఇహ చాంత్యజః. వేదో
పజీవకో విప్రోఽతిలోభాచ్ఛూద్రభోజనః, తస్య పాపేన లిప్యామి యది

నాయామి తే గృహమ్. శూద్రాన్నేషు చ యే సక్తా శూద్రసంపర్క దూషితాః, తేన పాపేన లిప్యామి యది నాయామి తే గృహమ్. లేఖ కశ్చిత్రకర్తా చ వై ద్యోనక్షత్రసూచకః, కూటకర్తా ద్విజో యశ్చ తస్య పాపస్య భాగహమ్. కూటసాక్షీ మృషా వాదీ పరద్రవ్యస్య తస్కరః, పరదారాభిగామీచ యే చ విశ్వాసఘాతుకాః. ద్రవ్యేద్రవ్యం వినిక్షిప్య పానకూటసమాశ్రితః, వేశ్యారతస్సదా యే చ దాసదాతుర్నివారకాః. భర్తారం ద్రవ్యహీనం చ కురూపం వ్యాధిపీడితం, యా న పూజయతేనారీ రూపయౌవనగర్వితా. ఏకాదశీం తథా మాఘే యే వా శివచతుర్దశీమ్,పూర్వవిద్ధాం ప్రకుర్వన్తి తేషాం పాపస్య భాగహమ్. ఉపాస్తే తారతమ్యేన యోమూఢశ్శివకేశవౌ, ద్విజాశ్చ కాలత్రితయే తప్త చక్రాదిచిహ్నితాః. యే చ సత్యం విజానంతి తుచ్ఛాళీకానృతం జగత్, కల్పయంతి గుణాన్యేచ శుద్ధే బ్రహ్మణి వంచకాః. అహం కారం గతా యే చ యే పిష్టపశుయాజినః, భస్మలింగవిహీనా యే ద్విజా వేదవివర్జితాః. తేషాంపాపేన....గృహమ్. అథకిం బహునోక్తేన భో లుబ్ధక తవాగ్రతః,యదినాయామి తేగేహం మమ సత్యం భవేత్తవ. తేన నాక్యేన సంతుష్టోవ్యాధో వై వీతకల్మషః, సంహృత్య ధనుషో బాణం మృగో ముక్తోగృహం ప్రతి. జలం పీత్వాతు హరిణః ప్రహృష్టోగహానం ప్రతి, తతోఽసౌ తేన మార్గేణ గతం యేన మృగీద్వయం లుబ్ధకేన తదా తత్రజాలిమధ్యే స్థితే నిశి, ప్రత్యూషే బిలపత్రాని త్రోటయిత్వా ప్రతర్ప్యచ. శివశ్శివేతి జల్పన్నైవ ఆశు యాతో నిజాశ్రయం, అథోదితే సూర్యబింబే అకామాజ్జాగరే కృతే. పాపా న్ముక్తోఽప్యసౌ సద్యశ్శివపూజాప్రభావతః, యావద్దిశో నిరీక్షేత నిరాశో భోజనం ప్రతి. తావచ్ఛిశుయుతా చాన్యా మృగీ తత్ర సమాగతా, దృష్ట్వా మృగీం తదా వ్యాధో బాణం ధనుషి యోజయత్. యావన్ముంచత్యసౌ బాణంతావదుక్తం తయా తదా, మాబాణం ముంచ ధర్మాత్మన్ ధర్మంమాంముంచ సువ్రత. అహం న వధ్యాసర్వేషా మితి శాస్త్రవినిశ్చయః. శయానో మైథునాసక్తః స్తరపో వ్యాధిపీడితః. న హంతవ్యో మృగో రాజ్ఞా మృగీ చ శిశునా వృతా, అథవా ధర్మముత్సృజ్య మాంహవిష్యసిమానవః. బాలకం స్వగృహే ముక్త్వా సఖీనాం చ నివేద్య వై, శపథైరాగమిష్యామి శృణుపాపథవచో మమ.యా స్వభర్తారముత్సృజ్య పరేపుంసి రతాసదా.

తస్యాఃపాపేన....గృహమ్.మద్యంమాంసంలావిషందుగ్ధం నీలకుంభఫ
నిచ, ఏతానివిక్రయేద్యస్తు నరో మోహసమన్వితః. తేషాంపాపేన....గృ
హంతస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వావ్యాధో విస్మయమాగమత్,తతో వ్యా
ధేనసాముక్తాగతా వై నిజమందిరం వ్యాధోఽపి తత్ స్థలంత్యక్త్వాజగా
మస్వగృహంప్రతి, సర్వేషాం వచనం ధ్యాయన్ మృగాణాం సత్యవాది
నామ్. ఏతేషాం ఘాతుకా నిత్య మహం యామ్యమికాంగతిం,క్రమాద్గృ
హం సమాయాతా బాలకాః క్షుధయావృతాః. నాన్నం మాంసం గృ
హేతస్యభోజనం యేనజాయతే, నిరామిషం తు తం దృష్ట్వానిరాశాస్తే
ఽభవం స్తదా. వ్యాధోఽపిచ తతా తత్ర తేషాం వాక్యాని సంస్మ
రన్, నభోజనం న నిద్రాంచ లభతే విస్మితస్సవై. ఆగమిష్యతి తే నూ
నం శస్త్రైరపి యంత్రితాః, న తానహం వధిష్యామి సతాం వ్రతమ
నుస్మరన్. లుబ్ధకేన తదా ముక్తో హరిణశ్శస్త్రైర్వృతః, స్వమాశ్రమం
యయౌ తస్థౌ యత్ర తద్ధరిణీద్వయమ్. సద్యః ప్రసూతా సా చైకా
ద్వితీయా రతిలాలసా, తృతీయాపి సమాయాతా బాలకైర్బహుభి
ర్వృతా. సర్వాస్సమేతా ఏకత్ర మరణే కృతనిశ్చయాః, పరస్పరం
ప్రజల్పంతో లుబ్ధకస్య విచేష్టితమ్ ఆయాతాం హరిణీం బుక్త్వా రూపా
ఢ్యాం రతిలాలసా, కృతకృత్యోఽభవత్తాభి స్తాభ్యో వారిమధాబ్ర
వీత్. యుష్మాభిరిహ సంస్థేయం కర్తవ్యం ప్రాణరక్షణమ్, వ్యాఘ్రాది
పాల్లుబ్ధకేభ్యో బాలకానాం ప్రయత్నతః. యో హి నత్యాసనో
భార్యాం న భున్క్తే మోహసంవృతః, భ్రూణహా స తు విజ్ఞేయ
స్తస్య జన్మ నిరర్థకమ్.సంతానాత్స్వర్గమాప్నోతి ఇహకీర్తిం చ శాశ్వ
తీం, సంతతిర్యత్నః పాల్యా స్వర్గసౌఖ్యప్రదాయినీ. అపుత్రస్య గతి
ర్నాస్తి ఇహలోకే పరత్రచ,యేన కేనాప్యుపాయేన పుత్రముత్పాదయే
త్పుమాన్. మయాచ తత్ర గంతవ్యంయత్ర వ్యాధస్యమందిరం,సత్యం
తు పాలనీయంస్యా త్సత్యే ధర్మప్రతిష్ఠితః. ఏతచ్ఛ్రుత్వాతు తానార్యో
వాక్యమూచు స్సుదుఃఖితాః, వయమప్యాగమిష్యామ స్త్వయాసార్ధం
మృగోత్తమ. తథా దేవ ప్రియం కాంతం స్వసరామకదాచన, పుష్పి
తేషు వనాంతేషు నదీనాం సంగమేషు చ. కందరేషు చ శైలానాం
యుష్మాభీ రక్షితా వయం, న కార్యమత్ర చాస్మాకం క్రీడితేన త్వ
యా వినా. నారీణాం పతిహీనానాం జీవితైః కిం ప్రయోజనం, మి

తం దదాతి హి పితా మితం భ్రాతా మితం సుతః. అమితస్య హి దా
తారం భర్తారం కా న పూజయేత్, అపి ద్రవ్యయుతా నారీ బహు
పుత్రసుహృద్వృతా. సా శోచ్యా బంధువర్గస్య పతిహీనా కులాంగనా,
గంధమాల్యైః స్త్రియో నిత్యం ప్రీయంతే భర్తురగ్రతః. నాతంత్రీ
వాద్యతే వీణా నాచక్రో భ్రమతే రథః, నాపతిః సుఖమాప్నోతి నారీ
పుత్రశతైర్వృతా. నాస్తిభర్త్రా సమోధర్మో నాస్తిభర్తృ సమస్సు
హృత్, నాస్తి భర్త్రా సమో నాథః స్త్రీణాం భర్తా పరాగతిః. ఏవం
విలాప్య తాస్సర్వాః మరణే కృతనిశ్చయాః, బాలకైస్తైస్సమాయుక్తా
భర్తృశోకేన దుఃఖితాః. మృగస్తాసాం వచశ్శ్రుత్వా హృదితాపపరో
భవేత్, గన్తవ్యం కిన్న గంతవ్యం మయా వ్యాధస్యమందిరమ్. ఏతత్తు
సుకృతం రక్షన్ కుటుంబస్య క్షయో భవేత్, తందతికం న చేద్యా
మి మమ సత్యక్షయో భవేత్. వరం పుత్రస్య మరణ భార్యాయా ఆ
త్మనస్తథా, సత్యే త్యక్తే నరో నిత్యమాకల్పం రౌరవం వ్రజేత్.
తస్మాత్సత్యం పాలనీయం సదాశ్రేయోర్థిభిర్నరైః, బాలైస్సహైవ శన
కైః క్షుణ్ణాస్త్రస్యాశ్రమం యయౌ. తస్మిన్ సరసి చ స్నాత్వా కర్మ
న్యాసం చకారహ, తల్లింగం ప్రణిపత్యాశు హృది ధ్యాయన్ సదా
శివమ్. స్నానం పానం పరిత్యజ్య మైథునం భోగమేవచ, కామం క్రోధం
తథాలోభం మాయాం మోహవినాశినీమ్. అర్చయిత్వా తుతం దేవం
లుబ్ధకాభిముఖం యయౌ,తస్య భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ మరణే కృతనిశ్చ
యాః. వ్రతం చానశనం గృహ్య సృష్టలగ్నా స్సమాయయుః,భార్యా
పుత్రైః పరివృతో మృగస్తం దేశమాగమత్.క్షుధితై ర్బాలకై ర్యుక్తో
లుబ్ధకో యత్ర తిష్ఠతి, మృగస్తం దేశమాగత్య కుటుంబేన సమన్వితః.
పాలయన్ సర్వవాక్యాని లుబ్ధకం వాక్యమబ్రవీత్. మృగః. హన
మాం ప్రథమం వ్యాధ పశ్చాదేతాన్ క్రమేణ తు, బాలకాంశ్చ తతః
పశ్చాద్ధన్యన్తాం మా విలంబయ. లుబ్ధకైస్తు మృగా భక్ష్యా నాస్తి
దోషః కదాచన, వయం యాస్యామ స్వర్లోకం సత్యపూతా న సంశ
యః. తథా తేన కుటుంబస్య ప్రాణపుష్టిర్భవిష్యతి, ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు
వచనం మృగేణ పరిభాషితమ్.ఆత్మానం నిందయిత్వాతు లుబ్ధకో వాక్య
మబ్రవీత్. వ్యాధః. అహో మృగ మహాసత్త్వ గచ్ఛ గచ్ఛ స్వమా
శ్రమం, ఆమిషేణ న మే కార్యం యద్భావ్యం తద్భవిష్యతి. జీవా

నాం ఘాతనే చైవ విముఖ స్తర్జనే తథా, నైవ పాపం కరిష్యామి కుటుంబార్థే కదాచన. త్వం గురుర్మమ ధర్మాణాముపదేష్టా మృగోత్తమ, గచ్ఛ గచ్ఛ మృగ శ్రేష్ఠ కుటుంబేన సమన్వితః. మయా త్యక్తాని శస్త్రాణి సత్యధర్మసమాశ్రితః. మృగఉవాచ. కర్మకార్యమహం త్యక్త్వా త్వత్సకాశమిహాగతః, హన్యస్త్వమన్యథా శీఘ్రం తత్తే పాపం భవిష్యతి. యదా దత్తా పురా వాక్చ యయా బద్ధో న యామ్యహం. ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వచనం లుబ్ధకో వాక్యమబ్రవీత్. లుబ్ధక ఉవాచ. త్వం బంధు స్త్వం గురుస్త్రాతా త్వం మే మాతాపితా సుహృత్.మయా త్యక్తాని శస్త్రాణి త్యక్తం మాయాదికం బలమ్ కస్యభార్యా స్సుతాః కస్యకుటుంబం కస్య తన్మృగ, తైస్సహకర్మ చ భోక్తవ్యం మృగ గచ్ఛ యథాసుఖమ్. ఇత్యుక్త్వాస తదా తూర్ణం బభంజ సశరం ధనుః, మృగంప్రదక్షిణీకృత్య నమస్కృత్య క్షమాపయేత్. ఏతస్మిన్నంతరే నేదుః దేవదుందుభయో దివి, ఆకాశాత్పుష్పవృష్టిస్తు పపాత సుమనోహరా. తదా దూతాః ప్రమాయాతా విమానం గృహ్య శోభనమ్, దేవదూతఉవాచ.అహో వ్యాధ మహాసత్త్వ సర్వసత్త్వక్షయంకర, విమానమిదమారుహ్య సదేహస్వర్గమావిశ. శివరాత్రి ప్రభావేన పాతకం తేక్షయం గతం, ఉపవాసస్తు సంజాతో నిశి జాగరణంకృతమ్.యామే యామే కృతా పూజా అజ్ఞానేన శివస్య చ, సర్వపాపవినిర్ముక్తో గచ్ఛ త్వం రుద్రమందిరమ్ విమానం చ సమారుహ్య సత్వాద్రుద్రపదం వ్రజ,మృగరాజ మహాసత్త్వ భార్యాపుత్రసమన్వితః. భార్యాత్రితయసంయుక్తే నక్షత్రపదమాప్నుహి, తవ నామ్నా తు తద్దృక్షం లోకే ఖ్యాతం భవిష్యతి.ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వచనం లుబ్ధకేన సమన్వితః,విమానం తు తదారుహ్య నక్షత్రపదమాగత. హరిణీద్వయ మన్వేష్టుం పృష్ఠతో మృగమేవ చ, తాకాత్రితయసంయుక్తం మృగశీర్షం తదుచ్యతే. బాలకద్వితయం చాగ్రే తృతీయం పృష్ఠతో మృగీ,పృష్ఠత స్తస్యసంప్రాప్తా మృగశీర్షస్య సన్నిధౌ.మృగరాడ్దృశ్యతేఽద్యాపిబిభ్రత్కం వ్యోమగ ముత్తమం, ఉపవాసం కరిష్యన్తి జాగరేణ సమన్వితమ్. యథోక్తశాస్త్రమార్గేణ తేషాం మోక్షో నసంశయః,శివరాత్రి వ్రతం యస్తు న కరోతి నరాధమః.పచ్యతే నరకే ఘోరే యావచ్చంద్ర దివాకరౌ, మతాంతరబలాద్దృష్టో దేవతాంతరపూజకః. శివరాత్రౌతు యో భుఙ్క్తే విష

యానపి మూఢధీః. అంధం తమః ప్రయాత్యేవ ముచ్యతే దైవతాం తరైః. శివరాత్రిసమం నాస్తి వ్రతం పాపక్షయాపహం,యత్కృత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః.కించ మాఘే కలౌ కృష్ణే నిశీథే పరమేశ్వరః, జగత్సంరక్షణార్థాయ మహాలింగమభూత్పురా. విష్ణుర్యోనిర్మహామాయా మధ్యం విష్ణుపదాత్మకం,బ్రహ్మపీఠం చ తన్మధ్యే శివలింగం ప్రతిష్ఠితం. హరో బీజం హరిర్యోని రహస్యం జగదేతయోః మహాలింగమపారేఽస్మి న్నంభస్యానందతుందిలం. ఆవిరాసీ న్మహాపుణ్యం శివనారాయణాహ్వయం, దక్షిణాంగాదభూద్విష్ణుర్వామాంగాదభవద్విధిః. దేవతాః పీఠమూలేన సర్వా భూతాని పాదతః, చతుష్పాత్సకలం బ్రహ్మ మహాలిజ్గం శివః స్మృతః శివరాత్రివ్రతం కృత్వా తస్మాద్విష్ణ్వాదయస్సురాః, సర్వకర్మాణి సామర్థ్యం ప్రాపుస్తత్పుణ్యయోగతః. అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయశతాని చ, నాప్నోతి తత్ఫలం సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా. ఏకాదశీ కోటికృతౌ తు యత్ఫలం వారాణసీవాస సహస్రవర్షైః,జన్మాష్టమీ లక్షభవం చ సిద్ధ్యేదేకేన సత్యం శివరాత్రికేన. నార్థవాదో మయా ప్రోక్త స్సత్యమేత ద్రహస్యకం,క్రియతామాస్తికై స్సర్వై శ్శివరాత్రివ్రతం పరమ్. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే శివరాత్రికథా సమాప్తా.

అథ శివరాత్రివ్రతోద్యాపనమ్.

స్కందః వ్రతస్యోద్యాపనం కర్మ కథం కార్యం చ మానవైః, కో విధిః కాని కర్మాణి కథయస్వ మమ ప్రభో.ఈశ్వరః.శృణు షణ్ముఖ యత్నేన లోకానాం హితకామ్యయా, ఉద్యాపనవిధిం చైవ కథయామి తవాగ్రతః యదా సంజాయతే విత్తం భక్తిశ్శ్రద్ధా సమన్వితః, స ఏవ వ్రతకాలః స్యా ద్యతోఽనిత్యం హి జీవితమ్ చతుర్దశాబ్దం కర్తవ్యం శివరాత్రివ్రతం శుభం, ఏకభుక్తం త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాముపోషణం, సంపాద్య సర్వ సంభారాన్ మండలం తత్ర కారయేత్, వస్త్రైః పుష్పై స్సమాచ్ఛన్నం పట్టవస్త్రైశ్చ శోభితమ్. తన్మధ్యే లేఖయేద్దివ్యం లింగతో భద్రమండలం, అథవా సర్వతో భద్రం మంటపాస్తం ప్రకల్పయేత్. శోభోపశోభాసంయుక్తం దీపైః సర్వత్ర సోజ్జ్వలం, ఆచార్యం పూజయే త్తత్ర ఋత్విగ్భిః సహితం శుచిః. శివరూపాశ్చ తే విప్రాః పూజ్యాశ్చందనపుష్పకైః, అనుజ్ఞాతశ్చ తైర్విప్రైః శివపూజాం

సమారభేత్. రుద్రనామ్నా నమోంతేన బ్రాహ్మణానపి పూజయేత్,
అవ్రణం సజలం కుంభం తస్యోపరి తు విన్యసేత్. సౌవర్ణం రాజతం
తామ్రం మృణ్మయం వా నవం ఘట, కుంభోపరి న్యసేద్దేవ ముమయా
సహితం శివమ్. సౌవర్ణే వ్యథవా రౌప్యే వృషభే సంస్థితం శుభే,రత్నా
లంకరణైర్హేమై రలంకృత్య ప్రపూజయేత్ పలేన వా తదర్ధేన తదర్ధా
ర్ధేనవా పునః, వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య బిల్వపత్రైః ప్రపూజయేత్. ఓ
మామహేశ్వరీం మూర్తిం పూజయే ద్వృషభే స్థితాం, సోమంచసగ
ణం చైవ పూజయిత్వా మహేశ్వరమ్. పురాణస్తోత్రపాఠైశ్చ రాత్రి
శేషం నయేద్బుధః, తతః ప్రభాతసమయే కృత్వా సంధ్యాదికాః క్రి
యాః. తతః పూజాం ప్రకుర్వీత తతో హోమం సమాచరేత్, తిలవ్రీ
హియవైశ్చైవ పాయసాన్నేన భక్తితః త్రియంబకేతి మంత్రేనమః
శంభవ ఇత్యతః, గౌరీమిమాయ మంత్రేణ శతమష్టోత్తరద్వయమ్. హో
మం కుర్యాచ్చ మతిమాన్ బిల్వపత్రైస్తు నామభిః, అజైకపాదహిర్బు
ధ్న్యశ్చ ధన శ్శర్వఉమాపతిః రుద్రః పశుపతిశ్శంభు ర్వరతశ్శివఈశ్వరః,
మహాదేవో హరో భీమో నామాన్యేవం చతుర్దశ పూర్ణాహుతిం త
తో హుత్వా కర్మశేషం సమాపయేత్. ఏతైర్హోముః ప్రకర్తవ్యః కుం
భదానేపి తాన్ స్మరేత్. భోజ్యం క్షమాపయే ద్దేవమేభిర్నామపదైః
పృథక్, ప్రతిమాం కుంభసహితా మాచార్యాయ నివేదయేత్. శం
భో ప్రసీద దేవేశ సర్వలోకేశ్వర ప్రభో. తవ రూపప్రదానేనమమసం
తు మనోరథాః. ఆచార్యం పూజయేద్భక్త్యా వస్త్రాలంకారభూషణైః, స
వస్త్రాం గాం తతో దద్యాద్వ్రతసంపూర్తిహేతవే. అన్యేభ్యోఽపి య
థాశక్త్యా బ్రాహ్మణేభ్యో హి దక్షిణాః, చతుర్దశ ప్రదాతవ్యా విప్రే
భ్యో జలపూరితాః. కుంభా యజ్ఞోపవీతాని వస్త్రాణిచ పృథక్ పృథక్,
సమూల్యాని చ వస్త్రాణి శయ్యాం సోపస్కరాం తథా. ద్వాదశైవ
తు దద్యాత్ పరిధానాదికం తథా, అథవా దక్షిణా మేవ ప్రదద్యాద్విప్ర
ప్రతుష్టయే. వ్రతమేతత్కృతంయన్మే పూర్ణంవాఽపూర్ణమేవచ,
సర్వం సంపూర్ణతాం యాతు ప్రసాదాద్భవతాంమమ. ఇతి సంప్రా
ర్థ్య తాన్ విప్రా ప్రణమ్య చ పునః పునః, తతశ్చ స్వజనైస్సార్ధం స్వ
యం భుంజీత సువ్రతీ. ఏవం కృతేతారకజిచ్ఛి వరాత్రివ్రతేనరైః,
సర్వపాపక్షయద్వారా శివలోకశ్చ సిద్ధ్యతి. ఉద్యాపనవిహీనస్య నతా

దృక్ఫలసంభవః, అకామేన కృతస్యాస్య నహ్యుద్యాపనముచ్యతే. సంధ్యాగ్ని హోమవన్నిత్యం శివరాత్రివ్రతంస్మృతం, కామినః పంచధా సిద్ధ్యేత్ఫల మేతత్ప్రభావతః ధనంసుఖం తథాఽఽరోగ్యం సంతానం జ్ఞానమేవ చ, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన చరేదుద్యాపనం వ్రతీ. యథాకథంచిత్క్రియమాణమేతత్కలౌ యుగే జంతుభిరా ర్తధర్మైః, పాపైర్వి ముక్తాశ్శివసన్నిధానే వసన్తి విష్ణ్వాది సమానభోగైః. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే శివరాత్రివ్రతోద్యాపనమ్.

అథ పౌర్ణమాసీవ్రతాని లిఖ్యన్తే.

చైత్రపౌర్ణమాసీ సామాన్యనిర్ణయాత్ప్రరైవ. అతో విశేషో నిర్ణయామ్రుతే. విష్ణుస్మృతౌ. చిత్రాబుక్షయుతా చైత్రీ పరా స్నానాది కర్మణి, చిత్రవస్త్రప్రదానేన సిద్ధిర్భవతి నాన్యథా. మందార్కేచ గురోర్వారే యదా భవతి పౌర్ణిమా, తత్రాశ్వమేధజం పుణ్యం స్నానశ్రాద్ధాదిభిర్భవేత్. వాయవీయే. సంవత్సరకృతార్చాయాః సాఫల్యాయాఖిలాన్ సురాన్, దమనేనార్చయేచ్చైత్ర్యాం విశేషేణ సదాశివమ్. ఇయం మన్వాదిరపి. ఇతి చైత్రపౌర్ణిమా. వైశాఖపౌర్ణమాస్యాం విశేషః స్మర్యతే భవిష్యే. వైశాఖీ కార్తికీ మాఘీ తిథయశ్శివపూజితాః, స్నానదానాన్న దానైశ్చ సాయుజ్యం పాండునందన.

అథ జ్యేష్ఠశుక్లపూర్ణమాస్యాం అమాయాం వా వటసావిత్రీవ్రతమ్. ఇయం చ పూర్వవిద్ధా గ్రాహ్యా. భూతవిద్ధా న కర్తవ్యాఽమావాస్యా చ పూర్ణిమా, వర్జయిత్వా మునిశ్రేష్ఠ సావిత్రీవ్రతముత్తమమ్. ఇతి బ్రహ్మవైవర్తాత్. క్వచిద్దేశజనైరాచరితం వ్రతమిదం. అథ ఆషాఢపౌర్ణిమాస్యాం గోపద్మ వ్రతం. తత్రం. తత్ర పురుషసూక్తేన విష్ణుమభ్యర్చయేత్. స్త్రీభిరేవ కార్యం. తత్ర ఆషాఢపౌర్ణమాస్యాం కోకిలావ్రతం. ఉత్తరదేశే ప్రసిద్ధమ్.

అథ శ్రావణశుక్లపౌర్ణిమాస్యాం రక్షాబంధనమ్. అథ భాద్రపద పౌర్ణిమాయాం ఉమామహేశ్వరవ్రతమ్. శివరహస్యే. రాజోవాచ భగవన్ మునిశార్దూల వ్రతమేకం వదస్వ మే, సాంగే యస్మిన్ వ్రతే చీర్ణే సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్. గౌతమః. ఉమామహేశ్వరం నామ వ్రతమస్తి వ్రతోత్తమం, సాంగే యస్మిన్ వ్రతే చీర్ణే కామాన్సర్వానవాప్నుయాత్. మాసి భాద్రపదే శుక్లే పౌర్ణమాస్యాం ప్రయత్నతః,

తదర్చితం కార్యమనఘై ర్బ్రాహ్మణాద్యైర్విధానతః. భాద్రశుక్లచతుర్ద
శ్యాం ప్రతస్నాత్వా విధానతః, శివం సంపూజ్య విధివచ్చైవానస్య
తియత్నతః. శివం ధ్యాత్వా జనై ర్వంద్యం సోమం సోమార్ధశేఖరం,
కృతాంజలిపుటో భూత్వా మంత్ర మేతత్పఠేన్నరః. శ్వః కరిష్యే వ్రతం
యత్నాదుమామాహేశ్వరాభిధం, ఆజ్ఞాం దేహి మహాదేవ సోమ సో
మార్ధశేఖర. ఇతి విజ్ఞాప్య నై దేవం పునస్సంపూజ్య యత్నతః,మధ్యా
హ్నేఽపి మహాదేవ మర్చయేన్నియతో వ్రతీ. తతో దేవానృషీన్
సర్వా నభ్యర్చ్య విధివన్నృప,హవిష్యాశీ శివం సాయం పూజయే ద్విధి
పూర్వకమ్. నిద్రా కార్యా తథా యోగం మహాదేవస్య సన్నిధౌ,ఉత్థా
య పశ్చిమే యామే మహాదేవం తతః స్మరేత్. తతః శౌచాదికం సర్వం
నిర్వర్త్య ప్రీతమానసః, స్నానం కుర్యాద్యథా యోగం యథా శాస్త్రం
యథాక్రమమ్. పరిధాయ తతో వస్త్రం ధౌళితం శుభమక్షతం,ఉద్ధూ
ళనం తతః కార్యం త్రిపుండ్రం చ యథాక్రమమ్. రుద్రాక్షధారణం
కార్యం సంధ్యా కార్యా తతః పరం, తతః శివార్చనం కార్యం బిల్వప
త్రాదిభిర్నరైః. తతో హోమోఽపి కర్తవ్యః శివప్రీత్యర్థమాదరాత్,
తతఃపరం నియమనం ప్రణమేత్సోమమవ్యయమ్. సంగ్రంథి కుశపిం
జూలం తతస్సంపాద్యమాదరాత్, నవ్యం పంచదశగ్రంథిపూజితం త
చ్ఛివాత్మకమ్. ఏవం పంచదశగ్రంథి దోరకం కుంకుమాన్వితం, సంపా
దనీయం యత్నేన వ్రతనిష్ఠైరనాకులైః. ఉమామహేశ్వరంచైవ సౌ
వర్ణ ప్రతిమాద్వయం, సంపాదనీయం యత్నేన రాజతంవా మనోహ
రమ్. పలాదూనం న కర్తవ్యం ప్రతిమాద్వయముత్తమం, అధికం చే
ద్యథాశక్తి కర్తవ్యమతియత్నతః. సౌవర్ణో రాజతోవాపి తామ్రో వా
మృణ్మయోఽపివా, సంపాదనీయో యత్నేన ప్రయతైర్వ్రతతత్పరైః.
తతః స దర్భమూర్తిం చ వస్త్రయుగ్మేన వేష్టయేత్, పృథక్ పృథక్
స్థాపనీయం కలశే ప్రతిమాద్వయమ్.ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైస్తథా త్ర్యం
బకమంత్రకైః, అభిషిచ్య ప్రయత్నేన పూజయేత్ప్రతిమాద్వయమ్.
తతః ప్రయత్నతో గచ్ఛే దలంకృత్య శివాలయం, శివస్థానం త
తో గచ్ఛేత్తోరణాద్యై రలంకృతమ్. తతః షోడశకేపత్రే బహిరంతశ్చ
తుర్గుణే, అలంకృతస్స్వస్తికాద్యైః స్థాపయేత్కలశంనవమ్. ధ్యాయేత

తో మహాదేవ ముమాదేహార్ధ ధారిణం, ముక్తామాలాపరీతాంగ దుకూలసరివేష్టితమ్. పంచాననముమాకాంత మనలేందురవిప్రభం, చంద్రార్ధశేఖరం నిత్యం జటామకుటమండితమ్. త్రిపుండ్ర లేఖావిలసత్ఫాలనేత్రోపరిస్థితం, భస్మోద్ధూళితసర్వాంగం రుద్రాక్షాభరణాన్వితమ్.మందస్మిత మనాధార మాధారం జగతాం ప్రభుం, దేవైరనంతైరనిశం స్తూయమానమనేకధా. దేవాత్మకం దేవవంద్యం విష్ణుబ్రహ్మాదివందితం, విష్ణునేత్రార్పితారక్తపాదపంకజముత్తమమ్. అప్రతిద్వంద్వమద్వంద్వం సర్వబృందారకార్చితం, సర్వోత్తమమనాద్యం తం సర్వదేవనివేదితమ్. సత్యం శుద్ధం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం, ఊర్ధ్వకేశం విరూపాక్షం విశ్వరూపం చిదాత్మకమ్. నిష్కళం నిర్మలంశాన్తం నిరవద్యం నిరంజనం, అప్రమేయం జగత్సృష్టిస్థితిసంహారకారణమ్.విశ్వబాహుంవిశ్వపాదం విశ్వాక్షం విశ్వసంభవం,విశ్వంనారాయణారాధ్యమక్షరం పరమం పదమ్.విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వస్యేశ మనామయం,ఏవం ధ్యాత్వా మహాదేవం సర్వదేవోత్తమోత్తమమ్.ధ్యాయేత్తతఃపరం గౌరీమాదివిద్యామనామయాం, లక్ష్మీసేవితపాదాబ్జాంశచీసేవితపాదుకామ్.సరస్వత్యాదిభిర్నిత్యంస్తూయమానపదాంబుజాం, అధరోష్ఠాధరీభూతపక్వబింబఫలాముమామ్. ముఖకాంతికలోపేతాంపూర్ణచంద్రాయుతప్రభాం, తిరస్కృతాళిమాలాం తామలకావళిభిస్సదా, పీనవక్షోజనిర్ధూతచక్రవాకవరాంగనాం, నిత్యం తిరస్కృతాంభోజాం నయనాభ్యామనిందితామ్. సీమంతాలంకృతాశేషకామభల్లామహర్నిశం, భ్రుకుటీధిక్కృతాశేషయమభల్లామనాకులామ్. బాహులతాలకలోద్ధూత హేమమాలాం విలాసినీం, రోమావళితిరోభూతభ్రమద్భ్రమరమాలికామ్. నాభిరంధ్రతిరోభూతమనావర్తామవర్తులాం, ఉత్తమోరుతిరోభూతరంభాస్తంభాం శుభావహామ్. పాదయుగ్మప్రభాకాంతినిర్జితారుణపంకజాం, బ్రహ్మేంద్రోపేంద్రజననీం మహేశార్ధాంగభాగినీమ్. మహేశాశ్లిష్టవామాంగాం వరదాభయదాం సదా, ప్రసన్నవదనాం శాంతాంస్మితపూర్వాభిభాషిణీమ్. చంద్రచారుదుకూలాఢ్యాం నానాభరణభూషితాం, స్తూయమానాం సదా దేవైర్యక్షైర్గానైశ్చకోటిశః. ఏవం ధ్యాత్వా తతస్సమ్యగుపచారాన్ ప్రకల్పయేత్, తతఃపుష్పాణి

సంగృహ్యా శివమావాహయేచ్ఛివామ్. మహాదేవ దయాసింధో విష్ణు బ్రహ్మాదివందిత, ఆవాహయామి దేవ త్వాం ప్రసీద పరమేశ్వర. ఇతి ఆవాహనమ్. తతో వేదమంత్రైః షోడశోపచారపూజా. ప్రదక్షిణనమస్కారాన్తాన్ కృత్వా. ఉపవిశ్య. అథాంగపూజా. కపర్దినే నమః శిరః పూజయామి. ఫాలలోచనాయ ఫాలం. సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయ నేత్రత్రయం. సుశ్రోత్రాయ శ్రోత్రే. ఘ్రాణగంధాయఘ్రాణం. స్మృతి దంతాయ దంతాన్. శ్రుతిజిహ్వాయ జిహ్వాం. సుకపోలాయకపోలౌ. జ్ఞానోష్ఠాయ ఓష్ఠౌ. విశ్వజంఘాయ జంఘే. విశ్వపాదాయపాదౌ. విశ్వనఖాయ నఖాన్. సర్వాత్మకాయ సర్వాంగం. అథ శక్త్యంగపూజా. శివాయై శిరః. పృథువేణ్యై వేణీం. సీమంతరాజితాయై సీమంతం. కుంకుమఫాలాయైఫాలం. చక్షుష్మత్యై నేత్రే. శ్రుతిశ్రోత్రాయై శ్రోత్రే. గంధప్రియాయై ఘ్రాణం. సుభగకపోలాయై కపోలౌ. కుట్మల దంతాయై దంతాన్. విద్యాజిహ్వాయై జిహ్వాం. బింబోష్ఠ్యై ఓష్ఠం. వృత్తకంఠ్యై కంఠం. పృథులకుచాయై కుచౌ. విశ్వదర్భాయై ఉదరం. శుభకట్యై కటిం. దివ్యోరుదేశాయై ఊరూ. వృత్తజంఘాయై జంఘే. లక్ష్మీసేవిత పాదుకాయై పాదౌ. మహేశ్వర ప్రియాయై నఖాన్. శోభన విగ్రహాయై సర్వాంగం పూజయామి. తతో దోరకం పూజయేత్. ప్రత్యేకం గ్రంథిషు స్వచ్ఛైస్స్వైచ్ఛైర్బిల్వ దళాదిభిః, ప్రథమగ్రంథి మారభ్యైన ముసోసమాయ మంత్రితిః. యథాక్రమేణ సంపూజ్య తతో ధార్యంహి దోరకం, తత్రోపచారాస్సర్వేపి తేన మంత్రేణ సాదరమ్. వ్రతిభిర్యత్నతః కార్యం కుంకుమాంకితదోరకం, తతః పంచదశప్రస్థాగోధూమాస్తండులాశ్చ వా. ఉపాయనార్థమానేయాః శుద్ధా గోఘృతపాచితాః, యద్వా పంచదశాజ్యాక్తా గోధూమాపూపమండకాః. తతః శివైకశరణాః శైవాః శైవవ్రతప్రియాః, పూజనీయాః ప్రయత్నేన గంధపుష్పాదిభిః క్రమాత్. తతః సవస్త్రకలశం శివయోః ప్రమాద్వయం, శైవాయ దేయం యత్నేన సువర్ణఫలసంయుతమ్. ఆదావుపాయనం దత్వా దేయం హ్యేతదతఃపరం, ఉపాయనస్యమంత్రోఽపి నత్యుతేఽత్ర విశేషతః, ఉమేశః ప్రతిగృహ్ణాతి ఉమేశో వై దదాతిచ, ఉమేశస్తారకో నా [illegible] త్రం సముచ్చార్య

దత్వా దానం నివేదయేత్, అతః శైవాః ప్రయత్నేన భోజనీయా విశేషతః. సువాసిన్యోఽపి యత్నేన భోజనీయాః ప్రయత్నతః, శైవా నేవం భోజయిత్వా స్వయం భుంజీత వాగ్యతః. అతిథీనపి సంతర్ప్య ద్వారదేశస్థితాన్ నృప, ఏవం ప్రయత్నతః కార్యం ప్రతివత్సరమాదరాత్. నియమై రేవ విధివత్ ఉక్తరీత్యా యథాక్రమం, బ్రాహ్మణాద్యైరిదం కార్యం వ్రతమాహితమానసైః. సర్వాభీష్టప్రదం పుణ్యం వ్రతమేతచ్ఛివాత్మకం, ప్రాప్తేతు షోడశేవర్షే కార్యముద్యాపనం నృప. ఉద్యాపనవిధానం చ వక్ష్యేశృణు యథాక్రమం, పూర్ణమాస్యాం భాద్రపద్యాం వ్రతోద్యాపనమాదరాత్. కర్తవ్యమితి యత్నేన ద్రవ్యం సంపాద్య సాదరం, హైమీ కార్యా సార్ధషడ్భిః ప్రతిమాం చ పలైశ్శుభా. తదర్ధేనాథవా కార్యా తదర్ధార్ధేన వా నృప, రజతేనాథ వా కార్యాయథోక్తపలమానతః. సంపాదనీయాః కుంభాశ్చ హైమాః పంచదశోత్తమాః, అథ వారాజతాః కార్యా యద్వా తామ్రమయా నృప. భాద్రశుక్ల చతుర్దశ్యాం శైవా బ్రాహ్మణపుంగవాః, నిమంత్రణీయా యత్నేన ప్రాతఃస్తదశోత్తమాః. తతో గృహం వితానాద్యైరలంకృత్యప్రయత్నతః, స్వస్తికాద్యైరలంకుర్యాచ్ఛివస్నానం శుభావహమ్. తతః సాయంప్రయత్నేన తస్మిన్ శంకరమందిరే, పూజనీయే ప్రయత్నేనశివయోః ప్రతిమే శుభే. పూర్వోక్తేన విధానేన మంత్రైస్సైర్వరసాధనైః,రాత్రౌ జాగరణం కార్యం సోపవాసం యథావిధి. ఋత్విగ్భిః సహసోత్సాహం పయోమాత్రాశనేన వా, రాత్రౌశివకథాః శ్రావ్యాః శ్రోతవ్యా యత్నతో నృప. కర్తవ్యా యత్నతోరాత్రౌ పూజా యామచతుష్టయే, తతః స్థేయం ప్రయత్నేన స్నాత్వాశంకరసన్నిధౌ. పూజనీయః ప్రయత్నేన శివో దేవశిఖామణిః, చతురశ్రం తతః కుర్యాత్కుండమష్టదళాన్వితమ్.తత్ర వహ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యవిధివద్గృహమాగతః, సాజ్యేన పరమాన్నేన హోమః కార్యస్తతఃపరమ్.పంచవింశతిసాహస్రం హోమసంఖ్యేతి మంత్రతః, కార్యఃప్రయత్నతో రాజన్ నమః పూర్వైశ్శివాత్మకైః. తతః పూర్ణాహుతింహుత్వా శైవాన్ సంపూజయేత్తతః, బిల్వపత్రైః పుష్పమాల్యైర్భస్మనా చ యథాక్రమమ్.ఏకైకస్మై ప్రదాతవ్యం శివయోః ప్రతిమాద్వయం, కలశోఽపి ప్రదాతవ్యస్తత్తో వస్త్రద్వయాన్వితః. ఆచార్యాయప్రదాతవ్యం సువర్ణశతమాద

రాత్, తతో యత్నేన శైవేంద్రాః పూజనీయాః కృతవ్రతైః. సువాసి
న్యోఽపి శైవానాం భోజనీయాః ప్రయత్నతః, తతో దేయాస్స్వశ
క్త్యా చ భోజ్యం తేభ్యశ్చ దక్షిణాః. తతశ్చస్వకృతం కర్మ శివాయ చ
నివేదయేత్, ఉద్యాపనం కృతం శంభోమయైతదధునా ప్రభో. ఇదం
సంపూర్ణతాం యాతు త్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర, మంత్రహీనం భక్తి
హీనం శక్తిహీనముమాపతే. కృతం కర్మభవత్వస్య త్వత్ప్రసాదాత్ఫ
లప్రదం, ప్రాయశ్చిత్తం వైదికానాం వ్యంగానామపి కర్మణామ్.శివస్మ
రణమేవేతి శ్రుతిరుద్ఘుష్యతే శివ, అతఃకృతమిదం శ్రౌతం కర్మ వ్యంగ
మపి ప్రభో. సాంగం భవతు విశ్వేశతవైవ స్మరణాత్ప్రభో, ఇతి సంప్రా
ర్థ్య దేవేశం సాంబం సర్వసురోత్తమమ్. భుంజీయాద్బంధుభిః సార్ధం
స్వయం తైలవివర్జితం, ఏవం యఃకురుతే సమ్యగుమామాహేశ్వరం
వ్రతమ్. స సర్వభోగాన్ భుక్త్వాన్తే మోక్షం ప్రాప్నోతి సర్వదా. ఇతి
ఉమామహేశ్వర వ్రతమ్

ఉమామహేశ్వరవ్రతకథా.

రాజోవాచ. గౌతమేదం వ్రతం చీర్ణం పురా కేన వదస్వ మే,
కస్య కాముమభూత్సిద్ధి ర్వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః. గౌతమః. పురా శైవ
వరో రాజన్ దూర్వాసాఖ్యో మునీశ్వరః, కదాచిత్సంచరన్లోకాన్దద
ర్శకమలాపతిమ్. తతస్సమాగతం దృష్ట్వా దూర్వాసా మునిసత్తమః,బి
ల్వమాలాం దదౌ తస్మై శంకరేణ ప్రసాదితామ్. గృహీత్వాబిల్వమా
లాం తాం హరిర్గమనసంభ్రమాత్, శిరసా పూజనీయాం తాం గరు
డే స వినిక్షిపత్. తతస్తం తాదృశం దృష్ట్వాదూర్వాసాః క్రోధమూ
ర్ఛితః, హరిం శశాప బహుధా ధిగ్జన్మేతి చ సంవదన్. మయాశివా
ర్పితా దత్తా మాలా తుభ్యమఘాపహా, సా కథం గరుడస్కంధే విని
క్షిప్తాత్వయా హరే. సర్వస్వ మూలభూతేయం లక్ష్మీస్తవ వినశ్యతు,
లక్ష్మీపతతు దుగ్ధాబ్ధౌ గరుడోఽపి వినశ్యతు. వైకుంఠస్యాధికారోఽపి
తవయాతు మమాజ్ఞయా, నిస్తేజస్కో వనే పృష్ఠే సఞ్చరాద్యావధి
ధ్రువమ్. ఇత్యుక్త్వా సతు దూర్వాసా యయౌ లోకాంతరంనృప, తతః
పపాత దుగ్ధాబ్ధౌ లక్ష్మీర్విష్ణుమనోహరా. తతోఽతిదుఃఖితోవిష్ణుః ప్ర
లపన్వనమాశ్రితః, ఉవాస విపినే ఘోరే స్వకృతం కర్మ సంస్మరన్.
తతః కదాచిద్భూపాల మయా తత్ర గతం పురా, తదా మామాగతం

దృష్ట్వా పూజయామాస మాం హరిః. తతోఽశ్రుపూర్ణనయనః కృతాంజలిపుటో హరిః, జగాద పూర్వవృత్తాంతం స్వలక్ష్మీ నాశకారణమ్. తతోఽతిక్లాంతచిత్తాయ విష్ణవే వ్రతముత్తమం, తత్పృష్టేనమయా భూప కథితం సాదరం శివమ్. తతోఽవిలంబం విధివచ్చకార శ్రద్ధయా న్వితః, తతః ప్రసన్నో భగవాన్ హరయే పార్వతీపతిః. దదాలక్ష్మీం సగరుడాం కరుణానిధిరవ్యయః, ఇదమేవ వ్రతం చీర్ణ మింద్రేణాపిహా తౌజసా. తేన ప్రాప్తస్తతస్స్వర్గ. స్వర్గభోగశ్చ శాశ్వతః, బ్రహ్మణాపి పురా చీర్ణ మిదమేవ వ్రతం నృప. నష్టా వాగీశ్వరీ తేన సంప్రాప్తా దుర్లభాపి సా, మునిభిశ్చ పురా చీర్ణం వ్రతమేతన్ముముక్షుభిః. అస్య వ్రతస్యాచరణా న్ముక్తిః ప్రాప్తా మునీశ్వరైః, ఇదం వ్రతం ప్రయత్నేన యః కరిష్యతి భక్తితః. తస్య సౌభాగ్యసంపత్తి ర్భవిష్యత్యేవ సర్వదా, యస్యాస్త్యైశ్వర్యభోగేచ్ఛా మోక్షేచ్ఛాఽప్యనపాయినీ. యస్య సర్వాధిపత్యేచ్ఛా తేన కార్యమిదం వ్రతం, వైద్యుతేనాపి విప్రేణ మోక్షార్థమతియత్నతః. కృతమేతద్వ్రతం పూర్వం సర్వాభీష్టఫలప్రదం, ముక్తిః ప్రాప్తా చ తేనాపి వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః. యం యం కామంసముద్దిశ్య వ్రతమేతదనుత్తమం,యః కరిష్యతి తం కామం స మాప్నోతి నిర్మలమ్.ఇదం వ్రతం మహేశేన సమాఖ్యాతమమాం ప్రతి, కుమారాయ సమాఖ్యాతమమయా తద్వ్రతం శుభమ్. నందికేశాయ కథితం దూర్వాసోమునయే తతః, దూర్వాససాపి కథిత మగస్త్యాయ వ్రతోత్తమమ్. వ్రతం చ సాగరే మహ్యా మగస్త్యేన మహాత్మనా, మయాతి క్లిన్నచిత్తాయ విష్ణవే కథితం పురా. తేన చీర్ణం వ్రతమిదం సర్వసౌభాగ్యదాయకం, బ్రహ్మణే కథితం పూర్వ మిదమేవ వ్రతం మయా. తేన చీర్ణ వ్రతం సాంగం వాణీప్రాప్త్యర్థమాదరాత్. సూర్యాయేంద్రాయ చంద్రాయ మయైతత్కథితం వ్రతమ్.తైశ్చ చీర్ణం వ్రతమిదం సర్వసౌభాగ్యదాయకం, కశ్యపాదిమునిభ్యశ్చ కథితం వ్రతముత్తమమ్. తైశ్చ చీర్ణం వ్రతం సమ్యగ్ భుక్తిముక్తిఫలప్రదం, భూతవ్రతాని సంత్యేవ బహూని వివిధాని చ. యథాఽప్యేతద్వ్రతాదన్య ద్వ్రతం నాస్త్యేవ సర్వదా, భవానపి కురు ప్రీతో భూపాల వ్రతముత్తమమ్. ఇదం వ్రతం శివక్షేత్రే యః కరిష్యతి భక్తితః, తస్య సర్వార్థసంపత్తి ర్భవత్యేవ న సంశయః. శివః. ఇత్యేతద్వచనంశ్రుత్వా స రాజా ప్రీత

మానసః, సపుత్త్రః పూజయామాస గౌతమం శైవపుంగవమ్. తతో ధర్మ వ్రతం చేద ముపదిశ్య స గౌతమః, పునస్సంపూజితో రాజా స్వాశ్ర మం ప్రతి సంయయౌ. రాజా సపుత్త్ర స్తద్వాక్యా దిదం మాహేశ్వరా భిధం, వ్రతం చకార విధివత్యథాక్రమనుతం ద్రితః. ఇతి శివరహస్యే ఉ మామహేశ్వర వ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథాశ్వినపూర్ణిమాయాం కౌముదీజాగరవ్రతమ్.

సా పరా గ్రాహ్యా ఆశ్వయుజి కర్మణి పూర్వాహ్ణవ్యాపినీ దేవక ర్మత్వాద్గ్రాహ్యా. అత్ర కౌముదీజాగరవ్రతే బహువ్యాపిని రాత్రౌ ల క్ష్మీపూజనాత్, క్రీడాప్రధానత్వాద్రాత్రివ్యాపిన్యేవకార్యా. స్కాందే. ఇద ముత్తరదేశే ప్రసిద్ధమ్.

అథ కార్తికపౌర్ణిమాస్యాం త్రిపురోత్సవః.

స చ ప్రదోషవ్యాపిన్యాం కార్యః. వాలఖిల్యాః. కార్తికే పూ ర్ణిమాయాం తు కుర్యాత్త్రైపురముత్సవం, దీపో దేయోఽవశ్యమేవసా యంకాలే శివాలయే. అథ మార్గశీర్షపౌర్ణిమాయాం ద్వాత్రింశద్వ్ర తమ్. అథ ఫాల్గుణపౌర్ణిమాస్యాం హోళికోత్సవః.

భక్తేశ్వరవ్రతమ్.

శుభే శోభనే ఏవం గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మా కం సకుటుమ్బానాం క్షేమస్థైర్యవిజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్య ర్థం, ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం, పుత్త్రపౌత్త్రా భివృద్ధ్యర్థం, దీర్ఘసువాసినీత్వసిద్ధ్యర్థః, హస్త్యశ్వరథాందోళికాఛత్రవా హనాది ప్రాప్త్యర్థం. వంధ్యాత్వనివృత్త్యర్థం, అఖండితలక్ష్మీప్రాప్త్యర్థం, శ్రీభక్తేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీభక్తేశ్వరప్రీత్యర్థం, భక్తేశ్వరవ్రతం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య. గణపతిపూజాం కృత్వా. సద్యోజాతం భవం చైవ వామదేవం భవోద్భవం, జ్యేష్ఠంశ్రేష్ఠం తతో రుద్రంకాలకంఠం విక ర్ణకమ్. బలం బలప్రమథనం భూతఘ్నం చ మనోన్మనమ్. సద్యోజాతం త్రినేత్రం సకలసురనుతం కోటిసూర్యప్రకాశం విఖ్యాతంవామదేవం హ్యుదితరవినిభం సజ్జనానాముఘోరం, శత్రూణాం ఘోరరూపం హ్యు పలశతనిభం తత్త్వపూర్ణం చిదాభం ఈశానం శాంతరూపం స్ఫటిక మణినిభం చింతయేత్పంచవక్త్రమ్. ధ్యాయామి.

భవోద్భవం శివాతీతం భానుకోటిప్రభం విభుం, ఆవాహయామి భూతేశం భవానీపతిముత్తమమ్. ఆవాహయామి. వామదేవ విరూపాక్ష వ్యాససన్నుత వై శివ, వేదస్వరూప వరద ఆసనం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఆసనం. జ్యేష్ఠరూప నమస్తుభ్యం భస్మోద్ధూళితవిగ్రహ,జీయాజ్జైత్రవిభూతే త్వం గృహాణార్ఘ్యం మయార్పితమ్. అర్ఘ్యం. సురశ్రేష్ఠ జగచ్ఛ్రేష్ఠ శ్రవణానందవైభవ, పాద్యం గృహాణ హే శంభో దేవేశ వృషభధ్వజ. పాద్యం. రుద్ర రౌద్రరణోత్సాహ రాజరాజప్రసన్నుత, పంచామృతస్నానమిదం కురు కల్యాణదాయక. పంచామృతస్నానమ్. కల వికరణ విభో కమలాసనవన్దిత, కార్తికేయస్యజనక స్నానం కురు దయానిధే. శుద్ధోదకస్నానమ్. బలవికరణ బలభానుకోటి ప్రభాకర, బృందారకార్చితపద వస్త్రమాచ్ఛాదనం కురు. వస్త్రమ్. బలప్రబల సుబల బాణాసురవరప్రద, బీజరూపం బృహద్ధామ ఉపవీతం గృహాణ భో. యజ్ఞోపవీతమ్. బలప్రమథన బల బుద్ధిరూపబుధప్రియ, బిల్వపత్రప్రియ బలభూషణాని గృహాణ భో. ఆభరణాని. సర్వభూత ప్రమథన సర్వజ్ఞ సకలోద్భవ, సర్వాత్మన్ సర్వతేజస్విన్ సుగంధం సంగృహాణ భో. గంధాన్. మనోన్మన మహాభాగ మాయాతీత మహేశ్వర, మంజుమంజీరచరణ సంగృహాణాక్షతాన్విభో. అక్షతాన్. అఘోరపరమప్రఖ్య అచిన్త్యావ్యక్తలక్షణ, అనంతాదిత్యసంకాశ పుష్పాణి ప్రతిగృహ్యతామ్.

అథాంగపూజా.

సద్యోజాతాయ నమః పాదౌ పూజయామి. భవోద్భవాయ గుల్ఫౌ. భవాయ జంఘే. వామదేవాయ జానునీ. జ్యేష్ఠాయ ఊరూ. శ్రేష్ఠాయ కంటిమ్. రుద్రాయ గుహ్యమ్. కాలాయ నాభిమ్.బలవికరణాయ ఉదరమ్. కలవికరణాయ హృదయమ్. బలాయ స్తనౌ. బలప్రమథనాయ భుజౌ. సర్వభూతదమనాయ వామహస్తమ్. మనోన్మనాయ ఉమాంగుళీన్.అఘోరాయదక్షిణహస్తమ్.ఘోరాయదక్షిణాంగుళీన్. ఘోర ఘోరతరాయ కంఠమ్.సర్వాయ స్కంధౌ.శర్వాయ చుబుకమ్. రుద్రరూపాయ ముఖమ్. తత్పురుషాయ జిహ్వామ్.వామదేవాయ నాసికామ్. రుద్రాయ వామశ్రోత్రమ్. ఈశానాయ దక్షిణశ్రోత్రమ్. సర్వ

విద్యాధిపతయే వామనేత్రమ్. ఈశ్వరాయ దక్షిణనేత్రమ్. సర్వభూతాధి
పతయే లలాటమ్. బ్రహ్మాధిపతయే శిరః శివాయ జటాజూటమ్. సర్వేశ్వ
రాయనమః సర్వాణ్యంగాని పూజయామి.

ఘోరరూప నమస్తుభ్యం సర్వకామార్థదాయకః, ధర్మస్వరూప
ధనద ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. ధూపమ్. ఘోర ఘోర నమ
స్తుభ్యం ఖడ్గఖేటధరావ్యయ, ఖండేందుమౌళిశిఖర దీపోఽయం ప్రతి
గృహ్యతామ్. దీపమ్. నమశ్శర్వాయ సర్వేశ సర్వావాస సనాతన, సదా
నంద సురశ్రేష్ఠ నైవేద్యమ్. ప్రతిగృహ్యతామ్. నైవేద్యమ్. శర్వాయచ
నమస్తుభ్యం రజనీకరభూషణ, శంభో శంకర గౌరీశ తాంబూలం ప్రతి
గృహ్యతామ్. తాంబూలమ్. రుద్రరూప నమస్తుభ్యం భక్తప్రియ సదా
శివ, గజచర్మపరీధాన నీరాజనమిదం తవ. కర్పూరనీరాజనమ్. తత్పురు
షాయ నమస్తుభ్యం త్రయీమయ త్రిలోచన, త్రిస్వరాకార తత్త్వజ్ఞ
మంత్రపుష్పం గృహాణభో. మంత్రపుష్పమ్. మహాదేవ నమస్తుభ్యం
మాయాతీత మహామతే, ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం పాపం నాశయ
మే ప్రభో. ప్రదక్షిణమ్. ఈశానాయ నమస్తుభ్యం పార్వతీపతయే నమః,
సర్వేశ్వర నమస్తుభ్యం పంచవక్త్ర నమోనమః. సద్యోజాత నమస్తు
భ్యం వామదేవాయ తే నమః, అఘోరాయ నమస్తుభ్యం తత్పురుషా
య తే నమః. నమస్కారాన్. కుబేరమిత్ర దేవేశ భూతేశ త్రిపురాం
తక, పార్వతీహృదయానంద గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. శ్రీభక్తే
శ్వరాయ నమః. ఇదమర్ఘ్యమ్. కైలాసవాసిన్ దేవేశ భువనత్రయపా
లక, హిమవత్పుత్రికాకాంత గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. ఇదమ
ర్ఘ్యం. చంద్రమౌళే త్రయీనాథ జటామకుటశోభిత, ఉమాకాంత
నమస్తుభ్యం గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. ఇదమర్ఘ్యమ్. అథప్రా
ర్థనా. ఋణపాతక దౌర్భాగ్యదారిద్ర్య వినివృత్తయే, అశేషాఘవినా
శాయ ప్రసీద మమ శంకర. దుఃఖశోకాదిసంతప్తం సంసారభయపీ
డితం, బహుజన్మాకులం దీనం త్రాహి మాం వృషవాహన. యస్య
స్మృత్యాచనామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదిషు, న్యూనం సంపూర్ణ
తాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్. ఇతి పూజావిధానమ్.

భక్తేశ్వరవ్రతకథాప్రారంభః.

ఋషయః. సూత సూత మహాప్రాజ్ఞ పురాణార్ణవపారగ, త్వత్తః

ష్ఫురితాన్యశేషాణి వ్రతాని సుబహూని చ. తృప్తిర్న జాయతే ఽస్మాకం రహస్యం తు పరం పదమ్. సూతః. శృణ్వంతు భో ద్విజాస్సర్వే వ్రతం పాపప్రణాశనం, ఆయుష్యమారోగ్యకరం వ్రతం పుత్రప్రదం నృణామ్. కైలాసశిఖరే రమ్యే మంటపే విమలే శుభే, రత్నపీఠే సుఖాసీనం శంకరం లోకశంకరమ్. పప్రచ్ఛ గౌరీ సంతుష్టా లోకానాం హితకారణాత్. గౌరీ. శివ శంభో నమస్తుభ్యం సర్వేషాం సుఖదాయక, రహస్యం వ్రతమాచక్ష్వ ఆయురారోగ్యవర్ధనమ్. పుత్రప్రదం విశేషేణ వంధ్యత్వాది విమోచనం, తద్వ్రతం బ్రూహి మే క్షిప్రం లోకానాం హితకారణమ్. త్వదాజ్ఞాం శిరసా ధృత్వా కరిష్యామి న సంశయః. శ్రీశివః. సాధు సాధు మహాభాగే వ్రతం వక్ష్యామి తచ్ఛృణు, శరత్కాలే తు కార్తిక్యాం పౌర్ణిమ్యాం విధిపూర్వకమ్. ప్రాతస్స్నాత్వా తు విధివచ్చిత్రవస్త్రం తు ధారయేత్, హరిద్రాలేపనం కృత్వా కుంకుమం కజ్జలం తథా. నానావిధాని సర్వాణి హేమానిరజతాని చ, భూషణాని విచిత్రాణి శ్రద్ధయా ధారయేద్వ్రతీ. పత్యురాజ్ఞాం గృహీత్వా తు వ్రతం కుర్యాద్వరాననే, పూజయేద్దేవదేవేశం చందనేన వినిర్మితమ్. హరిద్రయా తు గౌరీం చ సైకతేన వృషం తథా, నామమంత్రేణ సంపూజ్య సాంబం వృషసమన్వితమ్. చాతుర్వర్ణోద్భవా నారీ భక్త్యా సంపూజయేచ్ఛివమ్, సూర్యే చాస్తం గతే దేవి గృహే దేవాలయేఽపి వా. గోమయేన విలిప్యాథ రంగవల్ల్యాదిచిత్రకైః, మంటపం కారయేత్తత్ర తోరణాద్యైరలంకృతమ్. తత్ర సంపూజయేద్దేవం శాంభవీం భువనేశ్వరీం, భక్త్యా సంపూజితో యేన తేన భక్తేశ్వరః స్మృతః. సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థదాయకే, శరణ్యే త్ర్యంబకే గౌరి భక్తేశ్వర నమోఽస్తు తే. ఇత్థం పురాణమంత్రేణ షోడశైరుపచారకైః, ధూపం దీపం చ దత్వాఽథ నైవేద్యం తాపయేద్వ్రతీ. మేదినీరచితాపూపాన్ ససూపఘృతశర్కరాన్, తన్మధ్యే వటకం త్వేకం శర్కరా ఘృతసంయుతమ్. తస్యోపరి క్షిపేద్దీపం శాలిపిష్టేన కారితం, వస్తునా కారయేద్వర్తి మగ్రే కార్యాసుసంయుతమ్. దీపం ప్రజ్వాలయేత్తస్మిన్ పూజయేచ్చ సుమంగలీమ్, దానం కృత్వా సుమంగల్యై పరమేశ్వరతుష్టయే. భక్తేశ్వర సదా పాహి గౌర్యా సహ కృపానిధే, దానేనానేన సుప్రీత ఆయుష్యం దేహి మే కులే. పతిం దీర్ఘాయుషం పుత్రాన్ పౌత్రాన్ బంధూన్ పశూనిహ, ధన

ధాన్యాభివృద్ధిం చ ప్రయచ్ఛ జగదీశ్వర. ఏవంవిధం ప్రకర్తవ్యం భక్తే శ్వర వ్రతంముదా, మార్గశీర్షే ఽథ పౌర్ణమ్యాం వటకా ద్వావుదీరితౌ. దీపౌ దాపయేద్దేవ్యై దీర్ఘాయుష్యవివృద్ధయే,పుష్యే త్రీణి ప్రదాతవ్యం త్రయో దీపా విధీయతే.మాఖే చత్వారి దీపాని తత్సంఖ్యావటకా అపి, ఫాల్గునే పంచదీపాశ్చ తత్సంఖ్యా వటకా స్తథా. చైత్రే షడ్వటకాన్ దద్యాద్దీపాష్షట్చ ప్రకీర్తితాః, వైశాఖే సప్త దాతవ్యం దీపాంశ్చైవ విశేషతః. ఏవమేవ ప్రకారేణ త్రయస్త్రింశచ్చ పౌర్ణిమాః, ఏకవృద్ధ్యా ప్రదాతవ్యా వటకాశ్చ విశేషతః. తథాదీపాని సర్వాణి సుమంగల్యై ప్రదాపయేత్, ప్రణమ్య భక్తిభావేన తాంబూలం దక్షిణాయుతమ్. వ్రతరాజమిదం ప్రోక్తం స్త్రీణాం సౌభాగ్యకారణం, అత్ర తే కథయిష్యామి ఇతిహాసంపురాతనమ్. శృణ్వతాం సర్వపాపఘ్నం కీర్తిదం భువనత్రయే. సూతః. అస్తి భూమండలే కాచి న్మధురాన్మధురాకృతిః, కృతమాలానదీతీరే రాజాపరమధార్మికః. వదాన్యో రూపసంపన్నో రాజలక్షణలక్షితః. శాస్త్రజ్ఞో ధనవాన్ శూరో ధైర్యేణహ్యమితద్యుతిః. యశసా చైవ కీర్త్యా చవిఖ్యాతో భువనత్రయే, సోమవంశోద్భవో రాజా చంద్రపాండ్య ఇతీరితః.తస్యభార్యా మహాభాగా పాతివ్రత్యపరాయణా, కుముద్వతీతి విఖ్యాతా కుముదోత్పలలోచనా. భర్తృశుశ్రూషణపరా శిష్టానా మిష్టదాయినీ, అనుకూలకళత్రేణ పాలయామాస మేదినీమ్. కవాటతోరణవతీం హర్మ్యప్రాకారశోభితాం,తాంపురీం పాలయామాస రాజా పరమధార్మికః. దంపతీ పుత్రహీనౌ చ యయతుర్నిర్జనం వనం, సమారాధ్య శివం భక్త్యా నిరాహారో జితేంద్రియః. జపన్ పంచాక్షరీ విద్యాం వర్షాణామయుతం తతః, తిష్ఠన్నే కేన పాదేన దశవర్షా ణ్యహర్నిశమ్. ఫలాశీ దశవర్షాణి త్రింశద్వర్షాణి తోయభుక్, శీతోష్ణవాతవర్షాణాం సహనో నిరహంకృతిః. శివం ప్రపూజయామాస ధత్తూరైః కమలై శ్శుభైః, తపసా తప్యమానస్య తేజసా చ మహాద్భుతమ్.అక్షీణం స్తర్పయామాస ఫలమూలజలాదిభిః, గోభిర్వ్యాఘ్రై ర్గజై స్సింహైర్నకులైశ్చ భుజంగమైః. క్రీడంతి సహ నిర్వైరా స్తేజసా తస్య తద్వనే,మందభానురభూ ద్భానుర్దేవా స్సర్వే చ కంపిరే. తేజసా తస్య తద్భావం తర్కయామాసురన్వహమ్, ఉగ్రేణ తపసా తుష్టౌ పార్వతీపరమేశ్వరౌ. ఆవిర్బభూవతుస్తూర్ణం కరుణాయుతలోచనౌ.శివః. మహిషీయుతరాజరాజ!

కిమర్థం తపస్యసే భవాన్, పితృపైతామహంరాజ్యం త్యక్త్వా వనమిహాగతః. శివవాక్యం సమాకర్ణ్య సంతుష్టో భార్యయా సహ, కాయంనిపాతయామాస భూమాహాటకదండవత్. ప్రణమ్య విధివద్భక్త్యా బద్ధాంజలిరభాషత, ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మిపాలితోఽస్మిమహేశ్వర. యది మేత్వం ప్రసన్నోఽసి పుత్రిం దేహి చిరాయుషం,మధురాపాలనార్థాయ మద్వంశస్యాభివృద్ధయే. ఇతి పృష్టస్స రాజ్ఞో వై భగవాన్ పరమేశ్వరః, జన్మాంతరకృతైః పాపై స్సంతానం తవ నాస్తిహి. తదా తు తవ భక్త్యా తు తుష్టో దాస్యామి వాంఛితం, సౌమంగల్యవిహీనా చ కన్యకా చిరజీవినీ. అల్పాయురతిమేధావీ పుత్రో వా తవ వాంఛితం, బ్రూహీతి శంభునా ప్రోక్తం శ్రుత్వోవాచ మహీపతిః. భగవన్ పరమానంద పరమేశ్వర శంకర, కన్యకా మాస్తు మే దేవపుత్రం దేహి దయానిధే. ఇతి శ్రుత్వా మహాదేవ స్తథాస్త్వితుమయా సహ, గతే తు దేవదేవేశే రాజాస్వపురమాయయా. తతః కుముద్వతీ చంద్రపాండ్యాద్గర్భమవాప సా, తత స్తు దశమే మాసే శుభనక్షత్రసంయుతే. ప్రాసూత పుత్రం సర్వజ్ఞం రాజలక్షణసంయుతం, శ్రుత్వాపుత్రోత్సవం రాజా బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దదౌ. తతశ్చ జాతకర్మాదికృత్వా సంతుష్టమానసః, ఈశప్రసాదలబ్ధత్వాన్నామ చేశ్వర ఇత్యపి. చక్రే పితా త్వష్టమేఽబ్దే మౌంజీబంధనమాదరాత్ ,జగ్రాహ సకలావిద్యా అథర్వణముఖాః క్రమాత్. సంప్రాప్తే షోడశే వర్షే రాజా చింతాపగాయణః, కథం పుత్రస్తు దీర్ఘాయుర్భవత్వితి విచారయన్. వివాహానంతరం తస్య ద్రష్టవ్య మితి చింతయన్, ఏవం స్థితేసతి తథా అలకాపురనాయకః. రాజా మిత్రసహో నామ శివభక్త ఉదారధీః, కళావతీతస్య భార్యా భక్తేశ్వరపరాయణా. భక్తేశ్వరప్రసాదేన లబ్ధ్వా పుత్రంతు కన్యకాం, సంప్రాప్తే యౌవనేకన్యాదానం కర్తుమియేష సః, తతస్తుమధురారాజ్ఞస్సకాశాదాగతా ద్విజాః, కన్యాం ద్రష్టుం ముదా యుక్తాశ్శ్రుత్వా మిత్రసహస్తు తాన్.ఆహూయ సంతుష్టమనాః కన్యాందాస్యామి పార్థివ, ఆగచ్ఛ త్వరితవేగేన రాజా సభ్రాతృబాంధవః. ఇతిశ్రుత్వా నృపవచస్సంప్రాప్య మధురాపురీమ్, రాజ్ఞే నివేదయామాసుర్వృత్తాంతం సర్వమాదితః. ఆకర్ణ్య రాజా సంతుష్టో భార్యాబంధుసమన్వితః, అలంకామాయయా తూర్ణం గజాశ్వగజపత్తిభిః. ఆలోక్యరాజా తాన్ స

ర్వాన్ పౌర్ణమాస్యాం ముదాన్వితః, వివాహం కారయామాస శాస్త్రోక్తేనైవ వర్త్మనా. అలంకాపతౌ తు తస్యాం వైవ్రతోద్యాపన మాతనోత్, వేణుపాత్రం త్రయస్త్రింశత్స్వర్ణపట్టైరలంకృతమ్. చందనేన మహాలింగం శ్రీభక్తేశ్వరసంజ్ఞితం, హారిద్రయా తథా గౌరీం సైకతేన వృషంతథా. సంపూజ్య విధివద్రాత్రౌ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః, త్రయస్త్రింశచ్ఛపటకాసస్సూపఘృతశర్కరాః. త్రయస్త్రింశత్సక్తుదీపాన్ నిధాయవటకోపరి, పుత్రీం కల్యాణినామ్నీంతు వస్త్రగంధాక్షతాదిభిః. హారిద్రాకజ్జలైశ్చైవ పుష్పచందనకుంకుమైః, అలంకృత్య దదౌ తస్యై తత్పాత్రం భక్తిసంయుతా. మండలాదీపమాలాద్యైః పూరితం వేణుపాత్రకం, భక్తేశతుష్ట్యై దాస్యామి స్వర్ణపట్టైరలంకృతమ్. దాతృప్రతిగృహీతృభ్యాం సౌమంగల్యప్రదాయకం, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం వ్రతం సంపూర్తిహేతవే. ఇతి దత్వా తతఃకన్యాం ప్రేషయిత్వా వరాంతికం, బంధుభిస్సహ భుక్త్వా తు సుఖమాస్తే యథాసుఖమ్. మృత్యుస్సంహారకో యాత స్తయోశ్శయ్యాగృహం ప్రతి, ఉద్ఘాటయోద్ఘాటయేతి కవాటమితి చాసకృత్. ఇతి శ్రుత్వాఽహ కల్యాణీ వాక్యం నోద్ఘాట్యతేతి సా. మృత్యుః. అహం మృత్యుస్తవ పతిం నేతుమల్పాయుషం క్షణాత్. కల్యాణీ. భక్తేశ్వరప్రసాదాత్తు సౌమంగల్యాదిసంపదా, స్థితాఽహం తస్య నికటే కథమాగమ్యతే త్వయా. గచ్ఛ గచ్ఛేతి తం చోక్త్వా శరణం ప్రాప శంకరం, భక్తేశ్వర దయాసింధో శరణాగతవత్సల. మృత్యుగ్రస్తం మమ పతిం రక్షరక్ష దయానిధే, ఏతస్మిన్నన్తరే మృత్యుః క్రుద్ధస్సంరక్తలోచనః. పాదప్రహారైర్బహుశ ఉద్ఘాట్య చ కవాటకం, గృహీతుమాగతస్తూర్ణంతదా శంభుర్దయానిధిః. దీపసంఘాభోగ యుక్తఃకాలసర్పో బభూవ హ, మృత్యుం దదంశ కోపేన ఈశో భక్తార్తిభంజనః. దష్టో మృత్యుః పపాతాథ విహ్వలాక్షో భయంకరః, దృష్ట్వా తు చిత్రగుప్తాద్యాః ప్రార్థయంస్తముమాపతిమ్. ఈశస్సంప్రార్థనాతుష్ట శ్చిత్రగుప్తమువాచహ, కల్యాణీ యాతు మద్భక్త్యా కృతభక్తేశ్వరవ్రతా. తస్యాః పతిం కథంహంతు మాగతో దండభృత్స్వయం, భవత్వితః పరం త్వేవం నాగన్తవ్యం యమోఽత్రతు. క్షమా కృతా మయా యూయం ధర్మరాజేన సంప్రతి, గచ్ఛ త్వ మితి

తానుక్త్వా ఉమయా సహితశ్శివః. వత్సే కల్యాణి యాఽభూత్తే భీతిర్భర్తృపథా దితి, భక్తేశ్వరవ్రతం పుణ్యంత్వయా కార్యమితఃపరమ్. మత్ప్రసాదాత్తవపతి ర్దీర్ఘాయుః పుత్త్రవాన్ సుఖీ, దతి దత్త్వా వరం తస్మై భక్తేశోఽంతరధీయత. తతస్సుఖేనకల్యాణీ సహభర్త్రా విహృత్యచ, స రేద్యుః ప్రాతరుత్థాయ ప్రాప్య కల్యాణమంటపమ్. వధూవరౌ తత స్తత్ర కృతకౌతుకమంగళౌ, మధుశేఖ స్తస్య జాయాపుత్త్రస్యాయుర్విచింతయన్. ఇతఃపరం స్నుషాభాగ్య వశాద్దీర్ఘాయురస్తి వై, ఇతి చింతయత స్తత్ర కలావత్యాల కేశ్వరః. ఆహ్వానాథ్గంవాద్యఘోషై ర్గత్వా సంబంధినో గృహం, అహూతౌతు ముదాయుక్తౌతదా కల్యాణమంటపమ్. దృష్ట్వా వధూవరౌ తత్ర స్నుషాంప్రాప కుముద్వతీ, బాలే కల్యాణి హే వత్సే తత్త్వం మే బ్రూహిపృచ్ఛతః. ఏషోఽల్పాయుశ్చ మే పుత్త్ర స్త్వద్భాగ్యాద్బహు జీవతు, ఇతికృత్వా మతింసుభ్రు ఉద్వాహం కారితోమయా. కేనవ్రతప్రభావేన దీర్ఘాయురభవత్పతిః, తతస్సా రాత్రివృత్తాంత మాహ శ్వశ్ర్వై ర్ముదాన్వితా. శ్రుత్వా సుహృష్టహృదయా సమాలింగ్య ముహుర్ముహుః, తద్వ్రతం మమ చ బ్రూహి కరిష్యామి సుమధ్యమే. ఈశ్వరోక్తప్రకారేణ సర్వం హ్యకథయత్తదా, శ్రుత్వా వ్రతప్రభావం తు వ్రతం చక్రేకుముద్వతీ. తేనవ్రతప్రభావేన పుత్త్రపౌత్త్రసమన్వితా, మధురాం ప్రాప్యసస్నేహాః పుత్త్రపౌత్త్రసమన్వితః. భుంజానో వివిధాన్భోగాన్ సుఖమాస్తే యథా సుఖం, తదాప్రభృతిలోకేఽస్మిన్ వ్రతం భక్తేశ్వరాభిధమ్ ఇతిహ్యకథయత్తత్ర పార్వతీం పరమేశ్వరః, భక్తేశ్వరవ్రత మిదం పౌర్ణమాస్యాం విధీయతే. నారీసామాన్యమేతద్ధి వ్రతం భక్తేశ్వరాభిధం, కరోతి భక్త్యా యానారీ వ్రతమేతచ్ఛివప్రియమ్. సంప్రాప్య పుత్త్రపౌత్త్రాదీన్ సౌమంగల్యాదిసంపదః, ఇహ భుక్త్వా మహాభోగాన్ సదాశివపదం వ్రజేత్. ఇతి సూతవచశ్శ్రుత్వా ఋషయస్తుష్టమానసాః, సర్వేభ్యోఋషిపత్నీభ్యః కారయామాసురైశ్వరమ్. తదాప్రభృతి లోకే ఽస్మిన్ ప్రసిద్ధమభవత్క్షితౌ. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే భక్తేశ్వరవ్రతకల్పస్సంపూర్ణః. ఇతి పౌర్ణిమావ్రతాని.

అథ అమావాస్యావ్రతాని.

భాద్రపదామావాస్యాయాం కుశగ్రహణమ్. హేమాద్రావు

క్తం హరీతేన, మాసే నభస్యమావాస్యా తస్యాం దర్భోచ్ఛ్రయో మతః, అయాతయామాస్తే దర్భా నియోజ్యాశ్చ పునః పునః. నభః శ్రావణదర్శాంతపక్షేణేదం. మదనరత్నే తు మాసే నభస్యే కుశః. ఇతి కుశగ్రహణమ్. అత్రైవామావాస్యాయాం పిఠోరావ్రతం మధ్యే దేశే పోలాఇతి ప్రసిద్ధం. ఇదమేవ కర్ణాటదేశే వైశ్యైః క్రియామాణం ఫలగౌరీవ్రతం చ. సా ప్రదోషవ్యాపినీ గ్రాహ్యా. యదా పూర్వరాత్రౌ ప్రదోషవ్యాప్త్యభావస్తదా పరా కార్యా తచ్ఛ్రీప్రాధాన్యవ్రతం, తత్ర దేవీపూజోక్తా. అథాశ్వినకృష్ణామావాస్యాయాం గజచ్ఛాయాపర్వ. అపరార్కే యమః. హంసే కరస్థితే యా స్యాదమావాస్యా కరాన్వితా, సా జ్ఞేయా కుంజరచ్ఛాయా ఇతి బోధాయనోఽబ్రవీత్.(హంసే=సూర్యే,కరే=హస్తే, స్థితే). తత్ర స్నానం హుతం జప్తం దానం దద్యాత్ప్రయత్నతః. పితృభ్యస్సం ప్రదాస్యామి హ్యక్షయ్యముపతిష్ఠతు. ఇతి గజచ్ఛాయా.

అథ కేదారేశ్వరవ్రతమ్.

అథాశ్వినామావాస్యాయాం కేదారేశ్వరవ్రతం. ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ శ్రీకేదారేశ్వరప్రీత్యర్థం స్కాందపురాణోక్తప్రకారేణ యావచ్ఛక్యధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన కలశారాధనం, కలశం గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య కలశస్యోపరి హస్తం నిధాయ. కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః, మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మా మధ్యే మాతృగణాః స్మృతాః. కుక్షౌ తు సాగరాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః, ఆయాంతీశ్వరపూజార్థం దురితక్షయకారకాః. గంగే చ యమునే చైవ గోదావరి సరస్వతి, నర్మదే సింధు కావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు. ఏవం కలశపూజాం కృత్వా తతః కేదారేశ్వరపూజామారభేత్. శూలం డమరుకం చైవ దధానం హస్తయుగ్మకే, కేదారదేవమీశానం ధ్యాయేత్త్రిపురఘాతినమ్. ధ్యానం.కైలాసశిఖరే రమ్యే పార్వత్యా సహిత ప్రభో,ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ మద్భక్త్యా చంద్రశేఖర.ఆవాహనమ్. సురాసురశిరోరత్నప్రదీపితపదాంబుజ, కేదారదేవ మద్దత్తమాసనం ప్రతిగృహ్యతామ్.ఆసనం.గంగాధరనమస్తేఽస్తు త్రిలోచన వృషధ్వజ, మౌక్తికాసనసంస్థాయ కేదారాయ నమోనమః. పాద్యమ్. అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ భక్త్యా దత్తం

మహేశ్వర, ప్రియచ్ఛమే సదాతుష్టిం భక్తానామిష్టదాయక. అర్ఘ్యం. మునిభిర్నారదప్రఖ్యైర్నిత్యాఖ్యాతామితవైభవ, కేదారదేవ భగవన్ గృహాణాచమనం విభో. ఆచమనమ్. కేదారదేవ భగవన్ సర్వలోకేశ్వర ప్రభో, మధుపర్కం ప్రదాస్యామి గృహాణ త్వం సుఖేన వై. మధుపర్కమ్. స్నానం పంచామృతం దేవ శ్రితం శుద్ధోదకైరపి, గృహాణ గౌరీరమణ త్వద్భక్తేన మయార్పితమ్ పంచామృతస్నానమ్. నదీజలసమాయుక్తం మయా దత్తమనుత్తమం, స్నానం స్వీకురు దేవేశ సదాశివనమోఽస్తు తే. శుద్ధోదకస్నానమ్. వస్త్రయుగ్మం సదాశుభ్రం మనోహరమిదం శుభం, దదామి దేవదేవేశ భక్త్యేదం ప్రతిగృహ్యతామ్. వస్త్రయుగ్మమ్. స్వర్ణయజ్ఞోపవీతం చ కాంచనం చోత్తరీయకం, రుద్రాక్షమాలయా యుక్తం దదామి స్వీకురు ప్రభో. యజ్ఞోపవీతం. సమస్తగంధద్రవ్యాణాం దేవ త్వమసి జన్మభూః, భక్త్యా సమర్పితం ప్రీత్యా మయా గంధాది గృహ్యతామ్. గంధాన్. అక్షతోఽసి స్వభావేనభక్తానామక్షతం వరం, దదామి నాథ మద్దత్తై రక్షతైః ప్రియతాంభవాన్. అక్షతాన్. కల్పవృక్షప్రసూనైస్త్వం పూర్వై ర్వరభక్తైర్చితైస్సురైః, కుంకుమైః ప్రార్థితై రేభిరిదానీమర్చితో మయా. పుష్పాణి. తతః. ఇంద్రాదిలోకపాలపూజాం కుర్యాత్. శివస్య దక్షిణే భాగే బ్రహ్మణే నమః, ఉత్తరభాగే విష్ణవే, మధ్యే కేదారేశ్వరాయ. అథాంగపూజా. మహేశ్వరాయ పాదౌ పూజయామి. ఈశ్వరాయ జంఘే పూజయామి. కామరూపాయ జానునీ. హరాయ ఊరూ. త్రిపురాంతకాయ గుహ్యమ్. భవాయ కటిమ్. గంగాధరాయ నాభిమ్. మహాదేవాయ ఉదరమ్. పశుపతయే హృదయమ్. పినాకినే హస్తాన్. శివాయ భుజౌ. శితికంఠాయ కంఠమ్. విరూపాక్షాయ ముఖమ్. త్రినేత్రాయ నేత్రాణి రుద్రాయ లలాటం, శర్వాయ శిరః. చంద్రమౌళయే మౌళిమ్. పశుపతయే సర్వాంగ్. అథ సూత్ర్యంగాని పూజయామి. తతః శివాష్టోత్తరశతనామపూజాం కుర్యాత్. గ్రంథిపూజా.—శివాయ నమః ప్రథమగ్రంథిం పూజయామి. శాంతాయ ద్వితీయగ్రంథిమ్. మహాదేవాయ తృతీయగ్రంథిమ్. వృషభధ్వజాయ చతుర్థగ్రంథిమ్. గౌరీశాయ పంచమగ్రంథిమ్. రుద్రాయ షష్ఠగ్రంథిమ్. పశుపతయే సప్తమగ్రంథిమ్. భీమాయ అష్టమగ్రంథిం. త్ర్యంబకాయ నవమగ్రంథిమ్. నీలలోహితాయ దశమగ్రంథిమ్. హరాయ ఏకా

దశగ్రంథిమ్. స్మరహారాయ ద్వాదశగ్రంథిమ్. భవాయ త్రయోదశగ్రంథిమ్. శంభవే చతుర్దశగ్రంథిమ్. శర్వాయ పంచదశగ్రంథిమ్. సదాశివాయ షోడశగ్రంథిమ్. ఈశ్వరాయ సప్తదశగ్రంథిమ్. ఉగ్రాయ అష్టాదశగ్రంథిమ్. శ్రీకంఠాయ ఏకోనవింశతిగ్రంథిమ్. నీలకంఠాయ వింశతిగ్రంథిం,మృత్యుంజయాయఏకవింశతిగ్రంథిం పూజయామి.దశాఙ్గం ధూపముఖ్యం చ హ్యంగారవినివేశితం, ధూపం సుగంధైరుత్పన్నం త్వాం ప్రీణయతు శంకర. ధూపం. యోగినాం హృదయేష్వేవ జ్ఞానదీపాంకురోద్భవ, బాహ్యదీపోమయా దత్తో గృహ్యతాం భక్తిగౌరవాత్. దీపమ్. త్రైలోక్యమపినైవేద్యం న తే తృప్తిస్తథా బహిః, నైవేద్యం భక్తవాత్సల్యాద్గృహ్యతాం త్ర్యంబక త్వయా. నైవేద్యం. నిత్యానందస్వరూప త్వం యోగిహృత్కమలే స్థితం, గృహాణ భక్త్యా మద్దత్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్. తాంబూలమ్. అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ భక్త్యా దత్తంమహేశ్వర, ప్రయచ్ఛ మే నమస్తుష్టిం భక్తానామిష్టదాయక. పునరర్ఘ్యమ్. కర్పూరచంద్రసంకాశం జ్యోతిస్సూర్యమివోదితం, భక్త్యాదాస్యామి కర్పూరనీరాజనమిదం శివ. నీరాజనమ్. భూతేశభువనాధీశసర్వదేవాదిపూజిత, ప్రదక్షిణం కరోమిత్వాం వ్రతం మే సఫలం కురు. ప్రదక్షిణమ్. హర శంభో మహాదేవ విశ్వేశామరవల్లభ, శివశంకరసర్వాత్మన్నీలకంఠ నమోఽస్తుతే. నమస్కారమ్. అభీష్టసిద్ధిం కురుమే శివావ్యయ మహేశ్వర, భక్తానామిష్టదానార్థం మూర్తీకృతకళేబర. ప్రార్థనా. కేదారదేవదేవేశ భగవన్నంబికాపతే, ఏకవింశద్దినేతస్మిన్ సూత్రం గృహ్ణామ్యహం ప్రభో. సూత్రగ్రహణమ్. ఆయుశ్చవిద్యాం చ తథా సుఖం చ సౌభాగ్యవృద్ధిం కురు దేవదేవ, సంసారఘోరాంబునిధౌ నిమగ్నం మాం రక్ష కేదార నమోనమస్తే. దోరబంధనమ్. కేదారః ప్రతిగృహ్ణాతు కేదారోవై దదాతి చ. కేదారస్తారకోభాభ్యాం కేదారాయ నమోనమః. వాయనదానమ్. కేదారప్రతిమా యస్మాద్రాజ్యసౌభాగ్యవర్ధనీ, తస్మాదస్యాః ప్రదానేన మమాస్తుశ్రీరచంచలా. ఇతి ప్రతిమాదానమంత్రః. ఇతి పూజావిధానం సంపూర్ణమ్.

కేదారేశ్వరవ్రతకథా.

సూతఉవాచ. యస్య ప్రసాదాదుత్పన్నం క్రియతే సచరాచర

మ్, తం ప్రణమ్య మహాదేవం భగవంతముమాపతిం. కేదారవ్రతమాహాత్మ్యం సర్వకల్యాణకారణం, ప్రవక్ష్యామి జగద్భూత్యై మునిభిశ్చ పురాకృతమ్. హ్యతం శంకరదేహార్థం దేవ్యా యద్వ్రతచర్యయా, యద్వ్రతం చరతాం లోకే సంభవంతి విభూతయః. ఆరోగ్యమాయుః కీర్తిశ్చ వరం తే శృణ్వతామిదం, ఏకవింశతివారాన్యశ్చరత్యేతద్వ్రతోత్తమమ్. ఇహాముత్ర చ కల్యాణం విందతి ధ్రువముత్తమం, వ్రతం సమాచరన్మర్త్యస్సౌభాగ్యం కాంతి మేవచ. ఆయుశ్శ్రియం చలభతే శివలోకే మహీయతే, తస్మాద్ద్విజో వా రాజా వా వైశ్యో వా శూద్ర ఏవ వా. యేచాప్యన్యే నరాః కుర్యు స్సంయతా వ్రతముత్తమమ్, అస్తిపూర్వోత్తరే భాగే పృథివ్యాం ధరణీధరః. కైలాస ఇతి విఖ్యాతః శ్రీమాన్ లోకనమస్కృతః, రాజతైర్విమలైశ్శృంగైస్సర్వరత్నవిచిత్రితైః. తటిద్గణసమాకీర్ణై శ్శారదాభ్రై రివ స్థితైః, నానాద్రుమలతాకీర్ణైర్నా నా పుష్పఫలైర్యుతైః. నానావిహంగసంఘైస్తైర్నానానిర్ఝరసంకులైః, సాలైస్తమాలైస్తిలకైర్హింతాలైర్వకులైరపి. అశోకైఃకరకైర్నింబైశ్చందనైర్దేవదారుభిః, నారికేళామ్రపనసపూగపున్నాగచంపకైః. ఏతైశ్చాన్యైశ్చ తరుభిశ్శోభితః పుణ్యకాననైః, ఏతస్య శిఖరే రమ్యే యోగిబృందనిషేవితే. యక్షకిన్నరగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరైర్వృతే, సమావసత విశ్వాత్మా పినాకీ ప్రమథైర్వృతః. అంబికాసహితశ్శ్రీమాన్ సర్వదేవనమస్కృతః, ఏకదా తస్య పర్యన్తే రుద్రాణీసహితశ్శివః. తథా ప్రకుర్వన్ వసతిం సురాణాం దర్శనం దదౌ, అగ్నిర్వాయుస్తథాదిత్యశ్చంద్రమాస్సహతారకః. బ్రహ్మాదయో వసిష్ఠాద్యాస్తే సర్వేతం సిషేవిరే, రంభా తిలోత్తమా చైవ సహజన్యాచ మేనక. యాశ్చాన్యా దేవవనితాః పరితస్తు పినాకినమ్, మాతరశ్చండికాద్యాశ్చ కార్తికేయో గజాననః. వంద్యాదయో దేవగణా స్సారూప్యసహితాః స్థితాః, ఏవం ప్రవర్తమానాయాం సభాయాం రుద్రసన్నిధౌ. నారదప్రముఖాస్తత్ర జగుస్తేన ప్రచోదితాః, తేషాం ప్రవృత్తేమధురే గీతే సర్వమనోహరే. వాదిత్రలయసంయుక్తా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః. తాసామప్సరసాం మధ్యే రంభా సర్వాంగసుందరీ. మధురంలాస్యమకరోత్సర్వగీర్వాణసన్నుతమ్, తత్ర భృంగిరిటిర్నామ సమయే శివసన్నుతం. అద్భుతం వి

కటం నృత్తమకరో ద్ధరసన్నిభౌ, తత్ర ప్రవర్తతేహాసస్సురాణాం శివయోః పురః. మహాన్ కలకలశ్చాసీ ద్గిరికందరపూరణః, ఏవం ప్రహాసనాన్తే తు శ్రీ మాన్ సర్వేశ్వరో౽బ్రవీత్. సాధు భృంగిరిటే సమ్యక్కృతం ప్రహసనం త్వయా, ఇత్యుక్త్వా భగవాం స్తస్మైప్రసాదమకరోద్విభుః. హరప్రసాదాత్సుప్రీతస్సురైశ్చ సుబహూకృతః, హరంప్రదక్షిణీకుర్వన్ వినా దేవీం సమాహితః. ప్రణామమకరో త్తస్మైవినయేన సమన్వితః, తతో దేవ్యబ్రవీద్వాక్యం దేవముద్వీక్ష్య సుస్మితా.మద్భాగం పరిహృత్యాసౌ కృతవాం స్త్వత్ప్రదక్షిణం, ప్రణామస్య కిమేతస్య కారణం పరమేశ్వర. బ్రూహి మేత త్త్వతస్సర్వం శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే, తథైవముక్తో భగవాన్ బభాషే శశిశేఖరః. యోగినో న నమంతి త్వాం పరమార్థవిదః ప్రియే, యేభజన్తి ప్రియే త్వాంతు తేషాంనాస్తి ప్రయోజనం.ఇత్యుక్తా సామహేశేనత్యాజ్య ప్రియమీశ్వరీ, శక్త్యా వినాకృతసో౽థ త్వగస్థివిషయాంగభృత్. అంబా త్వగస్థిశేషా సానిస్సారవికటా౽భవత్, తతస్తు దేవీ కుపితా దేవతాభిః ప్రసాదితా. జగామ ముక్త్వా కైలాసం తపసే గౌతమాశ్రమం, సింహైర్వ్యాఘ్రైశ్చ శార్దూలైర్వారణైశ్చనిషేవితం. పన్నగైర్గరుడైశ్చాపి విముక్తాన్యోన్యమత్సరైః, నానాద్రుమలతాకీర్ణం సేవితం పరమర్షిభిః. సర్వలోక ప్రియకరం సర్వకామఫలప్రదం, గౌతమో౽పిమహాతేజాసమిత్కుశఫలాని చ. వన్యాని హోమయోగ్యాని వనాదాహృత్యనిర్గతః, మునిస్తు స్వాశ్రమాభ్యాసే శోభాముద్వీక్ష్య విస్మితః. కిమిదంతాపసారణ్యమిదానీం శోభతే భృశం, ఇతి చింతాసమావిష్టో వివేశ స్వాశ్రమం మునిః. ప్రవిశ్య పద్మపత్రాక్షీం భవానీం వీక్ష్య భూషితాం, సో౽పృచ్ఛదభిపూజ్యైనాం తత్రాగమనకారణం. పృష్టా చ మునినా దేవీ స్వవిషాదస్య కారణం, ఉక్త్వా చ సుఖమాసీనం ప్రణమ్య పునరబ్రవీత్. భగవన్ హరదేహార్ధం యాదృ శేనాప్యతే మయా, తాదృశంమే వ్రతం బ్రూహి యద్భవేద్యోగిసమ్మతం. తచ్ఛ్రుత్వా సమహాతేజాభవాన్యా వాక్యమీరితం, సమీక్ష్య సర్వశాస్త్రాణిపురాణానిచ సర్వశః. అభీష్టవరదం చైవ శ్రీమత్కేదారనామకమ్, ఆచచక్షే మునివరోభవాన్యై సువ్రతం మహత్. అపర్ణా చాబ్రవీద్వాక్యం వ్రతస్యాస్యవిధిక్రమః, కథం కథయ తం దేవ యథాశాస్త్రప్రచోదితమ్. ఏవం బ్రువాణాం

తాం దేవీ మువాచమునిపుంగవః. మాసిభాద్రపదేఽష్టమ్యాంశుక్లపక్షే సమాహితః, క్షౌమైః కార్పాసకై ర్వాపి యథారుచి సుశోభనైః హస్తే బద్ధ్వా ప్రతిసరం హ్యేకవింశతితంతుభిః, ఉపోష్య రజనీంతాం తు కృత్వా బ్రాహ్మణభోజనమ్. తదారభ్య ప్రకర్తవ్య మమావాస్యావధిం వ్రతం, నిత్యం ప్రాతః సముత్థాయ కృత్వా పూజాం ప్రయత్నతః. కేదారదేవపూజాం తు కుర్యాదపి విశేషతః, వివిక్తే శుచిదేశేతు ధాన్యరాశిం నిధాయ చ. తస్యోపరి నిధాయాథ పూర్ణకుంభం సుశోభనం, సంవేష్ట్య సూత్రజాలైశ్చ హ్యేకవింశతిసంఖ్యకైః. క్షౌమేనవా దుకూలేన కార్పాసేనాపి వేష్టయేత్, నవరత్నాని వా తస్మిన్సువర్ణం వా తథా ఫలం. నిధాయ గంధపుష్పాద్యై రర్చయిత్వా యథావిధి, త్రిసప్తసంఖ్యకాన్ దేవి బ్రాహ్మణాన్ వేదపారగాన్. సమాహూయ ప్రతిష్ఠాప్య పాదశౌచం విధాయ చ, పూజయేదథ తాన్ సర్వాన్ పురోహితపురస్సరాన్. తతః కేదారదేవస్య కుర్యాదావాహనం పునః, ఆనాహ్య దేవం తత్రైవ ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి. చందనాగరుకర్పూరకస్తూరీకుంకుమాదికాన్, గంధాంశ్చ వివిధాన్ దేవి పుష్పాణి వివిధాని చ. తాంబూలాని విచిత్రాణి వాసాంసి చ నివేదయేత్, పుష్పైరభ్యర్చ్య విధివద్ధూపదీపాదిభిశ్శివం. గోధూమపిష్టసంక్లృప్తానేకవింశతిసంఖ్యకాన్. అపూపాన్మృష్టమన్నం చ పాయసంగుడసంయుతమ్. దధ్యాజ్యమధుసంయుక్తమనేకవ్యఞ్జనైర్యుతం, ఫలైరనేకైః సంపూర్ణం కదలీపనసామ్రకైః. పక్వాన్నివేద్య దేవాయకృత్వాచాచమనీయకమ్, తాంబూలం చ నివేద్యాథ స్తోత్రం కుర్యాద్యథేప్సితమ్. కృత్వా దేవస్య పూజాంచ దేవి కేదారనాయకం, యథాశక్తి సువర్ణేన బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాయ చ. వ్రతం సమాప్య విధివత్ప్రీణయస్వ త్రిలోచనం, ఇత్యాచచక్షే మునిరస్యథార్యా తద్వ్రతైషితా. తతః ప్రీతో మహాదేవస్సర్వదేవగణైస్సహ, ఆగత్యస్వశరీరార్థం భవత్యై దాస్యతి స్వయం. ఏతద్భవానీ సుప్రీతా శ్రుత్వాగౌతమభాషితమ్, యథానిర్దిష్టమృషిణా తథా సర్వం సమాచరేత్. తతః ప్రీతమనా భూత్వా భగవాన్ వృషభధ్వజః, గత్వా దేవగణైస్సార్థంస్వదేహార్థం దదాహరః. తతో భవానీ సుప్రీతా శంకరార్థంసమేత్య చ, దేవం ప్రసాదయామాస లోకానాం హితకామ్యయా. దేవప్రసాదాత్త్రైలోక్యే కుర్వం త్యేతద్వ్రతం

జనాః, యో యత్ప్రార్థయ తేబుద్ధ్యా తత్సర్వం సమవాప్నుయాత్. ఇతి ప్రసాదితో దేవ్యో భగవానంబికాసఖః, తథేత్యుక్త్వా సురగణై స్తత్రై వాంతరధీయత, తతశ్చిత్రాంగదో నామ గంధర్వశ్శివభ క్తిమాన్. వ్రతచర్యాక్రమం లేభే నందికేశ్వరపార్శ్వతః. మనుష్యవిషయం ప్రాప్య వ్రతమేతద్దిశామ్యహం, ఏవం సతు వినిశ్చిత్య జగామోజ్జయనీం పురీం. వజ్రదంతాయ విధివద్దదా రాజ్ఞే వ్రతం సుధీః, వ్రతమేతదనుష్ఠాయ స మహానభవత్ప్రభుః, అథాభూతాం వైశ్యసుతే తస్యాం చ పురి కన్యకే. ఏకాం పుణ్యవతీంప్రాహు రన్యాం భాగ్యవతీం విదుః, తే కన్యే పితరం ప్రాప్య బభాషాతే ప్రియం వచః, మహత్కేదారదేవస్య వ్రతం కర్తుం ప్రసీద మే, తాభ్యామేవం నిగదితే పితా వై వాక్యమబ్రవీత్. వత్సేబ్రూతే దరిద్రోఽహం కణమాసాద్యతే మయా, సామగ్రీ చాస్య నాస్త్యేవ యువాభ్యాం తద్విముచ్యతాం. అనుజ్ఞాతే త్వయా తాత కర్తు మిచ్ఛావసువ్రతం, త్వదనుజ్ఞైవ నియతమావయోః పరమం ధనం. ఇత్యుక్త్వా తేన వైశ్యేన కృతాజ్ఞే నాథ కన్యకే, కస్మింశ్చిద్రుచిరేదేశే వటవృక్షసమాశ్రితే. బద్ధ్వాప్రతిసరంతత్రచక్రాతేఽర్చాం యథావిధి, ఏతయోర్భక్తిలేశేన తత్రానుగ్రహం దదౌ హరః, వ్రతచర్యాం సమాసాద్య ప్రీతే తేశక్రతుర్వ్రతం, తతః అస తయోః ప్రీతో రూపమప్సరసాం దదౌ, అనంతమాయురైశ్వర్యం దత్వా సోంఽతర్హితోఽభవత్. అథపుణ్యవతీం వవ్రే రాజా హ్యుజ్జయినీపతిః. అపరాం చోళభూపాలో నామ్నా భాగ్యవతీం తథా, దత్వాఽత్మజే తదా వైశ్య స్సమృద్ధోన్యవసత్సుఖమ్. సామ్రాజ్యం సంపదం ప్రాప్య పుత్రాన్ లబ్ధ్వా మహాజనః, తే సుతే పితరం హృష్టం చక్రాతే మాతరం చతామ్. అథ భాగ్యవతీ కామమైశ్వర్యమదమోహితా, కాలే గతే బహుతిథే వ్రతమేతన్ముమోచ సా. సౌభాగ్యహీనా పుత్రేణ శహ భర్త్రా వివాసితా, వనసంచారఖిన్నా హి జగామ శబరోలయమ్. తతః పుత్రం సమాహూయ వాక్యమేతదువాచ హ. ఉపయేమే స్వసారం మే జ్యేష్ఠాముజ్జయినీపతిః. తాం దృష్ట్వా ధనమాదాయ శీఘ్రమాగచ్ఛ పుత్రక, ఇతి మాహేశ్వరశ్శ్రుత్వా జగామోజ్జయినీం పురీం. గత్వా నివేదయామాస పుణ్యవత్యై స పుత్రకః, మాతుర్నివాసనం రాజ్యా దృష్ట

వాసం చ దుస్సహమ్. తతః పుణ్యవతీ శ్రుత్వా దదౌ తస్మై మహద్ధనం, ధనమాదాయ సుప్రీతః ప్రయయౌ మాతరం ప్రతి. గచ్ఛన్మార్గే హృతస్సోఽభూ ద్దేవేనాదృశ్యరూపిణా, పునర్గత్వా ధనం గృహ్య గచ్ఛత స్తస్య తద్ధనమ్. జహారేశో జగాదైవం నితరాం దీనమానసం, గచ్ఛ భాగ్యవతీపుత్ర మా విషాదం వృథా కృథాః. అయోగ్యం భవతో హ్యేతద్వ్రతం మే చరతాం ధనం, ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తస్య కిమేతదితి విస్మితమ్. పుణ్యవత్యై జగాదైత త్పునర్గత్వాహ తత్తదా, సా తద్విజ్ఞాయ పుత్రేణ కారయామాస తద్వ్రతమ్. భగిన్యా చ యథాపూర్వం క్రియతామిత్యువాచ హ, వ్రతాంతే ధనమాహృత్య గచ్ఛన్ పూర్వహృతం ధనమ్. సంప్రాప్య తత్తదేకాంతే ప్రీతస్థిత్వా మహద్ధనం, ఆదాయ మహతీం సేనాం గజాశ్వరథ సంకులామ్. జగామ కాంచీనగరం పిత్రా ప్రత్యుద్గతో బలీ. మాత్రా పిత్రా చ సహిత శ్చిరకాలమువర్ధత. తదాప్రభృతిమాతా చ చకార వ్రతమాదరాత్, స చ చోళనృపః ప్రీత స్తదా ప్రభృతి తద్వ్రతమ్. యథోక్తేన విధానేన యః కరోతీప్సితం లభేత్, ఇతి వ్రతస్య మాహాత్మ్యం యే శృణ్వన్తి పఠన్తి వా. తేషామపిమహాదేవః ప్రీతో భవతి సర్వదా, ఆయుష్కరం పుష్టికరం శ్రీకరం చయశస్కరమ్. వ్రతమేతత్సముద్దిష్టం గౌతమేన మహాత్మనా, ఆత్మనోహితమాకాంక్షన్ వ్రతమేతత్సమాచరేత్. మహతీం సంపదం ప్రాప్య శివసాయుజ్యమశ్నుతే.

ఇతి స్కాందపురాణోక్తకేదారవ్రతకల్పస్సంపూర్ణః.

అథ కార్తికామావాస్యాం లక్ష్మీవ్రతం. అథ మార్గశీర్షామావాస్యాం గౌరీతపోవ్రతం, ఉత్తరీయాచరితమ్ అథ సోమవత్యమావాస్యావ్రతమ్. అత్రాశ్వత్థప్రదక్షిణాదికం సర్వదేశప్రసిద్ధమ్. అమాసోమసమాయోగేశ్రాద్ధంయద్యత్ర లభ్యతే, తీర్థే కపిలధారేఽస్మిన్ గంగాయాంపుష్కరే తథా. దివ్యాంతరిక్షభౌమాని యాని తీర్థాని సర్వశః, తాన్యత్ర నివసిష్యంతి దర్శే సోమదినాన్వితే. అమావాస్యా తు సోమేన సప్తమీ భాను వా సహ, చతుర్థీ భూమిపుత్రేణ సోమపుత్రేణ చాష్టమీ. చతస్రస్తిథయః కృష్ణా సూర్యగ్రహణసన్నిభాః, స్నానం దానం తథాశ్రాద్ధం సర్వం తత్రాక్షయంభవేత్. తిథివాసరయోర్యోగో యథాకాలేభవేద్యది, భాస్వంతే వాథ మధ్యాహ్నే పుణ్యకాలస్స నాన్య

థా. అథసంకల్పః, తిథ్యాదికం సంకీర్త్య, మమేహాస్యాం సోమవత్యా మాయాంసకలపాపక్షయార్థమ్. పుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధ్యర్థంజన్మజన్మని అవైధవ్యసంతతిచిరంజీవిక సంపత్సౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం చ ఆశ్వత్థమూలే బ్రహ్మవిష్ణుశివస్వరూపాశ్వత్థనారాయణముద్దిశ్యతత్ప్రీత్యర్థం అశ్వత్థ పూజాం తదంగతయా కలశపూజాం చ కరిష్యే. అథ పూజా. గణేశ మభ్యర్చ్య. ఓం అశ్వత్థేవో....ఆరా త్తే....నమశ్శకృత్స తే....బ్రహ్మ దేవానాం....తద్విష్ణోః ఆత్వావహంతు....శాంతాకారం....శాంతప ద్మాసనమితి ధ్యాత్వా. సర్వవ్యాపక విశ్వేశ కృపయా దీనవత్సల, మ యోపపాదితాం పూజాం గృహాణేమాం జగత్పతే. సహస్రశీర్షేత్యా వాహనం. మూలాని బ్రాహ్మణాయస్య ఋగ్వేదాంగాని పల్లవాః, ఫలా ని యజ్ఞః శాఖాశ్చ నారాయణవయాం కురు. సూర్యకోటిప్రతీకాశ సర్వవ్యాపిన్ జగత్పతే, ఆసనంకల్పితం భక్త్యా గృహాణ పరమేశ్వర. పురుష ఏవేదమాసనమ్. మహాదేవ జగద్వ్యాపిన్ జగదానందకారక, విష్ణుక్రాన్తాదిసంయుక్తం తవపాద్యం మయార్పితమ్. ఏతావానస్యేతి పాద్యం. ఫలగంధాక్షతైర్యుక్తం పుష్పదర్భాగ్రసమ్మితం, అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ విష్ణో సర్వఫలప్రద. త్రిపాదిత్యర్ఘ్యమ్. కర్పూరైలా దిసురభిశీతలం సలిలం ప్రభో, ఉమారమణ శంభో త్వం ఆచమ్యం ప్రతిగృహ్యతాం. తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం. పంచామృతం మయాఽఽనీతం పయో దధి ఘృతం మధు, శర్కరాగుడసంయుక్తం స్నానా ర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్. పంచామృతమ్. గంగాకృష్ణా గౌతమీ చ కా వేరీ చ పినాకినీ, సలిలం తాభ్య ఆనీతం స్నానార్థంప్రతిగృహ్యతాం. యత్పురుషేణేతి స్నానం. పీతవాసస్త్వయి విభో వ్యాఘ్రాజిన మయా ఽహృతం, వాసః ప్రీత్యా గృహాణేదం పురుషోత్తమశంకర. సప్తాస్యా సన్నితివస్త్రం, ఉపవీతం సోత్తరీయం మయా దత్తంసుశోభనం, విశ్వ మూర్తే గృహాణేదం నారాయణ శివ ప్రభో. తం యజ్ఞమితి యజ్ఞో పవీతం. అశ్వత్థ హుతభుగ్వాసో గోపాదస్య పదాశ్రయ, అశేషం హర మే పాపం వృక్షరాజ నమోస్తు తే. అలంకారం. మలయాచలసంభూ తం ఘనసారం మనోహరం, విలేపనం సురశ్రేష్ఠ చందనం ప్రతిగృహ్యా తాం. తస్మాద్యజ్ఞాదితి గంధం. అక్షతాశ్చ సురశ్రేష్ఠకుంకుమాక్తాః సు శోభనాః, మయా నివేదితా భక్త్యా త్వదర్థం పరమేశ్వర. తస్మాదిత్య

క్షతాన్. తులసీజాతికమల మల్లికాచంపకాని చ, బిల్వాని హర గోవింద గృహాణ పరమేశ్వర. తస్మాదశ్వేతి పుష్పమ్. అథాష్టోత్తరాది పూజా కార్యా.

ఓం పరమాత్మనే నమః, పరమేశ్వరాయ, పరబ్రహ్మణే, నారాయణాయ, విరించయే, శివాయ, రుద్రాయ, విభూతయే, వనస్పతయే, వృక్షరాజాయ, వేదాత్మనే, ప్రకృతయే, దేవాత్మనే, త్రిమూర్త్యాత్మనే, ఊర్ధ్వమూలాయ, అవాక్శాఖాయ, ఛందఃపర్ణాయ, అవ్యయాయ, పాపఘ్నాయ, జ్ఞానవృక్షాయ, భూతావాసాయ, పుణ్యాయ, శివకారాయ, మహామూలాయ, ఋషిసేవితాయ, తపఃఫలాయ, అగ్నిగర్భాయ, అరణయే, సమిదాకరాయ, సూర్యాశ్వజాయ, శమీపతయే, శాశ్వతాయ, వనస్పతిరసోద్భూతో గంధాఢ్యోఽతిమనోహరః, ఆఘ్రేయః సర్వదేవానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతాం యత్పురుషమితి ధూపమ్. చక్షుస్త్వం సర్వలోకానాం తిమిరస్య నివారణం, ఆర్తిక్యం కల్పితం భక్త్యా గృహాణజగదీశ్వర. బ్రాహ్మణోఽస్యేతి దీపమ్. భక్ష్యం భోజ్యం లేహ్యపేయే భోజ్యంస్వాద్యం మయాఽహృతం, ప్రీతియే పరమేశస్య దత్తం తే స్వీకురు ప్రభో. చంద్రమా ఇతి నైవేద్యమ్. మధ్యే పానీయమ్. ఉత్తరపోశనమ్. ఇదం ఫలమితి ఫలమ్. పూగీఫలమితి తాంబూలమ్. హిరణ్యగర్భేతీ దక్షిణామ్. త్వద్భాసాభాసతేలోకః కోటిసూర్యసమప్రభ, నీరాజయిష్యే త్వాం విష్ణో కృపాం కురు మయీశ్వర. వేదాహమితి నీరాజనమ్. కాయేన మనసావాచా మమ జన్మశతార్జితం, పాపం ప్రశమయ స్వామిన్ ప్రదక్షిణపదేపదే. ప్రదక్షిణాని. వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపాయ సృష్టిస్థిత్యంతకారిణే, ఆదిమధ్యాంతశూన్యాయ విష్టరశ్రవసే నమః. ఇతి నమస్కారమ్. మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే, అగ్రత శ్శివరూపాయవృక్షరాజాయ తే నమః. యజ్ఞేనేతి మంత్రపుష్పమ్. అమాయై చ నమస్తుభ్యం సోమాయ చ నమోఽస్తు తే, అశ్వత్థముభయోర్యోగే త్రిమూర్త్యాత్మకమర్చయేత్. ఏభిః షోడశోపచారైః పూజయేత్. తతఃమూలతో బ్రహ్మరూపాయేతి మంత్రేణ అష్టోత్తరశత ప్రదక్షిణాని కార్యాణి. అథవాయనమ్. అమాసోమవ్రతస్యాస్య సంపూర్ణఫలహేతవే, వాయనం ద్విజవర్యాయ సహిరణ్యం దదామ్యహమ్. యన్మయా మనసా వాచా

నియమాత్పూజనం కృతం, సర్వం సంపూర్ణతాం యాతుతద్విప్రాణాం ప్రసాదతః. ఇతి ప్రార్థనా. ఇదం విష్ణురితి మంత్రేణ పురుషసూక్తే వాథ వా. షోడశై రుపచారైశ్చ అశ్వత్థే విష్ణుమర్చయేత్. పురాణమంత్రః. వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపాయ సృష్టిస్థిత్యంతకారిణే, ఆదిమధ్యాంతహీనాయ విష్టరశ్రవసే నమః. తత్పురుషాదిమంత్రై రశ్వత్థేశివం పూజయేత్.తత్తన్మంత్రై స్సర్వాన్ దేవాంశ్చ. మూలతో బ్రహ్మరూపాయ....నమోనమః. ఇత్యాదిమంత్రైః పూజాః కార్యాః.

అమాసోమవారవ్రతకథా.

సూత ఉవాచ శరతల్పగతం భీష్మముపగమ్య యుధిష్ఠిరః, కృతప్రణామో ధర్మాత్మా హితం వచనమబ్రవీత్. యుధిష్ఠిరః హతేషు కురుముఖ్యేషు భీమసేనేన కోపినా,తథాప రేషు భూతేషు హతేషు యుధి జిష్ణునా. దుర్యోధనకుమంత్రేణ జాతోఽ స్మాకం కులక్షయః, నసంతి భువి భూపాల బాలవృద్ధాతురాన్ప తే. అవశిష్టా వయం పంచ వంశే భారతసంజ్ఞితే, ఏకాతపత్రమపిచ రాజ్యం మహ్యం న రోచతే. జీవితేఽపి జుగుప్సా స్యాస్మృతేన సుగతిః క్వచిత్, దృష్ట్వాసంతతి విచ్ఛేదం సంతాపో హృదయేఽనిశమ్. అశ్వత్థామాస్త్రనిర్దగ్ధ స్తూత్తరాగర్భసంభవః, అతో మే ద్విగుణం దుఃఖం పిండవిచ్ఛేదదర్శనాత్. కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి పితామహ వదాధునా, యేన సంపద్యతే సద్యః సంతతిశ్చిరజీవినీ భీష్మః.శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి వ్రతానా ముత్తమంవ్రతం, యస్య స్మరణమాత్రేణ సంతతిశ్చిరజీవినీ. అమావాస్యాయదా పార్థ సోమవారయుతా భవేత్, తస్యామశ్వత్థమాగత్య పూజయేచ్చ జనార్దనమ్.అష్టోత్తరశతం కుర్యాత్తస్మిన్ వృక్షే ప్రదక్షిణాన్, తావత్సంఖ్యాన్యుపాదాయ రత్నధాతుఫలాని చ. వ్రతరాజ మిదం రాజన్ విష్ణోః ప్రీతికరం శుభం, రుద్రాదిలయకర్తారః ప్రసీదంతి తదాత్మకాః. మూర్తిత్రయాత్మకోఽశ్వత్థ స్సర్వదేవమయ స్తథా, పూజయా వేదవృక్షస్య సర్వేష్టార్థానవాప్నుయాత్. ఉత్తరాం కారయ ప్రాజ్ఞ గర్భే జీవితమాప్స్యతి, భవిష్యతి గుణైః పుత్రః స్త్రీషు లోకేషు విశ్రుతః శ్రుత్వా పితామహప్రోక్తం ప్రత్యువాచ యుధిష్ఠిరః. యుధిష్ఠిర ఉవాచ. తద్వితిం వ్రతరాజాఖ్యం విస్తరేణ ప్రకాశయ, కేనప్రకాశితం మర్త్యైః కేనేదం విహితం విభో. భీష్మఉవాచ. అస్తి యా సర్వవిఖ్యాతా కాం

చీసంజ్ఞా మహాపురీ, రజతాచలసంకాశసౌధసంఘైర్విరాజితా. సువే షైర్నాగరజనైర్నారీభిరుపశోభితా, బ్రహ్మక్షత్త్రియవిట్ఛూద్రైః స్వస్వ కర్మరతైర్వృతా. రూపచాతుర్యయుక్తాభి ర్వేశ్యాభిస్సమలంకృతా, అత్ర రాజా రత్నసేనో బభూవామితవిక్రమః తస్మిన్ వసతి భూపాలే జనానందకరే శుభే, తస్య రాజ్యేఽవసద్విప్రో దేవస్వామీతి విశ్రుతః. తస్య స్త్రీ రూపసంపన్నా నామ్నా ధనవతీ శుభా, యథార్థనామధే యా సా లక్ష్మీరివ సువిగ్రహా. తస్యాం సంజనయామాస స ప్తపుత్రాన్ గుణాన్వితాన్, ఏకాం దుహితరం రమ్యాం నామ్నా గుణవతీం నృప. కృతదారాశ్చ తే పుత్త్రా విహరంతి యథాసుఖం, కన్యా కుమారికా చాసీదనురూపప్రియార్థినీ. అత్రాంతరే ద్విజః కశ్చిద్భిక్షార్థం సము పాగతః, దీప్యమానః స్వతేజోభిః మూ ర్తిమానివ పావకః. ద్వారదేశ ముపాగత్య ప్రయుయోజాశిషం తదా, దేవస్వామిస్నుషాః స ప్తసము త్థాయస సంభ్రమమ్. భిక్షాం ప్ర త్యేకమానిన్యు ర్దదు స్తస్మై ద్విజన్మనే, అవైధవ్యాశిషం ప్రాదాత్తాభ్యః సౌభాగ్యసంపదః. తతో గుణవతీ మాత్రా ప్రహితా సహ భిక్షయా, నిప్రాయ భిక్షాం ప్రదదా కృత్వా పాదాభివందనమ్. ఆశిషం చ దదా విప్రః శుభే ధర్మవతీ భవ, సా వై లక్ష్యం గుణవతీ శ్రుత్వాఽగత్య యయా గృహమ్.మాత్రే నివేదయా మాస ఆశిషం తేన యోజితామ్, శ్రుత్వా ధనవతీ పుత్రీం కరేధృత్వా మానయయా. ప్రణతిం కారయామాస పున స్తస్మై ద్విజన్మనే, తథై వాశిషముచ్చార్య విప్రస్తామభ్యనందయత్. శ్రుత్వాఽఽశిషం ధనవ తీ సచింతా ప్రత్యువాచ హ. ధనవతీ. ప్రసీద భగవన్ విప్ర వచనం మేఽవధారయ,స్నుషాభ్యః ప్రణతాభ్యో మే త్వయా దత్తా వరాశిషః. అవైధవ్యతరాః పుత్రసుఖసౌభాగ్యదాయకాః, సుతాయాం ప్రణతా యాం మే విపరీతం త్వయోదితమ్.భద్రే ధర్మవతీ భూయా ఇత్యుదీర్య పునః పునః, ఆశీః ప్రయుక్తా విప్రర్షే కారణం వద సత్వరమ్. ద్విజఉవా చ. ధన్యాసి త్వం ధనవతీ ప్రఖ్యాతచరితా భువి, యథాయోగ్యం ప్ర యు క్తేయం మయాఽఽశీర్దుహితు స్తవ. ఇయం స ప్తపదీమధ్యే వైధ వ్యంసమవాప్స్యతి, ధర్మాచరణమత్యర్థం క ర్తవ్య మనయా శుభే, అతో మయాశీ ర్ద త్తేయం శుభే ధర్మవతీ భవ, శ్రుత్వా ధనవతీ వాక్యం చిం తాకులితచేతసా. ఉవాచ వచనం దీనా ప్రణిపత్య పునఃపునః. ధనవత్యు

వాచ. ఉపాయం వేత్సి విప్రేంద్ర వద శీఘ్రం దయాం కురు,అపాయం వేత్సి చేద్విప్ర కిం కరోమి దయానిధే. ద్విజ ఉవాచ. యదా కదా భవేత్సోమా గృహే వై తవసుందరీ, తస్యాః పూజనమాత్రేణ భవేద్వైధవ్య నాశనమ్. ధనవతీ. కా సా సోమా త్వయా ప్రోక్తా కా జాతిః కుత్ర సంస్థితిః, యదాగమనమాత్రేణ భవేద్వైధవ్యభంజనమ్. ఏతద్వద మహాభాగ న కాలో విస్తరేణ మే. ద్విజ ఉవాచ. సోమా చ రజకీ జాతిః స్థితి స్తస్యాశ్చ సింహళే, సా చేదాయాతి తే వేశ్మ తదా వైధవ్యభఞ్జనమ్. ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణోఽన్యత్ర గతో భిక్షాప్రతీక్షయా, ధనవత్యపి పుత్రేభ్యః ప్రోవాచ వచనం తదా. ధనవతీ. ఇయం దుర్లలితా పుత్రాస్వసా గుణవతీ శుభా,సోమాగమనమాత్రేణభవేద్వైధవ్యభఞ్జనమ్. అస్తి యస్య పితుర్భక్తి ర్మాతుర్వచనగౌరవం, స ప్రయాతు సహ స్వస్రా సోమామానయితుం ధ్రువమ్. పుత్రా ఊచుః. జ్ఞాతం మాత స్తన స్వాంతం పుత్రీస్నేహవశంగతం, యాత దేశాంతరం పుత్రాః ప్రఖ్యాపయసి దుర్గమమ్. అంతరే దుస్తరః సింధుః శతయోజనవిస్తరః,అశక్యం గమనం తత్ర న క్షమా గమనే వయమ్. దేవస్వామ్యువాచ. అపుత్రాస్సస్తభిః పుత్రైరహం యాస్యామి సింహళం, ఆనయిష్యామి తాం సోమాం పుత్రీవైధవ్యనాశినీమ్. ఏవం వాదిని సక్రోధే దేవస్వామిని తత్క్షణే, శివస్వామీ కనిష్ఠస్తు పుత్రః ప్రోవాచ సస్మితః. తాత మా వద చైవం త్వం రోషావేశవశం గతః,మయి తిష్ఠతి కశ్శక్తో గన్తుం ద్వీపం హి సింహళమ్. ఇత్యుక్త్వా సహసోత్థాయ ప్రణమ్య శిరసా ముదా, ప్రతస్థే సహితః స్వస్రా ద్వీపం సింహళసంజ్ఞితమ్. స కియద్భిర్దినై ర్గత్వా తీరం ప్రాప సరిత్పతేః, తర్తుం తమంబుధిం తత్ర ప్రయత్నమకరోద్ద్విజః. స దదర్శ సువిస్తీర్ణం న్యగ్రోధద్రుమమంతికే, తత్కోటరే సుఖాసీనా గృధ్రరాజస్య బాలకాః. తత్పాదపతలే స్థిత్వా తాభ్యాం నీతం తు తద్దినం, శాబకానాం కృతే గృధ్రో గృహీత్వా శిశుభోజనమ్. ప్రదాన్న శాబకా గృధ్రాద్భోజనం జగృహుర్భృశం,పప్రచ్ఛ బాలకాన్ గృధ్రో చింతాకులితమానసాన్. గృధ్ర ఉవాచ. కథం న భుంజతే పుత్రా భవంతః క్షుధితా అపి, ఆనీతం కోమలం మాంసం భవద్యోగ్య మిదం మయా. శాబకా ఊచుః.ఏతద్వృక్ష తలే తాత మానవా వత్ర తిష్ఠతః, అభుంజతో స్తయోరద్య కథం భుంజామహే వయమ్. ఏతచ్ఛ్రుత్వా

స గృధ్రస్తు కరుణాహృతచేతసః, తయోరంతికమాగత్య వచనం సమ
భాషత. గృధ్రః. జ్ఞాతస్తు యువయోః కామః కర్తవ్యోఽత్ర కిము ద్విజ,
క్రియతే సర్వథా విప్ర భోజనం కర్తుమర్హసి. ద్విజ ఉవాచ. సింహళం
గంతుకామోఽహం జలధేః పారమద్య వై, సోమాగమనమిచ్ఛామి స్వ
సృవైధవ్యనాశనమ్. గృధ్రః. తావహం ప్రాపయిష్యామి జలధేః ప్రాతరే
వహి, సోమాగృహమపి బ్రహ్మన్ దర్శయిష్యామి సింహళే. తతో రా
త్ర్యాం వ్యతీతాయాముదితే తు దివాకరే. పారముత్తారితౌ తౌ తు గృధ్ర
రాజేన వేగినా, సింహళద్వీపమాగత్య స్థితౌ సోమాగృహాంతికే. తతః
ప్రత్యూషసమయే సంమృజ్యాం గణమండలం, లేపనం చక్రతు స్తస్యా
దివసే దివసే శుభం, ఏవం విదధతో స్తత్ర పూర్ణ సంవత్సరో గతః. స్ను
షాః పుత్రాన్ సమాహూయ సోమా పప్రచ్ఛ విస్మితా, మార్జనం
లేపనం కోఽత్ర కరోతి మమ కథ్యతామ్. ఏకదైవాథ జగదుస్సర్వాః
కృత్యమిదం హి నః, తతః కదాచిద్రజకీ నిభృతా సంస్థితా నిశి. దదర్శ
బ్రాహ్మణీం కన్యాం మార్జయన్తీం గృహాంగణమ్. లింపంత మంగణం
ప్రాప్తం భ్రాతరం చ శుచివ్రతం, సోమా పప్రచ్ఛతౌ గత్వా కౌ యు
వాం కథ్యతాం మమ. ఊచతుస్తౌ తదా సోమామావాం బ్రాహ్మణ
పుత్రకౌ. సోమోవాచ. దగ్ధాస్మి బత నష్టాస్మి బ్రాహ్మణౌ గృహమా
ర్జకౌ, కాం గతిం బత యాస్యామి పాపాదస్మాదసంశయమ్. పాపజా
తిరహం ఖ్యాతా రజకీ సర్వథా ద్విజ, కథం త్వం బ్రాహ్మణో భూ
త్వా విరుద్ధం మే చికీర్షసి. శివస్వామ్యువాచ. ఏషా గుణవతీ నామ్నా
స్వసా మమ సుమధ్యమా, తస్యాః సప్తపదీమధ్యే వైధవ్యం తం ప్రప
త్స్యతే. తవ సాన్నిధ్యమాత్రేణ భవేద్వైధవ్యభంజనం, అతో హేతోః
సహ స్వస్రా దానకర్మ కరోమి తే. సోమోవాచ. ఇతః పరం న కర్త
వ్యం యాస్యామి మమ శాసనాత్, ఇత్యుక్త్వా గృహమాగత్య స్ను
షాభ్యః ప్రత్యువాచ హ. యః కశ్చిన్మమ గేహేఽస్మిన్ మ్రియతే
మానవః క్వచిత్, తత్రైవ రక్షణీయోఽసౌ యావదాగమ్యతే మయా.
కస్యచిద్వచనాత్సోఽపి నైవ దాహ్యః కథంచన, తథేత్యుక్త్వా స్నుషా
భిస్సా సోమా యాతా మహాంబుధిమ్. పారముత్తారయామాస క్షణేన
ద్విజపుత్రకౌ, స్వయమాకాశమార్గేణ ప్రోత్తతార మహార్ణవమ్. ప్రా
ప్తాః కాంచీపురీం సర్వే నిమేషాత్తత్ప్రభాషతః, సోమాం దృష్ట్వాథ సవతీ

హృష్టా పూజామథాకరోత్. అత్రాంతరే శివస్వామీ తదా దేశాంతరాత్స్వసుః,సదృశం వరమానేతుం జగామోజ్జయినీం ప్రతి. ఆనినాయవరం తత్ర దేవశర్మసుతం సుధీః,బ్రాహ్మణం రుద్రశర్మాణం గుణినం సదృశం స్వసుః. తతస్సా రజకీసోమా వైవాహికమథాకరోత్, సులగ్నే చ సునక్షత్రే దేవస్వామీ తు కన్యకామ్. దదౌ తస్మై గుణవతీం గుణినేరుద్రశర్మణే, తతో వైవాహికైర్మంత్రైర్హూయమానే హుతాశనే. తతస్సప్తపదీమధ్యే రుద్రశర్మా మృతస్తదా, రురుదుర్బాంధవాస్సర్వే స్థితా సోమా నిరాకులా.ఆక్రందశ్చ మహానాసీ ల్లోకానాం తత్ర పశ్యతాం,గుణవత్యైచ సా తూర్ణం వ్రతరాజప్రభావజమ్. పుణ్యం నకల్ప్య విధివ ద్దదౌ మృత్యునిరాసనం, రుద్రశర్మాపి తస్మాచ్చ వ్రతరాజప్రభావతః. ఆససాద తదాజీవం సుప్తవత్సహసోత్థితః,ఏవం వివాహంనిర్వర్త్య వ్రతరాజం నివేద్య చ, ఆమంత్ర్య తాం ధనవతీం సోమా ప్రాయాద్గృహం ప్రతి, ఏవం సా రజకీ సోమా జీవయిత్వామృతం ద్విజమ్. చచాల హర్షసంపూర్ణా పూర్ణకామా స్వమందిరమ్. అత్రాంతరే గృహేతస్యాః ప్రథమం తనయా మృతాః. పునః స్వామీ మృత స్తస్యా జామాతాచ తతో మృతః, ఆగచ్ఛంత్యా స్తదా తస్యా సోమవారాన్వితా తిథిః. అమావాస్యా బభూవాథ మృతసంజీవినీ తిథిః, సా దదర్శ జలోపాంతే వృద్ధాం కాంచిత్ స్త్రియం తదా. తూలభారభరాక్రాంతాం క్రందమానాం సుదుఃఖితామ్. వృద్ధోవాచ. అవతారయ మే పుత్రి తూలభారం శిరః స్థితం, ఏతద్భారభరాక్రాంతాం క్రన్దమానాం సుదుఃఖితామ్. సోమోవాచ. అమావాస్యాద్య హే వృద్ధే సోమవారయుతా తిథిః, తూలకం న స్పృశామ్యద్య నియమోఽయం మయాకృతః. పునర్దదర్శ యా స్త్రీమ్. సా మూలభారవతీం స్త్రియమ్. సా ఉవాచ తతః పుత్రీ మూలభారో మహానితి. అవతీర్య క్షణం తిష్ఠ సంగే యాస్యామ్యహం తవ, సోమోవాచ. ఆద్య మూలం తథా తూలం న స్పృశామి కదాచన,తతోఽశ్వత్థతరుం ప్రాప్య నదీతీరభవం శుభమ్. స్నాత్వా దేవం సమభ్యర్చ్య శర్కరాభిః ప్రదక్షిణాన్, సా చకార మహాభాగా తద్వై వాష్టోత్తరం శతమ్. భీష్మ ఉవాచ. యదా ప్రదక్షిణం కర్తుం కృతం శర్కరహస్తయా, తదా జీవితవ న్తస్తే జామాతృపతిపుత్రకాః. నగరం శ్రీసమాకీర్ణం తద్గృహం చ విశేషతః, అథ యాతా మహాభాగా సోమా

స్వభవనం ప్రతి. జీవితం వీక్ష్య భర్తారం పుత్రాన్ జామాతరం తథా,అభిజ్ఞాతాన్ సమాసాత్య జగామ కృతకృత్యతామ్. ప్రణిపత్య స్నుషాస్సర్వాః పప్రచ్ఛుస్తాం తపస్వినీం, మృతా స్తే తనయా దేవి పతిజామాత్రు బాంధవాః, జీవితా స్తే కథం సోమే మృతా స్తే చ కథంవద. సోమోవాచ. గుణవత్యై మయా దత్తం వ్రతరాజస్య పుణ్యకం, మృతా స్తే తద్విహా కేన పతిజామాతృపుత్రకాః. తూలకం న మయా స్పృష్టంమూలకం చ తథా స్నుషాః, అశ్వత్థే దేవమభ్యర్చ్య కృతా స్తత్ర ప్రదక్షిణాః. శర్కరాహా స్తయా తత్ర కృతమష్టోత్తరం శతం, జీవితా స్తత్ప్రసాదేన అద్య జామాతృపుత్రకాః. సర్వాభిః క్రియతామద్యవ్రతరాజో విధానతః, భవిష్యతి న వైధవ్యం సౌభాగ్యం సంభవిష్యతి. స్నుషాస్తాఃకారయామాస తథా సోమా వ్రతేశ్వరం, భుక్త్వాభోగాన్బహూంస్తత్రపుత్రపౌత్రాదిభిస్సహ. తైశ్చ సర్వైః పరివృతావిష్ణులోకమవాప సా, ఇత్యేతత్కథితం పార్థ విస్తరేణ మయా తవ. యుధిష్ఠిరః. మాహాత్మ్యం వ్రతరాజస్య కో విధిర్వద విస్తరాత్, కర్తవ్యం కేన భీష్మేదం నారీభిః పురుషేణ వా. భీష్మ ఉవాచ. అమావాస్యా యదాపార్థ సోమవారాన్వితా భవేత్, తదా పుణ్యతమఃకాలో దేవానా మపి దుర్లభః. ప్రాతరుత్థాయ వ్రతినా స్నానం కార్యం జలాశయే, స్నాత్వా మౌనేన కౌశేయం పరిధాయ వ్రతీతతః. గత్వా చాశ్వత్థవృక్షస్య సమీపంకురునందన, అశ్వత్థమూలే కర్తవ్యం విష్ణ్వాద్య మరపూజనమ్.వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపాయ సృష్టిస్థిత్యంత కారిణే, ఆదిమధ్యాంతహీనాయ విష్టరశ్రవసేనమః. ఇతి విష్ణుముఖాన్ దేవానర్చయేద్విధిపూర్వకమ్, ఛందోమయే వృక్షరాజే సర్వే దేవాస్సమాహితాః. మూర్తిత్రయాత్మన్యశ్వత్థే నారాయణసమాహ్వయే, పూజితే విశ్వరూపోఽసౌ పూజ్యతే భగవాన్హరిః. అశ్వత్థే వో నిషదనం త్వారాత్తే అగ్నిరస్త్వితి. నమశ్శగృత్స్నతే వోర్ధ్వమూలం తద్విష్ణుమంత్రతః. ఆత్వావహంతుదేవా వై బ్రహ్మజజ్ఞానమిత్యపి.పూజయేత్సర్వదేవాంశ్చ విష్ణుం సర్వాత్మకంతథా. మూలత బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే, అగ్రతః శివరూపాయ అశ్వత్థాయ నమోనమః. ఏవం సంపూజ్య దేవేశం పీతవస్త్రాక్షతైః ఫలైః, కుసుమైర్వివిధై శ్చైవ భక్ష్యభోజ్యై స్తథావిధైః. అశ్వత్థపూజనం కార్యం ప్రోక్తమంత్రేణ పాండవ,. అశ్వత్థ హుతభుగ్వాస గోంవి

దస్య సదాశ్రయ. అశేషం హర మే పాపం వృక్షరాజ నమోస్తు తే, ప్రాణిసంజీవక స్వామిన్ భూతావాస వనస్పతే. అశ్వత్థ రుద్రరూపో ఽసి వృక్షరాజ నమోఽస్తు తే, ఏవం పూజావిధిం కృత్వా తతః కుర్యాత్ప్రదక్షిణాన్. మౌక్తికైః కాంచనై రౌప్యైర్హీరకైర్మణిభి స్తథా, కాంస్యపాత్రే స్తామ్రపాత్రే ర్భక్ష్య పూర్ణైః పృథక్ పృథక్. గృహీత్వా భ్రమణం కార్యం యావత్ప్ర క్రమణం భవేత్, తావత్ప్రదక్షిణం కార్యం యావ దష్టోత్తరం శతమ్. సమర్పితం తు యద్ద్రవ్య మర్చ్యయేద్గురవే శుభం, సువాసిన్యశ్చ సంపూజ్యాః సోమాసంతుష్టి హేతవే. దత్వా చాన్నం తు విప్రేభ్య స్స్వయం భుంజీత వాగ్యతః, ఏష తే కథితో భూప వ్రతరాజవిధిర్మయా. ద్రౌపదీం చ సుభద్రాం చ కారయస్వ తథోత్తరాం, ఉత్తరాగర్భ సంస్థస్తు జీవితం చ లభేచ్చిరాత్. యుధిష్ఠిరః. యా స్వల్పవిభవా నారీ కాంచనాద్యైర్వినాకృతా, సా కథం లభతే పూర్ణం వ్రతరాజఫలం వద. భీష్మ ఉవాచ. ఫలైః పుష్పై స్తథా భక్ష్యై ర్వస్త్రాద్యైరపి పాండవ, కుర్యాత్ప్రదక్షిణావర్తం సాపి పూర్ణం లభేత్ఫలమ్. వ్రతమిదమఖిలం నరేంద్ర విష్ణోర్విబుధగణస్య చ కీర్తితం మయాద్య, పతిసుతధనమిచ్ఛతీపురంధ్రీ సపదీ కరోతు ఫలాని సంతు నిత్యమ్.

అమాసోమవారవ్రతోద్యాపనమ్.

శృణు పార్థ ప్రవక్ష్యామి హ్యుద్యాపనవిధిం శుభం, యం వినా పూర్ణతా న స్యా ద్వ్రతరాజస్య వై నృప. కారయేత్సర్వతోభద్రం తన్మధ్యే కుంభముత్తమం, వృక్షరాజం సువర్ణస్య పంచరత్నస్య వేదికామ్. తన్మూలే ప్రతిమాం విష్ణో స్సౌవర్ణీం చ చతుర్భుజాం, లక్ష్మీం వాహనసంయుక్తాం మాషద్వయఫలావధి. బ్రహ్మరుద్రాది దేవానాం యథాశక్త్యా తు కారయేత్, రిక్తస్య సర్వదేవాత్మా విష్ణురేవ విశిష్యతే. ఉపచారైరనేకైశ్చ యథావిభవవిస్తరైః, నైవేద్యైః పుష్పధూపైశ్చ దీపైశ్చపరితః స్థితైః. రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ప్రభాతే హోమమాచ సమద్భిః పైప్పలాభిశ్చ పాయసేన తిలై స్తథా. ఇదం విష్ణుర్వితి మంత్రేణ హుత్వాగ్రహపూర్ణ వేనవా, విష్ణ్వష్టాక్షరమంత్రేణ శివపంచాక్షరేణ వా. సర్వదైవతమంత్రైశ్చ విష్ణురత్ర విశిష్యతే, మూర్తిత్రయాత్మకాశ్వత్థం హుత్వా పూర్ణాహుతిం చరేత్. ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చాద్గాశ్చ

దద్యాత్పాయస్వినీః, బ్రహ్మాణం వస్త్రభూషాద్యైః సదస్యం చ ప్రపూజ
యేత్. బ్రహ్మణే కలశైశ్చైకో విష్ణోరేకః ప్రధానకః, రుద్రాది సర్వదే
వానాం దశానుగమతః స్మృతాః. ఏవం ద్వాదశ దద్యాద్వైతదశక్తో
ద్వయం తథా,ఋత్విజోఽథ క్రమాత్ పూజ్యా ఘృతపాయసభోజనైః.
ఉపవీతాని వస్త్రాణి తేభ్యో దద్యాచ్చ దక్షిణాం, ప్రణమ్య దండవద్భూ
మౌ ప్రార్థయిత్వా విసర్జయేత్. ఏవం ద్వాదశవర్షేషు మధ్యేచాదా
సమాచరేత్, కృత్వాహ్యుద్యాపనం సమ్యగ్వ్రతరాజఫలం లభేత్.
సర్వం నివేదయేత్త్వితమాచార్యాయ సదక్షిణం, అచ్ఛిద్రం వాచయే
త్పశ్చాత్స్వయం భుంజీతవాగ్యతః. ఇతి భవిష్యోత్తరపురాణే సోమవ
త్యమావాస్యావ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ మాఘామావాస్యా మర్ధోదయవ్రతమ్. అమార్కపాతశ్ర
వణైర్యుక్తా చేత్పౌషమాఘయోః, అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్య
గ్రహైస్సమః దివైవ యోగః శస్తోఽయం నతు రాత్రౌ కదాచన.
ఇతి హేమాద్రౌ. మాఘమాసే కృష్ణపక్షే పంచదశ్యాం రవేర్దినే,
వైష్ణవేన తు ఋక్షేణ వ్యతీపాతే సుదుర్లభే. పూర్వాహ్ణేసంగమే స్నా
త్వా శుచిర్భూత్వా సమాహితః, సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థం నియమస్థో భవే
న్నరః. త్రిదైవత్యం వ్రతం దేవాః కరిష్యే ముక్తిదం పరం, భవన్తుసన్ని
ధౌమేఽద్య త్రయో దేవాస్త్రయోఽగ్నయః. ఇతి నియమమంత్రః.
తత్ర బ్రహ్మవిష్ణు శివమూర్తిసువర్ణప్రతిమాః కారయిత్వా శయ్యాయం
త్రే సదుపస్కరయుతే సంపూజ్య బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్. గోదాన
త్రయమ్. అతిశయేన గోభూహిరణ్యవస్త్రధాన్యాదిదానాని చ కారయే
త్. తత్ర ఉద్యాపనముక్తమ్. అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య. దేవతాత్రయము
ద్దిశ్య శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా, బ్రహ్మవిష్ణుస్వరూపాయ శివరూపాయ తే
నమః. అనేనైవ చ మంత్రేణ వహ్నిం సంస్థాప్య భక్తితః, తతో హో
మం ప్రకుర్వీత సహస్రత్రయసమ్మితమ్. తిలాజ్యశర్కరాశ్చైవ హోమ
ద్రవ్యాణి భిన్నతః, బ్రహ్మజజ్ఞాన మంత్రేణ బ్రహ్మణే చ తిలాన్ హు
వేత్. ఆజ్యంచైవఇదం విష్ణుస్త్ర్యంబకం శర్కరాం హువేత్, అగ్నిం
సంపూజ్యవిధివద్గాశ్చ దద్యాత్పయస్వినీః. ఆచార్యాయ తతః పీఠం దక్షి
ణాసహితంశుభం, తేన దత్తం హుతం జప్త మిష్టంయజ్ఞైస్సహస్రధా.
కృతకృత్యో భవేన్మర్త్యో వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః, ఏవం తవ సమాఖ్యా

తం దుర్లభం వ్రతముత్తమమ్. అర్ధోతయం మయా రాజన్ కిమన్యం పరిపృచ్ఛసి, ఇత్యమావాస్యావ్రతాని.

అథ మలమాసే పురుషోత్తమసంజ్ఞం నారాయణమభ్యర్చ్య బ్రాహ్మణాన్భోజయే దిత్యుక్తమ్. యస్మిన్ మాసే న సంక్రాంతి స్సంక్రాన్తిద్వయ మేవ వా, మలమాసక్షయౌ ప్రోక్తౌ సర్వధర్మవివర్జితౌ. ఏవం సంజ్ఞా యదా మాసౌ యస్మిన్ సంవత్సరే క్వచిత్, ఉత్తరే దేవకార్యాణి పితృకార్యాణి దక్షిణే. మలమాసే తు సంప్రాప్తే సంధ్యోపాస నతర్పణం, నిత్యం హి సఫలం శ్రాద్ధం దానాదినియమవ్రతమ్. ప్రతిపత్తిథిమారభ్య అమావాస్యావధిర్భవేత్, ఉపవాసేన నక్తేన చైకభుక్తేన వా నృప ఏకస్య నియమం కృత్వా దానం దద్యాద్దినేదినే. దానం కుర్యాదపూపానాం దక్షిణాం ఘృతసంయుతామ్. అంతే చోద్యాపనం కుర్యాత్సంపూజ్య మధుసూదనం, ఉపోష్య చ చతుర్దశ్యాం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. దరిద్రేణ వ్యతీపాతేఽప్యథవా ద్వాదశీదినే, పౌర్ణమాస్యాం చతుర్దశ్యాం నవమ్యాం వా నృపోత్తమ. అష్టమ్యాం వాఽథకర్తవ్యం వ్రతం శోకవినాశనం, యథాలాభోపహారేణ మాసేచాస్మిన్ మలిమ్లుచే. త్రయస్త్రింశదపూపాంశ్చ ప్రదద్యాద్ఘృతసంయుతాన్, శ్రీ సూర్యప్రీతయే రాజన్ సర్వపాపవిముక్తయే. పాత్రే జనార్దనప్రీత్యా దానం తత్సఫలం భవేత్. ఇత్యాదివ్రతకథా.

అథ స్వస్తికవ్రతం ఆషాఢపౌర్ణిమామారభ్య కార్తికపౌర్ణిమావధి. స్వస్తికాని లిఖిత్వాదౌ పూజాకర్మ సమారభేత్, రమయాసహితం దేవం పూజయేత్ప్రత్యహం పునః. అష్టోత్తర స్వస్తికాని ప్రత్యహం విష్ణవే పునః, రంగవల్ల్యామలంకృత్య యది భక్త్యా సమర్పయేత్. నీల పీత సితై రక్తైః రంగైః స్వస్తికధారణం, యత్ర కుర్యాద్విశుద్ధాత్మా విష్ణులోకే మహీయతే. పంచవర్ణైస్తు నీరంధ్రే కుర్యాత్స్వస్తికముత్తమం, నారీ వా పురుషో వాపి ప్రసుప్తే చ జనార్దనే. విష్ణ్వాలయే శివద్వారే గవాంగోష్ఠే శివస్థలే, విష్ణుశంభుప్రీతికరం కుర్యాత్పుణ్యమనంతికమ్. సహస్రం స్వస్తికానాం తు యేన భక్త్యా సమర్పితం, పుత్రపౌత్రసమాయుక్తో మోదమానః పునః పునః. చిరవాసీ భవేత్స్వర్గే ధనవాన్ భూమిపో భవేత్ ఇత్యాది.

ఇతి వ్రతార్క వ్రతరాజాదిసమస్తనిర్ణయసారభూతే వ్రతచూడామణిగ్రంథే తిథివ్రతాని సమాప్తాని. ఇతి పూర్వభాగస్సమాప్తః.

శ్రీః.

వ్రతచూడామణిః

ఉత్తరభాగప్రారంభః.

శ్రీగణేశాయనమః. ఓం నమస్సచ్చిదానంద సాంద్రసర్వజ్ఞమూర్తయే, ధర్మధ్వజాయ సోమాయ విష్ణవే సర్వజిష్ణవే. రుద్రోఽవా ఏషో ఽగ్నిర్యద్యగ్ని రీశో ద్విజాతీనాం, రుద్రాగ్నిభ్యాం యజ్ఞో యజ్ఞహావిర్భుజినో దేవాః. దేవాత్మకో హి విష్ణుర్విష్ణ్వాత్మా బ్రాహ్మణస్తస్య, గాయత్రీసముపాస్యా తస్యాం సవితా పరం ధ్యేయః. సవితుర్బింబే బ్రహ్మా విష్ణుశ్శంభుస్తథా దేవాః, సముపాస్యాస్తజ్జ్యోతిశ్చతుర్జగతాం హిరణ్మయంవందే. వివిచ్య సర్వాణ్యపి ధర్మశాస్త్రాణ్యాదాయ సారం ప్రకృతోపయుక్తాన్, తథాపిసంగృహ్య లిలేఖ యత్నాత్పుట్టయ్యశర్మా బుధరంజనాయ. వ్రతచూడామణినామ్ని గ్రంథేఽస్మిన్నుత్తరే త్వర్ధే, వారవ్రతాది సర్వం వివిచ్యతే యత్ర సిద్ధమార్యోక్తమ్.

తత్రాదౌ వారవ్రతనిర్ణయశ్చంద్రికాయామ్.

శౌనకః. సూత కేన ప్రకారేణ కాలక్షేపో భవేన్నృణాం, ప్రార్థే సతి పూర్వోక్తే వసేయుః కథమాస్తికాః.కథం కాలః కలౌ నేయో మనుష్యాణాం సుదుర్లభః, కథంచిద్వేదతాత్పర్యం వ్యాసస్యాపి నిరూపయ. ఓం సూతః. శృణు శౌనకవక్ష్యామి కర్తవ్యం కలితారకం, యత్పురా భగవాన్ప్రాహ నారదాయ పితామహః పితామహః.తత్సత్యం నారదప్రోక్తం న తాదృగధికారిణః, జగన్మిథ్యైవయో వేద బ్రహ్మ కస్య న సంశయః. స్వాజ్ఞానసంభవేలోకే నానాధ్యాసవిజృంభితే, బ్రహ్మజ్ఞానైకనాశేఽస్మిన్వ్యవహార సత్త్వదృశే. శుక్తిరూప్యోపమే నానాదుఃఖాదృతజడాత్మకే, జీవః స్వావిద్యయామూఢో న పరం వేద కించన. స్రక్చందనాదివిషయై స్సహజేచ్ఛాసమాహితైః, మాయయా మోహితః కుర్యాత్స్వభావాదేవపాతకమ్. నిరయంపాపజన్మాని ప్రాప్నుయాత్సంసృతౌనరః.సత్త్వీత్థం సర్వజీవానాం తారకఃపరమేశ్వరః, సగుణం రూపమాస్థాయ మాయయా సర్వశక్తిమాన్. రజస్సత్త్వతమోభిశ్చ బ్రహ్మా

విష్ణుశివాత్మకాః, అధికారికదేవాత్మ యజ్ఞైరిష్టశ్శివో భవేత్. లభ్యం
శివప్రసాదేన బ్రహ్మజ్ఞానమకల్మషం, తేనముక్తిర్భవేత్సత్యం సాఽ
జ్ఞానధ్వంసనాత్మికా. తస్మాత్సుఖాయ యజ్ఞేన తోషయేత్పరమేశ్వరం,
ఏవమేవ నయేత్కాలం యజ్ఞైశ్శాస్త్రోదితైః క్రమాత్. కాలక్షేపస్సాఽఽ
స్తికానాం యజ్ఞైరేవ నచాన్యథా, యజ్ఞా దశవిధాః ప్రోక్తాః ప్రకృత్య
ర్థాన్నివర్తకాః. ప్రాప్నువంతీహ భోగాంశ్చ పరత్ర చ పరాంగతిం, వృ
థైవనాస్తికాః కుర్యుఃకాలక్షేపం యథేచ్ఛయా. సతంత్యంధే తమ
స్యేవ పునరావృత్తివర్జితే, బ్రహ్మబోధం వినా సర్వైరసులంఘ్యాత్వి
యం గతిః. బోధశ్చ సర్వథా నైవ సంతోఽవ్యాపాదికాః కలౌ, భవత్య
దృశ్యా భూతానాం పాపిష్ఠానాం హి నారద. నాస్తిక్యప్రాయమేవస్యా
దాస్తిక్యం కలిదోషతః, ఏకైకదేవతాభక్తైరన్యద్వైవ విదూషకైః.
అజ్ఞైర్భేదపరైర్దుర్భ్యయాత్కర్మసర్వమవైదికం, వాచా బ్రహ్మపరాస్సర్వే
శిశ్నోదరపరాయణాః. సర్వేవిషయవైచిత్ర్యలోభాత్సాంకర్యమాప్ను
యుః, చండాలమ్లేచ్ఛతుల్యానాం క్వ కలౌ నిష్కృతిర్నృణామ్. సర్వే
ఽప్యల్పాయుషో లోకే భవిష్యంత్యల్పమేధసః, తపస్యశక్తానిశితే య
జ్ఞైవైదికకర్మణి. తథావిధానాం సర్వేషాం నరాణాం సర్వపుణ్యదం,
నిత్యవారవ్రతంపుత్ర సులభం నాన్యదుచ్యతే. ఆదిత్యమంబికాం విష్ణుం
గణనాథం మహేశ్వరం, పంచధా ప్రస్థితం బ్రహ్మ పంచాయతనమర్చ
యేత్. భానువారే యజేత్సూర్యం సోమవారే శివం యజేత్, భౌమే
గౌరీం కుమారం చ బుధే దేవాన్గణేశ్వరమ్. గురౌ గురుం చ సర్వాంశ్చ
శుక్రే లక్ష్మీం సరస్వతీం, శనౌ విష్ణుం యజేత్కిం చ వారే తత్తద్గ్ర
హం యజేత్. బాహ్యబింబార్చనే నౄణాం నియోగస్సాస్యత్కలౌ
యుగే, తస్మాద్వారవ్రతైః కుర్యాత్కాలక్షేపం వివేకవాన్. ఏవం చే
త్సులభా సిద్ధిర్నరాణాం కర్మకాండజా, సప్తవారవ్రతైశ్చైవ పంచా
యతనపూజయా. సంధ్యోపాసనకర్మభ్యాం పితృసంతర్పణేన చ, ఆచా
రేణానివార్యేణ విప్రసంతోషణేన చ. స్నాత్వా దత్వా చ యత్కించి
జ్జప్త్వా కించిజ్జనార్దనం, శివలింగం క్వచిద్దృష్ట్వా కించిత్సజ్జ్ఞానమాప్య
చ. పఠన్భాగవతీం గీతాం కలౌ పాపైః ప్రముచ్యతే, ఏతావానేవ

విజ్ఞేయస్సంగ్రహస్సర్వకర్మణామ్. ఏతన్మాత్రం చ కుర్వాణః క్రమాన్మోక్షమవాప్నుయాత్, వారవ్రతవిహీనానాం కామసిద్ధిర్న జాయతే. యే చ కామహతాస్తే స్యుః కథంసత్కర్మణిస్థిరాః, వారవ్రతాని కార్యాణి తస్మాచ్ఛ్రేయోఽర్థిభిర్నరైరితి.

అథ వారవ్రతాని.

తత్రాదౌ రవివారవ్రతం మదనరత్నేసారధర్మే. సూర్యనమస్కారపూజావిధిః ప్రసిద్ధా.

అథ తత్ర నిరశనార్కవారవ్రతమ్.

పూర్వేద్యురేకభుక్తం స్యాదుపవాసో రవేర్దినే, పారణంసోమవారే స్యాద్దినత్రయయుతం వ్రతమ్. తత్రాదౌ మాఘభానువారాద్యనుకూలశుభదినే స్నానాదిశుద్ధిం సంపాద్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా వ్రతిసకాశాద్వ్రతసంప్రదాయం పరిగృహ్య ఋతుమతీ చేద్వర్షత్రయమ్. గతార్తవా చేత్సార్ధవత్సరం, వ్రతమిదం కుర్యాదుద్యాపనం చ. అథ వ్రతకల్పః. దంపతీభ్యామిదం కార్యం నార్యైకాపి సమాచరేత్, గృహిణీ విధవా నాపి ఋతుదోషాపనుత్తయే. స్నాత్వాఽఽచమ్య సంకల్ప్య దేశకాలాదికం సంకీర్త్య. సువాసినీ చేదావయోర్దంపత్యోరితి. విధవా చేన్మమేతి. ఇహజన్మని జన్మాంతరేషు చ సంజాతసమస్తపాపక్షయార్థం, విశేషేణ, అస్మిన్ జన్మని ప్రథమార్తవదివసమారభ్య ఏతావత్పర్యన్తం ఋతుకాలికశాస్త్రీయనియమలోపేన క్రీడాదిసమయే స్పర్శాదిదోషేణచ సంపాదితమహాపాపనివృత్త్యర్థం, కామచారేణ నిషిద్ధకాలకృతమైథునాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం, కాయికవాచికమానసికాస్పృతమవ్యభిచారపరపురుషోత్తస్త్రీసంభాషణాదిప్రాయశ్చిత్తార్థం, పాతివ్రత్యలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం, గార్హస్థ్యధర్మలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం, ఆరోగ్యసిద్ధ్యర్థం, యావజ్జీవం నేత్రారోగ్యసిద్ధ్యర్థం, ఉత్తరాయణమరణసూర్యలోకాదిప్రాప్తిద్వారా సద్గతిసిద్ధ్యర్థం చ, శ్రీసూర్యనారాయణముద్దిశ్య శ్రీసూర్య....ప్రీత్యర్థం పురాణోక్తప్రకారేణ, సంభవతానియమేన, సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భిరుపచారైశ్చ శ్రీమన్మహాగణపత్యరుణచ్ఛాయాసంజ్ఞాసమేత శ్రీ సూర్యనారాయణోద్దేశ్యక నిరశనార్కవారవ్రతం అపక్వభానువారవ్రతంవా కరిష్యే. తదంగకలశపూజాంకృత్వా. గోమయలిప్తభూమౌ సర్వతోభద్రమండలం విలిఖ్య,

తదుపరి తామ్రాదిపీఠం నిధాయ, తదుపరిసూర్యమండలం రథం చ చందనగంధేన విలిఖ్య తన్మధ్యే సూర్యయంత్రం విలిఖ్య, తత్పురతః గణపతియంత్రం విలిఖ్య, తదుపరి గణపతిప్రతిమాం నిధాయ పూజయేత్. ఆగమార్థంతు....సుముఖ శ్చైకదంతశ్చ....గణానాం త్వేతి. ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కృత్వా.గం గణపతయేనమ ఇతిమన్త్రేణ సుముఖాదినామభి ర్వా షోడశోపచారపూజాంకృత్వా, గణపతిః....ప్రీయతామితిసమర్ప్య.

అరుణపూజా.

గణపతే త్వదనుజ్ఞయా అరుణపూజనం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య, సూర్యరథపురోభాగే అరుణమావాహ్య. ప్రాణప్రతిష్ఠాం కృత్వా. వినతాతనయో దేవః కర్మసాక్షీ సురేశ్వరః, సప్తాశ్వస్సప్తరజ్జుశ్చ అరుణో మే ప్రసీదతు. ఇత్యావాహ్య. రజ్జువేత్రకశాపాణిం ప్రసన్నం కశ్యపాత్మజం, సర్వాభరణదీప్తాంగమరుణం ప్రణమామ్యహమ్. ఇతి ధ్యానమ్. అరుణాయ ఆసనమ్. అనూరవే అర్ఘ్యమ్. కశ్యపాత్మజాయ ఆచమనమ్. కశాపాణయేస్నానమ్. రవిసారథయే వస్త్రమ్. ఉదయప్రభాయ ఉపవీతమ్. రవిరథగామినే గంధమ్. రక్తవర్ణాయ అక్షతాన్. అదితిసూనవేఆభరణమ్. వినతాపుత్రాయ పుష్పాణి. ఓం అరుణాయ నమః. అనూరవే, వినతాసుతాయ, కర్మసాక్షిణే, సురేశ్వరాయ, సప్తాశ్వాయ, సప్తరజ్జవే, కశాపాణయే, వేత్రహస్తాయ, ఉదయప్రభాయ, రవిరథగామినే నమః, కర్మదక్షాయ ధూపమ్. రక్తవర్ణాయ దీపమ్. అరుణాయ నైవేద్యమ్. అరుణప్రభాయ తాంబూలమ్. బ్రహ్మజ్యోతిషే. నీరాజనమ్. వినతాతనయాయ పుష్పాంజలిమ్. కశ్యపాత్మజాయ ప్రదక్షిణమ్. గరుడాగ్రజాయ నమస్కారాన్. అనయా పూజయా అరుణః ప్రియతామ్. భోఅరుణ త్వదాజ్ఞయా శ్రీఛాయాసంజ్ఞాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణపూజాం కరిష్యే రథమధ్యే షట్కోణయంత్రే మధ్యవర్తులే ప్రణవం కోణేషు ఈశాన్యాదిప్రోమిత్యాదిషడక్షరాణి విలిఖ్య వృత్తవలయే గాయత్రీం విలిఖ్య తదుపరి జలభరితం తామ్రకలశం నిధాయ జలేప్రణవంహామితి విలిఖ్య పూజయేత్.

సూర్యపూజా.

అథ సూర్యనారాయణస్య ప్రాణప్రతిష్ఠాం కృత్వా. ఆసత్యేన. భాస్కరాయ విద్మహే....తరణిర్విశ్వ....ఘృణిస్సూర్య....ఆదిత్యోవా

ఏష....ఇతి మంత్రై ర్గాయత్ర్యా హ్రీమిత్యాదిమంత్రైశ్చ ఆవాహ్య తత స్త్రిచకల్పేన మిత్రాదిద్వాదశనామభిః హ్రామిత్యాది ప్రణవ సహితైర్బీజై శ్చపురుషసూక్తే నానులోమవిలోమాదిసమ్మిళితైః పౌరాణికమంత్రైశ్చ షోడశోపచారైః సంపూజ్య పూజా. ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్య వర్తీ నారాయణః సరసిజాసనసన్నివిష్టః, కేయూరవాన్మకరకుండలవా న్కిరీటీ హారీ హిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః. నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షు షే. జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే, త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారి ణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే. కాలాత్మా సర్వభూతాత్మా వేదాత్మా విశ్వతోముఖః, జన్మమృత్యుజరావ్యాధిసంసారభయనాశనః. ఉదయే బ్రహ్మస్వరూపో మధ్యాహ్నే తు మహేశ్వరః, అస్తమానే స్వయం విష్ణుస్త్రయీమూర్తిర్దివాకరః. పద్మాసనః పద్మకరః పద్మగర్భసమద్యు తిః, సప్తాశ్వస్సప్తరజ్జుశ్చద్విభుజః స్యాత్సదా రవిః. ఇతి ధ్యానమ్. సూర్య మిత్ర సహస్రాంశో తేజోరాశే సురేశ్వరః, సింహరాశిప్రభో స్వామి న్నాసనం ప్రతిగృహ్యతామ్. ఆసనమ్. కిరణైస్సర్వతీర్థానిసమాకృష్య జగత్పతే, వృష్టిప్రదోఽసి లోకానాం పాద్యం స్వీకురుభాస్కర. పా ద్యమ్. దేవైర్మహర్షిభిశ్చైవ మునిభిర్బ్రహ్మణాదిభిః, త్వంహి పూజ్య స్త్రికాల్యా రర్ఘ్యైరర్ఘ్యం స్వీకురు భాస్కర. అర్ఘ్యమ్. దివాకరరసోఽసి త్వం జగజ్జీవకభాస్కర, మధుపర్కం గృహాణేదం మయా తుభ్యం సమర్పి తమ్. మధుపర్కమ్. వేదాత్మకః పావనస్త్వం బ్రహ్మజ్యోతిర్దివాకరః, స్నాపయిష్యామి భక్త్యాఽహం తీర్థపాద జగత్పతిమ్. స్నానమ్. పంచా మృతేన స్నపనం భాస్కరస్య కరోమ్యహమ్, పంచ పాపానినశ్యంతు భాస్కరస్య ప్రసాదతః. అప్యాయస్వేత్యాది పంచామృతస్నానమ్. కా ళిన్దీజనక స్వామిన్ తీర్థపాద దివాకర, శివమూర్తే జగన్నేత్ర స్నానం శుద్ధోదకైః కురు. శుద్ధోదకస్నానమ్. సత్కర్మవసనోపేత సచ్చిదానం దవిగ్రహ, జ్యోతిర్మయజగన్నేత్ర ఛాయాసంజ్ఞాపతేప్రభో. త్రిమూర్త్యా త్మక కాలాత్మన్ కిరణప్రభయా వృత,రక్తవస్త్రద్వయం భానో కంచు కం ప్రతిగృహ్యతామ్. వస్త్రం యజ్ఞోపవీతిభిస్సర్వైస్త్రిసంధ్యం పూ జ్యసే రవే, బ్రహ్మసూత్రం గృహాణేదం కశ్యపాత్మజ భాస్కర. ఉప వీతమ్ త్వత్ప్రభా సర్వలోకానాం భూషణానాం చ భూషణం, గృహా ణ హారకేయూరకిరీటాద్యం విభూషణం ఆభరణమ్. సత్కర్మగంధమా

ఘ్రాయజనానాంస త్ఫలప్రదం, పుష్పగంధకరాదిత్యచందనం ప్రతి గృహ్యతామ్. గంధమ్. అక్షతవ్రతగమ్యాయ నిత్యాక్షతసుఖాయ చ, అక్షతాంశ్చప్రదాస్యామి చక్షుషే. జగతామపి. అక్షతాన్. త్వం వేద శాఖినఃపుష్పర_క్త పుష్పప్రియ ప్రభో, ఆపాంపుష్పాయ భవతే పుష్పం దాస్యామిభాస్కర. పుష్పన్. హారిద్రాం కుంకుమం చైవ తాటంకం కజ్జలాదికం, దదామి మంగళద్రవ్యం ఛాయాసంజ్ఞాపతే ప్రభో మంగళ ద్రవ్యాణి. అథాంగపూజా. మిత్రాయ పాదౌ. రవయే జంఘే. పూష్ణే జానునీ, భానవే గుల్ఫౌ. ఖగాయ ఊరూ. హిరణ్యగర్భాయ నాభిమ్. మరీచయే హృదయమ్. ఆదిత్యాయ బాహూ సవిత్రే కంఠమ్. అర్కాయ ముఖమ్. భాస్కరాయ శిరః. జగచ్చక్షుషే. నేత్రే. శ్రుతిస్తుతాయ శ్రోత్రే. వేదజిహ్వ సుజిహ్వామ్. తపోమయాయ లలాటమ్. సర్వాత్మనే సర్వాంగాని. అథసూర్యసహస్రనామాదినా ర_క్తపుష్పకమలతులసీబి ల్వాదిభిర్యథాశ_క్తి పూజయేత్.

అథ సూర్యాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం సూర్యాయనమః	తేజసేనమః	విష్ణవేనమః
అర్యమ్ణే	వాయవే	రుద్రాయ
భగాయ	భానవే	స్కందాయ
త్వష్ట్రే	పరాయణాయ	వైశ్రవణాయ
పూష్ణే	సోమాయ	యమాయ
అర్కాయ	బృహస్పతయే	వైద్యుతాయ
సవిత్రే	శుక్రాయ	జాఠరాయ
రవయే	బుధాయ	అగ్నయే
గభ_స్తిమతే	అంగారకాయ	ఐంధనాయ
అజాయ	ఇంద్రాయ	తేజసాంపతయే
కాలాయ	వివస్వతే	ధర్మధ్వజాయ
మృత్యవే	దీప్తాంశవే	వేదకర్త్రే
ధాత్రే	శుచయే	వేదాంగాయ
ప్రభాకరాయ	శౌరయే	వేదవాహనాయ
పృథివ్యై	శనైశ్చరాయ	కృతాయ
అద్భ్యోనమః	బ్రహ్మణేనమః	త్రేతాయైనమః

ద్వాపరాయ నమః	విశ్వకర్మణేనమః	ధూమకేతవే నమః
కలయే	తమోనుదే	ఆదిదేవాయ
సర్వాసురాశ్రయాయ	వరుణాయ	ఆదితేస్సుతాయ
కలాయై	సాగరాంశవే	ద్వాదశాత్మనే
కాష్ఠాయై	జీమూతాయ	అరవిందాక్షాయ
ముహూర్తాయ	అరిఘ్నే	పిత్రే
పక్షాయ	భూతేశాయ	ప్రపితామహాయ
మాసాయ	భూతపతయే	స్వర్గద్వారాయ
ఋతవే	సర్వభూతనిషేవితాయ	ప్రజాద్వారాయ
సంవత్సరాయ	మణయే	మోక్షద్వారాయ నమః
అశ్వత్థాయ	సువర్ణాయ	త్రివిష్టపాయ
కాలచక్రాయ	భూతాదయే	దేవకర్త్రే
విభావసవే	కామదాయ	ప్రశాంతాత్మనే
పురుషాయ	సర్వతోముఖాయ	విశ్వాత్మనే
శాశ్వతాయ	జయాయ	విశ్వతోముఖాయ
యోగినే	విశాలాయ	చరాచరాత్మనే
వ్యక్తావ్యక్తాయ	వరదాయ	సూక్ష్మాత్మనే
సనాతనాయ	శీఘ్రాయ	మైత్రేయాయ
లోకాధ్యక్షాయ	ప్రాణధారణాయ	అరుణాయ నమః. ౧౦౮
సురాధ్యక్షాయనమః	ధన్వంతరయేనమః	

ఇత్యష్టోత్తరనామపూజాం సమర్పయామి.

దశాంగం గుగ్గులూపేతం గంధాఢ్యం ఘ్రాణతర్పణం, సత్కర్మ వాసనోపేత ధూపం స్వీకురు భాస్కర. ధూపమ్. జగత్ప్రకాశక స్వామి న్నాపో జ్యోతి స్త్వమేవ హి, త్వం చక్షుస్సర్వభూతానాం దీపం స్వీకురు భాస్కర. దీపమ్. గవ్యదుగ్ధకృతం శుద్ధం శర్కరేలాసమన్వితం, పరమాన్నం చ మధురం భక్ష్యంచ వివిధంశుభమ్. రంభాదిఫలసంయుక్తం ఘృతయుక్తమిదం హవిః. మంత్రపూతం గృహాణేదం నైవేద్యం చ దినాకర. నైవేద్యమ్. పానీయమపిశుద్ధాంబు పునరాపోశనం తథా, శుద్ధమాచమనంచైవ కురు సూర్యజగత్పతే. శుద్ధాచమనమ్. పూగీఫలసమా

యుక్తం నాగవల్లీదళైర్యుతం, తాంబూలంసుధయోపేతం భాస్కర స్వీకురుప్రభో. తాంబూలం హిరణ్యగర్భేతి దక్షిణామ్. జ్యోతిశ్చంద్రాగ్నిగంసూర్యత్వమేవ పరమేశ్వర, నీరాజయామి త్వాం భానో స్వప్రకాశం దివాకర నీరాజనమ్. ఇదం ఫలం మయా దత్తం మృదులం మధురంశుచి, దేవార్హం స్వీకురు స్వామిన్సంపూర్ణ ఫలదో భవ. ఫలమ్. పద్మినేపద్మగర్భాయలోకాలోకశుభోదయ, మంత్రపుష్పం ప్రయచ్ఛామి వేదగాశే దివాకర. మంత్రపుష్పమ్. మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వ న్కాలాత్మన్ కాలదర్శక, ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం పాపనాశకభాస్కర. ప్రదక్షిణమ్. ఛాయాసంజ్ఞాసమేతాయ రవయే లోకసాక్షిణే, హరయేఽనూరుసూతాయ సప్తాశ్వాయ నమో నమః. నమస్కారమ్. పునరర్ఘ్యం గృహాణేశ గణేశారుణ భాస్కర, సర్వపాపక్షయం కృత్వా రక్ష మాం శరణాగతమ్. పునరర్ఘ్యమ్. పూర్వోచ్చరిత శుభ తిథౌ నిరశనార్కవారవ్రతాంగగణేశారుణనమస్కార పూర్వక శ్రీసూర్యనమస్కారాన్ కరిష్యే. త్రిచకల్పేన హ్రామిత్యాదిబీజైః మిత్రాదిద్వాదశనామభిరాదిత్యహృదయేన మహాసౌరేణారుణేన స్తోత్రమంత్రైశ్చ సూర్యనమస్కారాన్ కుర్యాత్. ఓం. మం....గణానాంత్వాసాదనమ్. మహాగణపతయేనమః ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ కుర్యాత్. ఓం. ఓం గణానాంత్వాగణపతిగ్ం....సాదనమ్. మహాగణపతయే నమః ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి. సుముఖశ్చైకదంతశ్చ....గజానన. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానామావిర్భావాదికారణ. నమో నమస్తే విఘ్నేశ బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పతే. భవసంచిత....భజే. వక్రతుండ....సర్వదా. వినతాతనయో దేవః కర్మసాక్షీ సురేశ్వరః, సప్తాశ్వస ప్తరజ్జుశ్చ అరుణో మే ప్రసీదతు. రజ్జువేత్రకశాపాణిం ప్రసన్నం కాశ్యపాత్మజం, సర్వాభరణదీప్తాంగ మరుణం ప్రణమామ్యహమ్. కాశ్యపశ్చారుణోఽనూరు ర్వేదాత్మా గరుడాగ్రజః, సూరసూత స్సురాధ్యక్షః స్సర్వజ్ఞః ప్రియతాం సదా. అరుణాయ నమః ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి.

అథ సూర్యనమస్కారః.

ఓం హ్రాం ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః మిత్రాయనమః. ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి. 1. ఓం హ్రీం ఆరోహన్నుత్తరాం దివం, రవయేనమః. 2 ఓం హ్రూం హృద్రోగం మమ సూర్య సూర్యాయ నమః.

3. ఓం హ్రైం హరిమాణం చ నాశయ భానవే నమః. 4. ఓం హాం శు కేషు మే హరిమాణం ఖగాయనమః 5. ఓం హ్రాః రోపణా కామ దధ్మ సి. పూష్ణేనమః. 6. ఓం హ్రాః అథోహారి ద్రవేషు మేహిరణ్యగర్భాయ నమః. 7. ఓం హాం హరిమాణ నిదధ్మసి మరీచయేనమః 8. ఓం హ్రైం ఉదగాదయమాదిత్యః ఆదిత్యాయ నమః. 9. ఓం హూం విశ్వేన సహా సా సహా సవిత్రే నమః. 10. ఓం హ్రీం ద్విషన్తం మమ రంధయన్ అర్కాయ నమః. 11. ఓం హ్రాం మో అహం ద్విషతే రథంభాస్కరా య నమః. 12. ఓం హ్రాం హ్రీం, ఉద్య....మః అరోహ,...,దివమ్. మిత్రరవి భ్యాం. 13. హ్రూం హ్రైం హృద్రో....ర్య, హరి....య, సూర్యభాను భ్యాం నమః. 14. హాం హ్రాః శు కేషు....ణమ్. రోప....సి, ఖగపూష భ్యాం. 15. హ్రాః హాం అథోహా.... మే, హరి....సి, హిరణ్యగర్భమరీచి భ్యామ్. 16. హ్రైం హూం ఉదగా....త్యః, విశ్వేన....హ, ఆదిత్యసవితృ భ్యామ్. 17. హీం హ్రాం....ద్విషం....యన్, మో అహం....థం, అర్క- భాస్కరాభ్యాం నమః. 18. హ్రాం, హీం, హ్రూం, హ్రైమ్, ఉద్యం, అరో, హృద్రో, హరి, మిత్రరవిసూర్యభానుభ్యో నమః. 19. హాం హ్రాః హ్రాః హాం, శు కేషు, రోపణా, అథోహా, హరిమాణం నిదధ్మసి. ఖగపూష హిరణ్యగర్భమరీచిభ్యో నమః. 20. హ్రైం హూం హీం హ్రాం ఉదగా, విశ్వేన, ద్విషంతం, మో అహం, ఆదిత్యసవిత్రర్కభాస్కరేభ్యోనమః. 21. హ్రాం, హీం, హూం, హ్రైం, హాం, హ్రాః, ఉద్యం...., ఆరో.... హృద్రో....హరిమా,...శు కేషు....పరోపణా....మిత్ర రవిసూర్యభాను ఖగపూషభ్యో నమః. 22. హ్రాః, హాం, హ్రైం, హూం, హీం, హ్రాం అథోహా....హరిమాణంని....ఉదగా....విశ్వేన....ద్విషంతం .... మో అహం.... హిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్యసవిత్రర్కభాస్క రేభ్యో నమః. హ్రాం, హ్రీం, హూం, హ్రైం, హాం, హ్రాః, హాం, హ్రైం, హూం, హ్రీం, హ్రాం, ఉద్యం....ఆరో....హృద్రో....హరిమాశు కే ....రోపణా.... అథోహా.... హరిమాణం....ఉదగా.... విశ్వేన....ద్వి షంతం....మోఅహం....మిత్రరవిసూర్యభానుఖగ పూషహిరణ్యగర్భ మరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్క రేభ్యోనమః. అరుణఛాయాసంజ్ఞాస మేత శ్రీసూర్యనారాయణస్వామినే నమః, త్రిచకల్పప్రకారేణ ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి.

సూర్యనమస్కారశ్లోకాః.

అథ పౌరాణికైః శ్లోకై రార్యైర్ద్వాదశభిః శుభైః, ప్రణమేద్దండవద్భానుం సాష్టాంగం భక్తిసంయుతః. హంసాయ భువనధ్వాంతధ్వంసాయామితతేజసే, హంసవాహనరూపాయ భాస్కరాయ నమోనమః. వేదాంగాయ పతంగాయ విహంగారూఢమూర్తయే,హరిద్వర్ణతురంగాయ భాస్కరాయ....భువనత్రయదీప్తాయభుక్తిముక్తిప్రదాయ చ, భక్తదారిద్ర్యనాశాయ భాస్కరాయ.... లోకలోకప్రకాశాయ సర్వలోకైకచక్షుషే, లోకోత్తరచరిత్రాయ భాస్కరాయ....సప్తలోకప్రకాశాయ సప్తసప్తరథాయచ, సప్తద్వీపప్రకాశాయ భాస్కరాయ.... మార్తాండాయ ద్యుమణయే భానవే చిత్రభానవే, ప్రభాకరాయమిత్రాయ భాస్కరాయ....నమస్తే కమలానాథ నమస్తే కమలప్రియ, నమః కమలహస్తాయ భాస్కరాయ....నమస్తే బ్రహ్మరూపాయనమస్తే విష్ణురూపిణే, నమస్తే రుద్రరూపాయ భాస్కరాయ....సత్యజ్ఞానస్వరూపాయ సహస్రకిరణాయచ, గీర్వాణభీతినాశాయ భాస్కరాయ....సర్వదుఃఖోపశాంతాయ సర్వపాపహరాయ చ, సర్వవ్యాధివినాశాయ భాస్కరాయ....సహస్రపత్రనేత్రాయ సహస్రాక్షస్తుతాయ చ, సహస్రనామధేయాయ భాస్కరాయ....నిత్యాయ నిరవద్యాయ నిర్మలజ్ఞానమూర్తయే, నిగమార్థప్రకాశాయ భాస్కరాయ....ఆదిమధ్యాంతశూన్యాయ వేదవేదాంతవేదినే, నాదబిందుస్వరూపాయ భాస్కరాయ.... నిర్మలజ్ఞానరూపాయ రమ్యతేజఃస్వరూపిణే, బ్రహ్మతేజఃస్వరూపాయ భాస్కరాయ....నిత్యజ్ఞానాయ సత్త్వాయ నిర్మలజ్ఞానమూర్తయే, నిగమార్థప్రకాశాయభాస్కరాయ.... కుష్ఠవ్యాధివినాశాయదుష్టవ్యాధిహరాయ చ, ఇష్టార్థదాయినే తస్మై భాస్కరాయ....భవరోగైకవైద్యాయసర్వరోగాపహారిణే, ఏకనేత్రస్వరూపాయ భాస్కరాయ....దారిద్ర్యదోషనాశాయ ఘోరపాపహరాయ చ, దుష్టశిక్షణధుర్యాయ భాస్కరాయ....హోమానుష్ఠానరూపేణ కాలమృత్యుహరాయ చ,హిరణ్యవర్ణదేహాయ భాస్కరాయ....సర్వసంపత్ప్రదాత్రే చ సర్వదుఃఖవినాశినే, సర్వోపద్రవనాశాయ భాస్కరాయ....నమో ధర్మనిదానాయ నమస్సుకృతసాక్షిణే, నమః ప్రత్యక్షరూపాయభాస్కరాయ....స

ర్వలోకై కపూర్ణాయ కాలకర్మాపహారిణే, నమః పుణ్యస్వరూపాయభాస్క-రాయ....ద్వంద్వవ్యాధివినాశాయ సర్వదుఃఖవినాశినే, సమస్తాపత్రయఘ్నాయ భాస్క-రాయ....కాలరూపాయ కల్యాణమూర్తయేకారణాయ చ, విద్యాయై భయసంహర్త్రే భాస్క-రాయనమోనమః.

అథ సూర్యనమస్కా-రస్తోత్రమ్.

ఓం సూర్యవర్చా ఉవాచ. మూర్ధన్వన్నామభిః కైస్తు ప్రణమేద్భువి భాస్క-రమ్. యేషాం పఠనమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్. మూర్ధన్వానువాచ. ప్రత్యహం భక్తియోగేన రవివారే విశేషతః, సంపూజ్యవిధివద్భానుం ప్రణమేచ్చ ముహుర్ముహుః అభిషేకాద్యథా శంభురలంకారాద్యథా హరిః, నివేదనాద్గణాధ్యక్షో దేవాశ్చ హరిరాదిభిః,కవ్యేన పితరో యద్వత్తర్పణేన మహర్షయః,స్తోత్రపాఠాద్యథాశక్తిరాచార్యస్సేవయా యథా. యథైవ తపసా ధర్మస్సత్యేనైవ యథావిధిః, ఆజ్యేనైవ యథాఽగ్నిస్తు ఋత్విగ్దక్షిణయా యథా. నమస్కారైస్తథా ప్రీణాత్యాదిత్యః కర్మదైవతం, పూజయాచోపచారాణాం సంభారాణామథాపివా. లోకేఽపి ప్రీయతే భానుర్నమస్కారైస్తు కేవలం, తస్మాత్సూర్యార్చనే కుర్యాన్నమస్కారాన్విశేషతః. సూర్య ఆత్మాస్యజగతస్తస్థుషశ్చేతి వేదకః, జగతామాత్మభూతాయ సూర్యాయ మహసే నమః. సూర్యాగ్న్యైర్న్యోన్యయోగేన సాయంప్రాతర్యదాహుతిః, అగ్నిరూపాయ సూర్యాయ బ్రహ్మవర్చస్వినేనమః. ఆదిత్యోవై తేజ ఓజ ఇత్యాది శ్రుతిశాసనాత్, ఓజసే సర్వభూతానాం నమస్సూర్యాఖ్య తేజసే. ఆదిత్యస్సత్యమాదిత్యో ఋక్సామయజురాత్మకః, బ్రాహ్మీస్సైపాత్రయీవిద్యా సత్యజ్ఞానాత్మనే నమః.హిరణ్మయోఽంతరాదిత్యే సయశ్చాయమితిశ్రుతేః, ఆత్మాంతరాత్మరూపాయ నమస్తే పరమాత్మనే తచ్చక్షురితి వేదేన చక్షుస్సూర్య ఇతి శ్రుతేః, చక్షురింద్రియనాథాయచక్షుషే జగతాంనమః. రశ్మిభిర్యాభిరాదిత్యస్తపత్యేష దివాకరః,తాభిర్వర్షతి పర్జన్యస్తస్మై వృష్టికృతే నమః. అదితేర్గర్భతోవాయ ఉదగాన్మహతోఽర్ణవాత్, రవయే లోహితాక్షాయనమస్తస్మై విపశ్చితే. సర్వేషామపి భూతానాం ప్రాణానాదాయ భాస్క-రః, ఉదేత్యస్తమయం యాతి తస్మై ప్రాణకృతే నమః. హంసశ్శుచిషదిత్యాది శ్రుతేర్హంసాత్మరూపిణే,నమో ఋతాయ బృహతే తస్మై వ్యోమసదే

నమః. ఘృణిస్సూర్య ఆదిత్య ఇత్యష్టాక్షరమంత్రతః, సూర్యాయాదిత్యరూపాయ ఘృణయే జ్యోతిషే నమః విశ్వనేత్ర మహాబాహో విశ్వమాభాసి రోచనం, నమస్తస్మైతరణయే తస్మై జ్యోతిష్కృతేనమః. వసూనామపి రుద్రాణామాదిత్యానాం త్వమీశ్వరః, నమస్సూర్యాయ భూతానాం ప్రత్యక్షాయ నమోనమః. ఇతి యః ప్రణమేద్భానుం ప్రత్యక్షపరదైవతం, సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా సర్వేష్టార్థమవాప్నుయాత్. ఇతి వాయుపురాణే సూర్యనమస్కారస్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

ఆర్యాద్వాదశకేన, ఆదిత్యహృదయేన, మహాసారేణ, అరుణకేతుకమంత్రైః, రవిస్తోత్రైః. సహస్రనామభిః, రుద్రాధ్యాయేన, అంభస్యేత్యనువాకేన చ. యథాలాభం తత్తదర్థానుసంధానపూర్వకం సపత్నీకః సాష్టాంగమాదిత్యసహస్రకృత్వః ప్రణమేత్. ఉపవిశ్య. సంకల్ప్య. అర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే. గణాధిప సురాధ్యక్ష చింతామణి గణేశ్వర, సిద్ధిదాయక విఘ్నేశ గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. ఇదమర్ఘ్యమ్. ఏవం త్రిః రజ్జువేత్రకశాపాణే కాశ్యపే గరుడాగ్రజ, అర్ధసూతారుణ స్వామిన్గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే ఏవం త్రిః. ఏహి సూర్య సహస్రాంశో తేజోరాశే జగత్పతే, అనుకంపయ మాం భక్త్యా గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే. ఏవం త్రిః. మిత్రాదిద్వాదశనామభిర్మిత్రాయ నమః. ఇదమర్ఘ్యమిత్యాది ద్వాదశ కామక్రోధాదిభిర్నాథః పాతకం కరవాణ్యహం, సర్వపాపక్షయం కృత్వా రక్ష మాం ద్యుమణే ప్రభో. ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం జ్ఞానం విత్తం ప్రయచ్ఛ మే, స్వర్గమప్యపవర్గం చ జగదీశ్వర భాస్కర. ఇతి సంప్రార్థ్య, బ్రాహ్మణపూజాం కృత్వా. అపూపం పాయసం చైవ తాంబూలం సఫలం తథా, సదక్షిణాకం దాస్యామి ద్విజాయ రవితుష్టయే. ఇత్యుపాయనదానమ్. పూర్వోక్తైరేవ నామభిశ్ఛత్రచామరాదికేన సంపూజ్య. యాంతు దేవేతి విసర్జయేత్.

అథ నిరశనార్కవారవ్రతకథా.

పార్వత్యువాచ. ఓం కైలాసశిఖరే రమ్యే సర్వదేవర్షిసేవితే. ద్రుమైర్నిత్యఫలైశ్చాపి శోభితే రమ్యదర్శనే. కల్పవృక్షసమాయుక్తే వాపీగంగాఝరోజ్జ్వలే, తాత్త్వికైర్హ్యాత్మవిద్భిశ్చ యోగైస్సిద్ధిభిరేవ చ. విద్యాభిర్మహిమజ్ఞానప్రచురాభిస్సమాశ్రితే, నిత్యముక్తైశ్చ సిద్ధై

ర్ఘృశాంభవైర్నిత్యసేవితే. రజతాద్రౌమహాకాంతిస్ఫురద్బిల్వవటాశ్రితే, రత్నసింహాసనాసీనం శంకరం లోకశంకరమ్.సర్వజ్ఞం పార్వతీ దృష్ట్వా నమస్కృత్వా సభక్తికం, సర్వజ్ఞాపి స్వయందేవి శివవిద్యాస్వరూపిణీ, ఉమా లోకహితార్థాయ పప్రచ్ఛ వినయాన్వితా,చంద్రశేఖర లోకేశ భూతానుగ్రహకారక. జ్ఞానాజ్ఞానకృతం పాపం రజోదర్శనసంభవం, అకాలికరజఃస్పర్శ మైథునాదిక్రియోద్భవమ్. బహుదుఃఖాకరం నానా వ్యాధిదోషానుదర్శనం, స్త్రీభిర్వాపురుషైర్వాపి కథం కేన నివార్యతే. సర్వసంపత్కరం చైవ స్వాత్మశుద్ధివిధాయకం, సర్వాభీష్టప్రదం శుద్ధం ప్రత్యక్షఫలదాయకమ్.సులభం సర్వలోకానాం కలిదోషనికృంతనం, ఉపకారాయ చ స్త్రీణాం విశేషాద్వద శంకర. ఈశ్వర ఉవాచ. సాధు దేవి త్వయా పృష్టం లోకానుగ్రహకాంక్షయా, కృతం ఖలు త్వయా పూర్వం మయైవోక్తం వ్రతోత్తమమ్. మహామైథునసంకల్పే యదా వాం సంగతౌ చిరం, తతస్తద్దోషశాంత్యర్థ మావాభ్యాం కృతమేనహి. చకార తులసీయుక్తో యద్వ్రతం విష్ణురాదరాత్, పిత్రా సరస్వతీ యుక్తా వ్రతం యద కరోత్పురా సర్వ మహర్షి పత్న్యశ్చ ప్రసిద్ధం తద్వినా కిము, అన్నవర్జార్క-వారాఖ్యవ్రతం సూర్య ప్రసాదకమ్. సర్వ స్సిద్ధికరం సాధు దుష్కరం నిశితం ప్రియే,అస్మాభిర్నియతే కర్తుం యా దృశం నియమాన్వితమ్ నశక్యం మానవైస్తాదృగ్వ్రతం కర్తుం కలౌ యుగే, అల్పాయుషోఽల్పపుణ్యాశ్చ దుర్బలాశ్చాల్పమేధసః స్వభావ చంచలా మూఢాః కామక్రోధాదిదూషితాః, సర్వే వ్యర్థతరా లోకా శ్శిశ్నోదరపరాయణాః. అనాచారరతా మూఢా మహాపాతకకారిణః, స్త్రీణాం తత్రాపి చాంచల్యం కామశ్చ బహు జాయతే మృత్యుభయహా పాశ్చ కామిన్యః పతిభక్తివివర్జితాః, మూఢత్వాత్ శుచిలాద్యాశ్చ కర్మశ్రద్ధాం న కుర్వతే తథావిధానాం స్త్రీణాం తు న కలౌ కర్మసిద్ధయః, తస్మాత్కలిజనైస్సాధ్యం తదేవ సులభం భవేత్. మానవానామిదం పుణ్యం కార్యం సర్వయుగేష్వపి, అన్నవర్జార్క-వారాఖ్యం మానవైశ్చ కృతం భువి. పురా కృతయుగే భూమౌ పుణ్యే గోదావరీతటే, కశ్చిద్వ్రసుతస్సాధుః పూర్వపాపావిశేషతః బ్రాహ్మణస్తుండిలో నామ బ్రహ్మ చర్యవ్రతే స్థితః, కుష్ఠవ్యాధిరభూత్తస్య పూర్వజన్మార్జితాదఘాత్. న దానైరౌషధైర్వాపి దుస్సహో న నివారితః,తస్యావిదూరే కస్మింశ్చిద

గ్రహాశే ద్విజాతయః. ఊషు స్తపస్వినశ్శిష్టా స్సర్వశాస్త్రవిశారదాః, పత్న్యః పతివ్రతా స్తేషాం స్వధర్మాచరణే స్థితాః. తత్రార్కశర్మా యజ్వా ఽభూత్సుశీలా తత్కుటుంబినీ, సా చకారాన్న వర్జార్కవారవ్రతము తంద్రితా. సంపూర్ణే తు వ్రతే కాలే తథోద్యాపనకర్మణి, మాఘే తు రథసప్తమ్యాం భోజనార్థం ద్విజోత్తమాన్. సా వై నిమంత్రయామాస ఋత్విజో ద్వాదశైవహి, హవిః శేషం దదౌ తేభ్యః పరమాన్నం చ భక్తితః తదానీమతిథిర్భూత్వా కుష్ఠవ్యాధి యుతోఽగతః, తుందిలా యాపి యత్కించి త్తస్మై ప్రాదాద్ధవిశ్శుభమ్. తత్ప్రాశనప్రభావేన త స్యాసందర్శనేన చ, కుష్ఠవ్యాధివిముక్తోఽభూ త్తత్ క్షణాదేవ తుందిలః. హిరణ్మయవపుర్భూత్వా మూర్తిమానగ్నిరాబభౌ, తదాశ్చర్యమభూ ద్దృష్ట్వా సర్వే కౌతూహలాన్వితాః ఆదిత్యంచ సునాశీరం శకంసుర్వ్రి తముత్తమం, అర్కయజ్వా సుశీలా చ సమ్మంత్ర్య తనయాం శుభామ్. దదతుస్తుండిలా యాథ వైవాహికవిధానతః, తుండిలశ్చ గృహీభూత్వా శ్వశురస్యోపదేశతః. సుశీలాను గ్రహాల్లబ్ధం వ్రతమేతచ్చకారహ. తస్మా దనశనం హ్యేతదర్కవారవ్రతోత్తమమ్. యే కుర్వంతి నరా స్తేషాం సద్యస్సిద్ధిర్భవేద్ధ్రువం, కిం పునః కలికాలే తు ధార్మికం కించిదార్జితమ్. ఫలాయ మహితే భూయా త్తదిదం కలితారకం, ప్రథమేఽహని చం డాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతుకీ తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా రజోదోషేణ కా మినీ, బ్రహ్మహత్యాకృతం పాపం స్త్రీభిః ప్రాప్తం పురా ప్రియే. నియ మోఽనావనుల్లంఘ్యః పాపం తత్సదృశం నహి, రజస్సంపర్కజం దో షం, కస్సహేత దృష్టదుఃఖదమ్. ఘోరసంసారదుఃఖానా మిదమేవహి కారణం రజోనియమలోపేచ వ్యభిచారాదిదోషతః, అజ్ఞానాత్కృతసం గేన మహారోగాభవంతిహి ఈదృశానాం తు పాపానాం దారిద్ర్యం రోగపీడనం, పుత్రాది మరణం దుఃఖం వైధవ్యమవమానతా. నరకశ్చ భవత్యేవ తస్మాత్తద్దుస్సహం మతం, తస్మాత్తాదృశపాపస్య సద్యో ముక్తి విధాయకమ్. సర్వసంపత్కరం గౌరీ పుత్రసౌభాగ్యదాయకం, ప్రత్యక్ష దైవతం కాంతే వ్రతం త్వనశనాత్మకమ్. ఉపోష్య రవివారే తు వృత యా రవిపూజయా, వత్సరత్రితయాదర్వా గథ వా సార్ధవత్సరాత్. సద్యః పాపైర్విముచ్యేత వ్రతీ స్వేప్సితమాప్నుయాత్ పార్వత్యువాచ. దేవ కేన [illegible] నరైరాస్తికవంశో

ర్థైరశక్తైఃసామర్థై రపి.నారీణాం పశుతుల్యానాం రజోదోషాదిశాంతయే, సోద్యాపనమనుబ్రూహి వ్రతమేతన్మహేశ్వర. ఈశ్వర ఉవాచ. శృణు గౌరి ప్రవక్ష్యామి కలికాలజనోచితం, సంక్షిప్య నియమం సాధ్యం పాపఘ్నం సర్వసౌఖ్యదమ్. నారీ వా పురుషో వాపి తాదృగిష్టార్థసిద్ధయే, యదాసంజాయతే భక్తి స్తదా కుర్యాదిదం వ్రతమ్. విశేషాద్భుక్తభోగాయే యాశ్చ నార్య స్తథావిధాః, యౌవనాపగమే కార్యం ప్రారభ్య శుభవాసరే. ఉత్తరాయణగే భానౌ మకరస్థే విశేషతః, శుక్లపక్షే రవేర్వారే సప్తమ్యాంతు విశిష్యతే. వృద్ధైః శుభార్థిభిః కార్యం వత్సరత్రితయావధి, అథవా సార్ధవర్షాంతం ప్రతివారమతంద్రితైః. గృహస్థఃపురుషోవాపి నారీ వా స్యా త్సభర్తృకా, విధురః పురుషో వాపి నారీచవిధవా స్వయమ్. ప్రత్యర్క-వారం కుర్వీత వ్రతం నిరశనాహ్వయం, నైవాత్రాహారలేశోఽపి సంపూర్ణం స్యాదుపోషణమ్. ఫలాదికమపక్వం వా నైవ భుంజీత కించన, కోశమన్నమయం శుష్కం సప్తధాతూంశ్చ శోషయేత్. కర్షయేదింద్రియగ్రామం నిశితే తపసి స్థితైః, కర్మసిద్ధి స్తవనశనే తపో నానశనాత్పరం, తద్దుర్ధర్షం దురాధర్షం వ్రతీకుర్యాదుపోషణం, ఊర్ధ్వమాయమ్య చ ప్రాణానాస్థితైర్యోగధారణామ్. హంసమంత్ర జపః ప్రాతస్సూర్యమండలసమ్ముఖే, ఆసాయం ప్రణమేద్భానుం రాత్రౌజాగరణం చరేత్. తర్పయేత్పరమాన్నాద్యై ర్దక్షిణాభిర్ద్విజోత్తమం, సోమేతు పారణం కుర్యా దేకభుక్తం శనౌ చరేత్. అన్నవర్జార్క-వారోఽయం కేవలాహారవర్జితః, యావదేకోనపంచాశ న్మండలం వత్సరేభవేత్. త్రికాలాత్మా త్రిమూర్త్యాత్మా త్రిగుణాత్మా మహేశ్వరః, త్రిలోకపూజితో భాను స్త్రివర్గఫలదాయకః. తస్మాత్త్రిమండలోపేతం త్రివత్సరమిదం చరేత్, ఉత్థాయ పశ్చిమే యామే శనిరాత్ర్యాం స్వయం వ్రతీ. స్వస్వాచారానురోధేన నిత్యం కర్మనివర్త్యచ, ఉదయానంతరం భావోస్సార్ధద్విఘటికావధి. సంక్షిప్య సర్వకర్మాణి తతస్సూర్యంసమర్చయేత్, సంపాద్యారుణసంభారా నరుణాలంకృతశ్శుచిః. రక్తచందనపుష్పాద్యైర్మండలాదివిధానతః, గణేశ మరుణం ఛాయాం సంజ్ఞామాదిత్యమేవ చ. పంచాత్మకం పరం బ్రహ్మ సూర్యనారాయణాహ్వయం, యజేత్పూజావిధానేన తత్తద్వంత్ర విధానతః. హోమిత్వాద్యక్షరై

శ్చైవ త్రిచకల్పేన చాసకృత్, తథా పురుషసూక్తేన గాయత్ర్యాప్ర
ణవేనచ. అనర్ఘ్యాశ్చపురాణోక్తైః శ్లోకైః స్తోత్రైరనేకథా, యథోపచారై
స్సంపూజ్య యథావిభవవిస్తరమ్. సహస్రకృత్వస్సాష్టాంగం మంత్రైస్తై
రేవ భావయన్, శశ్వత్సూర్యం నమస్కుర్యాన్ముఖ్య ఏష విధిర్వ్రతే.
హృదాకాశేచిదాదిత్యస్సేవ్య ఏవం ముముక్షుభిః, బ్రహ్మాండే తదశక్తౌతు
బాహ్యావృత్తిముపాశ్రితైః. కర్మిభిస్సముపాస్యోఽసావేవం భానుఃఖ
గేశ్వరః, ఉభయత్రాపి సద్భక్తిః శ్రద్ధా చ ప్రత్యయస్తథా. ఆస్తిక్యమ
శనాభావః పంచైతే సిద్ధిహేతవః, తపో దానం చ యజ్ఞశ్చ త్రిధైత
ద్వ్రతమాస్థితమ్. విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత శక్తిలోపో నశస్యతే, ఆపత్సు
రత్రయం యత్నాదాత్మానం రక్షయేద్వ్రతీ. నియమం ధర్మశాస్త్రోక్తం
స్వాచారమపి న త్యజేత్, నాశ్లీలం కీర్తయేత్కించిన్నాస్పృశ్యమపి
సంస్పృశేత్. నాభక్ష్యం భక్షయేత్క్వాపి కుర్యాన్నాకార్యమాత్మ
నా, ఏధమానే తపఃపుణ్యే వ్రతీ తేజోబలాన్వితః. ఆదిత్యసదృశో భూ
యాద్దహన్నివ నిజార్చిషా, తత ఉద్యాపనం కుర్యాన్మధ్యే విఘ్నో న
జాయతే. నిశ్చయాత్కుర్వతః కర్మ వ్రతస్యానవకీర్ణినః, మధ్యే సంకల్ప
భంగో వా మరణం వా న జాయతే. తాదృఙ్నిశ్చయహీనానామదాం
తానాం కలౌ యుగే, ఆదావప్యథవా మధ్యే ప్రోక్తముద్యాపనం ప్రి
యే స్వస్వశాఖోక్తతంత్రేణ కలశస్థాపనాదికం, వ్రతాంగం కర్మ కుర్వీ
త సర్వోద్యాపనకర్మణి. అత్రాదిత్యః ప్రధానంస్యాన్మంత్రాశ్చ త్రిచక
ల్పజాః, అష్టాక్షరశ్చ గాయత్రీ ప్రాధాన్యేన ప్రకీర్తితాః. గణాధ్యక్షో
ఽరుణశ్చైవ రుద్రోఽగ్నిశ్చ శనైశ్చరః, ఛందోధర్మశ్చ సావిత్రీ ఛా
యా సంజ్ఞా ఇమేదశ. విష్ణురేకాదశైవైతే వ్రతేఽస్మిన్నంగదేవతాః,
బ్రహ్మాణం కలశేష్వేతానర్చయేద్ద్వాదశ క్రమాత్. తత్తన్మంత్రైర్యథా
యోగం యథాకాలం యథాబలం, యథాబుద్ధి యథాశాస్త్రం య
థావిభవవిస్తరమ్. ప్రధానదేవతా సూర్య స్సచద్వాదశధా స్థితః, మి
త్రోరవిశ్చ సూర్యశ్చ భానుశ్చైవ ఖగస్తతః. పూషా హిరణ్యగర్భశ్చ
మరీచిరదితేస్సుతః, సవితార్కశ్చ భానుశ్చ నామరూపవిభేదవాన్. ఆవృ
త్త్యై పూజనీయోఽసౌ ప్రతిమాసు యథాక్రమం, వింద్యాత్పలాది
మానం చ స్వశక్త్యా ద్వాదశాత్మకమ్. రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ప్రతి
యామం ప్రపూజయేత్. స్థండిలేశ్వః ప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తవిధాన

తః. జుహుయాత్పరమాన్నేన సమిధాజ్యైర్యథాబలం, సమిద్భిరర్కవృక్షస్య పైప్పలస్యాథవా భవేత్. నమస్కారశతాంశేన హోమోఽయం భానుతోషకః, నమస్కారదశాంశేనక్షీరతర్పణమాచరేత్. విప్రాణాం తద్దశాంశేన మృష్టాన్నేనైవ భోజనం, నమస్కారసమాం దద్యాత్సౌవర్ణీం దక్షిణామపి. ఋత్విఙ్ముఖేన కర్తవ్యం దద్యాత్తేభ్యశ్చ దక్షిణాం, కలశాన్వస్త్రసహితాన్ ప్రతిమాశ్చ ప్రదాపయేత్. దద్యాద్ద్వాదశ గాశ్చైవ పరమాన్నంసభాజనం, పాయసాని సపాత్రాణి దానాన్యన్యాని భక్తితః. ఆశిషః ప్రతిగృహ్ణీయాద్విప్రేభ్యస్సా కృతార్థితా, ఏవం కృతే వ్రతే పూర్ణం ఫలం సిద్ధ్యతినాన్యథా. పార్వత్యువాచ.కదాచిద్విఘ్న యోగేన లుప్తం చేద్వారపూజనం, కింకర్తవ్యం తదా బ్రహ్మన్ననుబ్రూహి దయానిధే. ఈశ్వరఉవాచ. లుప్తకాలోచితం కర్మ యత్కార్యం న కృతంప్రియే, తత్త్రిగుణితే కాలే కుర్యాత్తత్త్రిగుణం వ్రతీ. పార్వత్యువాచ. సామాన్యతోఽన్నాభావస్య కస్సమర్థః కలౌ యుగే, అస్నాతురాణాంమర్త్యానాం లభ్యతే తత్కథం భవేత్. ఈశ్వర ఉవాచ. అన్నవర్జార్కవారాఖ్యవ్రతాశక్తస్య భామిని, అపక్వభానువారాఖ్యవ్రతం శస్తంవరాననే, భక్ష్యేష్వపక్వవస్తూని తత్ర భుక్త్వా యథాబలం, వ్రతీ సహిత పూర్వోక్తం నియమం ప్రాణకర్శనమ్. తథావిధాశ్చ భూలోకే కేచిత్సిద్ధా భవన్ప్రియే, ఇతి తే సర్వమాఖ్యాతం సర్వపాతకనాశనమ్. కలౌయుగే తు మర్త్యానాం నారీణాం చ విశేషతః, రజోదోషహరం పుణ్యంభుక్తిముక్తప్రదాయకమ్. బహునాత్ర కిముక్తేన భానుచండీగణేశ్వరాః, విశిష్యంతే కలౌ గౌరి క్షిప్రసిద్ధిప్రదో రవిః. ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కలిధర్మోత్తరే సౌరధర్మే నిరశనార్కవార వ్రతం సంపూర్ణమ్.

కించ. ఏవమేవ పురాణాంతరేష్వపి రవివారవ్రతం అపక్వభానువారవ్రతం చేత్యాదికం తత్తత్కథాసు ప్రతిపాదితం విజ్ఞేయమ్. ఇతి భానువారవ్రతం సమాప్తమ్. ఏవమేవ రవివ్రతేషుపూజా.

ఓం అథ నిత్యరవివార వ్రతమ్.

హేమాద్రౌ స్కాందే. రవౌ రవౌ రవిం నత్వా రాజ్యమస్నాదిసంపదః, విద్యాం సుపుత్రమారోగ్యమాయుష్యం చసమాప్నుయాత్. కించ. ఆదివారే రవిం నత్వా సప్తవారసముద్భవైః, సర్వపాపైః

ప్రముచ్యేత సూర్యసాలోక్యమాప్నుయాదితి. బ్రహ్మాండే. ఏకభుక్తం వ సేద్భానౌ నమస్కారశ్య యజేద్రవిం, లబ్ధ్వా మనోరథాంత్సర్వానంతే సూర్యపదం వ్రజేదితి. పాద్మే. యావజ్జీవం చరేద్భానావేకభుక్తమతం ద్రితః, సూర్యం సమర్చయేద్భక్త్యా నమస్కారప్రదక్షిణైరితి. సౌరధర్మోత్తరే. అర్కే రాత్రౌ న భుంజీత దివా సూర్యం సమర్చయేత్, దివా త్వనర్చయన్భానుం రాత్రౌ భుఞ్జన్ పతత్యథ. ఇతి గారుడే. ధర్మోఽయం సర్వవర్ణానాం భాస్కరారాధనం నృప, యదన్నముత్తరం ప్రాప్తం భవత్యేవ యుధిష్ఠిర. ఇతి మహాభారతే. తస్మాద్రవివారవ్రతమాస్తికైః స్వనరైరపి కార్యమ్. తత్ర పూజావిధిః. యజేత్పురుషసూక్తేన షోడశైరుపచారకైః, శ్రుతిస్మృతిపురాణోక్తైరేవం షోడశనామభిః. నమస్కారాద్యథాశక్త్యా మంత్రైస్సౌరైరతంద్రితః, నచోద్యాపనమేతస్య యావజ్జీవం చరేద్వ్రతమ్. ఆమాంజలిబంధనాద్విప్ర అసన్న్యాసనమంతరా, సూర్యాగ్నిభ్యాం లభేత్తేజస్తేజసా శ్రియమాప్నుయాత్. శ్రియైవ పుష్టిమాప్నోతి పుష్ట్యైవ లభతే బలం, బలేన గురుశుశ్రూషాం తయా జ్ఞానమవాప్నుయాత్. జ్ఞానేన లభతే మోక్షం తస్మాత్సూర్యం యజేన్నరః, దేవీ సవితృగాయత్రీ బ్రహ్మవిద్యాధిదేవతా. సూర్యోపాసనమేవ స్యాన్నరాణాం హి పరా గతిః.

అథ నిత్యరవివారవ్రతకథా.

నైమిశే నిమిషక్షేత్రే తపస్సిద్ధిప్రదాయిని, చక్రుస్సాంవత్సరీం దీక్షామృషయస్సత్రకర్మణి. సావిత్రీచయనే చక్రుర్విచారం మునిపుంగవాః, మూలం మహిమ్నస్సూర్యస్య శ్రుత్వా చానుభవేన చ. ఋషిశ్రేష్ఠశ్చ తత్రాగాద్వేదవ్యాసో మహామునిః, ఆయాంతం పూజయామాసురర్ఘ్యపాద్యాసనాదిభిః. జిజ్ఞాసవోఽత్ర పప్రచ్ఛుర్మునయస్తే విచారిణః, దివాకరస్య మాహాత్మ్యం సోదాహరణమాస్తికాః. అత్రాంతరే సమాయాతో దేవర్షిర్నారదస్తథా, మహర్షిభిస్తదా పృష్టో భగవాన్బాదరాయణః. ఉవాచ సంగ్రహేణైవ దేవర్షిమనుమాన్య చ, వ్యాసః. శృణుధ్వమృషయస్సర్వే రహస్యం జ్ఞేయమాదరాత్. సూర్యప్రభావం వక్ష్యామి సేతిహాసం సకారణం, బ్రహ్మైక్యం సచ్చిదానందం నిర్విశేషం నిరంజనమ్. అఖండం ద్వైతశూన్యం చ వాఙ్మనోదూరమాస్తికాః, తత్ర మాయా గుణమయీ త్వమప్యజ్ఞానరూపిణీ. బ్రహ్మజ్ఞానైకనాశ్యా చ

ప్రకృతి స్తత్కృతం జగత్, బ్రహ్మణ్యధ్య స్తమాత్మాఖ్యేస్వాధిష్ఠానేచిదా
త్మకే. ప్రతీయతే సదిత్యేవ బ్రహ్మసత్తాకమేవహి, తస్మాత్ప్రపంచసత్తైషా
బ్రహ్మసత్తైవ నాన్యథా. రజతం భాసతే యద్వచ్ఛుక్తిమాత్రప్రకల్పితం,
ప్రపంచో భాసతే తద్వద్బ్రహ్మాజ్ఞానేన కల్పితః. తస్మాత్ప్రత్యఙ్మయజ్యో
తిః ప్రపంచవ్యాపకం ద్విజాః, వ్యక్తేవిభూతివైచిత్ర్యాత్తారతమ్యం
హి లక్ష్యతే. ఆదౌ కాలాత్మకం బ్రహ్మ ససర్జ జగదీదృశం, చక్షు
ష్టైతచ్చ తచ్చక్షుః పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్. సృష్ట్యాదిరభవద్యస్మిన్భా
నువారస్స ఉచ్యతే, దేవతా తస్య వారస్య భాస్కరస్సవితాహరిః. సూ
ర్యమండలకం జ్యోతి స్సావిత్రం పారమేశ్వరం, జగచ్చక్షురితి ఖ్యాతం
కర్మ ద్రష్టృ హిరణ్మయమ్. లోకస్యేశ్వరసృష్టస్య ద్యావాభూమ్యాది
శాలినః, కర్మనిర్వహణార్థాయ కాలజ్ఞానాయ దేహినామ్. ఏకాశ్వస్స
స్తథా భూత్వా వహతే హరిరీశ్వరః, రథం తత్ప్రణవాకారంనిత్యంమే
రుప్రదక్షిణమ్. ఏకచక్రం చలత్యేవ సర్వదా నియమేనచ, తత్రస్థితో
మహావాయురంబరే కర్షయేద్రథం, వసంతి తత్ర ఖారార్థమృషయో
వేదపాఠకాః, తోదయేత్సోమపుత్రోఽపి చాలయేద్వరుణస్తథా. ఆమం
త్రయన్తి ధావన్తో వాలఖిల్యాశ్చ తత్పురః, రథం ద్వాదశలక్షాణాం
యోజనానాం తు విస్తృతమ్. తత్ర నాయకభూతస్యసూర్యస్యైవ త
పోబలాత్, సర్వం సంపద్యతే విప్రాస్స ఏవ పరమేశ్వరః. బ్రహ్మతే
జో బలం సర్వం కశ్యపస్య చిరార్జితమ్, ఆవిర్భూతంజగచ్చక్షురదితే
ర్భాస్కరాత్మకమ్. ఛందోమయం మహావీర్యం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థి
తం, దృష్ట్వా తస్మై దదౌ కన్యాం ఛాయాం దక్షప్రజాపతిః. స్వశక్త్యై
యాతకందత్వా సంజ్ఞాంసేవార్థమేనయోః, ఛాయామానాయ్య సూ
ర్యోఽపి రథమధ్యే సమాస్థితః. స్వాత్మయోగసమాధిస్థో న బభూవ బ
హిర్ముఖః, ఏవం ద్వాదశసాహస్రం వత్సరాణామభూత్కృతే. మహిమ్నా
తపస స్తస్య ప్రకాశో రవిసంక్రమః, ఉదయాస్తమయాసంధ్యా పర్జ
న్యః ప్రాణధారణమ్. లోకస్థితిశ్చ తత్సర్వం క్రమేణైవవ్యవస్థితం, పరం
తు తేజస స్తస్య దుస్సహత్వేన దేహినామ్. ఛాయాశుష్కతనుర్భూ
త్వా కాలక్షేపం చకార హ, విరాసుః పితరౌ ద్రష్టుంసంజ్ఞాం నిక్షిప్య
కర్మణి. ఛాయా జగామ తాం దృష్ట్వా దక్షః ప్రాహవిశంకితః, ఏకాకినీ
త్వమాయాతా ప్రేషయేద్భాస్కరః కథమ్. శీలం:తిప్రతానాం తు

నహ్యేతాదృక్తనూద్భవే. ఛాయోవాచ. పితర్నమాం పతిః సూర్యో బభాషే న బహిర్ముఖః, నాపశ్యన్నాపి చక్రీడాం వాకరోత్కర్మ కించన. తదేకాయత్తచిత్తాఽపి నాహం తేన కటాక్షితా, కేవలం కర్శితాఽభూవం తపసా దుస్సహోష్మణా. అస్పృష్ట్వైవతు భర్తారం స్థాణుభూతం సమాధిగం, ద్రష్టుం వామహమాయాతా బంధూనాం చ దిదృక్షయా. ఇతి ఛాయావచః శ్రుత్వా దక్షః క్రోధసమన్వితః, శశాప తనయాం ఘోరం మహర్షిర్నిశితవ్రతః. అశ్వినీభవ పుత్రీ త్వం ఘోటీహేషారవాన్వితా, జలప్యస్యస్పృష్ట్వా భర్తారమాయాతా మయి పృచ్ఛతి. శాపాంతం సహసోవాచ పుత్రీవాత్సల్యమాస్థితః, భర్తుః ప్రసాదం సంప్రాప్య ముక్తా భవసి భామిని. తతస్సూర్యరథే సుస్థా సంజ్ఞా తత్ర దివాకరం, అనుసృత్యాఽగ్నిహోత్రాణిచక్రే సేవానుశంకితా. సాద్రీసంస్పృశ్యజాద్దోషాత్ క్షీయమాణే తపోబలే, క్రమేణ న శతైరబ్దైస్సూర్య ఆసీద్బహిర్ముఖః. సంజ్ఞాం ఛాయావిశేషేణ స్ఫురంతీం వీక్ష్య భాస్కరః, సంజ్ఞయా సర్వకర్మాణి కుర్వన్ చక్రే తయా రతిమ్. తస్యాం శనైశ్చరో జజ్ఞే కృశాంగో నీలరూపవాన్, ఘోరరూపంతు తం దృష్ట్వా సుగుణైస్సైర్వివర్జితః. పునస్తాం రమయామాస భాస్కరః పుత్రవాంఛయా, జజ్ఞే యమోఽపి ఘోరాత్మా నీలరూపో విభావసోః. తం చాప్యసదృశం దృష్ట్వా చింతయన్ హృదయే రవిః, కాళిందీం జనయామాస యమునాం శమనానుజామ్. కారణాత్ నీలరూపైషా పరంతు తనయా మమ, గుణతః సదృశాకింతు రూపేణాసదృశా కథమ్. తతశ్చ సంశయో జాతస్సంజ్ఞాయాంభాస్కరస్య తు, కిం ఛాయే నానురూపా మే తనయా అభవన్కథమ్. తదానీం భయసంత్రస్తా స్వరూపం వక్తుమక్షమా, నత్వా క్షమాపయామాస భాస్కరం శరణం గతా. రవిర్విచార్య తత్సర్వం జ్ఞానదృష్ట్యా స్వయంప్రభుః, నిర్వేదం పరమం ప్రాప్తశ్చింతయన్ప్రాణవల్లభామ్. నియమ్య రథరక్షార్థం సౌమ్యం వాయుసమన్వితం, నివేశ్య నాయకస్థానే తపసే గరుడాగ్రజమ్. స్వయం జగామ యోగేన యత్రాస్తే ప్రాణవల్లభా, అశ్వో భూత్వా తదా భాను రశ్వినీం మేరు భూధరే. అశ్వినౌ జనయామాస యమళౌ తత్ర భాస్కరః, మోదమానస్తయాతాభ్యాం సమీయుశ్శతవత్సరాః. అత్రాంతరే రథాధ్యక్షస్సోన

మసూనుర్బుధో బలీ, బలేన చారయామాస మండలం గగనాంకణే. స్వగతానాంతు సర్వేషాం సూర్యవీర్యతయా రథః, స్వచ్ఛంద సంచచారాథ త్రిముహూర్తే ప్రదక్షిణమ్. క్వచిత్ప్రతిమాహూర్తేఽచిరాన్మేరుప్రదక్షిణం, క్వచిద్భూమిసమీపస్థం కదాచిన్నాకపృష్ఠగమ్. అనవస్థానతశ్చైవ మయనభ్రంశితో దివి, స్థానం చ విషువం త్యక్త్వాభూలోకం నాశయద్రథః. దివం చ ఘాతయామాస స మహాన్ ప్రళయోఽభవత్, తతో దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ సిద్ధాశ్చైవ మహర్షయః. తం రథం స్తంభయామాసుర్బలేన తపసాఽంబరే, తతో జేపుః ప్రయత్నేన రథికాశ్చారకం మనుమ్. తాదృఙ్మంత్రప్రభావేన గరుడాగ్రజశక్తితః, సురాసురానపాకృష్య స్వేచ్ఛయా స రథో యయా. ఇత్థం సూర్యరథం ధ్వస్తం నష్టమాసీజ్జగత్త్రయం, చింతాం ప్రాప తతః స్రష్టా సర్వభూతక్షయేనచ. తతో బ్రహ్మాచ విష్ణుశ్చ శంకరశ్చ బృహస్పతిః, లక్ష్మీగౌరీ సరస్వత్యో దిక్పాలాః సర్వదేవతాః. అధిష్ఠాయ రథం సౌరం ఛందోమయమతంద్రితాః, కథంచిద్గతిభేదేఽపి రరక్షుర్జగతీదృశమ్. తతస్సురాసురైస్సర్వై ర్బహుధా ప్రార్థితో రవిః, స్వేచ్ఛాం విజ్ఞాపయామాస త్రిమూర్తిభ్యస్తతః పరమ్. తతో దస్రౌ సమామంత్ర్యసౌవర్ణ్యారోగ్యసిద్ధయే, భిషక్త్వే స్థాపయామాసు ర్హవిర్భాగం దదుస్సురాః. గ్రహమండలసంస్థానం పతిత్వం నక్రకుంభయోః, సర్వేషాంఫలదాతృత్వం ప్రాణినాం కృతకర్మణః. శనైశ్చరాయ తే దేవాస్సన్మంత్రిశ ప్రదదుర్ముదా, తతో యమాయ ధర్మాయ మృత్యవే రుద్రమూర్తయే. సర్వకర్మనియామిత్వం మృత్యుశత్వం చ దదుస్సురాః, పశ్చాత్ప్రసన్న సూర్యోఽపి త్యక్త్వాఽశ్వత్వంసమాయయౌ. దదర్శ మండలంస్వస్య స్థానభ్రష్టం వికంకటం, అర్థయామాస సంస్కారం మండలస్య తదారవిః. శిల్పినో విశ్వకర్మాద్యా మయాద్యాశ్చతతః పరం, మేరుమందరయోర్మధ్యే రథం శాణైరథోల్లిఖన్. తతస్సురాసురైః కృష్టే శాణచక్రైశ్చ మండలే, జాతాని విస్ఫులింగాని భస్మీ చక్రుర్జగత్త్రయం. విశ్వకర్మా తు తాన్సర్వాన్సమాకృష్య స్వతేజసా, చకార బడబాం ఘోరాం సముద్రజలశోషిణీమ్. తతశ్శుభముహూర్తే తు ప్రసాద్యోదయపర్వతే. యన్నిత్యం సర్వభూతానాం యే ప్రాణాస్సర్వ దేహకాః, యద్బలం సర్వలోకానాం యత్తపస్సర్వకర్మిణామ్, యాసిద్ధిస్సర్వయో

గానాం యత్ఫలం సర్వకర్మణాం, స్వం స్వం సమర్పయామాసు స్తదా పర్వే దివౌకసః, కర్మదేవాశ్చ గంధర్వా యే చ స్యుర్బ్రహ్మరాక్షసాః. యక్షకిన్నర గంధర్వవిద్యాధరమహోరగాః, సిద్ధాస్సాధ్యాశ్చ మునయ శ్శాంతాదాంతా స్తపస్వినః,విష్ణుబ్రహ్మాదయస్సర్వే సూర్యాయార్ఘ్యం దదుస్తదా, మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వ న్న్యావద స్తము పైష్యతి. సంధ్యయోరుభయోర్విఘ్నం మందేహా నామ రాక్షసాః, చక్రుస్తత్పరిహారార్థ మర్ఘ్యస్యైష నియోజితః. వరం దదుశ్చ విష్ణ్వాద్యా స్సర్వేవయమితఃపరం, మండలే తవ తిష్ఠామ స్త్వం హి సూర్య జగత్ప్రభుః, సర్వదేవాత్మక స్త్వం హి పూజ్యసే సర్వదైవతైః, తత్సర్వం రవివారేఽభూత్తదాది జగదీదృశమ్. రవివారే తు యే రాత్రౌ భుఞ్జతే మూఢమానవాః, పతంతి నరకే ఘోరే యావదాభూతసంప్లవమ్. రవివారే నమస్కుర్యాద్భాస్కరం భువనేశ్వరం, ముచ్యతే సర్వపాపేభ్య స్సూర్యలోక మవాప్నుయాత్. భానువారే నమస్కారై ర్భాస్కరస్య ప్రదక్షిణైః. ఆరోగ్యం ప్రాప్నుయాజ్జన్తుః పీడితోఽపి మహాగదైః. అరుణోదయ వేళాయా మాదివారే దివాకరం, యావజ్జీవం ప్రపశ్యంత శ్చక్షుష్మంతో భవంతి హి. పుత్రార్థీ ప్రాప్నుయా త్పుత్రం ధనార్థీ ప్రాప్నుయాన్నిధిం, విద్యార్థీ లభతే జ్ఞానం భోగార్థీ ప్రాప్నుయాత్సుఖమ్. వాణిజ్యార్థీ లభేల్లాభం కృష్యర్థీ ధాన్యమాప్నుయాత్, రాజ్యార్థీ లభతే రాజ్యం జయార్థీ జయతే రిపూన్. పాపక్షయార్థినో యే చ ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః, నరాణాం నిత్యమేవైత ద్రవివారవ్రతం పరమ్. పునఃపునర్నమస్కుర్యా త్సర్వేష్టాద్యానవాప్నుయాత్, ప్రణమేచ్చ రవింమూర్ధ్నాసాష్టాంగం దండవద్భువి. స్తోత్రాణి చ పఠేద్భక్త్యా మంత్రానారుణకేతుకాన్, సౌరోపనిషదం చైవ త్రిచకల్పాదికానపి. రుద్రాధ్యాయం పఠన్భక్త్యా భయశోకైః ప్రముచ్యతే, దైవతం దేవతానాంచ సాంప్రతం భాస్కరో గురుః సర్వస్వతంత్రస్సర్వాత్మా సర్వజ్ఞఃపరమేశ్వరః, క్షిప్రం సిద్ధిప్రదో భానుర్గ్రహపీడానివారకః. శిల్పవైచిత్ర్య దాతాచ భూయాద్రాజ్యప్రదో రవిః, ఆదివార వ్రతంకార్యం కలికాలే విశేషతః. నాస్తికాః కర్మశూన్యాశ్చ కథంచిత్కుదృశా అపి, ఆదివారం పరం మత్వా త్యక్త్వా లౌకికసంగ్రహమ్. దేవార్చనపరా స్తేషామఖి లేష్టార్థసిద్ధయః, నమస్కారైస్త్వ [illegible] యజనే సర్వ

దేవానా మిత్యేష. మహిమా రవేః. ఋషయః. కృతార్థాస్మః కృతార్థాస్మో బాదరాయణ సువ్రత, అయం ధర్మోవయం కుర్మ ఇతిచక్రు ర్మునీశ్వరాః. రవివారప్రభావేన సూర్యార్చనబలేన చ, స్వాం స్వాం సిద్ధిమవాపుస్తే ప్రాంచస్సర్వే మహాశయః, తస్మాదవశ్యం కర్తవ్యం రవివారవ్రతం పరమ్. ఇతి సౌరధర్మోత్తరే నిత్యరవివారవ్రతకథా సమాప్తా.

అథ సోమవారవ్రతే శివపూజావిధిః.

యేభ్యో మాతేతి జపిత్వా, ఆగమార్థం తు....ఇతి. ఘంటానాదం కృత్వా. అపసర్పంత్వితి ఘోటికాముద్రాం ప్రదర్శ్య తీక్ష్ణతంష్ట్రేతి క్షేత్రపాలం సంప్రార్థ్య. ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, తిథ్యాదిసంకీర్త్య మమ సకుటుంబస్య క్షేమస్థైర్యవిజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉమామహేశ్వరప్రీత్యర్థం చతుర్దశవర్షపర్యంతం సోమవారవ్రతమహం కరిష్యే.తదంగత్వేనషోడశోపచారైః ఉమామహేశ్వరపూజనంకరిష్యే ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశంరజతగిరినిభం చారుచంద్రావతంసం రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరాభీతిహస్తం ప్రసన్నం, పద్మాసీనం చ సాంబ స్తుతమమరగణై ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానంవిశ్వాద్యంవిశ్వవంద్యం అఖిలభయహరం పంచవక్త్రం త్రినేత్రమ్.ధ్యానమ్.ఓం నమశ్శివాయేతి షోడశోపచారైఃపూజయేత్. పూజావిశేషస్తుపక్షప్రదోషవ్రతోక్తఏవ.

అథ కథా.

సూత ఉవాచ. నిత్యానందమయం శాంతం నిర్వికల్పం నిరామయం, శివతత్త్వమనాద్యం తం యే విదుస్తే పరం గతాః. విరక్తాః కామభోగేభ్యో యే చ కుర్వంత్యహైతుకీం, భక్తి పరాం శివే ధీరాస్తేషాం ముక్తిర్న సంశయః. విషయానభి సంధాయ యే కుర్వంతి శివే రతిం, విషయైర్నాభిభూయంతే భుంజానాస్తత్ఫలాన్యపి. యేన కేనాపి భావేన శివభక్తియుతో నరః, న వినశ్యతి యాత్యేన కాలేనాపి పరాం గతిమ్. ఆరురుక్షుః పరం స్థానం విషయాం స్త్యక్తుమక్షమః, పూజయేత్కర్మణా శంభుం భోగాంతే శివమాప్నుయాత్. అశక్తాః కేచిదుత్స్రష్టుం ప్రాయో విషయవాసనాం, అతః కర్మ మయా ప్రోక్తం కామధేనుః శరీరిణామ్. మాయామయేఽపి సంసారే యే విహృత్య చిరంసుఖం, ముక్తిమిచ్ఛంతి దేహాంతే తేషాం ధర్మోయ మీరితః. శివపూజా

సదా లోకే హేతుః స్వర్గాపవర్గయోః, సోమవారే విశేషేణ ప్రదోషాదిగుణాన్వితే. శ్రావణే చైత్రవైశాఖే ఊర్జే వా మార్గశీర్షకే, ప్రథమే సోమవారే చ గృహ్ణీయాద్వ్రతముత్తమమ్. కేవలం చాపి యేకుర్యుః సోమవారే శివార్చనం,న తేషాం విద్యతేపాపమిహాముత్రచ దుర్లభమ్. ఉపోషితఃశుచిర్భూత్వా సోమవారే జితేంద్రియః, వైదికైర్లౌకికైర్మంత్రై ర్విధివత్పూజయేచ్ఛివమ్. బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా కన్యా వాపి సభర్తృకా, విధవానపి సంపూజ్య లభతే వరమీప్సితమ్ అత్రాపి కథయిష్యామి కథాం శ్రోతృమనోహరాం,శ్రుత్వా ముక్తిం ప్రయాత్యేవ భక్తిర్భవతి శాంభవీ. శ్రుత్వా కృతధియః శంభో ర్భక్తిం కుర్వంతి సర్వదా, ఆర్యావర్తే నృపః కశ్చిదాసీద్ధర్మభృతాం వరః. చిత్రవర్మేతి విఖ్యాతో ధర్మరాజో దురాత్మనాం, సగోప్తా ధర్మసేతూనాం శాస్తా దుష్పథగామినామ్. యష్టా సమస్తయజ్ఞానాం త్రాతాశరణమిచ్ఛతాం, కర్తా సకలపుణ్యానాం దాతాసకలసంపదామ్. తేజాసపత్నబృందానాం భక్తశ్శివముకుందయోః, సోఽనుకూలాసు పత్నీషు పుత్రమేకం న లబ్ధవాన్. చిరేణ పార్థివో లేభే కన్యామేకాం వరాననాం, స లబ్ధ్వాతనయాం దిష్ట్యా హిమవానివ పార్వతీమ్.ఆత్మానం దేవసదృశం సంపూర్ణం చ మనోరథమ్. స ఏకదా జాతకలతుణజ్ఞా నాహూయ సర్వాన్ ద్విజబృందముఖ్యాన్, కౌతూహలేనాభినివిష్టచేతాః ప ప్రచ్ఛ కన్యా జననే వరాణి. అథ తత్రాబ్రవీదేకో బహుజ్ఞో ద్విజసత్తమః, ఏషా సీమంతినీ నామ్నా కన్యా తవ మహీతలే. ఉమేవ నిత్య మాంగల్యా దమయంతీ వరూపిణీ,భారతీవ కలాభిజ్ఞా లక్ష్మీరివ మహాగుణా. సుప్రజా దేవమాత్రేవ జానకీవ పతివ్రతా, రవిప్రభేవ సత్కాంతిశ్చంద్రికేవ మనోరమా. దశవర్షసహస్రాణి సహ భర్త్రా ప్రమోదతే,ప్రసూయే త్తనయానష్టౌ పరం సుఖమవాప్స్యతి. ఇత్యుక్తవంతం నృపతిర్ధనైః సంపూజ్య తం ద్విజం, ఆవాప పరమాం ప్రీతం తద్వాగ మృతసేవయా. అథాన్యోపి ద్విజః ప్రాహ ధైర్యవానవిశంకితః, ఏషా చతుర్దశే వర్షే వైధవ్యం ప్రతిపత్స్యతి. ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్య వజ్రనిర్ఘాతనిష్ఠురం, ముహూర్తమభవద్రాజా చింతావ్యాకులమానసః.అథ సర్వాన్ సముత్సృజ్య బ్రాహ్మణాన్ బ్రహ్మవత్సలః, సర్వం దైవకృతం మత్వా నిశ్చితః పార్థివోఽభవత్. సాపి సీమంతినీ బాలా క్రమేణ గతశైశవా, వైధవ్యమాత్రనో భావి

శుశ్రావాప్తసఖీముఖాత్. పరం నిర్వేదమాపన్నా చిన్తయామాస బాలికా, యాజ్ఞవల్క్యమునేః పత్నీం మైత్రేయీం పర్యపృచ్ఛత. మాతస్త్వచ్చరణాంభోజం ప్రపన్నాస్మి భయాకులా, సౌభాగ్యవర్ధనకరం మమ శంసితుమర్హసి. ఇతి ప్రసన్నాం నృపతేః కన్యాం ప్రాహ మునేస్సతీ, శరణం వ్రజ తన్వంగి పార్వతీం శివసంయుతామ్. సోమవారే శివంగౌరీం పూజయస్వ సమాహితా, ఉపోషితా చ సుస్నాతా విరజాంబరధారిణీ. యతవాఙ్నిశ్చలమతిః పూజాం కృత్వా యథోచితాం, అబ్దమేకం వ్రతం కుర్యాన్వ్రతోద్యాపనమాచరేత్, ఉమయా సహితం రుద్రం సువర్ణేన చ కారయేత్, రౌప్యేణ వృషభం కృత్వా కలశోపరివిన్యసేత్. తస్యాగ్రే లింగతోభద్రం బ్రహ్మాద్యాన్ స్థాపయేత్తథా, స్వశాఖోక్తేన విధినా హువేద్ఘృతతిలోదనమ్. పృథక్శివశివామంత్రైరష్టోత్తరశతద్వయం,కుర్యాదుద్యాపనం తస్య సమాప్తౌ యదుదీరితమ్. ఉద్యాపనం వినా యత్తు తద్వ్రతం నిష్ఫలం భవేత్, బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాఽథ శివం సమ్యక్ప్రసాదయేత్. పాపక్షయోఽభిషేకేన సామ్రాజ్యం పుష్పపూజనాత్. గంధదానాచ్చ సౌభాగ్యమాయురక్షతదానతః, ధూపధానేన సౌగంధ్యం కాంతిర్దీపప్రదానతః, నైవేద్యేన మహాభోగో లక్ష్మీస్తాంబూలదానతః. ధర్మార్థకామమోక్షాశ్చ నమస్కారప్రసాదతః, అష్టైశ్వర్యాదిసిద్ధీనాం జప ఏవహి కారణమ్. హోమేన సర్వసౌఖ్యానాం సమృద్ధిరుపజాయతే, సర్వేషామేవ దేవానాం తుష్టిః సంయమిభోజనాత్. ఇత్థమారాధయ శివం సోమవారేశివామపి, అత్యాపదమపిప్రాప్తాం నిస్తీర్య సుభగా భవ. ఘోరాద్ఘోరం విపన్నాఽపి వా క్లేశం చ భయానకం, శివపూజాప్రభావేన తరిష్యసి మహద్భయాత్. ఇత్థం సీమంతినీం సమ్యక్ అనుశాస్య మునేస్సతీ, యయౌ సాపి వరారోహా రాజపుత్రీ తథా కరోత్. దమయంత్యాం నలస్యాసీదింద్రసేనాహ్వయస్సుతః, తస్యచంద్రాంగదో నామపుత్రోఽభూచ్చంద్రసన్నిభః చిత్రవర్మా నృపశ్రేష్ఠః సమాహూయ నృపాత్మజం, కన్యాం సీమంతినీం తస్మై ప్రాయచ్ఛద్గురువనుజ్ఞయా. అభూన్మహోత్సవస్తత్ర తస్యా ఉద్వాహకర్మణి,యత్ర సర్వమహీశానాం సముదాయో మహానభూత్. తస్యాః పాణిగ్రహం కాలే కృత్వా చంద్రాంగదః కృతీ, ఉవాస కతిచిన్మాసాంస్తత్రైవ శ్వశురాలయే. ఏకదా యమునాం తర్తుం

స రాజతనయో బలీ, మమజ్జ సహ కైవర్తైరావర్తాభిహతా తరీ. హా హేతి శబ్దః సుమహానాసీత్తస్యాస్తటిద్వయే, పశ్యతాం సర్వసైన్యానాం ప్రలాపో దివమస్పృశత్. తచ్చ సీమంతినీ శ్రుత్వా పపాత భువి మూర్ఛితా, ఇంద్రసేనోఽపి రాజేంద్రః పుత్రవార్తాం సుదుస్సహామ్. ఆబాలవృద్ధవనితాశ్చుక్రుశుశ్శోకవిహ్వలాః, సా చ సీమంతినీ సాధ్వీ భర్తృలోకం యియాసతీ. పిత్రా నిషిద్ధా స్నేహేన వైధవ్యం ప్రత్యపద్యత, మునిపత్న్యోపదిష్టం యత్సోమవారవ్రతం శుభమ్. న తత్యాజ శుభాచారా వైధవ్యం ప్రాప్తవత్యపి, ఏవం చతుర్దశే వర్షే దుఃఖం ప్రాప్య సుదారుణమ్. ధ్యాయంత్యాః శివపాదాబ్జం వత్సరత్రయమత్యగాత్, చంద్రాంగదోఽపి తద్భర్తా నిమగ్నో యమునాజలే. అధోఽధో మజ్జమానోఽసౌ దదర్శోరగకామినీః, జలక్రీడాసు సక్తాస్తా దృష్ట్వా రాజకుమారకమ్. విస్మితాస్తమధో నిన్యుః పాతాళం పన్నగాలయం, స నీయమానస్తరసా పన్నగీభిర్నృపాత్మజః. తక్షకస్య పురం రమ్యం విశేషపరమాద్భుతం, సోఽపశ్యద్రాజతనయో మహేంద్రభవనోపమమ్. నాగకన్యాసహస్రేణ సమంతాత్పరివారితం, దృష్ట్వా రాజసుతో ధీరః ప్రణిపత్య సభాస్థలే. ఉత్థితః ప్రాంజలిస్తస్థౌ తేజసా క్షిప్తలోచనః, నాగరాజోఽపి తం దృష్ట్వా రాజపుత్రం మనోరమం, అథ పృష్టో రాజపుత్రస్తక్షకేన మహాత్మనా. కస్యాసీత్తనయః కస్త్వం కో దేశః కథమాగతః. రాజపుత్ర ఉవాచ. అస్తి భూమండలే కశ్చిద్దేశో నిషధసంజ్ఞకః, తస్యాధిపోఽభవద్రాజా నలో నామ మహాయశాః. స పుణ్యకీర్తిః క్షితిపో దమయంత్యాః పతిః ప్రభుః, తస్యాసీదింద్రసేనాఖ్యః పుత్రస్తస్య మహాత్మనః. చంద్రాంగదోఽస్మి నామ్నాహం నవోఢః శ్వశురాలయే, విహరన్యమునాతోయే నిమగ్నో దైవచోదితః. ఏతాభిః పన్నగస్త్రీభిరానీతోఽస్మి తవాంతికం, దృష్ట్వాఽహం తవ పాదాబ్జం పుణ్యైర్జన్మాంతరార్జితైః. అథ ధన్యోఽస్మి ధన్యోఽస్మి కృతార్థౌ పితరౌ మమ. తక్షక ఉవాచ. భోభో నరేంద్రదాయాద మా భైషీర్ధీరతాం వ్రజ, సర్వదేవేషు కో దేవో యుష్మాభిః పూజ్యతే సదా. రాజపుత్ర ఉవాచ. యో దేవస్సర్వదేవేషు మహాదేవ ఇతి స్మృతః, పూజ్యతే స హి విశ్వాత్మా శివోఽస్మాభిరుపాస్యతే. ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య తక్షకః ప్రీతమానసః, జాతభక్తిర్మహాదేవే రాజపుత్రమభాషత. తక్షక ఉవాచ. పరితు

ష్టోఽస్మి భద్రం తే తవ రాజేంద్రనందన, దత్తవాన్ బహురత్నాని దివ్యాన్యాభరణాని చ. వాహనాయ దదావేకం వాజినం పన్నగేశ్వరః, తత్సహాయార్థమేకం చ పన్నగేంద్రః కుమారకమ్. నియోజ్య తక్షకః ప్రీత్యా గచ్ఛేతి విససర్జ తం, ఇతి చంద్రాంగదస్సర్వం సంగృహ్య వివిధం ధనమ్. అశ్వం కామగమారుహ్య తాభ్యాం సహ సమాయయౌ, తతో ముహూర్తే నోన్మజ్య తస్మాదేవ నదీజలాత్. విజహార తటే రమ్యే దివ్యమారుహ్య వాజినమ్. అథాస్మిన్సమయే తన్వీ సా చ సీమంతినీ సతీ, కిమీదృశం గతా బాల్యే దుస్సహం శోకలక్షణమ్. ఇతి స్నేహేన సంపృష్టా సా వధూరశ్రులోచనా, లజ్జితా స్వయమాఖ్యాతుం తత్సఖీ సర్వమబ్రవీత్. ఇయం సీమంతినీనామ్నా స్నుషా నిషధభూపతేః, చంద్రాంగదస్య మహిషీ తనయా చిత్రవర్మణః. అస్యాః పతిర్దైవయోగాన్నిమగ్నోఽస్మిన్మహాజలే, తేనేయం ప్రాప్తవైధవ్యా బాలా దుఃఖేన పీడితా. ఏవం వర్షత్రయం నీతం శోకేనాపి బలీయసా. అద్యేందువాసరే ప్రాప్తే స్నాతుమత్ర సమాగతా. శ్రుత్వా చంద్రాంగదస్సర్వం ప్రియాయాః శోకకారణం, అథాశ్వాస్య ప్రియాం తన్వీం వివిధైర్వచనైర్నృపః. క్వాపి లోకే మయా దృష్టస్తవ భర్తా వరాననే, త్వద్వ్రతాచరణాచ్ఛాంతః సద్య ఏవాగమిష్యతి. నాశయిష్యతి తే శోకమద్య ఏవ ధ్రువం తథా, ఏతచ్ఛంసితుమాయాతస్తవ భర్తుః సఖాఽస్మ్యహమ్. అత్ర కార్యో న సందేహశ్శపామి శివపాదయోః, తావత్త్వయా హృది స్థాప్యం ప్రకాశ్యం న చ కుత్రచిత్. లజ్జానమ్రముఖీ కర్ణే శశంసాస్యత్ప్రియోజనం, ఇమం వృత్తాంతమాఖ్యాహి త్వత్పిత్రోః శోకతప్తయోః. ఇత్యుక్త్వాఽశ్వం సమారుహ్య జగామ చ తలం ప్రతి. సాఽపి తద్వచనం శ్రుత్వా సుతా ధాశాశతాదికమ్. ఏష ఏవ పతిర్మే స్యాత్ ధ్రువం నాన్యో భవిష్యతి, పరలోకాదిహాయాతః కథమేష స్వరూపధృత్. మునిపత్న్యా యదుక్తం మే పరమాపద్గతాఽపిచ, వ్రతమేతత్కురుష్వేతి తస్య వా ఫలమద్య మే, నూనం సత్యా వచస్సత్యం కో వింద్యాదీశ్వరేహితం, నిమిత్తాని చ దృశ్యంతే మంగళాని దినేదినే. ప్రసన్నే పార్వతీనాథే కిమసాధ్యం శరీరిణాం, ఇత్థం విమృశ్య బహుధా సా పునర్ముక్తసంశయా. ఏవం చంద్రాంగదః పత్నీమవాప సమయే శుభే, పతిత్వే

ప్రత్యయం చాపి దర్శయన్మహిమోదయైః, యయా స్వనగరీం భూయః శ్వశురేణానుమోదితః. ఇంద్రసేనోఽపి నృపతీ రాజ్యే స్థాప్య స్వమాత్మజం, తపసా శివమారాధ్య లేభే సంయమినాంగతిమ్. దశవర్ష సహస్రాణి సీమంతిన్యా స్వభార్యయా, సార్థం చంద్రాంగదో రాజా బుభుజేవిషయాన్బహూన్. ప్రసూయ తనయానష్టౌ తస్యామేకాం వరాననాం, పతిం సీమంతినీ లేభే పూజయన్తీ మహేశ్వరమ్. శివలోకం తతో గత్వా శివేన సహమోదతే, విచిత్రమిదమాఖ్యానం మయా సమనువర్ణితమ్. యః పఠేచ్ఛృణుయాద్భక్త్యా ప్రాప్నోతి పరమాం గతిమ్. ఇతి స్కాందపురాణే సోమవారవ్రతకథా సమాప్తా.

అథోద్యాపనవిధిః.

స్కందఉవాచ. వ్రతస్యోద్యాపనం కర్మ కథం కార్యం చ మానవైః, కో విధిః కాని ద్రవ్యాణి కథయస్వ మమ ప్రభో. ఈశ్వర ఉవాచ. శృణు షణ్ముఖ యత్నేన లోకానాం హితకామ్యయా,ఉద్యాపన విధిం చైవ కథయామితవాగ్రతః. యదా సంజాయతే విత్తం భక్తిశ్శ్రద్ధానమన్వితః,స ఏవ వ్రతకాలశ్చ యతోఽనిత్యం హి జీవితమ్.చతుర్దశాబ్దం కర్తవ్యం సోమవారవ్రతం శుభం,శ్రావణే కార్తికే జ్యేష్ఠే వైశాఖే మార్గశీర్షకే. సుస్నాతశ్చ శుచిర్భూత్వా శుక్లాంబరధరో నరః, కామక్రోధాన్యహంకారద్వేషపైశున్యవర్జితః సంపాద్య సర్వసంభారాన్మంటపంతత్ర కారయేత్, వస్త్రైః పుష్పైః సమాచ్ఛన్నం పట్టవస్త్రైశ్చ శోభితమ్. తన్మధ్యే లేఖయేద్దివ్యం లింగతోభద్రమండలం, అథవా సర్వతోభద్రం మంటపాంతః ప్రకల్పయేత్. శోభోపశోభాసంయుక్తం దీపైఃసర్వత్ర సోజ్జ్వలం, అవ్రణం సజలం కుంభం తస్యోపరి తు విన్యసేత్.సౌవర్ణం రజతం తామ్రం మృణ్మయం వాపి కారయేత్,ఆచార్యం వరయేత్తత్ర ఋత్విగ్భిస్సహితశ్శుచిః, శివరూపాశ్చ తే విప్రాః పూజ్యాశ్చందనపుష్పకైః, అనుజ్ఞాతశ్చ తైర్విప్రైః శివపూజాం సమారభేత్. రుద్రనామ్నా నమోంఽతేన బ్రాహ్మణానపి పూజయేత్, కుంభోపరి న్యసేద్దేవ ముమయా సహితం శివమ్.సౌవర్ణేఽప్యథవారౌప్యే వృషభేసంస్థితం శుభం, ఉమామహేశ్వరీం మూర్తిం పూజయేద్వృషభే స్థితామ్.వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య బిల్వపత్రైః ప్రపూజయేత్,స్వగృహ్యోక్తేన విధినాకృత్వాగ్నిస్థాపనం తతః. తతో హోమం చ మంత్రేణ త్ర్యంబకేణచ కారయే

త్, గౌరీమిమాయమంత్రేణ శతమష్టోత్తరద్వయమ్. పలాశానాం సమిద్భి శ్చయవవ్రీహితిలాజ్యకైః పూర్ణాహుతిం తతో దద్యాత్కృత్వా స్విష్ట కృదాదికమ్. హోమాంతే చ గురుం పూజ్య సపత్నీకం సమాహితః, ప్రతిమాం కుంభసహితామాచార్యాయ నివేదయేత్. శంభో ప్రసీద దేవేశ సర్వలోకేశ్వర ప్రభో, తవ రూపప్రదానేన మమ సంతు మనో రథాః. ఇతి ప్రతిమాదానమంత్రః. యద్భక్త్యా దేవదేవేశ మయావ్ర తమిదంకృతం, న్యూనం వాథ క్రియాహీనం పరిపూర్ణం తదస్తు మే. భుంజీత సహ ధర్మాత్మా శిష్టై రిష్టైః స్వబంధుభిః, అనేనైవ విధానేన య ఇదం వ్రతమాచరేత్. యం యం చింతయతే కామం తం తం ప్రా ప్నోతి మానవః, హరలోకేసుఖీ భూయా ద్భుక్త్వా భోగాన్యథేప్సితాన్. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే సోమవారవ్రతమ్. సంత్యన్యాని సోమవారవ్ర తాని పురాణాంతరోక్తాని.

అథ శ్రావణే మంగళగౌరీవ్రతమ్.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. వ్రతం మంగళగౌర్యాస్తు సౌమంగల్యప్రవ ర్ధనం, స్త్రీకర్తవ్యమనుబ్రూహి పుణ్యం సోద్యాపనం హరే. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. వదామి వ్రతరాజస్య స్త్రీణాం కర్తవ్యముత్తమం, శ్రావణే భౌ మవారేషు చతుర్షు వ్రతమాచరేత్. ప్రాతరుత్థాయసుస్నాతాసంకల్ప్య వ్రతముత్తమం, దీపం మహాంతం ప్రజ్వాల్య పూజయేత్సర్వమంగళామ్.

అథ మంగళగౌరీపూజావిధిః.

సంకల్ప్య. మమ యావజ్జీవసౌమంగల్యసిద్ధ్యర్థం పుత్రపౌత్రసంప త్సౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం గౌరీప్రసాదేన నిత్యానందసిద్ధ్యర్థం చ శాంభవీం సర్వమంగళాం గౌరీముద్దిశ్య మంగళగౌరీప్రీత్యర్థం వివాహప్రథమవ ర్షాది పంచమవర్ష పర్యంతం మంగళగౌరీవ్రతం కరిష్యే. ప్రథమే వత్సరే మాతుర్గృహేకర్తవ్యమేవ చ, తతో భర్తృగృహే కుర్యాత్పూర్ణే తూ ద్యాపనం క్రమాత్. అథ ధ్యానమ్. నీలలోహితతాటంక హరిద్రాకుం కుమాదిషు, తాంబూలపుష్పగంధేషు దర్పణే కచశోధకే. సిందూరే కజ్జలే వస్త్రే కంకణాదౌ ఫలాదిషు, జ్వాలాయాం ఘృతదీపస్య మంగళ ద్రవ్యభాజనే. శుభకార్యేషు సంతోషే నిత్యలీలావిలాసినీం, సంపూర్ణ చంద్రవదనాం సర్వమంగళ... పాశాం

కుశకరోజ్జ్వలాం, సావిత్రీం సదయాం దేవీం సర్వమంగళదేవతామ్. బాలాం సవోఢాం సంపూజ్యాం మంగళద్రవ్యవాసినీం,సర్వాలంకారసంపూర్ణాం భావయేత్సర్వమంగళామ్.ఐం హ్రీం శ్రీం నమస్సర్వమంగళాయై మంగళగౌర్యైనమః. ధ్యానమ్. అత్రాగచ్ఛ మహాదేవీ సర్వలోకసుఖప్రదే, యావద్వ్రతమహం కుర్వే పుత్రపౌత్రాభివృద్ధయే.హ్రీం నమస్సర్వ మంగళాయై మంగళగౌర్యై నమః ఆవాహనమ్. రౌప్యేణ చాసనం దివ్యరత్నమాణిక్యశోభితం, మయాఽఽనీతం గృహాణ త్వం గౌరి కామారివల్లభే. ఆసనమ్. గంధపుష్పాక్షతైర్యుక్తం పాద్యం సంపాదితం మయా, త్వం గృహాణ దయాసింధో గౌరి మంగళదేవతే. అర్ఘ్యమ్. కామారివల్లభే దేవి కుర్వాచమనమంబికే, నిరంతరమహం వందే చరణౌ తవపార్వతి. ఆచమనమ్. పయో దధి ఘృతం చైవ మధుశర్కరయా సమం, పంచామృతేన స్నపనం కారయే త్వాం శివప్రియే. పఞ్చామృతస్నానమ్. జాహ్నవీతోయమానీతం శుభం కర్పూరసంయుతం, స్నాపయామి సురశ్రేష్ఠే త్వాం పుత్రాదిఫలప్రదామ్. స్నానమ్. వస్త్రం చ సోమదైవత్యం లజ్జాయాస్తు నివారణం, మయా సమర్పితం భక్త్యా గృహాణ పరమేశ్వరి వస్త్రమ్.కంచుకీముపవస్త్రం చ నానారత్నైస్సమన్వితం, గృహాణ త్వం మయాదత్తం జగదీశ్వరి పార్వతి. కంచుకీవస్త్రమ్.కుంకుమాగరుకర్పూరకస్తూరీచందనాదికం, విలేపనం మహాదేవి గంధం స్వీకురు శాంకరి. గంధమ్.రంజితాం కుంకుమౌఘేన హరిద్రాక్తాస్తథాక్షతాః, తవాలంకరణార్థాయ ప్రదత్తాసర్వమంగళే అక్షతాన్. హరిద్రాం కుంకుమం చైవ సింధూరం కజ్జలాధికం, నీలలోహితతాటంకే మంగళద్రవ్యమీశ్వరి. సౌభాగ్యద్రవ్యాణి. కిరీటహారకేయూర కఙ్కణాదివిభూషణైః, అలంకరోమి త్వాం భక్త్యా సర్వాలంకార కారిణి. ఆభరణాని. అర్ధాంగవల్లభే దేవి శాంభవి త్రిపురాంబికే, స్వర్ణోత్తరీయం దాస్యామి గృహ్యతాం సర్వమంగళే స్వర్ణోత్తరీయమ్. చంపకాకుందమందార పున్నాగ బృహతీయుతైః, పుష్పైర్బిల్వదళోపేతైః పూజయామి శివప్రియే. పుష్పాణి. అథాంగపూజా. ఉమాయై నమః పాదౌ పూజయామి. గౌర్యై జంఘే పార్వత్యై జానునీ. జగన్మాత్రే ఊరూ. జగత్ప్రతిష్ఠాయై కటిమ్. మూలప్రకృతయే నాభిమ్. అంబికాయై ఉదరమ్. అన్నపూర్ణాయై స్తనౌ. [illegible]సుందర్యై పక్షః.

మహాబలాయై బాహూన్. వరప్రదాయై హస్తాన్. కంబుకంఠ్యై కంఠమ్. బ్రహ్మవిద్యాయై జిహ్వామ్. శాంకర్యై ముఖమ్. శివాయై నేత్రే. రుద్రాణ్యై కర్ణౌ. సర్వమంగళాయై లలాటమ్. సర్వేశ్వర్యై శిరః. మంగళగౌర్యై నమః. సర్వాంగాని పూజయామి.

అథ లలితాష్టోత్తరశతనామాని.

రజతాచలశృంగాగ్రమధ్యస్థాయై నమోనమః.
హిమాచలమహావంశపావనాయై
శంకరార్ధాంగసౌందర్యశరీరాయై
లసన్మరకతస్వచ్ఛవిగ్రహాయై
మహాతిశయసౌందర్యలావణ్యాయై
శశాంకశేఖరప్రాణవల్లభాయై
సదాపంచదశాత్మైక్యస్వరూపాయై
వజ్రమాణిక్యకటకకిరీటాయై
కస్తూరీతిలకోద్భాసినిటలాయై
భస్మరేఖాంకితలసన్మస్తకాయై
వికచాంభోరుహదళలోచనాయై
శరచ్చాంపేయపుష్పాభనాసికాయై
లసత్కాంచనతాటంకయుగళాయై
మణిదర్పణసంకాశకపోలాయై
తాంబూలపూరితస్మేరవదనాయై
సుపక్వదాడిమీబీజరదనాయై
కంబుపూగసమచ్ఛాయకంధరాయై
స్థూలముక్తాఫలోదారసుహారాయై
గిరీశబద్ధమాంగల్యమంగళాయై
పద్మపాశాంకుశలసత్కరాబ్జాయై
పద్మకైరవమందారసుమాలిన్యై
సువర్ణకుంభయుగ్మాభసుకుచాయై
రమణీయచతుర్బాహుసంయుక్తాయై
కనకాంగదకేయూరభూషితాయై
బృహత్సౌవర్ణసౌందర్యవసనాయై
బృహన్నితంబవిలసజ్జఘనాయై
సౌభాగ్యజాతశృంగారమధ్యమాయై
దివ్యభూషణసందోహరంజితాయై
పారిజాతగుణాధిక్యపదాబ్జాయై
సుపద్మరాగసంకాశచరణాయై
కామకోటిమహాపద్మపీఠస్థాయై
శ్రీకంఠనేత్రకుముదచంద్రికాయై
సచామరరమావాణీవిరాజితాయై
భక్తరక్షణదాక్షిణ్యకటాక్షాయై
భూతేశాలింగనోద్భూతపులకాంగ్యై నమః
అనంగజనకాపాంగవీక్షణాయై
బ్రహ్మోపేంద్రశిరోరత్నరంజితాయై
శచీముఖ్యామరవధూసేవితాయై
లీలాకల్పితబ్రహ్మాండమండితాయై
అమృతాదిమహాశక్తిసంవృతాయై
ఏకాతపత్రసామ్రాజ్యదాయకాయై
సనకాదిసమారాధ్యపాదుకాయై
దేవర్షిభిఃస్తూయమానవైభవాయై
కలశోద్భవదూర్వాసపూజితాయై
మత్తేభవక్త్రషడ్వక్త్రవత్సలాయై
చక్రరాజమహాయంత్రమధ్యస్థాయై
చిదగ్నికుండసంభూతసుదేహాయై
శశాంకఖండసంయుక్తమకుటాయై

మత్తహంసవధూమందగమనాయై
వందారుజనసందోహవందితాయై
అంతర్ముఖజనానందఫలదాయై
పతివ్రతాంగనాభీష్టఫలదాయై
అవ్యాజకరుణాపూరపూరితాయై
నితాంతసచ్చిదానందసంయుక్తాయై
సహస్రసూర్యసంకాశప్రకాశాయై
రత్నచింతామణిగృహమధ్యస్థాయై
హానివృద్ధిగుణాధిక్యరహితాయై
మహాపద్మాటవీమధ్యవాసిన్యై
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తీనాం సాక్షి
మహోత్పాఘపాపానాంవినాశి
న్యై నమః
దుష్టభీతిమహాభీతిభంజనాయై
సమస్తదేవదనుజప్రేరకాయై
సమస్తహృదయాంభోజనిలయా
అనాహతమహాపద్మమందిరాయై
సహస్రారసరోజాతవాసితాయైనమః
పునరావృత్తిరహితపురస్థాయై
వాణీగాయత్రీసావిత్రీసన్నుతాయై
రమాభూమిసుతారాధ్యపదాబ్జా
లోపాముద్రార్చితశ్రీమచ్చరణాయై
సహస్రరతిసౌందర్యశరీరాయైనమః
భావనామాత్రసంతుష్టహృదయా
సత్యసంపూర్ణవిజ్ఞానసిద్ధిదాయై
త్రిలోచనకృతోల్లాసఫలదాయై
శ్రీసుధాబ్ధిమణిద్వీపమధ్యగాయై
దక్షాధ్వరవినిర్భేదసాధనాయై
శ్రీనాథసోదరీభూతచిత్కలాయై
చంద్రశేఖరభక్తార్తిభంజనాయై
సర్వోపాధివినిర్ముక్తచైతన్యాయై
నామపారాయణాభీష్టఫలదాయై
సృష్టిస్థితితిరోధానసంకల్పాయై
శ్రీషోడశాక్షరీమంత్రమధ్యగాయై
అనాద్యంతస్వయంభూతవిగ్రహా
భక్తహంసపరిత్రాణనియోగాయై
మాతృమండలసంయుక్తలలితా
భండదైత్యమహాసత్త్వనాశనాయై
క్రూరభండశిరచ్ఛేదననిపుణాయై
ధాత్ర్యచ్యుతసురాధీరసుఖదాయై
చండముండనిశుంభాదిఖండనాయై
రక్తాక్షరక్తజిహ్వాదిశిక్షకాయైనమః
మహిషాసురదోర్వీర్యనిగ్రహాయై
అభ్రకేశమహోత్సాహకరణాయై
మహేశయుక్తనటనతత్పరాయై
నిజభర్తృముఖాంభోజచింతనా
వృషభధ్వజవిజ్ఞానభావనాయై
జన్మమృత్యుజరారోగభంజనాయై
విధేయముక్తవిజ్ఞానసిద్ధిదాయై
కామక్రోధాదిషడ్వర్గనాశనాయై
రాజరాజార్చితపదసరోజాయై నమః
సర్వవేదాంతసంసిద్ధసత్త్వాయై
శ్రీవీరభక్తవిజ్ఞాననిదానాయై
అశేషదుష్టదనుజసూదనాయై
సాక్షాచ్ఛ్రీదక్షిణామూర్తిమనో
జ్ఞాయై నమః
హయమేధాగ్రసంపూజ్యమహి
మాయై నమః
దక్షప్రజాపతిసుతవేషాఢ్యాయై
సుమబాణేక్షుకోదండమండితా

నిత్యయౌవనసమాంగల్యమంగళా | వై్య నమోనమః. ౧౦౮
మహాదేవ సమాయు_క్త మహాదే | ఇతిఅష్టోత్తరశతనామపూజాస....మి

దేవదారురసోద్భూతః కృష్ణాగరుసమన్వితః, ఆఘ్రేయస్సర్వదే వానాం ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. ధూపమ్. త్వం జ్యోతిస్స ర్వదేవానాం తేజసాం తేజ ఉ_త్తమం, జ్యోతిర్మండలగే దేవి దీపంస్వీ కురు శాంకరి. దీపమ్. అన్నం చతుర్విధం స్వాదు రసైష్షడ్భిస్సమన్వితం, గృహాణ భక్ష్యభోజ్యాద్యం సుమృష్టం సర్వమంగళే. నైవేద్యమ్. పూ గీఫలసమాయు_క్తం నాగవల్లీదళాన్వితం, కర్పూరైలాసుధాయు_క్తం తాంబూలం శివసుందరి. తాంబూలమ్. సౌవర్ణీ దక్షిణా ప్రోక్తా పూ జాసాఫల్యకారణం, దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణీష్వ దక్షిణే సర్వమంగళే. ద క్షిణామ్. వాణీలక్ష్మీశచీమాలీనిరాజితపదాంబుజే, శివే నీరాజయామి త్వాం నిత్యలోకప్రకాశికామ్. నీరాజనమ్. పుష్పాంజలిం ప్రయచ్ఛా మిభ_క్తిపూర్వం సమంత్రకం, తేన పాపాని నశ్యంతు మంగళే తవ పా దయోః. పుష్పాంజలిమ్. శివాంకవాసినీమంబాం సర్వే దేవా మహ ర్షయః, ప్రదక్షిణేన పశ్యంతి తేన కుర్యాం ప్రదక్షిణమ్. ప్రదక్షిణమ్. ఐం నమశ్శివకాంతాయై హ్రీం నమశ్శివశ_క్తయే, శ్రీం నమో జగతాం మాత్రేమమ భూయాన్మనోరథః. నమస్కారమ్. పునరర్ఘ్యం ప్రదాస్యా మి మంగళే శివసుందరి, సర్వపాపక్షయం కృత్వా రక్ష మాం శరణాగ తామ్. పునరర్ఘ్యమ్. ఇదం ఫలం మయా ద_త్తం పుత్రపౌత్రాదివృద్ధయే, దేహిపూర్ణఫలం దేవి కృపాం కురు శివే మయి. ఇతి ఫలసమర్పణమ్. పుత్రాన్ దేహి ధనం దేహి సౌభాగ్యం సర్వమంగళే, సౌమంగల్యం సుఖం జ్ఞానం దేహి మే శివసుందరి. ఇతి సంప్రార్థ్య. అథ వాయనదా నమ్. బ్రాహ్మణం సంపూజ్య. తతో వైణవపాత్రేషు మంగళద్రవ్యసం యుతం, సగుడంతండులోపేతం నవకంచుకసంయుతమ్. తాంబూలాది సమాయు_క్తం చణకాదిసమన్వితం, సదక్షిణాకం దాస్యామి మంగ ళాంబా ప్రసీదతు. ఇతి విప్రాయ వాయనదానమ్. కాత్యాయనీ శివా గౌరీ సావిత్రీ సర్వమంగళా, సువాసినీభ్యోదాస్యామి వాయనాని ప్రసీ దతు. ఇతి సువాసినీభ్యోవాయనదానాని. అథ మాత్రే వాయనదాన మ్. తామ్రే వా వైణవేపాత్రే సౌభాగ్యద్రవ్యమాక్షిపేత్, బహుకం చుకసంయు_క్తం సహిరణ్యంసవస్త్రకమ్. మాత్రే దద్యాత్సువాసిన్యై

జగన్మాతా ప్రసీదతు. తతః పరం ఘృతవర్తిభిః షోడశదీపావళిం ప్రజ్వాల్య కథాశ్రవణపూర్వకం కజ్జలం సంపాద్య. దేవీప్రసాదసిందూరం కుంకుమం వా ఫాలే సంపూర్ణం ప్రసాద్య వేణీం సంగ్రంథ్య. తతః పరం మాతృబాంధవసువాసిన్యః షోడశ సువాసినీః మాతరం చ మృష్టాన్నేన భోజయేత్. తతః ఛత్రచామరాదినా పునఃపూజాం కుర్యాత్. ఇతి పూజావిధానమ్.

అథ మంగళాగౌరీవ్రతకథా.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. నందనందన గోవింద శ్రుణ్వతో బహుళాః కథాః, శ్రుతా ఉత్కృష్టపుత్రాయుః కథం బ్రూహి వ్రతం మమ. శ్రీకృష్ణ ఉవాచ. అవైధవ్యకరం వక్ష్యే వ్రతం చారినిషూదన, శృణుష్వ సావధానస్సన్ కథాం పుణ్యాం పురాతనీమ్. కుండినం నామనగరం ఖ్యాతం తత్ర ద్విజప్రియః, ఆసీద్వణిగ్ధర్మపాలో నామ్నా బహుధనోఽపి సః. సపత్నీకోఽప్యపుత్రోఽసౌ నాస్తీతి వ్యాకులో హృది, తస్య గేహే భస్మలిప్తో దేహే రుద్రాక్షధారకః. జటిలో భిక్షుకో నిత్యమాగచ్ఛత్ప్రియదర్శనః, న స్వీకుర్వంస్తదన్నం స ఇతి దృష్ట్వాఽబలావదత్. స్వామిన్నయం సదా యాతి భిక్షుర్నో జటిలో గృహే, న స్వీకరోత్యస్మదన్నమితి దృష్ట్వా మమాధికం, దుఃఖం ప్రజాయతే నిత్యం శ్రుత్వా భార్యాం వచోఽబ్రవీత్. ధర్మపాల ఉవాచ. ప్రియే కదాచిద్గుప్తా త్వం ససువర్ణాంగణే భవ, యదా భిక్షార్థమాయాతి భిక్షోర్వస్త్రాంతరే త్వయా. తదా తస్య ప్రదేయాని సువర్ణాని ప్రియేఽనఘే, అనంతరం తస్య భార్యాఽచీకరత్స్వామినోదితం. జటిలేన తు సా శప్తాఽపత్యం తే న భవిష్యతి, శ్రుత్వా భిక్షోరిదం వాక్యం దుఃఖితా తమువాచహ. స్వామిన్ శప్తా త్వయా పాపా చ్ఛాపాదుద్ధర సంప్రతి, ఇత్యుక్త్వా తస్య చరణౌ ఏవం దేదీనభాషిణీ. జటిల ఉవాచ. భర్తుస్సమీపే వక్తవ్యం త్వయా పుత్రి మమాజ్ఞయా, నీలవస్త్రం సమారుహ్య నీలాశ్వం గచ్ఛ కాననమ్. ఖననం తత్ర కర్తవ్యం యత్రాశ్వస్తే స్ఖలిష్యతి, రమ్యం పక్షిభిరాయుక్తం మృగసంఘసమాకులమ్. సువర్ణరచితం రత్నమాణిక్యాదివిభూషితం, నానాపుష్పైస్సమాయుక్తం దృశ్యం దేవాలయం తతః. వర్తతే తత్ర భగవతీ భవానీ భక్తవత్సలా, ఆరాధయ త్వం మనసా యథావిధ్యుద్ధరిష్యతి. త్వాం భవానీతి వచనం శ్రుత్వా భిక్షోస్సుఖప్రదం,

వనం దేతస్య చరణౌ పునః పునరువాచ హ. తదైవ కాలే జటిలస్త్వం
తర్యాభతోఽబభూవ సః, సాఽవదత్పతిమత్రేహి శృణు భిక్షూక్తమాదరా
త్. యథోక్తమవదద్భర్త్రా తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యమాదరాత్, నీలవస్త్ర
స్సమారుహ్య నీలాశ్వం ప్రస్థితో వనమ్.గచ్ఛన్ నానావిధాన్ వృక్షాన్
పథి పశ్యన్స్మహాకులః, మృగాన్ సింహాన్ దందశూకాన్ పథి పశ్యన్ భ
యాకులః. తదర్శాఽసౌ తటాకం చ బాహుళ్యేన విరాజితం, రక్తనీ
లోత్పలైశ్చక్రవాకద్వంద్వైశ్చరాజితమ్. స్నానం చకార తత్రాసౌ త
ర్పణాద్యపి భూరిశః, పునరశ్వం సమారుహ్య జగామ గహనం వనమ్.
స్ఖలితంవాజినం పశ్యన్నశ్వాదుత్తీర్య ఏవ చ, చఖాన పృథివీం తత్ర
యావద్దేవాలయం గతః. దదర్శ చ మహాస్థూలం దేవాలయమథోతతః,
రత్నైర్ముక్తాఫలైశ్చైవ మాణిక్యైశ్చాపి సర్వతః. పూజయామాస జ
టిలం వాక్యం స్మృత్వాఽతివిస్మితః, సువర్ణయుక్తవస్త్రాణి చందనం
చాక్షతాన్ శుభాన్. చంపకాదీని పుష్పాణి ధూపం దీపం విశేషతః,
నానాపక్వాన్నసంయుక్తం రసైష్షడ్భిస్సమన్వితమ్. నానాశాకైస్సమా
క్రాంతంసదుగ్ధఘృతశర్కరం,నైవేద్యం కరశుద్ధ్యర్థం చందనం మలయా
దిజమ్. సంపాద్య తుష్టహృదయః ఫలతాంబూలదక్షిణాః, జజాప మం
త్రాన్సుష్టోఽసౌ సగుణధ్యానపూర్వకమ్. దేవీ భక్తం గృహాదేత్య లోక
యామాససాదరమ్. ప్రసన్నాఽవదదత్రేయం పూజాసంపాదితా కథమ్.
యేనసంపాదితా తుభ్యం దదామి పరమద్భుతం, ఇతి శ్రుత్వా ధర్మ
పాలో దేవ్యగ్రే ప్రాంజలిః స్థితః. భగవత్యువాచ. ధర్మపాల త్వయా స
మ్యక్ పూజా సంపాదితాఽనఘ, వరం యాచయ మద్భక్త దదామి బ
హుళంధనమ్. ధర్మపాల ఉవాచ. బహుళా ధనసంపత్తిర్వర్తతే త్వ
త్ప్రసాదతః, అపత్యం ప్రాప్తుమిచ్ఛామి పితౄణాం తారకం శుభమ్.అ
తిథిర్భిక్షుకో గేహే న గృహ్ణాతిమదన్నకం, తేన మే బహుళం దుఃఖం
సభార్యస్యోపజాయతే. ఇతి దీనవచః శ్రుత్వా దేవీ వచనమబ్రవీత్.
దేవ్యువాచ. ధర్మపాలక తేఽదృష్టేఽపత్యం నాస్తి సుఖప్రదం, తథా
పి యాచయసి కిం కన్యాం విగతభర్తృకామ్. పుత్రమల్పాయుషం వా
థాప్యంధందీర్ఘాయుషం సుతమ్.ధర్మపాల ఉవాచ. పుత్రమల్పాయుషం
దేహితావతా కృతకృత్యతాం, ప్రాప్నోమి చోద్ధరిష్యామి పితరో మమ
ఘోరగాః. దేవ్యువాచ. మత్తాం శ్వేన వరమానస్య నాభావారుహ్య

శుణ్డినః, తత్పార్శ్వవర్తిచూతస్య గృహీత్వా ఫలమద్భుతమ్. పత్న్యై దేయం తతః పుత్రో భవిష్యతి న సంశయః, ఇతి దేవీవచ శ్శ్రుత్వాఽగత్యతత్పార్శ్వ ఏవచ. నాభిం గజముఖస్యాథాఽరుహ్య జగ్రాహ మోహాతః, ఫలాన్యుత్తార్య చ తతః ఫలమేకం దదర్శ సః. ఏవం పునఃపునః కుర్వన్ఫలమేకం దదర్శ హ, క్షుబ్ధో గణపతిశ్చాథ ధర్మపాలాయ శప్తవాన్. షోడశే వత్సరే ప్రాప్తే అహిః పుత్రం తు దంశయేత్, ధర్మపాల ఫలంసమ్యగ్వస్త్రే బద్ధ్వాఽగమద్గృహమ్. ఫలం పత్న్యై దదౌ సాపి భక్షయిత్వాపతివ్రతా, గర్భం సా ధారయామాస సత్యా సహ సుసంగతా. సంపూర్ణే నవమే మాసే ప్రాసూత సుతముత్తమం, జాతకర్మ చ కారాస్య పితా సంతుష్టమానసః. షష్ఠిపూజాం చకారాస్య షష్ఠే తు దివసేతతః, ద్వాదశేఽహని సంప్రాప్తే శివనామ్నా జుహావతమ్. షష్ఠే మాసిచకారాఽసా నన్నప్రాశనముద్భుతం, తృతీయే వత్సరే చూడా మష్టమేఽబ్దే హ్యనుత్తమమ్. కృత్వోపనయనం పార్థ తతోఽభూత్తుష్టమానసః, దశమే వత్సరే ప్రాప్తేఽబ్రవీద్భార్యా పతివ్రతా. భార్యోవాచ. బాలకస్య వివాహోఽపి కర్తవ్యః సుముహూర్తకే. ధర్మపాల ఉవాచ. మయా సంకల్పితం కాశ్యాం గమనం బాలకస్య తత్, కృత్వా సమాయాతు తతో వివాహోఽస్య భవిష్యతి. పుత్రోఽసౌప్రేషితస్తేన స్యాతకేన సమన్వితః, వారాణసీం ప్రస్థితౌ తౌ గృహీత్వాబహుళం ధనమ్. కుర్వంతౌ పథి సద్ధర్మం ప్రతిష్ఠాపురమీయతుః, క్రీడంత్యః కన్యకాదృష్ట్వా తత్ర దేశే మనోరమే. తాసాం సమాజే గౌరాంగీ సుశీలా నామకన్యకా, తయా సహాసఖీకాచి చ్చకార కలహంభృశమ్. గాలనం చ దదౌ తస్యై రండభాగ్యే ముహుర్ముహుః. సుశీలోవాచ. సఖిత్వయా గాలనం మే వ్యర్థందత్తంశుభాననే, జనన్యా మే మానవత్యా శ్చాస్తిగౌరీవ్రతం శుభమ్. తస్య ప్రసాదాత్సకలాః సంబంధిన్యః ప్రియాః స్త్రియః, ఆజన్మాఽవిధవా జాతా కింపునః కన్యకా త్వహమ్. వక్ష్యే తస్య ప్రభావం కిం వ్రతరాజస్య భామిని, పూజనే దీపధూపోఽయం యత్ర తత్రసుఖం భవేత్. ఇతి శ్రుత్వా తతో వాక్యం విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః, మాతులశ్చింతయామాస బాలకస్య ప్రియం తతః. శతంజీవో భవేదేవఏతద్దస్తాక్షతా యది, పతంత్యముష్య శిరసి ఇతి భావం పునఃపునః. సుశీలామేవ సత్వరం విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః, సు

శీలా ప్రస్థితా గేహే తదనుప్రస్థితావుభౌ. స్వగృహం ప్రాప గౌరాంగీ నికటే తద్గృహస్య తౌ, సతటాకే రమ్యదేశే వాసం చక్రతురాదరాత్. వివాహకాలే సంప్రాప్తే సుశీలాజనకో హరిః, సర్వం శివాజ్ఞయా కుర్వన్ జ్ఞానవత్యా స్వకాంతయా. వివాహోద్యోగవాన్ జాతోఽపి చ చారోచితం వరం, అప్రసన్నం శివం దృష్ట్వా తన్మాతాపితరావుభౌ. యయాచతుశ్శివాంబద్ధ్వాఽఞ్జలీ వినయసంయుతౌ. కన్యాపితరావూచతుః. ఉపస్థితో వివాహోఽస్యాః పుత్ర్యాః కోఽత్ర వరోఽంబికే, ఇతి ప్రార్థనవేలాయాం సతటాకే శివాలయే. పశ్చాద్భాగే నిగూఢోఽభూచ్ఛివాఖ్యవరమాతులః, సుశీలాం భాగినేయస్య ఘటయామీతి చింతయన్. ఉవాచాత్రైవ లభ్యస్తే పథికశ్శివనామకః, కన్యా తస్మై ప్రదేయేతి గౌర్యుక్తాంబుబుధే హరిః. సుశీలయా కన్యయా యం సమర్థ ఇవ దృశ్యతే, అతో దేయా శివాయేతి వరం యావద్దిదృక్షతి. తావన్మాతుల ఆగత్య యయాచే చతురో హరిమ్. మాతులఉవాచ. అవశ్యం లగ్నకాలేఽస్యా శివో గ్రాహ్యః ప్రియం వరః, తతో ముహూర్తే సంప్రాప్తే వివాహమకరోచ్ఛివమ్. తత్రైవ శయనం చక్రే స సుశీలః శివో వరః, స్వప్నే సా మంగలా గౌరీ మాతృరూపేణ భాస్వతా. సుశీలామవదత్సాధ్వీ హితం వచనమేవ చ. గౌర్యువాచ సుశీలే తవ గౌరాంగి భర్తుర్దంశార్థమాగతః, మహాన్ భుజంగ ఉత్తిష్ఠ దుగ్ధం స్థాపయ తత్పురః. ఘటం చ స్థాపయాశు త్వం తస్మిన్ధ్యే న గమిష్యతి, కూర్పాసమంగాన్నిష్కాస్య బంధనీయస్త్వయా ఘటః. ప్రాతరుత్థాయ దేహి త్వం మాత్రే వాయనకం శుభం, ఇతి గౌరీవచః శ్రుత్వా సుశీలా క్షణముత్థితా. దదర్శాగ్రే నిశ్వసంతం కృష్ణసర్పం మహాభయం, తతశ్చకార గౌర్యుక్తం ప్రవృత్తా నిద్రితుం తతః. ఉవాచ వర ఆసన్నో క్షుల్లగ్నా మహాత్రి మమ, భక్షణాయాశు దేహి త్వం లడ్డుకాదికముత్తమమ్. శ్రుత్వేతి వాక్యం పాత్రే సా దదౌ లడ్డుకముత్తమమ్. భక్షయిత్వా శివో హైమే తస్మిన్పాత్రేఽంగులీయకమ్. దత్వా తత్ స్థాపయామాస స్థలే గుప్తే శుభాననః, సుఖేన శయనం చక్రే సుశీలా నిద్రితాఽభవత్. రాత్రావల్పావశిష్టాయాం మస్పృష్టైవయయౌ శివః, సూర్యోదయే వినిద్రా సా లజ్జయా మాతరం యయౌ. తతః పరదినే సా తథాచ్ఛిన ఆగాద్వరాత్మనా, అవిశేషాన్న జానంతి సర్వే తత్ర

వరాన్తరమ్. తతః స్నాతా సుశీలా సా మాత్రే వాయనకం దదౌ, మా
తా దదర్శ తన్మధ్యే ముక్తాహారమనుత్తమమ్. దదౌ ప్రియాయైకన్యా
యై సహసా తుష్టమానసా, క్రీడాకాలే తు సంప్రాప్తే హార ఆగాద్వరా
త్మనా. ఆదేశయత్సుశీలాంతాం క్రీడార్థం జననీ తతః. సుశీలోవాచ.
నాయం వరో మే జనని యేనపాణిగ్రహః కృతః, అనేన సాకంమనసా
క్రీడనేచ్ఛా తథాన మే. అత్రాంతరే సమాసీనో హార అంతర్హితో హి
సః, ఇతి శ్రుత్వా సమాక్రాంతౌ చింతయా పితరౌ తతః. అన్నదాన
ముపాయం తు రచయేత్యూచతుర్వ్రితం, చక్రతు స్తౌ తదారభ్య పురా
ణోక్తవిధానతః సుశీలా పాదయోశ్చక్రే క్షాళనం ముద్రికాన్వితా,
జలాధారం దదౌ మాతా చందనం పుత్రికోహరేః. హరిర్దృష్ట్వా చ తాం
బూలం బుభుజుస్తత్ర మానవాః, ఇతి రీత్యాన్నదానంత త్ప్రవృత్తం
భిక్షుసౌఖ్యదమ్ తావుభౌ ప్రస్థితౌ కాశ్యాం ప్రాప్తౌ కాశీం సుఖప్రదాం,
నిర్మలాంభసి గంగాయాః స్నానం చక్రతు రాదరాత్. స్వర్గద్వారం
ప్రస్థితౌ తౌ కుర్వంతౌ ధర్మముత్తమం, పీతాంబరాణి దదతు ర్భిక్షుకా
ణాం గృహేగృహే. ఆశిషశ్చ దదుస్తస్మై చిరంజీవో భవేదితి, విశ్వే
శ్వరం సమాయాతౌ నత్వా స్తుత్వా పునఃపునః. స్వయం గృహం ప్రస్థి
తౌ తౌ శివో మార్గేఽనృతం వదత్. శివ ఉవాచ. కాయే మే కించిద
స్వాస్థ్యం మాతుల ప్రతిభాతి హి, తతః ప్రాణోత్క్రమే తస్య యమ
దూతా ఉపస్థితాః. మంగళా గౌరికా చాపి తేషాంయుద్ధమభూన్మహా
త్. జిత్వా తాన్ మంగళా ప్రాణాన్ దదౌ తస్మైశివాయ చ శివోఽ
కస్మాదుత్థితోఽసౌ మాతులం ప్రత్యువాచహ, స్వప్నే యుద్ధం మయా
దృష్టం మంగళాయమభృత్యయోః. జితా మంగళగౌర్యా తే తతోఽ
హం శయనోత్థితః. మాతుల ఉవాచ. యుద్ధాంతం శివ తజ్జ్ఞానం నస్మ
ర్తవ్యం త్వయాపునః, గచ్ఛావఆవాం నగరే పితరౌ ద్రష్టుముత్సుకౌ.
ప్రస్థితౌ తౌ తతస్తస్మా త్ప్రతిష్ఠాపురమాయతుః, రమ్యే తటాకే తత్రైతౌ
పాకారంభం ప్రచక్రతుః. దృష్టౌ తౌ హారిదాసీభిః ర్ధైర్యాదార్యధరావు
భౌ. దాస్యఊచుః. అన్నదానం హరేర్గేహే ప్రవృత్తం తత్ర గమ్య
తామ్. ఉభావూచతుః. భో దాస్యో యాత్రికావానాం గచ్ఛావో న
క్వచిద్గృహే, ఇతిశ్రుత్వా తు తద్వాక్యం దాస్యో జగ్ముస్స్వకంగృహమ్.

స్వస్వామినికటే వాక్య మవదత్సాదరంతదా, సర్వం దాసీవచః శ్రు
త్వాస హరిః ప్రభురాదరాత్. ప్రేషయామాస హస్త్యాదీనన్నవసాణి
భూరిశః, తద్దృష్ట్వా విస్మితౌ తావాగచ్ఛానశ్చ హరేర్గృహమ్. హరిర్గ్నా
తులముభ్యర్చ్య శివంపూజితుమాగతః, క్షాళయంతీ చ సా కన్యా చర
ణౌ దస్య సత్రపా. ఆభూద్వరోమేఽయమితి జననీం ప్రత్యువాచ హ,
హరిః పప్రచ్ఛ సాశ్చర్యం శివం మంగళదర్శనమ్. హరిరువాచ. కించి
చ్ఛిహ్నం తవా స్త్యత్ర బ్రూహి మేవరదర్శన. శివ ఉవాచ. మమేదం
చిహ్నను స్త్రీహ ఇత్యుక్త్వా గృహమాగతః, తత ఆనీయ తత్పాత్రంద
ర్శయామాస సాదరమ్. తత్పాత్రంచ హరిర్దృష్ట్వా కన్యాదానం చ
కార సః, దత్వా రత్నాని వస్త్రాణి సువర్ణాని బహూన్యపి. తామాదాయ
ప్రస్థితౌ తౌ దదంతౌ బహుళం ధనం, శ్రావణే మాసి సంప్రాప్తే వ్రతం
భౌమే చకార సా భుక్త్వా సర్వే ప్రస్థితాస్తే యోజనం జగ్మురుత్త
మాః. సుశీలోవాచ. గౌరీవిసర్జనంచాహం కరోమ్యద్యైవ సాదరం,
శ్వశ్రూశ్వశురయోరద్య దర్శనేఽస్తి కుతూహలమ్. తతో గంతవ్యమ
స్మాభిః పితరౌ ద్రష్టుమాదరాత్, ఇత్యుక్త్వా తే గతే మార్గే గౌర్యా
ఆవాహనం కృతమ్. దదర్శు స్తత్ర సౌవర్ణ దేవాలయమనుత్తమం,గౌరీ
సమర్పనం దీపదానం నా చ వ్యచీకరత్. తతస్సర్వే ప్రస్థితాస్తే పితరౌ
ద్రష్టుముత్సుకాః, కుండినాసన్న దేశేతాం దృష్ట్వా విస్మయినోజనాః.
అబ్రువంస్తే ధర్మపాలం సోత్కంఠం ప్రియదర్శనాః. జనా ఊచుః. ధ
ర్మపాలాద్య తే పుత్ర స్సభార్య శ్శ్యాలక స్తథా, సమాయాతో వయం
దృష్ట్వా అధునైవ సమాగతాః. యావజ్జనా వదం స్తత్ర తావత్సో
ఽపి సమాగతః, నమస్కారాంశ్చకారాసౌ పితృభ్యాం పితృవల్లభః.
మాతులోఽపి నతిం చక్రే భగినీ ధర్మపాలయోః, సుశీలా శ్వశురా
యాపి శ్వశ్రూంనత్వా స్థితా తదా. శ్వశ్రూరువాచ. సుశీలే తద్వ్రతం
బ్రూహి యద్వ్రతస్యప్రభావతః, ఆయుర్వృద్ధిశ్శిశోర్మేఽపి జాతా క
మలలోచనే. సుశీలోవాచ. నజానేఽహం వ్రతం శ్వశ్రూర్జానే మాన
వతీహారం, శ్వశురం ధర్మపాలం చ శ్వశ్రూంచ భవతీం తథా. మంగ
లాం దేవతాం జానే వరం తు యువయోస్సుతం,ఇత్యుక్త్వా చ సుశీలా
సా వవందే స్వాంతహర్షితా. భుక్త్వా భోగాన్యయా పశ్చాత్కైలాసం
చసభర్తృకా. కృష్ణఉవాచ. శ్రావణే మాసి భౌమేషు చ తృషు వ్రత

మాచరేత్, ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాతా సంకల్ప్య వ్రతముత్తమమ్. ఉపచారైః షోడశభిః పూజయేన్మంగళాం తథా, నీరాజనం తతః కుర్యాద్దీపైః షోడశసంఖ్యయా. మాత్రే సువాసినీభ్యశ్చ దేయం వాయనముత్తమం, భోక్తవ్యా దీపకాశ్యాపి అన్నం లవణవర్జితమ్. విసర్జనం మంగళాయాదీపదానం తతః క్రమాత్, పంచసంవత్సరేష్వేవం కర్తవ్యం పతిమిచ్ఛుభిః. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే మంగళగౌరీవ్రతకథా. ఉద్యాపనమ్. పంచమే వత్సరే ప్రాప్తే కుర్యాదుద్యాపనంపరం, శ్రావణే మాసి భౌమేతు స్వాచార్యం వరయేద్వ్రతీ. దివా వ్రతం ప్రకుర్వీత కలశస్థాపనం నిశి, మంటపే లింగతో భద్రే పీఠే దేవీం ప్రపూజయేత్. ఉమామహేశ్వరీం మూర్తిం కలశే నిక్షిపేత్తతః, బ్రహ్మణః కలశం చైకం గణేశస్కందయోర్ద్వయమ్. శచీపురందరం త్వేకం మాతౄణాం సప్తకం తథా, లక్ష్మీనారాయణస్యైకం సావిత్రీకలశం పరమ్. ఏకం సమస్తదేవానాం గ్రహాణామేకముచ్యతే, అశక్తౌ కలశాః పంచ తదశక్త్యా ద్వయం తథా. ప్రధానదేవతా త్వత్ర మంగళా పతిసంయుతా, కలశస్థాపనం పూజా యామే యామే తు జాగరమ్. ప్రభాతే హవనం చైవ తత్తన్మంత్రైః స్వశాఖయా, గుడేన జీరకేనాపి పరమాన్నేనచాజ్యతః. అశ్వత్థస్య సమిద్భిశ్చ దూర్వాభిశ్చాత్ర హావయేత్, సర్వమంగళమాంగల్యే మంత్ర ఏష ప్రధానకః. వాయనాని ప్రదద్యాచ వేణుపాత్రేషు షోడశ, ఉద్దీప్యస్వేతి మంత్రేణ జ్వాలాంపూజ్య ప్రదాపయేత్. సువాసిన్యశ్చ సంపూజ్య స్తతో దంపతిపూజనం, ప్రదద్యాన్మంగళద్రవ్యం సువాసిన్యై విశేషతః. గాం దద్యానపి తాంత్సర్వాన్ భోజయేదేష సంగ్రహః. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరే స్కాందే చ మంగళగౌరీవ్రతోద్యాపనమ్.

అథ మంగళగ్రహవ్రతమ్.

భౌమవాసరే అరుణోదయే అపామార్గేణ దంతధావనం కృత్వాచమ్య తిలామలకచూర్ణేన నద్యాం వా గృహే వా స్నాత్వా ధౌతమారక్తవస్త్రం పరిధాయ రక్తోత్తరీయం చ స్త్రీ వాప్యేవం పరిదధ్యాత్. తతః తామ్రపాత్రే రక్తాక్షత రక్తపుష్ప రక్తచందనాని నిక్షిప్య. అగ్నిర్మూర్ధేతిమంత్రేణ అష్టోత్తరశతార్ఘ్యాణి దద్యాత్. తతో గృహమాగత్య రక్తగోమయేన భూమిం విలిప్య శుద్ధప్రదేశే పుత్రార్థీ ధనార్థీ

ఋణవిమోచనార్థీ పత్న్యా సహ మంగళగ్రహపూజామారభేత్. తత్ర విధిః. మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య ఋణవ్యాధినివృత్త్యర్థం పుత్రధనప్రాప్తయే చ భౌమవ్రతం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య. తదంగత్వేన భౌమపూజాం కరిష్యే. తత్ర ప్రార్థయేత్. ఆర్య దేవేశ తేభక్త్యా కరిష్యే వ్రతముత్తమం,ఋణవ్యాధివినాశాయధనసంతానహేతవే. యంత్రోపరిస్థం భౌమం పూజయేత్.తత్ర యంత్రప్రకారఉక్తః గ్రహయజ్ఞసంగ్రహే. అంగారకచక్రంవిలిఖ్య. త్రికోణంపూర్వముద్ధృత్యపంచధావిభజేత్తతః, తృతీయరేఖాచిహ్నాభ్యాం లాంఛయేత్సమభాగతః. ఆద్యరేఖాగ్రయుగళం తృతీయాచిహ్నయోర్న్యసేత్, ద్వితీయాగ్రం సమాకృష్య తృతీయాచిహ్నయోర్న్యసేత్. పునా రేఖాం తృతీయాం తు సమాంభం జ్యాత్సమాంశకం,కుర్యాచ్చిహ్నద్వయే నాథ త్రిభిశ్చిహ్నైస్తు పంచభిః. తృతీయాగ్రే ప్రకుర్వీత పంచమ్యామథ చిహ్నితే, తుర్యాగ్రే యోజయేత్సమ్యక్ పంచమీచిహ్నయోర్ద్వయోః. చిహ్నైస్తు పంచభిర్దద్యాత్సూత్రయుగ్మం విచక్షణః. ఏవమేవాధికం సమ్యక్ కోణానాం వింశతిర్భవేత్. తృతీయాతుర్యయోర్మధ్యే స్థితచిహ్నగృహేఽర్చయేత్, దేవం తదగ్రతోమంత్రీ త్రికోణే దక్షిణక్రమాత్. మంగలాద్యాంతరే పూర్వాన్న మోంతానేకవింశతిః, ఏకవింశతికోష్ఠేషు నామమంత్రాన్ సమాలిఖేత్. తతః పూజా ప్రకర్తవ్యా పుత్రసంపత్తిహేతవే.

పూజాప్రకారమాహ. రక్తమాల్యాంబరధరః శక్తిశూలగదాధరః, చతుర్భుజో మేషగామీ వరదః స్యాద్ధరాసుతః. ఏహ్యేహి భగవన్ భౌమ అంగారక మహాప్రభో, త్వయి సర్వం సమాయాతే త్రైలోక్యం సచరాచరమ్. భౌమమావాహయిష్యామి తేజోమూర్తిం దురాసదం, రుద్రరూపమనిర్దేశ్యచక్రం చారుణసన్నిభమ్. అగ్నిర్మూర్ధావిరూపాంగారకో గాయత్రీ మంగలావాహనే వినియోగః. ఓం అగ్నిర్మూర్ధాభుక్. ఓం నమో భగవతే ధనసమృద్ధిదాయ నమః మంగళమావాహయామి. అథ న్యాసః. ఓం హ్రాం, హృదయా. హ్రీం శిరసే. హ్రూం శిఖాయై హ్రైం కవచాయ. హ్రౌం నేత్రత్రయాయ. హ్రః అస్త్రాయ ఫట్. ఖంఖః ఇతిదిగ్బంధః. ఓంహ్రాం, అంగు. హ్రీంతర్జనీ. హ్రూం మధ్య. హ్రైం అనామికా. హ్రౌం కనిష్ఠికా. హ్రః కరతల. హంసః ఆత్మనే నమః, ఖంఖః పరమాత్మనే నమః, తతః అగ్నిర్మూర్ధేతి

మంత్రేణ వా మంగళగాయత్ర్యా వా ఆసనాదిషు పుష్పాన్తాం పూజాంకృత్వా యంత్రస్య ఏకవింశతికోష్ఠేషునామమంత్రేణపూజయేత్. అర్ఘ్యాణి చ దద్యాత్. శిఖాయాం మంగలః పాతు భూమిపుత్రశ్చమూర్ధని, లలాటే ఋణహర్తాచ చక్షుషోశ్చ ధనప్రదః. స్థిరాసనః శ్రోత్రయోశ్చ మహాకాయశ్చ నాసికే, ఆస్యదంతోష్ఠజిహ్వాసు సర్వకర్మావరోధకః. హనౌ మే లోహితః పాతు లోహితాక్షశ్చ కంఠకౌ, స్కంధయోరుభయో రక్షేత్సామగానాం కృపాకరః. ధరాత్మజో భుజౌ పాతు కుజో రక్షేత్కరద్వయమ్, భౌమో మే హృదయం పాతు భూతిదస్తుథోదరే. భూనందనశ్చ నాభౌతు గుహ్యే త్వంగారకం న్యసేత్, ఊరూ మమ యమో రక్షే జ్జానూ రోగాపహారకః. జంఘయోర్వృష్టికర్తా చ అపహర్తా చ గుల్ఫయోః, పాదాంగుష్ఠౌచ పాదౌచ సర్వకామఫలప్రదః, శక్తిర్మే పూర్వతో రక్షేచ్ఛూలంరక్షేచ్చ దక్షిణే, పశ్చిమే చ ధనుః పాతు ఉత్తరేచశర స్తథా. ఊర్ధ్వంమేషాననఃపాతు అధస్తాత్ పృథివీమ, ఏవం న్యస్తశరీరోఽసౌ చింతయేద్భూమినందనమ్. అథధ్యానమ్. అసృజమరుణవర్ణం రక్తమాల్యాంగరాగం కనకకమలమాలామాలినం విశ్వవంద్యం, అతిలలితకరాభ్యాం బిభ్రతం శక్తిశూలే భజత ధరణిసూనుంమంగలం మంగలానామ్. ఇతి ధ్యాత్వా అగ్నిర్మూర్ధాఋచ మష్టోత్తరశతం జపేత్. అంగారకాయ విద్మహే శక్తిహస్తాయ ధీమహి, తన్నో భౌమః ప్రచోదయాత్. తతః స్తోత్రంపఠేత్. మంగళో భూమిపుత్రశ్చఋణహర్తా ధనప్రదః, స్థిరాసనో మహాకాయస్సర్వకర్మావరోధకః. లోహితో లోహితాక్షశ్చ సామగానాంకృపాకరః, ధరాత్మజఃకుజోభౌమోభూరిదో భూమినందనః. అంగారకో యమశ్చైవ సర్వరోగాపహారకః, వృష్టికర్తాఽపహర్తా చ సర్వకామఫలప్రదః. ఏతాని కుజనామానినిత్యంయః ప్రయతః పఠేత్, ఋణం న జాయతే తస్య సంతానం వర్ధతే సదా. ఏకవింశతినామాని పఠిత్వా చ దినాంతరే, రూపవాన్ ధనవాంశ్చైవ జాయతే నాత్రసంశయః. ఏకకాలం ద్వికాలం వా యః పఠేత్తుసమాహితః, ఏవం కృతే న సందేహో ఋణం హిత్వా సుఖీ భవేత్. ఇతిస్తోత్రం పఠేత్. ధరణీగర్భసంభూతం విద్యుత్కాంతిసమప్రభం, కుమారం శక్తిహస్తం చ మంగళం ప్రణమామ్యహమ్. ఇతి నమస్కారః. ఖాదిరాంగారేణ రేఖత్రయంకృత్వా, అంగారక మహీపుత్ర

భగవన్ భక్తవత్సల, త్వాం నమస్యామి మేఽశేషం ఋణ మాశు వినాశయ. ఋణరోగాదిదారిద్ర్యం పాపక్షుద్రాపమృత్యవః, భయక్లేశమనస్తాపా నశ్యంతు మమ సర్వదా. ఋణదుఃఖవినాశాయ పుత్రసంతానహేతవే, మార్జయామ్యసితా రేఖా స్తిస్రో జన్మసముద్భవాః. దుఃఖదౌర్భాగ్యనాశాయ సుఖసంతానహేతవే, కృతలేఖాత్రయం వామపాదాత్సంమార్జయామ్యహమ్. ఇతి మంత్రైర్మార్జయేత్. తతః ప్రార్థనా. ఋణహర్త్రే నమస్తేఽస్తు సర్వకల్యాణకారక, ప్రసాదాత్తవ దేవేశ సదా కల్యాణభాజన. దేవదానవగంధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః, ప్రాప్నువంతి శివం సర్వే సదా పూర్ణమనోరథాః. ప్రసాదం కురు మేభౌమ సౌభాగ్యం మంగళప్రదం, బాలః కుమారకో యస్తు స భౌమః ప్రార్థితో మయా. ఉజ్జయిన్యాం సముత్పన్నో భౌమో నామ చతుర్భుజః, భారద్వాజకులే జాతః శూలశక్తిగదాధరః. ఇతి ప్రార్థయేత్. పునః స్తోత్రం పఠేత్. తతః వాయనదానమ్. తిలగుడమిశ్రితేన ఏకవింశతిలడ్డుకాన్. గోధూమేన వా ఫలదక్షిణాసహితాన్ వేదవిదే దద్యాత్. దానమంత్రః. మంగలాయ నమస్తుభ్యం సర్వమంగళదాయక, వాయనేన చ సంతుష్టః కురు మే త్వం మనోరథాన్. దేవస్య త్వేతి మంత్రేణమంగళః ప్రియతామితి దద్యాత్. ఆవాహనం న జానామీతి ఇతి పూజనమ్.

అథ అంగారకవ్రతకథా.

సూతః. పూజితో దేవదైవత్యైర్మంగళో మంగళప్రదః, గౌతమేన పురా పృష్టో లోహితాంగో మహాగ్రహః. గౌతమ ఉవాచ. కథయస్వ మహాభాగ గుహ్యం పూజనముత్తమం, మంత్రమారాధనం దానం సర్వపాపప్రణాశనమ్. రూపం సువర్ణసంకాశం వాహనాయుధసంయుతం, యేన పూజితమాత్రేణ జాయతే సుఖముత్తమమ్. ధర్మార్థకామమోక్షాణాం కాలేనైవ ఫలప్రదం, సర్వపాపప్రశమనం సర్వవ్యాధివినాశనమ్.సర్వసౌభాగ్యదం దేవ త్వయా పాతకనాశనం, సర్వయజ్ఞఫలం ప్రోక్తం సర్వకామఫలప్రదమ్. జపదానానాం ఫలం చైవ తులభ్యతే, తద్వ్రతం బ్రూహి మే దేవ లోహితాంగ మహాగ్రహ. యస్మిన్నారాధితే మర్త్యః సర్వసౌభాగ్యవాన్ భవేత్. మంగళ ఉవాచ. శృణు విప్ర మహాభాగ సర్వజ్ఞ ఋషిసత్తమ, వ్రతం ప్రపూజనందానం ప్ర

ఖ్యాతం భువనత్రయే. ఆసీత్పూర్వం హి సర్వజ్ఞో బ్రాహ్మణో వేదపా
రగః, తస్య భార్యా సునందా చ నామ్నా ఖ్యాతా సులోచనా. త
స్యాపత్యం చ సంజాతం వృద్ధత్వాన్న కదాచన, తేనాన్యస్య సుతా
పుణ్యా గృహీత్వా పోషితా ధ్రువమ్. బ్రాహ్మణస్య కులే జాతా సురూ
పా గుణసంయుతా, సర్వలక్షణసంపన్నా ప్రయత్నేనైవ గౌతమ. పురా
జనా తయా చాహమేకభావేన పూజితః, తాం పుత్రీం స్వగృహే నీ
త్వా బ్రాహ్మణేనైవ పాలితా. నిత్యం హి ప్రవతే కస్యా హ్యష్టాంగం
కనకం బహు, తత్సువర్ణేన విప్రోఽసౌ ధనాఢ్యో మదగర్వితః. కోటికో
టీశ్వరో జాతో రాలతే భూమిమండలే, దృష్టానందకవిప్రేణ దశవర్షా
వరార్థినీ. వివాహార్థం చ విప్రాయ దత్తా సోమేశ్వరాయ చ, వేదోక్త
విధినా తేన వివాహమకరోత్తదా. వస్త్రైః కతిపయైర్విప్రః స్వాంపత్నీం
ప్రౌఢయావనామ్, లబ్ధ్వా స్వదేశమార్గేణ వ్రజన్ విప్రోఽప్యహర్నిశమ్.
నిశాంతే గహ్వరే ఘోరే అరణ్యే పర్వతోత్తమే, సర్వశూన్యే వనే
తస్మిన్ మహాలుబ్ధేన లోభితః. మార్గే చలతి విప్రేస్మింశ్చోరైశ్చ విని
పాతితే, తం సతిం మృతిమాలోక్య సా నారీ శోకపీడితా. పతినా సహ
విప్రేంద్ర మరణే కృతనిశ్చయా, స్వపతిం తన్మయంవిశ్వం చింతయం
తీ పదేపదే. పతిం ప్రదక్షిణీకృత్య చితాయాశ్చ సమీపతః, తస్మిన్ క్ష
ణే చ తుష్టోఽహం వరార్థం చ ప్రచోదితా. వరం బ్రూహి మహాభా
గే. యత్తే మనసి వర్తతే, ఇతి శ్రుత్వా తతో వవ్రే సా నారీ పతిమా
నసా. బ్రాహ్మణ్యువాచ. యది తుష్టోఽసి మే దేవ ఉర్వీ జీవతు మే పతిః.
మంగళః. అజరామరవత్ప్రాజ్ఞస్తవ భర్తా భవిష్యతి, అన్యం యాచ
య హే సాధ్వి వరం త్రిభువనోత్తమమ్. బ్రాహ్మణీ. యదితుష్టోఽసి మే
దేవ గ్రహాణామధిపేశ్వర, యే త్వాం స్మరంతి దేవేశం రక్తచందన
చర్చితమ్. రక్తపుష్పైశ్చ సంపూజ్య ప్రత్యూషే భౌమవాసరే, బంధ
నవ్యాధిరోగాశ్చ కదాచిన్నోపజాయతామ్. నచసర్పాగ్నిశత్రుభ్యో భ
యం చ స్వజనైస్సహ, న వియోగో మహీపుత్రభక్తానాం సౌఖ్యదో
భవ. మంగళః. ఏకవింశతిభౌమాంశ్చ ఏకభుక్తోజితేంద్రియః, ఏకా
న్నేనా సితాన్నేన చతుర్థీపాన్వితే గృహే. అర్ఘ్యంచ మంగళైర్మంత్రై
ర్వేద పౌరాణికోద్భవైః, దద్యాద్దక్షమనడ్వాహం సర్వోపస్కరసంయు

తమ్. స్వశక్త్యా భోజయేద్విప్రాన్ దాతవ్యం చ హిరణ్యకమ్, తేషాం వై గ్రహపీడా చ న భవేత్తు కదాచన. భూతభేతాళశాకిన్యో న భవం తి చ హింసకాః, దారిద్ర్యం నశ్యతే తేషాం పుత్రైః పౌత్రైశ్చ వర్ధతే. ఏవముక్త్వా చ తత్రైవ మంగళోఽపి దివం గతః, ఏవం వ్రతం సమా ఖ్యాతం సర్వసౌఖ్యప్రదాయకమ్. ఇదం వ్రతం కరిష్యన్తి తేషాం పీడా న జాయతే, స్త్రీభిర్వ్రతం ప్రకర్తవ్యం పురుషైశ్చ విశేషతః. తేషాం ముక్తిర్భవత్యేవ స్వర్గవాసో న సంశయః. ఇతి శ్రీపద్మపురాణే భౌమవా రవ్రతకథా సంపూర్ణా.

అథ అంగారకవ్రతోద్యాపనమ్.

గౌతమః. ఉద్యాపనవిధిం బ్రూహి మమ సమ్యక్ గ్రహేశ్వర, యేన జ్ఞాతేన జగతో హ్యుపకారో మహాన్ భవేత్. మంగలః. విధే హోమంటపస్సమ్యగష్టహస్తప్రమాణతః, స్థండిలం మధ్యతః కార్యం హస్తైకేన ప్రమాణతః. మండలం తు ప్రకర్తవ్యం మామకం రక్తతం డులైః, పూర్వోక్తాని చ నామాని మండలే పూజయేత్తతః. ఏకవింశ తికోష్ఠేషు చతుర్దీపాన్వితేషు చ. చతుర్వింశతికుంభాంశ్చ స్థాపయిత్వా మదగ్రతః. సౌవర్ణీం ప్రతిమాం తత్ర స్థాపయేత్కలశోపరి, రక్తవస్త్రేణ సంవేష్ట్య పూజయేత్కుసుమైః శుభైః. అగ్నిర్మూర్ధేతి మంత్రేణ హోమం ఖాదిరసంభవైః, అష్టోత్తరశతం హుత్వా దిక్పాలాంశ్చ హువేత్తతః. అంగపూజా ప్రకర్తవ్యా నామభిర్మమ సర్వదా, మంగలాయ చపా దౌ తు భూమిపుత్రేతి గుహ్యకే. ఋణహర్త్రే తు నాభౌ చ మహాకాలా య వక్షసి, సర్వకామప్రదాత్రేతు మమ బాహౌ ప్రపూజయేత్. లో హితో హస్తయోశ్చైవ లోహితాక్షశ్చ కంఠకే, ఆస్యే సంపూజయే న్మాం చ సామగానాం కృపాకర. ధరాత్మజం నాసికాయాంకుజం చ నయనద్వయే, భౌమం లలాటే పాదేచ భూమిజాయ భ్రువో స్తథా. భూమినందననామానం మూర్ధ్ని సంపూజయేత్తథా, అంగారకం శిఖా యాం తు యమం తు కవచే సదా. సర్వరోగాపహారం చ అస్త్రదేశే ప్రపూజయేత్, ఆకాశే వృష్టికర్తారమపహర్తారమప్యథ. సర్వాంగం చ ప్రభూతోఽస్మి సర్వకామఫలప్రదః, ఏవం పూజ్య తతో హుత్వాప శ్చాద్గంధాదినాఽర్చయేత్. భోజ్యైకవింశతిర్విప్రాన్ దద్యాత్కుంభాన్ నవస్త్రకాన్, ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చాద్దత్వా ధేనుం సవత్సకామ్.

సర్వం నివేదయేత్తస్మై గురవే చ శుచిస్మితః, అచ్ఛిద్రంవాచయేత్తేభ్యః సర్వే బ్రూయుర్వ్రతం శుభమ్. దత్వా దీనాంధకృపణాన్ స్వయం భుంజీత వాగ్యతః, ఇదం వ్రతం కరిష్యన్తు దారిద్ర్యంనశ్యతి ధ్రువమ్. కర్తవ్యం తు ప్రయత్నేన ఉద్యాపనసమన్వితమ్. ఇతిశ్రీపద్మపురాణే మంగలవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ బుధవారవ్రతమ్.

మాంధాతోవాచ. కథం నృణాం కలౌ బ్రహ్మన్నిపదాదౌ బృహస్పతే, ఆపత్కాలే తు విప్రాణాం జీవికా కా భవేద్భువి. బృహస్పతిరువాచ. అపామార్గస్య పత్రైస్తు బుధవారే యజేద్బుధం, ముద్గరాశౌ ప్రతిష్ఠాప్య నిష్కం తద్భావభావితః. బుధవారే వ్రతం కుర్యాద్వాణిజ్యం నైవ కారయేత్, ఋణాదానం న కుర్వీత న దద్యాన్నియతో వ్రతీ. ఆపత్కాలే తు విప్రాణాం వాణిజ్యం కృషిరేవచ, బుధగ్రహప్రసాదేన విష్ణుపూజాప్రసాదతః. భవితా జీవనోపాయస్తేన లాభో మహాన్భవేత్, బుధవారే సమభ్యర్చ్య సర్వాన్దేవాన్యథాబలమ్. సర్వేష్టార్థానవాప్నోతి గణేశస్తత్ర తుష్యతి. పూజావిధిః. ముద్గరాశౌ బుధమండపం విలిఖ్య తత్ర సౌవర్ణం నిష్కం నిక్షిప్య ప్రధానదేవతాం బుధం అధిదేవతాం విష్ణుం ప్రత్యధిదేవతాముపేంద్రం సిద్ధయే గణేశం సర్వాన్ దేవాంశ్చ తత్తన్మంత్రైరావాహ్య పూజయేత్. తతః కథాం శ్రుత్వా తత్సర్వం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్. సంవత్సరమేతద్వ్రతం చరేద్వాణిజ్యే కృషికర్మణి చ మహాన్ ధనలాభో భవతిః కథా. ఋషయః. తతసూత శ్రుతా ధర్మాః కలౌ నష్టా భవంతి హి, మ్లేచ్ఛే రాజని చండాలే నాస్తికే వాప్యరాజకే. దేవతా మన్త్రతన్త్రాణాం ధర్మాణాం కర్మణామపి, మహిమోదయశూన్యే తు జీవేయుః కథమాస్తికాః. సూతః. పృష్టమేతన్మయా పూర్వం బాదరాయణసన్నిధౌ, ఉపాయం భగవాన్ ప్రాహ కృష్ణద్వైపాయనో మునిః. సాక్షాద్వ్యాసేన యతోఽప్రోక్తం విప్రజీవనకారణం, సేతిహాసం ప్రవక్ష్యామి సంగ్రహేణ మునీశ్వరాః. వ్యాసః. శ్రుణు సూత పురా కృచ్ఛ్రే కలౌ కాలేఽతిపాపినీ, రాజసు చ్యుతధర్మేషు నాస్తికేషు దురాత్మసు. పాషండైరపి దుర్వృత్తైస్తద్వ్యాప్యైరధికారిభిః, విప్రా నగరమానీతా అరణ్యే తపసి స్థితాః. కార్యే నియోజితాశ్చైవ యోగినోఽపి తథా కృతాః, శిక్షి

తాః పీడితాశ్చాపి లౌకికైర్బహుయన్త్రణైః. పాపిష్ఠస్పర్శమాత్రేణ క
లేరాజ్ఞాబలేన చ, విప్రాణాం తపసస్తత్ర నాభూన్మాహాత్మ్యదర్శనమ్.
తథాఽప్యాస్తిక్యమాసాద్య బ్రాహ్మణాః కృచ్ఛ్రజీవినః, దుస్సహేఽపి
చదారిద్ర్యే కుటుంబే కామకామిని. ధాన్యాదౌ బహుమూల్యేఽపిదు
ర్భిక్షే ధర్మసంకటే, ప్రాబల్యే నీచజాతీనాం దానధర్మవివర్జితే. బ్రహ్మ
బీజాభిమానేన స్మరంతో జాతిముత్తమాం, జాతిసాంకర్యయోగేఽపి
చక్రుస్సత్కర్మ కించన. తత్రసత్కర్మ కర్తారః క్లిశ్యమానా దినేదినే,
అభూవన్కేవలం నిస్స్వాః క్లేశైరేవ కలేర్బలాత్. పాపినో యే చ పా
షండా నాస్తికా అథ దుర్జనాః, వంచకా నీచజాతీయాః కర్మభ్రష్టాశ్చ
దస్యవః. క్రూరా వవృధిరే ధాన్యైర్ధనైరపి సుఖైస్తథా, సతాం వంశ
క్షయో జాతః పాపిష్ఠాశ్చసుపుత్రిణః. ఏవం ఘోరేతు తత్కాలే యజ్ఞా
ధ్యయనవర్జితే,సర్వేఽప్యాస్తిక్యవంతో యే మంత్రయంతః పరస్పరమ్.
వారాణసీం పురీం ప్రాప్య గంగాతీరే వ్యచింతయన్, బాధన్తేఽత్రపిపా
సాస్మాన్ కామ క్రోధాదివృత్తయః అత్యంతికీ విరక్తిస్తు నైవజాతాకలౌ
కలే, బ్రహ్మచర్యేతు కామార్తిర్న భిక్షావ్రతజీవనమ్.వృథైవ వంశవిచ్ఛే
దః పితౄణామపి దుర్గతిః, ధనాలాభేన గార్హస్థ్యం జీవనం చాపి దుర్ల
భమ్. స్త్రీణాం బహ్వర్థకామానాం భరణం కేన శక్యతే, ఇష్టసాధన
తాజ్ఞానం వైదికే నాస్తి కస్యచిత్, న యజ్ఞో న జపశ్శాస్త్రం నపురా
ణం న పూజనమ్, ప్రతిగ్రహపరాస్సర్వే న దాతారః కలౌ యుగే. ధ
ర్మస్య వ్యతిరేకేణ స్వవృత్తిర్యోగ్యజీవికా, క్వ గార్హస్థ్యం క్వవావే
దః క్వాగ్నిహోత్రం క్వసీనయః. శాస్త్రతోఽపి నిషిద్ధోఽసౌవాన
ప్రస్థాశ్రమః కలౌ, తథాపి దుస్సహోఽరణ్యే కులజైర్దుర్మలగైరపి. స
న్యాసస్సర్వదా కష్టం కష్టాత్కష్టతరా గతిః, యతో భిక్షార్థమాగత్య
ద్వారే పృచ్ఛతి మస్కరీ. బద్ధ్వాఽయం చోర ఇత్యేవ తం జనోరాజ్ఞి
వేదయేత్, అవిచార్యైవ రాజాపి త్యక్తశాస్త్రగణః ఖలః సన్యాసినం
నిరుధ్యైవ దుష్కరం కర్మ కారయేత్, క్వ స్నానం క్వను శౌచం చ
ప్రణవావర్తయః క్వను. క్వ యోగః క్వను సా భిక్షా క్వ స్వాస్థ్యం తీ
ర్థయాత్రయా, గురవస్సన్త్యః కలౌ సర్వేన శిష్యః కోఽపి భూతలే.
కథం సిధ్యతి సన్యాసశ్శిష్యాభావే కలౌ నృణామ్, తురీయాశ్రత వృత్త్యా

తు న సిద్ధ్యేద్వృత్తిశూన్యతా. కేవలం జాతిసాంకర్యం నరకద్వార మేవ తత్, అనాశ్రమిత్వేమర్త్యానాం దుర్గతిర్నైవ సంశయః. దుర్మృతౌ త్వాత్మహత్యా స్యాత్ భగవాంశ్చ తిరోహితః, అపి బ్రాహ్మణ సంస్కారాన్నాస్తిక్యం నైవ రోచతే. ఇతి చింతాకులా వాచం వదంతశ్చ పరస్పరమ్, విప్రాస్సపుత్రదారాశ్చ ప్రతిజ్ఞాం చక్రురంతతః. యది వేదాః ప్రమాణం స్యుర్యద్యస్తి భగవాన్ హరిః, కర్తవ్యం విశదీభూయా ద్వసామోఽత్ర త్రిరాత్రిషు. పాతాళతలవాహిన్యాం గఙ్గాయాం తు తతఃపరమ్, పతిష్యామ ఇతి స్థైర్యం చక్రుః ప్రాయోపవేశనమ్. తతో రాత్రౌ తృతీయాయాం సాక్షాద్విశ్వేశ్వరః స్వయమ్, భైరవం ప్రేషయామాస స రాజపురుషో యథా. భైరవః గంగారోధసి శేయాయం నిశీథే సన్తిమానవాః, కిం మంత్రయథ హేచోగా ఇత్యూచే కాలభైరవః. విప్రవృద్ధా ఊచుః. భో రాజపురుషాఽత్రస్మః స్నాతుమన్త్రయతామహి, యతః పాతాళగా గఙ్గాదుర్లభం జలమత్ర తు. వయం తు బ్రాహ్మణా జాత్యా ద్రైవాద్గంగాతటం గతాః, అంభః కాలవిలంబేన నిశీథోఽభూన్న దస్యవః. భైరవః. కలౌతు పంచసాహస్రం వత్సరాణాం చ వింశతిః, గతమద్య క్వ గంగాఽస్తి క్వ బ్రాహ్మణ్యం క్వ ఈశ్వరః. విప్రాః. సర్వత్రావస్థితం బ్రహ్మ త్రికాలాబాధ్యముచ్యతే, అగ్నిస్సూర్యశ్చ గంగా చ దృశ్యన్తే లింగమూర్తయః. భైరవః. యద్దృశ్యం నశ్యమిత్యేవ సిద్ధాంతో భవతామితి, దృష్టేఽపి కిం ఫలం బ్రూత నిర్విశ్యే హంత మానవాః. విప్రాః. తద్విచారం పరం తిష్ఠ త్వత్ర కిం తేవిచారణా, భో రాజపురుషాస్మాకం ప్రాణత్యాగోఽపశిష్యతే. భైరవః. భూతప్రేతపిశాచాదీన్మాయయా మానవాకృతీన్, కల్పయం స్తత్ర రాజాజ్ఞా నిర్బంధం సంప్రదర్శయత్. తదా ద్వాదశసాహస్ర మాస్తికానాం కలౌ యుగే, విప్రాణాం యౌగపద్యేన గంగామరణమైచ్ఛతః. తద్భైరవేన విజ్ఞప్తం శ్రుత్వా శంభుర్దయానిధిః, స్వయమేవోమయాసార్ధం దదౌ ప్రత్యక్షదర్శనమ్. దదర్శుర్బ్రాహ్మణాశ్శంభుం వేదవేద్యందయానిధిమ్, చంద్రమౌళిం సురాధ్యక్షం నీలగ్రీవం త్రిలోచనమ్. మహోదేనం మహాత్మానం భాసయన్తం దిశో దశ, ఉమాం చ సదయాపాంగాం విద్యుత్కోటిసమప్రభామ్. మత్వా విశ్వేశ్వరం విప్రా వేదపాదైరథా

స్తువన్, ప్రణేముర్దండవద్భూమౌ తేజస్సంమీలితేక్షణాః. తదావిశ్వే
శ్వరస్తేషామాజ్ఞాం చక్రే దయానిధిః. విశ్వేశ్వరః. భో విప్రాః కలికాలే
ఽస్మిన్నాస్తికత్వం బహుదుర్ఘటమ్, జీవనం దుర్లభం న్యాణాంధార్మికే
పథి నాన్యథా. కలేరాజ్ఞా హరేరాజ్ఞా కలేరిష్టం మదీప్సితమ్, కలౌ త్వ
బ్దసహస్రాణి యావత్పంచ గతాని చ. విష్ణుస్త్యక్ష్యతి భూలోకం గంగా
త్యక్ష్యతి భూతలం, ధార్మికః కష్టమాప్నోతి పాపిష్ఠస్సుఖమేధతే. అద్య
హంతాధికా జాతాః కలౌ వింశతివత్సరాః, అనూచానకులం నష్టం
వేదో నష్టశ్చ సత్పథః. ధర్మో నష్టః కర్మ నష్టం జాతోఽభూద్వర్ణసం
కరః, బహూన్యదృష్టపూర్వాణి దుస్సాధ్యాని నరైఃక్వచిత్. శిల్పాని
సంప్రదర్శ్యైవ కురాజా వంచయంతి వః, సర్వథా వైదికీ వృత్తిర్భవ
తామద్య దుర్లభా. తస్మాత్కాలోచితం వక్ష్యే శృణ్వంత్వద్య మదీరిత
మ్, కృషికర్మాపి వాణిజ్యం విప్రః కుర్యాత్తథాపది. ఇత్యుక్తం జీవనో
పాయం పరిగృహ్యైవ సాధయేత్. తత్రాప్యుచితమార్గేణ ధాన్యం ధ
నముపార్జయేత్, తేన దారిద్ర్యహానిస్స్యాదైశ్వర్యంభవతాం భవేత్,
భవన్తస్తేన కుర్వంతు షట్కర్మాణ్యపి శాస్త్రతః. యథాబలం యథా
యోగం సర్వం నస్సుగమం భవేత్. విప్రాఊచుః. ఆచండాలమనుప్రా
ప్తాస్సర్వే వాణిజ్యకర్మణి, నిర్బంధా బహవస్సంతి ప్రథమం నోపపత్త
యః. క్వచిచ్చ దుర్లభా భూమి ర్దుష్కర్తా కృషిరత్రతు, శూద్రాస్స్వ
తంత్రతాం నీతాః కురాజా హంతుముద్యతాః. తస్మాత్కృషౌ చ వాణి
జ్యే కథం శక్తా వయం విభో, కృతేఽపి తత్ర కోలాభస్సర్వదైవా కృ
షిర్యది. కిం స్వాస్థ్యం వైదికం కుత్ర భగ్నాశావయమీశ్వరః. విశ్వే
శ్వరః. కుర్వంతు బుధవారేషు వ్రతం దారిద్ర్యనాశనమ్, ముద్గరాశౌ
ప్రతిష్ఠాప్య సౌవర్ణం నిష్కమర్ధ్యయేత్. సౌమ్యంవిష్ణుముపేంద్రం చ
గణేశం సర్వదేవతాః, తత్తన్మంత్రైర్యథాయోగంయథాద్రవ్యం యథా
మతిః. దద్యాద్విప్రాయ తత్సర్వం సంవత్సరమిదంచరేత్, తతస్తు మార్గ
శీర్షాదౌ బుధవారే యథాబలమ్. ఉద్యాపనం ప్రకుర్వీతకలశైష్షడ్భిరే
వహి. షడ్భిస్తథాఽత్రబుద్ధిమాన్ప్రష్టగ్భిష్షట్సువర్ణకైః. బ్రహ్మణః ప్రతి
మా త్వేకా ప్రాధాన్యేన బుధస్య చ, తథా విష్ణోరుపేంద్రస్య గణేశస్య
తథస్తథా. విశ్వేషామపి దేవానామేకాగ్ని ప్రతిమాస్మృతా. స్వశాఖో
క్తవిధానేన ప్రతకల్పోక్తతంత్రతః, ఆవాహ్యపూజయేద్రాత్రౌ తత్ర

జాగరణం చరేత్. ప్రాతశ్శర్కరయా క్షీరైరాజ్యేన హవిషాపి చ,అపామార్గసమిద్భిశ్చ దేవానాం ఘృతధారయా. ఆయుర్హిరణ్యసూక్తాభ్యామావహాంత్యాదిభిస్తథా, ఉద్బుధ్యస్వేతిచాగ్నేయం మంత్రం సౌమ్యస్య కీర్తయన్. తత్తన్మంత్రైశ్చ దేవానామగ్నౌ హోమం సమాచరేత్, క్షీరేణ తర్పణం కుర్యాద్దద్యాత్సర్వత్ర దక్షిణామ్. దద్యాన్నిష్కాంశ్చ ముద్గాంశ్చ విప్రేభ్యో గాశ్చ భక్తితః, వ్రతం సంపూర్ణతాం యాతి ధనధాన్యోదయో భవేత్. వ్రతార్థం ధనహీనస్యాస్య దీనదీనస్య కేవలం, వ్రతం మానసికంప్రోక్తంధనధాన్యప్రవర్ధకమ్. స కల్పయత భోయూయం సహాయశ్చ భవిష్యతి, సిద్ధిశ్చ భవితా తేన సద్గతిశ్చ తతో భవేత్. ఇత్యుదీర్య మహాదేవస్తత్రైవాంతరధీయత, స్వప్నప్రాయమభూత్సర్వం కాశ్యాం ప్రత్యక్షదర్శనమ్. ప్రాతస్సుస్మంత్ర్య తే సర్వే సర్వానుభవగోచరం, ప్రసాదం పరమేశస్య వ్రతం చక్రుస్తథా ద్విజాః. ఏవం మాసే వ్రతే చీర్ణేనిధిస్తేషామదృశ్యత, గంగాయాస్సికతామధ్యే కోటిదీనారసంమతః. తద్బలేన వ్రతం చక్రుస్సర్వే లోభవినర్జితాః, వ్రతస్యాస్యప్రభావేనవాణిజ్యేఽపికృషౌ తథా. ధనధాన్యాదిలాభోఽభూద్రేజుస్తే రాజసన్నిభా, షట్కర్మాణి తతశ్చక్రుర్యజనాదీని భూసురాః. సదాచారరతాస్సర్వే మోక్షం ప్రాపుస్తతఃపరం, అద్యాపి కలిగాసన్నః కలౌ భావిని భాసురాః. అముం విసృజ్య పంథానం న గతిం ప్రాప్నుయుః క్వచిత్. సూత ఉవాచ. ఇతివ్యాసోదితం సత్యం రహస్యం కలితారకం, సర్వసంపత్కరం నృణాం కృషివాణిజ్యవృద్ధిదమ్. బుధవారవ్రతం ప్రోక్తంకుర్వంతు ద్విజసత్తమాః, విప్రా వైశ్యాస్తథా శూద్రా స్త్రియోవా యే వికుర్వతే. తేషాం సిద్ధిర్భవేత్సత్యం వత్సరాదేవ నాన్యథా. ఇతి స్కాందే కలిధర్మోత్తరే బుధవారవ్రతకథా సమాప్తా.

అథ గురువారవ్రతమ్.

మంత్రకల్పార్ణవే శక్రః. భగవన్కేన వై జంతుర్వాచాం సిద్ధిమవాప్నుయాత్, శాపానుగ్రహసామర్థ్యం కృపయా వక్తుమర్హసి. నారదః. శృణు శక్ర ప్రవక్ష్యామి జంతూనాముపకారకం, గురుప్రసాదకృన్నౄణాం గురువారవ్రతం పరమ్. గురువారేషు యే భక్త్యావాచస్పతిముపాసతే, వత్సరత్రితయాదర్వాగ్వాక్సిద్ధిరుపజాయతే. శాపానుగ్రహశక్తిః స్యాద్గుర్వనుగ్రహతో నరః, అకృత్వైవ గురోస్సేవాంకోను వా

క్సిద్ధిమాప్నుయాత్. మధ్యేచణకధాన్యస్య పలాశకుసుమైర్గురుం, సువర్ణబింబే సంపూజ్యబ్రాహ్మణాయ ప్రదాపయేత్. తత్ర పూజావిధిః. సంకల్పః. మమ వాక్సిద్ధిద్వారా భవిష్యద్భూతవర్తమానకాలజ్ఞానసిద్ధ్యర్థం జ్యోతిర్విజ్ఞానేన సకలప్రాణిశుభాశుభపరిజ్ఞానసిద్ధ్యర్థంసరససాహిత్యకవితాసిద్ధిద్వారా శాపానుగ్రహసామర్థ్యసిద్ధ్యర్థం బృహస్పతిప్రసాదేన పాపనివృత్తిద్వారా స్వర్గభోగసిద్ధ్యర్థం ఇహ లోకే కీర్తిసన్మానసుఖసిద్ధ్యర్థం చ వత్సరత్రయపర్యంతం గురువారవ్రతంకరిష్యే. కనకాభరణపాత్రదక్షిణాదిభిః చణకాజ్యక్షీరహరిద్రాదిభిర్హరితకుసుమైః పలాశకుసుమైశ్చ చణకధాన్యస్యోపరి సువర్ణప్రతిమాయాం గురుంపూజయేత్. ఓం సౌః సర్వజ్ఞాయ జగద్గురవే గీష్పతయే చ నమఃస్వాహా. అనేన మంత్రేణ షోడశోపచారైస్సంపూజ్య. ధాన్యప్రతిమాదానమంత్రః. ప్రతిమామద్య సౌవర్ణీమహం దాస్యామి భక్తితః, సాకం చణకధాన్యేన తేన ప్రీణాతు వాక్పతిః. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పంచ క్షీరం పంచ పలం పిబేత్, కథాం శ్రుత్వా వసేన్మౌనీ ప్రార్థయన్ గీష్పతిం సదా.

అథ గురువారవ్రతకథా.

ఋషయః. కథం సూత కలౌ నృణాం వాచాం సిద్ధిర్భవిష్యతి, శాపానుగ్రహసామర్థ్యం తథసు బ్రూహి సాదరమ్. సూతః. శృణుధ్వమృషయస్సర్వే గోప్యాద్గోప్యం రహస్యకం, యస్యానుష్ఠానమాత్రేణ వాచాం సిద్ధిర్భవేన్నృణామ్. పురా శక్రాయ కథితం నారదేన మహర్షిణా, తత్సంగ్రహేణ వక్ష్యామి సంధ్యా సన్నిహితాఽధునా. గురౌ చణకరాశిస్థాం ప్రతిమాం చ బృహస్పతేః, అర్చయేద్బ్రహ్మవృక్షస్యప్రసూనైః కర్మనమాస్థితః. దద్యాత్తాం ద్విజవర్యాయ బ్రాహ్మణాన్ పంచ భోజయేత్, పిబేత్పంచపలం క్షీరం మౌనీ వాక్పతిమర్చయేత్. పరమాన్నేన సాజ్యేన పలాశైర్జుహుయాత్తతః, శక్తిసత్వే ప్రదద్యాచ్చ పంచగావో యథావిధిః. ఓం సౌః సర్వజ్ఞాయ జగద్గురవే ఇతి కీర్తియన్, తతో గీష్పతయే చేతి నమస్స్వాహేత్యముం మనుమ్. వింశత్యక్షరకం నిత్యం జపేదష్టోత్తరం శతం, పలాశపత్రజే పాత్రే గోక్షీరంమంత్రసంస్కృతమ్. పిబేత్పాయసవ్రతోపేతం ప్రత్యహం పలపంచకం, త్యక్త్వైవ తామసాహారం భుక్త్వా బుద్ధివివర్ధకమ్. వ్రతం చ గురువారేషు కుర్యాద్వర్షత్రయావధి, నాశ్లీలం కీర్తయేన్మధ్యే న శపేత్కేన కంచ

న. న స్తుపీతాపి యం కంచిత్ప్రియశో మానమాచరేత్, ఉద్యాప
నంచ కుర్వీత బ్రహ్మచర్యేణ సంవసేత్. జ్యోతిశ్శాస్త్రమధీయీత విద్యా
శ్చాన్యాస్త్రయోదశ, శాస్త్రాభ్యాసేన సమయం సేవయాఽపి గురోర్న
యేత్. త్యజేద్వైషయికీం చింతాం హర్షస్వాస్థ్యసమన్వితః, ప్రాతర్హయా
ననం ధ్యాత్వా మధ్యాహ్నేతు గణాధిపమ్. ప్రదోషే దక్షిణామూ
ర్తిం రాత్రౌ వాణీమహామ్మఖే, బ్రహ్మాణం సర్వదా ధ్యాయేద్వాక్పతిం
గురుమాదరాత్. ఏవమభ్యాసయోగేన తపోజ్యోతిర్బలేన చ, అపాపా
చరణేనాపి వాగ్జ్యోతిస్సిద్ధిమాప్నుయాత్. భోగం చ సర్వజంతూనాం
విందేద్భావం మనోగతం, శాపానుగ్రహసామర్థ్యం లభతే నాత్ర సం
శయః. స్వయం జ్ఞాత్వా సుఖీ భూయాత్కస్యాపి న వదేత్ఫలం, అంత
ర్ముఖోఽంతరారామశ్శాంతస్తూష్ణీం వసేద్బుధః. శాపం దద్యాన్నక
స్యాపి న విశేషాదనుగ్రహం, క్షణభంగురసంసారే జ్ఞాత్వా సర్వవిద
గ్రణీః. కవితాశక్తిమాసాద్య స్తుత్వా దేవాన్యథామతి, తప్త్వాతపోవి
శేషేణ తత్కుర్యాదీశ్వరార్పణమ్. మహావణిజి సంప్రాప్తే భావ్యర్థాదివి
నిర్ణయే, రాజ్యాప్తివిషయే రాజ్ఞి జనే రోగాదిపీడితే. సర్వేషాముపకా
రాయ భావ్యర్థం కించదుచ్చరేత్, నకుర్యాత్పరసంతాపం ప్రియం
బ్రూయాన్ముదే సదా. గుర్వనుగ్రహమాత్రేణ సర్వం జ్ఞాత్వా ముము
క్షయా, భుక్తభోగశ్చ సన్న్యస్య బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. కృత్వైత
ద్బహవః పూర్వే సిద్ధిమాపుర్యథాబలం, తత్రేతిహాసం వక్ష్యామిలఘు
భూతం మునీశ్వరాః. కశ్చిచ్చిదంబరక్షేత్రే మణీంధాఖ్యోఽవసద్ద్విజః,
తపస్వీ సమహారిక్తః ప్రాప భిక్షోరిదం వ్రతమ్. వత్సరత్రితయం చక్రే శ
క్తిలోపవివర్జితః, సర్వజ్ఞస్స బభూవాథ సర్వైస్సంపూజితోఽభవత్.
ధనికస్య మణీంధస్య భృత్యోఽభూదన్ననామయః, స్వస్వామిచరితం
దృష్ట్వా తురుష్కోఽపి యథేచ్ఛయా. న భుంక్తే గురువారేషు మణిం
ధేభక్తిసంయుతః, అభూత్తస్యాపి వాక్సిద్ధిః ప్రసిద్ధా తావుభౌ భువి.
శాపానుగ్రహకర్తారౌ ద్వాపరాదౌ నరోత్తమౌ, చక్రతుర్జ్యోతిషగ్రం
థానాపతుశ్చ పరాం గతిం, తస్మాదేతద్వ్రతం కుర్యాత్ జ్ఞానభోగాభి
వృద్ధయే, ఇతి సూతవచశ్శ్రుత్వా చక్రుః సర్వే మహర్షయః గురువా
రవ్రతం పుణ్యం వాక్సిద్ధిప్రదముత్తమమ్. ఇత్యాంగీరససంహితాయాం
గురువారవ్రతం సంపూర్ణమ్.

అథ శ్రావణే శుక్రవారే వరలక్ష్మీవ్రతమ్.

తత్ర పూజావిధిః. ఆత్మశుద్ధిం గృహశుద్ధిం చ సంపాద్య సాలంకారం కలశం రమ్యమంటపమధ్యే సంస్థాప్య. తత్ర మహాలక్ష్మీమావాహ్య. శ్రీసూక్తేన లక్ష్మీసూక్తేన లక్ష్మీగాయత్ర్యా శ్రీం హ్రీం శ్రియై పద్మనాభప్రియాయై నమః స్వాహా ఇతి మంత్రైః పురుషసూక్తేన చ. నారాయణసహితాం వరలక్ష్మీమావాహ్య ప్రత్యుపచారమర్చయేత్. పద్మాసనాం పద్మకరాం పద్మనాభోరసి స్థితాం, క్షీరసాగరసంభూతాం క్షీరవర్ణసమప్రభామ్. క్షీరవర్ణసమం వస్త్రం దధానాం హరివల్లభాం, హారకోటీరకేయూరకంకణాదివిరాజితామ్. సువర్ణముక్తాతాటంకాం పూర్ణేందుసదృశాననాం, పితామహాదిజననీం లక్ష్మీం రత్నాకరాత్మజామ్. ఇందిరామిందిరోల్లాసశుభగాపాంగసుందరీం, భావయేస్భక్తియోగేన కలశేఽస్మిన్మనోహరే. యా సా పద్మాసనస్థా....యుక్తా. మహాలక్ష్మ్యై చ.... యాత్. హిరణ్యవర్ణామ్. ధ్యానమ్. బ్రాహ్మీ హంససమారూఢాధారిణ్యక్షుతమండలం, విష్ణుతేజోధికా దేవీ సా మాం పాతు వరప్రదా. ఆవాహనమ్. మహేశ్వరి మహాదేవి ఆసనం తే దదామ్యహం, మహైశ్వర్యసమాయుక్తం బ్రహ్మాణి బ్రహ్మణః ప్రియే. ఆసనమ్. తీర్థోదకైర్మహాదివ్యైః పాపసంహారకారకైః, అర్ఘ్యంగృహాణ భో లక్ష్మి దేవానాముపకారిణి. అర్ఘ్యమ్. కుమారశక్తిసంపన్నే కౌమారిశిఖివాహనే, పాద్యం దదామ్యహం దేవి వరదే వరలక్షణే. పాద్యమ్. వైష్ణవీ విష్ణుసంయుక్తా అసంఖ్యాయుధధారిణి, ఆచమ్యతాం దేవపూజ్యే వరదేఽసురమర్దిని. ఆచమనమ్. పద్మేపంచామృతైః శుద్ధైః స్నాపయిష్యే హరిప్రియే, వరదే శక్తిసంభూతే వరదేవి హరిప్రియే. పయోదధి ఘృతం చైవ మధుశర్కరయా తథా, పంచామృతేన స్నపనం క్రియతాం పరమేశ్వరి. పంచామృతస్నానమ్. గంగాజలం సమానీతం సుగంధద్రవ్యసంయుతం, స్నానార్థం తే మయా దత్తం గృహాణ పరమేశ్వరి. స్నానమ్. రజతాద్రిసమం దివ్యం క్షీరసాగరసన్నిభం, చంద్రప్రభాసమం దేవి వస్త్రం తే ప్రదదామ్యహమ్ వస్త్రమ్. మాంగల్యమణిసంయుక్తం ముక్తాఫలసమన్వితం, దత్తం మంగళసూత్రం తే గృహాణహరివల్లభే. కంఠసూత్రం. సువర్ణభూషితందివ్యంనానారత్నసుశోభితం, త్రైలోక్యభూషితే దేవి గృహాణాభర

ణంశుభమ్. ఆభరణాని. రక్తగంధం సుగంధాఢ్యం అష్టగంధసమన్వితం, దాస్యామి దేవి వరదే లక్ష్మీర్దేవి ప్రసీదతు. గంధమ్. హరిద్రాకుంకుమంచైవ సిందూరం కజ్జలాన్వితం, సౌభాగ్యద్రవ్యసంయుక్తం గృహాణపరమేశ్వరి. సౌభాగ్యద్రవ్యమ్. నానావిధాని పుష్పాణి నానావర్ణయుతాని చ, పూజార్థం తే ప్రయచ్ఛామి భక్త్యా దేవి వరప్రదే. ఇతి పుష్పాణి అథాంగపూజా. వరలక్ష్మ్యై నమః పాదౌ. కమలవాసిన్యై గుల్ఫౌ. పద్మాలయాయై జంఘే, శ్రియై జానునీ ఇందిరాయై ఊరూ.హరిప్రియాయై నాభిమ్ లోకధాత్ర్యై స్తనౌ. విధిధాత్ర్యై కంఠమ్. ధాత్ర్యై నాసామ్. సరస్వత్యై ముఖమ్. పద్మనిభాయై నేత్రే. మాంగల్యై కర్ణౌ. క్షీరసాగరజాయై లలాటమ్. శ్రీవరలక్ష్మ్యై శిరః. శ్రీమహాకాళ్యై సర్వాంగం పూజయామి. తతః దేవీపురతః నూతనదోరకం సంస్థాప్య గ్రంథిపూజాం కుర్యాత్. తతస్సహస్రనామాని.

లక్ష్మ్యష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం ప్రకృతయే నమః	ఓం హిరణ్మయ్యై నమః	ఓం అశోకాయై నమః
వికృతయే	లక్ష్మ్యై	అమృతాయై
విద్యాయై	నిత్యపుష్టాయై	దీప్తాయై
సర్వభూత హిత ప్రదాయై నమః	విభావర్యై	లోకశోకవినాశిన్యై
	అదితయే	ధర్మనిలయాయై
శ్రద్ధాయై	దిత్యై	కరుణాలోకమాత్రే
విభూతయే	దీప్తాయై	పద్మప్రియాయై
సురభయే	వసుధాయై	పద్మహస్తాయై
పరమాత్మికాయై	వసుధారిణ్యై	పద్మాక్ష్యై
వాచే	కమలాయై	పద్మోద్భవాయై
పద్మాలయాయై	కాంతాయై	పద్మముఖ్యై
పద్మాయై	కామాక్ష్యై	పద్మనాభ ప్రియాయై
శుచయే	క్రోధసంభవాయై	రమాయై
స్వాహాయై	అనుగ్రహపదాయై	పద్మమాలాధరాయై
స్వధాయై	బుద్ధయే	దేవ్యై
సుధాయై	అనఘాయై	పద్మిన్యై
ధన్యాయై నమః	హరివల్లభాయై నమః	పద్మగంధిన్యై నమః

ఓం పుణ్యగంధాయై
సుప్రసన్నాయై
ప్రసాదాభిముఖ్యై
ప్రభాయై
చంద్రవదనాయై
చంద్రాయై
చంద్రసహోదర్యై
చతుర్భుజాయై
చంద్రరూపాయై
ఇందిరాయై
ఇందుశీతలాయై
ఆహ్లాదజనన్యై
పుష్ట్యై
శివాయై
శివంకర్యై
సత్యై
విమలాయై
విశ్వజనన్యై
తుష్టయే నమః

ఓం దారిద్ర్యనాశిన్యై
ప్రీతిపుష్కరిణ్యై
శాంతాయై
శుక్ల మాల్యాంబరాయై
శ్రియై
భాస్కర్యై
బిల్వనిలయాయై
వరారోహాయై
యశస్విన్యై
వసుంధరాయై
ఉదారాంగాయై
హరిణ్యై
హేమమాలిన్యై
ధనధాన్యకారిణ్యై
సిద్ధయే
సౌమ్యాయై
శుభప్రదాయై
నృపవేషయుతానందాయై
వరలక్ష్మ్యై
వసుప్రదాయై నమః

ఓం శుభాయై నమః
హిరణ్యప్రాకారాయై
సముద్రతనయాయై
జయాయై
మంగళాయై
దేవ్యై
విష్ణువక్షఃస్థలస్థితాయై
విష్ణుపత్న్యై
ప్రసన్నాక్ష్యై
నారాయణసమాశ్రితాయై
దారిద్ర్యధ్వంసిన్యై
దేవ్యై
సర్వోపద్రవవారిణ్యై
నవదుర్గాయై
మహాకాళ్యై
బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికాయై నమః
త్రికాలజ్ఞాన సంపన్నాయై నమః
భువనేశ్వర్యై నమః

ఇతి లక్ష్మ్యష్టోత్తరశతనామాని.

ధూపం దాస్యామి తే దేవి గోఘృతేన సమన్వితం, స్వీకురుష్వ మహాదేవి భక్తానాం వరదాయిని. ధూపమ్. సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం పాపాంధతమసాపహం, స్వప్రకాశమయే లక్ష్మీర్దీపం స్వీకురు భార్గవి. దీపమ్. భుజ్ఞ్వ భక్ష్యం చ భోజ్యం చ నైవేద్యం షడ్రసాన్వితం, క్షీరసాగరసంభూతే పరమాన్నాదిసంయుతమ్. నైవేద్యం. పూగీఫలమిళితాంబూలమ్. సువర్ణం సర్వధాతూనాం శ్రేష్ఠం దేవి వరం సదా, భక్త్యా దదామి వరదే స్వర్ణవృష్టిం చ దేహి మే. దక్షిణామ్. నీరాజనం సుమాంగల్యం కర్పూరేణ సమన్వితమ్, చంద్రార్కవహ్నిసదృశం గృహాణ హరివల్లభే. నీరాజనమ్. సర్వమంగళమాంగల్యే సర్వపాపప్రణాశిని, దోర

కం ప్రతిగృహ్ణామి సుప్రీతా హరివల్లభే. దోరగ్రహణమ్. కరిష్యామి వ్రతం దేవి త్వద్భక్తస్త్వత్పరాయణః, శ్రియం దేహి యశో దేహి సౌభాగ్యం దేహి మే శుభే. దోరబంధనం. క్షీరార్ణవభవే లక్ష్మీశ్చంద్రస్య చ సహోదరి, గృహాణార్ఘ్యం మహాలక్ష్మీర్దేవి తుభ్యం నమోఽస్తు తే. పునరర్ఘ్యమ్. శ్రీవృక్షస్య దళం దేవి మహాదేవప్రియం సదా, బిల్వపత్రం ప్రయచ్ఛామి పవిత్రం తే సునిర్మలమ్. బిల్వపత్రమ్. ఇహ జన్మని యత్పాపం మమ జన్మాంతరేషు చ, నివారయ మహాదేవి లక్ష్మీనారాయణప్రియే. ప్రదక్షిణాని. దామోదరప్రియే దేవి నమస్తే త్రిలోక్యనాయకి, హరికాంతే నమస్తేఽస్తు త్రాహి మాం దుఃఖసాగరాత్. నమస్కారః. క్షీరార్ణవసముద్భూతే కమలే కమలాలయే, ప్రయచ్ఛ సర్వకామాంశ్చ విష్ణువక్షఃస్థలాలయే. ఇతి వ్రతసమర్పణమ్. ఛత్రచామర మాందోళం దత్త్వా వ్యజనదర్పణౌ, గీతవాదిత్రనృత్తైశ్చ రాజసంమానసైస్తథా. సూపచారైస్సుశుభైర్చయేత్ కుమారస్య చ మహేశ్వరీమ్. వరలక్ష్మీర్మహాదేవి సర్వకామప్రదాయిని. యన్మయా చ కృతం దేవి పరిపూర్ణం కురుష్వ తత్. ఇతి ప్రార్థనా. ఏకవింశతిపక్వాన్నైః శర్కరాఘృతసంయుతైః, ఇందిరాప్రియతాం దేవి పద్మే, శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. ఇందిరా ప్రతిగృహ్ణాతి ఇందిరా వై దదాతి చ, ఇందిరా తారకో భాభ్యామిందిరాయై నమోనమః. ఇతి వాయనమంత్రః. పంచ వాయనకం దద్యాత్ ఫలాన్నైశ్చ సదక్షిణైః, విప్రాయ చాథ సతయే దేవ్యై తు బ్రహ్మచారిణే. సువాసిన్యై తత స్త్వేకం దాపయేచ్చ యథావిధి. ఇతిపూజా.

వరలక్ష్మీవ్రతకథా.

సూత ఉవాచ. కైలాసశిఖరే రమ్యే సర్వదేవనిషేవితే, గౌర్యా సహ మహాదేవో దీవ్యన్నక్షైర్వినోదతః. జితోఽసి త్వం మయా చారు పార్వతీ పరమేశ్వరమ్, సోఽపి త్వం చ జితేత్యాహ సువివాదస్తయోరభూత్. చిత్రనేమిస్తదా పృష్టో మృషావాతమభాషత, తదా కోపసమావిష్టా గౌరీ శాపం దదౌ తతః. కుష్ఠీ భవ మృషావాదిన్ చిత్రనేమి ర్హతప్రభః, నానృతేన సమం పాపం క్వాపి దృష్టం శ్రుతం మయా. చిత్రనేమిర్మహాప్రాజ్ఞః సత్యం వదతి నో మృషా, ప్రసాదః క్రియతాం దేవి దేవిమాహ వృషధ్వజః. ప్రసాదసుముఖీ తస్మై విశాపం

చజగాద సా, యదా సరోవరే రమ్యే కరిష్యంతి శుచివ్రతమ్,తతస్స్వ
ర్గణికాస్సర్వా వక్ష్యంతి త్వాం సహూహితాః, తదా తవ విశాపః స్యా
దిత్యుక్తస్స పపాత హ. తతః కతిపయా హోభి శ్చిత్రనేమిః సరోవరే,కు
ష్ఠి భూత్వాఽవసత్తత్ర దదర్శ స్వర్విలాసినీః. దేవతాపూజనాసక్తాః
ప్రణిపత్య పతివ్రతాః, కిమేతద్భో మహాభాగాః కిం పూజా కించ వాం
ఛితమ్. కిం మయా చ హ్యనుష్ఠేయమహోముత్ర ఫలప్రదమ్, ఇతి
వ్రతం చిత్రనేమిః పప్రచ్ఛ స్వర్విలాసినీః. యేనాహం గరిజాశాపాన్మో
క్ష్యామి చిరదుఃఖితః. అప్సరసఊచుః. తా ఊచుః క్రియతామద్య వ్ర
తమేతదనుత్తమమ్, వరలక్ష్మీవ్రతం దివ్యం సర్వకామసమృద్ధిదమ్.
యదా రవౌ కుళీరస్థే మాసేచ శ్రావణే తథా, గంగాయమునయోర్యో
గే తుంగభద్రా సరిత్తటే. తస్మిన్ వై శ్రావణే మాసి శుక్లపక్షేభృగో
ర్దినే, ప్రారబ్ధవ్యం వ్రతం తత్ర మహాలక్ష్మ్యా యతాత్మభిః. సువర్ణప్రతి
మాం కుర్యా చ్చతుర్భుజసమన్వితామ్;పూర్వం గృహమలంకృత్యతో
రణై రంగవల్లిభిః.గృహస్య పూర్వదిగ్భాగే ఈశాన్యాం చ విశేషతః,ప్ర
స్థమాత్రాం స్తండులాంశ్చ భూమౌ నిక్షిప్య పూజయేత్. సంస్థాప్య కల
శం తత్ర తీర్థతోయైః ప్రపూరయేత్,ఫలాని చ వినిక్షిప్య సువర్ణం ప్ర
క్షిపేత్తతః. పల్లవాంశ్చ వినిక్షిప్య వస్త్రేణాచ్ఛాద్య యత్నతః, ప్రతి
మాం స్థాపయేత్తత్ర పూజయేచ్చ యథావిధి. అగ్న్యుత్తారణపూర్వం
తు శుద్ధస్నానం యథాక్రమమ్, పంచామృతేన స్నపనం కారయేన్మం
త్రవిత్సుధీః. శుద్ధస్నానం తతః కృత్వా దేవీసూక్తేన వై తతః,అష్టగం
ధైస్సుమైర్భవ్యైర్బిల్వ పల్లవైశ్చ సమర్చయేత్. అశ్వత్థవటబిల్వాని మాలతీ
దాడిమా స్తథా, ఏతేషాం పత్రమాదాయ ఏకవింశతిసంఖ్యయా. నా
నావిధాని పుష్పాణి మాలత్యాదీని వై తతః, ధూపదీపైర్మహాలక్ష్మీం
పూజయేత్సర్వకామదామ్. పాయసం భక్ష్యభోజ్యం చ నానావ్యంజన
సంయుతమ్, ఏకవింశతిసంఖ్యాకై రపూపైఃపూజయేచ్ఛివామ్. నివేద
సర్వం దేవ్యైతు వరం స వృణుయాత్తతః, ఏవం సంపూజయిత్వాచ
తాంబూలాద్యైస్సదక్షిణైః. ఉపచారైః షోడశభిర్ధూపదీపైరనేకధా,
నృత్తగీతాదిసహితో దేవీం సంప్రార్థయేచ్ఛ్రియమ్. రమాం సరస్వతీం
ధ్యాయన్ శచీం చ ప్రియవాదినీమ్, అప్సరోభిః కృతం సమ్యగ్ వ్రతం
సర్వసమృద్ధిదమ్. పూజావసానపర్యంతం చిత్రనేమిరలోకయత్,హోమ

ధూమం సమాఘ్రాయ ఘృతదీపప్రభావతః. గతకుష్ఠః స్వర్ణ తేజాః శుచి స్తద్గతమానసః. తత్రైవ చింతయన్ సమ్యఙ్మనస్సంధాయ తదర్చితమ్. పంచ వాయనకం దత్వా కథాం శృణ్వీత యత్నతః, తథామానం గృహీత్వా తు పంచార్తిక్యేన పూజయేత్, వ్రతం చ కుర్వతాం గృహ్య ఏకం పూగీఫలం తథా, వర్ణైకం చూర్ణరహితం చర్వణీయం ప్రయత్నతః, ఆరక్తం యది జాయేత కుర్యాదర్చితమనుత్తమమ్. నోచేన్న తదర్చితం కార్యం సర్వదా భూతి మిచ్ఛతా, అనేనైవ విధానేన వ్రతం గృహ్ణీయ యత్నతః. అహం యత్నాత్కరిష్యామి వ్రతం సర్వసమృద్ధిదమ్, ఇత్యుక్త్వా సర్వదేవై స్తు కారయామాస తత్క్షణాత్. సువర్ణనిర్మితాం దేవీం వస్త్రాలంకారసంయుతామ్. పూర్వోక్తేన విధానేన పూజాం కృత్వా ప్రయత్నతః. పంచవాయనకం దత్వా కృత్వా తేభ్యోయథాక్రమమ్, తతో వైణవపాత్రాణి ఫలాన్నైశ్చ సదక్షిణైః. విప్రాయ చాథ యతయే దేవ్యై తు బ్రహ్మచారిణే, సువాసిన్యై తత స్త్వేకమర్పితం చిత్రనేమినా. ఏవం సమ్యక్క్రమేణైత ద్దత్వా వాయనపంచకమ్, తతో గృహం గతం దేవ దేవీం నత్వా యథాక్రమమ్. తతోఽనుజ్ఞాం చ సంప్రార్థ్య భక్షణార్థం తతో వ్రతీ, నాగవల్లీ దళం త్వేకం క్రముకం చూర్ణవర్జితమ్. భక్షయిత్వా తు చేలాంతే దంతాంతే చ నిరీక్ష్య చ,ఆరక్తే చ తతో జాతే వ్రతస్యాస్య ప్రభావతః.అద్యాహం గతపాపోఽస్మి దేవ్యా దర్శనయోగతః, ఏతత్సమ్యగర్చితం చీర్ణం భక్తిభావేన యన్మయా. చిత్రనేమిరర్చితం కృత్వా కైలాసం శంకరాలయమ్, గత్వా ప్రణమ్య దేవేశం దేవీం సాదరపూర్వకమ్. పార్వతీ చతదా ప్రాహ చిత్రనేమే స్వపుత్రవత్, పాలనీయో మయా త్వం చేత్సత్యమిత్యవధార్యతామ్. చిత్రనేమి స్తదా ప్రాహ శ్రీగౌరీ హరవల్లభే, తవ పాదాంబుజం దృష్టం వరలక్ష్మీప్రసాదతః. మహాదేవ స్తతః ప్రాహ చిత్రనేమిం శుచివ్రతం, అద్యప్రభృతి కైలాసే భుంక్ష్వ భోగాన్యథేప్సితాన్. పశ్చాద్గంతాసి వైకుంఠం వ్రతస్యాస్య ప్రసాదతః, పార్వత్యాపి కృతం పూర్వం పుత్రలాభార్థమేవచ. లబ్ధశ్చ షణ్ముఖో దేవ్యా వ్రతరాజప్రసాదతః, పతివ్రతా స్తథా చక్రుర్బహ్వ్య ఏతదర్చితం పరమ్. కించ కుండినపుర్యాం తు నామ్నా చారుమతీ శుభా, స్వప్నే లబ్ధ్వా

వ్రతం లక్ష్మ్యాః పూర్ణిమోపాంతభార్గవే. శ్రావణే శుక్లపక్షేతు కృత్వా భాగ్యమవాపచ,నందశ్చ విక్రమాదిత్యో రాజ్యం ప్రాప్తో మహావ్రతీ.నందశ్చ కాంతయా హీనో కాంతాం లబ్ధ్వా సులక్షణాం,తయాచ తద్వ్రతం కృత్స్నం కృతం వై పుత్రహేతవే. పుత్రం ప్రసుషివేసాచ త్రైలోక్య భరణక్షమం, ఇహ భుక్త్వా తు విపులాన్ భోగాంశ్చ సుమనోహరాన్. తదా ప్రభృతి లోకేఽస్మిన్ వరలక్ష్మీవ్రతం శుభం, వ్రతం కరోతి యానారీ నరో వాపి శుచివ్రతః. భుక్త్వా భోగాంశ్చ విపులానంతే హరిపురం వ్రజేత్, ఖ్యాతం పుణ్యం మయా విప్రా వరలక్ష్మీవ్రతం శుభమ్. శ్రావణే శుక్లపక్షే తు ద్వితీయే భృగువాసరే, సంపద్వ్రతం ప్రకుర్వీత వరలక్ష్మీప్రసాదకమ్.శుక్లపక్షేషు సర్వేషు భృగువాసరేషు భార్గవీం. యథావిధి సమభ్యర్చ్య భార్గవ్యా ధనవాన్ భవేత్. కదాపి భృగువాసరేషు సర్వదా హరివల్లభాం, అభ్యర్చ్య తోషయేద్భక్త్యాపూజ్య విప్రస్సువాసినీః. యావజ్జీవం సుఖ భూయాద్ధనారోగ్యాదిసంయుతః, సంతానం వర్ధతే తస్య సౌమంగల్యం సతీ లభేత్. య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం శ్రావయేద్వా సమాహితః, ధనధాన్యమవాప్నోతి వరలక్ష్మీప్రసాదతః. వరలక్ష్మీవ్రతం సంపూర్ణమ్.

అథ శ్రావణ మందవారే శనైశ్చరవ్రతమ్.

ఆద్యేత్యాది మమ సహ స్తరోగపరిహారార్థం ద్వష్ట్యఫలత్తౌశనైశ్చరపీడానిరసనార్థం గ్రహచారదోషశాంతయే శనైశ్చరవ్రతం కరిష్యే. నిర్విఘ్నతాసిద్ధ్యర్థం గణపతిపూజనం కలశారాధనంచ కరిష్యే. తిలరాశౌ ధనుర్మండలే సువర్ణ ప్రతిమాయాం శమగ్నిరితి మంత్రేణ శనిం పూజయేత్. కృష్ణాంగాయ నమః ఆవాహయామి. నీలాయ ఆసనం. శ్వేతకంఠాయ పాద్యమ్. నీలమయూఖాయ అర్ఘ్యమ్. నీలోత్పలశ్యామాయ ఆచమనమ్. నీలదేహాయ స్నానమ్. కుబ్జాయ పంచామృతస్నానమ్ శనైశ్చరాయ శుద్ధోదకస్నానమ్. దీప్యమాన జటాధరాయ వస్త్రమ్. పురుషగాత్రాయ యజ్ఞోపవీతమ్. స్థూలరోమాయ అలంకారాన్. నిత్యాయ గంధమ్. ధూర్తాయ అక్షతాన్. సదాతృప్తాయ పుష్పమ్ మందాయ ధూపమ్.నిస్సృహాయ దీపమ్. తామసాయ నైవేద్యమ్.నీలోత్పలాభాయ ఆచమనమ్.కృష్ణవపుషే కరోద్వర్తనమ్.దీర్ఘదేహాయ తాంబూలమ్. మందగతయే దక్షిణామ్. జ్ఞాననేత్రాయ ప్రదక్షి

ణమ్. సూర్యపుత్రాయ నమస్కారమ్. కోణస్థః పింగళో బభ్రుః కృష్ణో
రౌద్రోఽన్తకో యమః,సౌరిః శనైశ్చరో మందః పిప్పలాదిషు సంస్థితః.
ఏతాని శనినామాని జపేదశ్వత్థసన్నిధౌ, శనైశ్చరకృతా పీడా న కదా
చిద్భవిష్యతి. ఇతి ప్రార్థనా. మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణు
రూపిణే, అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తే నమః. సప్తప్రదక్షిణా
ని సప్త నమస్కారాన్ కుర్యాః. ఇతి శనైశ్చరవ్రతపూజా సమాప్తా.

అథ శనైశ్చరవ్రతకథా.

కదాచిత్కోసలే దేశే శనిపీడాసముద్భవం, మహాద్భుతాన దు
ర్భిక్షం కష్టం ద్వాదశవార్షికమ్.రోహిణీ శకటం భిత్త్వా గచ్ఛన్తం సూ
ర్యనందనం. దుర్భిక్షకారణం జ్ఞాత్వా రాజా దశరథో యయౌ. దివి
తిష్ఠన్స రురుధే సంహారాస్త్రేణ రాఘవః. శనిస్తదా ప్రసన్నోఽభూద్యా
చయ త్వం వరం మహత్. దశరథ ఉవాచ. నమః కృష్ణాయ నీలాయ
శ్వేతకంఠనిభాయచ,నమః పురుషగాత్రాయ స్థూలరోమాయ తే నమః.
నమో మందగతే తుభ్యం నిష్ప్రభాయ నమోనమః,నమో నిత్యక్షు
ధార్తాయ సదాతృప్తాయ తే నమః. తపసా దగ్ధదేహాయ నిత్యయోగ
ధరాయ చ, నమస్తే జ్ఞాననేత్రాయ కాశ్యపాయార్కసూనవే. ఇతి
శ్రుత్వా నృపశ్రేష్ఠం ప్రసన్నశ్చ శనిస్తదా. శనిరువాచ. తుష్టోఽ
హం తవ రాజేంద్ర తపసా పౌరుషేణ చ, దాస్యామి తే పరం భద్రం
నిశ్చయాద్రఘువంశజ. దశరథ ఉవాచ. అద్య ప్రభృతి పింగాక్ష పీడా
కార్యా న తే మమ, జగత్త్రయే త్వయా నాథ పీడితో దుఃఖితో జనః.
తస్మాజ్జగత్త్రయం దేవ రక్షణీయం త్వయాఽనఘ. శనిరువాచ. గ్రహా
ణామహమేకో హి మదధీనా గ్రహాస్సదా, తపసా తవ తుష్టోఽహం
పీడాం న చ కరోమ్యహమ్. దశరథ ఉవాచ. భగవన్ కేన విధినా త్వదీ
యారాధనంభవేత్, యేన తుష్టోఽసి పింగాక్ష తత్సర్వం శక్తు మ
ర్హసి. శనైశ్చర ఉవాచ. శ్రావణే మందవారేషు దంతధావనపూర్వ
కం, స్నానం సుగంధతైలేన నిత్యకర్మ సమాచరేత్. కర్తవ్యం సర్వ
వారేషు తేన తుష్టోఽస్మ్యహం నృప, శుచిర్భూత్వా శమీవృక్షం గ
త్వాతత్రైవ పూజయేత్. తదభావేఽథ రాజేంద్ర గత్వాశ్వత్థం ప్రపూ
జయేత్,తిలరాశౌ ప్రతిష్ఠాప్య ధనురాకారమండలే. ప్రతిమాంమసా
వర్ణీం నీలరత్నవిభూషితాం, శమగ్నిరితి మంత్రేణ ప్రజాపతియమాన్వి

తం. తత్ర సంపూజ్య మాం రాజన్ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః, ధూపదీపై
శ్చ నైవేద్యై స్తాంబూలప్రార్థనాదిభిః. వేష్టయేత్ తప్తసూత్రైశ్చ నమ
స్కారాం స్తథైవచ, సప్తప్రదక్షిణాన్ కృత్వా శ్రుత్వా పుణ్యకథామి
మాం. ఏవంవిధాం త్రయస్త్రింశన్మందవారాన్ కురుష్వ మే, తతశ్చాం
తించ మేషాకే కుర్యాదుద్యాపనం శుభం. ఆచార్యం వరయే త్తత్ర శ్రో
త్రియం వేదపారగం, సువర్ణస్య శక్త్యాకృతం తదభావే తు పిప్పలం. మ
దీయాం ప్రతిమాం కుర్యాల్లోహప్రచురసంయుతాం, ద్విభుజం దీర్ఘదే
హం చ దండపాశధరం తథా. పింగాక్షం స్థూలదేహంచ శ్వేతగ్రీవం
తథార్చయేత్, రుక్మం సూత్రం తథా సప్తకృష్ణవస్త్రాణి వేష్టయేత్. ఉపవీ
తాదిభిర్ద్రవ్యైః పూర్వవద్దేవమర్చయేత్, శనుగ్నీ రితి మంత్రేణహువేద
ష్టాధికం శతం. కృసరాన్నం హావయేత్తు తేనైవ బలిముద్ధరేత్, కృష్ణాం
ధేనుం సవత్సాంచదద్యాదథ పయస్వినీం. సప్త విప్రాన్ సమభ్యర్చ్య
గంధపుష్ప ఫలాదిభిః, వస్త్రాణి దక్షిణాం చైవ యథాశక్తి ప్రదాప
యేత్. తిలమాషవిమిశ్రాన్నైర్భోజయే ద్ద్విజసత్తమాన్, తేషాం గృ
హ్యాశిషః పశ్చాద్భుంజీయాద్బంధుభిస్సదా. వస్త్రప్రతిమాం చైవ ఆ
చార్యాయ నివేదయేత్. ఏవం కృతేఽథ రాజేంద్ర సర్వాభీష్టందదా
మ్యహం. జపేదిదం పఠేత్ స్తోత్రం భక్త్యా చైవ కృతాంజలిః, సప్తజ
న్మాని రాజేంద్ర తస్యైశ్వర్యం భవిష్యతి. పుత్రపౌత్రయుతో నిత్యం త
తో మోక్షమవాప్స్యతి, తుష్టోఽహం తవ రాజేంద్ర పీడాం చ న కరో
మ్యహం. గోచారేవాథవర్గేఽపి విషమస్థో యదా శనిః, తుష్టో రాజ్య
ప్రదః సద్యః క్రుద్ధో రాజ్యాపహారకః. జన్మస్థో ద్వాదశస్థో వా అష్టమే
వాపి కుత్రచిత్, సర్వదా మందవారేషు తిలధాన్యప్రదానతః శనైశ్చ
రోఽహంసుప్రీతః గ్రహపీడాం నివారయేత్. శ్రావణే మందవారేషు
పూజితోఽహంసుఖప్రదః బ్రహ్మాశివోహరిశ్చైవమునయః సనకాదయః,
లక్ష్మీరుమా చ సావిత్రీ మునిపత్న్యశ్చ నైవ శుభాః. నృపా అన్యే మ
యా సర్వే రాజ్యభ్రష్టాశ్చ పీడితాః, దేశాశ్చనగరగ్రామా గజోష్ట్రాశ్చ
వాజినః. తాన్నష్టాన్మయా దృష్ట్వా నాశయామితత్క్షణాత్, ఆ
తో మయా పీడితానాం మనుష్యాణాం నరాధిప. పరిహర్తుం న శక్తా
శ్చ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః, ఇతిశ్రుత్వా శనేర్వాక్యం రాజా పరమహ
ర్షితః. ప్రదక్షిణం నమస్కృత్య వరం ప్రాప్య పురం యయౌ, గత్వా స్వ

నగరం రాజ్ఞా పూజితో నై శనైశ్చరః శ్రావణాదిషు వారేషు ప్రసన్నో ఽభూచ్ఛనైశ్చరః,పృథ్వీపతిరభూద్రాజా గ్రహరాజప్రసాదతః.య ఇదం ప్రాతరుత్థాయ సౌరివారే సదార్చయేత్. తస్యాభీష్టప్రదో మందో భవిష్యతి న సంశయః. స్త్రియా వా పురుషేణాపి శనైశ్చరవ్రతం కృతం, ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యః సర్వాభీష్టం లభేత్ క్షణాత్. బ్రాహ్మణో వేదసంపూర్ణః క్షత్రియో రాజ్యమాప్నుయాత్, వైశ్యస్తు లభతే విత్తం శూద్రస్సుఖమవాప్నుయాత్. కన్యార్థీ లభతే కన్యాం పుత్రార్థీలభతే సుతం, కామ్యార్థీ లభతే కామాన్ మోక్షార్థీ లభతే గతిం. ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో గ్రహలోకం సగచ్ఛతి. ఇతి శ్రీమత్ స్కాంద పురాణే శనివారవ్రతం సోద్యాపనం సంపూర్ణం.

అత్రైవ శ్రావణశనివారే శ్రీవేంకటేశ్వరవ్రతమ్.

ఆదిత్యపురాణే. కృతే తు నరసింహోఽభూత్త్రేతాయాం రఘునందనః, ద్వాపరే వాసుదేవశ్చ కలౌ వేంకటనాయకః. స్కందపురాణే. కృతే సేనాపతిః స్కందస్త్రేతాం తు కుమారకః, సుబ్రహ్మణ్యో ద్వాపరే తు కలౌ వేంకటనాయకః. మార్కండేయపురాణే. కలౌ కుమారరూపేణ షణ్ముఖో భగవాన్ హరిః, దృశ్య ఏకముఖేనైవ వేంకటాచలనాయకః శేషశైలశిరోరత్నం సమస్తసురసేవితం, ఆవిర్భూతశివస్థానే కోటికందర్పసుందరం. వల్లీ దేవసేనాఖ్యా శ్రీభూసహచరంహరిం, సుబ్రహ్మణ్యం సుమస్తేడ్యం కలిదోషనికృంతనం, సౌభాగ్యదాయకం విష్ణుం వేంకటేశం సమర్చయ, శనివారే సమభ్యర్చ్య వేంకటేశం విశేషతః. షష్ఠీవ్రతసహస్రస్య ఫలమాప్నోతిమానవః, సింహేరవౌ శనేర్వారే శేషాద్రిశిఖరోపరి. స్వామిపుష్కరణీతీరే పూజ్యః శ్రీవేంకటేశ్వరః, ఏకభక్తవ్రతంకుర్యాచ్ఛనౌ శ్రీవేంకటప్రియం. ఏకవారాత్సమాప్నోతి షష్టిశతభవం ఫలం, సర్వదేవాత్మకో విష్ణుర్వేంకటాచలనాయకః. కలౌ సఏవ సంసేవ్యః శ్రీపతిః పురుషోత్తమః.

ఏకభక్త శనివారపూజా.

శేషశైలపతి శ్శేషీ శేష శేషవిభూషణః, శేషశాయీ కుమారశ్చ సుబ్రహ్మణ్యఃపరాయణం. వేంకటాచలనాథశ్చ వేంకటః కలితారకః, శివక్షేత్రప్రసన్నశ్చ శ్రీమాన్ పుష్కరిణీపతిః. లోకేశ్వరో ధనపతిర్విష్ణుస్సర్వేశ్వరేశ్వరః, కల్యాణగుణపూర్ణశ్చ కాంక్షితార్థప్రదాయకః.

లవలీదేవసేనాఖ్యా శ్రీభూసహచరోహరిః, శ్రీవేంకటేశ్వరశ్చైవ సహి ప్రత్యక్ష దైవతమ్. మ్లేచ్ఛరాజసుతోద్వాహ రక్షితాస్తికమండలః, మహిమోదయమూలం చ దేవః పతితపావనః. నృసింహసేవానిరత స్సర్వాపద్వినివారకః, పురాణపురుషశ్చైవ అనాథజనరక్షకః. ఏభిర్నా మపదైర్భక్త్యా ప్రణవాద్యైర్నమోఽంతకైః, తద్వత్పుష్పసూక్తేన పూజయేద్వేఙ్కటేశ్వరమ్ బ్రాహ్మణం భోజయేద్భక్త్యా దద్యాచ్చిత్రా న్నదక్షిణాః, ఏకభుక్తం ప్రకుర్వీత హరిధ్యానపరాయణః. కథాం శ్రుత్వా హరిం స్మృత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, కలౌ సర్వాపద స్తీర్త్వా సర్వేష్టార్థాన వాప్నుయాత్. వేంకటేశ సమోదేవో నభూ తో న భవిష్యతి, శనివారవ్రతేనైవ స ప్రసన్నో భవేన్నృణా మితి.

అథైకభక్త శనివారవ్రతకథా.

నారదః. భగవన్ భగవాన్ విష్ణుః కలౌ వారాధ్యతే కథం, కుత్రాస్తే కీదృశీ తాత సర్వదేవమయీ కలౌ. బ్రహ్మోవాచ. శేషాద్రిశి ఖరేవత్స వేంకటేశ్వరరూపిణీ, కలౌ బ్రహ్మణ్యదేవస్య కలా విష్ణోర్వి రాజతే. హతాః ప్రతికలం మర్త్యాః సంకటై స్సంస్కృతా నరాః, వేంకటేశప్రసాదేన ముచ్యంతే నాత్ర సంశయః. కల్పవృక్షసమా యత్ర తరవో వేంకటాచలే, చింతామణిశ్చ పాషాణః క్రిమిశ్చ దివిష త్సమః. శ్రీవేంకటేశకృపయా దరిద్రోఽపి ధనీ భవేత్, మూకో వా చాలతాం యాతి పంగు ర్గారోహతి స్వయమ్. అంతర్వత్నీ భవేద్వంధ్యా రోగీ స్యాద్దృఢకాయవాన్, అంధః పశ్యతి దేవేశం లుబ్ధస్సర్వం ప్రదాస్యతిః సకృజ్జపేన సిధ్యంతి సర్వే మంత్రానసంశయః, వర్తంతే దేవతాస్సర్వా స్సేవితుం వేంకటేశ్వరమ్. సేనానీః షణ్ముఖశ్చాపి విష్ణు ర్లక్ష్మీపతిస్స్వయం, ఉభౌ శంభుం సమారాధ్య తత్ర వేంకటభూధరే. సంగతా వేకభావేన సర్వభూతవరప్రదా, విష్ణుస్కంధాత్మికా మూ ర్తి ర్వేంకటేశ్వరరూపిణీ. సర్వదేవమయీ శక్తిః పూజ్యతా సర్వసా ధనైః, యత్రశైలే పురా శంభు స్తప స్తప్త్వాఽతిదుష్కరమ్. నృసింహం తోష యామాసతావుభౌ తత్రసంస్థితౌ, యత్ర వ్యాధాశ్చచోరాశ్చపతి తాః పాపకాఅపి హరిం భక్త్యా సమారాధ్య లేభిరే గతిముత్తమాం, వేఙ్కటాచలనామేదం వింధ్యశైలశిరో మహత్. సాష్టాంగం ప్రణతః పూర్వంకుంభజాయమహర్షయే, అద్యాపి దృశ్యతే తద్వనత్రసంతి సురే

శ్వరాః.రాఘవశ్చ నృసింహశ్చ సర్వే దేవా మహర్షయః, నిధీనామపి సి ద్ధానాం స్థానం యత్పరికీర్తితమ్. కలిదోషవినాశార్థం భక్తసంరక్షణా యచ,పామరాన్పతితాదీంశ్చ ప్రసన్నాన్ శరణాగతాన్. ప్రత్యక్షవరదా నేనరక్షితుం భగవాన్ హరిః, స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహమో దతే. సర్వక్షేత్రేషుతీర్థేషు కలాప్రోషోభవేత్కలౌ, న భవేన్నహి మో చ్ఛాభియో న ప్రత్యక్షఫలోదయః. సుబ్రహ్మణ్యేవేంకటాద్రౌ క్షేత్ర యోరుభయోరపి, కదాపి న కలాహ్రాసస్సర్వదా స్యాద్వృతోచ్ఛ్రియః. సుబ్రహ్మణ్యే కుమారాఖ్యా విష్ణ్వాఖ్యా వేంకటాచలే, శేషశైపి కలా బ్రాహ్మీ సర్వచైతన్యరూపిణీ. శ్రీ వేంకటేశ్వరరూపేణకలా ప్రత్యక్షదర్శనా, శ్రావణేశనివారేషు సా విశేషప్రసాదినీ. సర్వదాపి శనేర్వారే భక్తేష్టా ర్థప్రదాయినీ,ఏకభక్తేనయో భక్త్యా శనివారే దృఢవ్రతః. వేంకటేశం సమభ్యర్చ్య తోషయేద్విష్ణుమవ్యయం, సర్వేష్టార్థానవాప్నోతి సద్య ఏవ నసంశయః. సర్వదేవార్చనం కృత్వా యత్ఫలం లభతే నరః, ఏకేన శనివారేణ తత్ఫలం సర్వమాప్నుయాత్. ఇదం కలియుగే ముఖ్యం సత్యంసత్యం న సంశయః. ఇతి శ్రీవేఙ్కటేశపురాణే శని వారవ్రతమ్.

అథ వ్యతీపాత వ్రతమ్.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. శ్రుతాని త్వన్ముఖాదేవ వ్రతాని సకలానపి. వ్యతీపాతవ్రతం బ్రూహి సోద్యాపనఫలాన్వితమ్. కృష్ణఉవాచ. పురా శుకాయ వ్యాసేన కథితం వంశవృద్ధయే, తద్వ్రతం కథయిష్యామి శృ ణురాజన్యసత్తమ. శుకఉవాచ. కథం యోగస్తతః పూజ్యో వ్యతీపా తో మహామునే, పూజితే కిం ఫలంతాతవిధిం మే బ్రూహివిస్తరాత్. వ్యాస ఉవాచ. ఇమమర్థం పురా పృష్టో ధరణ్యా చ జగద్గురుః, వ్య తీపాత వ్రతం సర్వం యత్సమాఖ్యాతవాన్ప్రభుః. తద్వ్రతం కథయి ష్యామి పరలోకహితాయచ. ధరణ్యువాచ. యస్త్వయోక్తోవ్యతీపాతస్త స్యకర్మవరస్య మే,కదా జాతఃకథం పూజ్యః పూజితే చాత్ర కిం ఫలమ్. శ్రీవరాహ ఉవాచ. యదా బృహస్పతేర్భార్యాం తారాం జగ్రాహ శీ తగుః, మిత్రత్వాత్ప్రహితం సూర్యస్త్యజ దారాన్ బృహస్పతేః త దా సోమోఽతిరుష్టశ్చ రవిం క్రూరం వ్యలోకయత్. ఆదిత్యోఽపి త దా రుష్టః వృథాసౌ స వ్యలోకయత్. ఉభయోర్దృష్టిసంఘాతా

త్క్రిద్ధయోః సోమసూర్యయోః, ఉద్యతాస్యోఽభవద్ఘోరః పురుషః పింగళేక్షణః దష్టోష్ఠదీర్ఘదశనో భ్రుకుటీ కుటిలాననః, పింగళశ్మశ్రుకేశాంతోలంబభ్రూశ్చ కృశోదరః. శిథిలో దీర్ఘజిహ్వశ్చ సూర్యాగ్నియమసన్నిభః, త్రైలోక్యం భక్షితుం ప్రాప్తో రవీందుభ్యాం నివారితః సోఽపృచ్ఛదథ సూర్యేందూ క్షుధితో భక్షయామికం, త్రైలోక్యం భోక్తుకామోఽహం భవద్భ్యాం వినివారితః. క్రోధక్షుధా మాం బాధేతే పాత్యేతే కుత్ర తే మయా. సోమసూర్యావూచతుః. కోపగృగ్భ్యాం నౌ వివిధానతి పాతాద్భవానభూత్, వ్యతీపాత స్తతో నామ భవాన్ భువి భవిష్యతి. సర్వేషామపి యోగానాం పతిస్త్వం భవితా సదా, తేషాం మధ్యే పుణ్యతమో భవిష్యసి న సంశయః. యస్మిన్ కాలే త్వదుత్పత్తిః కల్యాణం నైవ కారయేత్, స్నానం దానాదికం కించిత్ కృత్వా చైవాక్షయం భవేత్. ఇతి తాభ్యాం వరో దత్త స్తదా ప్రభృతి యోగరాట్, త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతో బహుపుణ్యఫలప్రదః. వ్యతీపాత మహావీర త్రైలోక్యవ్యాపక ప్రభో, త్వయి ప్రాప్తే నరైః కించిద్దాతవ్యం శుభకాంక్షిభిః. తద్దత్తం క్షుధితో భుఙ్క్ష్వ నో చేత్కోపో నిపాత్యతామ్. వ్యతీపాత ఉవాచ. నమో వాం పితరౌ మేఽస్తు క్రోధపాతస్య భాజనః, దత్తో భవద్భ్యామధునా ప్రసాదః క్రియతాం మమ. రవీందూ ఊచతుః. స్నానదానజపహోమపూర్వకం య స్త్వదీయసమయే సమాచరేత్, తస్య పుణ్యమిహ తే ప్రసాదతోఽనంతమస్తు సుత నై భవార్ణవే తత్కాలే తవ విధధాతి పూజనం య స్తస్యేష్టం భవతు భవేత్యభద్రరూపః, పుత్రాయుర్ధనసుఖకీర్తిపుష్టి రూపారోగ్యాద్యా గుణిజనవల్లభేచ్ఛ పూర్ణమ్. ధరణ్యువాచ. అస్యార్చనవిధిం బ్రూహి విస్తరేణ జగద్గురో, కృతే తస్మిన్వ్రతే దేవ కిం ఫలం ప్రాప్యతే నరైః. వరాహ ఉవాచ. ఏతస్మాత్కారణాద్భూమా వ్యతీపాతః స ఉచ్యతే, అర్చితే చ ఫలం యత్స్యా త్తదుక్తం చ సమాసతః. విస్తరేణార్చనవిధిః కథితుం కేన శక్యతే, యథార్చ్యతే వ్యతీపాతః స విధిః శ్రూయతామిహ. శుభే వ్యతీపాతదినేఽనగాహయే త్సం సేవ్యమానే న మహానదీఫలం, ఉపావసేద్దైవ పవమానజాపకో జపేచ్చ మంత్రం వ్యతీపాత తే నమః. ఛాదితే తామ్రవస్త్రేణ శర్కరాపూరితే ఘటే, కాంచనాద్యే ప్రతిష్ఠాప్య హైమ మష్టభుజం నరమ్. అష్టభుజదమష్టాశభుజే ఉ

త్పత్తివాక్యే వ్యతీపాతమూర్తేః అష్టాదశభుజత్వశ్రవణాత్, ఉత్పత్తి వాక్యానుసారిత్వాచ్చ వినియోగవాక్యస్య. తథా భగవద్గీతాసుచ. చత్వారో మనవ స్తథేతి, చత్వారశ్చతుర్దశేత్యర్థః. గంధపుష్పాక్షతైర్ధూపైర్దీపవస్త్రనివేదనైః, భక్ష్యైర్భోజ్యైః ఫలైశ్చిత్రైర్మాసి మార్గశిరేఽర్చయేత్. నమస్తేఽస్తు వ్యతీపాత సోమసూర్యసుత ప్రభో, యద్దానాదికృతం కించి త్తదనంతమిహాస్తు మే. ఇత్యుక్త్వా పంచరత్నాఢ్య సుపుష్పాక్షత మండలం, ప్రక్షిపేతత్ క్షణా దేవ సర్వపాపక్షయో భవేత్. యది ద్వితీయే చ దినే వ్యతిపాతో భవేన్నహి, తదా పూర్వోపవాసం తు ప్రదద్యాత్సకలం గుణైః. పారణం చ వ్యతీపాతే కుర్యాత్సంప్రాప్యగోమయం, అథైకస్మిన్దినే ధాత్రి వ్యతీపాతో భవేద్యది. తత్రైవాహ్ని తదా దత్వా ఉపవాసం సమాచరేత్, కుర్యాదేవం మాసి మాసి వ్యతిపాతాంస్త్రయోదశ. చతుర్దశే తు సంప్రాప్తేకుర్యాదుద్యాపనం బుధః, వ్యతీపాతాయస్వాహేతి క్షీరవృక్షసమిచ్ఛతమ్. ఆజ్యక్షీరఫలానాం చ హోతవ్యం వై శతం శతం, శర్కరాపూర్ణకుంభేన సర్వసోపస్కరం వరమ్. శయ్యాం చోపస్కరై ర్యుక్తాంప్రదద్యాద్ద్వితీయేదినే. వందే వ్యతీపాతమహంమహాన్తం రవీందుసూనుం సకలేష్టసిద్ధ్యై, సమస్తపాపస్య సమక్షయోఽస్తు పుణ్యస్య చానంతఫలం మమాస్తు. ఇతి సమర్చ్య గురుం పరిపూజ్య తత్కటకకుండలకంఠవిభూషణైః, సకలమేవ సమర్ప్య యథోచితం తదుపలభ్యమిహాతుశృణుతన్మహి. పయస్వినీం చగాం దద్యా త్సువర్ణం వరదక్షిణాం, తస్మైశయ్యాం సమాదాయ సారదారుమయీం దృఢామ్. దంతపత్రసితాంరమ్యాం హేమపట్టైరలంకృతాం, హేమతూలీపరిచ్ఛన్నాం సుభగేన్దూపధానకామ్. తాంబూలాదీని దద్యాచ్చ సూర్యలోకే మహీయతే, దర్శేదశగుణం దానం తచ్ఛతఘ్నం దివక్షయే. శతఘ్నం తచ్చ సంక్రాన్తౌ సహస్రం విషువే తతః, యుగాదావాదశగుణమయనేతచ్ఛతంభవేత్. సోమగ్రహే తచ్ఛతఘ్నం తచ్ఛతఘ్నం రవిగ్రహే. అసంఖ్యేయం వ్యతీపాతే దానం వేదవిదో విదుః. ఉత్పత్తౌలక్షగుణంకోటిగుణంభ్రమణనాడికాయాం తు. అర్బుదగుణితం పతనేజపదానాద్యంవ్యతీపాతే, వ్యతీపాతే వైధృతౌ చ మహాపాతే చ మానవః. స్నానందానం జపం కృత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ఇతి

వరాహోక్తంవ్యతీపాతవ్రతమ్. ఏవంనారదీయేఽపి ప్రకారాంతరేణ వ్యతీపాతవ్రతముక్తమ్. ఇతి వ్యతీపాతవ్రతమ్. అథ కానిచిత్. వ్రతాని దుష్కరాణిదుస్సాధ్యాని చ పురాణేషు ప్రతిపాదితాని. కలిజనానామస్మాకమసాధ్యతయా నాత్ర లిఖితాని.

కార్తీకశుక్లైకాదశీపర్యంతం మాసోపవాసః.

అథాషాఢశుక్లైకాదశీమారభ్య కార్తీక శుక్లైకాదశీపర్యంతం చాతుర్మాస్యే ధారణపారణాఖ్యం వ్రతమ్. తత్ర ఉద్యాపనకర్మణి లక్ష్మీనారాయణ ప్రతిమాం కలశస్థాపనం సంపూజ్య. నీపుసీదేతి మంత్రేణతిలోదనమ్. అరాయికా ఇతిమంత్రేణ ఘృతోదనమ్. అష్టాక్షరేణ మంత్రేణపాయసమ్. ఇత్థమష్టోత్తరశతం జుహుయాత్పూర్ణాహుతించరేత్. తతోబ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ఆచార్యంపూజయేదితి చవ్రతోద్యాపనమ్.

అథ సంక్రాంతివ్రతోద్యాపనాదికం లిఖ్యతే.

తత్రాదౌ ధాన్యసంక్రాంతివ్రతం హేమాద్రౌస్కాందే. నందికేశ్వర ఉవాచ. అథాహం సంప్రవక్ష్యామి ధాన్యవ్రతమనుత్తమం, యత్కృత్వేహ నరో రాజన్ సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్. అయనే విషువే చైవ స్నానం కృత్వా యథావిధి, వ్రతస్య నియమం కుర్యాద్ధ్యాత్వా దేవం దివాకరమ్. కరిష్యామి వ్రతం దేవత్వద్భక్తస్త్వత్పరాయణః, తత్ర విఘ్నో న మే భూయాత్తవ దేవప్రసాదతః. ఇత్యుచ్చార్యలిఖేత్పద్మం కుంకుమేనాష్టపత్రకం, భాస్కరం పూర్వపత్రే తు ఆగ్నేయ్యాం చ తథా రవిమ్. వివస్వంతం తథా యామ్యే నైఋత్యేపూషణం తథా, ఆదిత్యం వారుణే పత్రే వాయవ్యే తపనం తథా. మార్తాండమితి కౌబేరే ఈశాన్యే భానుమేవ చ, ఏవం చ క్రమతోఽభ్యర్చ్య విశ్వాత్మానమనేకథా. కృతాంజలిపుటో భూత్వా అర్ఘ్యం దద్యాత్సమంత్రకం, కాలాత్మా సర్వదేవాత్మా వేదాత్మావిశ్వతోముఖః. వ్యాధిమృత్యుజరాశోకసంసారభయనాశనః. ఇత్యర్ఘ్యమంత్రః. పుష్పైర్ధూపైస్సముభ్యర్చ్య శిరసా ప్రణిపత్య చ, రవిం ధ్యాత్వా తతో దద్యాద్ధాన్యేవస్థందివ్జాతయే. ప్రతిమాసం పునస్తద్వత్పూజ్యో దేవః సహస్రపాత్, ఏవం సదా ప్రదాతవ్యం ధాన్యప్రస్థం ద్విజాతయే. ఏవం సంవత్సరే

పూర్ణే కుర్యాదుద్యాపనక్రియాం, అర్ఘ్యపాత్రం హి సౌవర్ణం కారయే న్మండలం శుభమ్. ద్విభుజం పూజయేద్భానుం రక్తవస్త్రయుగాన్వితం, ధాన్యద్రోణేన సహితం తదర్ధేన స్వశక్తితః. స్వర్ణశృంగీం రౌప్యఖురీం కాంస్యదోహాం పయస్వినీం, రవిరూపం ద్విజం ధ్యాత్వా తత్సర్వంవిని వేదయేత్. అగ్నిష్టోమసహస్రాణాం ఫలం ప్రాప్నోతి మానవః, సప్తజ న్మసహస్రాణి ధనధాన్యసమన్వితః. నిర్వ్యాధిర్నీరుజో ధీమాన్ రూపవా నభిజాయతే. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే ధాన్యసంక్రాంతివ్రతమ్.

అథలవణసంక్రాన్తివ్రతమ్.

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి పటుసంక్రాన్తిముత్తమాం, సంక్రాన్తివా సరం ప్రాప్య స్నానం కృత్వా శుభే జలే. వస్త్రాలంకారసంవీతో భక్తి భావసమన్వితః, కుంకుమేన లిఖేత్పద్మమష్టపత్రం సకర్ణికమ్. భాస్కరం పూజయేద్భక్త్యా ధాన్యప్రస్థసమన్వితః, తదగ్రే లవణం పాత్రంసగుడం స్థాపయేత్తతః, పూజితస్త్వం యథాశక్తి ప్రసీద మమ భాస్కర, లవ ణంసగుడం పాత్రం బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్. ఏవంసంవత్సరే పూర్ణే భానుం కుర్యాద్ధిరణ్మయం, రక్తవస్త్రయుగచ్ఛన్నం రక్తచందనచర్చిత మ్. కంబళం లవణం పాత్రం ధేన్వా సార్ధం ద్విజాతయే, ప్రదద్యాం భానుముద్దిశ్య విశ్వాత్మా ప్రీయతామితి. ఏవం కృత్వా తు యత్పుణ్యం ప్రాప్నోతి భువి మానవైః, తత్కేన గదితుం శక్యం వర్షకోటిశతైరపి, లవణాచలదానస్య ఫలం ప్రాప్నోతి మానవః, సర్వకామసమృద్ధాత్మావి మానవరమధ్యగః, సూర్యలోకే త్వసౌకల్పం పూజ్యమానస్సురాసు రైః. ఇతి లవణసంక్రాంతివ్రతం.

అథ భోగసంక్రాన్తివ్రతమ్.

తత్రైవ సంక్రాన్తిదివసం ప్రాప్య స్నాత్వా చైవ శుచివ్రతః, సు వాసినీభ్యః ప్రదాతవ్యం నానాసౌభాగ్యకంచుకాన్. కుంకుమంకజ్జ లం చైవ సిందూరం కుసుమాని చ, ద్రవ్యాణి చ సుగంధీని తాం బూలం చ శతాధికమ్. తండులాన్ గుడసంయుక్తాన్ తాభ్యో దద్యా ద్విచక్షణః, దద్యాత్పరిహృష్టమనసా మిథునేభ్యో యథావిధి. భోజయి త్వా యథాశక్త్యా వస్త్రయుగ్మం ప్రదాపయేత్, ఏవం సంవత్సరస్యాం తే రవిం సంపూజ్య పూర్వవత్. ధేనుం సదక్షిణాం దద్యా త్సపత్నీక

ద్విజాతయే, స్యాత్సుఖీ సర్వమర్త్యేషు భోగీ జన్మని జన్మని. ఇతి భోగ సంక్రాంతివ్రతమ్.

అథ రూపసంక్రాన్తిః.

సంక్రాంతివాసరే స్నానం కుర్యాత్తైలేన వై సుధీః, హేమపాత్రం ఘృతయుతం హిరణ్యేన సమన్వితమ్. స్వరూపతం వీక్ష్యతత్పాత్రే బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్, ఏకభుక్తం తతః కృత్వా పూజయిత్వా రవిం వ్రతీ. వ్రతాంతే కాంచనం దద్యాద్ఘృతధేనుసమన్వితమ్. ఇతి రూపసంక్రాంతిః.

అథ తేజస్సంక్రాన్తిః.

శాలితండులసంయుక్తం కలశం కారయేచ్ఛుభం, దీపనం సంస్థాప్య తన్మధ్యే జ్వలితం తు స్వతేజసా. సమ్ముఖే మోదకం స్థాప్య బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్, రవిం సంపూజ్య యత్నేన అర్ఘ్యం దద్యాద్విచక్షణః. ఏకభుక్తంచ కర్తవ్యం యావత్సంవత్సరం భవేత్, సంవత్సరే తు సంపూర్ణే కుర్యాదుద్యాపనం బుధః. శోభనం దీపకంకార్యం సువర్ణేన తు నారద, తామ్రస్య కరకం కుర్యాద్దీపం న్యస్యతదోపరి. కపిలాసహా దాతవ్యా కరకేణద్విజాతయే. ఇతి తేజ స్సంక్రాంతిః.

అథ సౌభాగ్యసంక్రాన్తివ్రతమ్.

సంక్రాన్తివాసరే ప్రాప్తే స్నాత్వా చైన శుచివ్రతః, పూర్వవద్భానుమభ్యర్చ్య తథా చైవ సువాసినీమ్. సౌభాగ్యాష్టకసంయుక్తంవస్త్రయుగ్మం తుమోపితే, విప్రాయ వేదవిదుషే భక్త్యా తత్ప్రతిపాదయేత్. ఏవం సంవత్సరే పూర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణపూజనం, పర్వతం లవణం కృత్వా భాస్కరం చైవ కారయేత్. గంధపుష్పాదినాపూజ్య విప్రాయ ప్రతిపాదయేత్, ఇక్షునం తృణరాజం చ నిష్పావాశ్చసుశోభనాః. ధాన్యకం జీరకం చైవకౌసుంభం కుంకుమం తథా, లవణంచాష్టమం తత్ర విప్రాయ వినివేదయేత్. ఇతి సౌభాగ్యసంక్రాంతిః.

అథ తాంబూలసంక్రాన్తిః.

సంక్రాన్తౌ ప్రాతరుత్థాయ స్నాత్వా చైవ యథావిధి, రవిమభ్యర్చ్య యత్నేన చందనేన సుగంధినా. తాంబూలచందనాద్యైశ్చ పూజయేచ్చ ద్విజోత్తమాన్. ఏవం సంవత్సరం కార్యం సంక్రాంతౌ రవిపూజనమ్. తాంబూల భక్షయేద్విప్రైః కారయేత్త త్పురస్సరమ్,

వత్సరాంతే తు కమలం కృత్వాచైవ తు కాంచనమ్. పర్ణకోశం ప్రకుర్వీత తథా పూజాఫలాలయమ్, చూర్ణభాండం ప్రకుర్వీత పూగప్రస్ఫోటనం తథా. ముఖవాసాదిచూర్ణానాం భాండాని వివిధాని చ, ద్విజదాంపత్యమావాహ్య సర్వోపస్కరసంయుతైః. ద్రవ్యైస్తు పూజయేద్భక్త్యా వస్త్రైస్సైర్భోజయేద్ద్విజాన్, సంకల్పితం తు యత్కించిద్బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్. ఏవం కరోతి యా నారీ తాంబూలాఖ్యం వ్రతోత్తమమ్, భర్త్రా పుత్రైశ్చ పౌత్రైశ్చ మోదతే స్వగృహే తథా. ఇతి తాంబూలసఙ్క్రాన్తిః.

అథ మనోరథసంక్రాంతివ్రతమ్.

గుడేన పూర్ణకుంభేన వత్సరం తు స్వశక్తితః, సంక్రాన్తివాసరే దద్యాద్బ్రాహ్మణాయ కుటుంబినే. ఏవం సంవత్సరే పూర్ణే ప్రతిసంక్రమణేఽర్చితే, రవిమభ్యర్చ్య యత్నేన కుర్యాదుద్యాపనం శుభమ్. గుడస్య పర్వతం కృత్వా వస్త్రరత్నైశ్చభూషితం, అయనే చోత్తరే దద్యాద్విత్తశాఠ్యం న కారయేత్. యంయం కామయతే కామం తంతం ప్రాప్నోతి పుష్కలమ్. శేషం ధాన్యసంక్రాన్తివత్ ఇతి మనోరథసంక్రాన్తిః.

అథ అశోకసంక్రాంతిః.

అయనే విషువే చైవ వ్యతిపాతో భవేద్యదిః, ఏకభుక్తం తతః కుర్యాత్తిలదానప్రపూర్వకమ్. కాంచనస్య భాస్కరం కృత్వా యథావిభవశక్తితః, స్నాపయేత్పంచగవ్యేన గంధపుష్పైస్తు పూజయేత్. సంచ్ఛాద్య రక్తవస్త్రాభ్యాం తామ్రపాత్రే నిధాయ చ, భాస్కరాయ నమః పాదౌ పూజయామి. రవయే జంఘే ఆదిత్యాయ జానునీ. దివాకరాయ ఊరూ. అర్యమ్ణే కటిమ్. భానవే ఉదరం. పూష్ణే బాహూ. మిత్రాయ స్తనౌ. వివస్వతే కంఠమ్. సహస్రాంశవే ముఖమ్. తమోహంత్రే నేత్రే. తేజోరాశయే శిరః. అరుణసారథయే సర్వాంగమ్. అర్ఘ్యం చ పూజనం కార్యం బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్, ఏవంసంవత్సరే పూర్ణే కాంచనేన దివాకరమ్. సంపూజ్య పద్మకుసుమై ర్యథావిత్తానుసారతః, ధూపైర్దీపైశ్చ నైవేద్యై రక్తవస్త్రేణ వేష్టితమ్. తతో హోమం ప్రకుర్వీత రవిమంత్రేణ నారద, ద్వాదశ్యాం కపిలా దేయా వస్త్రాలంకారసంయుతాః. అశక్తః కపిలామేకాం విత్తశాఠ్యవివర్జితః,

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం భార్యాం పుత్రం సమాప్నుయాత్. ఇతి అశోకసంక్రాన్తిః.

అథాయుస్సంక్రాన్తిః

అథాన్యాంచ ప్రవక్ష్యామి ఆయుస్సంక్రాన్తిముత్తమాం, సంక్రాన్తి దినసేస్నాత్వాపూజయేచ్చ దివాకరమ్. కాంస్యే క్షీరంఘృతం దద్యాత్ సహిరణ్యం స్వశక్తితః, మంత్రాః పృథక్ చవక్తవ్యాః పూజా సైవప్ర కీర్తితా. తత్ క్షీరం సురభీజాతం పీయూషంసమసర్పియుక్, ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం మూలం దేహి ద్విజాతయే. అనేన విధినా వర్షం సర్వం దద్యా దతంద్రితః, ఉద్యాపనాదికం సర్వం ధాన్యసంక్రాంతివద్భవేత్. నిరామ్యధిశ్చైవ దీర్ఘాయుస్తేజస్వీ కీర్తిమాంస్తథా, అపమృత్యుభయం నాస్తిజీవేచ్చ శరదాం శతమ్. ఇత్యాయుస్సంక్రాంతిః.

అథ ధనసంక్రాంతివ్రతమ్.

సంక్రాంతిదివసే పూజ్యో భాస్కరస్తు విధానతః, కలశం చావ్రణం గృహ్య వారిపూర్ణం నిధాపయేత్. సువర్ణప్రతిమాం కృత్వా ప్రతిమాసం తు దాపయేత్, విధినానేన వర్షాంతే ప్రీయతాం మే దివాకరః. భానోరుదయవేళాయాం స్నాత్వా సర్వం ప్రపూజయేత్, కృసరాన్నేన పక్వాన్నం ఘృతయుక్తేన భూరిణా. బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాత్ చాపం ప్రాప్తే దివాకరే, పూజావిధానం తద్వచ్చ ధాన్యసంక్రాన్తివద్భవేత్. సౌవర్ణం కలశం కృత్వా సూర్యం చోపరివిన్యసేత్, సువర్ణఘటితం పద్మం సూర్యాయ వినివేదయేత్. గోదానం తత్ర కర్తవ్యమేవం సంపూర్ణతాం వ్రజేత్, జన్మనాం శతసాహస్రం ధనయుక్తో భవేన్నరః. ఆయురారోగ్యసంపన్నః సూర్యలోకే మహీయతే. ఇతి ధనసంక్రాంతిః.

అథ సర్వసంక్రాంత్యుద్యాపనమ్.

హేమాద్రౌ భవిష్యే. నందికేశ్వర ఉవాచ. అథాన్యదపి వక్ష్యామి సంక్రాంత్యుద్యాపనం ఫలం, విషువే చాయనే చైవ సంక్రాన్తివ్రతమాచరేత్. పూర్వేద్యురేకభక్తేన దంతధావనపూర్వకం, సంక్రాన్తి వాసరే ప్రాప్తే తిలైః స్నానం సమాచరేత్. రవిసంక్రమణే భూమౌ చందనేనాష్టపత్రకం, పద్మం సకర్ణికం కుర్యాత్తస్మిన్నావాహయేద్రవిమ్. కర్ణికాయాం న్యసేద్దేవమాదిత్యం పూర్వవత్తతః, నమస్సోమా

య చాగ్నేయ్యాం యామ్యే రుజ్మండలాయ చ. సమస్సవిత్రే నైర్
ఋత్యే వారుణే తపనం బుధః, వాయవ్యే మిత్ర మావాహ్య పూజ
యేత్తు యథాక్రమమ్. మార్తాండముత్తరే విష్ణు మీశాన్యే విన్యసేత్త
దా, ద్విజాయ సోదకం కుంభం తిలపాత్రం హిరణ్మయమ్. కమలం తు
యథాశక్తి కారయిత్వా నివేదయేత్, చందనోదక పుష్పైశ్చ దేవా
యార్ఘ్యం న్యసేద్భువి. విశ్వాయ విశ్వరూపాయ విశ్వధామ్నే స్వయం
భువే, నమోఽనంతనమోధాత్రే ఋక్సామయజుషాంపతే. అనేనవిధినా
సర్వం మాసి మాసి సమాచరేత్, వత్సరాంతే తథా కుర్యాత్సర్వం
ద్వాదశధా నరః. సంవత్సరాంతే ఘృతపాయసేన సంతర్ప్య వహ్నిం
ద్విజపుంగవాన్నైవ, కుంభాన్ పునర్ద్వాదశ ధేనుయుక్తాన్ సమర్ప్య హై
రణ్మయపద్మగర్భాత్. పయస్వినీః శీలవతీశ్చ దద్యాత్తామ్రాః స్వరూపే
ణ సువస్త్రయుక్తాః, గావోఽథవా సప్త చ కాంస్యదోహా మాల్యాం
బరా వా చతురోఽప్యశక్తః. ద్వే వాప్యశక్తః కపిలామథైకాం నివే
దయేద్బ్రాహ్మణపుంగవాయ, హైమీం చ దద్యాత్పృథివీమశేషాం
కృత్వాఽథ రౌప్యామథవా తు తామ్రీమ్. పైష్టీమశక్తోఽథ తిలైర్వి
ధాయ సౌవర్ణసూర్యేణ సమం ప్రదద్యాత్, న విత్తశాఠ్యం పురుషో
ఽత్ర కుర్యాత్కుర్వన్నధో యాతి న సంశయోఽత్ర. యావన్నగేం
ద్రప్రముఖా నగేంద్రాః పృథ్వీ చ సప్తాబ్ధియుతేహ తిష్ఠేత్, తావత్సగం
ధర్వగణైరశేషైః సంపూజ్యతే నారద నాకపృష్ఠే. తతశ్చ భూమాద్వి
జవర్యజో వా క్షత్రాధిపః స్యాత్కులశీలయుక్తః, స్పష్టైర్ముఖే పుణ్యవ
పుస్సుభార్యః ప్రభూతపుత్రో రిపువందితాఙ్ఘ్రిః. ఇతి సర్వసంక్రాత్యు
ద్యాపనమ్.

అథ ధనుస్సంక్రమణే విశేషః.

రవౌ ధనుష్యేసంప్రాప్తే స్నాయాదర్కోదయే సదా, సర్వం నిత్యం
చ సంపాద్య ముహూర్తం న గతో రవిః. కృసరాన్నేన విప్రాన్భోజ
యేద్ఘృతపాయసైః, దక్షిణాద్యైశ్చ సంతోష్య స్వయం భుంజీత వా
గ్యతః. ఏవం నిరంతరం కుర్యాదశక్తో భానువాసరే, ఇహ భుక్త్వా తు
భోగాన్నైవ సూర్యలోకం చ గచ్ఛతి. ఇతి ధనుర్మాసమహిమా.

అథ రవేర్ఘృతస్నపనం హేమాద్రౌ భవిష్యే. ఉత్తరే త్వయనే
ప్రాప్తే ఘృతప్రస్థేన యో హరిం, స్నాపయిత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో యః

ప్రయచ్ఛతి మానవః. ఘృతధేనుం తథా దద్యా ద్బ్రాహ్మణాయకుటుం బినే. సర్వపాపవినిర్ముక్తః సూర్యలోకే చిరం వసేత్, తతో భవతిభూపాలో ప్రజానందవివర్ధనః. ఇతి ఉదగయనే ఘృతస్నపనమ్.

అథ మకరసంక్రాన్తౌ శివరహస్యే ఘృతకంబళదానమాహ.

మాఘే మాసి మహాదేవం యోదద్యాద్ఘృతకంబళం,సభుక్త్వా సకలాన్ భోగానంతే మోక్షం చ విందతి. నరా భూపతయో జాతా ఘృతకంబళదానతః, జాతిస్మరాశ్చ తేజాతా ముక్తాశ్చాంతే శివార్చకాః. పురాసమాగతంవిప్రం జాబాలిం శ్రుతిపారగం, పప్రచ్ఛ శూలకర్ణాఖ్యో ధర్మదారిద్ర్యనాశకమ్. జాబాలిరువాచ. అసితాయాః సితాయా వా ధేనోర్ఘృతమనుత్తమం,సంపాదనీయం యత్నేన ఘనీభూతంచ శోధితం. తద్ఘృతం తులయోస్త్రీర్ణం ప్రస్థం సార్ధశతత్రయం, మహాకంబళమేతద్ధి ఘృతస్యపరి కీర్తితమ్.తదర్ధం వా తదర్ధం వా సాయం నేయం శివాలయే,ఘృతేనానేన దేవేశ మభిషించేన్మహేశ్వరమ్. తతో ఘనఘనీభూతమర్పయేచ్ఛివమస్తకే, తతస్తిలైస్సర్షపైశ్చ బిల్వపత్రైశ్చ కోమలైః. హేమపద్మైశ్చ దేవేశః పూజనీయో మహేశ్వరః, ధూపదీపాదికం దేయం మహానైవేద్యమాదరాత్. తతో నీరాజనం దత్వా దేయః పుష్పాంజలిస్తతః, ప్రదక్షిణాన్ నమస్కారాన్ కృత్వాచ తదనంతరమ్. శైవం పంచాక్షరం జప్త్వా శివాయైతన్నివేదయేత్, తతో జాగరణం కార్యం శివస్మరణపూర్వకమ్. తతఃప్రాతస్సముత్థాయ కృత్వా స్నానాదికం పునః,పూజనీయో మహాదేవో ఘృతసేచనపూర్వకమ్ భోజనీయాస్తథానైర్వాప్య భక్ష్యైర్భోజ్యైశ్చ యత్నతః, తతః స్వయం చ భోక్తవ్యం బంధుభిః సహసాదరమ్.అనేన తవదారిద్ర్యం నాశమేష్యతి సర్వథా, భోగాంశ్చ విపులాన్ భుక్త్వా శివలోకం గమిష్యసి. ఇతి మకరసంక్రాన్తౌ ఘృత కంబళదానం సమాప్తమ్.

అథ మకరసంక్రమణే దధిమంథదానమ్.

సూర్యపూజైవ. తతో దధిమంథఘటే యశోదాశ్రీకృష్ణ సువర్ణప్రతిమాం స్థాప్య సంపూజ్య ప్రార్థయేత్. యశోదే త్వం మహాభాగే సుతం దేహి మనోరమం,పూజితాఽసి మహాదేవి దధిమంథనభాజనే. శ్రీకృష్ణపరమానంద సంసారార్ణవతారక, పుత్రం దేహి మనోజ్ఞం చ ఋణత్రయవిమోచకమ్. దానమంత్రః. గృహాణ త్వం ద్విజశ్రేష్ఠదధి

మంథనభాజనమ్,నవనీతేన సహితం దేవక్యా సహితం హరిమ్ ప్రసాదః క్రియతాం మహ్యం సూర్యరూప నమోఽస్తు తే.

అథ తాంబూలవ్రతోద్యాపనమ్.

ద్వాత్రింశత్పత్రకై ర్యుక్తం పూగీఫలసమన్వితం, ఏలాలవంగక ర్పూరైర్యుక్తం తాంబూలముచ్యతే.యథాలాభంభవేద్వాపి దేయం ద్విజనరాయ చ, ద్విజాభావే సువాసిన్యై తదభావే కుమారికామ్. ఉద్యాపనం ప్రకర్తవ్యం యథావిభవసారతః, శుభేఽహ్ని మాసే కర్తవ్యం బుధ్నే వైవాహికే తతః. పంచసప్త చ సద్విప్రాన్ సపత్నీకాన్ ప్రపూజయేత్, పూర్వరాత్రౌతు సంపూజ్య లక్ష్మీనారాయణావుభౌ. ఉమామహేశ్వరౌపూజ్య బ్రహ్మాణం భానునా సహ, రతిం చ పంచబాణం చ పూజయేచ్చ యథావిధి. బుద్ధిం సిద్ధిం విఘ్నరాజం లోకపాలాంశ్చ పూజయేత్, రాత్రౌ పూజా ప్రకర్తవ్యా షోడశైరుపచారకైః. తాంబూలోపస్కరాం స్తత్ర సంస్థాప్యోత్తరదేవతాః.పురుషోత్తమాయ, పుండరీకాక్షాయ, నిత్యాయ, వేదగర్భాయ, గోవర్ధనాయ,సుబ్రహ్మణ్యాయ, శౌరయే, ఈశ్వరాయ నమః. ఏతాని ద్వాదశనామాని పూజనే హవనే తథా, ఘృతం వా పాయసం వాపి పంచామృతతిలోదనమ్. తత్తన్మంత్రైశ్చ హోతవ్య మష్టావింశతిసంఖ్యయా, పూర్ణస్థాపనపాత్రంచ పూర్ణపాత్రం తథైవ చ. స్వర్ణరౌప్యమయం వాపి పైత్తలంసీససంభవం,సర్వశోభాసమాయుక్తాంలోహజాంపూగభాజికామ్. పూజయిత్వా తత స్తత్ర తతః పూర్ణాహుతిం చరేత్, బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాథ దద్యాత్తాంబూలముత్తమమ్. ఫలేన తృప్యతే బ్రహ్మా పత్రేణ గవాం స్వారిః,చూర్ణమీశ్వరతృప్త్యర్థం ఖదిరం కామతృప్తయే. కర్పూరైలాలవంగాదిజాతీపత్ర ఫలైస్తథా, ఇంద్రాద్యా లోకపాలాశ్చ సంతుష్టాశ్చ భవన్తి హి. వారిదస్సుఖమాప్నోతి రాజ్యం ప్రాప్నోతి చాన్నదః, దీపదశ్చక్షురాప్నోతి త్రయం తాంబూలదానతః. ఏవంకృతే విధానేన సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్. ఇతి వాయుపురాణే యుధిష్ఠిరంప్రతి భగవదుక్తతాంబూలోద్యాపనమ్.

అథ మౌనవ్రతోద్యాపనమ్.

నారదః. బ్రహ్మన్ బ్రూహి మమ త్వం వై మౌనవ్రతవిధిం శుభం, ఫలం కిమస్య దానం వా కథముద్యాపనం భవేత్. బ్రహ్మో

వాచ. శృణు నారద యత్నేన సావధానేన చేతసా, చాతుర్మాస్యే వ్రతం కుర్యాత్ స్నానాఖ్యం వ్రతముత్తమమ్. యస్యాచరణమాత్రేణ గమ్యతే విష్ణుమందిరమ్, విధిం తస్య ప్రవక్ష్యామి శృణు నారద మన్ముఖాత్. వ్రతమధ్యే వ్రతస్యాన్తే వ్రతాదౌ వా యథావిధి, ఉద్యాపనం ప్రకుర్వీత వ్రతసంపూర్తిహేతవే. స్నాత్వా నిత్యక్రియాం కృత్వా కుర్యాత్సంకల్పమాదృతః,సర్వతోభద్రమాలిఖ్య తత్రవిష్ణుం ప్రపూజయేత్. లక్ష్మ్యా యుతం తు దేవేశం బ్రహ్మాద్యా దేవతా స్తథా, ద్వారదేశే తు సంపూజ్య పుణ్యశీలసుశీలకౌ. జయం చ విజయం చైవ గదాదీన్యాయుధాని చ, మంటపం తోరణై ర్యుక్తం పట్టవస్త్రేణ భూషితమ్. సువర్ణప్రతిమాం తత్ర ఘంటాగరుడలాంఛితాం, ఉపచారైః షోడశభిరర్చయిత్వా రమాపతిమ్ రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ గీతవాద్యాదిమంగళైః,ఘృతేనాష్టోత్తరశతం పాయసే హవనం చరేత్. అతో దేవేతి మంత్రేణ బ్రాహ్మణాన్ భోజయే త్తతః, పీఠదానం తతః కుర్యాద్ఘంటాదానం తథైవచ.ఘంటాదానస్య మాహాత్మ్యం వక్తుం కేన చ శక్యతే, దీపదానం తతః కుర్యా ద్వ్రతసంపూర్తిహేతవే. ఇదం వ్రతం మయా పూర్వం కృతముత్పత్తి హేతవే, తేన వ్రత ప్రభావేన సృష్ట్యుత్పత్తిర్నయా కృతా. కర్తవ్యం తు ప్రయత్నేన సర్వకామార్థసిద్ధయే' య ఇదం కురుతే వత్స స సాక్షాన్మామకీ తనుః. ఇతి బ్రహ్మాండపురాణే బ్రహ్మనారదసంవాదే మానవ్రతోద్యాపనమ్.

అథ ప్రపాదానవిధానమ్.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. కథం కృష్ణ వ్రతం కృత్వా సంసారాద్గహ్వారాన్నరః,ఆగచ్ఛేద్యుర్బహిర్యేన తథాదానేన మేవద. శ్రీకృష్ణః. విధానమేకమతులంసామాన్యం నలసేవితం,విధిం ప్రపాఖ్యం రాజేంద్ర కథ్యమానం శృణుష్వ తత్.యస్మిన్ పథి జలం నాస్తి నాస్తి గ్రామసమీపతః,ప్రపాతత్ర ప్రకర్తవ్యా స్వర్గకామేప్సుభిర్నరైః.మాఘమాసే సితే పక్షే శివరాత్రౌ విశేషతః, కృత్వా తు మంటపం రమ్యం చతుర్ద్వారం సుశోభితమ్. ఛాయా శీతమయీ కార్యా దృఢైః స్తంభై ర్విశేషతః, ఏకవక్త్రా ద్విపక్త్రా వా పూర్వోత్తరముఖా శుభా. మార్గాణాం యత్ర బాహుళ్యం తత్ర కార్యా విచక్షణైః, దృఢాంస్తామ్రమయాన్పాత్రాన్ మృణ్మయాన్వా సమాహితః. పూజాం చైవ సమాదిశ్యసవర్గ

కామః ప్రయత్నతః, ప్రావృడాయాతి యావద్వై జలైః కుంభాన్ ప్ర
పూరయేత్. యవాగూ స్తత్ర సంయుక్తా వ్యంజనైస్సు సమన్వితా,
అన్నైశ్చ బహుభిర్దివ్యైః శర్కరాపానకై ర్యుతాః. తక్రం లవణసం
యుక్తం తాంబూలం చ యథావిధి, ప్రపాయాం పాపయేచ్ఛక్త్యా
జలం వా కేవలం శుభమ్. బ్రాహ్మణార్థం పృథక్ పాత్రం బ్రహ్మచిహ్నే
న లక్షితం, స్వస్తివాచనపూర్వం తు సర్వమేతత్ప్రకల్పయేత్. ఏవం
విధా ప్రపా ప్రోక్తా విద్వద్భిర్ధర్మకోవిదైః, శిశూనాం జననీ యద్వత్
క్షుత్తృడాహరణే క్షమా. సర్వేషామపి వర్ణానాం ప్రపా వై పోషణే
క్షమా, నందన్తి పితరస్తస్య తుష్యన్తి కులదేవతాః. స్తువన్తి మనుజా
స్సన్తు యేనాధ్వని కృతా ప్రపా, క్రతుకోటిశతైర్యత్తు పుణ్యం చ లభ
తే నరః. ఉద్యాపనవిధిం కృత్వా ప్రపాదానమనుత్తమం, తస్యాస్సర్వా
ణి పాత్రాణి బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్. భోజయేచ్చ యథాశక్తి
బ్రాహ్మణాంస్తోషయేత్తతః, ప్రపామందిరదానేన కృతకృత్యో భవేన్న
రః. దుర్భిక్షే గ్రాసమాత్రాన్నం గ్రీష్మే బిందుసమం జలం, తత్తుల్యం
క్రతులక్షేణ ద్వయమేతత్తతోఽధికమ్. ఏవంవిధా ప్రపా ప్రోక్తా
మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః, వరా వా లఘువా రాజన్ సర్వకామవివర్ధనీ.
ఇతి భవిష్యోత్తరపురాణే ప్రపాదానం సోద్యాపనమ్.

అథ లక్షపద్మవిధిః.

బ్రూహి కృష్ణ వ్రతశ్రేష్ఠం ముక్తిదం దుఃఖనాశనం, పుత్రపౌ
త్రప్రదం చైవ కృపయా మధుసూదన. శ్రీకృష్ణః శృణు రాజన్ ప్రవ
క్ష్యామి వ్రతానామధికం వ్రతం, సర్వదుఃఖహరం స్త్రీణాం సర్వకామ
ఫలప్రదమ్. లక్షపద్మం రంగవల్ల్యా శుభే మాసి సమారభేత్, గురుశు
క్రాస్తరహితే శుక్లపక్షేణ యత్నతః. తండులైః పూజయేచ్ఛ్వేతైః
సూర్యస్థం పూజయేద్ధరిం, ఉద్యాపనం సమాప్తౌ చ కుర్యాద్యత్నేన
సిద్ధయే. సంపూర్ణం జాయతే యేన తచ్ఛృణుష్వ ప్రయత్నతః, సూ
ర్యస్య ప్రతిమాం కుర్యాత్ సువర్ణస్య చ శక్తితః. వేదికాయాం ప్రక
ర్తవ్యం స్వస్తికం పద్మసంయుతమ్, తన్మధ్యే కలశం స్థాప్య రక్తవస్త్రేణ
వేష్టితం,పంచామృతేన సంస్నాప్య దేవం తత్ర ప్రపూజయేత్. గంధ
పుష్పాక్షతైర్దివ్యైర్ధూపదీపాదిభిః శుభైః,సువర్ణనిర్మితం పద్మం దేవా
య వినివేదయేత్. ఆచార్యం వరయేత్తత్ర వేదవేదాంగపారగం,

తతో హోమః ప్రకర్తవ్య స్తిలాజ్యైః పాయసై స్తథా. అష్టోత్తర సహస్రం వా శతత్రయమథాపి వా, గాయత్రీమన్త్రతః కుర్యాన్మూల మంత్రేణహావయేత్. గోదానం చ ప్రకర్తవ్యం సూర్యస్యపరితుష్టయే, బ్రాహ్మణాన్భోజయేచ్ఛక్త్యా శర్కరాఘృతపాయసైః. తేభ్యోఽపి దక్షిణాం దద్యాద్విత్తశాఠ్యవివర్జితః, ప్రతిమాం కలశం చైవ దద్యాత్పూజాదికం తతః అతో దేవేతి మంత్రేణ ఆచార్యాయ నివేదయేత్, ప్రదక్షిణనమస్కారా న్కుర్యాన్మూర్ధ్ని కృతాఞ్జలిః శ్రీకృష్ణః ఏతత్తే వ్రతమాఖ్యాతం స్త్రీణాం కామఫలాప్తయే, పుత్త్రపౌత్త్రాదిసంతానవృద్ధ్యర్థం కురునందన. యా నారీ కురుతే భక్త్యా హరి స్తస్యాః ప్రసీదతి. ఇతి సౌరపురాణే లక్షపద్మప్రకరణే ఉద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ లక్షదీపదానవిధిః.

స్కంద ఉవాచ. రుద్రసంఖ్యం శివాయాథ అర్పయేద్దీపముత్తమం, వర్షమేకం తదర్ధం వా వర్షద్వయమథాపి వా. లక్షసంఖ్యా తదర్ధం వా ద్విలక్షం వా స్వశక్తితః, లక్షదీపం ప్రకుర్వన్తి నరాః పరమధార్మికాః. ఘృతేన యే ప్రకుర్వంతి తేషాం పుణ్యం వదామి తే, దీపమాలా యథాశక్తి కార్తికే శ్రద్ధయాన్వితాః. యావత్కాలం ప్రజ్వలన్తి దీపా యస్య ప్రభావతః, తావద్యుగసహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే. కౌసుంభేన చ తైలేన దీపాన్ దద్యాచ్ఛివాలయే, తేన పుణ్యేన కైలాసే వసతే శివసన్నిధౌ. అతసీతైలసంయుక్తాన్ దీపాన్ దద్యాచ్ఛివాలయే, దశపూర్వాన్ దశ పరాన్ యుక్త్వోగచ్ఛేచ్ఛివాలయమ్. జ్ఞానినోహి భవిష్యంతి దీపదానఫలేన హి, తిలతైలేన ఏ దీపాన్ దదతేచ శివాలయే. తేజస్వినో మహాభాగాః కులేనచ శతేనవై, తైలయుక్తాః కృతా దీపా దాపితాశ్చ శివాలయే. ఆర్తిక్యం చ సకర్పూరం యే కుర్వన్తి దినేదినే, తే ప్రాప్నువన్తి సాయుజ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా. లక్షదీపస్య సంపూర్త్యై కుర్యాదుద్యాపనం బుధః, ఉపవాసం ప్రకుర్వీత పూర్వస్మిన్ దివసే తదా. కర్షమాత్రసువర్ణేన తదర్ధార్ధేన వా పునః, ప్రతిమాం శంకరస్యాథ ఉమయా సహితస్య చ. ఆచార్యం వరయేత్తత్ర అభిజ్ఞ వేదపారగం, కలశంస్థాపయేద్రాత్రౌ స్వస్తివాచనపూర్వకమ్. ఉమామహేశ్వరం రమ్యం స్థాపయేత్కలశోపరి, ఉపచారైః షోడశభిః పూజయేచ్చ పృథక్ పృథక్. రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్ పురాణశ్రవ

ణాదిభిః, ప్రాతఃస్నానం విధాయాథ హోమకర్మ సమారభేత్. తిలసర్పిర్భ్యైర్వై శ్చాపిచరుణా బిల్వపత్రకైః, ఆజ్యప్లుతైశ్చ ప్రత్యేకం సద్యోజాతాదిమంత్రతః. శతమష్టోత్తరం హుత్వా హోమశేషం సమాపయేత్, ఉమామహేశ్వరం దేవంపూజయేత్తు పునర్వ్రతీ ప్రతిమాంవస్త్రసహితామాచార్యాయ నివేదయేత్,సహిరణ్యాం సవత్సాం చ ధేనుం దద్యాత్ప్రీతమానసః అనేన విధినా యస్తు వ్రతమేతత్సమాచరేత్, స భుక్త్వా విపులాన్ భోగాన్ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాద్వస్త్రాలంకారభూషణైః, గురోరాజ్ఞాం గృహీత్వాతు భుంజీయాద్బంధుభిఃసహ. ఏవం యః కురుతే మర్త్యో లక్షదీపప్రదీపనం, నరో వాప్యథవా నారీ సోఽశ్నుతే పదమవ్యయమ్. జ్ఞానముత్పద్యతే తస్య సంసారభయనాశనం, సర్వపాపక్షయకరం జన్మజన్మార్జితం చ యత్. బాల్యే వయసి యత్పాపం యౌవనే వాపి యత్కృతం, వార్ధకేఽపి కృతం పాపం తత్సర్వం నశ్యతి ధ్రువమ్. సర్వపాపవినిర్ముక్తోభుక్త్వా భోగాన్మహీతలే, సర్వాన్ కామానవాప్యాథ సోఽశ్నుతేపదమవ్యయమ్ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే లక్షదీపోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ లక్షదూర్వాపూజనవిధిః.

సూత సేన ఉవాచ. లక్షదూర్వావిధిం సమ్యక్ కథయస్వ మహామతేః, యం కృత్వా ప్రాణినస్సర్వే భవన్తి సుఖభాగినః. శ్రావణే చ చతుర్థ్యాం తు భానువారో యదాభవేత్, శుభేఽహ్ని వాసరే వాపి పూజాకర్మ సమారభేత్. దంపత్యూచతుః. చక్రవర్తీ నృపో జాతస్తేన తృప్తిం న వై గమః, ఆవాభ్యాంతు దరిద్రాభ్యాం కిం దేయం తృప్తికారకమ్ నదీనదజలైరబ్ధిరసంఖ్యై ర్నాభిపూర్యతే, బిందుమాత్రేణ సహజా వ కథం పూర్యతే వద. కౌండిన్య ఉవాచ.భక్త్యా దత్తం స్వల్పమపి బహుతృప్తికరం మమ, అభక్త్యా యచ్చ దంభేన బహు దత్తంవృథాభవేత్. దంపత్యూచతుః. ఆవయోర్న గృహే కించిచ్ఛుభం వస్తుద్విజోత్తమ, పూజార్థై గణనాథస్య ప్రదద్దూర్వాంకురా హృతాః. పూజితో గణనాథస్తు స ఏకో హ్యాఃశిష్యతే, భక్త్యా దత్తస్స ఏకోఽపి తృప్తయే స్యాత్ప్రదీయతాం. కౌండిన్య ఉవాచ. విరోచనా దదౌ తస్మై శ్రుత్వా వాక్యం తదీరితం, ఏకం దూర్వాఙ్కురం భక్త్యా తేన తృప్తోఽభవద్ద్విజః.శాల్యన్నం పాయసాన్నం చ నానాపక్వాన్నమేవచ,

వ్యంజనాన్యపి సర్వాణి లేహ్యాచోష్యాణ్యనేకథా. భక్త్యా విరోచనా దత్తే జాతం దూర్వాంకురేఽఖిలం, గృహీత్వా బ్రాహ్మణాస్తంతు బుభుజుః పరమా ముదా. తస్మిన్ దూర్వాంకురే భక్త్యా దత్తే తేనాథ భక్షితే, ప్రశశామద్విజస్యాస్య తత్క్షణాజ్జఠరానలః. తృప్తిశ్చ పరమా తేన ప్రాప్తా తత్క్షణమాత్రతః, ఆలింగ్య త్రిపురసంహారీ తృప్తోఽభూద్దర్షయన్ ద్విజమ్. తత్యాజ కుత్సితం రూపం ప్రకటోఽభూద్గజాననః, చతుర్భుజోఽరవిందాక్షః శుండాదండవిరాజితః. కమలం పరశుం మాలాం దంతం కరతలే దధత్, మహార్హ్వముకుటో రాజన్ కర్ణకుండలమండితః. దివ్యవస్త్రపరీధానో దివ్యగంధానులేపనః, ఉవాచ తౌ ప్రసన్నాత్మా దంపతీ స గజాననః. వృణీత తం వరం శీఘ్రం మనసా యం యమిచ్ఛతః. తావూచతుః. జన్మజన్మాంతరే వాపి భక్తిరస్తుదృఢాఽఽవయోః, ముక్తిర్వా దీయతాం దేవ అస్మాత్సంసారసాగరాత్. న యాచే కించిదన్యం హి పాదపద్మాది భానవ. కౌండిన్య ఉవాచ. ఇతితద్వాక్యమాకర్ణ్య తథేత్యుక్త్వా గజాననః, పునరాలింగ్య ప్రదదేభక్తిం త్రిపురసూదనః. ఏతస్మాద్దూర్వ భారోఽస్మై దేయతాం దీయతేమయి, అసంఖ్యాభక్షణాద్దేవో న తృప్తిం చ సమాయయౌ. ఇతిసమ్యక్ సమాశ్రావ్య మహిమానం పరం శుభం, దూర్వాసమర్పణభవం శ్రవణాత్తస్య కామతః. ఇతిహాసమిమం భక్త్యా శృణుతే శ్రావయేచ్చ యః, సపుత్రధనమాప్నోతి స్వర్గలోకే చ మోదతే. గజాననే చ యో భక్తో నిష్కామో ముక్తిమాప్నుయాత్, శ్రుత్వావిథమితిహాసం ఆశ్రమా సంశయం పునః. ప్రపేదే హృదితం జ్ఞాత్వా కౌండిన్యో మునిరబ్రవీత్, ఆశ్రమే శృణు మే వాక్యం సంశయస్యాపనుత్తయే. యద్వదామి హృదిస్థస్య మయా జ్ఞాతస్య తేఽనఘే, ఏకం దూర్వాంకురం గృహ్య గచ్ఛ శీఘ్రం బిడౌజసమ్. తదాశీర్వచనం పూర్వం పశ్చాద్యాచస్వ కాంచనం, దూర్వాంకురేణ తులితం గృహీత్వాతు ఇహానయ. న న్యూనం నాధికం గ్రాహ్యం తస్య భారాచ్ఛుభాననే, ఆజ్ఞాం ప్రాప్య మునేః సాతు ప్రస్థితా స్వార్థసిద్ధయే. ఏకం దూర్వాంకురం గృహ్య శక్రసన్నిధిమాయయౌ, తమువాచాశ్రమాశక్ర దేహిమే కాంచనం శుభమ్. యాచితుం త్వాం సమాయాతా భర్తృవాక్యాత్సురేశ్వర. ఇన్ద్రఉవాచ. కిమర్థం త్వమిహాయాతా సమాజ్ఞా ప్రేషితాఽభవత్, మయా

తు ప్రేషితం తస్య స్వశక్త్యా తు సువర్ణకమ్. ఆశ్రమోవాచ. దూర్వాంకురస్య తులయా యద్భవేత్కాంచనం శుభం, గృహ్ణీష్వ శచిభర్తస్త్వం న్యూనం నచ హి నాధికమ్. ఇంద్రః. దూర్వాంకుర ప్రమాణం మే నాస్తి ద్రవ్యం శుభాననే, కుబేరభవనం గచ్ఛ జాతరూపం ప్రదాస్యతి. ఇంద్రేణ ప్రేషితా సాధ్వీ మునిపత్నీ మయా సహ, ప్రాప తం భవనం తేఽద్య దేహి దూర్వామితం ధనమ్. కుబేర ఉవాచ. అత్యాశ్చర్యమహం మన్యే మునే శక్రస్య చాశ్రమే, మోహావిష్టో న జానాతి దూర్వాంకురమితం కిల. కాంచనేన కిమేతేనబహుళం నేచ్ఛతే కుతః, ఆజ్ఞాపయద్ధనాధ్యక్షః కోశకారం ధనస్య చ. దేహి అస్యై ధనం స్వేచ్ఛం మునిపత్న్యై మమాజ్ఞయా, ఏవం శ్రుత్వా దదౌ తస్యై బహుళం కాంచనం తు సా. నజగ్రాహ భయాద్భర్తుర్దూర్వాధికవిశంకయా, స్వర్ణకారస్తులాయాంతు దూర్వాంకురమధారయత్. నాభవత్తులయా తస్య పర్యాప్తంతత్తు హాటకం, వణిక్తులా సమానీతా న తత్రాప్యభవత్సమమ్. తైలకారసమానీతా న జాతా పూరణే క్షమా, ధటే మహాత్యతఃక్షిప్రం హాటకం దత్తమేకతః. దూర్వాంకురోఽపి తత్రాపి అధస్తాద్యాతి భారతః, అన్యదన్యద్దదౌ తత్ర కుబేరః కాంచనం బహు. తథాపి నాభవత్తేన సమం దూర్వాంకురేణ చ, సర్వకోశగతం ద్రవ్యం దత్తం గురు తతోఽభవత్. తథాపి నాభవత్తుల్యం తేన దూర్వాఙ్కురేణ చ, పత్న్నమాహూయ తాం ప్రాహ కుబేరః కౌతుకాన్వితః. కురు మద్వాక్యతస్సుభ్రూర్ధటారోహణమగ్రతః, న సమం చేత్తమారోక్ష్యే నిజసత్యైరిరక్షయా. పతివ్రతాజ్ఞయా తస్య ధటమారురుహే తదా, తతోఽపి న సమా జాతా తతస్సర్వాం పురీం దదౌ. ధటమధ్యే కుబేరోఽపి నోర్ధ్వం జాతోఽంకురాత్తతః, శ్రుత్వా దూతముఖాదింద్రో గజారూఢస్సమాయయౌ. స్వకీయద్రవ్యసహితో ధటామారురుహే స్వయం, సమం న యాతి దూర్వా వై ధటాభారేణ చానఘ. అధోముఖో గతశ్చిన్తాం కిమేతదితి చింతయన్, విష్ణుం హరం చ సస్మార తత్రారోహణకామ్యయా. శివో విష్ణుస్సమాగత్య ధటామారురుహే తదా, తథాపి నోర్ధ్వగమనం తదా దూర్వాంకురస్య హి. శివో విష్ణుః కుబేరోఽపి ఆశ్చర్యం సమపద్యత, వరుణేంద్రాగ్నిమరుతః కౌండిన్యం చ సమాయయుః. దేవా దేవర్షయశ్చాపి సిద్ధవిద్యాధరోరగాః, దినాంతే

సమనుప్రాప్తే యథా గచ్ఛంతి పక్షిణః. నమస్కృత్వా మునిం సర్వే ప్రోచుర్విద్యాధరోరగాః. సర్వే ఊచుః. అజ్ఞానం విలయం యాతం దర్శనాన్నో మునే తవ, పూర్వపుణ్యాభవాదగ్రే కల్యాణం నో భవిష్యతి. తవపత్న్యాహృతం సర్వం సర్వేషామథ న స్ఫుటం, మహిమానం న జానీమో దూర్వాంకురసముద్భవం. ఏవం దూర్వాంకురతులాం త్రైలోక్యమపి నో లభేత్, గజాననశిరస్థస్య త్వయా భక్త్యార్పితస్య చ. జానీయాన్మహిమానం కః సమ్యగ్దూర్వాంకురస్య చ, గజాననైకభక్తస్య జపత స్తపతో భృశమ్. తవాపి మహిమానం కో జానాతి భువనత్రయే, ఏవముక్త్వా మునిం సర్వే పూజ్యమానం గజాననమ్. సర్వే సభార్యా యయుజుస్తుష్టువుర్ననృతుర్జగుః, న బ్రహ్మా న హరి శ్శివేంద్రమరుతో నాగ్నిర్వివస్వాన్ మనుః. శేషోఽశేషకలానిధిశ్చ వరుణో నో చంద్రమా నాశ్వినౌ, నో వాచామధిపో నచైవ గరుడో యక్షాధిపో నాంగిరా, మాహాత్మ్యం పరివేద వేదనిగమైరజ్ఞాతరూపస్యతే, ఏవం సంతర్ప్య తే సర్వే దేవదేవం గజాననమ్. మునిం చ సమనుప్రాప్య యయుః స్వం స్వం నికేతనమ్. ఆశ్రమాపి తతో జ్ఞాత్వా దూర్వామాహాత్మ్యముత్తమం, విశ్వస్తా భర్తృవాక్యేన సా దూర్వాం పర్యపూజయత్. విఘ్నేశ్వరం సర్వదేవం శర్వం దూర్వాభిరర్చితం, ప్రణనామ చ కౌండిన్యం భర్తారం సత్యవాదినం, ఉవాచ తం ప్రసన్నాత్మా స్వాత్మానం నిందతీ భృశమ్. మాదృశీ నైవ దుష్టాస్తి పతివాక్యేన శాసితా, విశేషావిదుషా స్వామిన్ విశేషావిదుషస్వయా. సమ్యక్కృతం మమవిభో సర్వభూతదయావతా, తం క్షమస్వాపరాధం మే త్వామహంశరణం గతా. తతః ప్రాతః సముత్థాయ దూర్వామాదాయ సత్వరా, స్నాత్వా దేవం సమభ్యర్చ్య దూర్వార్పణమకుర్వతాం, అనన్యభక్త్యాజ్ఞాత్వా తౌ దూర్వామాహాత్మ్యముత్తమమ్. సాయం ప్రాతర్దేవదేవంపూజయన్తౌ నిరంతరమ్. త్యక్త్వా యజ్ఞం వ్రతం దానం జ్ఞాత్వా దేవో గజాననః కృపయా పరయావిష్టం స్వధామ ప్రత్యచోదయత్. గణా ఊచుః. అగాధం వర్ణితం దూర్వామాహాత్మ్యమిదముత్తమం, అశేషవర్ణనే శేషోన శక్తిం సమపద్యత. త్రైలోక్యం తులయా చాస్య న సంజాతంమహామునే, దూర్వేతిస్మరణాత్పాపం త్రివిధం విలయం వ్రజేత్. తత్స్మృతం స్మర్యతే దేవో యతస్సోఽపిగజాననః, ఇతి చింతామణిశ్చైత్ర

మహిమా వర్ణితః స్ఫుటమ్. శ్రవణాత్ కీర్తనాద్ధ్యానాద్భుక్తిముక్తిఫలప్రదా, ఏతస్మాత్కారణాద్ధ్యానం త్రయాణాం ప్రేషితం శుభమ్. రాసభస్యముఖాద్దూర్వా గతా దేవోపరి ప్రభో, చండాలశీతనాశాయ ఆనీతాతృణభారతః. వాయునా ప్రేరితా సాపి గతా దూర్వా గజాననే, యతశ్చాస్య ప్రియాదూర్వా సంతుష్టోఽసౌ వినాయకః. నిష్పాపత్వం త్రయాణాం చ సాన్నిధ్యం దత్తవాన్నిజం, గంధమాత్రేణ దూర్వాయాః సంతుష్టో జాయతే విభుః, ప్రసన్నో వాతిభక్త్యా వై కింపునర్మస్తకార్పణాత్. బ్రాహ్మణా ఊచుః. ఇతి దూతముఖాద్రాజన్ సంశ్రుతో మహిమా తదా, దూర్వాయా మునిభిః సర్వైః సంకష్టో న చ సంశ్రుతః. స్నాత్వా దూర్వాంకురాన్ గృహ్య యయుజుస్తే వినాయకం, సేవకాశ్చాపి దూర్వాభిరానర్చుః శ్రీగజాననమ్. ఆసన్ సర్వే దివ్యదేహాస్తేజసా సూర్యవర్చసః, శృణ్వంతో దివ్యవాద్యానాం నానారావాన్ సమంతతః విమానవరమారూఢా దివ్యవస్త్రానులేపనాః, యాతా వైనాయకంధామ కేచిద్రూపంచ ధారిణః. నరానాగరికాః కేచిదాగతాస్తం మహోత్సవం, ద్రష్టుం దూర్వాభిరానర్చురేకవింశత్ పృథక్పృథక్. భుక్త్వాభోగాంశ తే సర్వే గణేశస్థానమాగమన్, విమానముచ్చైళ్చలితమూర్ధ్వం తత్పుణ్యతేజసః. తస్మాద్గణేశభక్తేన కార్యం దూర్వాభిరర్చనం, న కరోతి నరో యస్తు ప్రమాదాత్తాభిరర్చనమ్. చండాలస్సతువిజ్ఞేయో నరకాన్ ప్రాప్నుయాద్బహూన్, న తన్ముఖం నిరీక్షేత కదాచిదపిమానవః. దూర్వాభిర్యస్తు పూజ్యేత దేవదేవం గజాననం, తస్యదర్శనతోఽన్యేపి పాపాచ్ఛుద్ధత్వమాప్నుయుః దూర్వాభిర్లక్షసంఖ్యాభిఃపూజయేద్ధి గజాననం, తేనాపి కోటిగుణితా కృతా పూజా న సంశయః. బ్రహ్మోవాచ. ఉద్యాపనం చ కుర్యాత్తు దేశకాలానుసారతః, మాఘే వా కార్తికే భాద్రే ఆషాఢే శ్రావణేఽపివా. అన్యేషు పుణ్యమాసేషు వ్రతమేతత్సమాచరేత్, ప్రాతఃస్నానం విధాయాథ దంతధావనపూర్వకమ్. ధౌతవస్త్రధరో భూత్వా నిత్యకర్మ సమాచరేత్, దేవపూజాగృహం వాపి దేవాలయమథాపివా. గోమయేనానులిప్యాశు ధాతునామృణ్మయేన వా, పంచభిర్బ్రాహ్మణైస్సార్ధం కృత్వా చ స్వస్తివాచనమ్. నాందీశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత లక్షపూజావిధౌ ద్విజః, ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా దేశకాలౌ స్మరేత్సుధీః. గజాననం చతుర్బాహుం ఏకదంతం

విపాటితం, విధాయ హేమ్నా విఘ్నేశం హేమపీఠాసనస్థితమ్. తథా హేమమయీం దూర్వాం తదాధారే వ్యవస్థితాం, సంస్థాప్య విఘ్నహర్తారం కలశే తామ్రభాజనే. వేష్టితం రక్తవస్త్రేణ సర్వతో భద్రమండలే, పూజయేదుక్తకుసుమైః శమీదూర్వాభిరర్చయేత్. గంధపుష్పైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైర్నైవేద్యవిస్తరైః, పశ్చాద్గంధాక్తదూర్వాభిరర్చయేద్గణనాయకమ్. గణాధిపం సహస్రేణ అథవా శతనామభిః. ససంఖ్యా స ఫలా పూజా సంఖ్యాహీనా తు నిష్ఫలా. ఏవం సంయోజ్యవిధివత్ పూజాంతే హోమమారభేత్, ఆచార్యం వరయేత్పూర్వం ఋత్విగ్భిశ్చైకవింశతిః. గణానాం త్వేతి మంత్రేణ అయుతం హోమమాచరేత్, అథవా దూర్వమంత్రేణ అయుతం తు సమాచరేత్. దూర్వామంత్రః. త్వం దూర్వేఽమృతజన్మాసి వందితాఽసి సురాసురైః, సౌభాగ్యం సంతతిం దేహి సర్వకార్యకరీ భవ. యథా శాఖాప్రశాఖాభిర్విస్తృతాఽసి మహీతలే, తథా మమాపి సంతానం దేహి త్వమజరామరమ్ సహస్రనామభిర్హోమం స్వాహాకారసమన్వితం, కాండాత్కాండేత్యాదిమంత్రైర్జుహుయాచ్చ యథావిధి. మధుమిశ్రైస్తిలైర్లాజైః పృథుకైరిక్షుఖండకైః, లడ్డుకైః పాయసాన్నేన సఘృతేన హువేత్తతః. పూర్ణాహుతిం తతః కృత్వా బలిదానం తతశ్చరేత్, హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః. ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చాద్వస్త్రాలంకారభూషణైః,ఏవం మే బ్రహ్మణాదిష్టం వ్రతం లోకోపకారకమ్. తదేతత్కథితం హ్యద్య కురుపుత్రార్థమాదరాత్,ఇతి నానావిధో రాజన్ మహిమా కథితస్తవ. నాఖ్యేయో దుష్టబుద్ధేషు ప్రియపుత్రే నివేదయేత్. ఇతి గణేశపురాణే లక్షదూర్వాపూజావిధిస్సమాప్తః.

అథ శివలక్షప్రదక్షిణవిధిః.

ఓం. పురా తు ఋషయస్సర్వే నైమిశారణ్యవాసినః, శౌనకాద్యా మహాత్మానస్సర్వశాస్త్రవిశారదాః.తీర్థయాత్రాప్రసంగేన గంగాద్వారముపాగమన్, తత్ర స్నాత్వా కృతజపా విధివద్దత్తదక్షిణాః.యావత్సుఖోపవిష్టాస్తే హర్షనిర్భరమానసాః,తావత్తే దదృశుస్తత్ర సూతం విగతకల్మషాః. ననాము దండవద్భక్త్యా తైశ్చాపి ప్రతిపూజితాః, తే చక్రుః పరిమాతిథ్య కుశలప్రశ్నమేవచ. సుఖోపవిష్టం తం సూతం పప్రచ్ఛురిదమాదరాత్. ఋషయః. సూత సూత మహాప్రాజ్ఞ చిరం

దృష్టోఽసి సువ్రత, కస్మిన్ స్తీర్థేఽథవా దేశే కాలక్షేపః కృతస్త్వయా. త్వద్దర్శనేన సౌఖ్యం తు జాతం నః పరమాద్భుతమ్, కం విధిం జ్ఞాతుమిచ్ఛామ స్తచ్ఛృణుష్వ మహామతే. త్వయోక్తా వివిధా ధర్మాశ్శ్రితా నానావిధాస్తథా, వ్రతాం చ విచిత్రాణి మనోరథకరాణి చ. ఇదానీం వద దేవస్య వ్రతం పరమపావనం, యత్కృత్వా కర్మసిద్ధిః స్యాన్నరాణాం వాంఛితప్రదమ్. సూతఉవాచ. సమ్యక్ పృష్టం ఋషిగణా వ్రతం దేవస్య చాద్భుతం, మమాపి కథితుం హర్షో జాయతే నాత్ర సంశయః. యుధిష్ఠిరః. ధర్మా బహువిధాః ప్రోక్తా స్త్వయాఽనంతఫలప్రదాః, ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి వ్రతం సంపత్కరం శుభమ్. శ్రీకృష్ణః. శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామిశివస్య వ్రతముత్తమం, లక్షప్రదక్షిణం నామ వ్రతమస్తి సుదుర్లభం బ్రహ్మఘ్నస్య సురాపస్య గురుదారావమర్శినః. సంకీర్ణ కాని పాపాని బహూన్యపిచ కుర్వతః. భాతృపత్నీసుతాదీనాం గామినః కామమోహినః, గురోర్విశ్వాసహీనస్య వ్రతభ్రష్టస్యపాపినః. సంధ్యాకర్మవిహీనస్య జగద్దుర్మార్గవర్తిన, దాసీవేశ్యాసంగినశ్చ చండాలీగామినస్తథా. పరస్వహారిణశ్చాపి వృత్తివిచ్ఛేదకస్య చ, రహస్యభేదకస్యాపి రహస్యే కృత పాపినః. బ్రహ్మయజ్ఞవిహీనస్య దుశ్శాస్త్రనిరతస్య చ, గురునిందాదికశ్రోతుః గురుద్రవ్యాపహారిణః. బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం యదీచ్ఛసి, లక్షప్రదక్షిణం నామ వ్రతం కుర్యాన్మహామతే. వర్ధనం సర్వభూతానాం సదా విజయకారణం, కిమేభి ర్బహుభిర్వాక్యైః కథితైశ్చ పునఃపునః. దారిద్ర్యనాశనం పుణ్యం సర్వైశ్వర్యప్రదంశివం, దుర్లభం సర్వమర్త్యానాం పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనమ్. యోయాన్ప్రార్థయతే కామాన్ సతానాప్నోతి మానవః. ఋషయః. సూతసూతమహాభాగ వేదవిద్యావిశారద, యథాప్రదక్షిణాః కార్యా మనుజైర్విధిపూర్వకమ్. సూత ఉవాచ. ఏవమేవ పురాపృష్టోభగవాన్ శివయాశివః, తద్బ్రవీమిమునిశ్రేష్ఠా శృణ్వంతు విధిముత్తమమ్. దేవ్యువాచ. భగవన్ దేవదేవేశ ప్రదక్షిణవిధింవద, శివప్రదక్షిణేనైవ నిష్పాపః పుణ్యవాన్భవేత్. శ్రీమహాదేవః. శ్రావణే మాధవే ఊర్జే మాఘమాసే వ్రతం చరేత్, లింగప్రదక్షిణాః కార్యాస్సుందర్యా విధిపూర్వకమ్. శ్రీదేవ్యువాచ. లింగప్రదక్షిణే దేవ నియమాః కే భవంతితాన్, వదస్వేశ మహాదేవ విశ్వనాథ కృపానిధే. శ్రీశివః. ప్రతిగ్రహం పరాన్నం చ పర

దారాభిభాషణం, పరస్వగ్రహణం స్నేహాదసద్వార్తాం చ నో వదేత్. అసతాం పాపినాం సంగం న కుర్యాత్ప్రియతో నరః,అసత్సమాగమా త్సర్వం నిష్ఫలమ్ జాయతే నృణామ్. మమ ద్రోహపరైస్సారం న వ్రజే ద్విష్ణునిన్దకైః, పరాపవాదం నో కుర్యాత్ పరద్రోహం న కారయేత్. నిందాం చ గురుశాస్త్రాణాం శివధర్మరతాత్మనాం, తిథిలింగతపోనిం దాం న కుర్యాత్తు ప్రదక్షిణే. బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం ప్రాయశ్చి త్తం నచాపరం, శివలింగే మహాదేవి యే కుర్వంతి ప్రదక్షిణాన్. అనంతకోటిగుణితం భవేత్సర్వం నసంశయః, శివాపతేః ప్రత్యహంతుం పూజా కార్యా ప్రయత్నతః. ఉమాపతే పూజనేన సిద్ధిర్భవతి నాన్య థా, ఏవం యః కురుతే మర్త్యో వ్రతమేతత్సుదుర్లభం. యం యం చిం తయతే కామం తం తం ప్రాప్నోత్యసంశయం. శివః. లక్షం సమాప్య పశ్చాత్తు కుర్యాదుద్యాపనం వ్రతీ, ఏవం సంపాద్య విధివచ్ఛుభేమా సేశుభేదినే. దేవీ. వ్రతస్యోద్యాపనం కస్మకథం కార్యం చమానవైః, కోవిధిః కాని ద్రవ్యాణి కథయస్వ మమ ప్రభో. ఈశ్వరః. శృణుభ ద్రే ప్రయత్నేన లోకానాం హితకామ్యయా, ఉద్యాపనవిధిం చైవక థయామితవాగ్రతః. యదాసంజాయతే విత్తం భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితం, స ఏవ వ్రతకాలశ్చయతో౽నిత్యం హి జీవితం. కామక్రోధాద్యహం కార ద్వేషపైశున్యవర్జితః,సంపాద్య సర్వసంభారాన్ మంటపం తత్ర కారయేత్. ప్రాతః స్నాత్వా శుచిర్భూత్వా కుర్యాదుద్యాపనం బుధః, మాసతిథ్యాది సంకల్ప్య కుర్యాత్ స్వస్త్యయనం తతః. పుణ్యాహవా చనం కార్యం ఆచార్యవరణం తతః, తతో బ్రాహ్మణమాహూయ వేదవేదాంగపారగమ్. ఆచార్యం వరయేత్పూర్వం ఋత్విగేకాదశైస్స హ, దేవాగారే తథా గోష్ఠే శుద్ధే వా స్వీయమందిరే. పుణ్యమంటపి కాం కృత్వా పట్టచేలాదివేష్టితాం,తన్మధ్యే లింగతోభద్రం రచయేల్ల క్షణాన్వితమ్.అవ్రణం సజలం కుంభం తస్యోపరితు విన్యసేత్,సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వాపి కారయేత్. తస్యోపరి న్యసేత్పా త్రంతామ్రం మృణ్మయమైణవం, కుంభోపరి న్యసేదేవముమయాసహి తం శివమ్. ఉమామహేశ్వరీం మూర్తిం పూజయేద్వృషభేస్థితాం,బ్ర హ్మాణం దక్షిణే భాగే సావిత్ర్యా సహ సుప్రభమ్. కౌబేర్యాం స్థాపయే ద్విష్ణుం స లక్ష్మ్యా స గరుత్మతా,మహేశంస్థాపయేన్మధ్యే శివావృషస

మన్వితమ్. తతః పూర్ణాహుతిం హుత్వా సహ సంభారవిస్తరైః, పరమాన్నం చ నైవేద్యం భక్త్యా దేవాయ దాపయేత్. ఉపోష్య జాగరం కుర్యాద్రాత్రౌ సత్కథయా ముదా, తతః ప్రభాతసమయే స్నాత్వా శుద్ధే జలే శుచిః. మృదా చ స్థండిలం కార్యం కుర్యాదగ్నిముఖం తతః, ప్రదక్షిణదశాంశేన హవనం కారయేద్వ్రతమ్. హవనస్య దశాంశేన తర్పణం కారయేత్తతః. తర్పణస్య దశాంశేన మార్జనం కారయేత్తతః, ప్రదక్షిణదశాంశేన బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్సుధీః. స్వశాఖోక్తేన విధినా హోమం తద్రుద్రమంత్రకైః, మూలమంత్రేణ గాయత్ర్యా శంభోర్నామసహస్రకమ్. పలాశస్య సమిద్భిశ్చ యవవ్రీహితిలాజ్యకైః, పూర్ణాహుతిం తతో దద్యాత్ కృత్వా స్విష్టకృదాదికమ్. హోమాంతే చ గురుం పూజ్య సపత్నీకం సమాహితః, ప్రతిమాం కుంభసహితా మాచార్యాయ నివేదయేత్. శంభో ప్రసీద దేవేశ సర్వలోకేశ్వర ప్రభో, తవ రూపప్రధానేన మమ సంతు మనోరథాః. యద్భక్త్యా దేవదేవేశ మయా వ్రతమిదం కృతం, న్యూనం వాథ క్రియాహీనం పరిపూర్ణం తదస్తు మే. అనేనైవ విధానేన య ఇదం వ్రతమాచరేత్, యం యం చింతయతే కామం తం తం ప్రాప్నోతి మానవః. ఇహలోకే సుఖీ భూత్వా భుక్త్వా భోగాన్ యథేప్సితాన్, అంతే విమానమారుహ్య శివలోకం స గచ్ఛతి. ఇతి శ్రీస్కందపురాణే శివలక్షప్రదక్షిణోద్యాపనం చ సంపూర్ణమ్.

అథాశ్వత్థప్రదక్షిణవిధిః.

ఋషిరువాచ. భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద, స్త్రీణాంపుత్రవిహీనానాం నరాణాం శుభసంపదామ్. ఉపాయం చైవ మే బ్రూహి సుతసిద్ధికరం భవేత్. అథర్వణ ఉవాచ. పురా బ్రహ్మాదయో దేవాః సర్వే విష్ణుం సమాశ్రితాః, అపృచ్ఛన్ దేవదేవేశం రాక్షసైః పీడితా స్వయమ్. కథం భవేచ్చ తచ్ఛాంతి రస్మాకం వద నిశ్చితమ్. ఋషయః. బ్రహ్మణా తు పురా సృష్టాః సర్వే దేవాస్సవాసవాః, మిళిత్వా సర్వ ఏవైతే బ్రహ్మాణం వాక్యమబ్రువన్. బ్రహ్మన్ సర్వాధికో రుద్రః సర్వదేవేషు పఠ్యతే, కర్తుం తద్దర్శనం దేవ గచ్ఛామోభవతా సహ ఇతీంద్రాదివచః శ్రుత్వా సర్వదేవపురోగమః, బ్రహ్మా కైలాసమగమత్ సర్వదేవగణైర్వృతః శివద్వారం సమాసాద్య దేవాన్సర్వా-

పిసంస్థితాః, నదృశ్యతే ద్వారపాలాః శివశ్చాభ్యంతరే స్థితః. గంతవ్యంవా న గంతవ్య మస్మాభిః శివసన్నిధౌ, పరావృత్యాథవా స్వస్మిన్ స్థానే గంతవ్య మేవ వా. ఏవం చింతయమానై స్తైర్నారదోమునిసత్తమః, పురా దృష్టో దేవబృందై స్తమూచుః ప్రణతాశ్చ తే. దేవాః. మునే వేదవిదాం శ్రేష్ఠ బ్రూహి ప్రశ్నం సుశోభనం, కిం కరోతి మహాదేవో గంతవ్యం వాన వాంతరే. నారదః. చంద్రనాశదశాయాం తు దేవాః సంప్రస్థితా గృహాత్, తస్మాత్కశ్చిన్మహావిఘ్నో భవతాం సంభవిష్యతి. కిం కరోతి శివశ్చేతి ప్రశ్నోహ్యాంతే తథా విధోః, తస్మాత్సంభోగకార్యేఽయం వర్తతే త్రిపురాంతకః. ఇంద్రః. సర్వేషామేవ దుఃఖానాం నాశకర్తా దివస్పతిః, మయ్యాగతే కథం నాశో దేవతానాం భవిష్యతి. విభీషణాయ దేవానాం బలానాం చాకరోన్మునిః, ఇతీంద్రస్య వచః శ్రుత్వా వ్యాకులోఽభూన్ముని స్తదా. కథం మద్వచనం సత్యం భవిష్యత్యథ వజ్రిణి, అద్య మద్వచనం సత్యం యది శీఘ్రం భవిష్యతి. లక్ష్మీనారాయణముదే కరిష్యే వ్రతముత్తమం, ఏవం సంచింత్య మనసా తూష్ణీం భూత్వా మునీశ్వరః. ఇంద్రో విచారయన్ దేవాః కిమిదానీం విధీయతాం, తతో వజ్రీహ్యువాచేదం వహ్నేమద్వచనం శృణు. గృహీత్వా విప్రరూపం త్వం శివస్యాభ్యంతరం విశ, యది ప్రసంగోఽస్త్యస్మాకం తదా వార్తాకంనివేదయ. యది నాస్తి ప్రసంగశ్చేద్యాచకత్వేన యాహిచ, అవధ్యత్వాదసాధ్యత్వాద్భిక్షుకత్వేన తద్వ్రజ. ఇతి దేవేంద్రవచనం శ్రుత్వావహ్ని స్తథాఽకరోత్, అభ్యంతరే దదర్శేశం శివయా సహ సంగతమ్. శివయాపి చ దృష్టోఽసౌ లజ్జితాం భోధిమత్యజత్. కోఽసి కోఽసీతి సంపృష్టో భిక్షుకోఽహం క్షుధాయుతః,వృద్ధోఽస్మ్యంధోఽస్మి దీనోఽస్మిభోజనం మమ దీయతామ్. తేనాదృష్టమితి జ్ఞాత్వా పార్వతీ తమభోజయత్. సోఽసి భుక్త్వా సమాచారం వక్తుం సంప్రస్థితో బహిః. తస్మిన్నేవక్షణే గుప్తో నారదః పార్వతీం యయౌ, శిరో నిధాయ పార్వత్యాః పాదయోః సురురోద హ. అహో బాలక కిం జాతం తచ్ఛీఘ్రమభిధీయతాం, కరోమి నిష్కృతిం తస్య సాధ్యా సాధ్యస్య నాన్యథా. మాతర్వక్తుం న శక్నోమి హ్యుపవాసస్య కారణం, కృతం యథేంద్రాది దేవై స్తథా కోఽన్యః కరిష్యతి. ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వాపునఃపునరపృచ్ఛత. ముద్రయిత్వా తతో

నేత్రే కరాభ్యాం స మునీశ్వరః, ఉవాచవచనం నీచముఖ్యోఽసౌ గద్గదాక్షరమ్. నాగదః. ఇంద్రోఽయం యువయోర్భోగం దేవతాభ్యో హ్యదర్శయత్, యువయోశ్చ కృతా నిందా తాంశ్రుత్వా దుఃఖితో భృశమ్. భోగవిచ్ఛిత్తయే వహ్నిః ప్రేషితో ద్విజరూపకః, అథవా కిమనేనాపి కథనేన మయాంబికే. జగన్మాతాసి దేవిత్వం కా తే స్యాదుపహాస్యతా, ఇతితస్య వచఃశ్రుత్వా పార్వతీ క్రుద్ధమానసా. స్ఫురదోష్ఠాం రక్తనేత్రాం దృష్ట్వా తాం నారదో యయౌ, దేవాన్ప్రతి హ్యువాచాగ్నిః సంభోగాద్విరతో హరః ఆగమ్య తాందర్శనార్థం దూరతోఽసౌ విలోకితః, వహ్నేరేవం వచః శ్రుత్వా దేవేంద్రః సగణో యయౌ. ప్రణిపత్య మహాదేవం కృతాంజలిపుటోఽభవత్, దృష్ట్వా తథావిధం శక్రం పార్వతీ వాక్యమబ్రవీత్. అహల్యాజారదుష్టాత్మన్ సహస్రభగవానసి, ఉపవాసఃకృతో మేఽద్య ఫలం తత్సమవాప్నుహి. యావంతస్సంతి దేవానాం గణా వై సర్వ ఏవ తే, ఆగతస్త్రీముఖాః స్యుశ్చ భిన్నాస్సంతు సురస్త్రియః. ఇతి దేవీవచశ్శ్రుత్వాకంపితాస్సర్వదేవతాః, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాద్యాస్తుష్టువుర్జగదంబికామ్. తతో దేవీ ప్రసన్నాఽభూద్దేవేంద్రం వాక్యమబ్రవీత్, దేవా మద్వచనంమిథ్యా త్రికాలేఽపి న జాయతే. తస్మాదేకాంశతో వృక్షా యూయంసర్వే భవంతువై, ఇతి దేవ్యా వచః శ్రుత్వా జాతా దేవాస్తు పాదపాః. అశ్వత్థరూపీ భగవాన్ వటరూపీసదాశివః, పనసోఽభూద్విధాతాచ చూతశ్శక్రో బభూవ హ. ఇంద్రాణీ సా లతా జాతా దేవనార్యోలతాస్తథా. మాలత్యాద్యాః పుష్పవృక్షా ఉర్వశ్యాద్యప్సరాభవన్, తత్ర దంపతిసాంగత్యే త్రిమూర్తినామనాగసామ్. గౌరీశాపానురోధేన రోమాసిరశ్వత్థసంజ్ఞితా, సూర్యాశ్వఫేనసంఛన్న వహ్నిగర్భాచ్ఛమీతలాత్. త్రిమూర్త్యాత్మా యజ్ఞవృద్ధ్యై జజ్ఞేవేదమయస్తరుః, తస్మాత్సర్వే ప్రయత్నేన సర్వదాఽశ్వత్థమర్చయేత్. నారీ వా పురుషో వాపి లక్షం కుర్యాత్ప్రదక్షిణాన్, లక్ష్మీనారాయణం పూజ్య మందవారే చతత్తరా. దంపతీ భోజయేల్లక్ష్మీనారాయణస్వరూపిణౌ, భావయిత్వాసపత్నీగాన్ పశ్చాద్భుంజీత వాగ్యతః. వంధ్యా తు లభతే పుత్రమితరాసాం తు కా కథా, మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపి

ణే. అగ్రతః శివరూపాయ పిప్పలాయ నమోఽస్తు తే, విష్ణోశ్చ ప్రతి
మాభావే కీర్తనం జాగరాదికమ్ అశ్వత్థమూలే కర్తవ్యం విష్ణోరారాధ
నం పరం,సదా సన్నిహితో విష్ణు ర్దృషత్సు బ్రాహ్మణే తథా. విష్ణుః. అ
హమశ్వత్థరూపేణ సాలగ్రామశిలాసుచ, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కురు
ష్వ తరుసేవనమ్. తేన సర్వాణి భద్రాణి భవిష్యంతి నసంశయః, అశ్వత్థ
పూజా స్సర్వైన కర్తవ్యా శనివాసరే. అన్యవారేఽశ్వత్థసంగా ద్దరిద్రో
జాయతే నరః,విష్ణుర్యదుక్తవాం స్తేభ్య స్తదవ్యత్ర తే వదామ్యహమ్. న
దానైశ్చ తపోభిశ్చ నాధ్వరై ర్భూరిదక్షిణైః, అశ్వత్థ సేవనాదన్యా క
లౌ నాస్తి వ్రతక్రియా. తద్విధానం నిమిత్తాని సంఖ్యాక్లప్తిశ్చ పూజనం,
హవనం తర్పణం విప్రభోజనం నియమం తథా. వ్రతాధికారిణ స్తత్ర వి
ధానంచ విశేషతః,ఏతత్సర్వం పిప్పలాదిన్వక్ష్యామి తవ సువ్రత. దారు
ణో వివిధాత్పాతో దివ్యభౌమాంతరిక్షజః,పరచక్రభయం దేశవిప్లవో
దేశవిగ్రహః.దుఃఖప్రదం దుర్నిమిత్తంసంగ్రామోఽద్భుతదర్శనః, మారీ
భయం రాజభయం తథా చోరాగ్నిజం భయమ్. క్షయాపస్మారకుష్ఠా
ద్యాః ప్రమేహో విషమజ్వరః,ఉదరం మూత్రకృచ్ఛ్రం చ గ్రహగ్రస్త
స్తథైవచ అన్యే నానావిధా రోగా వ్రణరోగా స్తథైవ చ, ఏతేషాం చ
వినాశాయ కుర్యాదశ్వత్థసేవనమ్. అష్టమూర్తిర్మహాదేవః స్థాణుర్నల
త్యం జయశ్శివః,నిత్యమశ్వత్థరూపేణ పూజ్యతే కాంక్షితప్రదః రమా
బిల్వఃశివా నింబస్తులసీ స్యాత్సరస్వతీ, బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ సాక్షా
దశ్వత్థరూపిణః. మూలం సనాతనం బ్రహ్మా కర్భోఽగ్ని స్సమిధో రవిః,
ఛందాంసి తస్య పర్ణాని వృక్షోఽసౌ శైవవైష్ణవః. అశ్వత్థస్సర్వవృక్షా
ణామగ్రణీర్వైదికప్రదః, ప్రాతరుత్థాయ నద్యాదౌ స్నాత్వా సమ్యక్
కృతక్రియః. అశ్వత్థదేశమాశ్రిత్య గోమయేనోపలేపయేత్,తమశ్వత్థమ
లంకృత్య సూత్రయేద్గైరికాదినా. పూజాద్రవ్యాణి సంపాద్య పుణ్యా
హం వాచయేత్తథా, ఆచార్యం ఋత్విజా సాకం కృత్వా పూజాం
సమాచరేత్. రవిం రవావథారోగ్యే శివం సోమే శివాయ చ, శక్తిం
భౌమే జయార్థీ చ వాణిజ్యార్థీ బుధే సురాన్. గురౌ గురుం చ విద్యా
ర్థీ ధనార్థీ భార్గవే శ్రియం,సర్వదుఃఖవిమోక్షార్థీ సర్వేశం మందవాస
రే. సర్వదా సర్వదేవాంశ్చ విశేషాన్మందసోమయోః, అశ్వత్థరూపిణో

దేవా న్వృక్షరాజే ప్రపూజయేత్. ధ్యానమావాహనం చైవ పాద్య మాచమనం తథా, తథైవ పిప్పలతరం శివనారాయణౌ ప్రభూ. శ్వేత గంధాక్షతైః పుష్పై ర్ధూపదీపనివేదనైః, అర్చయేత్పురుషసూక్తేన తథైవ శతరుద్రకైః. తేనైవ హవనం కుర్యా త్తర్పణం వా నమస్క్రియాం, శ్వేతవర్ణం చ లక్ష్మీకం చింతయేత్సోమమీశ్వరమ్. ఇతి ధ్యాత్వాఽఽవాహనాద్యైరుపచారైశ్చ షోడశైః. తత్ర అశ్వత్థమభిమంత్ర్య. ఆరా త్తే ఇత్యస్య అగ్నికాండాంతఃపాతిత్వాత్. అగ్నిః ఋషిః వనస్పతిర్దేవతా. అనుష్టుప్ ఛందః. వనస్పత్యభిమంత్రణే వినియోగః. ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే. నివాతే త్వాభివర్షంతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే....నమశ్శగృత్సతే. రుద్ర మశ్వత్థే వేతి మంత్రతః. అక్షయ్యదం భుజస్పందం దుఃస్వప్నం దుర్విచింతితం, శత్రూణాం చ సముత్పన్నమశ్వత్థ సమయస్వ మే. తతః ప్రదక్షిణాన్ కుర్యా త్తత్సర్వం సఫలం భవేత్, లక్షమేకం ద్విలక్షం వా త్రిచతుః పంచలక్షకమ్. కార్యస్య గౌరవం జ్ఞాత్వాద్వాదశా న్తం సమాచరేత్, బ్రహ్మచారీ హవిష్యాశీ హ్యధఃశాయీ జితేంద్రియః. మౌనీ ధ్యానపరో భూత్వా పిప్పలస్య స్తుతిం పఠేత్. విష్ణోర్నామ సహస్రం చ పౌరుషం వైష్ణవం తథా, రుద్రాధ్యాయం సౌరమంత్రాన్ సర్వాన్వేదాం స్తథా పఠేత్, ఇజ్యతే తత్రముఖ్యేన విష్ణురైవ్ష్ణవసూక్తతః, ఏవం సంపాద్య విధివచ్ఛుభే మాసే శుభే దినే, ప్రాతః స్నాత్వా శుచిర్భూత్వా కుర్యాదుద్యాపనం బుధః. గణేశపూజనం స్వస్తి వాచ్యం నాందీం చ కారయేత్, ఆచార్యం వరయేత్పశ్చాత్ సర్వలక్షణసంయుతమ్. దేవాగారే తథా గోష్ఠే అశ్వత్థే స్వీయమందిరే, పుష్పమంటపికాం కృత్వా పట్టవస్త్రపరిష్కృతామ్. తన్మధ్యే సర్వతోభద్రం రచయేల్లక్షణాన్వితం, తన్మధ్యే స్థాపయేత్కుంభం సజలం వస్త్రసంయుతమ్. తస్యోపరి న్యసేత్పాత్రం తామ్రమృణ్మయవైణవం, అష్టపత్రాన్వితం పద్మం కర్ణికాభిస్సమన్వితమ్. లక్ష్మీనారాయణీం మూర్తిం అశ్వత్థేన సమన్వితాం, స్థాపయేత్పద్మమధ్యేతు బ్రహ్మాద్యావాహనం తథా. తతః పూజాం వినిర్వర్త్య మహాసంభారవిస్తరైః, పరమాన్నం చ నైవేద్యం భక్త్యా దేవాయ దాపయేత్, ఉపోష్య జాగరం కుర్యాద్రాత్రౌ సత్కథయా ముదా, తతః ప్రభాతసమయే స్నాత్వా శుద్ధే జలే శుచిః, మృదా చ స్థండిలం కార్యం

కుర్యాదగ్నిముఖం తతః, కృతలక్షదశాంశేన తర్పణం కారయేత్తతః. పురుషసూక్తేన జుహుయాత్తిలాజ్యం పాయసం సమిత్, స్వశాఖోక్తేన విధినా జుహుయాద్విష్ణుమంత్రకైః. ఉక్తైః షోడశభిర్మంత్రైః కుర్యాద్ధోమం యథావిధి, హవనస్య దశాంశేన మృష్టాన్నం భోజయేద్ద్విజాన్. బ్రాహ్మణానాం స్వయం కుర్యా ద్యథోక్తనియమం తతః, ప్రసాదార్థే స్వయం కర్మ సర్వముద్య న కారయేత్. ఉక్తప్రమాణాదధికం ఫలం దశగుణం భవేత్, తతశ్చతుర్గుణం పీఠం రకతం చతురశ్రకమ్. ఉపరి ద్రోణమర్ధం వా తిలోపరి వినిక్షిపేత్, శ్వేతవస్త్రేణ సంఛాద్య పూర్వవత్పూజయేత్తరుమ్. దరిద్రాయ సుశీలాయ శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే, ఉపజన్ముఖాయ విప్రాయ స్వయం పూర్వముఖః స్థితః. సువర్ణవృక్షరాజం చ మంత్రేణ ప్రతిపాదయేత్, ఇహజన్మని వాన్యస్మిన్ బాల్యయౌవన వార్ధకే. మనోవాక్కాయజైర్దోషైర్ముచ్యతే నాత్రసంశయః, ఆచార్యేణాథ విప్రేణ సర్వం యత్నేన కారయేత్. ఏవంకృత్వా వ్రతీసమ్యగ్ వ్రతస్య పరిపూర్తయే. హేమాశ్వత్థతరుం దద్యాత్ శుక్లాం గాం చ పయస్వినీమ్. పిప్పలో వృక్షరాజేన్ద్రో ఉగ్నిగర్భ స్త్వమేవ హి, ప్రభుర్వనస్పతీనాం చ సర్వజన్మని యత్కృతమ్. అఘాఘంనాశయ క్షిప్రం తవ రూపప్రదానతః, అముం తరుం గృహాణ త్వం విష్ణురూప ద్విజోత్తమ. స్వీకృత్య దుష్కరం ఘోరం క్షిప్రంశాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఏవం వ్రతం యః కురుతే పుత్రపౌత్రప్రవర్ధకమ్. భుక్త్వా భోగాన్ సువిపులాన్ విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే అశ్వత్థలక్షప్రదక్షిణవిధిః.

అథ విష్ణులక్షప్రదక్షిణవిధిః.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ భగవన్ దేవదేవేశ సర్వవిద్యావిశారద, కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి వక్తుమర్హస్యశేషతః. అజ్ఞానాదథవాజ్ఞానాత్ప్రమాదాచ్చ కృతాని భో, దాయాదనథపూర్వాణి కథంయాన్తి క్షయం విభో. పాపాని సుబహూన్యత్ర వదస్వ మునిసత్తమ. వ్యాస ఉవాచ. లక్షప్రదక్షిణావర్తం నారదోక్తం విధింశృణు. నారదః, యే లోకాః పాపసంయుక్తా ధర్మాధర్మవివర్జితాః. వ్రతహీనా వ్రతభ్రష్టా దురాచారాశ్చ కుత్సితాః. అగ్నికార్యేణ రహితాః శాస్త్రధర్మ బహిష్కృతాః, నాస్తికా భిన్నమర్యాదా హైతుకాః కితవాఃశఠాః.

మాతాపిత్రోర్విరుద్ధాశ్చ గురుశ్వశురద్రోహకాః, ఏతేషాం నిష్కృతిం తాత కృపయా వద మేధునా.అజ్ఞానమిహ జీవానాం సాధూనాం త్వం సుహృన్మతః, అనాథనాథ దేవేశ త్వద్రూపాస్త్వాదృశాజనాః, ఏత చ్ఛ్రుత్వా తతో బ్రహ్మాహర్షాదుత్ఫుల్లలోచనః, సాధుసాధ్వితి దేవేశో వచనం చేదమబ్రవీత్. బ్రహ్మోవాచ.కింవర్ణయామి సాధూనాం మాహాత్మ్యం చ భవాదృశాం, హరేర్లోకైకనాథస్య కరుణా ముక్తిదాయినీ. బ్రహ్మహత్యాదిపాపేషు సంకలీకరణేషుచ, జాతిభ్రంశకరేష్వేకం అభక్ష్యాభక్షణేషుచ, హరిణా నిర్మితం పూర్వం వ్రతం లక్షప్రదక్షిణం, సర్వేషామపి పాపానాం మూలాదుత్కూలనంపరమ్ పాపాంధకారనాశాయ పాపేంధనదవానలే, నారాయణే జగన్నాథే యోగనిద్రాముపేయుషి ప్రారభేచ్చ వ్రతమిదం కుర్యాద్యావత్ప్రబోధినీ, ద్వాదశ్యాం వా చతుర్దశ్యాం పౌర్ణిమాస్యామథాపివా. స్నానం కృత్వా నదీతోయే నిత్యకర్మ సమాప్య చ, పశ్చాత్ప్రదక్షిణావర్తః కర్తవ్యో హరిరీశ్వరః. అనంతమవ్యయం విష్ణుం లక్ష్మీం నారాయణం హరిం,జగదీశ నమస్తుభ్యం ప్రదక్షిణపదేపదే. ఇతి మంత్రం సముచ్చార్య కుర్యాదావర్తమాదరాత్. ప్రదక్షిణాః ప్రకర్తవ్యా దివసే దివసే విభోః, యావత్ప్రదక్షిణావర్త స్తావద్రత్నానినిక్షిపేత్. ఆవాహనాదికం సమ్యగ్ ధూపదీపాదిభిస్తథా, నైవేద్యంపాయసం ప్రోక్తం తాంబూలం దక్షిణాన్వితమ్. భోజయేచ్చ యథాశక్త్యా విప్రాన్ సర్వఫలప్రదాన్,సర్వపాపవినాశార్థం నారీభిః పురుషైరపి. ప్రదక్షిణాః ప్రకర్తవ్యా యావదుద్బోధినీ భవేత్, లక్షప్రదక్షిణాః కార్యా అంత ఉద్యాపనం చరేత్. ఉపవాసః ప్రకర్తవ్య శ్చాథవామందవాసరే, సౌవర్ణీం ప్రతిమాం కృత్వా విష్ణోరమితతేజసః. గరుడేనసమాయుక్తాం స్థాపయేత్కలశోపరి. ఆచార్యం వరయిత్వా తు ఋత్విజశ్చ నిమంత్రయేత్. హోమం చ విష్ణుగాయత్ర్యా తద్దశాంశేనవాగ్యతః, పాయసం జుహుయాత్తత్ర అయుతం తిలసర్పిషా. హుత్వా స్విష్టకృదాద్యం చ దద్యాద్దానాని సర్వశః, కార్పాసం కంబళం చైవ గామేకాం చ పయస్వినీమ్. ఆచార్యాయ సపీఠాం తాం ప్రతిమాం చ నివేదయేత్, బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాత్పంచవింశతిసంఖ్యయా. ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా నార

దస్తు తథాఽకరోత్, ధర్మేణ చ కృతంసర్వం మునేశ్చ వచనాదపి తమ్.
ఇతి భవిష్యే విష్ణులక్షవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ తులసీలక్షప్రదక్షిణవిధిః.

నారద ఉవాచ. రోప్యతే యేన విధినా తులసీ పూజ్యతే సదా, తదాచక్ష్వ మహాదేవ మమానుగ్రహకారణాత్. మహాదేవ ఉవాచ. శుభే పక్షే శుభే వారే శుభే ఋక్షే శుభోదయే, సర్వదా కేశవార్థంతు రోపయేత్తులసీం మునే. గృహస్యాంగణమధ్యే వా గ్రహస్యోపవనే ఽపివా, శుచౌ దేశే స తులసీ మర్చయేద్బుద్ధిమాన్నరః. మూలే చ వేదికాం కుర్యాదాలవాలసమన్వితాం, ప్రాతస్సంధ్యావిధిం కృత్వా స్నానపూర్వం దినేదినే. గాయత్ర్యష్టశతం జప్త్వా తులసీం పూజయేత్తతః, ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి స్థిత్వా ప్రయతమానసః. ధ్యాయేచ్చతులసీం దేవీం శ్యామాం కమలలోచనాం, ప్రసన్నాం పద్మవదనాం వరాభయ చతుర్భుజాం. కిరీటహార కేయూర కుండలాదివిభూషణాం, ధవళాంశుకసంయుక్తాం పద్మాసననిషేవితామ్. ధ్యానమ్. దేవీ త్రైలోక్య జనని సర్వలోకైక పావని, ఆగచ్ఛ భగవత్యత్ర ప్రసీద తులసీప్రియే. ఆవాహనమ్. సర్వదేవమయే దేవి సర్వథా విష్ణువల్లభే, దేవి సర్వర్ణమయందివ్యం గృహాణాసనమవ్యయే. ఆసనమ్. సర్వదేవమయే దేవి సర్వదేవనమస్కృతే, దత్తం పాద్యం గృహాణేదం తులసి త్వం ప్రసీద మే. పాద్యమ్. సర్వతీర్థమయా కారే సర్వాగమనిషేవితే, ఇదమర్ఘ్యం గృహాణత్వం దేవి దైత్యాన్తకప్రియే. అర్ఘ్యమ్. సర్వలోకస్య రక్షార్థ సదా సన్నిధికారిణీ, గృహాణ తులసి ప్రీత్యా ఇదమాచమనీయకమ్. ఆచమనమ్. సుగంధిసర్వతీర్థేభ్యః సమానీతం జలం శుభం, స్నానార్థంతులసిస్వచ్ఛం ప్రీత్యా తత్ప్రతిగృహ్యతామ్ స్నానమ్. క్షీరోదమథనోద్భూతే చంద్రః క్షీ సహోదరి, గృహ్యతాం పరిధానార్థమిదం క్షౌమాంబరం శుభే. వస్త్రమ్. కంచుకం. ఆచమనం. గంధం పుష్పం తథాధూపం దీపం నైవేద్యమేవ చ, తాంబూలం దక్షిణాం చైవ మంత్రపుష్పం తతశ్చరేత్. ప్రసీద మమ దేవేశే కృపయా పరయా ముదా, అభీష్టఫలసిద్ధిం చ కురు మే మాధవప్రియే. దేవైస్త్వం నిర్మితా పూర్వమర్చితాఽసి మునీశ్వరైః, నమోనమస్తే తులసిపాపం హరహరిప్రియే తులస్యమృత జన్మాసి సదా త్వం కేశవప్రియే, కేశవార్థం విచిన్వామి శరదా తపశ్శో

భనే. ఇతి ప్రార్థనా. ఇత్యేవమర్చ్యమేన్ని త్యం ప్రాతరేవ శుచిర్నరః, మ
ధ్యాహ్నే వాథ సాయాహ్నే పూజయేత్ప్రయతోనరః. వైశాఖే కా
ర్తికే మాఘే చాతుర్మాసే విశేషతః, పూజయేత్తులసీం దేవీమపూపసఫ
లపాయసైః. అన్యద్గుహ్యతమం కించిత్కథయామితవాగ్రతః, ప్రదక్షి
ణే ఫలం చైవ నమస్కారే తథైవచ. ఏవంకుర్యాద్బుద్ధికామః సర్వ
కామః సదైవ తు, పంచాశద్భిశ్చవేలక్ష్మీః శతైశ్చవిజయః స్మృతః. వి
ద్యార్థీ తు సహస్రంవై అయుతే సర్వసంపదః, లక్షేతు సర్వసిద్ధిః స్యా
న్నాత్ర కార్యా విచారణా. యం యం చింతయతేకామంతంతు ప్రా
ప్నోతి సర్వశః, భుక్త్వాయథేప్సి తాన్ భోగానంతే మోక్షమవాప్నుయా
త్. ఇదం ఫలం కోటియుతం భవేదత్ర న సంశయః. లక్షసంఖ్యాశ్చ
కర్తవ్యాస్తులస్యాశ్చ ప్రదక్షిణాః. తదా ఉద్యాపనం కుర్యాత్తేన సమ్య
క్ఫలం లభేత్, ఉద్యాపనం వినా విప్ర ఫలంనైవ భవేత్క్వచిత్. త
స్మాత్సర్వప్రయత్నేన ఉద్యాపనవిధిం శృణు, సౌవర్ణం ప్రతిమాం విష్ణోః
శంఖచక్రగదాన్వితామ్.తులస్యాయతనంచైవ కుర్యాత్సౌవర్ణనిర్మితం,
హేమాదినిర్మితేకుంభే పూర్ణపాత్రసమన్వితే.పుణ్యోదకైఃపంచరత్నైః
కుశదూర్వాప్రపూరితే.తస్యోపరిన్యసేద్విష్ణుం లక్ష్మ్యాతు తులసీ సమమ్.
పూజాంపురుషసూక్తేన కుర్యాత్సర్వ ప్రయత్నతః, ఉపచారైః షోడశభి
ర్భక్తిభావేన సమ్మితః. రాత్రౌజాగరణం కుర్యాత్పురాణైర్వేదపాఠ
కైః,వైష్ణవైశ్చవ బంధైశ్చ నృత్తైర్వాద్యైస్తథైవచ.తతఃప్రాతః సము
త్థాయ హోమం కుర్యాద్విధానతః, వైష్ణవేన తు మంత్రేణతిలాజ్యే
న విశేషతః. పాయసేనఘృతాక్తేన అష్టోత్తరసహస్రకం, ఆచార్యాయ
సవత్సాం గాం దక్షిణాంవస్త్రసంయుతామ్. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ప
శ్చాత్సహస్రం వాథ శక్తితః, శతం వాభోజయేద్ధీమానష్టావింశతి వా
పునః. తేభ్యోఽపి దక్షిణాదద్యాద్విత్తశాఠ్యం న కారయేత్, ఏవం
యఃకురుతే మర్త్యస్తస్యపుణ్యఫలశృణు అశ్వమేధసహస్రస్య వాజపే
యశతస్య చ. తత్పుణ్యంలభతే మర్త్యో నాత్ర కార్యా విచారణా, ఇ
దం రహస్యం పరమం నవాచ్యంయస్యకస్యచిత్, విష్ణుప్రీతికరంయస్మా
త్త స్మాత్సర్వవ్రతాధికమ్. ప్రదక్షిణంతులస్యాస్తు మాహాత్మ్యం శృణు
యాన్నరః. సకృత్సాపఠతేయో వైస గచ్ఛేద్వైష్ణవం పదమ్. ఇతి శ్రీ
తులసీవ్రతోద్యాపనం భవిష్యత్పురాణోక్తం సంపూర్ణమ్.

అథ గోబ్రాహ్మణాగ్ని హనుమత్ప్రదక్షిణవిధిః.

యుధిష్ఠిర ఉవాచ. కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి వక్తుమర్హాస్యశేషతః, అజ్ఞానాదథవా జ్ఞానాత్ప్రమాదాద్వా కృతం హి యత్. పాపాని చ బహూన్యత్ర నిలయం యాన్తి తద్వద. వ్యాసఉవాచ. లక్షప్రదక్షిణాః కార్యా బ్రాహ్మణేఽగ్నౌ తథాగవిః. నారదః. యే చ పాపరతానిత్యం ధర్మాధర్మవివర్జితాః, వ్రతహీనా దురాచారా జ్ఞానహీనాశ్చ జంతవః. తేషాం పాపవినాశార్థం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్. బ్రహ్మోవాచ. కిం వర్ణయామి సాధూనాం మాహాత్మ్యం చ భవాదృశాం, సాధు సాధు చ విప్రేంద్ర వచ్మి తే వ్రతముత్తమమ్. బ్రహ్మహత్యాదిపాపేషు సంకలీకరణేషు చ, జాతిభ్రంశకరే చాపి అభక్ష్యస్య చ భక్షణే. విష్ణునా నిర్మితం పూర్వం వ్రతం లక్షప్రదక్షిణం, సర్వేషామపి పాపానాం నాశకం పరమం శుభమ్. ఆషాఢే శుక్లపక్షే తు ఏకాదశ్యాం విశేషతః, ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా ప్రారభేద్వ్రతముత్తమమ్. దేశకాలౌ తు సంకీర్త్య నత్వా గురువినాయకౌ, లక్షప్రదక్షిణాః కార్యా స్త్రీ నర్శ్చ శుచివ్రతః. జితేంద్రియో జితప్రాణో ముఖేమంత్రం సముచ్చరేత్. మంత్రః. నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే, నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః. గోర్వాప్రదక్షిణాః కార్యా లక్షసంఖ్యా యథావిధి, పూర్వం పూజ్య చ గామేకాం దత్వా నైవేద్యముత్తమం, పశ్చాత్ప్రదక్షిణాః కార్యా నత్వా తాం చ పునః పునః. మంత్రః. గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ, యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదిహాలోకే పరత్రచ. ఏవం ప్రదక్షిణం కృత్వా కర్మపాశైః ప్రముచ్యతే, కర్మనిష్ఠశ్శుచిం విప్రంపూజయేద్విధివద్బుధః. తతః ప్రదక్షిణాః కార్యా యావల్లక్షం భవేద్వ్రతం, భూమిదేవ నమస్తుభ్యం నమస్తే బ్రహ్మరూపిణే. పూజితోదేవ దైత్యైస్త్వమతః శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే, ఏవం హనుమతః కార్యా భూతప్రేతవినాశినః షోడశైరుపచారైశ్చ పూజయేద్వాయురుద్రజం, తతః ప్రదక్షిణాః కార్యా ఆత్మకార్యార్థసిద్ధయే. మంత్రః. మనోజవం మారుతతుల్యవేగం జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం, వాతాత్మజంవానరయూథముఖ్యం శ్రీరామదూతం శరణం ప్రపద్యే. రామదూత మహావీర రుద్రబీజసముద్భవ, అంజనాగర్భసంభూత వాయుపుత్రనమోఽస్తు తే. ఏవం ప్రదక్షిణావర్తంకుర్యా

దేవం ప్రయత్నతః, భూతప్రేతపిశాచాద్యా వినశ్యంతి న సంశయః. ఆదిత్యాదిగ్రహాస్సర్వేశాన్తిం యాన్తిశివాజ్ఞయా, ఉద్యాపనవిధానాదా పుణ్యాహం వాచయేత్తతః. ఆచార్యం వరయిత్వా చ ప్రతిమాః స్వర్ణ సంభవాః, అవ్రణం కలశం పూర్ణం స్థాపయేన్మండలే శుభే. విరచ్య లింగతోభద్రం పూజయేద్దేవమంజసా, పాయసం జుహుయాత్తత్ర త త్తన్మంత్రైర్విచక్షణః. అష్టోత్తరసహస్రం తు ప్రాయశ్చిత్తంచరేచ్ఛుభం, మండలం దక్షిణాయుక్తం ఆచార్యాయనివేదయేత్. బ్రాహ్మణాన్ భోజయేచ్ఛక్త్యా విత్తశాఠ్యవివర్జితః, యేకుర్వన్తి వ్రతమిదం పాపముక్తాభవన్తితే. భుక్త్వా యథేప్సితాన్ భోగానన్తే సాయుజ్యమాప్నుయుః. ఇతి భవిష్యే విప్రాగ్నిగోహనుమల్లక్షప్రదక్షిణోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ లక్షబిల్వపత్రపూజా.

వ్యాస ఉవాచ. పూర్వజన్మని తు వ్యాధః క ఆసీద్రాక్షసోఽపి సః, కిమర్థం కర్మకృతవాన్కథం పత్త్రం సమర్పితమ్. కింశీలంకస్సమాచారస్తన్మమాచక్ష్వ నాభిచ, కిం నామ స కథం ప్రాప్తః సాలోక్యం తదవ్వదస్వ మే. బ్రహ్మోవాచ. విదర్భదేశే నగరం మోదాశాఖ్యం బభూవ హ, విఖ్యాతం త్రిషు లోకేశు కుబేరనగరోపమమ్. భీమో నామా భవద్వ్యాధో నగరే మాంసవిక్రయీ. పరేషాం దోషకథనే దోషో యస్యాపి వర్తతే. ప్రశ్నే కృతే ప్రకర్తవ్యం యత్తథ్యం న చ మత్సరాత్. బ్రహ్మోవాచ. స రాజకార్యం కురుతే స్వయం భుక్తే పరస్త్రియః, రాష్ట్రే శృణోతి మార్గస్థాం యాంతాం వా సపతిం తథా. బలాదానయతే భోక్తుం క్రందతీ రుదతీమపి, నవాంగనాది కేజ్ఞాతే భోక్తుం విషయ లంపటః. సచోక్తం కురుతే నారీతస్యదృష్టిపథం గతా,తామాలింగ్యబలాత్కామిచుంబత్యే తాంభజత్యపి. పరద్రవ్యాణి గృహ్ణాతి ధనాని స బలాత్పునః, తస్య తాదృగ్గుణోమంత్రీ దుష్టబుద్ధి రథేతరః. ఏవం దురాచారతో న కన్యాం న చ మాతరమ్, న వర్జయతి సంభోగే భగినీమపి నిర్ఘృణః. న బ్రహ్మహత్యాం మనుతే న స్త్రీ బాలవధం తథా, ఏవం పాపసమాచారౌ పాపానాం సర్వతావివ. ఆ స్తాముభౌ దుష్టబుద్ధీ రాజామాత్యౌ సుదుస్సహౌ, న బ్రాహ్మణో నస న్యాసీ తద్గృహే యాతి భిక్షితుమ్. న రాష్ట్రే నామ తస్యాసీ ద్గృహ్ణాతి ప్రాకృతోఽపిచ, ఏకదా మృగయార్థం తౌ యాతౌ చ గహనం

వనమ్. హతాని మృగయూథాని పక్షియూథాన్యనేకశః, తాని ప్రాపం
నగరే అశ్వారూఢా స్వయం పునః. శివస్య చ మహాస్థానం పథితే
శ్యతః స్మహ, యస్మిన్ విరాజతే మూర్తిశ్శక్త్యా సహ శివస్యచ.
తా రాఘవేణాసౌ పుత్రార్థం కుర్వతా తపః భక్త్యా సాక్షాత్సజై
యత్ర. దేవదేవో హ్యుమాపతిః, పంచాక్షరేణ మంత్రేణ ధ్యాయతా
బహువాసరమ్. దత్త్వా తస్మై వరాన్దేవః ప్రదదౌ వాంఛితాయవే
త్రో వసిష్ఠహస్తేన తేనేయం స్థాపితా దృఢా, ఉమామహేశ్వరీమూ
ర్తిర్వసిష్ఠేన పురాకృతా. తస్యా దర్శనతో నౄణాం పురుషార్థాశ్చ
ర్విధాః, స్మరణాత్పూజనాచ్చాపి సేవ్యంతే నాత్ర సంశయః. ఉమా
మహేశ్వరస్యాస్య పురతో యే సమాగతాః, పతంతు దండవద్భూమౌ
పూతకాశ్చ భవంతు తే. ఏవం వసిష్ఠవాక్యేన సా మూర్తిర్భువి వి
ప్రథే, శివస్య భజనేనాస్య స్మరణేనార్చనేన చ. రామలక్ష్మణశత్రుఘ్న
భరతాస్తాన్నృశాస్సుతాః, జాతా లోకేషు విఖ్యాతాః సర్వజ్ఞాః శూర
సమ్మతాః. ఏవంభూతం మహారమ్యం తౌ చదృష్ట్వా శివాలయం, ఉమా
మహేశ్వరీం మూర్తిం రాజామాత్యౌ ప్రపూజతుః. బిల్వపత్రైశ్చ సం
పూజ్య అచ్ఛిద్రైః కోమలైః శుభైః, ప్రదక్షిణీకృత్య గృహమాయ
తుః క్షణమాత్రతః. ఏతదేవ వరం పుణ్యం దైవాజ్జాతం తయోస్త
దా, ఏవం పాపసమాచారౌ రాజ్యం కృత్వా థ మమ్రతుః. బద్ధ్వా
పాశైర్యామ్యదూతైర్నీతౌ తౌ శమనాంతికమ్. చిత్రగుప్తం సమా
హూయ పప్రచ్ఛ చ శుభాశుభం, తేనోక్తం నైతయోరస్తి పుణ్యలే
శో రవేస్సుత. పాపానాం గణనా నాస్తి తచ్ఛ్రుత్వైవాబ్రవీద్యమః,
వధ్యతాం బధ్యతాం సమ్యక్ క్షిప్యతాం నరకేషు చ. మృత్యులోకే
నిగృహ్యైతౌ నీచయోనినిగోదనైః, కుండే నీచమయే పంకేసహస్రం
పరివత్సరాన్. ఏకైకస్మిన్ క్రమేణైతౌ ఘ్నత భుక్తేషు సంచయే, అన
యోః పుణ్యలేశోఽస్తి దూతాః శృణుత సత్కృతిమ్. ప్రసంగాదర్చి
తో దృష్టో దేవ ఆభ్యాముమాపతిః, తేన పుణ్యేన పశ్చాత్తుపాపం వ్యతి
తరిష్యతః. ఏవమాకర్ణ్య తద్వాక్యం దూతైర్బద్ధ్వా హతౌ దృఢం, కుం
భీపాకే శోణితోదే నిరయే రౌరవేఽపితౌ. నిక్షిప్తౌ కాలకూటే చ క్రమ
శః శతవత్సరాన్, తామిస్రే చాంధతామిస్రే పూయశోణితకర్దమే. కం
టకే చ క్షతాంగౌ తౌ సంతప్తౌ తపవాలుకే. భక్షితౌ క్రిమిభిస్తత్ర

ద్విశం శునిముఖే ఉభౌ. అసిపత్రవనే ఘోరే తతో నీతావుభావపి, పత్ర శస్త్రాభిఘాతేన చర్మ భిద్యేత పాపినామ్.తత స్తప్తశిలాయాం తౌ సంస్పృష్టౌ ఘనఘాతతః, భుక్త్వా తు నరకానేకవింశతిం బహువాసరమ్. లింగత్రం శక్యతే వక్తుం శేషేనాపి కదాచన, ఏవం బహుసహస్రాణి త్వన్మంత్రభోగానానేకశః. వి స్తీర్ణభోగౌ తౌ. పాపశేషేణ భువమాగతౌ, మండలం కానయోనావులూకోఽభూత్పరోపి చ. తత ఏకో దర్దురోఽ మేచ్ఛ సరటోఽభవత్, తత ఏకో విషధరోఽపరోఽభూర్వృశ్చికో వ ఎ. తత్రాపి కురుతః పాపం నానాలోకం విదంశతః, శునీమార్జార యోనీతౌ జాతౌ నకులసూకరౌ. నృకజంబుకయోనీ తౌ జాతౌ ఘోటకగర్దభౌ, తత ఉష్ట్రగజౌ జాతౌ తతో నక్రమహాద్విపౌ. తతో వ్యాఘ్రమృగౌ జాతౌ తతోవృషభకాసరౌ, ఏవం నానాయోనిగతౌ తతశ్చండాలకాంత్యజౌ. రాక్షసీం భిల్లయోనిం చ తతశ్చాంతే సమాపతుః, తౌ తు పింగాక్షదుర్బుద్ధి నామ్నా జాతౌ చ భూతలే.ఆజన్మకృత పాపస్య కథనే బహుదోషతా, యదా తౌ రాజ్యప్రభృతి ఆప్తాం పాపరతౌ సదా. ఏవం పుణ్యం తయోరాసీ న్మృగయాం చరతోః క్వచిత్, మహాదేవస్య నమనం దర్శనం చ ప్రదక్షిణమ్. అర్చనం బిల్వపత్రాద్యైస్తుష్ట ఆసీదుమాపతిః, అగాధం తత్తయోః పుణ్యం పూర్వజన్మని సంచితమ్. యదా పునా రాక్షసోఽసౌ భూమిపం భక్షితుం గతః, సమారూఢో బిల్వవృక్షం తత్పత్రాణి చ మస్తకే. పతితాని ఉమేశస్య తుష్టోఽభూత్స ద్వయోరపి, దివ్యదేహం తయోర్దత్వా స్వలోకం ప్రాపయద్విభుః. ఏతత్తే కథితం పూర్వజన్మకర్మచ వై తయోః, బిల్వపత్రార్చితో దేవస్తుష్టోఽభూత్స ఉమాపతిః. లక్షపూజాం ప్రకుర్యాచ్చ ప్రసన్నో హి శివో భవేత్, ఏవం హి బిల్వపత్రైశ్చ సర్వకామార్థసిద్ధయే. శ్రీకామో బిల్వపత్రైశ్చ పూజయేచ్చ యథావిధి,లక్షేణ సర్వసిద్ధిశ్చ నాత్ర కార్యా విచారణా. యం యం చింతయతే కామం తం తం ప్రాప్నోతి సర్వశః, అథ విప్ర ప్రవక్ష్యామి బిల్వపత్రైశ్చ పూజనమ్. శివప్రీతికరం నృణాం శివభక్తివివర్ధనం, వైశాఖే శ్రావణే ఊర్జే బిల్వపత్రార్చనం స్మృతమ్. దినే దినే సహస్రం తు అర్చయే ద్బిల్వపత్రైకైః. ఏవం మాసత్రయం కుర్యా త్తత ఉద్యాపనం చరేత్. ఉద్యాపనం ప్రవక్ష్యామి వ్రతస్య పరిపూర్తయే, ఆహూయ బ్రాహ్మణాన్ స

ర్వాన్ సుచంద్రే చ శుభేదినే. యత్ర చోద్యాపనం కార్యం మండలం తత్ర కారయేత్, కర్తవ్యం స్వగృహే విప్రై స్తత్సర్వం సుకృతం భవేత్. వేదికాతత్ర కర్తవ్యా మంటపే చ సుశోభనే,గీతవాదిత్రఘోషేణ బ్రహ్మఘోషేణ భూయసా. విప్రస్య మంటపే తస్మిన్నాచార్యైర్ద్విజై స్సహ, మాసతిథ్యాదిసంకీర్త్యకుర్యాత్స్వస్త్యయనం తతః. పుణ్యాహవాచనం కార్య మాచార్యవరణంతథా, తతో బ్రాహ్మణమాహూయ వేదవేదాంగపారగమ్. ఆచార్యంవరయేత్పూర్వం ఋత్విగేకాదశై స్సహ, దేవాగారేఽథవాగోష్ఠే శుద్ధే వాస్వీయమందిరే. పుష్పమంటపికాం కృత్వా పటవస్త్రాదివేష్టితాం,తన్మధ్యే లింగతోభద్రం రచయేల్లక్షణాన్వితమ్. కుంభస్య రుద్రకోణే తు అర్చయేద్వేదికాం వ్రతీ, వస్త్రేణాచ్ఛాద్యతాం వేదిం రచయేత్తత్ర తండులైః. కుర్యాత్తండులకైలాసం త్రికూటం తస్యచోపరి, న్యసేద్దేవికయా సార్ధం శంకరం లోకశంకరమ్. సౌవర్ణీం ప్రతిమాం కృత్వా స్థాపయేత్తండులోపరి, బ్రహ్మాణం దక్షిణే భాగే సావిత్ర్యా సహసుప్రభమ్. కౌబేర్యాం స్థాపయేద్విష్ణుం లక్ష్మ్యా సహ గరుత్మతా, మహేశం స్థాపయేత్తత్ర తామ్రం వా మృణ్మయం శుభమ్. గంధోదకసమాయుక్తం పంచరత్నసమన్వితం, పంచపల్లవసంయుక్తం స్థాపయేచ్చ తతోఽగ్రతః. వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య కైలాసం కలశంశుభం, యదుక్తం తత్రకల్పోక్తం పూజనం తత్ర కారయేత్.వేదశాస్త్రప్రమాణేన రాత్రిం తాం గమయేద్వ్రతీ, తతః ప్రభాతసమయే సుస్నాయచ శుచిర్భవేత్.స్థండిలం కారయేత్తత్ర స్వశాఖోక్తవిధానతః,హవనం చ ప్రకుర్వీత సతిలాజ్యేనపాయసైః.మూలమంత్రేణ గాయత్ర్యా శంభోర్నామసహస్రకైః,యేన మంత్రేణ పూజాతు కృతా తే నైవహావయేత్. హవనం తద్దశాంశేన తద్దశాంశేన తర్పణం,భోజనంతద్దశాంశేన కుర్యాత్తిలయవైస్సహ. ఏవం హోమః ప్రకుర్వీత అష్టోత్తరసహస్రకం, బిల్వపత్రం సువర్ణస్య అర్చయేచ్చ ఉమాపతిమ్. ఆచార్యం పూజయేద్విప్రాంస్తోషయేద్దక్షిణాదిభిః, పయస్వినీం చ గాం దద్యాద్ధిరణ్యేన సహైవ తు.ప్రతిమాం చ సవస్త్రం చ కలశంసర్వతం తథా,దత్వాక్షమాపయేత్పశ్చా ద్దేవదేవం జగద్గురుమ్. అనేనైవ విధానేన లక్షపూజాం కరోతి యః,పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రైశ్చ రాజ్యం ప్రాప్నోతి శాశ్వతమ్. య ఇదం పఠతే నిత్యం శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః, దేవ

దేవో మహాదేవో దదాతి విపులాంగతిమ్. ఇతి స్కాందపురాణే ఉత్తర
ఖండే బిల్వదళలక్షపూజనోద్యాపనమ్.

అథ శివస్య నానాలక్షపూజావిధిః.

ఋషయ ఊచుః. యానికాని చ తీర్థాని పుణ్యాన్యాయతనాని
చ, కిముద్దిశ్యచ కార్యాణి తత్సర్వం కథయ ప్రభో. శివాఖ్యానపరో
లోకేత్వత్తోఽన్యో నహి విద్యతే, కృపయా వ్యాసదేవస్య సర్వజ్ఞోఽ
సిమహామతే. లోమశ ఉవాచ. పృథివ్యాం యాని తీర్థాని సాగరాంతా
నిభో ద్విజ, మహాత్మ్యాని చ శాస్త్రాణి కథితాని మయా పురా. ఇదా
నీక వక్తుమిచ్ఛామి లక్షపూజాం శివస్య చ, స్కందేన చ సమాఖ్యా
తా అగస్త్యాయ మహాత్మనే. తేనైవ కథితా పూజా మమాగ్రే లక్షపు
ష్పికా, యద్వ్యద్గృతౌ భవేత్పుష్పం శంకరే తు సమర్పయేత్. శ్రావ
ణే మాధవే ఊర్జే ప్రదద్యాల్లక్షపుష్పికాం, ఏకైకం మూలమంత్రేణ
రుద్రమంత్రేణ వా పునః. అథవా రుద్రసూక్తేన సహస్రేణాథవా వ్రతీ,
అర్చయేత్పార్వతీనాథం నమో రుద్రాయ వాజపేత్. అనేనైన ప్రకా
రేణ లక్షపూజాం సమర్పయేత్. ఋషయః. యాని కాని చ పుష్పాణి
విశిష్టాని శివార్చనే, తాని సర్వాణి భో బ్రహ్మన్ కథయస్వ యథా
మమ. లోమశ ఉవాచ. బార్హతం కర్ణికారం చ కరవీరంతిలస్యచ, బిల్వ
పుష్పం చ కల్హారం అర్కం మందారమేవ చ, నీలోత్పలం చ కమలం
కుముదం చ కుశేశయమ్. మాలతీం చంపకం చైవ తథా శామంతికం
శుభం, సారంగం శతపత్త్రించ సౌవీరం మునిసంజ్ఞికమ్. జాతీం పాట
లకంచైవ పున్నాగం చ విశిష్యతే, కదంబం చ కుసుంభం చ అశోకం
వకుళం తథా. పలాశకోరకం చైవద్రోణం దుత్తూరకం తథా, ఏతాన్య
న్యాని పుష్పాణి విశిష్టాని శివార్చనే, ఏతేషాం లక్షపూజాం నై యః
కరోతి నరోత్తమః. భుక్త్వా భోగాన్ సువిపులాన్ శివేనసహమోదతే,
ఆయుష్కామేన కర్తవ్యం చంపకైః పూజనం మహత్. విద్యాకామేన
కర్తవ్య మర్కపుష్పైర్విశేషతః, మిత్రకామేన కర్తవ్యం చంపకైః పూ
జనం మహత్. విద్యాకామేన కర్తవ్య మర్కపుష్పైర్విశేషతః. మిత్ర
కామేన కర్తవ్యం బార్హతైః పూజనం మహత్. కరవీరైర్జాతికుసుమై
శ్చంపకైర్నాగకేసరైః, వకుళీతిలపున్నాగైర్ధనకామస్తు పూజయేత్.
దుఃస్వప్ననాశనార్థాయ ద్రోణపుష్పైస్తు పూజ్యతామ్, కల్హారైః కర్ణి

కారైశ్చమందారైః కుసుమైశ్శుభైః. శ్రీకామేన చ కర్తవ్యం బిల్వపత్రైస్తు పూజనం, విద్యాకామేనకర్తవ్యం శంకరస్య ప్రపూజనమ్. పలాశైః పాటలైశ్చైవ కదంబకుసుమైస్తథా, మహావ్యాధినిరాసార్థం పారిజాతైస్తు పూజనమ్. వశీకరణకామస్తు సర్వైరైస్తోషయేత్తు యః, తస్య విశ్వం భవేద్వశ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా. దేవదానవగంధర్వా వశీభూతా భవంతి హి, పుత్రకామేన కర్తవ్యం దుత్తూరకుసుమైః శుభైః. ఉత్తమాం శ్రియమాప్నోతి ప్రసాదాచ్ఛంకరస్య చ, ఏవం సర్వైశ్చ పుష్పైశ్చ సర్వకామార్థసిద్ధయే. పూజయేత్పార్వతీనాథం భక్తియుక్తేన చేతసా, యం యం చిన్తయతే కామం తం తమాప్నోతి మానవః. లక్షపుష్పైః పూజనేన ప్రసన్నః శంకరో యథా, ఉద్యాపనం ప్రవక్ష్యామి వ్రతస్య పరిపూర్తయే. యథా బిల్వార్చనే చోక్తం తథైవోద్యాపనం చరేత్. అత్ర పుష్పపూజనే విశేషమాహ. తతఃశివాలయం గత్వా సభార్యేణ ద్విజేన తు, స్నానం పంచామృతేనైవ రుద్రసూక్తవిధానతః. పూజాం సువర్ణపుష్పైశ్చ ఋతుకాలోద్భవైస్తథా, కారయేత్తస్య లింగస్య యథాశక్త్యా తు పూజనమ్. వస్త్రం పుష్పం సమభ్యర్చ్య దంపతీ భోజయేత్తతః, ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ కృత్వా మూర్ధ్ని కృతాంజలిః. క్షమాపయేన్మహాదేవం ముహుర్ముహురతంద్రితః,మహాదేవ జగన్నాథ భక్తానాంకార్యకారక. త్వత్ప్రసాదాదహం యాచే శీఘ్రం కార్యప్రదో భవ, అనేనైవవిధానేన లక్షపూజాంకరోతియః పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రైశ్చ రాజ్యంప్రాప్నోతిశాశ్వతం,యఇదం పఠతేనిత్యంశ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః. దేవదేవోమహాదేవో దదాతివిపులాంగతిమ్. ఇతి స్కాందే ఉత్తరఖండే శివస్య లక్షనానావిధపుష్పపూజోద్యాపనమ్.

లక్షతులసీపూజా.

మాసపక్షాద్యుల్లిఖ్య. మమ సమస్తపాపక్షయార్థం శ్రీ మహావిష్ణుప్రీత్యర్థం తులసీలక్షపూజాం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య. తులసీప్రార్థనా. దేవైస్త్వం నిర్మితా పూర్వం అర్చితాసి మునీశ్వరైః, నమో నమస్తే తులసి పాపం హర హరిప్రియే. కేశవార్థం విచిన్వానః వరదా భవశోభనే, సంగృహ్యతులసీపత్రం విష్ణోర్భక్త్యా సమర్పయేత్. కృష్ణఉవాచ. అథ రాజన్ ప్రవక్ష్యామి లక్షశ్రీతులసీవ్రతం, విష్ణుప్రీతికరంనృణాం విష్ణుభక్తిప్రవర్ధనమ్. తులసీప్రభవైః పత్రైః యో నరః పూజయేద్ధ

రిం, న స లిప్యేత పాపౌఘైః పద్మపత్రమివాంభసా. సువర్ణభారమే
కంతు రజతం చ చతుర్గుణం, తత్ఫలం సమవాప్నోతి తులసీదళపూజ
నాత్. రత్నవైడూర్యముక్తాభిః ప్రవాళాదిభిరర్చితః, న తుష్యతి తథా
విష్ణుస్తులసీపూజనాద్యథా. తులసీమంజరీభిస్తు పూజితో యేన కేశవః,
ఆజన్మకృతపాపస్య తేన సంమార్జితాలిపిః. యా దృష్టా నిఖిలార్తిపాప
శమనీ స్పృష్టా వపుః పావనీ, రోగాణామభివందితా నిరసనీ సిక్తాంతక
త్రాసినీ, ప్రత్యాసత్తివిధాయినీ భగవతః కృష్ణస్య సంరోపితా, యస్యా
ర్చాకరణేఽపి ముక్తిఫలదా తస్యై తులస్యై నమః. కార్తికే మాసి
కుర్వన్తి మాఘే వా మధువైరిణే, అర్పణం తులసీపత్రసహస్రస్య
దినేదినే. ఏవం మాసత్రయం కుర్యాత్తత ఉద్యాపనం చరేత్. వైశా
ఖేమాఘఊర్జే వా కుర్యాదుద్యాపనం క్రమాత్. యస్మిన్ మాసే ప్రక
ర్తవ్యం గురుశుక్రోదయే సతి, హరేర్దినే శుభే మాసి కుర్యాదుద్యాప
నం వ్రతీ. ఆచార్యం వరయేదాదౌ వేదవేదాంగపారగం, దాంతం
శాంతం తథా సౌమ్యం నిత్యం బ్రాహ్మణవర్చసం. విధిజ్ఞం తత్త్వ
వేత్తారం శుచిష్మంతం తపస్వినం, స్వగృహ్యోక్తేన మార్గేణ పూర్వే
ద్యుః స్వస్తివాచనమ్. సౌవర్ణీం ప్రతిమాం విష్ణో శ్శంఖచక్రగదాన్వి
తాం, తులస్యాయతనంచైవ కుర్యాద్ధేమవినిర్మితమ్. హేమాదినిర్మితం
కుంభం పూర్ణపాత్రసమన్వితం, పుణ్యోదకైః పంచరత్నైః కుశదూ
ర్వాప్రపూరితమ్. తస్యోపరి న్యసేద్విష్ణుం లక్ష్మ్యా చ తులసీసమం,పూ
జాంపురుషసూక్తేన కుర్యాద్బ్రహ్మాదిదేవతాః. ఉపచారైః షోడశభిః
పూజయేచ్చ యథా హరిం, రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్పురాణైర్వేద
పాఠకైః. తతః ప్రాతః సముత్థాయ హోమం కుర్యాద్విధానతః, వైష్ణవే
న తు మంత్రేణ తిలాజ్యేన విశేషతః. పాయసేన ఘృతాక్తేన అష్టోత్తర
సహస్రకం, ఆచార్యాయ సవత్సాం గాం దక్షిణావస్త్రసంయుతామ్.
బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాత్సహస్రం వాథ శక్తితః, శతం వాష్టా
వింశతిం వా భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్ బుధః. తేభ్యోఽపి దక్షిణాం ద
ద్యాద్విత్తశాఠ్యం న కారయేత్, ఏవం యః కురుతే మర్త్యో విష్ణుసా
యుజ్యమాప్నుయాత్, విష్ణుప్రీతికరం యస్మాత్తస్మాత్సర్వవ్రతాధికం,
తులసీలక్షపూజోక్తం మాహాత్మ్యం శృణుయాన్నరః, సకృద్వాపి పఠే
న్నిత్యం స గచ్ఛేద్వైష్ణవం పదం, హోమభస్మ సమాదాయ రక్షాం

కృత్వా తథాఽఽత్మనః. బ్రహ్మరాక్షసభూతానాం శాంతయే కారయేది దం, సర్పాదిబాధకే ప్రాప్తే గర్భిణ్యాశ్శిశునిర్గమే. భస్మప్రోక్షణమాత్రేణ సర్వం న శ్యేద్భయం నృణామ్. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే లక్షతులసీవ్రతోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ విష్ణోర్లక్షపుష్పపూజావిధిః.

ఋషయః. యాని కాని చ తీర్థాని పుణ్యాన్యాయతనాని చ, కిముద్దిశ్య చ కార్యాణి తత్సర్వం కథయ ప్రభో. లోమశః. పృథివ్యాం యాని తీర్థాని సాగరాంతాని భో ద్విజాః, మాహాత్మ్యాని చ సర్వాణి కథితాని మయా పురా. ఇదానీం వక్తుమిచ్ఛామి పుష్పాణాం పూజనం తవ, లక్షపూజాం ప్రవక్ష్యామి విష్ణోరమితతేజసః. పుష్పాణాం లక్షపూజాం తు కార్తిక్యాం చ సమాచరేత్, మాఘే వా బాహులే వాపి విదధ్యాల్లక్షపుష్పికామ్. యద్యద్ధృతౌ భవేత్పుష్పం విష్ణవే చ సమర్పయేత్, ఏకైకం మూలమంత్రేణ విష్ణుసూక్తేన వా పునః. అథవా విష్ణుగాయత్ర్యా నామ్నా చైవ ప్రపూజయేత్, విష్ణోస్సహస్రనామ్నావై లక్షపూజాం తు కారయేత్. అతసీకర్ణికారం చ కరవీరం తిలస్య చ, బార్హతం కేతకీం చైవ తథా మందారమేవ చ. నీలోత్పలం సకుముదం మాలతీం చంపకం తథా. జాతీపాటలకం చైవ పున్నాగంచ కదంబకం, కల్హారం చైవ సారంగమశోకం వకుళం తథా. మునిపుష్పాణిశస్తాని విష్ణోరమితతేజసః, పాలశం కంటకీపుష్పం కమలం కోరకంతథా. నీలపుష్పం ధాత్రీపుష్పం హరేః శస్తాని వైసదా, ఏవం కుర్వంతియేభక్త్యా తే యాంతి హరిమందిరమ్. ఆయుష్కామేన కర్తవ్య మతసీధాత్రీజైస్తథా, పుత్రకామేన కర్తవ్యం బార్హతీపూజనం హరేః. కరవీరైర్రాజికుసుమైశ్చంపకైర్నాగకేసరైః, వకుళీతిలపున్నాగైర్ధనకామస్తుపూజయేత్. కల్హారైః కర్ణికారైశ్చ మందారకుసుమైః శుభైః, విద్యాకామేన కర్తవ్యం విష్ణోర్భక్త్యా చ పూజనమ్. పాలాశైః పాటలైశ్చైవకదంబైః పూజనం మహత్, మహావ్యాధివినాశార్థం పారిజాతైశ్చ పూజనమ్. వశీకరణకామశ్చ సౌపీరైస్తోషయేద్ధరిం, తస్య వశ్యంభవేద్విశ్వం నాత్ర కార్యా విచారణా. దేవదానవగంధర్వా వశ్యా ఏవన సంశయః, శ్రీకామేన తుకర్తవ్యం కేతకీపూజనం మహత్. ఏవంహి సర్వపుష్పైశ్చ సర్వకార్యార్థసిద్ధయే, లక్షపూజాం ప్రకుర్యాచ్చ ప్రసన్నోఽథ హరి

ర్భవేత్. ఉద్యాపనం తథా కార్యం తులసీపూజనే యథా, ఏవంయః కురుతే పూజాం తస్య విష్ణు ప్రసీదతి. ఇతి విష్ణుధర్మే లక్షపుష్పపూజనోద్యాపనం సంపూర్ణమ్.

అథ ప్రాతఃస్నానవ్రతమ్.

వారుణసంహితాయాంభృగుః. భగన్ముచ్యతేజంతుస్సంసారికేన కర్మణా, సర్వేభ్యోఽపిచపాపేభ్య స్తదను బ్రూహిసాంప్రతమ్.వరుణః. స్నాత్వా పాపైర్విముచ్యేత జన్తుర్నాన్యేన కర్మణా, ప్రాతఃస్నాత్వైవ సర్వేఽపి విపాపా ముక్తిమాప్నువన్. భృగుః. స్నానం కిలక్షణం తాత కథం కతివిధం.కదా, కుత్ర కార్యం కోఽధికారిసర్వమాచక్ష్వ సాదరమ్. వరుణః. మలనిర్మోచనం స్నానం మలం చ ద్వివిధం స్మృతమ్, బాహ్యం మానసికం చేతి స్నానం చ ద్వివిధం తథా. అజ్ఞానమూలకం కామక్రోధాద్యం చ మనోమలమ్, మనోమలనివృత్త్యర్థం స్నానం మానసికం చరేత్. బహిర్మలం విసృజ్యాథ గురుసేవాపరాయణః, జ్ఞాత్వాగురూక్తిమార్గేణ స్వస్వరూపం విచింతయేత్. యచ్చబ్రహ్మానుసంధానం భేదగంధవివర్జితమ్, తద్ధి మానసికం స్నానం మనోయేన లయం వ్రజేత్. సంధ్యాయాం యత్త్రికూటాఖ్యే త్రివేణీసంగమస్థలే, ధ్యాత్వా విష్ణుం సుషుమ్నాన్తే జీవన్ముక్తో భవేన్నరః. దహరే వా సహస్రారే షడాధారేషు వా శివం, శాంభవ్యాదివిధానేన స్వరూపం చింతయేద్బుధః. ఇదంధ్యానమయస్నానం మనోమలనికృన్తనం, యచ్చ వేదాన్తవాక్యేషు శ్రవణాదిక్రమాగతం, శుద్ధశాబ్దాపరోక్షాఖ్యం భేదభావవివర్జితమ్. ఇదం బోధమయం స్నానమంతఃకరణశుద్ధికృత్, ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రణవేనైవ కుంభయేత్. ఇదం యోగమయం స్నానం ప్రాణశుద్ధివిధాయకం, ఉపవాసాదినా యచ్చకాయక్లేశాత్మకం శ్రుతమ్. ఇదం తపోమయస్నానం తత్త్వకోశవిశుద్ధికృత్, దమేన విషయాం స్త్యక్త్వా నివృత్తిపథమాశ్రయేత్. విరక్తిమయమేతద్ధి స్నానమింద్రియశుద్ధికృత్, ఏతత్పంచవిధం ప్రోక్తం స్నానమాభ్యంతరం సుత. బాహ్యస్నానమథో వక్ష్యే కాయశుద్ధికరం పరం, నద్యాం ప్రాదాదికే వాపి యథాశాస్త్రావగాహనమ్. స్నానం వారుణమాఖ్యాతం మహాపాపనికృన్తనం, ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైర్యచ్చ సం

ధ్యాసు మార్జనమ్. బ్రహ్మస్నానం తదాఖ్యాతం సర్వపాపవిమోచనం, భస్మతిర్యక్త్రిపుండ్రాదివైదికం మంత్రసత్కృతం, స్నానమాగ్నేయ మాఖ్యాతం క్రియాశుద్ధికరంభృగో. గోవిప్రపాదపాంసుభ్యస్తిలకం యల్లలాటకమ్. స్నానంతాంత్రికమాఖ్యాతం ద్రవ్యశుద్ధికరం బుధైః, విప్రపాదోదకం మూర్ధ్ని ప్రోక్షితం వేదమంత్రతః. తీర్థస్నానం చ తద్విద్ధి నానాదోషనికృన్తనం, గవాంమూత్రేణవాయవ్యైర్మంత్రైస్నా ర్ధని కల్పితమ్. స్నానం వాయవ్యమాఖ్యాతమస్పృశ్యస్పర్శదోషజిత్, నాభేః ప్రభాళనమథ స్తదూర్ధ్వం చార్ద్రవాససా. సంమార్జనంసమాఖ్యాతం కాపిలం స్వేదదోషహృత్, స్నానం నాతపవర్షాదౌ దివ్యస్నానముదీరితమ్. కేవలాతపవాసేన తేజఃస్నానం సమంత్రకం, ఏవంబహువిధస్నానమృషిభిః పరికీర్తితమ్. ముఖ్యంమానసికస్నానే కీర్తితంవిష్ణుచిన్తనం, బాహ్యస్నానేషు సర్వేషు స్నానం వారుణముత్తమమ్. మహాపగాప్సు యో నిత్యం ప్రాతః స్నాయాచ్ఛుచివ్రతః, తస్య పాపాని సర్వాణి క్షణాన్నశ్యన్తి నాన్యథా. నద్యాం తు విద్యమానాయాం న స్నాయాదన్యవారిణి, గయాగంగాకురుక్షేత్రప్రముఖం సంస్మరేత్తదా. న కుర్యాదప్సు మూత్రం వా పురీషం ష్ఠీవనం తథా, నోచ్ఛిష్టం కశ్మలం వాపి నక్షిపేన్మృణ్మయాదికమ్. ప్రాతః ప్రాతర్నదీంగత్వా ప్రణమేద్దండవద్భువి, జలంచ శిరసి ప్రోక్ష్య కృతశౌచక్రియో బహిః. సంకల్ప్య చ తతః స్నాయాన్మంత్రైరఘమర్షణైః, సవ్యహస్తే కుశాన్ ధృత్వా దత్త్వార్ఘ్యం చ తతః పరమ్. ప్రవాహాభిముఖం వాపి సూర్యస్యాభిముఖం తథా, పఠన్ స్తోత్రాణి మంత్రాశ్చ స్నాయాన్మౌనేన మానవః. స్నాత్వా సముద్రగామిన్యాంనద్యాం శుద్ధోభవేన్నరః, ఇదమేవనరాణాం తు ముఖ్యం స్నానం ప్రకథ్యతే. గంగా చ యమునా గోదా కృష్ణవేణీ సరస్వతీ, కావేరీ నర్మదా తుంగా ఫల్గునీ సింధుగాః స్మృతాః. గంగా గంగేతి యో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి, ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి. కావేరీతోయమాశ్రిత్య వాతో యత్ర ప్రవర్తతే, తద్దేశవాసినాం ముక్తిః కిము తత్తీరవాసినామితి. కావేరీస్నానమహిమా సనత్కుమారప్రోక్తః. మేషంగతే పూషణి సహ్యజాయాం సమేత్య సేతోరిహ కోటితీర్థం, స్వస్మిన్ జనైః ప్రాపితసర్వపాపం స్నాత్వా విముంచత్యనుపోషితం సత్. యః స్నానం కోటితీర్థే

షు కురుతే వత్సరావధి, స్నాత్వా చైత్రే తు కావేర్యాం తత్ఫలం ప్రాప్నుయాన్నరః. వైశాఖే యస్తు కావేర్యా మాప్లవేదహ్ని పుష్కరే, ప్రాచ్యతీర్థేషు సర్వేషు స్నానతుల్యఫలం లభేత్. రవౌ యుగ్మగతే త్యక్త్వా కావేర్యాం పంచవాసరాన్, క్రియతే స్నానదానాది తదనంతాయ కల్పతే. దక్షిణాయనగే భానౌ కావేర్యామర్కపుష్కరే, స్నానాద్దక్షిణతీర్థేషు స్నానం కోటిఫలం లభేత్. రవౌ సింహస్థితే యస్తు సంస్పృశేచ్చ మరుద్వృధాం, సర్వప్రతీచ్యతీర్థేషు స్నానాధికఫలం లభేత్. కన్యాగతే రవౌ స్నాయాత్సహ్యజాయాం నరోత్తమః, పితరస్తస్య ముక్తాః స్యుర్యే చాపి నిరయం గతాః. తులామాసే తు కావేర్యాం నద్యో భాగీరథీముఖాః, సర్వాస్తత్రాగమిష్యంతి స్నానాత్కోటిగుణం ఫలమ్. దివాకరే కీటగతే తు సహ్యజాజలావగాహేన సమస్తదేవతాః, తుష్యన్తి సాఖాచ్ఛిన్నవిష్ణులోకా సమాప్నుయాదిష్టసుఖం లభేచ్చ. రత్నాకరో ధనుష్యర్కే కావేర్యా సహమోదతే, తత్ర స్నాత్వా చ దత్వా చ ధనవాన్భోగవాన్భవేత్. ఉత్తరాయణగే భానౌ సహ్యజాయాం వసన్తిహి, సార్ధత్రికోటితీర్థాని స్నానం దుర్గాణి తారయేత్. స్నాయాద్యస్సహ్యజాతోయే మాఘే మాసి నరోత్తమః, ఆరోగ్యం ప్రాప్నుయాచ్చైవ పుత్రవాన్భోగవాన్భవేత్. మీనస్థితేఽర్కే భువి సహ్యజాయాం మజ్జంతి యే పుణ్యయుతా మనుష్యాః, జిత్వా రిపూన్మృత్యుమపి స్వకేష్టం తే ప్రాప్నువంతి ధ్రువమాత్తపుణ్యాః. చైత్రాదిచైత్రపర్యంతం సేవయేద్యో మరుద్వృధామ్, ప్రత్యహం పూజయేద్భక్త్యా దారిద్ర్యం తస్య నశ్యతి. యశ్చాప్లవేత్సహ్యసుతాప్రవాహే జంతుర్విపాప్మా విరజా విశోకః, భుక్త్వేహ భోగాన్విపులాన్ ధనాని పరత్ర చ స్వర్గసుఖం సమేతి. యన్నీరపూరనిభృతం భువి ధాన్యజాతం యే భక్షయంతి మనుజాః పశవః పతంగాః, తే స్యుః పరం దివి హవిర్భుజ ఏవ సత్యం సా సహ్యజా నిఖిలలోకమిమం పునాతు. మరుద్వృధాతోయవిహారిణో యే ఝషాశ్చ కూర్మా అపి నక్రముఖ్యాః, దేవత్వ మాసాద్య సురేంద్రలోకే కల్పాంతపర్యంతమిహావసంతి. కావేరీసికతా రుక్మం పాషాణో రత్నమేవచ, కల్పాంతరే భవిష్యన్తి సుధాతోయం ప్రవాహగమ్. కావేరీతోయమాశ్రిత్య యద్దానం దీయతే నరైః, మేరుకోటిసువర్ణస్య దానతుల్యం భవేద్ధ్రువమ్. కుష్ఠాపస్మారశూలాద్యా

సహ్యజాస్నానమాత్రతః, సార్ధసంవత్సరాదర్వాక్ప్రలాయంతే నసంశ
యః.అశ్వత్థం సేచయేద్యస్తు నిత్యం సహ్యసుతాజలైః,వత్సరాత్తస్యసం
తానం వర్ధతే చిరకాలికమ్. మరుద్వృధాంభసాయశ్చ శ్రీవృక్షంసేచ
యేన్నరః, మాసైష్షోడశభిస్తస్య దారిద్ర్యం నశ్యతి ధ్రువమ్. తులసీం
సహ్యజాంభోభిః ప్రత్యహం సేచయేచ్చ యా, పతిప్రియా భవత్యేవ
పుత్రారోగ్యధనాన్వితా. మకరస్థే రవౌ యస్తు కావేర్యంభోభిరాదరా
త్, దద్యాత్పిత్ర్యబ్దమర్ఘ్యాణి సంపూర్ణాయుర్లభేద్ధ్రువమ్. ప్రాతఃప్రాతస్తు
యన్నేత్రం కావేర్యంభోభిరంచితం, చక్షుష్మాన్బ్రిష్మావిశ్చైవ సోఽచి
రాదేవ కల్పతే. కుంభసంభవకమండలూద్భవాం సహ్యజాం సకలలో
కపావనీం, బ్రహ్మశైలశిఖరాదుపాగతాం సింధుగాం స్మరతి యస్స పు
ణ్యవాన్. రంగత్రయోత్సంగవిరాజమానా నతామ్రపర్ణీకపిలాదియు
క్తా, సహ్యోద్భవా పుణ్యతమా మరుద్వృధా పునాతు మాం పూర్వ
సముద్రగామినీ. కపిలాసంగమే యశ్చ కావేర్యాంశివసన్నిధౌ, స్నాత్వా
ఽశ్వత్థం శివం గౌరీం నత్వాదుఃఖైర్విముచ్యతే, గజారణ్యే తు కావే
ర్యాం యశ్శివస్యాభిషేచనం, రుద్రాధ్యాయేన కుర్వాణస్సాక్షాచ్ఛివ స
మో భవేత్,కావేరీతోయసమ్మిశ్రం రుద్రమన్త్రాభిమంత్రితం, భూతప్రేతపి
శాచాదీన్ పవిత్రంభస్మ నాశయేత్. యః కుర్యాత్కుంభకోణాదౌ
కావేర్యామవగాహనమ్, సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా శివలోకే మహీయతే. రం
గప్రియతమాం దేవీం కావేరీం యస్తుసేవతే, స చాపహతపాప్మా సన్వై
ష్ణవంలోకమాప్నుయాత్. దుర్లభం మానుషం జన్మ కర్మభూమౌ విశే
షతః, ఆస్తిక్యం దుర్లభం తత్ర కర్మశ్రద్ధాతు కిం పునః. ప్రాతస్స్నానం
చ తత్రాపి శీతామ్భసి విశేషతః, దుర్లభం హి తటాకాదౌ కింపునర్ని
మ్నగాంభసి. నద్యాం సముద్రగామిన్యాం స్నానం తత్రాపి దుర్లభం,
గంగాయామపి కావేర్యాం జన్మకోటిశతైరపి. లభ్యతే వా నవాస్నా
నం లభ్యం చరమజన్మని, కలౌ తు నిష్కృతిర్నృణాం మజ్జానామపి
పాపినామ్. శివార్చనం హరేర్భక్తిః కావేర్యామవగాహనం,యఃకోఽపి
మ్రియతే మర్త్యః కావేరీతటమాశ్రితః. గంగాతీరమృతైస్తుల్యః ప్రా
ప్నుయాద్గతిముత్తమాం, వింధ్యోత్తరే తు గంగైవ కావేరీవింధ్యదక్షి
ణే. నద్యౌ ముక్తిప్రదాయిన్యౌ నరాణాం వేదవిశ్రుతే, పాహి కావేరి
కావేరి సహ్యజేఽంబ మరుద్వృధే, ఇతియఃకీర్తయేన్నిత్యంసోఽపిస్నా

సఫలం లభేత్, న సమాస్సర్వ దేవాశ్చ కావేరీతీరవాసినామ్. జన్తునా తేన యల్లభ్యం పాపినాపి హరేః పదం, పత్రం పుష్పం ఫలం దానం కావేరీతీరవాసినే. యద్దీయతే సద్భిర్భక్త్యా తదక్షయ్యం భవేత్కలౌ, కర్మభ్రష్టాశ్చ పాపిష్ఠాః పామరా యే చ మానవాః. కావేర్యేవ గతి స్తేషాం సర్వపాపాపనోదినీ, బ్రహ్మహత్యా సురాపానస్వర్ణస్తేయా దిపాపినామ్. కావేరీస్నానమాత్రేణ ముక్తిర్భవతి నాన్యథా, కావేర్యా శ్చ తటే శ్రాద్ధం పితృభ్యో యత్కరోతి వై. తదక్షయ్యం భవత్యేవ గయాపిండశతాధికం, దీయతే యత్కులే కన్యా కావేరీజలధారయా. క్షణాత్సర్వేఽపి యాస్యన్తి పితరో విష్ణుమందిరం, స్నాత్వా సహ్యసు తాతోయే శంకరం యస్సమర్చయేత్. గాం దద్యాద్భోజయేద్విప్రాం త్స ఇష్టార్థానమాప్నుయాత్. కావేర్యాం యస్తు గోగర్భప్రవేశే స్వర్గ మేద్భృహిః. రామనాథప్రసాదేన న పునర్జన్మభాగ్భవేత్, దేవాశ్చము నయశ్చైవ సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః. కావేరీతీరవాసేన సిద్ధిమాపుః పురా తనాః, బహునాఽత్ర కిముక్తేన బ్రహ్మవిద్యాసమంఫలమ్. వాజపేయా శ్వమేధానాం కావేరీస్నానకృల్లభేత్, యా గతిర్యోగయుక్తస్య వా రాణస్యాం మృతస్య చ, సా గతిః స్నానమాత్రేణ కావేర్యాం హరివా సరే, త్రిరాత్రం జాహ్నవీతీరే పంచరాత్రం తు యామునే, సద్యః పు నాతి కావేరీ పాపమామరణాంతికమ్. షష్టిర్వర్షసహస్రాణి గంగాయా మవగాహనం, స్నానమేకం తు కావేర్యాం తులాయాం తు దివాకరే. దుష్టపాపప్రశమనం కుష్ఠవ్యాధినివారణం, కావేరీవందనం పుణ్యం కైవల్యం తజ్జలం పిబేత్. ఇతి స్కాందాదిబహుపురాణసంగృహీతవ చనజాతం కావేరీమహిమానువర్ణనం సమాప్తమ్.

అథ కావేరీపూజా.

సంకల్ప్య విశేషేణ మత్సంబంధిసమస్తపాపక్షయార్థం, సౌమం గల్య సౌభాగ్య సంతాన సౌఖ్యాయురారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చ శ్రీకావే రిపూజాం కరిష్యే. ఘంటానాదాదిధ్యానాంతంకృత్వా ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా. అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జికీయే శృణుహ్యాసు సోమయా. ఆపోవాఇద గ్ం. సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవఆపోఽన్న మాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్స్యా

పో జ్యోతీగ్ష్వ్యాపో యజూగ్ష్వ్యాపస్సత్యమాపస్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువస్సువరాప ఓం ఓం భూః కావేరీమావాహయామి. ఓం.భువః ఇత్యాదినా కావేరీ మావాహ్య. మరుద్వృధా మహాలక్ష్మీ స్సహ్యాకన్యా సరస్వతీ, అగస్త్యపత్నీ కావేరీ లోపాముద్రా వరప్రదా. కమండలుసముత్పన్నా సర్వతీర్థాధిదేవతా. విరజా దక్షిణాగంగా బ్రహ్మావిష్ణుశివాత్మికా, చతుర్విధఫలోద్ధాత్రీ చతురాననకన్యకా. సర్వాభీష్టప్రదాత్రీ చ నామ్నాం షోడశకం స్మృతం, ఏభిర్నామపదైర్నిత్యం పూజయేద్భక్తిమాన్నరః. ఓం. అచ్ఛస్వచ్ఛలసద్దుకూలవసనాం పద్మాసనాధ్యాసినీం. హస్తన్యస్తవరాభయాబ్జకలశాం రాకేందుకోటిప్రభాం, భాస్వద్భూషణ గంధమాల్యరుచిరాం చారుప్రసన్నాననాం శ్రీగంగాది సమస్తతీర్థనిలయాం ధ్యాయామి కావేరికామ్. ఇతి ధ్యానమ్. శ్రీకంఠవిశ్వేశ్వరసన్నిభాని లింగాని యద్రోధసి లక్షకోట్యః, జలప్రవాహేఽపి చ కోటికోట్యః కవేరజాయాశ్శివమూర్తయః స్యుః,పయాంసి తీర్థాని శిలాశ్చ దేవతా దివౌకసో వాలుకతాం ప్రపన్నాః, అతో నదీ సహ్యగిరిప్రసూతా దుష్కర్మయుక్తైర్మనుజైరలభ్యా. ఆవాహనమ్. ఆదావాదివిధాతృమానససుతా పశ్చాత్కవేరాత్మజా భూయః కుంభసముద్భవస్య దయితాతస్మాన్నదీరూపిణీ శ్రీరంగాతులకుంభకోణవిలసన్మాయూరమధ్యార్జున శ్వేతారణ్య ముఖస్థలేషుమహితా సహ్యాద్రిజా దృశ్యతే. ఇతి రత్నాసనమ్. మరుద్వృధేమహాదేవి మహాభాగే మనోహరే, సర్వాభీష్టప్రదే లోకమాతః పాద్యం దదామి తే. మరుద్వృధే మాన్యజలప్రవాహే కవేరకన్యే నమతాంశరణ్యే, మాన్యే జగత్పూజ్యతమప్రభావే కావేరి కావేరి మమప్రసీద. పాద్యమ్. సహ్యపాదోద్భవే దేవి శ్రీరంగోత్సంగగామిని, కావేరీ నామవిఖ్యాతే గృహాణార్ఘ్యం నమో స్తుతే, ప్రాచీనవాక్కీర్తిత పుణ్యకీర్తే కల్యాణి భక్తేప్సితదానధుర్యే, కుంభోద్భవప్రేరితగుంభితార్థే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. అర్ఘ్యమ్. శ్రీసహ్యశైలతనయే సర్వాఘసహ్యానివారిణి, ప్రసాదం కురు మే దేవిప్రసన్నా భవ సర్వదా. సంసారవిస్రంసిని సంస్కృతానాం సర్వాఘసంహారిణి సర్వవంద్యే,సమస్తలోకైకశరణ్యమూర్తే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. ఆచమనమ్. తులామాసేతు కావేరి సర్వతీర్థాశ్రితా నదీ, పంచపాతకసంహర్త్రీ వాజిమేధఫలప్రదా. భక్తానుకంపే

మునిభాగ్యలక్ష్మీర్నిత్యే జగన్మంగళదానశీలే, నిరంజనే దక్షిణదేశ గంగే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. పంచామృతస్నానమ్. కావేరీతీర జన్మానో మృగపక్షి మహీరుహాః, తద్వారిశీతవాతైశ్చ స్పృష్టాముక్తిం ప్రయాంతి వై. మోక్షశ్రియోపాసితపాదపద్మే నిత్యే హరీశద్రుహిణ స్వరూపే, సదాశివే ధాతృవరప్రసాదే కావేరికావేరి మమ ప్రసీద. శుద్ధోదకస్నానమ్. కవేరకన్యే కావేరి నిమ్నగానాథనాయకి, వస్త్రాణి వస భూవస్త్రే భుక్తిముక్తిప్రదాయినీ. దేవర్షిపూజ్యే విమలేనదీశే పరాత్పరే భావితనిత్యపూర్ణే, సమస్తలోకోత్తమతీర్థమాతః కావేరికావేరి మమ ప్రసీద. వస్త్రమ్. సర్వయజ్ఞాశ్రయతటే సర్వయజ్ఞసహాయిని, యజ్ఞాంగ సంభవే దేవి సర్వయజ్ఞఫలప్రదే కలిప్రభూతాఖిలదోషనాశే విశుద్ధవిజ్ఞానజలప్రవాహే, కదంబకల్హారకదంబపూర్ణే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. యజ్ఞోపవీతమ్. జయదేవి జగన్మాతర్లోపాముద్రే పురాతనే, జయ భద్రే భవోద్ధారి మంగళే మంగళప్రదే. ప్రసీద కారుణ్యగుణాభిరామే ప్రసీద కల్యాణవరప్రవాహే, ప్రసీద కామాదిహరే పవిత్రే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. మంగళద్రవ్యమ్. హారిద్రామ్. కుంకుమమ్. చందనాగరుకస్తూరీ హిమవాలుకకేసరైః, రాంకవైస్సాంకవైర్యుక్తం గంధం స్వీకురు సహ్యజే. ఆద్యే పరే చిన్మయపుణ్యపాదే పచేళిమ ప్రాథకవేరభాగ్యే, అనన్యసాధారణవైభవాఢ్యే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. గంధమ్. యస్యాం సకృత్ స్నానమాత్రాన్నరోఽక్షయ్యఫలం లభేత్, నక్షత్రమాలివచ్ఛుభ్రా మక్షతైరర్చయామ్యహమ్. అక్షతాన్.

కిరీటహారకేయూరకుండలాంగదకంకణైః, హంసకైర్మేఖలాద్యైశ్చ భూషయేత్త్వాం మరుద్వృధామ్. ఆభరణమ్. తాటంకం కంఠసూత్రం చ సిందూరం కజ్జలాదికం, సౌమంగల్యప్రదే దేవి గృహాణాగస్త్యవల్లభే. తాటంకాదికమ్. తులసీబిల్వమందారకుశాగ్రశతపత్రకైః, ఇందీవరైః కోకనదైర్హల్లకైః కమలైరపి, కల్హారైః పుండరీకైశ్చ పుష్పైస్సౌగంధికాదిభిః, జాతీచంపకపున్నాగమల్లికాకేతకాదిభిః. సురభిద్రోణ సేవంతీ గంధరాజకదంబకైః, పుష్పైస్సహ్యసుతే మాతర్వేణ్యలంకరణం కురు. బహుజన్మకృతానేకవాసనావాసితాత్మభిః, దివ్యైస్సుమనసైః పూజ్యాం పూజయే పుష్పజాతిభిః. పుష్పాణి. అథాంగపూజా. మరుద్వృధాయై నమః పాదౌ. మహాలక్ష్మ్యై గుల్ఫౌ. సహ్యకన్యా

యై జంఘే పూజయామి. సరస్వత్యై జానునీ. అగస్త్యపత్న్యై మధ్యం. కావేర్యై నాభిమ్. లోపాముద్రాయై హృదయమ్. వరప్రదాయై స్తనౌ. కమండలుసముత్పన్నాయై బాహూ. సర్వతీర్థాధిదేవతాయై కంఠమ్. విరజాయై నాసికామ్. దక్షిణగంగాయై శ్రోత్రే. బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికాయై. నేత్రే. చతుర్విధఫలోద్ధార్యై వక్త్రమ్. చతురాననకన్యాయై శిరః. సర్వాభీష్టప్రదాత్ర్యై నమః సర్వాంగాని పూజయామి.

అథ కావేర్యష్టోత్తరమ్.

ఓం అనంతగుణగంభీరాయై నమః
అర్కపుష్కరసేవితాయై
అమృతస్వాదుసలిలాయై
అగస్త్యమునినాయక్యై
ఆశాంతకీర్తితిలకాయై
ఆనుగాంగసువర్ధిన్యై
ఇతిహాసపురాణోక్తాయై
ఈతిబాధానివారిణ్యై
ఉన్మత్తజనదూరస్థాయై
ఊర్జితానందదాయిన్యై
ఋషిసంఘసుసంవీతాయై
ఋణత్రయవిమోచనాయై
లుప్తధర్మజనోద్ధారాయై
లూనభావవివర్జితాయై
ఏధితాఖిలలోకశ్రియై
ఐహికాముష్మికప్రదాయై
ఓంకారనాదనినదాయై
ఔషధీకృతజీవనాయై
ఔదార్యగుణనిర్దిష్టాయై
ఔదాసీన్యనివారిణ్యై
అంతఃకరణసంసేవ్యాయై
అచ్ఛస్వచ్ఛజలాశ్రయాయై
కపిలాఖ్యనదీసంఖ్యాయై
కరుణాపూర్ణమానసాయై
కావేరినామవిఖ్యాతాయై
కామితార్థఫలప్రదాయై
కుంభకోణక్షేత్రనాథాయై
కౌతుకప్రథమప్రభావాయై
ఖగరాజరథోత్సాహరంగస్థలసుశోభితాయై [మండితాయై
ఖగావలిసమాక్రాంత కల్లోలావలిమండితాయై
గజారణ్యవిస్తీర్ణాప్రవాహజనమోహిన్యై
గాయత్ర్యాఖ్యశిలామధ్యాయై
గరుడాననభక్తిదాయై
ఘనగంభీరనినదనిర్ఝరప్రాప్తనిర్ఝరాయై
చంద్రపుష్కరమధ్యస్థాయై
చతురాననపుత్రికాయై [హిన్యై
చోళదేశజనోద్ధారగ్రీష్మకాలప్రవాహిన్యై
చుంచక్షేత్రసమానీతాయై
చర్మదోషనివారిణ్యై [యస్యై
జంబూద్వీపసరిచ్ఛ్రేష్ఠనదీనదగరీయస్యై
ఝంకారనాదసంమృష్టషట్పదాలిసమాకులాయై
జ్ఞానైకసాధనపరాయై
జ్ఞప్తిసూత్రార్తిహారిణ్యై

టిట్టిభారావసవ్యాజదివిజస్తుతిపా
త్రిణ్యై
ఠాంకారనాదసంభేద జర్ఝరీకృతప
ర్వతాయై [టాయై
ఢాకినీశాకినీసంఘ నివారణ సరిత్త
ఢక్కానినాదపారీణ పార్వతీసమా
శ్రితాయై [సాధనతత్పరాయై
ణాంతవాచ్యద్విజాష్టాంగ యోగ
తరంగావళిసంవిద్ధ మృదువాలుకశో
భితాయై [యై
తపస్విజనసత్కారనివేశితశిలాసనా
తాపత్రయతరూన్మూల గంగాదిభిర
భిష్టుతాయై [ధ్యకారిణ్యై
థాంతప్రమథ సంసేవ్యసాంబసాన్ని
దయాదాక్షిణ్య సత్కారశీల లోక
సంభావితాయై [యాన్వితాయై
దాక్షిణాత్యజనోద్ధార నిర్విచారవ
ధనమానమదాంధమర్త్యనిర్వర్తన
సముజ్జనోద్ధారశీలాయై [ప్రియాయై
నిముజ్జజ్జనపావనాయై
నాగారికేతునిలయాయై
నానాతీర్థాధిదేవతాయై
నారీవనమనోల్లాసాయై
నానారూపఫలప్రదాయై
నారాయణకృపారూపాయై
నాదబ్రహ్మస్వరూపిణ్యై
పరాభూతసమస్తాఘాయై
పశుపక్ష్యాదిజీవనాయై
పాపతూలాగ్నిసదృశాయై
పాపిష్ఠజనపావనాయై

ఫణీంద్రకీర్తితకలాయై
ఫలదానపరాయణాయై[దర్శనాయై
బహుజన్మతపోయోగఫలసంప్రాప్త
బహురూపద్విపాశ్వస్థస్వమాతృక
జలార్థినాం కలశక్షేత్రశాల్య
న్న దాననిర్జితవిత్తదాయై
భగవత్కృతసంతోషాయై
భాస్కరక్షేత్రకామిన్యై
భాగీరథీసమాక్రాంతతులామాసజ
లాశ్రయాయై
మజ్జద్దుర్జనప్రాగ్జన్మదుర్జయాంహః ప్ర
మార్జన్యై [ణసౌఖ్యదాయై
మాఘవైశాఖాదిమాస స్నానస్మర
యజ్ఞదానతపః కర్మకోటిపుణ్యఫల
ప్రదాయై [ద్వయాయై
యక్షగంధర్వసిద్ధాద్యైరభిష్టుతపద
రఘునాథపదద్వంద్వవిరాజితశిలాత
లాయై [మాశ్రితాయై
రామనాథపురక్షేత్రకామధేను స
లవోదకస్పర్శమాత్రనిర్వాణపద
లక్ష్మీనివాసపదనాయై [దాయిన్యై
లలనారత్నరూపిణ్యై
లఘుకృతస్వర్గభోగాయై
లావణ్యగుణసాగరాయై
వహ్నిపుష్కరసాన్నిధ్యాయై
వందితాఖిలలోకపాయై
వ్యాఘ్రపాదక్షేత్రపరాయై
వ్యోమయానసమావృతాయై
షట్కాలవంద్యచరణాయై
షట్కర్మనియతప్రియాయై

షడాస్యమాతృసంసేవ్యాయై
సకృత్ స్మరణసంశుద్ధతాపత్రయజ
నాశ్రితాయై [హిన్యై
సజ్జనోద్ధారసంతానసమర్థ స్వప్రవా
సరస్వత్యాది దేవీభిరభివందితనిర్ఝ
రాయై నమః
సహ్యశైలసముద్భూతాయై
సహ్యసహ్యజనక్రియాయై
సంగమక్షేత్రసామీప్యాయై
స్నవశార్థచతుష్టయాయై

సౌభరిక్షేత్రనిలయాయై
సౌభాగ్యఫలదాయిన్యై
సంశయావిష్టదూరస్థాయై
సాంగోపాంగఫలోదయాయై
హరిబ్రహ్మేశలోకేశసిద్ధబృందారక
వందితాయై
క్షేత్రతీర్థాదిసీమంతాయై
క్షపానాథసుశీతలాయై
క్షమాతలాఖిలానందక్షేమశ్రీవిజ
యావహాయై నమః

రంగత్రయోత్సంగవిరాజమానే బ్రహ్మాద్రికూటాశ్రితతీర్థగర్భే, సమస్తసిద్ధాశ్రమరమ్యతీర్థే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. దంశాగో గుగ్గులోపేత స్సుగంధో ఘ్రాణతర్పణః, మరుద్వృధేఽంబ కావేరి ధూపోఽయం తే సమర్పితః. ధూపం. తులాగతేఽర్కే తటినీవలాభిర్గంగాదిభిస్సేవితపాదపద్మే, త్రికోటితీర్థాశ్రమపుష్కరాఢ్యే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. ఆపో జ్యోతిస్త్వమస్యంబ కుంభసంభవతేజసా, తేజఃప్రదాత్రి కావేరి దీపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్. దీపం. దదాసి కుల్యాభిరనర్ఘధాన్యాన్యశేషచోళీయజనస్య దేవి, భుక్తిప్రదే ముక్తివిధానదక్షే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. అన్నం చతుర్విధం భక్ష్యం శాకవ్యంజనసంయుతమ్, సఫలం సఘృతం భుంక్ష్వ కావేరి తటితాంవరే. నైవేద్యం. పానీయం. ఆపోశనమ్. నిజాభిధానశ్రవణాదృతానాం నిశ్శేషపాపక్షయకారిణీ త్వం, నిదాఘతృష్ణాదినిరాసదక్షే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. పూగీఫలమితి తాంబూలమ్. పరాశరాగస్త్యవసిష్ఠముఖ్యైర్మహర్షిభిర్ధ్యానతపోభిరంబ, త్వమాశ్రితాకర్మఠసిద్ధిహేతుః కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. సర్వతీర్థైస్తులామాసే త్వం నీరాజితపాదుకా, నీరాజయామి భక్త్యా త్వాం కావేర్యంబ మరుద్వృధే. నీరాజనమ్. మాయూరమధ్యార్జునకుంభకోణశ్రీరంగచుంచుస్థలఘట్టగా త్వం, సహ్యోద్భవే సింధుయుతే స్వతంత్రే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. ప్రదక్షిణం కరోమి త్వాం పురుషార్థప్రదాయిని, దక్షిణావర్తగశ్రీనివాసప్రీతే మరుద్వృధే. ప్రదక్షిణమ్. బ్రహ్మ

దిభిర్దేవవరై స్త్రిసంధ్యం వసిష్టపూర్వైర్మునిభిర్వరిష్టైః, నిత్యం గజా రణ్యగతైర్నిషేవ్యే కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. నమస్తే తటితాం ము ఖ్యే నిగమాగమసంస్తుతే, పాహి సాహ్యాంబ కావేరి ప్రసన్నం మాం కృపాదృశా. నమస్కారాన్. సువాసినీనాం చ నిజాశ్రితానామ్. పతి ప్రియత్వం చ సుతాదివర్గం, దాస్యన్యుదారం బహుభోగభాగ్యం కా వేరి కావేరి మమ ప్రసీద. సువాసినీభ్యో వాయనదానాని. నిజప్రవా హ్యప్లవలబ్ధపుణ్యప్రసిద్ధసత్కర్మఫలోదయేన, నృణామభీష్టార్థవిధాయి నీ త్వం కావేరి కావేరి మమ ప్రసీద. పాపక్షయం పారిశుధ్యమాయు రారోగ్యమేవ చ, సౌభాగ్యమపి సంతానం జ్ఞానం దేహి మరుద్వృధే. ఇతి ప్రార్థ్య. ఛత్రచామరాదినా సంపూజ్య విసర్జయేత్. ఇతి కావేరీ పూజావిధిః.

మాతాపితృసేవనవ్రతమ్.

ప్రత్యహం కురుతే యస్తు మాతాపిత్రభివాదనం, సేవనం పో షణం చాపి జన్మతస్యైవ సార్థకమ్. న మాతురధికా నృణాం దేవ తా కాదిదస్తి హి, దేవతా చ గురుః కర్తా పోషకశ్చ పితైవ హి. మా తరం పితరం భక్త్యా సేవతే యో దినే దినే, ప్రసన్నా దేవతా స్సర్వా స్తస్యేష్టార్థం ప్రకుర్వతే. జీవేతాం పితరౌ యావత్తావద్వ్రతమిదంచ రేత్, పితృసేవావ్రతం కుర్వన్సర్వత్ర సుఖమేధతే. పితృసేవారతందృ ష్ట్వా ప్రణతాస్సర్వదేవతాః, అనుగ్రహం ప్రతీక్షంతే సాక్షాద్ధర్మమ యో హి సః. భార్గవో రాఘవశ్చైవ మాతాపిత్రాజ్ఞయా శ్రుతౌ, మా తాపిత్రాజ్ఞయా కుర్వన్ కర్మ నాప్నోతి కిల్బిషమ్. స్వస్య సర్వస్యమూ లం. యచ్ఛరీరం పితృసంభవం, క్షేత్రం మాతా పితా బీజం కర్తారా స్వస్య తౌ శ్రుతౌ. మాతరం పితరం వాపి యో న సేవేతమూఢధీః, ప చ్యతే నరకే ఘోరే యావదాభూతసంప్లవమ్. శరీరజనకశ్చైవపితా బ్రహ్మోపదేశకః, దేహకర్మప్రదస్సాక్షాదుపాస్యః పరమేశ్వరః. అజ్ఞానా ద్వా ఽప్యలక్ష్యేణ శ్రద్ధాలోపేన వా నరః, యస్సముల్లంఘయేదాజ్ఞాం పిత్రోస్స నరకం వ్రజేత్. పితరౌ యస్త్వనాదృత్య భజతే దేవతాం తరం, విముఖాస్సర్వదేవా స్యుః పాపీయాన్ దుఃఖభాగ్భవేత్. మాతా పితృహితం చిన్వన్నాయురారోగ్యవాన్భవేత్, శ్రియంలభేచ్చ సంతా

నం పరత్ర చ పరాం గతిమ్. వస్త్రాన్నసేవనాభ్యంగతాంబూలాద్యుపచారతః,పిత్రోస్సత్కర్మసాహాయ్యవ్రతదానక్రియాదిభిః.ఆజ్ఞానిర్వహణేనాపి ప్రతిజ్ఞాపూరణేన చ, పాలనాత్కృతధర్మస్యపిత్రోస్తోషం ప్రకల్పయేత్. పితృసేవావిహీనస్య సర్వే ధర్మా నిరర్థకాః, ఆయురారోగ్యవృద్ధ్యర్థం పిత్రోః పుత్రస్సమాచరేత్. గోసేవామన్నదానం చ వ్రతమేతద్ధి పావనమితి.

పతిసేవనవ్రతమ్.

ప్రత్యహం భక్తిసంయుక్తా యా నారీ పతిసేవనం, యథాశక్తి ప్రకుర్వాణా స్వర్గే లోకే మహీయతే, మితం దదాతి హి పితా మితం భ్రాతా మితంసుతః,అమితస్యతుదాతారం భర్తారం కానపూజయేత్. దైవతాభిశ్చ పూజ్యంతే యా నార్యః పతిదేవతాః, అరుంధత్యనసూయాద్యాః పాతివ్రత్యేనకీర్తిగాః.భర్తైవదైవతంస్త్రీణాం భర్తైవ పరమా గతిః,భర్తురాజ్ఞా వశే స్థిత్వా భర్తృలోకే మహీయతే. పాతివ్రత్యేన యానారీ పతిధర్మే ఽప్యవస్థితా, ఉద్ధరేదపి భర్తారం స్వర్గే లోకే మహీయతే. భర్తురాజ్ఞాం సముల్లంఘ్య యానారీ స్వేచ్ఛయా వసేత్,రౌరవేనరకే ఖిన్నా కుంభీపాకే పతత్యపి. గతిర్భర్తా పతిర్భర్తా దైవతం గురురేవ వా, పాలకం రక్షణం చైవ కర్మఠం కాన పూజయేత్,పాలకం రక్షణం సాధుం సర్వాంశైస్తోషయేత్పతిం, పతివ్రతాయా మాహాత్మ్యం దేవతానాం చ దుర్లభమ్, తాడితా వాపి శప్తా సా దారిద్ర్యక్లేశితాపి వా, న త్యజేద్భర్తురాజ్ఞాం చ భర్తారం నైవ ఖేదయేత్. పాతివ్రత్యయుతా నారీదుర్లభాసాకలౌ యుగే,పాతివ్రత్యేన సిధ్యంతి సర్వేఽప్యర్థా న సంశయః. స్త్రీణాం వ్రతమిదం ముఖ్యం పాతివ్రత్యం సుదుర్లభం,సర్వవ్రతాధికంస్వర్గ్యం ధర్మ్యం కీర్తిసుఖావహమ్. సర్వవ్రతానితీర్థానిధర్మాః క్షేత్రాణి సర్వశః, యజ్ఞా యోగాశ్చ భోగాశ్చ పాతివ్రత్యసమా నహి.స దేశః పావనః ప్రోక్తో యత్ర తిష్ఠేత్పతివ్రతా. మహిమాసిద్ధయస్సర్వాః పాతివ్రత్యాద్భవంతి హి, పాదాంగసమ్మర్దనసేవనాద్యైః గృహక్రియాపాకసమర్థనాద్యైః,సత్కర్మసాహాయ్యకనమ్రభావైః పతివ్రతా స్త్రీషుసమర్చనీయాః. దారిద్ర్యశోకాదితితిక్షయా చ స్వగేహకర్తవ్యదిదృక్షయా చ,సత్యార్యసేవాదివినమ్రభావైర్జ్ఞానేన శీలేనసత్త్వే సుపూజ్యా. భర్తారం శ్వశురం శ్వశ్రూం భావుకం దేవతాదికాన్, ఆర్యా [illegible]త్సమర్చ్య

యేద్యా తు సైవ ప్రోక్తా పతివ్రతా. శ్వశ్రూపద్ధతిమాశ్రిత్య పతిసేవాపరాయణా, మానేన గృహకర్మాణి కుర్యాత్సైవపతివ్రతా. నైవ వ్యభిచరేద్ధర్మాత్పుణ్యకర్మ సమాచరేత్, సాహాయ్యమాచరేద్భర్తుః సేవనం చ పతివ్రతా. పాలయేదార్యమార్గం చ సదాచారం చ న త్యజేత్, భర్తుస్సహచరీ నారీ ప్రియా ప్రోక్తా పతివ్రతా.

అత్రైవ పతిసంజీవనవ్రతం స్కాందే.

కృష్ణాష్టమ్యాచుమాయాం వా ప్రదోషే వార్ధరాత్రకే, వ్యతీపాతే మహాపాతే వైధృతౌ మృత్యుకంటకే. చంద్రాష్టమే నైధనస్థే దశాచ్ఛిద్రే విపద్యపి, ఆర్తౌ గదే మహాభీతౌ శుచ్యమాయాం విశేషతః. సర్వాపద్వినివృత్త్యర్థం రోగమృత్యునివృత్తయే, పతిసంజీవనార్థాయ కుర్యాద్భీమేశ్వరవ్రతమ్. జ్యోతిర్మయం మహాత్మానం జ్యోతిస్తంభే ప్రతిష్ఠితం, ఉమయా సహితం భీమం కాలకాలం కళాధరమ్. సర్వజ్ఞం సర్వగం శర్వముగ్రం పశుపతిం ప్రభుం, భవం భద్రం మహేశాన మహాదేవం మృడం శివమ్. శంకరం శూలపాణిం చ నీలగ్రీవం త్రిలోచనం, అష్టమూర్తిం దయాసింధుం కామారిం భూతిభూషణమ్. సర్వేశ్వరం భజేన్నారీ పతిసంజీవనార్థినీ, ఇదం చాస్మిన్ దేశే ఆషాఢకృష్ణామాయాం జ్యోతిర్మహేశ్వరవ్రతమ్. భీమేశ్వరవ్రతమ్. జ్యోతిస్తంభవ్రతమిత్యపి వివాహాత్పూర్వం పరతశ్చ కన్యాభిర్యువతిభిశ్చ వత్సరేషు క్రియతే. తత్ర కల్పః. భీమావాస్యాయాం మంగళస్నానం కృత్వా ఫలాద్యలంకృతమంటపే సౌవర్ణాది యథాశక్తిసంపాదితదీపస్తంభమేకం ద్వయం వా ప్రతిష్ఠాప్య ఘృతదీపం ప్రజ్వాల్య తత్ర జ్యోతిర్మయముమాసహితం భీమేశ్వరం సంపూజ్య బ్రాహ్మణాయ దీపదానం వాయనదానం చ కృత్వా దోరకం ప్రతిగృహ్య కథాం శ్రుత్వా పతిం సంపూజ్య స్వయం భుంజీత. అథ పూజా. మమ పతిసంజీవనద్వారా సౌమంగల్యాభివృద్ధయే ఆయురారోగ్యైశ్వర్యసంతానసుఖసిద్ధ్యర్థం చ భీమేశ్వరవ్రతం కరిష్యే, కలశారాధనం పీఠపూజాం చ కృత్వా అత్రాగచ్ఛ మహాదేవ భీమేశ్వర జగత్పతే, జ్యోతిర్మయో మయా సార్ధం దీపే సన్నిహితో భవ, స్వామిన్ సర్వజగన్నాథ యావత్పూజావసానకం, తావత్త్వం ప్రీతిభావేన దీపేఽస్మిన్సన్నిధిం కురు. ఇత్యావాహ్య. ఉమాపతిం ధ్యాయామి. పశుపతయే నమః ఆసనం సమర్పయామి. రుద్రాయ పాద్యం భీమాయ అర్ఘ్యం

అఘోరాయ ఆచమనమ్. గంగాధరాయ స్నానం. దిగంబరాయ వస్త్రమ్. నాగయజ్ఞోపవీతినే ఉపవీతమ్. సర్వజ్ఞాయ గంధమ్. సర్వ గాయఅక్షతాన్. భూతిభూషణాయ ఆభరణమ్. విభూతిం చ. ఉమాపతయే మంగళద్రవ్యం. పశుపతయే పుష్పమ్. శివాష్టోత్తరపూజాం కృత్వా మృత్యుంజయాయ ధూపమ్ త్రిలోచనాయదీపమ్. నీలగ్రీవాయ నైవేద్యమ్. కామారయే తాంబూలమ్. భద్రాయదక్షిణామ్. జ్యోతిర్మయాయ నీరాజనమ్. మహాదేవాయ మంత్రపుష్పమ్.అష్టమూర్తయే ప్రదక్షిణమ్. రుద్రాయ నమస్కారమ్. ఉగ్రాయక్షమాపణమ్. ఇతి పూజా. బ్రాహ్మణం సంపూజ్య దీపదానమంత్రః. జ్యోతిర్మయ మహాదేవ సోమ భీమేశ్వర ప్రభో, తవ దీపప్రదానేన సర్వమృత్యుం నివారయ. అథ ఫలతాంబూలదక్షిణాతండులగుడసహితం వాయనమ్. త్రిలోకనాథ కామారే భీమేశ్వర జగత్పతే. వాయనమ్ తవ దాస్యామి మహాగ్రాస ప్రసీద మే. అథ దోరబంధనమ్. శివసూత్రమిదం దేవ వట త్వజ్ఞవతంతుభిః, బధ్నామి దక్షిణే హస్తేవ్రతాచరణకంకణమ్. మత్పతిం జీవయ స్వామి న్నీమేశ శరదాం శతం, ప్రకాశం కురుసౌభాగ్యం జ్యోతిర్మయ జగత్ప్రభో. ఇతి ప్రార్థ్య. పతిపూజనం కుర్యాత్ .అథకథా. ఓమ్. యుధిష్ఠిరః. సర్వం జానాసి భో కృష్ణ సౌమంగల్యసుఖప్రదం,పతి సంజీవనం బ్రూహి వ్రతం లోకోపకారకమ్. శ్రీకృష్ణః. క్రియతే మద్గృహే రాజన్ రుక్మిణ్యా పతిజీవకం, ద్రౌపద్యా కారయస్వాశు వ్రతమేత ద్రహస్యకమ్. అమావాస్యాసుథాషాఢే కూర్మేషు దివసేషు వా, మృత్యుయోగాది శాస్త్రార్థం పతిసజ్జీవనాయ చ. పాపాజ్ఞానవినాశాయ జ్యోతిర్మయముమాపతిం, మృత్యుంజయం మహాదేవం భీమం భక్తసుఖప్రదం. దీపజ్యోతిషి సంపూజ్య ప్రదోషే స్వగృహాంతరే, మంటపే లింగతోభద్రే పూజాసంభారవిస్తరైః. ఉపచారైశ్చసంపూజ్యదోరం బద్ధ్వాచ కంకణం,దీపం ద్విజాయ దత్వా చ వాయనం చ సదక్షిణమ్. వివాహితా తు భర్తారం దేవమేవావివాహితా, పతిత్వేన శివం ధ్యాత్వా శివత్వేనం పతిం తథా. బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాథ నారీ భుంజీత నాన్యథా, ఆజన్మతో వివాహాం తం పతిత్వేన శివం భజేత్. వివాహానంతరం కార్యం నవస్వబ్దేషు చ వ్రతం, శివత్వేన పతిం ధ్యాత్వా పూజయేద్దివ్యనామభిః ఉద్యాపనం తతః కుర్యా ద్రాజతం వృషభం త

థా, భీమేశ ప్రతిమా సోమా సౌవర్ణీ ఫలసమ్మితా. దీప స్తంభః ప్రక ర్త
వ్యస్సువర్ణేనాథ శ క్తితః, సువర్ణకలశం స్థాప్య ప్రతిమాం దీపసన్నిధౌ.
వ్రతం సంపూజ్య పశ్చాత్తు భర్త్రా సాకం పతివ్రతా, కుర్యాద్దంపతిపూ
జాం చ వస్త్రాలంకారవానతః. కలశం ప్రతిమాం దద్యా ద్రాజతంచిత్ర
పూలకం, దీపదానం ప్రకుర్వీత తథైవోపాయనాదికమ్. పూజాహో
మాదికం సర్వం భవాద్యైర్నిజనామభిః, యథాజ్ఞానం ప్రకుర్వీతభ క్తి
రత్ర గరీయసీ. ఏవం కృతే తు భీమేశః ప్రసీదతి న సంశయః, పతిం
సంజీవయేత్సత్యం సాక్షాన్మృత్యుంజయో హరః. సౌమంగల్యం సు
ఖాన్ భాగ్యం జ్ఞానం సౌఖ్యం సతీ లభేత్, స్త్రీకర్తవ్యవ్రతేష్వేతన్ము
ఖ్యమిత్యుచ్య తే బుధైః. అత్రైవోదాహర న్తీమ మితిహాసం పురాతనం,
సోమపా ఇతి విఖ్యాతః కశ్చిదాసీద్ద్విజో త్తమః సోమపీథ్యా తస్య భా
ర్యే సుశీలే ద్వే బభూవతుః, కనిష్ఠా సుషువేస ప్త పుత్రాన్ జ్యేష్ఠా న
కంచన. వంధ్యయా జ్యేష్ఠయా దేవీ పూజ్యమానా తు శాంభవీ, ద
దౌ వరం తతఃకన్యాం ప్రాసూతాష్టప్రజోఽవరః నిస్స్వదారిద్ర్యక
ష్టేన నినాయ శరదష్టకం, అత్రాంతరే తు తద్దేశరాజ్ఞః కా ర్తికవర్మ
ణః. పుత్రః కాళింగవర్మాతు మృతష్షోడశవార్షికః, ఏకపుత్రే మృతే రా
జా పుత్రోద్వాహమభీప్సితమ్. కారయామి క్షణాదద్య శవస్యైవేతి
మోహకః, మార్గయామాస కన్యాం చ లక్షదీనారశుల్కకైః. దరిద్ర
స్సోమపాస్సోఽథశుల్కార్థీ కన్యకాం దదౌ, సాపి సంజీవినీ నామ కన్యా
తు శవభర్తృకా. రాజ్ఞా శ్మశానమానీతా సాయంభాగీరథీతటే. దాహ
ఃఘూర్ణే వహోనాసీద్వర్షధ్వాంతాదిభి స్తదా. గంగాఝురీ చ వాతశ్చ
వవృధే విఘ్నభీషితః, ప్రాతర్దాహం కరోమీతి రాజా స్వీయైః పురం
యయౌ. కన్యకా శవమాలింగ్య రురుదే బహుభీషితా, ఏకాకిన్యర్ధ
రాత్రే చ శ్మశానే శోకమూర్ఛితా. గౌర్యనుగ్రహసంభూతాపూర్వసం
స్కారశాలినీ, ధైర్యమాసాద్య సస్మారపార్వతీపరమేశ్వరౌ. కిం భీష
యసి సర్వేశ సర్వభూతదయానిధే, అంధకారం భయంమృత్యుం
జ్యోతిర్మమ నివారయ. ఇతి సంప్రార్థితో దేవః పార్వత్యా చ సమా
యయౌ, మాభైషీః కన్యకే యస్మాజ్జాతం సుదర్శనం తవ. భీమేశం పూ
జయస్వాశు లింగమత్రైవ సంస్థితం, కాంక్షితం తే ప్రదాస్యామిత్యభ
యంచ దదౌ హరః. లింగం కుత్రాస్తి కింరూపం న జానేపూజనం తవ,

ఇతి ఋషివాణాం తాం కన్యామనన్యశరణాం శివా. పార్వతీ కారయా మాస వ్రతమేతత్తదైవ హి, దగ్ధావశిష్టకాష్ఠం తు దీపస్తంభం చకార హ. నృకపాలం తథా పాత్రం ఘృతం భాగీరథీజలం, చితాగ్నిజ్వాలయా దీపం కృత్వాపూజామకారయత్. చితా భస్మాదిభిర్ద్రవ్యైః కంకాళైర్గాంగవారిణా, ఫలంవటస్యసై వేద్యం దోరకం పటతంతుభిః. పురోహితశ్శివస్సాక్షాత్పార్వత్యేవసువాసినీ, పూజితౌదంపతీతత్ర పార్వతీపరమేశ్వరౌ. తతశ్శవం సముత్థాప్య భస్మతిర్యక్త్రిపుండ్రకమ్, కృత్వాఽథ పూజయామాస సా కన్యా శివభావతః. సర్వమంగళయాకన్యా కంఠసూత్రేణ యోజితా, పతిపూజాం చకారాశు తతః ప్రాణేప్రతిష్ఠితే, కాళింగశ్చోత్థితో హర్షాత్సుప్తసుప్త ఇవ జాగ్రతః, తావదన్తర్హితౌ దేవౌ పార్వతీపరమేశ్వరౌ. సంజీవినీ చ కాలింగ శ్శివమాయాప్రభావతః, నాతిదూరే శ్మశానస్య వటమూలే నివేశితౌ. తావదాగాత్సుప్రభాతే తురాజా స్వజనసంయుతః. జీవితం చసుతం దృష్ట్వా శ్రుత్వాచ స్నుషయోరితం, సాశ్చర్యో మృతజీవే తుశాంతిం పప్రచ్ఛ బాడబాన్. ప్రశ్నం సకారణం జ్ఞాత్వా సవిమర్శం చ తే ద్విజాః, వ్యజిజ్ఞపన్ స్వగురవే శాండిల్యోఽథ జగాద హ. శాండిల్యః. అమంగళే తు శాంతిస్స్యాదత్ర సర్వం హి సుమంగళం, ససర్వమంగళశ్శంభుర్మంగళానాంచ మంగళః. యశ్శివోనామరూపాభ్యాం యస్యభక్తాస్సుమంగలాః, శ్మశానస్యచితాభస్మ కృత్తిః కంకాళ ఏవచ. యత్పరిగ్రహతస్సర్వం మరణం చాపి మంగళం, త్వత్సుతేనానుభూతంహి మరణం యదమంగళం. తదేవమంగలంజాతం శివపూజాప్రభావతః, శివార్చకస్య యత్సర్వం మంగళం భవితాధ్రువం, శివపూజావిహీనస్య నైవ కుత్రాపి మంగళమ్, కించ మద్భక్తియుక్తా యే నాస్తి తేషామమంగళం. ఇతి బోధయితుంలోకాన్ శంభురాసీచ్ఛ్మశానగః, ప్రాయశ్చిత్తేషు సర్వేషు శివస్మరణముత్తమమ్. శివపూజాఽధికా సాంతి ర్న శాస్త్రే క్వచిదీరితా, ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్యరాజ్ఞే విప్రాన్యవేదయన్. రాజా చ బ్రాహ్మణైస్సార్థం పౌరైస్సోపాయనైరపి, స్నుషాసుతాభ్యాం సహితః ప్రవివేశ పురంస్వకమ్. తతః శాస్త్రవిధానేన వివాహం చాకరోత్తయోః, సోమపాస్సోమపీథీ చ కన్యాదానమకుర్వతామ్. విప్రాంతస్తర్పయామాస విభవస్సుమహానభూత్, సర్వేభక్తియుతాశ్శంభౌ వ్రతస్యాస్య నిదర్శనాత్. భు

క్త్వా భోగాశ్చిరంభూమావంతే శివపురం యయుః. పతిసంజీవనం నామ వ్రతమేతత్సుదుర్లభమ్. యా నారీ కురుతే భక్త్యా సైవ గౌరీ సమా భవేత్, తత్ఫలిశ్శంకరస్నానత్వాన్నిశ్చితం శృణు భారత. ఇతి తే సర్వ మాఖ్యాతం ద్రౌపద్యాపి చ కారయ. యుధిష్ఠిరః. కృతార్థోస్మి హరే కృష్ణ త్వద్వాదోపదేశతః, ద్రుపదాత్మజయాప్యేవం కారయిష్యే యథావిధి. ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే కృష్ణయుధిష్ఠిరసంవాదే పతిసంజీవనవ్రతం సంపూర్ణం.

ముక్తిసోపానసప్తకవ్రతరాజః.

అథ సర్వాస్తికజనసాధారణం స్వర్గాపవర్గప్రదం వ్రతరాజమాహ. స్నానం దానం జపో హోమః పూజా సజ్జనసంగతిః, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధశ్చ ముక్తిసోపానసప్తకమ్. ఏతేష్వన్యతమం వాపి సాధయేద్యః కలౌ యుగే, స్వర్గాపవర్గభాగీ స్యాత్కిము సోపానసప్తకమ్. ఉక్తవ్రతేషు సర్వేషు సర్వసిద్ధాంతసమ్మతం, వేదశాస్త్రప్రమాణేనకీర్తితం వ్రతసప్తకమ్. ఇతి సప్తవ్రతనిర్ణయః.

అథ గ్రంథవిషయానుక్రమణికా.

ఆదౌ గ్రంథప్రతిజ్ఞోక్త్వా వ్రత తత్కాలదేశకాః, వ్రతాధికారిణో ధర్మాః కర్తవ్యం వ్రతమూర్తయః. అవ్రతఘ్నాదికం పశ్చాదుపవాసాదికంతథా, దేవతావ్రతభంగాదిర్వ్రితారంభాదికం తథా. తతః స్త్రీణాం విశేషశ్చ వ్రత ప్రతినిధిస్తథా, హవిష్యాణాం విశేషాశ్చ శాకాదీనాం వినిర్ణయః. వ్రతోపయుక్తద్రవ్యాణి. ద్రవ్యాణాం పరిమాణకం, ద్రవ్యసంఖ్యాప్రతినిర్హోమాద్యం ఋత్విజస్తథా. మధుపర్కాదికంచైవ సర్వతోభద్రమండలం, లింగతోభద్రముఖ్యాని తతో మండలదేవతాః. మంత్రాస్తత్తత్ప్రయోగాశ్చ లక్షోద్యాపనకర్మ చ, తతః ప్రాణప్రతిష్ఠాదిర్ముద్రాదీనాం చ లక్షణమ్ పూజోపచారాస్తన్మూలం నిషిద్ధద్రవ్యవిస్తరః, తత ఉద్యాపనం యూక్తం కర్తవ్యం వ్రతభంజనే. తతస్సామాన్యతః పూజా శివకేశవపూజనం, తత స్తిథివ్రతా న్యుక్త్వాన్యాదౌ ప్రతిపదాదయః. రాకాంతాశ్శుక్లపక్షీయా అమాంతాః కృష్ణపక్షగాః, యే యేవ్రతవిశేషాశ్చ వింధ్యదక్షిణభూతలే. ఆచారసిద్ధాస్తే సర్వే సప్రపంచం నిరూపితాః, వారవ్రతవిశేషాశ్చ తతో యోగవ్రతాదికాః. లక్షపూజాదికం సర్వం తథా లక్షప్రదక్షిణం, సోద్యాపనాదికం ప్రోక్తం

మహిమాన స్తథా కథాః. యద్యద్వ్రతవిధా జ్ఞేయం సంగ్రహేణ ప్ర
కీర్తితం, న మయా కల్పితం కించి ద్వేదశాస్త్రేషు విశ్రుతమ్. ప్రోక్తం
మహర్షిభిః పూర్వం నిర్ణీతం సాంప్రదాయికైః, వ్రతార్క వ్రతరాజాది
బహుగ్రంథేషు విస్తృతమ్, తతోఽపయుక్తమాదాయ గ్రంథసౌలభ్య
హేతవే, ఏతదిచ్ఛావతాంతుష్ట్యైబ్రాహ్మణానాం సతామిదమ్. ముద్రా
పితం యథాస్థానం ప్రాయస్సమ్యగ్విశోధ్య చ, గుణైకగ్రహణవ్యగ్రాస్సా
ధవోఽయే దయాళవః, పండితాశ్చానుగృహ్ణంతు గ్రంథమాస్తిక్యవృ
ద్ధయే. దృశ్యంతే ప్రాయశో యస్మాత్సర్వవ్రతకథాదిషు, అనన్వయాప
భ్రంశాద్యా ఇతి శంకా ముధా భవేత్. బహుపుస్తకసందృష్టప్రయో
గా స్సర్వసమ్మతాః. ఆర్షత్వాన్నాత్ర దోషోఽస్తి యథాపూర్వం
తథాస్థితిః. తథాపి లేఖకాదీనాం ప్రమాదాత్పరతామపి, అంతర్వాణి
వికల్పైర్వా పండితంమన్యశోధనైః, యద్యద్విరుద్ధమాభాతం ప్రాయ
స్సర్వం సమీకృతమ్. తథాపి మేఽపరాధశ్చేత్క్షమధ్వమితి యాచయే.
కర్తానాహం సర్వకర్తైవ యస్మాజ్జీవేష్వంతర్వ్యాపకః ప్రేరకశ్చ, తద్దా
ష్యోఽహం నాస్మి సద్వైదికానాం యత్నాధూనానాం శిష్యశిష్యోఽస్మి
ధన్యః. సాంకేతికసదాచారః శ్రౌతస్మార్తపరాయణః, సతాం వినీతో
ఽయం చక్రే పుట్టశర్మా ద్విజోత్తమః. వ్రతచూడామణిర్నామ గ్రం
థోఽయం బుధసమ్మతః, శ్రీగణేశప్రసాదేన జీయాదాచంద్రతారకమ్.

ఇదంవర్ణేతరోభ్యోయః ప్రదద్యాద్ధనలోభతః, కర్తవ్యాతస్య
యాశిక్షా తాంకుర్యా జగదీశ్వరః. పుస్తకందుర్లభంలోకే విషయస్తేన
దుర్లభః, జ్ఞాతారోదుర్లభాస్తేన కర్తారోదుర్లభాస్తతః, శ్రద్ధాలోపాదభూ
దిత్థం కలిదోషాత్రకారణం, ఆస్తికాబహవస్సంతితథాపి బ్రాహ్మణేష్వ
తః, విప్రాణాంగ్రంథసౌలభ్య సిధ్యర్థన్యాయతోమయా, మితం ము
ద్రాపితం బుధాక్షమధ్వమితిపండితాః॥

వ్రతచూడామణి ర్నామగ్రంథోఽయం బుధసమ్మతః,
శ్రీగణేశప్రసాదేన జీయాదా చంద్రతారకమ్. ఓంతత్సత్.

సమాప్తోఽయంగ్రంథః.

మంగళమస్తు.

ప్రకటనము.

ఈక్రిందిగ్రంథములన్నియు, విద్యారణ్యభాష్యముననుసరించి వ్రాయబడిన ఆంధ్రటీకాతాత్పర్య స్వరములు కలిగియున్నవి.

1. నిత్యకర్మాష్టకము:—దీనియందు స్నానసంధ్యోపాసనాది ౫౦ విషయములుగలవు. సాదాబైండు	2-8-0
డిటో కలికోబైండు 3-0-0 లైబ్రరీఎడిషను	4-0-0
2. త్రికాలసంధ్యావందనము:—గాయత్రిచిత్రపటసహిత	0-6-0
3. విఘ్నేశ్వరపూజా పుణ్యాహవాచనములు సటీక	0-8-0
4. ఆబ్దికమంత్రములు:—సస్వరాంధ్రటీక	1-4-0
5. తీర్థశ్రాద్ధమహాలయవిధులు ,,	0-12-0
పై రెండుకలిపి కిత్తాబైండు	2-4-0
6. మంత్రపుష్పత్రయము:—సస్వరాంధ్రటీక	0-4-0
7. మహాసౌరమంత్రములు, సూర్యనమస్కారములు	0-8-0
8. శ్రీసూక్తము పురశ్చరణసహితము, సటీక	0-4-0
9. సదాచారము: —సటీక సాదా 1-8-0 కలికో	2-0-0
10. పైతృమేధికప్రయోగము	2-8-0
11. ధర్మశాస్త్రసంగ్రహబోధిని:—సతాత్పర్యము	1-0-0
12. స్తోత్రరత్నావళి:—సటీక 1-వభాగము	0-12-0
13. దేవీస్తోత్రకదంబము	0-6-0
14. పరమేశ్వరస్తోత్రకదంబము	0-6-0
15. గోత్రప్రవరసంగ్రహము:—వచనము	0-8-0
16. సనాతనధర్మప్రశ్నోత్తరావళి 1-వభాగము	0-4-0
17. వేదాధ్యయనసంప్రదాయము	0-4-0
18. యాజుషపూర్వప్రయోగచంద్రిక	2-0-0
19. ఋగ్వేదపూర్వప్రయోగాదర్శము	2-0-0
20. గౌరీ, తులసీ, సంతాన గోపాలపూజలు	0-4-0
21. నమకచమకములు	0-2-0
22. సూక్తత్రయి	0-1-0

పమ్మి. త్యాగరాయసెట్టి అండు సన్సు,
చాకలపేట, మదరాసు.